

BK
A65

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

026000305126

A large, stylized handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long tail stroke.

Αρ. Εσ. 129710

Σπουδαστή ο Ιστορίας Ν. Χρόνων
Τμήμα

κατ' Ο' Επίσημος

Η

ΕΠΙΣΚΟΠΗ ΠΛΑΤΑΜΟΝΟΣ

1895

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ
ΛΑΤΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΕΩΝ ΑΡΙΘ.....

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Ματθαίου
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ

Εἰς τὴν ἀρχὴν ἀνεδαμπτῶς ἐκ τῆς
καρτερίας τοῦ κατὰ τὴν ἀρετὴν ἀνεδαμπτῶς
ἀγαθῶς

Ἰωάννης

Ἰωάννης

Ἰωάννης τῆς 14 Ἰουλίου 1911-1912

Χρονὸς τῶν Σπεσιότης

Διπλότυπο του Αμβροσίου Παρέστη μαθητορίας
Δυοβουνιώτου εν τερ. συνόδοις 11^{ης} 1909, αρθρ. 11
αδελφείου, 1910 αρθρ. 114, σ. 14 σ. 6

ΤΑΙΞ

Σπουδαστήρ ο Ιστορίας Ν. Χρόνου
Τμήμα :

ΚΑΤΑ ΤΟΠΟΥΣ ΑΓΙΩΤΑΤΑΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙΣ
ΤΗΣ
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ

ΤΑΙΞ

ΑΠΟ ΕΙΚΟΣΑΕΤΙΑΣ

ΤΗ' ΕΜΟΥ ΠΟΙΜΑΙΝΟΜΕΝΑΙΣ

ΕΙΣ

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΑΥΤΑΣ

ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΟΡΓΗΣ ΜΟΥ

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΙΕΡΟΝ

ΑΦΙΕΡΩ

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ ΑΥΤΩΝ ΙΕΡΑΡΧΗΣ
ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ **ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ**

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ἡ Ἐπισκοπὴ Πλαταμῶνος εἶναι λαμπρὰ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις· εἶναι καὶ ὄρεινὴ καὶ πεδινὴ καὶ παράλιος. Ὡς τοιαύτη δὲ μετέχει καὶ ὄλων τῶν καλῶν, τῶν ἐκ τῶν τριῶν τούτων ιδιοτήτων προερχομένων. Ἀλλ' ὑπὸ τοπογραφικὴν ἔποψιν ἰδίᾳ εἶναι ἐξόχως ὠραία. Ἐκτὸς ἴσως τοῦ Πηλίου, οὐδὲν ἄλλο τμήμα Θεσσαλικὸν ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν φυσικὴν ὠραιότητα τοῦ παραλίως τελευταίου Θεσσαλικοῦ τούτου τμήματος.

Ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ ταύτῃ ἀρχιερατεύω ἀπὸ εἰκοσαετίας· ἦλθον μόλις τριακονταέτης, καὶ ἤδη ἐπάτησα τὸν οὐδὸν τοῦ γήρατος. Ἐκδίδων νῦν τὰς σπουδαιότερας τῶν ἐν αὐτῇ ποιμαντορικῶν πράξεών μου, δὲν ἀπέβλεψα, ἀλλ' οὐδὲ τοιαύτην ἀξίωσιν ἔχω, εἰς τὸ ὅτι αὐταὶ ἐνέχουσι τι τὸ λόγου ἢ τὸ μιμήσεως ἄξιον. Ἡθέλησα ἀπλῶς νὰ διαιωνίσω τὸ ὄνομα τῆς προσφιλοῦς μοι ταύτης παροικίας, ἣν πατρικῶς ἠγάπησα καὶ υἱικῶς παρ' αὐτῆς ἀντηγαπήθην, καθόσον οὐδεὶς ἀγνοεῖ φρονῶ ὅτι ἐγὼ ἐπέπρωτο νὰ ᾔμαι ὁ τελευταῖος αὐτῆς Ἐπίσκοπος. Τούτου ἕνεκα καταχωρίζω κάτωθι καὶ τὴν ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθεῖσαν πρὸς τὸ ποιμνιόν μου μόνον Ἀγγελίαν μου, καθότι δὲν ἤθελον νὰ μοι ἀποδοθῇ καὶ ἡ ἐλάχιστη κερδοσκοπικὴ σκέψις.

Ἐν τοῖς προλεγομένοις παρατίθημι καὶ ὀλίγας βιογραφικὰς σημειώσεις μου, μετὰ καὶ τῶν ἐπισήμων τῆς ἐγκαταστάσεώς μου ἐκκλησιαστικῶν ἐγγράφων, εἰς μνημόσυνον τοῦ ὅτι ἡ Ἐπισκοπὴ αὕτη ὑπήγετο μέχρι τοῦ 1881 ὑπὸ τὴν Μητρόπολιν Θεσσαλονίκης. Γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι, ὅτε κατὰ τὴν 17ῃ ἑκατονταετηρίδα ἡ Θεσσαλονίκη ἀνυψώθη εἰς βασιλεῖον ὑπὸ βασιλέα καὶ Ἀρχιεπίσκοπον Λατίνους, τότε τῷ 1212 ὑπεβλήθησάν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Φράγκου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης,

ὡς πρωτευούσης βασιλείου, καὶ ἔνδεκα ὑπὸ Ἑλλήνων κατεχόμεναι Ἐπισκοπαί. Μεταξὺ αὐτῶν ἐπισημότεραι ἦσαν ἡ Κίτρος, τὰ Σέρβια, ὁ Πλαταμῶν καὶ ἡ Κασσάνδρεια. Τελευταῖον δὲ παρατίθημι καὶ τὰ τῆς χειραφετήσεως ἔγγραφα.

Παρατίθημι πρῶτον τὴν ἐκδοθεῖσαν Ἀγγελίαν μου.

Πρὸς τὸ εὐσεβὲς καὶ ἀγαπητὸν μοι ποιῆμιον.

Δὲν σᾶς λέγω βεβαίως, Χριστιανοί μου, νέον τι, εἰάν σᾶς πληροφορήσω ὅτι ἐγὼ ἐπέπρωτο νὰ ἦμαι ὁ τελευταῖος Ἐπίσκοπος ὑμῶν καὶ Ἱεράρχης. Ἐμοῦ παρερχομένου, ἡ ἐπαρχία σας, κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἐν Ἑλλάδι σύστημα ἢ παραμενεῖ αἰωνίως ἐν χηρείᾳ, ἢ καὶ ἐκλείψει ὀλοσχερῶς διὰ συγχωνεύσεως ἐκ τῶν Ἐπισκοπῶν τοῦ Θεσσαλικοῦ θέματος.

Ἄλλ' ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ὑμῶν, ἀγαπητά μοι τεκνία, ἦλθον ἀκμαϊότατος τὴν ἡλικίαν ἡμῆν μόλις τριακονταέτης. Ἦδη δὲ ἐπάτησα, ὡς βλέπετε, τὸ κατώφλιον τοῦ γήρατος. Φρονεῖτε μετ' ἐμοῦ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀντιπαρέλθῃ ἀπαρατήρητος ὑπερεικασάτις εἰρηνικωτάτη ποιμαντορία ἐν μέσῳ ὑμῶν τῶν πνευματικῶν τέκνων μου ;

Ἐάν ναί, ἰδοὺ ὁ λόγος, δι' ὃν ἀποτείνομαι μόνον πρὸς ὑμᾶς διὰ τῆς παρουσίας Ἀγγελίας μου, δι' ἧς σᾶς ἀναγγέλλω ὅτι, ὅπως διαιωνίσω εἰς τοὺς ἀπογόνους ὑμῶν τὸ ὄνομα τῆς προσφιλοῦς ἡμῖν ἐπαρχίας Πλαταμῶνος, ἔγνων ἵνα ἐκδώσω εἰς βιβλίον τὰς σπουδαιότερας τῶν παρ' ὑμῖν ποιμαντορικῶν πράξεών μου. Τὸ ἐκδοθησόμενον βιβλίον θέλει φέρεи τὸν ἐξῆς τίτλον· « **Ἡ Ἐπισκοπὴ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Πλαταμῶνος** ». Θέλει δὲ συνίστασθαι πρῶτον ἀπὸ παντοίας Περιγραφάς; στατιστικᾶς, τοπογραφικᾶς, ἠθικᾶς, θρησκευτικᾶς, διανοητικᾶς, τὴν ἐπαρχίαν ὑμῶν πάσας ἀφορώσας· δεύτερον ἀπὸ ὁμιλίας, λόγους, προσφωνήσεις, ὅσους ποτὲ ἀπέτεινα πρὸς ὑμᾶς ἢ καὶ ἀλλαχοῦ ἐν τῇ ιδιότητί μου ὡς ἐπισκόπου σας· καὶ τρίτον ἀπὸ παντοίας ὕλης Διατριβᾶς, ἐν αἷς πραγματεύομαι μετὰ τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τοῦ τόπου σας καὶ

διάφορα ἄλλα ἐκκλησιαστικά ζητήματα. Δὲν ἐθίζω ἀπὸ χαρακτῆ-
ρος νὰ περιαυτολογῶ. Ἄλλ' ἐὰν τὸ βιβλίον μου ἴδῃ το φῶς, ἀπὸ
τουῦδε προλέγω ὅτι, ὅστις θὰ λάβῃ αὐτὸ εἰς χεῖράς του πρὸς ἀνάγνω-
σιν, δὲν θὰ τὸ ἀφήσῃ πρότερον, πρὶν ἢ καταντήσῃ εἰς τὸ τέλος.

Τὸ τύποις ὅμως ἐκδοθησόμενον βιβλίον μου, ἐξ εἰκοσιπέντε σχε-
δὸν τυπογραφικῶν φύλλων ἀπαρτισθησόμενον, ἀπαιτεῖ κατὰ τοὺς
εἰδήμονας ἄνω τῶν 1500 δραχμῶν δαπάνην. Πάντες δὲ ὑμεῖς
γινώσκετε, ὅτι ὁ Ἀρχιερεὺς ὑμῶν, οὐδέποτε ἀγαπήσας τὰ χρή-
ματα, ἀδυνατεῖ ἐξ ἰδίων νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν δαπάνην ταύ-
την διὰ μιᾶς. Ἐὰν λοιπὸν ἐπιθυμῆτε, Χριστιανοί μου, νὰ διαιω-
νισθῇ τὸ ὄνομα τῆς ἐπαρχίας σας, μὴ διστάσητε νὰ ἐγγραφῆτε
συνδρομηταὶ τοῦ ἔργου τούτου, οὗ ἡ τιμὴ ἐρίζεται ἀντὶ 4 μόνον
δραχμῶν δι' ἕκαστον ἀντίτυπον, καὶ ἡ ἐκτύπωσις τοῦ ὁποίου
τότε μόνον ἄρξεται, ὅποταν ἴδωμεν ὅτι οἱ ἐγγραφησόμενοι συν-
δρομηταὶ ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν γενησομένην δαπάνην.

Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν θέλουσι καταχωρισθῆ εἰς τὸ
τέλος τοῦ βιβλίου, ἐὰν ἐκδοθῇ.

Κίμι δὲ ἔνθερμος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν.

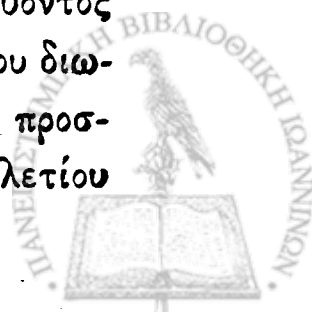
Ἐν Ἀμπελακίῳ, τῇ 7 Δεκεμβρίου 1895.

† Ο ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

ΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΜΟΥ

Ἐγεννήθην ἐν Καλύμνῳ, μιᾷ τῶν Σποράδων νήσων τοῦ Ὀθωμανικοῦ, τῇ 6 Δεκεμβρίου τοῦ 1844 σωτηρίου ἔτους, ἐκ γονέων εὐσεβῶν καὶ ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων τῆς ἡμετέρας πατρίδος, Θεοφίλους Ι. Κασσάρα καὶ Καλῆς Θ. Κωλέττου ἀκουομένων, κληθεὶς ἐν τῷ θείῳ βαπτίσματι Ἰωάννης, ἐκ τοῦ ὀνόματος, ὡς ἔθος τῇ ἐμῇ πατρίδι, τοῦ πρὸς πατρός πάππου μου. Τὰ πρῶτα μαθήματα ἤκροασάμην ἐν τῇ πατρίδι παρὰ τῷ τότε περιπύστῳ ἀνά τὰς νήσους ἑλληνοδιδασκάλῳ Ἰεζεκιῆλ Ἱεροδιακόνῳ τῷ Καλυμνίῳ. Τρισκαιδεκαέτης γενόμενος, ἐν ἔτει 1857, ἀπῆλθον εἰς Ἀθήνας πατρικαῖς δαπάναις, μαθητεύσας εἰς τὸ τότε γυμνάσιον τοῦ Χορτάκη μέχρι τοῦ 1860. Τριετοῦς ἐν τῷ μεταξύ μετολαθησάσης διακοπῆς τῶν σπουδῶν μου, ἕνεκα πατρικῶν ἀμαρτῶν, εἰσήχθην κατόπιν τῷ 1863 εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας ἰδίᾳ πρωτοβουλία καὶ ἐρέσει, ἐγγυησαμένου μοι, συνωδᾶ τῷ τῆς Σχολῆς κανονισμῷ, τοῦ τότε γενομένου Ἐπισκόπου Λέρου καὶ Καλύμνου, νῦν δὲ ἀριδίου, κυροῦ Ἰγνατίου τοῦ Λεσβίου. Ἐν ἔτει 1864, κελεύσει τοῦ τότε Πατριαρχεύοντος ἐν Κωνσταντινουπόλει κυρίου Σωφρονίου, τοῦ ἀπὸ Ἀμασσείας, νῦν δὲ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, ἐχειροτονήθην κατὰ τὸν κανονισμὸν τῆς Σχολῆς ὑπὸ τοῦ τότε μὲν Μητροπολίτου Βελισσοῦ, ἀποθανόντος δὲ Βόσνης, κυρίου Ἀνθίμου, Ἱεροδιάκονος, ἐν τῷ ἐν Φαναρίῳ Σιναϊτικῷ Μετοχίῳ, τῇ 26 Ἰουλίου, μετονομασθεὶς Ἀμβρόσιος. Ἐν ἔτει 1869 ἀπεφοίτησα τῆς Σχολῆς, τυχὼν τοῦ συνήθους διδακτορικοῦ τῆς Θεολογίας πτυχίου μετὰ τοῦ βαθμοῦ "Ἀριστα, Πατριαρχεύοντος Γρηγορίου τοῦ ἔκτου. Ἐνα μῆνα μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν μου διωρίσθην Ἱεροκῆρυξ ἐν Χανίοις τῆς μεγαλονήσου Κρήτης, προσκλήσει καὶ συστάσει τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης κυροῦ Μελετίου

Καβάσιλα τοῦ ἐκ Καλύμνου. Ἐν ἔτει 1870 κατὰ Ἰούλιον προσε-
 κλήθην ἑλληνοδιδάσκαλος ἐν Ἡρακλείῳ τῆς Κρήτης, ἔνθα τῇ
 ἑνδεκάτῃ Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐχειροτονήθην Πρεσβύτε-
 ρος καὶ Ἀρχιμανδρίτης ὑπὸ τοῦ ἄνω ρηθέντος Μητροπολίτου
 Κρήτης, ἔχοντας συλλειτουργοὺς καὶ τοὺς ὀκτὼ Ἐπισκόπους τῆς
 νήσου. Μετὰ πενταετῇ ἐν τῇ φίλῃ Κρήτῃ διαμονήν, παραιτησά-
 μενος τοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος, ἀνεχώρησα ἐκεῖθεν τῇ
 11 Φεβρουαρίου, τοῦ 1874, προσκληθεὶς τηλεγραφικῶς παρὰ
 τοῦ ἀπὸ Βάρνης τότε γενομένου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης,
 βραδύτερον δὲ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ τρίτου, καὶ
 διελθὼν διὰ Κωνσταντινουπόλεως, παρεγενόμην ἐν Θεσσαλονίκη
 τῇ 3 Μαρτίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, τρίτης τότε Κυριακῆς τῶν νη-
 στείων συμπεσοῦσης τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Ἐν ἔτει 1875, 16
 Μαρτίου, τρίτης ὡσαύτως Κυριακῆς τῶν νηστείων, κεχειροτόνη-
 μαι ὑπὸ τοῦ σεπτοῦ μοι γέροντος κυρίου Ἰωακείμ Ἐπίσκοπος τῆς
 χηρυσάτης Ἐπισκοπῆς Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὀρους, ἣν καὶ ἐπηδα-
 λιούχησα μέχρι τῆς πρώτης Μαρτίου τοῦ 1877. Μετὰ εἰκοσάμη-
 νον ποιμαντορίαν τῆς ἐπισκοπῆς Ἱερισσοῦ, τῆς ἀγιωτάτης ταύ-
 της Ἐπισκοπῆς Πλαταμῶνος δίχα κανονικοῦ Ἀρχιερέως ἐναπο-
 μεινάσης, ἅτε τοῦ τέως τοιοῦτου κυροῦ Ἰακώβου εἰς τὰς αἰωνίους
 μονὰς μεταστάντος, ἐξελέγην παμψηφεὶ καὶ μετετέθη ἐν τὴν θεό-
 σωστον ταύτην ἐπαρχίαν τῇ α' Μαρτίου τοῦ 1877, ἐν ἣ καὶ κα-
 τέφθασα τῇ 22 τοῦ ἰδίου μηνός, κατευθυνθεὶς εἰς Ῥαψάνην, τὴν
 ἔδραν τότε τῆς ἐπαρχίας. Μετὰ ἐν κατόπιν ἔτος ἀκριβῶς, ἀφοῦ
 πρότερον ἰδίῳις ὄμμασι κατεῖδον τὴν ὑπὸ τῶν Γκέκιδων λεηλασίαν
 τοῦ ποιμνίου μου καὶ μικροῦ ἐδέησε νὰ γίνω ὀλοκαύτωμα ἐντὸς τῆς
 Ἐπισκοπῆς μου, συνεπεία ἐπίδρομῆς κατ' αὐτῆς τῶν ἀτάκτων ὀρ-
 δῶν τῆς ἄνω Ἀλβανίας, ἐπῆλθε κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1878 ἡ ἐν
 Θεσσαλίᾳ ἐπανάστασις, ἐν ἣ ἀπώλεσα καὶ ἐπισκοπεῖον καὶ πᾶσαν
 ἣν εἶχον κινητὴν περιουσίαν, πυρποληθεῖσαν, ἐξαιρέσει μόνων τῶν
 ἀρχιερατικῶν ἀμφίων μου. Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἡσυ-
 χίας, ἔτους ἐν τῷ μεταξὺ διαδραμόντος, καθ' ὃ ἐλλείψει κατοι-
 κίας παρέμεινα ἐν Λιτοχώρῳ, τῆς ἐπισκευῆς ἤδη τῆς ἐνταῦθα

Ἐπισκοπῆς συντελεσθείσης, ἦλθον ἐν Ἀμπελακίοις κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1879 καὶ ἐγκατέστην ὀριστικῶς ἐν τῷ ἐνταῦθα ἐπισκοπείῳ. Ἐδῶ τὰς διατριβὰς πρῶτον μου, ἀφοῦ κατὰ τὴν παρελθούσαν τριετίαν πεντάκις διέτρεξα κίνδυνον ζωῆς ὡς ἐκ τῆς ζοφερᾶς ἐκείνης ἐποχῆς, ἐπεφυλάσσετό μοι ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας ἡ εὐτυχία τοῦ νὰ δεξιωθῶ τῇ πρώτῃ Σεπτεμβρίου τοῦ 1881 τὸν πρῶτον ἑλληνικὸν στρατὸν, τὸν ἐρχόμενον κατὰ τὴν Βερολίνοιον συνθήκην νὰ καταλάβῃ καὶ τὸ τμήμα τοῦτο τῆς Θεσσαλικῆς γῆς. Μετὰ ἐν ἔτος ἀπὸ τοῦ εὐτυχοῦς τούτου γεγονότος, ἐκλήθην τηλεγραφικῶς ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως Τρικούπη εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς, ἣν καὶ διήρθυνα ἀπὸ τοῦ 1882 μέχρι τοῦ 1883. Μετὰ τὴν λήξιν τοῦ σχολικοῦ ἐκείνου ἔτους, διεβίβασα ἐντεῦθεν τὴν ἀπὸ τῆς Διευθύνσεως τῆς ῤηθείσης Σχολῆς παραίτησίν μου, καὶ ἠθέλησα, ἐπιφελοῦμενος καὶ γὰρ τῆς εὐθηνίας, μεθ' ἧς ἐπώλουν καὶ ἐγκατέλειπον τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος οἱ κτηματῖαι τοῦ τμήματος τούτου Ὀθωμανοὶ τὰ ἑαυτῶν κτήματα, νὰ ἀγοράσω κτήματά τινα ἐν Μεγάλῳ Κεσερλί, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἔπραξα κατ' Αὐγούστον τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1883. Τούτου ἕνεκα παρέμεινα δεκαετίαν ὀλόκληρον σχεδὸν διαρκῶς ἐν Μεγάλῳ Κεσερλί, ὅπου καὶ ἐκ τοῦ ὑστερήματός μου ἐφρόντισα νὰ οἰκοδομήσω ἐμαυτῷ οἰκίαν ὀπωσδῆποτε εὐπρεπῆ καὶ κατοικήσιμον. Εὐτυχῶς μᾶλλον δι' ἐμέ ἢ ἀτυχῶς ἐπέπρωτο ἐνταῦθα νὰ λάβω πείραν μαύρης ἀχαριστίας παρά τινος τῶν οἰκείων μου, καὶ τῷ 1894 κατ' Αὐγούστον ἠναγκάσθην νὰ ἐπανέλθω καὶ αὔθις ἐνταῦθα, ἐν τῇ ἔδρᾳ μου ἀπὸ τοῦ 1879, ἐνθα καὶ ἐξακολουθῶ ἐδρεύων ἔκτοτε. Κύριος δὲ ὁ Θεός, οὗ ἡ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται, καταξιώσαι με ἄσπιλον παραστῆσαι αὐτῷ τὸ ἐμπιστευθὲν μοι λογικὸν ποίμνιον τῆς Ἐπισκοπῆς ταύτης, ἀκατακρίτως προσφωνοῦντι αὐτῷ κατὰ τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως τὸ « Ἴδου ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά, ἃ μοι ἔδωκας, Κύριε. » Γένοιτο.

Ἐν Ἀμπελακίοις, τῇ 18 Ἰανουαρίου 1896.

**Ἡ αὐτοσχεδίως ἀποταθεῖσα ὑπ' ἐμοῦ προσφώνησις
κατὰ τὴν ἐγκαθίδρουσίν μου ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ ταύτῃ
τῷ 1877.**

Τέκνα μου ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Μολονότι ἐκ τε τῆς θαλασσοπλοίας καὶ τῆς ἐπιμόχθου ὁδοι-
πορίας δὲν αἰσθάνομαι οὔτε τὸ σῶμα οὔτε τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἐν
ὑγιεῖ καταστάσει νὰ διατελῶσιν, οὐχ ἥττον σπουδαιοτάτην ἔλλει-
ψιν θὰ ἐθεώρουν, ἐὰν καὶ δεδικαιολογημένη σιγῇ ἀντιπαρηργό-
μην τὴν ἐπίσημον ταύτην στιγμὴν τῆς ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν ἐνθρο-
νίσεώς μου, ὡς κανονικοῦ Ἐπισκόπου σας. Ὑπερνεκῶν λοιπὸν τὴν
διπλὴν καὶ μεγάλην κόπωσιν, ὑφ' ἧς, ὡς βλέπετε, κατέχομαι
ταύτῃ τῇ στιγμῇ, ἀνοίγω τὸ στόμα μου καὶ ἀποτείνω πρὸς ὑμᾶς
τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις, ὡς ἀπαρχὰς τῆς παρ' ὑμῖν ποιμαν-
τορίας μου. Καὶ πρῶτον, τεκνία μου, εὐχαριστῶν ὑμῖν ἐκ ψυχῆς
διὰ τὴν ἐγκάρδιον καὶ ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴν, ἧς ἔτυχον καὶ παρὰ
τῆς ὑμετέρας κεινότητος, εὐλογῶ ὑμᾶς πατρικῶς καὶ τὸν πρέ-
πογτα ἀσπασμὸν ἀπονέμω πρὸς ὅλους σας. Γνωῖτε δεύτερον, τε-
κνία μου, ὅτι ἦλθον παρ' ὑμῖν, οὐδὲν ἄλλο μετ' ἐμοῦ ἐφόδιον φέ-
ρων, ἢ θέλησιν μόνον σταθεράν καὶ προθυμίαν ἀμετάτρεπτον,
ὅπως ἐργασθῶ ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς ὑμῶν μορ-
φώσεως. Ἐχω δὲ πᾶσαν πεποιθήσιν ὅτι καὶ ὑμεῖς ἐμφορεῖσθε ὑπὸ
τῶν αὐτῶν διαθέσεων, καὶ συνεπῶς ὅτι θέλω εὖρει παρ' ὑμῖν πᾶ-
σαν πρὸς τοῦτο ὑποστήριξιν. Διὰ τοῦτο θέσθε εἰς τὰς καρδίας σας
τὰς γενικὰς ταύτας συμβουλὰς μου, ἃς ἀποτείνω πρὸς ὑμᾶς κατὰ
καθῆκον τῇ ὥρᾳ ταύτῃ, ἔστω καὶ αὐτοσχεδίως. Στῆτε στερεοὶ
εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλη-
σίας καὶ φυλάττετε σταθερῶς τὰς θείας αὐτῆς ἐντολάς, ἔχοντες
ὑπ' ὄψιν ὅτι καὶ ὁ τὴν ἐλαχίστην ἐντολὴν ἀθετῶν, ἐλάχιστος κλη-
θήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Διδάσκετε τὰ τέκνα ὑμῶν
τὰ ἱερά γράμματα, τὰ σώζοντα ὑμᾶς καὶ αὐτά, διότι ὅπου ταῦτα

ἔχουσι χώραν, ἐκεῖ καὶ ἡ ὕλική εὐημερία ἐπακολουθεῖ. Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, διότι ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν θρησκεία τῆς ἀγάπης, καὶ μόνῃ ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ διακριτικὸν γνώρισμα παντὸς ἀληθοῦς Χριστιανοῦ. Ἀγαπᾶτε τὴν πατρίδα καὶ πείθεσθε εἰς τοὺς νόμους τῆς πολιτείας, σεβόμενοι καὶ ἐκτελοῦντες τὰς διαταγὰς πάσης Ἀρχῆς, εἴτε ἐκκλησιαστικῆς εἴτε πολιτικῆς, διότι οὐκ ἔστιν ἐξουσία, εἰμὴ ἀπὸ Θεοῦ. Ἀνατρέφετε τὰ τέκνα ὑμῶν ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου καὶ μὴ φείδεσθε νὰ καταβάλλητε διὰ τὴν ἠθικὴν αὐτῶν μόρφωσιν τὸν ὀβολὸν σας. Συχνάζετε τακτικὰ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μὴ ἀναχωρεῖτε δὲ ἀπ' αὐτῆς πρὸ τοῦ τέλους τῆς ἀναιμάκτου μυσταγωγίας, καθόσον οὐδόλως ὠφελοῦνται οἱ ἀπόχωροῦντες καθ' ἣν ἀκριβῶς ὥραν ἄρχεται ἡ τέλεις τοῦ μεγάλου τῆς ἀπολυτρώσεως ἡμῶν μυστηρίου. Τὰ Σχολεῖά σας, ἐν οἷς μορφοῦται κατὰ Χριστὸν ὁ ἄνθρωπος, συντρέχετε ὅλαις δυνάμεσιν, οὐδενὸς φειδόμενοι· ἔχετε δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι τὰ Σχολεῖα εἶναι προτιμότερα καὶ αὐτοῦ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ. Ἐν γένει διὰ τῆς χριστιανικῆς ὑμῶν πολιτείας δεῖξατε ὅτι εἴσθε μαθηταὶ τοῦ Ἐσταυρωμένου ἄξιοι, σταυροῦντες τὰ πάθη ὑμῶν καὶ τὰς ἐπιθυμίας. Οὕτως, ἀγαπητά μοι τεκνία, πράττετε, καὶ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος σὺν ταῖς ἡμετέραις εὐχαῖς καὶ εὐλογίαις εἶησαν μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ἐν Ραφάνῃ, τῇ 22 Μαρτίου, 1887

Ἰδοὺ καὶ τὰ ἐπίσημα Ἐκκλησιαστικά ἔγγραφα.

Ἀριθ. πρωτ. 311

ΙΩΑΚΕΙΜ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΥΠΕΡΤΙΜΟΣ

ΚΑΙ ΒΕΑΡΧΟΣ ΠΑΣΗΣ ΘΕΤΤΑΛΙΑΣ

Ἐντιμότατοι κληρικοί, εὐλαδέστατοι ἱερεῖς, ὀσιώτατοι Ἱερομόναχοι, τιμιώτατοι δημογέροντες καὶ πρόκριτοι καὶ λοιποὶ ἀπαξάπαντες εὐλογημένοι Χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας Πλαταμῶνος, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν λίαν ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα, χάρις εἴη ὑμῖν ἅπασι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ εὐλογία καὶ συγχώρησις. Τοῦ κανονικοῦ ὑμῶν Ἀρχιερέως καὶ ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ κυροῦ Ἰακώβου εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος, ἔστω γνωστὸν πᾶσιν ὑμῖν ὅτι ἡ Μετριότης ἡμῶν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἱερᾶς ἐπαρχιακῆς συνόδου, ἐπομένη ταῖς τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων διεκελεύσεσι, τοῦ μηδεμίαν τῶν ἐπαρχιῶν ἐπὶ πολὺν χρόνον χηρεύουσαν καὶ ἀπροστάτευτον διαμένειν καὶ ἐστερημένην διοικήσεως Ἀρχιερατικῆς, συμβαλλούσης εἰς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα, καθάπερ ἡ ψυχὴ εἰς τὸ σῶμα, προὔνησε περὶ ἐκλογῆς καὶ ἀποκαταστάσεως προσφόρου καὶ ἀξίου διαδόχου, τοῦ θεοφιλῶς ποιμανοῦντος τὸν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ εὐσεβῆ λαὸν τοῦ Κυρίου. Ἐφ' ᾧ καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς πανσέπτῳ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τοῦ ἀγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ μυροβλήτου, ἡμετέρα κυριαρχικῇ προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ ὑπὸ τῆς ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, τῇ ἐπικλήσει τοῦ Παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος, εἰς ἀνάδειξιν τοῦ ἀξίου καὶ ἀρμοδίου ἐκ τῶν προτεθέντων τριῶν ὑποψηφίων προσώπων, τοῦ ἀναδεξομένου τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν καὶ ποιμαντικὴν ράβδον τῆς ἀγιωτάτης ταύτης ἐπισκοπῆς, προεκρίθη δι' ἀπολύτου πλειονοψηφίας καὶ προεξελέγη τῶν ἄλλων ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὄρους κύριος Ἀμ-

βρόσιος, ἀνὴρ κόσμιος ὢν καὶ ἀρχιεροπρεπής, τὰ θεῖα καλῶς ἐξη-
 σκημένος, ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων τὸ Ἀγγελικὸν ἠμφιεσμένος σχῆμα,
 παιδεία κεκοσμημένος τῇ τε ἐκκλησιαστικῇ καὶ τῇ θύραθεν, φρο-
 νήσει τε καὶ ἰκανότητι συγκεκροτημένος, ὥστε οὐδεμία ὑπάρχει
 ἀμφιβολία ὅτι ἀρχιερατεύσει καλῶς, ὡς καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ αὐτοῦ
 ἐπαρχίᾳ, ποιμαίνων ὑμᾶς θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως καὶ ὁδηγῶν εἰς
 τρίβους εὐθείας καὶ εἰς ἀπόλαυσιν τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Ἐφ'
 ᾧ καὶ διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου Κυριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ
 γράμματος γράφοντες, καὶ τὴν ἀγγελίαν ταύτην μεταδιδόντες
 πᾶσιν ὑμῖν τοῖς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ διατελοῦσιν εὐλογημένοις
 Χριστιανοῖς εὐχόμεθα καὶ εὐλογοῦμεν ὑμᾶς πατρικῶς καὶ ἐντελλό-
 μεθα καὶ προτρεπόμεθα ἐκκλησιαστικῶς, ὅπως τὸν εἰρημένον Θεο-
 φιλέστατον Ἐπίσκοπον Πλαταμῶνος καὶ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι πε-
 रिπόθητον ἡμῶν ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν κύρ Ἀμβρόσιον γι-
 νώσκητε ἀπὸ τοῦδε κανονικόν, νόμιμον καὶ γνήσιον Ἀρχιερέα
 καὶ Εὐαγγελικὸν ποιμένα ὑμῶν καὶ πατέρα πνευματικόν καὶ κη-
 δεμόνα τῆς ψυχικῆς ὑμῶν σωτηρίας, καὶ μνημονεύητε τοῦ κανο-
 νικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, ὡς νενόμισται, ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τε-
 λεταῖς καὶ ἀκολουθίαις, ἐρχόμενόν τε μετ' ὀλίγον εἰς κοινὴν ὑμῶν
 ἀπόλαυσιν καὶ πνευματικὴν ἐπίσκεψιν ὑποδεχθῆτε μετὰ τῆς ἀνη-
 κούσης τῷ ἀρχιερατικῷ αὐτοῦ χαρρακτῆρι εὐλαβείας, τιμῆς τε
 καὶ δεξιώσεως, καὶ ὑπακούητε ταῖς πατρικαῖς αὐτοῦ συμβουλαῖς,
 δι' ὧν ποδηγετήσῃ ὑμᾶς εἰς νομὰς σωτηρίους καὶ εἰς τὴν ὀφει-
 λητικὴν ὑποταγὴν πρὸς τὴν Θεόθεν ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένην κραταιὰν
 βασιλείαν· παρέχητε δὲ μετὰ φιλοτίμου διαθέσεως πρὸς τὴν Αὐ-
 τοῦ Θεοφιλίαν τὴν τε ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ ἐπιχορήγησιν καὶ τὰ
 νενομισμένα κύρια καὶ τυχηρὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ διὰ τρό-
 πων εὐαρέστων ἐπαυξάνητε τὴν πρὸς πάντας ὑμᾶς πατρικὴν
 αὐτοῦ ἀγάπην καὶ τὴν θερμὴν προστασίαν ἐν ταῖς πνευματικαῖς
 καὶ ἄλλαις υποθέσεσιν ὑμῶν καὶ ἀνάγκαις καὶ τὰς πρὸς Θεὸν
 ἐκτενεῖς αὐτοῦ δεήσεις, ὅπως ἐπιδαψιλεύῃ ὑμῖν τε καὶ τοῖς τέ-
 κνοις ὑμῶν τὴν θεῖαν αὐτοῦ χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ Ἀβραάμ,
 Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, μεθ' ἧς καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος σὺν τῇ παρ'

ἡμῶν εὐχῆ καὶ εὐλογία εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ἐν μηνί Μαρτίῳ Ἰνδικτιῶνος ε' αὐοξ'

† Ὁ Καμπανίας ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ, ἔχων καὶ τὰς γνῶμας τοῦ τε ἁγίου Κίτρου κυρίου Νικολάου καὶ τοῦ ἁγίου Σερβίων καὶ Κοζάνης κυρίου Εὐγενίου.

† Ὁ Πολυανῆς ΜΕΛΕΤΙΟΣ.

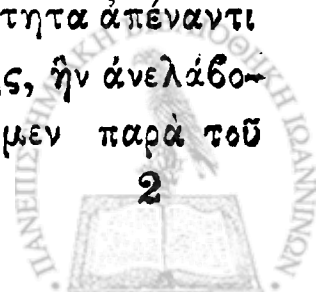
† Ὁ Πέτρας ΛΘΑΝΑΣΙΟΣ.

† Ὁ Ἀρδαμερίου ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ.

Ἡ ἐμὴ πρὸς τὸ ποίμνιόν μου ἀπολυθεῖσα ἐπιστολή.

Ἐντιμώτατοι κληρικοί, εὐλαδέστατοι ἱεροῖς, τιμιώτατοι δημογέροντες καὶ πρόκριτοι καὶ λοιποὶ ἀπαξάπαντες εὐλογημένοι Χριστιανοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς θεοσώστου ἐπαρχίας Πλαταμῶνος, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν λίαν ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα, χάρις εἶη ὑμῖν ἅπασι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ καὶ ἐγκάρδιος πατρικὴ εὐλογία.

Ὁφλημα ἐκπληροῦντες ἱερόν, κατ' ἔθος ἀρχαῖον ἐκκλησιαστικόν, σπεύδομεν καὶ ἡμεῖς ἀναγγεῖλαι ὑμῖν διὰ βραχείων, καθ' ὅσον ἐκ τοῦ συναποστελλομένου σεβασμίου κυριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος πληροφορηθήσεσθε ἐκτενέστερον τὴν κατὰ θεῖαν πάντως εὐδοκίαν συντελεσθεῖσαν τῇ πρώτῃ τοῦ ὀδεύοντος μηνὸς ἐπίσημον κανονικὴν πράξιν, καθ' ἣν προήχθημεν ἀπὸ τῆς θεοσώστου ἐπισκοπῆς Ἱερισσοῦ καὶ ἁγίου Ὄρους, ἣν τέως ἐπὶ δύο σχεδὸν ἔτη ἐποιάναμεν, καὶ ἀνεδείχθημεν γνήσιος καὶ κανονικός Ἐπίσκοπος τῆς ἁγιωτάτης ταύτης ἐπισκοπῆς Πλαταμῶνος, τάδε. Οὐδόλως ἀγνοοῦμεν, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα, τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν καὶ ἐλαχιστότητα ἀπέναντι τοῦ μεγέθους τῆς ὑψηλῆς καὶ δυσχεροῦς ἀποστολῆς, ἣν ἀνελάβομεν· διὸ καὶ ἐκ πρώτης ἀφετηρίας, ὅτε ἐκλήθημεν παρὰ τοῦ

Παναγιωτάτου καὶ σεπτοῦ ἡμῶν Γέροντος καὶ Κυριάρχου Ἁγίου Θεσσαλονίκης κυρίου Ἰωακείμ καὶ τῆς περὶ Αὐτὸν ἀγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, εἰς τὴν πνευματικὴν διακυβέρνησιν τῆς ἐπαρχίας ταύτης, οὐ μικρὸν ἀπεδειλιάσαμεν. Ἄλλ' ἀμέσως ἐνθαρρυνθέντες ἐκ τῶν πατρικῶν προτροπῶν καὶ παρακελεύσεων τῆς τε Παναγιότητος Αὐτοῦ καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων καὶ ἐν Χριστῷ λίαν ἀγαπητῶν καὶ περιποθήτων ἡμῖν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν Συνοδικῶν ἀγίων Ἀρχιερέων, ὑπηκούσαμεν εἰς τὴν φωνὴν αὐτῶν καὶ ἀπεδεξάμεθα ταύτην ὡς φωνὴν ἀληθῶς Κυρίου, τοῦ τὰ ἀσθενῆ θεραπεύοντα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦντος. Ὅθεν καὶ διὰ τοῦ παρόντος ἀρχιερατικοῦ ἡμῶν γράμματος πρωτίστως διευθύνομεν πρὸς πάντας ὑμᾶς τὰς ἀπὸ βάθους ψυχῆς πατρικᾶς ἡμῶν εὐχὰς καὶ εὐλογίας, ὡς ἀπαρχὰς καὶ πρωτόλεια τῆς νέας ἐν ὑμῖν ἀρχιερατικῆς ἀποκαταστάσεως ἡμῶν, ἐξαιτούμενοι θερμῶς παρὰ τοῦ δοτῆρος τῶν ἀγαθῶν Θεοῦ, ὅπως ἐπιδαφιλεύῃ ἐπὶ πάντας ὑμᾶς πανοικεῖ ὑγείαν διηνεκῆ, εὐημερίαν ἀδιάπτωτον, πλούσια τὰ ἐλέη αὐτοῦ ἐκ τῶν ἀκενώτων αὐτοῦ θησαυρῶν, καὶ τὴν θεῖαν αὐτοῦ εὐλογίαν ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ὑμῶν, καὶ κατευθύνῃ τὰ διαθήματα ὑμῶν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν καὶ ἀρεστὸν αὐτῷ, ἵνα τὸ θεῖον αὐτοῦ θέλημα κατεργαζόμενοι, ἄξιοι γένησθε τῆς οὐρανοῦ αὐτοῦ βασιλείας καὶ μακαριότητος. Εἶτα δὲ διαβεβαιοῦμεν ὑμᾶς ἐν πατρικῇ εἰλικρινείᾳ ὅτι ἐμπιστευθέντες ἅπαξ τὴν ἱεράν ταύτην παρακαταθήκην, οὐ διαλείψομεν, ἐξ ἱεροῦ καθήκοντος ὀρμώμενοι, πολλῶ δὴ μᾶλλον καὶ ἐξ εἰλικρινεῦς ἀγάπης πρὸς τὴν νέαν ἡμῶν ταύτην πατρίδα, πρὸς ἣν τοῦ λοιποῦ θέλουσι στρέφουσαι ἅπαντες οἱ πόθοι καὶ αἱ ἐλπίδες ἡμῶν, ἵνα, ὅση ἡμῖν δύναμις, διατηρήσωμεν αὐτὴν ἀνωτέραν πάσης βλάβης καὶ ἐπηρείας, τῇ ἀρωγῇ τοῦ Ὑψίστου καὶ τῇ ἀντιλήψει τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἐπὶ δὲ τούτοις καταβαλοῦμεν ἀείποτε πᾶσαν προσπάθειαν, ἵνα διὰ παντὸς τρόπου συντελέσωμεν τὸ ἐφ' ἡμῖν ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς προόδου καὶ βελτιώσεως τῶν καθ' ὑμᾶς, καὶ ἐν γένει ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῆς κοι-

νῆς ἡμῶν φιλτάτης ταύτης πατρίδος, ἐν βεβαιότητι ὅτι ἔσο-
 μεν καὶ ὑμᾶς τὰ πνευματικὰ ἡμῶν τέκνα, ὅσον ἀφ' ὑμῶν ἐξήρ-
 τηται, συναρωγούς εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἀγαθῶν ἡμῶν
 τούτων προθέσεων καὶ τῆς διακαοῦς ἐπιθυμίας, ὅπως δυνηθῶ-
 μεν φανῆναι χρήσιμοι καὶ λυσιτελεῖς τῇ φίλῃ ἡμῶν πατρίδι,
 οὐδὲν ἕτερον ἔχοντες μέλημα ἢ τὴν εὐόδωσιν τῶν κινῶν αὐ-
 τῆς συμφερόντων, ἅτινα ὡς ἴδια ἀπὸ τοῦδε λογιζόμενοι, θέλο-
 μεν ἐπισπεύσει ὅσον ἔνεστι τάχιον τὴν αὐτόθι κάθοδον ἡμῶν,
 ὅπως περιπτυξάμενοι ὑμᾶς ἐγκαρδίως καὶ εὐλογήσαντες πατρι-
 κῶς ἐπιληφθῶμεν ἐπ' αἰσίοις τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ὑψηλῆς
 ἡμῶν ἀποστολῆς. Εἶδοποιούντες δ' ὑμῖν ὅτι μέχρι τῆς προσε-
 χοῦς ἐλεύσεως ἡμῶν διωρίσαμεν τὸν ἐντιμότατον κύριον Βασι-
 λειον Ἰωαννίδην ἵνα παρίσταται εἰς τὰς παρεμπιπτούσας δια-
 φόρους ἀνάγκας καὶ ὑποθέσεις ὑμῶν καὶ θεραπεύῃ αὐτὰς κατὰ
 τὸ ἐνόν, προτρέπομεν πατρικῶς ὅπως, ἀναγνωρίζοντες τὴν ἐν-
 τιμότητά του ἡμέτερον Ἀρχιερατικὸν ἐπίτροπον, ἀπονέμητε
 αὐτῷ τὴν προσήκουσαν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν, ἵνα ἔχητε τὴν εὐ-
 χὴν τοῦ Θεοῦ, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεός εἴη μετὰ πάν-
 των ὑμῶν.

αὐτοῦ κατὰ μῆνα Μάρτιον.

† Ο ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

ἐν Χριστῷ εὐχέτης πάντων ὑμῶν

Ἄριθ. πρωτ. 335.

ἸΩΑΚΕΙΜ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΥΠΕΡΤΙΜΟΣ

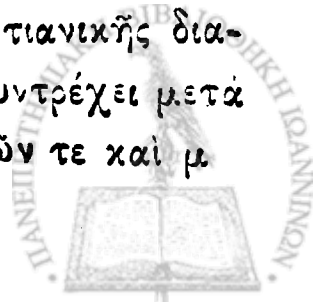
ΚΑΙ ΒΕΑΡΧΟΣ ΠΑΣΗΣ ΘΕΤΤΑΛΙΑΣ.

Ἐντιμότατοι κληρικοί, εὐλαβέστατοι Ἱερεῖς, τιμιώτατοὶ δημογέροντες καὶ πρόκριτοι καὶ λοιποὶ ἀπαξάπαντες εὐλογημένοι Χριστιανοὶ τῆς τε κωμοπόλεως Ῥαψάνης καὶ ἀπάσης ἐν γένει τῆς θεοσώστου ἐπαρχίας Πλαταμῶνος, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν λίαν ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα, χάρις εἴη ὑμῖν ἀπασὶ καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχῇ, εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Ὁ νεωστὶ διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ συνοδικῆς ἐκλογῆς ἀποκατασταθεὶς γνήσιος καὶ κανονικὸς Ἀρχιερεὺς τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Πλαταμῶνος, περιπόθητός ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς Κύρ' Ἀμβρόσιος, καθὰ προεδηλώθη ὑμῖν διὰ τοῦ προαποσταλέντος ἡμετέρου κυριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος τῆς εἰδήσεως, ἐφοδιασθεὶς ἤδη ταῖς ἐγκαρδίαις εὐχαῖς τῆς Ἐκκλησίας, ἰδοὺ ἔρχεται σὺν Θεῷ, ἵνα μετὰ τὴν προσωπικὴν ἀπόλαυσιν καὶ πνευματικὴν ἐπίσκεψιν ὑμῶν τῶν εὐλογημένων αὐτοῦ Χριστιανῶν, καθ' ὃν διατρέφει ἐγκάρδιον πατρικὸν πόθον, παραμένῃ ἐν τῇ θεόθεν λαχούσῃ αὐτῷ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ, ποιμαίνων ὑμᾶς θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως καὶ ποδηγετῶν εἰς νομὰς σωτηρίου τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος διὰ τῆς θείας πρῶτον χειραγωγίας καὶ συναντιλήψεως καὶ διὰ τε τοῦ καλοῦ ἑαυτοῦ παραδείγματος ἀρετῶν ἐνθέων καὶ εὐσεβείας καὶ ἀκριβοῦς διατηρήσεως τῶν πατροπαραδότων δογμάτων καὶ ἱερῶν τάξεων τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν θρησκείας καὶ διὰ τῶν ἀπὸ γλώττης ἀρχιερατικῶν συμβουλῶν καὶ νουθεσιῶν στηρίζων ὑμᾶς ἐν τῇ πίστει καὶ ὁδηγῶν εἰς τὰ σωτήρια ἔργα καὶ εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς αἰωνίου μακαριότητος, ἔτι δὲ προστατεύων καὶ ὑπερασπιζόμενος ὑμᾶς μετὰ ζήλου καὶ προθυμίας, καὶ ἐν ταῖ

ἐμπιπτούσαις ἐπαρχιακαῖς ὑμῶν ὑποθέσει καὶ ἀνάγκαις, κατὰ τὸ ἱερὸν ποιμαντορικὸν αὐτοῦ χρέος. "Ὅθεν καὶ διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου κυριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος εὐχόμενοι καὶ εὐλογοῦντες πατρικῶς πάντας ὑμᾶς τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ Χριστιανοὺς καὶ συγχαίροντες ὑμῖν ἐπὶ τῇ ἀπολαύσει τοῦ γνησίου τούτου Ποιμένος ὑμῶν, προτρεπόμεθα καὶ παραινοῦμεν ὅπως, ἀφικόμενον αὐτόθι τὸν διαληφθέντα Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Πλαταμῶνος, ἀγαπητὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν Κύρ Ἀμβρόσιον, ὑποδεχθῆτε μετὰ τῆς ἀνηκούσης τῷ ἀρχιερατικῷ αὐτοῦ χαρακτῆρι εὐλαβείας, δεξιώτεως καὶ ὑποκλίσεως, καὶ ἀπονέμητε τῇ αὐτοῦ Θεοφιλίᾳ πᾶσαν τιμὴν καὶ ἀφοσίωσιν καὶ υἱικὴν ἀγάπην, πειθόμενοι καὶ ὑποτασσόμενοι εἰς τὰς ἀρχιερατικὰς αὐτοῦ συμβουλάς καὶ πατρικὰς νοθεσίας, τὰς ἀφορώσας τὴν ψυχικὴν ὑμῶν σωτηρίαν καὶ ὠφέλειαν, τὴν φυλακὴν τῶν πατρῶων δογμάτων καὶ τῶν χριστιανικῶν ὑμῶν χρεῶν καὶ καθηκόντων, τὴν ἠθικὴν πρόοδον ὑμῶν καὶ τὴν ἀκριβῆ διατήρησιν τῶν ἱερῶν χρεῶν τῆς εἰλικρινοῦς καὶ εὐγνώμονος ὑποταγῆς πρὸς τὴν θεόθεν ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένην κραταιὰν βασιλείαν. Πρὸς δὲ ταῖς ἐνδείξεις τῆς υἱικῆς καὶ χριστιανικῆς ὑμῶν ἀγάπης καὶ ἀφοσίωσης πρὸς τὸν κανονικὸν τοῦτον Ἀρχιερέα καὶ πνευματικὸν ὑμῶν προστάτην, θέλετε προθυμοποιεῖσθε οὐχ ἥττον καὶ εἰς τὴν μετ' εὐγνωμοσύνης ἀπόδοσιν τῶν ἀρχιερατικῶν δικαίων αὐτοῦ, παρέχοντες ἐγκαίρως τῇ αὐτοῦ Θεοφιλίᾳ τὴν τε ὠρισμένην ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ ἐπιχορήγησιν καὶ τὰς λοιπὰς ὡς ἐν τῷ Κανονισμῷ τυχηρὰς καὶ προαιρετικὰς προσφοράς, καὶ δεικνύοντες διὰ παντὸς τρόπον τὴν ὀφειλομένην προθυμίαν καὶ εὐπείθειαν καὶ εὐγνώμονα διάθεσιν ὑμῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ Θεοφιλίαν, ἔστις ἀμοιβαίως ἐπαυξάνων τὴν εἰς πάντας ὑμᾶς πατρικὴν αὐτοῦ ἀγάπην, θέλει κηδεύει καὶ προνοεῖ περὶ τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναπλάσεως ὑμῶν καὶ τῆς ἐν εὐσεβείᾳ ἐκπαιδεύσεως καὶ χριστιανικῆς διαπλάσεως τῶν τέκνων ὑμῶν, καὶ προίσταται καὶ συντρέχει μετὰ πατρικῆς φιλοστόργου προθυμίας ὑπὲρ τῶν κοινῶν τε καὶ μ

ρικῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν συμφερόντων ὑμῶν, μὴ διαλείπων ἀναπέμπειν ἐκτενεῖς δεήσεις πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν ὅπως ἐπιδαψιλεύῃ ὑμῖν τε καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν τὴν θείαν αὐτοῦ χάριν, μεθ' ἧς καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐλογία εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ἐν μηνὶ Μαρτίῳ Ἰνδικτιῶνος ε' αῶος

† Ὁ Καμπανίας ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ, ἔχων καὶ τὰς γνώμας τοῦ τε Ἁγίου Κίτρου κυρίου Νικολάου καὶ τοῦ ἁγίου Σερβίων καὶ Κοζάνης κυρίου Εὐγενίου.

† Ὁ Πολυανῆς ΜΕΛΕΤΙΟΣ.

† Ὁ Πέτρας ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ.

† Ὁ Ἀρδαμερίου ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ.

† Ὁ Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὄρους ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ.

Ἴδου καὶ τὰ τῆς χειραφετήσεως ἔγγραφα.

Ἄριθ. πρωτ. 2306.

ΙΩΑΚΕΙΜ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ

ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Θεοφιλέστατε Ἐπίσκοπε Πλαταμῶνος, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργγὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος Κύρ Ἀμβρόσιε, καὶ ἐντιμότατοι δημογέροντες καὶ πρόκριτοι καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι Χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίης ταύτης, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ.

Συνεπεία τῆς πρὸ ἐνὸς περίπου ἔτους γενομένης παρὰ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως ἐκχωρήσεως χωρῶν τινων τῆς Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας εἰς τὸ Ἑλληνικὸν βασιλεῖον, ἢ εὐσεβεστάτη τούτου Κυβέρνησις καὶ ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς αὐτοκεφάλου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος θεωρήσαντες πρέπον ἅμα καὶ ἀναγκαῖον ἵνα καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἀπολυθῶσιν αἱ ἐν ταῖς χώραις ταύταις κείμεναι Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπαὶ παρὰ τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἐκχωρηθῶσι τῇ αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, ἀνηνέχθησαν ἀρτίως πρὸς ἡμᾶς, ἐξαιτούμεναι τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀπόλυσιν καὶ ὑπαγωγὴν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐκκλησιαστικὴν καὶ πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τῆς εἰρημένης Ἱερᾶς καὶ σεβασμίας Συνόδου. Ἡ Μετριότης οὖν ἡμῶν, μετὰ τῆς περὶ Ἡμᾶς ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, λαβόντες ὑπ' ὄψει τὴν αἴτησιν ταύτην καὶ συνδιασκεψάμενοι, ἐπειδὴ κατείδομεν αὐτὴν οὐ μόνον δικαίαν οὔσαν καὶ εὐλογον, ἀλλὰ καὶ συνάδουσαν τῇ ἀνέκλιθεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ

ἐπικρατησάση τάξει, ἔγνωμεν συνοδικῶς καὶ συναπεφηνάμεθα ἀποδέξασθαι τὴν αἴτησιν ταύτην, ἐφ' ᾧ καὶ ἀπολύσαντες ἐξέχωρήσαμεν τῇ ἐκκλησιαστικῇ δικαιοδοσίᾳ τῆς προσφιλοῦς ἀδελφῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πάσας τὰς ἐν ταῖς πολιτικῶς τῇ Ἑλλάδι ἐκκεχωρημέναις χώραις τῆς Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας κειμένας ἐπαρχίας μετὰ πάντων τῶν ἐν αὐταῖς δικαίων τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας διὰ Πατριαρχικῆς ἐπὶ τούτῳ καὶ Συνοδικῆς Πράξεως. Ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ τῶν ἀπολυομένων καὶ ἐκχωρουμένων ἐπαρχιῶν ἐστὶ καὶ ἡ ἀγιωτάτη Ἐπισκοπὴ Πλαταμῶνος μετὰ τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ πόλεων καὶ χωρίων, ἀνακοινοῦμενοι τὸ γεγονός τῇ τε Αὐτῆς Θεοφιλίᾳ καὶ πᾶσιν ὑμῖν τοῖς εὐλογημένοις Χριστιανοῖς τῆς ἐπαρχίας ταύτης, κληρικοῖς τε καὶ λαϊκοῖς, πρῶτα μὲν δὴ εἰσηγούμεθα καὶ προτρεπόμεθα τῇ Ἀρχιερωσύνῃ Αὐτῆς, κανονικῶς ἀπολύοντες αὐτήν, ἵνα, ἀναγνωρίζουσα τοῦ λοιποῦ κανονικῆν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῆς ἀρχὴν τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς προσφιλοῦς ἀδελφῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰς αὐτὴν ὑποκειμένην πᾶσαν τὴν ἐπαρχίαν αὐτῆς, μνημονεύη τοῦ κανονικοῦ αὐτῆς ὀνόματος ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν σχέσιν καὶ ἀναφορὰν ἔχη ἐν πᾶσι τοῖς ἐπαρχιακοῖς αὐτῆς πράγμασιν, εὐπειθῶς ὑπέικουσα καὶ πειθομένη αὐτῇ κατὰ πάντα. Ὑμῖν δὲ τὸν λόγον στρέφοντες τοῖς εὐλογημένοις Χριστιανοῖς, εἰσηγούμεθα καὶ συμβουλευόμεν ἵνα καὶ ὑμεῖς, ὑπέικοντες καὶ ὑποτασσόμενοι ταῖς πολιτικαῖς καὶ Ἐκκλησιαστικαῖς ὑμῶν Ἀρχαῖς, ὡς παρα Θεοῦ τεταγμέναις, μὴ παύσησθε ἀγαπῶντες ἀλλήλους κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐντολήν, τηροῦντες τὴν πίστιν τῶν πατέρων ὑμῶν ἀσάλευτον ἐν τῇ πέτρᾳ τῆς ὁμολογίας, καὶ στερρῶς ἀντεχόμενοι τῶν ἱερῶν Θεσμῶν καὶ κανόνων τῆς Ἐκκλησίας, ἧς τίμια μέλη ἐστέ. Ἀπονέμοντες δὲ πᾶσιν ὑμῖν κληρικοῖς τε καὶ λαϊκοῖς καὶ τὰς εὐλογίας τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ἀπὸ τῶν μυχῶν τῆς καρδίας εὐχόμενοι πᾶσιν ὑμῖν προαγωγὴν ἐπ' ἀρετῇ καὶ προκοπῇ βίου καὶ πίστεως, ἐξαιτούμεθα ὑμῖν παρὰ

γράφοντες ἀπιφαινόμεθα ἐν ἀρίῳ Πνεύματι, τὰς ἐν ταῖς πολι-
τικῶς τῷ βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος ἄρτι ἐκχωρηθείσαις χώραις κει-
μένας, τῇ καθ' ἡμᾶς δὲ ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία μέχρι
τοῦ νῦν κανονικῶς ὑπαγομένας Μητροπολιτικὰς καὶ Ἐπισκοπικὰς
παροικίας Λαρίσσης, Ἄρτης, Δημητριάδος, Φαναριοφερσάλων,
Τρίκκης, Σταγῶν, Θαυμακοῦ, Γαρδικείου, Πλαταμῶνος, καὶ
τὰ συμπεριληφθέντα ἐκ τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Ἰωαννί-
νων χωρία, ὡς καὶ τὰς ἐν αὐταῖς ὑπαρχούσας ἱεράς Πατριαρ-
χικὰς καὶ Σταυροπηγιακὰς Μονὰς, εἶναι διὰ παντὸς τοῦ λοι-
ποῦ καὶ λέγεσθαι καὶ παρὰ πάντων γινώσκεισθαι καὶ ἐκκλησια-
στικῶς ἠνωμένα καὶ συνημμένα ἀναποσπᾶστως τῇ ἀγιωτάτῃ
αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνό-
δου τῆς Ἐκκλησίας ταύτης διακυβερνᾶσθαι, πρὸς αὐτὴν τε
ἔχειν τὴν κανονικὴν καὶ ἄμεσον ὑποταγὴν καὶ ἀναφορὰν, καὶ
τοῦ ὀνόματος αὐτῆς μνημονεύειν. Ἐφ' ᾧ καὶ ἐγένετο ἡ παροῦσα
Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ ἐν μεμβράναις Πράξις, καταστρω-
θεῖσα καὶ ἐν τῷ ἱερῷ Κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγίας τοῦ Χρι-
στοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ρωπϛ κατὰ μῆνα Μάϊου.

- † Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΙΩΑΚΕΙΜ.
- † Ὁ Ἐφέσου ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ.
- † Ὁ Νικομηδείας ΦΙΛΟΘΕΟΣ.
- † Ὁ Πρόεδρος Νικαίας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.
- † Ὁ Δέρκων ΙΩΑΚΕΙΜ
- † Ὁ Ἀμασείας ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ.
- † Ὁ Προύσης ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ.
- † Ὁ Μιτυλήνης ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.
- † Ὁ Πρόεδρος Διδυμοτείχου ΜΕΘΟΔΙΟΣ.
- † Ὁ Βάρνης ΚΥΡΙΑΛΟΣ.
- † Ὁ Βοδενῶν ΙΕΡΟΘΕΟΣ.
- † Ὁ Κασσανδρείας ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 7 Ἰουνίου 1882

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Ἐπίσκοπον Πλαταμῶνος.

Ἡ Σύνοδος διαπέμπει ὑμῖν τὴν συνέγκλειστον ὧδε ἐγκύκλιον αὐτῆς ἐπιστολὴν, μετὰ τῆς ταύτης συνημμένης Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως, δι' ἧς αἱ πρὸ ἔτους περίπου χῶραι τῆς Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας πολιτικῶς τῷ θεοφρουρήτῳ Ἑλληνικῷ Βασιλείῳ προσαρτηθεῖσαι, ἀπολύονται καὶ ἐκχωροῦνται καὶ ἐκκλησιαστικῶς τῇ αὐτοκεφάλῳ αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ, ὑπὸ τὴν διοίκησιν καὶ ὑποταγὴν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ τῶν ἐκπληρωθεισῶν καὶ ἐνωθειτῶν ἤδη χωρῶν τούτων τῷ τε Βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῇ αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ συγκαταλέλεκται καὶ ἡ τῆς ὑμετέρας Σεβασμιότητος ἀγιωτάτη Ἐπισκοπὴ Πλαταμῶνος, ἡ Σύνοδος ἀνακοινουμένη ὑμῖν τοῦτο μετ' ἀφάτου χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως συγχαίρει ὑμῖν ἐκ κέντρου καρδίας ἐπὶ τούτῳ.

Ἐκ τούτου δὲ δραξαμένη ἡ Σύνοδος τὸ ἐνδόσιμον, γνωστοποιεῖται ὑμῖν ὅτι τοῦ λοιποῦ θέλετε ἀναγνωρίζει κανονικῶς ἐκκλησιαστικὴν ὑμῶν Ἀρχὴν τὴν Ἱεράν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Σύνοδον, αὐτῇ θέλετε ὑπέκει, καὶ πρὸς αὐτὴν πᾶσαν ἀναφορὰν καὶ σχέσιν θέλετε ἔχει περὶ πάσης ἐκκλησιαστικῆς ὑποθέσεως, ἐπιδεομένης τῆς παρ' αὐτῆς ἐπιλύσεως. Ἐπὶ τούτοις δὲ διαβιβάζει ὑμῖν καὶ τὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου ἐπιστολὴν, δι' ἧς εἰδικώτερον ποιοῦνται ὑμῖν

γνωστά τὰ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν καὶ ἔνωσιν τῆς ἀγιωτάτης ὑμῶν
Ἐπισκοπῆς μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ Πρόεδρος.
- † Ὁ Λευκάδος ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.
- † Ὁ Ἰθάκης ΓΑΒΡΙΗΛ.
- † Ὁ Ἀνδρου καὶ Κέας ΜΗΤΡΟΦΑΝΗΣ.
- † Ὁ Φωκίδος ΔΑΒΙΔ.

Ὁ Γραμματεὺς
Ἄρχιμ. Δ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

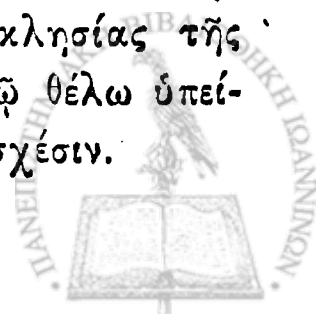
Ἄριθ. 403

Ἐν Ἀμπελακίοις τῆ 16' Ἰουνίου 1882.

Πρὸς

τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

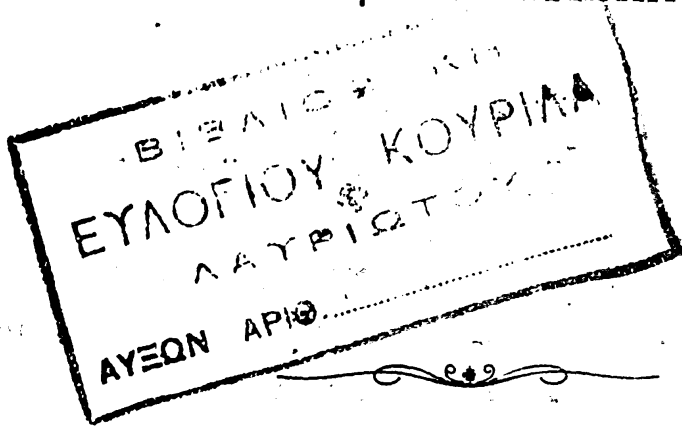
Ἰπτίαις χερσὶ καὶ μετ' ἀφράστου χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως λαβὼν ἀνέγγων τὸ ὑπ' ἀριθ. 233 πρῶτον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς ἐμὲ σεπτὸν ἔγγραφον, μετὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ περιχλείστων σεβαστῶν Πατριαρχικῶν καὶ Συνοδικῶν ἀπολυτηρίων καὶ χειραφετητηρίων τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας γραμμάτων, δι ὧν, ἀνακοινουμένης καὶ τῆ ἐμῆ τρυφαιότητι τῆς θείας εὐδοκίας συντελεσθείσης ἐκκλησιαστικῆς ἀπολύσεως καὶ τῆς μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐνώσεως ἀπασῶν τῶν ἀπὸ πολλοῦ προσαρτηθεισῶν τῷ Βασιλείῳ Κράτει Θεσσαλικῶν χωρῶν, ἐν αἷς Θεῷ ἀρωγῷ συνηρίθμηται καὶ ἡ ἀγιωτάτη Ἐπισκοπὴ Πλαταμῶνος, ἐφ' ἧς κατ' ἐξαιρετικὴν ὁλως πρόνοιαν τοῦ Ὑψίστου ἔλαχε νὰ ἀρχιερατεύῃ ἡ ἐμὴ ἐλαχιστότης, προσκαλοῦμαι, ἵνα τοῦ λοιποῦ ἀναγνωρίζω κανονικὴν Ἐκκλησιαστικὴν μου Ἀρχὴν, τὴν Ἱερὰν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Σύνοδον, πρὸς ἣν δικαίῳ ἐκκλησιαστικῷ θέλω ὑπέικει καὶ ἔχει πᾶσαν εἰς τὸ μέλλον ἀναφορὰν καὶ σχέσιν.

λ'

Ἐπὶ τοῦ εὐτυχοῦς τούτου γεγονότος μετὰ παλλούσης καρ-
δίας τὴν ἀπάντησιν κατὰ καθῆκον ποιούμενος, δράττομαι τῆς
εὐκαιρίας ὅπως πρωτίστως μὲν ἐξαιτήσωμαι μὲ δακρυβρέκτους
ἐκ τῆς χαρᾶς ὀφθαλμοὺς ἐπί τε ἐμὲ καὶ ἐπὶ τὸ ὑπ' ἐμὲ ποι-
μνιον τὰς εὐλογίας τῆς νέας ὑπερτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρ-
χῆς μου, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
πρὸς ἣν εἶχον ἐστραμμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῆς ἀρχιερα-
τείας μου, εἶτα δὲ διαβεβαιώσωμαι Αὐτὴν περὶ τῆς διὰ βίου
πιστῆς καὶ ἀφοσιωτικῆς ὑποταγῆς μου εἰς τὴν θεόθεν ταχθεῖ-
σάν μοι νέαν Ἐκκλησιαστικὴν μου Ἀρχήν, ἧς διατελῶ ἐλάχι-
στος καὶ ὀλοπρόθυμος θεράπων.

† Ο ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ.

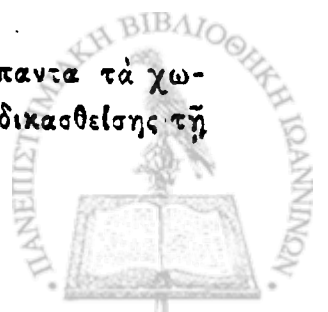
Η ΕΠΙΣΚΟΠΗ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΥΤΗΣ

Τὴν Ἐπισκοπὴν Πλαταμῶνος συναπαρτίζουσιν ἐν ὄλῳ τεσσαράκοντα χωρία, κῶμαι καὶ κωμοπόλεις. Εἶναι δὲ αὗται· Λιτόχωρον, Μαλαθριά, Λεπτοκαρυά, Σκοτεῖνα, Παντελεήμων, Καρυά, Σχαμνιά, Πολυάνα, Νοιζερός, Ῥαψάνη, Κρανιά, Πυργετός, Αἰγάνη, Ἀβαρνίτσα, Πούρλια, Νιχτερέμ, Κουλλούρα, Λασποχωριον, Τσάγεζι, Καρύτσα, Σπηλιδιά, Ἀμπελάκιχ, Μπαμπᾶς, Χατζόμπασι, Μικρὸ Κεσερλί, Πουρνάρι, Μεγάλο Κεσερλί, Ἀσαρλίκι, Σουφλάρ, Ὀρτᾶ, Τζαμῆ μαχαλᾶς, (τὰ λεγόμενα καὶ τὰ τρία ὁμοῦ Τείβασια), Μπαλτζί, Μακρυχώρι, Μπαξιλάρ, Δερελί, Μπαλαμούτ, Κιτσελέρ, Κόζδере, Ῥιτσοῦνι καὶ Καραδεμιλέρ. Ἐκ τούτων αἱ μὲν εἴκοσι καὶ δύο κατοικοῦνται ὑπὸ ἀμιγῶς ἑλληνιμοῦ πληθυσμοῦ, αἱ δὲ λοιπαὶ ὀκτωκαίδεκα ὑπὸ ἀμιγῶς τουρκίκοῦ. Ἐξ αὐτῶν δὲ πάλιν κωμοπόλεις μὲν πέντε· τρεῖς χριστιανικαί, Λιτόχωρον, Ῥαψάνη καὶ Ἀμπελάκια, δύο δὲ τουρκικαί, Δερελί καὶ Μεγάλο Κεσερλί· ἅπασαι αἱ λοιπαὶ κῶμαι καὶ χωρία.

Γεωγραφικῶς ἡ Ἐπαρχία Πλαταμῶνος, κατὰ μὲν τοὺς τιθεμένους ὄριον, χωρίζον τὴν Θεσσαλίαν ἀπὸ τῆς Μακεδονίας, τὴν βορειοδυτικὴν κλιτὸν τοῦ Ὀλύμπου, εἶναι ἅπασα χώρα Θεσσαλική·⁽¹⁾ κατὰ τοὺς παραδεχομένους δὲ ὅτι μέχρι τῆς με-

(1) Καὶ διὰ τοῦτο ἡ γραμμὴ τοῦ Βάδινγκτον περιελάμβανε σύμπαντα τὰ χωρία τῆς Ἐπισκοπῆς ἐντὸς τῆς νέας ὀροθετικῆς γραμμῆς, τῆς ἐπιδικασθεῖσης τῆς Ἑλλάδι διὰ τῆς Βερολινείου συνθήκης

σημβρινῆς μόνον κλιτύος τοῦ Ὀλύμπου ἐκτείνεται ἡ Θεσσαλία, ἐμπεριέχει καὶ χώραν Μακεδονικὴν, ἀρχομένην ἰδίως ἀπὸ τοῦ φρουρίου Πλαταμῶνος καὶ πέραν πρὸς τὸ Λιτόχωρον.⁽¹⁾ Κατὰ ταῦτα τρισκαίδεκα μὲν χωρία τῆς Ἐπισκοπῆς ἐκ τῶν Χριστιανικῶν, ὡς καὶ σὺμπαντα τὰ ὀκτωκαίδεκα Ὀθωμανικά, κεῖνται ἀδιαφιλονεικῆτως ἐντὸς τῆς Θεσσαλικῆς γῆς· τὰ δὲ λοιπὰ δέκα, τὰ, Πούρλια, Ἀβαρνίτσα, Παντελεήμων, Σκοτεῖνα, Καρυά, Σκαμνιά, Πολυάνα, Λεπτοκαρυά, Λιτόχωρον καὶ Μαλαθριά, κεῖνται πρὸς τὴν Μακεδονικὴν ζώνην. Ἐκ τούτων πάλιν τὰ μὲν εἴκοσι καὶ τρία, τὰ, Λιτόχωρον, Μαλαθριά, Λεπτοκαρυά, Σκοτεῖνα, Παντελεήμων, Καρυά, Σκαμνιά, Πολυάνα, Νοιζερός, Ῥαψάνη, Κρανιά, Πυργετός, Αἰγάνη, Ἀβαρνίτσα, Πούρλια, Νιχτερέμ, Κουλλούρα, Μπαλαμζύτ, Δερελί, Κόζδερε, Κετσιλέρ, Ῥιτσοῦνι καὶ Καραδεμιλέρ, κεῖνται ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ Ὀλύμπου ἐν γένει, τουτέστιν ἄλλα μὲν ἐπὶ τῆς βορειοανατολικῆς αὐτοῦ ὑπωρείας, ἄλλα πρὸς τὴν μεσημβρινοδυτικὴν τοῦ Ὀλύμπου κλιτύν, ἕτερα ὑπὸ τὰς ὑψηλὰς ὑπωρείας ἀμέσως τοῦ Ὀλύμπου, καὶ ἄλλα ἐπὶ ὄροπεδίων, ἃ σχηματίζει πολλαχόσε ἢ μακρὰ τῶν ὄρέων τοῦ Ὀλύμπου σειρά. Εἶναι ταῦτα τὰ Ὀλύμπια οὕτως εἰπεῖν τῆς Ἐπισκοπῆς χωρία. Τὰ δὲ λοιπὰ ἑπτακαίδεκα, τὰ, Ἀμπελάκια, Μπαμπᾶς, Λασποχωρί, Τσάγεζι, Καρύτσα, Σπηλιά, Μεγάλο Κεσερλί, Πουρνάρι, Ἀσαρλίκι, Σουφλάρ, Ὀρτᾶ Μαχαλᾶς, Τζαμῆ Μαχαλᾶς, Μπαλτζί, Μικρὸ Κεσερλί, Μακρυχωρί, Χατζόμπασι καὶ Μπαξιλάρ, κεῖνται ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν τε καὶ τῶν δυσμικῶν ὑπωρειῶν τῆς Ὀσσης, ἐκεῖθεν τῶν Θεσσαλικῶν λεγομένων Τεμπῶν, δι' ὧν διερχόμενος ὁ Πηνειὸς ποταμὸς ἐκβάλλει παρὰ τὸ Τσάγεζι εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Εἶναι ταῦτα τὰ Κισσάβεια οὕτως εἰπεῖν τῆς Ἐπισκοπῆς χωρία. Ἀπάσης δὲ σχεδὸν τῆς ἐπαρχίας ὀρεινῆς οὔσης, ἐξαιρέσει μόνον τῶν Τουρκικῶν χωρίων καὶ εὐαρίθμων Χριστιανικῶν, τὰ μὲν τριάκοντα καὶ ἕξ χωρία αὐτῆς ὑπά-

(1) Ταῦτα ἐγράφωμεν τῷ 1879. Ὅτε δὲ τῷ 1881 ἐπῆλθεν ἡ τροποποιηθεῖσα νέα ὀρθοετικὴ γραμμὴ, ἐδικαιώθημεν πληρέστατα ἀτυχῶς. Ἀκριβῶς τὰ πέραν τοῦ Πλαταμῶνος χωρία τῆς Ἐπισκοπῆς ἐναπελείφθησαν ἔξω τοῦ Ἑλληνικοῦ.

γινονται πολιτικῶς ὑπὸ τὴν γενικὴν μὲν Διοίκησιν τοῦ Μουτεσα-
ρίφη Λαρίσσης, τὴν μερικὴν δὲ τοῦ Μουδέρη Δερελί· τὰ δὲ λοιπὰ
τέσσαρα, Λιτόχωρον, Λεπτοκαρυά, Σκοτεΐνα, καὶ Παντελε-
ήμων μετὰ τοῦ ἐκ Βλαχοποιμένων συνωφισμένου χωριδίου Μα-
λαθριάς, καὶ ταῦτα πρὸ δεκαπενταετίας τὴν ἀναφορὰν αὐτῶν ἔ-
χοντα πρὸς τὴν γενικὴν Διοίκησιν τῆς Λαρίσσης καὶ τὴν μερι-
κὴν τὴν τῆς Δερελί, νῦν ὑπάγονται ὑπὸ τὴν Γενικὴν Διοίκησιν
τῆς Θεσσαλονίκης.

Συνορεύεται ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀνατολικῶς μὲν ὑπὸ τοῦ
Θερμαϊκοῦ κόλπου καὶ τῆς ἐπαρχίας Δημητριάδος. πρὸς δυσμὰς
ὑπὸ τῶν Ἐπαρχιῶν Ἐλασσῶνος καὶ Πέτρας· πρὸς μεσημβρίαν
ὑπὸ τῆς ἐπαρχίας Λαρίσσης καὶ πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τῆς Ἐπι-
σκοπῆς Κίτρους. Σύμπας ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἐπισκοπῆς Πλατα-
μῶνος ἀνέρχεται τὰς 23000 ψυχῶν· ἐκ τούτων αἱ μὲν 16325
εἶναι καθαρῶς Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς· αἱ λοιπαὶ ἑπτὰ καθαρῶς
Τουρκικὸς. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι περὶ τῶν καθαρῶν Τουρκικῶν
κωμοπόλεων καὶ χωρίων, αἵτινες εἶναι αὗται, Δερελί, Μπαλα-
μούτ, Κιτσελέρ, Κόζδερε, Ριτσοῦνι, Καραδεμιλέρ, Μπαμπᾶς,
Χατζόμποτι, Μικρὸ Κεσερλί, Πουρνάρι, Μεγάλο Κεσερλί, Ἄσαρ-
λίκι, Σουφλάρ, Ὀρτᾶ Μαχαλᾶς, Τζαμῆ Μαχαλᾶς, Μπαχλιτζί,
Μακρυχώρι, καὶ Μπαξιλάρ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἄλλος
λόγος περὶ αὐτῶν ἐνταῦθα, ἢ ὅσος ἐγένετο ἤδη, πρὸς ἀκριβῆ
μὲν περιγραφὴν τῆς Ἐπισκοπῆς ταύτης, ἀκριβέστερον δὲ προσ-
διορισμὸν τοῦ ἐν γένει πληθυσμοῦ αὐτῆς. Νῦν ἀρχόμεθα περι-
γράφοντες μόνον τὰ Χριστιανικὰ αὐτῆς χωρία ὡδὲ πως.

Λιτόχωρον. Ἐπὶ τῆς βορειοανατολικῆς ὑπώρειας τοῦ Ὀ-
λύμπου, κωμόπολις, τεσσαράκοντα λεπτὰ τῆς ὥρας ἀπέχουσα
τῆς θαλάσσης ἐξ ἑξακοσίων οἰκογενειῶν καὶ πεντακοσίων οἰ-
κιῶν ἀποτελουμένη ἀριθμεῖ πληθυσμὸν τριῶν χιλιάδων κατοί-
κων, μετὰ καὶ τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ πρωτωρινῶς εἰσέτι διαμενόν-
των ὡς ἐκ τῆς κατὰ Μάρτιον παρελθόντος ἔτους (1878) λα-
βούσης χώραν πανωλεθρίας. Ἡ κωμόπολις αὕτη, ζηλωτὴ οὔσα
μέχρις ἐσχάτων διὰ τὸ φιλόμουσον ἰδίᾳ τῶν κατοίκων αὐτῆς,

κατέχει ἀδιαφιλονεικῆτως τὴν διαπρεπεστέραν θέσιν ἐν σχέσει πρὸς τὰς λοιπὰς δύο τῆς Ἐπισκοπῆς κωμοπόλεις, καὶ ὡς πρὸς τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐν γένει κοινωνικὴν πρόοδον τῶν κατείχων αὐτῆς. Συντηρεῖ ἐκ τοῦ ἑαυτῆς θυλακίου, ἐξ ἀτομικῶν μόνον συνεισφορῶν, λαμπρὸν Δημοτικὸν Σχολεῖον, Παρθεναγωγεῖον, καὶ πλήρη Ἑλληνικὴν Σχολὴν, ἀριστα διωργανωμένην, θυσιάζουσα ἑτησίως λίαν ἀξιεπαίνως διὰ τὰ γράμματα περὶ τὰς πεντακοσίας λίρας Τουρκίας. Ἦδη, ὡς ἐκ τῆς πυρπολήσεως τῆς τε κωμοπόλεως καὶ τῶν Σχολείων αὐτῆς συντηρεῖ μόνον Δημοτικὴν Σχολὴν μετὰ δύο δημοδιδασκάλων καὶ τινος τελειοφοίτου τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Γυμνασίου Ἑλληνοδιδασκάλου διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς ἀνωτάτης τάξεως, δαπανῶσα τό γε νῦν μόνον ἑκατὸν λίρας ἑτησίως. Πόσον θὰ εὐηργετεῖτο ἡ κωμόπολις αὕτη, ἢ βαρέως νῦν ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐρειπίων αὐτῆς στεναζουσα, ἐὰν ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος ἠυδῶκει νὰ ἐπέλθῃ αὐτῇ ἀρωγός. (1)

Μαλαθροῦ. Χωρίδιον μίαν ὥραν κάτωθεν τοῦ Λιτοχώρου μεσογειῶς πρὸς τὴν Δικατερίνην, ἔχον δύο σὺν εἴκοσιν οἰκίσκους καὶ ἀριθμοῦν εἴκοσι καὶ πέντε οἰκογενείας Ἑλληνοβλάχων, μετοίκων ἐκ τοῦ χωρίου Κοκκινοπλοῦ τῆς ἐπισκοπῆς Πέτρας. Εἶνε Τσιφλίκιον τοῦ Ρεσίτ Πασσᾶ.

Λεπτοκαρυᾶ. Εἰς τὴν σειρὰν τῆς βορειανατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Ὀλύμπου κώμη, μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τοῦ Λιτοχώρου πρὸς ἀνατολὰς, καὶ ἑτέραν μίαν ἄνω τῆς θαλάσσης κατ' εὐθυγραμμίαν, ἔχουσα ὀγδοήκοντα πέντε οἰκίας μεθ' ἑκατὸν οἰκογενειῶν καὶ ἐνὸς Δημοτικοῦ Σχολείου, ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς Ἐκκλησίας συντηρουμένου. Δύο δὲ καὶ ἡμίσειαν ὥρας μακρὰν τῆς Λεπτοκαρυᾶς ἰσοπλεύρως κεῖται τὸ χωρίον.

Σκοτεῖνα, ἐπὶ ὑψηλῆς σκοπιᾶς, ἐνθα θεᾶται ἐν ὄλῃ αὐτοῦ

---

(1). Τῆς εὐχῆς ἡμῶν ταύτης εἰσακουσθείσης, ἐστέλλετο ἀπὸ τοῦ 1880 καὶ ἐντεῦθεν εἰκοσάλιρος ἑτησίᾳ συνδρομὴ ὑπὸ τοῦ ρηθέντος Συλλόγου.

τῆ ἐκτάσει ὁ Θερμαϊκὸς κόλπος, ἔχον περὶ τὰς ἑκατὸν οἰκογενείας σὺν ὀγδοήκοντα ὀκτῶ οἰκίαις. Ἐμπροσθεν δ' αὐτοῦ ἀπλοῦται μικρὸν πεδῖον, ἀρμόδιον πρὸς παραγωγὴν ἀραβοσίτου καὶ σησάμου, χωροῦν μέχρι θαλάσσης. Τὸ χωρίον τοῦτο τυγχάνει ἡ γενέτειρα πατρίς τοῦ Μακαριωτάτου πρώην Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Κυρίου Καλλινίκου, τοῦ ἐρησυχάζοντος νῦν ἐν Μιτυληνῇ, ὅστις καὶ ἐξ ἰδίων συντηρεῖ τὸ ὑπάρχον ἐν τῷ χωρίῳ Δημοτικὸν Σχολεῖον. (1)

Παντελεήμων. Ὡσαύτως ἐπὶ θέσεως ὑψηλῆς, χωρίον, ἀπέχον δίωρον τῆς Σχοτείνης καὶ ἔχον ἐξήκοντα καὶ ὀκτῶ οἰκίας, οἰκουμένας ὑπὸ ὀγδοήκοντα οἰκογενειῶν. Μίαν ὥραν κάτωθεν τοῦ χωρίου τούτου ἐπὶ τῆς ἀκτῆς κεῖται ὁ

Πλαταμῶν, ὅστις κατὰ μὲν τὸν Ἀραβὰ Γεωγράφον Ἔδρσῃ τῆς δωδεκάτης ἑκατονταετηρίδος ἦτο εὐλίμενος, εὐφορος καὶ ἔχων ὑψηλὰς καὶ ὠραίας οἰκίας, νῦν δὲ εἶναι φρούριον καλῶς ὅπωςδῆποτε τετειχισμένον, καὶ μέχρι τοῦ παρελθόντος ἔτους ὑπὸ πεντεκαίδεκα Τουρκικῶν οἰκογενειῶν κατοικούμενος. Ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος εἶχεν ἄλλοτε τὴν ἔδραν αὐτοῦ ἐν Πλαταμῶνι, πρόδηλον. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως Πλαταμῶν ἀνταποκρίνεται πληρέστατα πρὸς τὸ σημαινόμενον· διότι ὁ Πλαταμῶν περὶ οὗ πρόκειται οὐδὲν ἄλλο ἔστιν ἢ πλατὺς τόπος κεχωσμένος εἰς τὴν θάλασσαν. Καὶ τὸ ἄνω ῥηθὲν χωρίον Παντελεήμων συντηρεῖ διὰ τῶν εἰσοδημάτων τῆς Ἐκκλησίας Δημοτικὸν Σχολεῖον.

Μεσογειότερον τοῦ Ὀλύμπου, εἰς τὸ ἄκρον σχεδὸν λεκάνης τινὸς πρὸς τὴν μεσημβρινὴν αὐτοῦ πλευρὰν, ἐξ ὥρας μακρὰν τοῦ Λιτοχώρου κατὰ τὴν ἀντίστοιχον τοῦ Ὀλύμπου κλιτὸν, κεῖται τὸ χωρίον

Καρούα, ἔχον ἑκατὸν εἴκοσι καὶ πέντε οἰκίας μεθ' ἑκατὸν τεσσαράκοντα ὀκτῶ οἰκογενειῶν. Πρὸ αὐτοῦ δὲ τεσσαράκοντα λεπτά, ἐν μέσῳ δειράδος, ὑπάρχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῶν Κανάλλων,

---

(1). Νῦν μετέστη ἀπὸ πολλοῦ εἰς τὰς αἰωνίους Μονὰς.

ἔχουσα περὶ τοὺς δέκα Μοναχοὺς. Ἡ Μονὴ αὕτη εἶναι μὲν πλουσία καὶ εἰς κτήματα καὶ εἰς ποίμνια καὶ εἰς ἀγέλας, μεθ' ὄλην, ὡς γνωστὸν, τὴν λαβοῦσαν χωρὰν λαφυραγώγησιν τοῦ χρηματικοῦ αὐτῆς θησαυροῦ μετα τὸν θάνατον τοῦ ἀφιλοκάλου Ἡγουμένου αὐτῆς Κυροῦ Θεοδωρήτου, ἀλλ' εἶναι πτωχοτάτη λόγῳ τοῦ προσωπικοῦ τῆς ἀδελφότητος αὐτῆς, στερουμένη καὶ ἐνὸς καὶ προσώπου σπουδαίου, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν θέλει περιέλθει εἰς ἀφάνειαν ἕνεκα ἐλλείψεως ἀνθρώπων. Ὑπερθεν τοῦ χωρίου Καρυῆς περὶ τὴν ὥραν κεῖται τὸ πρὸς τὴν Ἐλασσωνίτιδα γῆν ἐστραμμένον χωρίον

Σκαμνιά, ἀπαρτιζόμενον ἐξ ἑκατὸν τριάκοντα ἐννέα οἰκιῶν καὶ ἑκατὸν ἐξήκοντα ἑπτὰ οἰκογενειῶν. Ἡ Σχολὴ τοῦ χωρίου τούτου, ὡς καὶ ἡ τοῦ ἀνωτέρω, ἔχει εὐτυχῶς ἑκατέρω ἀπὸ 10 ἕως 15 χιλιάδας γρόσια ἀποθεματικὸν κεφάλαιον, ἐκ τῶν τόκων τοῦ ὁποίου ἐκάστη συντηρεῖται. Τεσσαράκοντα δὲ λεπτὰ μακρὰν τῆς Σκαμνιάς κεῖται τὸ χωρίον

Πολυάνα, ἐστραμμένον καὶ τοῦτο πρὸς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἐλασσωνίτιδος γῆς, τὴν Τσαριτσάνην, ἀφ' ἧς ἀπέχει τετράωρον. Καὶ τὸ χωρίον τοῦτο ὑπέστη πολλὰ κατὰ τὴν τρικυμίαν τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἀπολέσαν καὶ Ἐκκλησίαν καὶ Σχολεῖον. Ἀριθμεῖ δὲ ἑκατὸν τριάκοντα οἰκίας μεθ' ἑκατὸν πεντήκοντα οἰκογενειῶν. Ἐπίωρον καὶ πλέον μακρὰν τῆς Πολυάνας, πρὸς ἀνατολάς, ἐπὶ ὄροπεδίου καὶ παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, κεῖται τὸ χωρίον

Οἴζυρός, εἴτε κρινῶς **Νοιζερός,** εἰς δὲ τὰ πρόθυρα αὐτοῦ ὑπάρχει ἡ ὁμώνυμος λίμνη, οὐχὶ εὐκαταφρόνητον ἔχουσα τὴν ἔκτασιν καὶ ἧς οἱ ἰχθύες φημίζονται ὡς γλυκύτεροι καὶ γευστικώτεροι πάσης ἄλλης λίμνης. Ἡ προσηγορία τοῦ χωρίου τούτου πληρέστατα ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ σημαινόμενον τῆς λέξεως, καθόσον οἱ κάτοικοι αὐτοῦ ἐν διηνεκεῖ ταλαιπωρία καὶ δυστυχία πράγματι πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, παντοῖα ἐργαλεῖα γεωργικῆς εἰς τὰ παρακείμενα δάση κατασκευάζοντες, καὶ ταῦτα εἰς Λάρισσαν καὶ Τύρναβον ἐβδόμαδιαίως πρὸς πώλησιν

μεταφέροντες. Κατοικεῖται δὲ τὸ χωρίον τοῦτο ὑπὸ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε οἰκογενειῶν ἐν οἰκίαις περὶ τὰς ἑκατὸν πενήκοντα, ἔχουσῶν πολὺ πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ γράφοντος καὶ ἓνα ἀγράμματον Γραμματοδιδάσκαλον, ὃν ἀδύνατον ἐστάθη νὰ πείσῃ ὁ γράφων τοὺς κατοίκους ὅπως προβῶσιν εἰς τὴν ἀπόλυσιν αὐτοῦ, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι εἶναι εὐθηνὸς καὶ χρησιμεύει αὐτοῖς καὶ ὡς ταχυδρόμος, εἰς τὸν Ψαλτῆρα τοῦ Δαυὶδ καὶ τὸν Ὀκτώηχον ἐθίζοντα εἰς ἀνάγνωσιν τοὺς οἰζυροὺς παῖδας!

Ψαψάνη. Τρεῖς ὥρας κάτω τοῦ Νοῖζερῶ, πρὸς τὰ Τέμπη, ἀφ' ὧν ἀπέχει περὶ τὴν ὥραν, κωμόπολις, ἐπὶ θέσεως περιφανοῦς καὶ ἀναπεπταμένης, ἐξ ἧς θεᾶται ὁ Θερμαϊκὸς κόλπος, ἐκ τετρακοσίων οἰκιῶν οἰκουμένη καὶ ἀριθμοῦσα ὑπὲρ τὰς δύο χιλιάδας κατοίκων. Ἡ κωμόπολις αὕτη ἦτο ἡ τέως ἔδρα τοῦ Ἐπισκόπου, μετατεθεῖσα ἐξ Ἀμπελακίων τῷ 1845 ὑπὸ τοῦ τότε μὲν Πλαταμῶνος, εἶτα δὲ Μητροπολίτου Σισανίου Μελετίου. Νῦν τὸ οἰκοδόμημα τοῦ Ἐπισκοπείου, πυρποληθὲν ὡς γνωστόν, κεῖται σωρὸς πετρῶν, χωρὶς ἐλπίδος κατὰ τὰ φαινόμενα ἀνοικοδομήσεως αὐτοῦ. Ἔχει κλίμα εὐκραὲς καὶ δύο ἐνοριακὰς Ἐκκλησίας, ὧν ἡ τῆς Παναγίας ἡ καθεδρική καὶ μᾶλλον πολυτελεστέρα, ἐγένετο καὶ αὕτη κατὰ Μάρτιον ἐνεστῶτος ἔτους παρανάλωμα τοῦ πυρός. (1) Μόνον γραμματικὴ κίνησις, ἀνάλογος πρὸς τὴν τοῦ Λιτοχώρου, δὲν παρατηρεῖται ἀτυχῶς ἐνταῦθα, στερουμένης εἰσέτι τῆς κωμοπόλεως ταύτης καὶ Παρθεναγωγείου καὶ πλήρους Ἑλληνικῆς Σχολῆς, δι' ἣν ἰδίᾳ ὁ κατὰ καιροῦς Ἐπίσκοπος δωρεῖται ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἐπιχορηγήσεως εἰκοσάλιρον ἐτήσιον συνδρομήν. Καὶ νῦν μὲν ἡ πρὸς τὰ γράμματα ἀδιαφορία τῶν κατοίκων τῆς καθ' ἡμᾶς πρωτεύουσῆς ταύτης ὑπάρχει βεβαίως δεδικαιολογημένη, διότι πᾶσαι μὲν αἱ οἰκίαι αὐτῶν ἐλαφυραγωγῆθησαν, ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν δὲ παρεδόθησαν τῷ πυρὶ οὐ πρὸ πολλῶν μηνῶν ὑπὸ τῶν περιοίκων Ὀθωμανῶν. Ἄλλ' ἔχομεν ὑπ' ὄψιν ἡμῶν τὸ

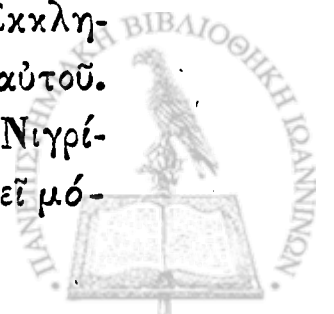
---

(1) Νῦν ἴσταται, ἀνακαινισθεῖσα, μεγαλοπρεπῆς, γενομένων καὶ τῶν νέων ἐγκαινίων αὐτῆς τῇ 15 Αὐγούστου 1892.

παρελθόν, ταῦτα λέγοντες, καὶ δὴ ἀφοῦ ἐπὶ τριακονταετιάν καὶ ἄνω ἠδρευθεν ἐν αὐτῇ διαρκῶς ὁ Ἐπίσκοπος. Ἐχομεν δι' ἐλπίδος ὅτι ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλογος, πρὸς ὃν ἐγένοντο γνωστὰ τὰ γραμματικὰ τῆς κωμοπόλεως ταύτης πράγματα, θέλει ἐπέλθει χρηματικῶς ἐπίκουρος καὶ τῆς κοινότητος ταύτης, καὶ τότε σὺν Θεῷ θέλει ἐκλείψει πεποίθαμεν ἢ παρατηρουμένη αὕτη ἔλλειψις ἐκ τῆς κωμοπόλεως ταύτης. Ἡ Ραψάνη φαίνεται ὅτι εἶναι ὄχι πολὺ ἀρχαῖος συνοικισμός. Διηγοῦνται ἐκ παραδόσεως οἱ κάτοικοι ὅτι πρὸ διακοσίων ἐτῶν ἦτο τόπος ἔρημος. Δύο δὲ ἄλλων χωρίων ἄνω καὶ κάτω τῆς Ῥαψάνης εὕρισκομένων, καὶ ὀνομαζομένων Ἰσβόρος καὶ Κεραμεῖδι, οἱ κάτοικοι συνῆλθον ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ συνώκισαν τὴν νῦν Ῥαψάνην, ἧς τὸ ὄνομα, ὡς λέγουσιν, ἐδόθη ἐκ τῆς μόνης τότε ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ κατοικούσης γραίας τινὸς Ἀραπίσσης, ἣτις ἠκούετο συγκεκομμένως Ῥάψα. Καὶ ὁ μὲν Ἰσβόρος, ἐξ ἑβδομήκοντα οἰκιῶν οἰκούμενος, ἔκειτο ὑπερθεὶν τῶν πλατάνων τοῦ νῦν καλουμένου Ἀνήλιου, εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ὁποίου ὑπήγετο τὸ πρὸς τὸν Νοιζερὸν τσαίρι. Τὸ δὲ Κεραμεῖδι πολυανθρωπότερον τοῦ ἄλλου ὄν, ἔκειτο εἰς τὰς ἀνατολικὰς πλευρὰς τοῦ ἀντικρὺ τῆς Ῥαψάνης Προφήτου Ἡλιοῦ, ἐπὶ τῶν Τεμπῶν ἀκριβῶς, ἀπολήγον ἐκεῖ ὅπου νῦν εὕρισκονται τὰ λεγόμενα «Ῥαψανιώτικα καλύβια.» Εἰς τούτου τοῦ χωρίου τὴν κυριότητα ὑπήγετο ἢ πλείστη πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχουσα κοιλὰς τῶν Τεμπῶν, ὁ εὐφορώτατος αὐτὸς τόπος, ὁ νῦν ἀφεντικὸς λεγόμενος καὶ ὢν. Καὶ ἰδοὺ ἐντεῦθεν ἡ ἐξήγησις τῶν διίσχυρισμῶν τῶν Ῥαψανιωτῶν ἐπὶ τῶν εἰρημένων τόπων, ὡς αὐτοῖς ἀνηκόντων. Τεσσαράκοντα λεπτὰ πλαγίως τῆς Ῥαψάνης ὑπάρχει τὸ χωρίον.

Κρανζά, κείμενον ἐπὶ ὑψηλῆς σκοπιᾶς καὶ ἔχον ὀρίζοντα ἀναπεπταμένον καὶ τερπνότατον. Τὸ χωρίον τοῦτο μέχρι τοῦ 1821 ἠρίθμει περὶ τὰς ἑξακοσίας οἰκογενείας, ὡς δείκνυται καὶ ἐκ τῶν καλῶς ὅπως δῆποτε σωζομένων ἐτι δύο ἐνοριακῶν αὐτοῦ Ἐκκλησιῶν, καὶ εὐημέρει διὰ τῆς ὑφαντουργίας τῶν κατείκων αὐτοῦ. Μετὰ τὰ 21 μετηνάστευσαν οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων εἰς Νιγρίταν τῆς Μακεδονίας, ἐνθα καὶ ἐγκατέστησαν, νῦν δὲ ἀριθμεῖ μό-

νον ὀγδοήκοντα πέντε οἰκίας μετ' οἰκογενειῶν ἑκατόν.

Εἴκοσι λεπτά ἀκριβῶς κάτωθεν τῆς Κραγιᾶς, ἐντὸς φάραγγος κεῖται ἡ Ἱερά Μονὴ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, κτίριον νεόδμητον, ἰδρυθὲν τῷ 1868 διὰ κοινῆς συνεισφορᾶς τῆς Ἐπαρχίας ὑπὸ τοῦ καὶ ἤδη Ἡγουμένου αὐτῆς Γρηγορίου, ἀνθρώπου ρέκτου μὲν καὶ παραγωγοῦ κατὰ τὴν διοίκησιν, ἀλλ' ἐντελῶς ἀγγραμμάτου καὶ ἱκανοῦ Ἰησουϊτισμοῦ ὄζοντος κατὰ τὰ ἄλλα. Ἡμισίαν ὥραν κάτωθεν τῆς Μονῆς κεῖται τὸ χωρίον

Πυρογετός, τσιφλίκιον καὶ τοῦτο τοῦ Ῥεσίτ Πασσᾶ, ἔχον διακοσίας οἰκογενείας μετὰ ἑκατόν ἑβδομήκοντα πέντε οἰκιῶν. Περὶ τὸ χωρίον τοῦτο, ὅπερ εὐήμερεϊ εἰς παραγωγὴν ἀφθόνου ἀραβοσίτου εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ἕως δύο ὥρῶν, ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα πέντε τσιφλίκια τοῦ ἰδίου Ῥεσίτ Πασσᾶ, περὶ ὧν οὐδὲν ἄλλο ἔχω νὰ ἀναφέρω ἢ ὅτι καὶ τὰ πέντε συλλήβδην, **Αἰγάνη**, **Πούρτζα**, **Ἀθαρνίτσα**, **Νιχτερέμ** καὶ **Κουλλούρα**, εἶναι πλούσια εἰς γαίας εὐφορωτάτας καὶ κατοικοῦνται ὑπὸ ἑκατόν ὀγδοήκοντα οἰκογενειῶν,

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ Ὀλύμπια οὕτως εἰπεῖν τῆς Ἐπισκοπῆς χωρία.

Διαπερῶντες ἤδη τὸν Πηνειὸν καὶ προχωροῦντες πρὸς τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ παραλίως, μετὰ ὁδοιπορίαν ὠριαίαν ἀπαντῶμεν τὸ χωρίον

Λασποχώρι, πρὸς τὴν δυτικὴν τοῦ Κισσάβου ὑπώρειαν, χωρίον καὶ τοῦτο ἰδόκτητον τοῦ Ῥεσίτ Πασσᾶ καὶ συγκεῖμενον ἐξ ἑξήκοντα οἰκιῶν καὶ οἰκογενειῶν περὶ τὰς ὀγδοήκοντα. Περὰ τὸ χωρίον τοῦτο πρὸς τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, δείκνυνται τὰ ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως ἢ φρουρίου, ἴσως τῆς πόλεως Λυκοστομίου, κατὰ τὸν γράφοντα, ἐξ ἧς ὁ Ἐπίσκοπος ἔχει τὴν διπλὴν προσηγορίαν, Πλαταμῶνος καὶ Λυκοστομίου ἀνευφημούμενος. Δύο δὲ ὥρας κάτω τοῦ Λασποχωρίου ἀνατολικῶς κεῖται ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἡ εἰσέτι ἐξακολουθεῦσα νὰ συνοικίζηται **Σκάλα**

Τσαγεζί, κώμη ἀλίμενος καὶ νοσώδης, κατοικουμένη νῦν ὑπὸ ἑξήκοντα οἰκογενειῶν, κατελθουσῶν ἐκ τοῦ ὠριαίως ἀπὸ

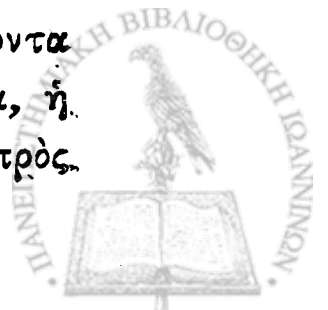
τῆς παραλίας ἀπέχοντος καὶ ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν τῆς Ὀσσης πλευρῶν κειμένου χωρίου

Καρύτσα, κατοικουμένου ὑπὸ ἑκατὸν ἑβδομήκοντα πέντε οἰκογενειῶν. Ἡ ἀποψις τοῦ τε Θερμαϊκοῦ κόλπου, τῆς ἀπέναντι Χαλκιδικῆς καὶ τοῦ Ἁγίου ὄρους, ἀπὸ τοῦ χωρίου τούτου, εἶναι ὅ,τι ὠραῖον καὶ ἔκτακτον θέαμα. Μεταξὺ δὲ Τσάγεζι καὶ Καρύτσης πρὸς τὴν ἀνωφέρειαν τοῦ Κισσάβου, εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τῆς ἀκτῆς, κεῖται ἡ ἀρχαία μὲν καὶ ἄλλοτε πλουσία Βασιλικὴ μονὴ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἡ ἐπιλεγμένη «Κομνηνεῖον,» ὡς ἴδρυμα πάντως τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας τῶν Κομνηνῶν, νῦν δὲ σωρὸς ἐρειπίων καὶ πενεστάτη, ἅτε οὐ μόνον πυρποληθεῖσα τῷ 1868 ὑπὸ τοῦ τότε κακούργου Ἡγουμένου αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ὑποστάσα μετὰ ταῦτα πλήρη διαρπαγὴν τῆς κτηματικῆς αὐτῆς περιουσίας. Νῦν ὁ μόνος ἐναπολειφθεὶς θησαυρὸς τῆς Μονῆς εἶναι τὸ ὕδωρ αὐτῆς, ὅπερ λόγῳ μὲν ποιότητος δὲν ὑπάρχει δεύτερον καθ' ὅλον τὸν Κισσαβόν, λόγῳ δὲ ψυχρότητος ἀπαράμιλλον. Παρὰ τὴν Μονὴν λέγεται ὅτι ὑπῆρχε πρὸ τριακονταετίας καὶ τὸ διαλυθὲν χωρίον «**Οἰκονομζό**», ἴσως ὡς ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ διαμονῆς τοῦ τῆς Μονῆς Οἰκονόμου οὕτω καλούμενον.

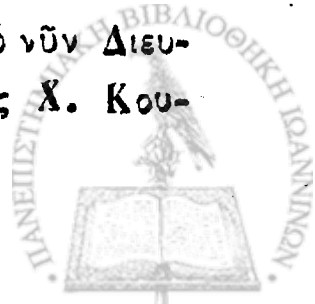
Τετράωρον μακρὰν τῆς Καρύτσης μεσημβρινοδυτικῶς ἐπὶ τῆς δυτικῆς κλιτύος τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς τοῦ Κισσάβου, κεῖται τὸ χωρίον

Σπηλζῆ, ὑπὸ διακοσίων οἰκογενειῶν κατοικούμενον, εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ἰδίως ἐνασχολούμενων, καὶ περὶ τὰς ἑκατὸν ὀγδοήκοντα οἰκίας ἀριθμοῦν. Καὶ ἡ κώμη αὕτη, ὡς καὶ αἱ ῥηθεῖσαι, συντηροῦσι Δημοτικὰ Σχολεῖα.

Ἀμπελάκχα, ὑπερβεν τῶν Τεμπῶν πρὸς τὴν δυτικὴν τῆς Ὀσσης πλευρὰν, κωμόπολις καὶ ἔδρα τοῦ Ἐπισκόπου ἀπὸ τοῦ 1867 — τοῦ 1845, ἀπέχουσα τῆς Λαρίσσης ἐξάωρον καὶ ἔχουσα τριακοσίας τριάκοντα οἰκίας μετὰ τριακοσίων ὀγδοήκοντα οἰκογενειῶν. Καθ' ὅλην τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα, ἡ κωμόπολις αὕτη ἤκμαζε καὶ ὡς πρὸς τὰ γράμματα καὶ ὡς πρὸς

τὴν εὐημερίαν τῶν κατοίκων αὐτῆς, ἐμπορευομένων μετὰ τῆς Βιέννης διὰ τῆς περιωνύμου Ἑταιρίας Σφάρτζ καὶ Σας τὰ ἐνταῦθα ἐν τοῖς Νηματοουργείοις αὐτοῖς κατασκευαζόμενα νήματα. Εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Ἀμπελακίων ἐδίδαξαν οἱ ἀείμνηστοι τοῦ Γένους διδάσκαλοι, Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις, ὁ Κωσταντᾶς, καὶ ὁ ἐκ Ἐσσαρτσάνης Μέγας Οἰκονόμος. Καὶ λείψανα μὲν τῆς ἀκμασάσης Σχολῆς τῶν Ἀμπελακίων κεῖται ἡ ἔτι καὶ νῦν περιωζομένη Βιβλιοθήκη αὐτῆς, ἥτις, καὶ μεθ' ὄλην τὴν λαφυραγωγίαν ἦν ὑπέστη κατὰ καιροῦς ὑπὸ τῶν πολιτῶν, καὶ ὡς ἔχει σήμερον δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητος. Σώζεται ἐπίσης καὶ ἡ σφραγὶς τῆς Σχολῆς εἰς χεῖρας ἀπογόνου τινὸς τῆς οἰκογενείας Σφάρτζ. Μαρτύρια δὲ τῆς ἄλλοτε εὐημερίας τῶν κατοίκων Ἀμπελακίων ἴστανται αἱ καὶ νῦν διατηρούμεναι πεντεκαίδεκα μεγαλοπρεπεῖς καὶ προαιώνιοι οἰκίαι τῆς κωμοπόλεως, ἐν αἷς καταλεκτέα καὶ ἡ κατοικοῖα τοῦ Ἐπισκόπου, κτίριον τριώροφον, ἀνεγερθὲν τῷ 1767 ἐπὶ τῆς Ἀρχιερατείας Διονυσίου. Ἀλλὰ καὶ νῦν εἶναι ζηλωτοὶ οἱ Ἀμπελακῖῶται, εὐτυχήσαντες νὰ ἔχωσι πατριώτην αὐτῶν, τὸν ἐν Σύρῳ ἀποθανόντα πρὸ δεκαετίας Διαμαντὴν Μάνιαρην, ὑποδιευθυντὴν ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη τοῦ ἐκεῖ ὑποκαταστήματος τῆς Ἐθνικῆς τῆς Ἑλλάδος Τραπεζῆς. Ὁ φιλογενέστατος οὗτος ἀνὴρ ἀφῆκε δια διαθήκης αὐτοῦ 114 Μετοχὰς τῆς Ἐθνικῆς τῆς Ἑλλάδος Τραπεζῆς ὑπὲρ τῆς γενετείας αὐτοῦ πατρίδος, μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀνηγέρθη πρὸ τετραετίας ὑπὸ τῶν ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης τοῦ σπουδαίου τούτου κληροδοτήματος μεγαλοπρεπὲς τῶν Μουσῶν Μέγαρον, ἐν ᾧ ἐνεκαθιδρύθη Δημοτικὴ Σχολή, Παρθεναγωγεῖον καὶ Σχολαρχεῖον. Θεωρεῖ δὲ ἑαυτὸν εὐτυχῆ ὁ γράφων, σημειῶν ἐνταῦθα ὅτι τὸν ἐπιόντα μῆνα τίθεται εἰς κανονικὴν λειτουργίαν τὸ Μανιάρειον τοῦτο Κατάστημα, συνεννοηθεὶς ἐπὶ τούτῳ μετὰ τῶν ἐν Σύρῳ ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης τοῦ ἀσιδίου, οἵτινες εἶναι οἱ κ. κ. Ἰωάννης Μάνιαρης, ἀδελφὸς τοῦ κληροδότου, καὶ ὁ νῦν Διευθυντὴς τοῦ ὑποκαταστήματος τῆς Τραπεζῆς Λεωνίδα Χ. Κουτσοδόντης.

Ταῦτα καὶ τὰ Χριστιανικὰ Κισσάβεια οὕτως εἶπειν τῆς Ἐπισκοπῆς χωρία. Καὶ τοιαύτη μὲν ἐν αὐτοσχεδίῳ ἢ Ἐπισκοπῇ Πλαταμῶνος ὑπὸ τε γεωγραφικὴν ἔποψιν, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν ὀνομάτων καὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν χωρίων αὐτῆς καὶ τὴν γραμματικὴν τοῦ τόπου κατάστασιν. Οἰκοθεν ἐννοεῖται ὅτι περὶ τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ἐπισκοπῆς ὑπαρχόντων Τουρκικῶν χωρίων οὐδεὶς ἄλλος ἠδύνατο νὰ γίνῃ λόγος, ἢ ὅσος ἐγένεν ἤδη ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης ἐκθέσεως περὶ αὐτῶν. (1)

Ἀνακεφαλαίων δ' ἤδη τὰ ἐκτεθέντα, περαίνω σημειῶν ὅτι ὁ μὲν Χριστιανικὸς πληθυσμὸς τῆς Ἐπισκοπῆς ταύτης συμποσοῦται εἰς 16325 ἀκριβῶς κατοίκων, κατὰνεμομένων εἰς 3265 οἰκογενείας, καὶ κατοικούντων εἰς 2864 οἰκίας, τοῦ Ὀθωμανικοῦ στοιχείου ἀνερχομένου τὰς 6675 κατοίκων. Ἡ δὲ διανοητικὴ αὐτῆς κατάστασις ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν πεδινὴν Θεσσαλίαν εἶναι ἀρκούντως καλὴ καὶ εὐάρεστος, ἐξαιρέσει τεσσάρων ἢ πέντε μικρῶν χωριδίων, ἅτινα ὡς ἐκ τῆς ὀλιγότητος τῶν κατοίκων αὐτῶν ἀδύνατοῦσι νὰ παρακολουθῶσι τὴν ἐν ἄλλαις πολυαριθμοτέραις κοινότησι παρατηρουμένην γραμματικὴν κίνησιν. Ἐὰν μάλιστα διὰ μὲν τὸ Λιτόχωρον, ὡς φύσει φιλοπρόδον καὶ φιλόμουτον, διὰ δὲ τὴν Ῥαψάνην, δι' οὗς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρηκα λόγους, εἰσῆρχετο ἀρωγὸς ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος δι' εἰκοσαλίου ἐτησίου συνδρομῆς, οὐδεὶς ἀμφιβολία ὅτι τὰ κέντρα ταῦτα τῆς ἐπαρχίας μετὰ τῶν ἐπὶ τῆς Ὄσσης ζηλωτῶν Ἀμπελακίων, πολὺ ἤθελον συντελέσει εἰς τὴν διανοητικὴν πρόδον καὶ τῶν μικρῶν τῆς Ἐπισκοπῆς χωρίων.

Ἐγγραφον ἐν Λιτοχώρῳ κατ' Αὐγούστιον τοῦ 1879.

(1) Νῦν πάντα εἰσὶ κατωκνημένα καὶ ὑπὸ Χριστιανῶν, ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς δούλης καὶ ἐλευθέρης Ἑλλάδος, ὡς καὶ ἐκ τῶν ὀρεινῶν τῆς Ἐπισκοπῆς χωρίων, προσλθόντων, ἐκχριστιανισθέντα ἤδη ἄλλα μὲν καθ' ὀλοκληρίαν, ἄλλα δὲ κατὰ τὸ ἡμῖς, καὶ ἀποκτήσαντα ἐκτὸς τοῦ Μικροῦ Κεσερλί καὶ Ἐκκλησίας καὶ ἐφημερίου.

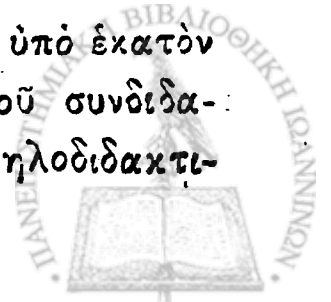

ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ

Τὴν διανοητικὴν κατάστασιν τῆς Ἐπισκοπῆς ταύτης ἐπιχειροῦντες ἐφέτος ν' αὐτοσχεδιάσωμεν, ὀφείλομεν νὰ ἀπολογηθῶμεν ἐν τῷ ὀλιγοστίῳ τούτῳ προομίῳ διατί ἀρχόμεθα τῆς παρουσίας ἡμῶν ἐκθέσεως ἐκ τῆς κωμοπόλεως Ἀμπελακίων πρώτον, καὶ ὄχι ἐξ ἄλλης τινός, ὡς ἐπράξαμεν τὸ παρελθὸν ἔτος, τὴν στατιστικὴν οὕτως εἰπεῖν τῆς Ἐπισκοπῆς σκιαγραφήσαντες· διότι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου παρελθόντος ἔτους τὴν κωμόπολιν ταύτην πλέον ἐκηρύξαμεν κατ' ἀνάγκην ἔδραν τῆς ἡμετέρας Ἐπισκοπῆς, καὶ ἐν αὐτῇ ἔκτοτε κατοικοῦμεν, καίτοι καὶ τὸ φιλοπρόδον Λιτόχωρον ἀνήγειρεν ἤδη ἐκ βάρων μεγαλοπρεπὲς δι' ἡμᾶς οἰκοδόμημα. Ἔχει δὲ αὕτη ὡς ἐξῆς.

Ἡ κωμόπολις Ἀμπελάκια, χάρις εἰς τὸν ἐφάμιλλον τῶν Ῥιζαρῶν ἀοίδιμον υἱὸν αὐτῆς Ἀδαμάντιον Μάνιαρην, εὐμοιρεῖ λαμπροῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς τῶν Μουσῶν Καταστήματος, ἐν ᾧ περιλείεται Δημοτικὴ Σχολή, Παρθεναγωγεῖον, καὶ πλήρες Σχολαρχεῖον. Ἡ Ἑλληνικὴ Σχολή, εἰς τρεῖς τάξεις διηρημένη καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν Σχολάρχου πεπειραμένου σταδιοδρομοῦσα, ἐπὶ τοῦ παρόντος μὲν κέκτηται δύο Ἑλληνοδιδασκάλους, εἰς οὓς εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων καὶ τῶν τριῶν τάξεων, ἀπὸ τοῦ ἐπιόντος δὲ Σεπτεμβρίου, γενομένων ἤδη τῶν οἰκείων διαβημάτων παρὰ τοῖς ἐκτελεσταῖς, ἐλπίζεται ὅτι θέλει αὐξηθῆ ἰσὺν Θεῷ κατὰ δύο τὸ νῦν ὑπάρχον προσωπικόν. Τὰς τρεῖς τάξεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου ἐπεσκέφθησαν τοῦτο τὸ ἔτος τριάκοντα καὶ τρεῖς μαθηταί, διδάχθόντες τὰ οἰκεία ἐν ἑκάστη τάξει μαθήματα. Τὸ δὲ Δημοτικὸν φοιτᾷται ὑπὸ ἑκατὸν παιδῶν, ὧν οἱ τριάκοντα εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τοῦ συνδιδασκτικοῦ, καὶ οἱ λοιποὶ εἰς τὰς κατωτέρας τοῦ ἀλληλοδιδασκτι-

κοῦ. Τὸ Παρθεναγωγεῖον, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἀπεφοίτου τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Παρθεναγωγείου μαθητρίας, ἀριθμεῖ ἑκατὸν καὶ δέκα θήλεα. Ἐν συνόλῳ οἱ μαθηταὶ καὶ τῶν τριῶν τμημάτων τῆς Μανιαρείου Σχολῆς εἶναι διακόσιοι τεσσαράκοντα τρεῖς, ὧν οἱ τρεῖςκαίδεκα ἐξ ἄλλων χωρίων τῆς ἐπαρχίας. Ἡ μόνη ἔλλειψις, ἣν δύναται τις νὰ ἀνακαλύψῃ ἐν τῷ καλῶς λειτουργοῦντι τούτῳ Καθιδρύματι, εἶναι ἀντικειμενικῆ· εἶναι ἡ κακίστη συνήθεια τῶν πλείστων γονέων, τοῦ ἀποσύρειν τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπ' αὐτῆς τῆς πρώτης τάξεως τοῦ Σχολαρχείου. Ὡς πρὸς δὲ τὸν τρόπον τῆς συντηρήσεως τοῦ ἐν λόγῳ ἱεροῦ Καταστήματος εἶναι ματαιοπονία φρονῶ νὰ προσθέσω ἐνταῦθα πλειότερόν τι, καθόσον τυγχάνει ἤδη γνωστὸν ἐκ προγενεστέρας ἐκθέσεώς μου τὸ γενναῖον κληροδότημα τοῦ ἀοιδίμου βλαστοῦ τῆς κωμοπόλεως ταύτης.

Εἰς τὴν ἀπέναντι τῶν Ἀμπελακίων ἐτέραν κωμόπολιν τῆς ἐπαρχίας Ραψάνης μεταβαίνοντες, παρατηροῦμεν ὅτι αὕτη συντηρεῖ μόνον Δημοτικὰ Σχολεῖα δύο, ἀνά ἓν εἰς ἑκάστην ἐνορίαν, ἐν οἷς φοιτῶσιν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα παῖδες, ὑπὸ δύο ἐντοπίων καὶ ἀγραμμάτων νεανιῶν διαπαιδαγωγούμενοι. Ἀτυχῶς δὲν ὑπάρχει κίνησις γραμματικῆ ἐν Ῥαψάνῃ, ἀνάλογος πρὸς τε τὸν πληθυσμὸν καὶ τὴν θέσιν αὐτῆς, καίτοι τὰ ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα, εἰ μὴ ἀσκόπως ἐδαπανῶντο, ὑπερήκουν νὰ ὑπάρχῃ καὶ Παρθεναγωγεῖον καὶ Σχολαρχεῖον ἐν αὐτῇ. Καθὰ δὲ καὶ ἐν τῇ κατ' Αὐγουστον παρελθόντος ἔτους ἐκθέσει μου ἐσημείουν, εὐχῆς ἔργον καὶ ἤδη ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἤθελεν εἶσθαι, ἐὰν ἀνώτερόν τι πνευματικὸν κέντρον ἐπήρχετο τῇ κωμοπόλει ταύτῃ ἀρωγόν, πρὸς ὑπέκκαυμα τῆς φιλομουσίας τῶν κατοίκων, ἀπεβάντων νῦν παρά ποτε ψυχροτέρων εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων, ὡς ἐκ τῆς ἐπισυμβάσης αὐτοῖς τῷ 1878 γνωστῆς καταστροφῆς.

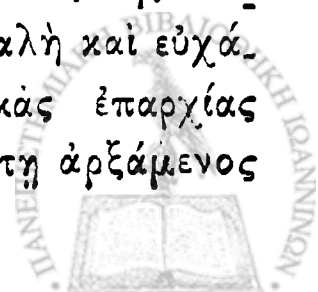
Ἄλλ' ἐὰν διὰ τὴν ἐπὶ τριάκοντα καὶ τρία ἔτη διατελέσασαν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας Ραψάνην δὲν ἔχω ἀτυχῶς νὰ σημειώσω γραμματικούς δι' αὐτὴν ἐπαίνους, διὰ τὴν τρίτην ὁμῶς

τῆς Ἐπισκοπῆς κωμόπολιν, τὸ Λιτόχωρον, ὀμιλῶν, εὐρίσκομαι εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ εἶπω περὶ αὐτῆς πολλὰ τὰ καλὰ. Τῇ κωμοπόλει ταύτῃ ἀνήκει καὶ ἀνήκει δικαίωματι ἢ διαπρεπεστέρα ὡς πρὸς τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων θέσις. Καὶ ἐὰν νῦν τὸ διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου διεληθὸν Λιτόχωρον, στενάζον ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐρειπίων τῶν Σχολείων αὐτοῦ, συντηρῆ δύο μόνον Δημοδιδασκάλους μεθ' ἑνὸς Ἑλληνοδιδασκάλου, τοὺς εὐφυεῖς τῶν Λιτοχωριτῶν παῖδας ἐν τοῖς Νάρθηξι τῶν δύο ἐνοριακῶν αὐτοῦ Ἐκκλησιῶν διδάσκοντας, οὐδέμια ἀμφιβολία ὅτι ἡ φιλομουσία καὶ τὸ φιλοπρόσδοτον τῶν κατοίκων αὐτοῦ θέλει ἀντικαταστήσει ἐντὸς μικροῦ τὰ πυρποληθέντα Δημοτικὴν, Παρθεναγωγεῖον καὶ Ἑλληνικὴν Σχολήν, ἐν αἷς ἄχρις ἐσχάτων περὶ τοὺς ἑξακοσίους μαθηταὶ ἐμορφοῦντο ἄριστα καὶ διεπαιδαγωγοῦντο, καὶ διὰ τὴν συντήρησιν τῶν ὁποίων ὑπὲρ τὰς 400 λίρας ἐτησίως ἐθουσιάζοντο.

Ἐπισκοποῦντες δ' ἤδη τὴν διανοητικὴν κατάστασιν ἐν τοῖς χωρίοις καὶ ταῖς κώμαις τῆς ἐπαρχίας ταύτης, παρατηροῦμεν γενικῶς ὅτι μόνον ἐν τοῖς ἐξῆς τέτταρσι χωρίοις αὐτῆς, τοῖς Μαλαθριά, Πούρλια, Ἀβαρνίτσα καὶ Νιχτερέμ, ὡς ἐκ τῆς ὀλιγότητος τῶν κατοίκων αὐτῶν, δὲν ὑπάρχουσι Σχολεῖα Δημοτικά. Πᾶσαι αἱ ἐπίλοιποι κῶμαι τῆς ἐπισκοπῆς συντηροῦσιν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἱερῶν ναῶν καλῶς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον διωργανωμένα Δημοτικὰ σχολεῖα, ἐξ ὧν τινὰ καταρτίζουσι μαθητὰς διὰ Σχολαρχεῖον. Πάντα δὲ τὰ Δημοτικὰ ταῦτα σχολεῖα, ὄντα πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν, φοιτῶνται ὑπὸ ἑπτακοσίων ὀγδοήκοντα παίδων, τῶν πάντων ἀρρένων. Κατὰ ταῦτα τὸ σύνολον τῶν μαθητῶν τῆς ἐπαρχίας εἶναι χίλιοι ὀκτακόσιοι τρεῖς. Ὡστε ἐπὶ πληθυσμοῦ μικρὸν ἄνω τῶν 16000, εἷς καὶ τι πλέον ἐπὶ τοῖς δέκα ἀναλογεῖ.

Ἐκ τῶν ἤδη ρηθέντων ἐξάγεται ὅτι ἡ κατάστασις τῆς παιδείας ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ταύτῃ εἶναι ὅπωςδὴποτε καλὴ καὶ εὐχάριστος, ἐν σχέσει μάλιστα πρὸς ἄλλας Θεσσαλικὰς ἐπαρχίας καὶ ἰδίως τὰς πεδινὰς. Ὁ δὲ ἐν τῇ κωμοπόλει ταύτῃ ἀρξάμενος

ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους νὰ φωτισθῇ φαεινὸς **Μανιάρειος** φάρος, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἐντὸς εἰκοσαετίας θέλει διαχύσει ἀπλετον τὸ φῶς αὐτοῦ οὐ μόνον εἰς τὸν ἀπέναντι Ὀλυμπον καὶ τὰ ἄλλα τῆς ἐπιρχίας χωρία, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν ἴσως τὴν πρωτεύουσαν τῆς Θεσσαλίας, ἧς τοὺς Σχολάρχας, ὡς ἐκ τῶν δαφιλῶν ὑλικῶν μέσων, ὧν εὐμοιρεῖ, ἤρξατο νὰ ἐλκύη παρ' ἑαυτῷ καὶ εἰς τὸ προσωπικὸν αὐτοῦ νὰ καταλέγη⁽¹⁾.

*Ἐγγραφεν ἐν Ἀμπελακίῳ κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1880.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ

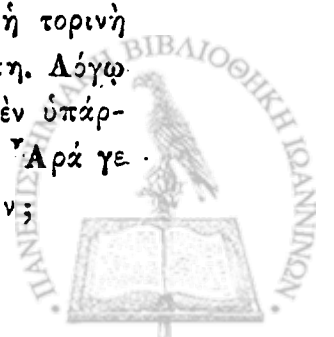

Τῆς θρησκευτικότητος καὶ τῆς ἠθικότητος τῶν Χριστιανῶν μου ἐπιλαμβανόμενος ἐφέτος τὴν σκιαγραφίαν παρατηρῶ ἐν προσιμίῳ ὅτι ἀπὸ σκοποῦ ἀπέσχον ἄχρι τοῦδε νὰ ἐπιληφθῶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καθόσον ὠφείλον φρονῶ νὰ γνωρίσω πρῶτον καλῶς τὰ τε πρόσωπα καὶ τὸν τόπον, νὰ συγχρωτισθῶ πρὸς ὅλας τὰς τάξεις τῆς ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν μου κειωνίας, νὰ ἀκούσω πολλά, νὰ ἴδω πλείονα, καὶ εὖτω δυνηθῶ νὰ ψυχολογήσω ὅπωςδῆποτε ἐπιτυχῶς τὸν ἔσω ἄνθρωπον. Φρονῶν νῦν ἔτι πενταετῆς ἤδη ποιμαντορία ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ ταύτῃ ἠνέφξέ μοι τὴν θύραν πρὸς τὸ σπουδαιότατον τοῦτο ἀντικείμενον, ἄρχομαι καταγράφων τὰς ἐπὶ τούτου ἐντυπώσεις μου ὡς ἀκολούθως.

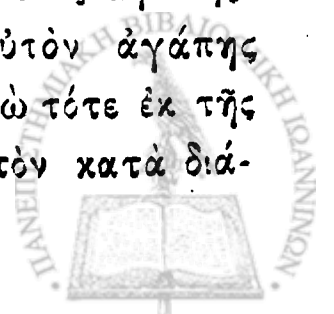
Ὅτε κατὰ Μάρτιον τοῦ 1877 ἐπάτσυν τὸν πόδα ἐπὶ τῆς

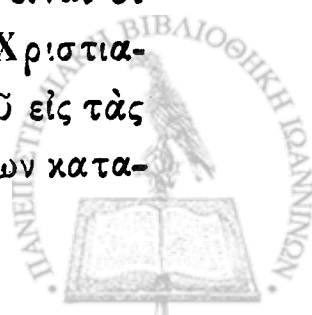
(1). Δυστυχῶς, καὶ παρὰ τὰς αἰσιοδοξίας, ἃς ἐξέφερον τῷ 1880, ἡ τορινὴ κατάστασις τῆς ἐν Ἀμπελακίῳ Μανιάρειου Σχολῆς εἶναι ἀθλιεστάτη. Δόγω ἐλλείψεως δῆθεν πόρων ἀπὸ διετίας καὶ ἐντεῦθεν Σχολαρχεῖον πλέον δὲν ὑπάρχει. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν αὐτῆς ἐπαισθητῶς ἐμειώθη. Ἄρᾳ γε ἐπέπρωτο καὶ τὰ γράμματα νὰ ἀκμάζωσι πλείοτερον ὑπὸ τὴν Τουρκίαν;

Ἐπισκοπῆς ταύτης, ἠρχόμενῳ προκατειλημμένος ἐκ μέρους τῶν εἰδότην τὴν ἐπαρχίαν, ὅτι αἱ πρῶταί μου ἐντυπώσεις, καὶ δὴ παρὰ τῆ κοινότητι, ἦν κατὰ πρῶτον ἔμελλον νὰ γνῶρίσω, ἦθελον εἶσθαι ἡκιστα εὐχάριστοι. Κατηυθυνόμενῳ εἰς Λιτοχώρον, τὴν πρώτην ἀπὸ τοῦ τέρατος τῆς Μακεδονικῆς γῆς καὶ πολυανθρωποτέραν κωμόπολιν τῆς ἐπαρχίας. Οἱ δὲ Λιτοχωρίται εἶχον ζωγραφισθῆ εἰς ἐμὲ ὄχι μόνον ὡς μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐπαρχιωτῶν ἀνεπτυγμένοι καὶ πεπολιτισμένοι ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ ὡς φιλοτάραχοι, ὡς ῥαδιοῦργοι, ὡς μὴ ἀπονέμοντες τὸ οἰκεῖον σέβας πρὸς τὸν Ἱεράρχην αὐτῶν, καὶ ὡς ἐκ συστήματος χαλκεύοντες πράγματα κατὰ τοῦ ἑαυτῶν Ἐπισκόπου. Ἐνθυμοῦμαι μάλιστα, ὡς νὰ ἦναι τότε, ὅτι ὁ γνωστός μοι καὶ πρότερον ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου Παρθένιος Ἱεροδιάκονος, ὅστις ἐντολῆ τοῦ Ἡγουμένου αὐτοῦ εἶχε σπεύσει μέχρι τῆς παραλίας τοῦ Λιτοχώρου νὰ με δεξιωθῆ, τούτους τοὺς λόγους μετὰ τὸ καλῶς ἦλθες ἐφθέγγετό μοι. «Ἴδου σὺ καὶ οἱ διάβολοι, οὓς σοι ἔδωκεν ὁ Θεός». Καὶ ὅμως πόσον δυσχερῆς εἶναι ἡ ἐξιχνίασις τοῦ ἔσω ἀνθρώπου! Οἱ ὡς διάβολοι ὑπὸ πολλῶν διαβλήθέντες μοι Λιτοχωρίται, παρ' ἐμοὶ ἦσαν ἄγγελοι ἦσαν τέκνα πιστὰ καὶ ἀφωσιωμένα πρὸς τὸν ἑαυτῶν Πατέρα. Πλὴν τῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς, ἧς ἔτυχον παρὰ ταῖς Λιτοχωρίταις, τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν, ἧτις ἦτο ἡ Κυριακὴ τῶν Βαίων, ἐτέλεσα τὴν πρώτην ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου μου λειτουργίαν, ἐξήγησα αὐτοῖς ὡς ἔθος ἐστὶν ἐμοὶ λαλεῖν καὶ διδάσκειν, συνεκίνησα, κατέκτησα τὰς καρδίας αὐτῶν, ἐπέτυχον ἐνὶ λόγῳ εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἐκείνου, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς εὐδοκίμου ποιμαντορίας παρὰ τινι λαῷ. Καὶ οὐκ ἦν ἄλλως γενέσθαι, καθόσον οἱ εὐφυεῖς Λιτοχωρίται μου ἐκ πρώτης ὄψεως εἶχον εἰσδύσει εἰς τὰ βάθη τῆς ἐμῆς καρδίας, καὶ ἐκεῖθεν εἶχον ἀντλήσει αἰσθήματα θερμῆς πρὸς αὐτοὺς ἀγάπης. Ὅταν δὲ ὁ διδασκόμενος πεισθῆ περὶ τῆς τρὸς αὐτὸν ἀγάπης τοῦ ὀμιλοῦντος, τὸ πᾶν κατορθοῦται. Ἐξαλλος ἐγὼ τότε ἐκ τῆς χαρᾶς διὰ τὸ ἀποτέλεσμα, ἐμακάριζον μὲν ἑμαυτὸν κατὰ διά-

νοϊαν, εὐγνώμονας δὲ ἀνέπεμπον εὐχὰς τῇ θείᾳ Προνοίᾳ, διότι αὕτη ἐπένευσε νὰ θέσῃ ὑπὸ τὴν ποιμαντορίαν μου λαὸν φιλόκαλον καὶ εὐγενῆ. Μία μόνον θύελλα ἐπεκάθητο κατὰ τῆς ἐν Λιτοχώρῳ ὁμαλῆς ποιμαντορικῆς σταδιοδρομίας μου. Καὶ ἀπέναντι τῆς ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ προκατόχου μου ὑφισταμένης ταύτης θυέλλης, ἣτις πολλὰ τὰ πικρὰ πρῶτῆρια εἶχε ποτίσει τὸν μακαρίτην, ὁμολογῶ ὅτι ἐνεδοίασα. Πτωχὸς τις οἰκογενειάρχης κάττικος Λιτοχώρου, ἀδινούμενος, ὡς ἔλεγε μετ' αὐτοῦ καὶ ἡ κρινὴ γνώμη, εἶχε προκαλέσει κατὰ τοῦ ἀδικοῦντος, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ προκατόχου μου, Συνοδικὸν ἐπιτίμιον, οὗ τὴν ἀνάγνωσιν ἐστάθη ἀδύνατον νὰ κατορθώσῃ ἐπὶ ὀλόκληρον τριετίαν ὁ ἀοίδιμος προκατόχος μου. Ὅσακις δὲ ἔδωκε διαταγὰς πρὸς τὸν εὐλαβῆ Κληρὸν τοῦ Λιτοχώρου περὶ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Συνοδικοῦ ἐπιτιμίου, αἱ διαταγαὶ τοῦ μακαρίτου πάντοτε ἔμειναν ἀνεκτέλεστοι, τοῦ καθ' οὗ τὸ ἐπιτίμιον, ὡς ὄντος ἰσχυροῦ ματαιοῦντος δι' ὅλων τῶν βιαίων καὶ ἀντιπειθαρχικῶν ἐνεργειῶν τὴν τούτου ἀνάγνωσιν. Ἡ ὑπόθεσις εἶχεν ἀποβῆ πλεόν ζήτημα φιλοτιμίας ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, πρὸς ἣν ὁ ἀδικηθεὶς συχνότατα ἀνεφέρετο, ἐξαιτούμενος τὴν ἐκτέλεσιν τῆς Πράξεως Αὐτῆς, καί, ὅτε ὁ γράφων ἀνεχώρει ἐκ μεταθέσεως διὰ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, εἶχε συνοδευθῆ μὲ αὐστηροτάτας διαταγὰς ὅπως ἐκ παντὸς τρόπου ἰκανοποιήτῃ τὴν Σύνοδον διὰ τῆς ἀμέσου ἀναγνώσεως τοῦ πολυθυρήτου ἀποβάντος ἐπιτιμίου Αὐτῆς. Εὐτυχῶς καὶ ἡ προβλεπομένη αὕτη θυελλα ἀντιπαρῆλθεν αἰσιῶς πρὸ τῆς ἐμῆς ταπεινότητος. Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ τέως ἀποκρουσμένου Συνοδικοῦ ἐπιτιμίου ἐγένετο ὄχι πλέον ἐν τινι παρεκκλησίῳ, ὡς συγκατένευεν ἐπ' ἐσχάτων καὶ αὕτη ἡ Σύνοδος, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ, μετὰ πάσης ἡσυχίας καὶ τάξεως, καὶ αὐτοῦ τοῦ καθ' οὗ τὸ ἐπιτίμιον ἰσχυροῦ ἐπινεύσαντος. Καὶ ἐν τῷ ἐμῷ λοιπὸν προσώπῳ ἀπέδειξαν οἱ Λιτοχωρίται ὅτι εἶναι οἱ φιλοτιμότεροι, οἱ θρησκευτικώτεροι, οἱ εὐσεβέστεροι τῶν Χριστιανῶν μου. Ὅταν δὲ ἀναμιμνήσκωμαι τῆς συρροῆς τοῦ λαοῦ εἰς τὰς Ἱερὰς τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀκολουθίας, πρώτων τῶν προκρίτων κατα-

λαμβάνοντων ἅμα τῇ χρούσει τοῦ κώδωγος τοὺς ἱεροὺς Ναοὺς, ὅταν ἀναπολῶ τὴν ἀγάπην τῶν Λιτοχωριτῶν πρὸς τοὺς μεταστάντας οἰκείους αὐτῶν, τοὺς τάφους τῶν ὁμοίων ἔχουσι μεταπεποιημένους εἰς ἀληθεῖς ἀνθῶνας, ὅταν ἀναλογίζωμαι τὴν εὐπείθειαν αὐτῶν πρὸς τὰς Δημοτικὰς Ἀρχάς των, τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸν ἱερὸν Κληρὸν των, τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλάδελφον συμπεριφορὰν των, συμπεριφορὰν ἀμοιβαίας ἐκτιμῆσεως καὶ σεβασμοῦ, τὴν ἐθελοθυσίαν αὐτῶν διὰ τὰ Σχολεῖά των, ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὴν πρὸς τὸν γράφοντα ἀφοσίωσιν αὐτῶν, ἣτις δὲν ἦτο πλέον αὐτῆ ἔνδειξις ἀπλοῦ σεβασμοῦ καὶ ἀναλόγου ἐκτιμῆσεως, ἀλλ' ἦτο σωστὴ λατρεία, καὶ μαρτυρεῖ μου τοῦ λόγου ἢ ἐντὸς διμηνίας μόλιον ἀποπεράτωσις μεγαλοπρεποῦς κτιρίου πρὸς ἐμὴν κατοικίαν, δὲν ἔχω ἢ νὰ ἐπικαλῶμαι ἐπὶ τὴν κοινωνίαν ταύτην, τὴν οὕτως ἀγαπήσασάν με καὶ ὑπ' ἐμοῦ ἀνταγγραπηθεῖσαν, τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, προλέγων ἀδιστακτῶς περὶ αὐτῆς ὅτι καὶ τὸ μέλλον αὐτῆς ἔσεται πάντως λαμπρὸν καὶ ἐπιζηλον. Μία μόνη ἔκνομος πρᾶξις ἔλαβε χώραν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐν Λιτοχώρῳ, λυπήσασα καὶ ποιμένα καὶ ποιμνιον. Χριστιανὸς τις ἐκ τῶν λεγομένων Ἑλλήνων ὑπηκόων εἰς τοπικὴν διάστασιν ἀπὸ τῆς νομίμου αὐτοῦ συζύγου διατελῶν, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς νομικὴν διάζευξιν μὴ ἐπιδιώξας ἐνυμφεύθη ἐν κρυπτῷ καὶ παραβύστῳ ἑτέραν καὶ συνέζη σκανδαλωδῶς μετ' αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ τὸ κοινωνικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν ἅμα ἔγκλημα τοῦτο ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἀπεδοκιμάσθη ὑφ' ὀλοκλήρου τῆς κοινότητος, ὀφείλεται ἐν τῷ ὅτι ἢ ἐπὶ διγαμία ἐγκληματίσασα γυνὴ ἦτο ὄχι Λιτοχωριτίς, ἀλλ' ἀδελφὴ τοῦ διαβοήτου ἀνὰ τὸν Ὀλυμπον ληστάρχου Κατζάρα, οὗτος δὲ κατάγεται ἐκ τῆς ἐπαρχίας Φθιώτιδος τοῦ Ἑλληνικοῦ. Τὸ κοινωνικὸν τοῦτο σκάνδαλον ἐλύθη εὐτυχῶς ἐντὸς μικροῦ ὑπ' αὐτῆς τῆς θείας Προνοίας, ἀποθανούσης κατὰ τὸν τοκετὸν τῆς ἐν λογῷ ἐλευθέρως Ἑλληνίδος γυναικός.

Τοιαῦται αἱ περὶ Λιτοχώρου ἠθικοθρησκευτικαὶ ἐντυπώσεις μου, περὶ ὧν μετὰ πεποιθήσεως ἐκφράζομαι ὅτι οὐδόλως θέλουσι μεταβληθῆ καὶ εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον.

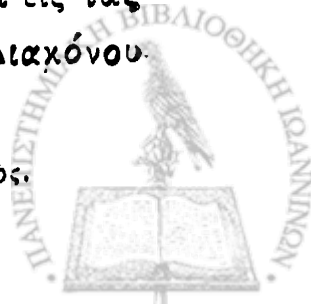

Ἡ ἐν Ῥαψάνῃ, τῇ ἔδρᾳ τῆς Ἐπισκοπῆς, ἐγκαθίδρυσίς μου, πρὸς ἣν ἀπὸ τὸ Λιτόχωρον κατ' εὐθείαν διηυθύνθη, ἐνθυμοῦμαι ὡσαύτως καλῶς ὅτι ἔλαβε χώραν τῇ Μεγάλῃ Τρίτῃ τῆς Μεγάλῃς ἑβδομάδος περὶ τὴν ἑσπέραν. Πολυπληθῆς μὲν ἦτο καὶ ἡ ἐν Ῥαψάνῃ ὑποδοχή, ἥς ἔτυχον, ἀλλὰ δὲν ἀντελήφθην ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐκ πρώτης ὄψεως ὑπέπεσεν εἰς τὴν ἀντίληψίν μου κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Λιτοχώρου. Ἐν τῇ ὑποδοχῇ τοῦ Λιτοχώρου παρετηρεῖτο ποιὰ τις μεγαλοπρέπεια καὶ ἐκ μέρους τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐντοπίων Ἀρχῶν αὐτοῦ. Ἐν τῇ τῆς Ῥαψάνης παρετηρεῖτο ἀταξία, πενιχρότης, πενιχρότης καὶ ἐκ μέρους τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ αὐτῆς. Ἐκοπίασα νὰ ἀνακαλύψω διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ὡς ὅασιν τινα ἐν μέσῃ ἐρήμῳ, εὐπρόσωπόν τι ἄτομον, ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ὁποίου νὰ ἐννοήσω ὅτι τοῦτο ἀνῆκεν ἐξ ὄλων τῶν πρὸς δεξιῶσίν μου συρρευσάντων εἰς τὴν ἀνωτάτην κοινω- νικὴν τάξιν. (1) Ἡ ὑποδοχὴ τῶν Λιτοχωριτῶν ἦτο τοιαύτη, ὡσανεὶ ἔλεγόν μοι ταῦτα· « Ἀναγνωρίζομεν τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἰκανότητα ἐν τῷ σῶ προσώπῳ, καὶ ὀλοψύχως ἀφιερούμεθα εἰς Σέ, διὰ νὰ μᾶς ποιμάνῃς. » Ἡ τῶν Ῥαψανιωτῶν, ὡσανεὶ ἔλεγόν μοι ταῦτα· « Μολονότι δὲν εἴμεθα ἰκανοὶ νὰ σὲ ἀπολαύσωμεν δι' Ἀρχιερέα μας, οὐχ ἦττον ἐπιθυμοῦμεν μόνον νὰ μᾶς προστα- τεύῃς παρα τῇ Ἀρχῇ καὶ τίποτε ἄλλο δὲν θέλομεν ἀπὸ Σέ. » Ἐν ἄλλοις λόγοις ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Λιτοχώρου ἦτο ἀπόρροια ἐκτιμήσεως· ἡ τῶν Ῥαψανιωτῶν ἦτο ἀπόρροια ἀδιαφόρων ὑπο- λογισμῶν.

Τὴν νύκτα τῆς Μεγάλῃς Τρίτης, μεθ' ὅλην τὴν κόπωσιν ἣν ἠσθάνομην ἐκ τῆς ὀκταώρου ὀδοιπορίας μου ἠθέλησα νὰ παρευ- ρεθῶ, ὡς ἐθίζεται πανταχοῦ, εἰς τὴν ἀγρυπνίαν τοῦ Νυμφίου, καὶ εἰδοποιῶ λοιπὸν περὶ τούτου τοὺς Ἱερεῖς τῆς καθεδρικῆς Ἐκκλησίας. « Δὲν συνειθίζουσιν ἐδῶ οἱ ἄνθρωποι νὰ ἔρχωνται εἰς τὰς ἀγρυπνίας τοῦ Νυμφίου, ἀπαντῶσιν οἱ Ἱερεῖς διὰ τοῦ Διακόνου.

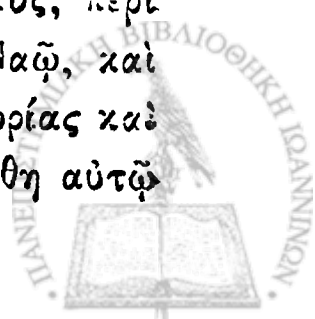
---

(1). Εἶναι ὁ νῦν Βουλευτὴς Τυρνάβου κ. Ἰωάννης Β. Παπαδόπουλος.

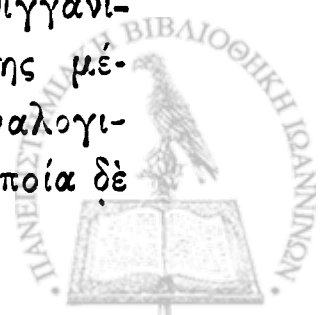

μου, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὴν ἑσπέραν τῆς Μεγάλης Πέμπτης καὶ ἔπειτα.» Ἐρμηνεύσας τὴν πληροφορίαν ταύτην ὡς σημαίνουσιν οὐχὶ τελείαν ἀπουσίαν τῶν Χριστιανῶν μου ἀπὸ τοὺς Ναοὺς ἐν τοιαύταις ἡμέραις, ἀλλ' ἀπλῶς ἀπροθυμίαν, μὴ ἀπαντῶσαν ἀλλαχοῦ, δὲν ἠθέλησα νὰ ἀκούσω τοὺς ἱερεῖς μου, ἀλλὰ μετέβην ἐπισήμως μετ' αὐτῶν εἰς τὴν καθεδρικήν Ἐκκλησίαν, ἀφ' οὗ μάλιστα μόλις πρὸ 24 ὥρῶν ἐν Λιτοχώρῳ εὐρισκόμενος, μέχρις ἀποπνιγμοῦ ἐστενοχωρούμενην κατὰ τὰς προηγηθείσας δύο ἄλλας ἀγρυπνίας ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ συρρέοντος πλήθους. Ἄλλὰ **Οὐδεὶς** ἀπολύτως, οὐδὲ γραΐδιόν τι, παρέστη εἰς τὸν Ναον, καὶ δὴ ἐνῶ ἤκουσθη καὶ ἐθεάθη ὅτι ὁ νέος Ἀρχιερεὺς αὐτῶν ἐπορεύθη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν!!! Πόσον ἀκαταμάχητος εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἔξεως! Ἐπανελθὼν μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀγρυπνίας εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν μου, ἠρξάμην νὰ σχηματίζω μὲν οὐχὶ εὐσεβεῖς ἰδέας περὶ τῶν κατοίκων τῆς ἑδρας μου, νὰ ἐκφράζω δὲ τὴν περὶ τούτου ἐκπληξίν μου πρὸς τοὺς ἱερεῖς, ἀφ' οὗ οὐδαμοῦ ἀλλαγῶ τῆς Χριστιανωσύνης συμβαίνη τὸ τοιοῦτον κατὰ τὰς ἀγίας ταύτας ἡμέρας. Ἡ ἐκπληξίς μου ἀπέβη κατάπληξις, ὅτε ἤκουσα ὅτι οὕτω γίνεται καθ' ὅλην τὴν Θεσσαλίαν, ἐξαιρέσει τοῦ Λιτοχώρου, ἴσως διότι τοῦτο πρέπει νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν Μακεδονικὴν γῆν. Τέλος πάντων ἰδοὺ στάδιον ποιμαντορικῆς ἐνεργείας, εἶπον κατ' ἑμαυτόν, καὶ ταξιθετήσας τὰς ἰδέας μου τὰς ἐπιούσας ἡμέρας, ἀνέβην τὸν θρόνον μου τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ Ἐπιταφίου, διανοούμενος νὰ εἶπω πολλὰ πρὸς διόρθωσιν τοῦ ἀτόπου. Ἄλλ' ἄλλη κατάπληξις ἀπροσδόκητος καὶ μεγαλητέρα! Πενταετία ἔκτοτε διέδραμε καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἀνατριχιάσω, ὡσάκις ἀναμνησθῶ τῆς ἀγανακτήσεως, ὑφ' ἧς τότε κατελήφθην! Καθ' ὅλην τὴν ἐκτενῆ Ἀκολουσίαν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, τὴν λήγουσαν ὡς γνωστὸν ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, μόνον οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῆς κοινότητος, περὶ τοὺς πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν, παρίσταντο ἐν τῷ Ναῶ, καὶ οὗτοι ἴσως ἐκ δυσωπίας πρὸς ἐμέ!! Τὸ πολὺ τῆς ἐνορίας καὶ τῆς κωμοπόλεως πλῆθος, ὁ λαός, εἰργάζετο τὰ συνήθη αὐτῶ

ἔργα! Εἶχε μεταβῆ ἀπὸ πρωίας εἰς τὰς ἐβδομαδιαίας ἀγοράς τῶν τουρκικῶν κωμοπόλεων Δερελί καὶ Μεγάλου Κεσερλί! Ἡ νέα αὕτη καὶ ἀπροσδόκητος ἔκπληξις μου, καθορῶντος ἰδίους ὄμμασι τὴν μὴ ἀργίαν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, μετετρέπη εἰς ἀληθῆ ἀγανάκτησιν. Καὶ δὴ μετὰ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον τοῦ ἑσπερινοῦ λάβρος πλέον ἐπετέθη κατὰ τῆς τελουμένης ἀνοσιουργίας, πραινέσας, ἐξορκίσας, ἐκλιπαρήσας τὴν διόρθωσιν τοῦ ἀτόπου, ἂν ὄχι διὰ λόγους θρησκευτικούς, τοῦλάχιστον δι' ἔθνικούς, δι' αὐτοὺς τοὺς περιοίικους Ὀθωμανούς, εἰς τὴν χλεύην τῶν ὁποίων ἐκτίθενται. Δυστυχῶς ἡ φωνή μου ἐν τούτῳ ἀπέβη φωνή βροῶντος ἐν ἐρήμῳ, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι, ὡς ἐκ τῆς ἐπελθούσης κοινωνικῆς τρικυμίας καὶ τῆς πυρπολήσεως τοῦ Ἐπισκοπείου, τὰ κατόπιν δύο Πάσχα ἐτέλεσα ἐν τῷ εὐσεβεστάτῳ Λιτοχώρῳ.

Μὲ τοιαύτας οὐχὶ εὐσεβεῖς διὰ τοὺς κατοίκους τῆς ἑδρας μου ἐντυπώσεις ἐτέλεσα τὸ πρῶτον καὶ τελευταῖον Πάσχα ἐν μέσῳ αὐτῶν, ὅποτε κατὰ τὴν Δευτέραν τῆς Διακαινησίμου λαμβάνω γνῶσιν ἑτέρου τινὸς ἀτόπου, ὄχι ὀλιγώτερον μισητοῦ. Ἐν τοῖς δυσὶν ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων τῆς Ἐκκλησίας περιφερομένοις δίσκοις παρετήρησα ὅτι ἐρρίπτοντο ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαζομένων εἰς μὲν τὸν πρῶτον ἢ μία πεντάρα, ἢ τρία τέσσαρα ὁμοῦ κέρματά τινα κίτρινα, ναῦν ἐζωγραφισμένην ἐπ' αὐτῶν φέροντα, ὡς ἀντελήφθην· εἰς δὲ τὸν δεύτερον, ἢ ἐν τριοῦτον κερμάτιον, ἢ δύο, ποῦ καὶ ποῦ δὲ καὶ καμμία τουρκικὴ πεντάρα ὑπό τινος προκρίτου. Ἡ ἐν Ῥαφάνῃ μόνον ἐν χρήσει ἕως τότε νέα αὕτη μονέδα, ἦσαν αἱ μεσαιωνικαὶ γαζέται! Τρία δὲ ἀπὸ τὰ τοιαῦτα κέρματα ἰσοδυναμοῦσι πρὸς ἓνα παρᾶν!! Ὁμολογῶ ὅτι ἐνόμισα ὅτι ἔβλεπον ὄνειρον, ὅτι δὲν ἦτο πραγματικότης αὐτὸ τὸ ὅπριον ἀντελαμβάνομην. Καὶ εἰς πρώτην εὐκαιρίαν ἔσπευσα, ὡς εἰκός, νὰ ἀντεπεξέλθω ἔτι περισσότερο ἀκράτητος κατὰ τῆς ἀθιγγανικῆς πλέον ταύτης κωμωδίας. Φαντασθῆτω ὁ ἀναγνώστης μέγεθος ἀβδηριτισμοῦ! Τρεῖς γαζέται, εἰς παρᾶς! καὶ ἀναλογισθῆτω ὅποια ἢ ἐκ τούτου εἴσπραξις τῆς Ἐκκλησίας, ὅποια δὲ

ἢ τῶν Ἱερέων ἰδίως, εἰς τὸν δίσκον τῶν ὀποίων ἐρρίπτετο τὸ ἐν τρίτον τοῦ παρᾶ!! Καὶ ἰδοὺ ἤδη ἡ ἐξήγησις τῆς ὑποπεσοῦσης ἀμέσως ὑπὸ τὴν ἀντίληψίν μου πενιχρότητος τῆς ὑποδοχῆς τῆς Ῥαψάνης, ἰδοὺ ἡ αἰτία τοῦ συνεσταλμένου καὶ ταπεινοῦ τοῦ τε Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. Ἄς ἀποδώσω ἐνταῦθα τοῖς φιλέργοις ἄλλως Ῥαφανιώταις μου τὸν πρέποντα ἔπαινον ὡς πρὸς τὸ ἄλλο τοῦτο τεκμήριον τῆς μὴ ἐλευθεριότητος αὐτῶν, συναισθανθεῖσιν ἀμέσως τὸ πραταπτόμενον αὐτοῖς ὄνειδος μετὰ τὴν καυτηκὴν ὁμιλίαν μου, καὶ ἐξοηλίσασιν ἔκτοτε ἐκ τῶν Ναῶν τούτων τὴν μεσαιωνικὴν μονέδα τῶν γαζετῶν.

Ἄλλὰ καὶ πρὸς τοὺς νεκροὺς αὐτῶν οἱ ἐν Ῥαψάνῃ ἔχουσι κηρύξει διαζύγιον πλήρες. Οὐδεὶς με ἐκάλεσεν ἄχρι τοῦδε νὰ τελέσω μνημόσυνον ἢ ἄλλην τινὰ ἱεροπραξίαν, εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι καὶ εἰς τὸ μέλλον οὐδέποτε θέλω κληθῆ. Τὸ ἀπρόθυμον τῶν κατοίκων Ῥαψάνης καὶ πρὸς πᾶσαν ἄλλην εὐγενῆ ἰδέαν, ἔστω καὶ εἰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις εὐρισκομένων, χαρακτηρίζει ὡς δεῖ καὶ τὸ ἐξῆς ἱστορικὸν γεγονός. Ἐτελεῦμεν τὴν λεγομένην ἐπανάστασιν τοῦ 1878. Ἡμίσειαν δὲ ὥραν μακρὰν τῆς Ῥαψάνης ἐμάχοντο ὑπὸ τὸν Μιλτιάδην Ἀποστολίδην (1), τὸν μόνον ἐπιτελέσαντα τὸ ἑαυτοῦ καθῆκον ἐκ τῶν ὀπλαρχηγῶν τοῦ Ὀλύμπου, οἱ ἔφηροι τῆς τε Ῥαψάνης καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ Ὀλύμπου χωρίων μετὰ τῶν ὀλίγων ἐξ Ἑλλάδος ἐθειλοντῶν. Ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἤρχοντο ἐπανελλημμένοι ἀγγελιοφόροι, ἀγγέλλοντες ὅτι νῦν μὲν ἐξετοπίσθησαν οἱ ἡμέτεροι, νῦν δὲ ὅτι οἱ ἐχθροὶ προχωροῦσι κατὰ τῆς Ῥαψάνης· ἐζητοῦντο δὲ ἐσπευσμένως ἐπικουρίαι εἰς ἄνδρας. Αἱ σφαῖραι ἤρχισαν μετ' ὀλίγον νὰ συρίζωσιν ὑπερθεὶν τῶν κεφαλῶν ὑμῶν, γενικὸς δὲ ἀλαλαγμὸς καὶ σύγχυσις ὡς ἐκ τούτου ἀνά τὴν κωμόπολιν διεδόθη. Ἐν τοιαύτῃ κρισίμῳ στιγμῇ διὰ τε τοὺς ἀγωνιζομένους καὶ δι' ὅλους ἡμᾶς τοὺς ἐν τοῖς οἴκοις μένοντας ἐπῆλθέ μοι ἡ ἰδέα νὰ συναγάγω

---

(1). Εἶναι ὁ νῦν ἀντεισαγγελεὺς τῶν ἐν Ἀθήναις Ἐφετῶν, ὁ ἀληθὴς οὗτος ἀδάμας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δικαστικοῦ κόσμου.

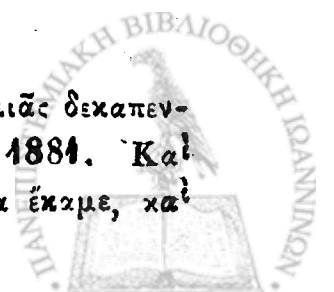
πρῶτον διὰ κωδονοκρουσίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πάντας τοὺς Χριστιανούς μου, παρόντας ὅλους τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν, ἐκλιπαρήσω μετ' αὐτῶν τὸ Θεῖον ἐν τῷ Ναῷ ὑπὲρ ἐνισχύσεως καὶ εὐοδώσεως τῶν οὐ μακρὰν ἡμῶν ἀγωνιζομένων ἐλληνικῶν ὄπλων, καὶ εἶτα, τιθέμενος ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐκκλησιασθησομένων, ὀδηγήσω αὐτοὺς εἰς τὸ πεδῖον τῆς δόξης, τοῦλάχιστον εἰς βοθητικὰ ἔργα χρησίμους πάντως ἀποθησομένους τοῖς ἀγωνιζομένοις. Τὸ πρῶτον μόνον μέρος τῆς ιδέας μου ἀνακοινώσας διὰ κήρυκος εἰς τοὺς κατοίκους, καὶ τῆς ὀρισθείσης ὥρας ἐπιστάσης, μετέβην ἐν μέσῳ παρατεταμένης κωδονοκρουσίας εἰς τὸν Ναόν, καὶ ἐτέλεσα ἐν μέσῳ ὀλοφυρμῶν καὶ ὀακρῶν τὴν ὑπὲρ τῶν ἀγωνιζομένων λιτὴν μου. Καὶ κατὰ τὴν ἕκτακτον ταύτην καὶ ἐξαιρετικὴν περίστασιν μόνον δέκα ἀκριδῶς γέροντες προσῆλθον καὶ παρίσταντο ἐν τῷ Ναῷ, ἀγνοῶ ἂν ἀπὸ σκοποῦ, διότι εἶχον προμαντεύσει τὸ σχέδιόν μου. Ἐννοεῖται ὅτι ἀποτυχῶν εἰς τὸ τέχνασμά μου τοιουτοτρόπως, ἵππευσα μετὰ τὸ τέλος τῆς λιτῆς τὸν ἵππον μου, καὶ, ἀκολουθούμενος ὑφ' ἑνὸς μόνου Ἱερομονάχου ἐκ τῆς Μονῆς τῶν Κανάλλων, μετέβην εἰς τὸν τόπον τοῦ ἀγῶνος, ἐνθα εὔρον τὸν καλὸν ὀπλαρχηγὸν Ἀποστολίδην κατάμαυρον χειρᾶς καὶ πρόσωπον ἀπὸ τὸ ἀκατάπαυστον πῦρ τῆς ἡμέρας. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην συνέβη τὸ ἐξῆς δι' ἐμὲ ἀνέκδοτον. Εἶπον ὅτι ἔφιππος μετέβην εἰς τὸν τόπον τοῦ ἀγῶνος. Ὅταν λοιπὸν κατέφθασα ἐπὶ τόπου, ἐπειδὴ μέχρις οὗ συναντήσω τὸν ὀπλαρχηγόν, ἐγένετο ἀνάγκη νὰ ὀδοιπορήσω ἔφιππος ἐπὶ τοῦ ὀροπεδίου, ἀφ' οὗ ἐμάχοντο οἱ ἡμέτεροι, λεπτά τινα, εἶχον ἐκτεθῆ ὄλως ἀπείρως εἰς τὰ πυρὰ τῶν κάτωθεν τοῦ ὀροπεδίου μαχομένων Ὀθωμανῶν, χωρὶς οὐδὲ κἂν νὰ ὑπολογίσω τὸν κίνδυνον, εἰς ὃν ἐξετέθη, ἀλλ' οὐδ' ἄλλος τις ἐκ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ καπνιζόντων ἐφέδρων, τῶν καθημένων εἰς τὴν ἀντίθετον κλιτὸν τοῦ ὀροπεδίου, νὰ μοι ὑποδείξῃ τὸν κίνδυνόν μου. Καὶ ἤκουα μὲν ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς μου ἐπὶ πέντε τοῦλάχιστον λεπτά τῆς τοιαύτης ἐπὶ τοῦ ὀροπεδίου πορείας μου συριγμούς τινας, οἵτινες συχνὰ ἀντι-

παρήρχοντο ὑπερθεν ἐμοῦ, ἀλλ' ἐνόμιζον ὅτι εἶναι συριγμοὶ μελισσῶν, ἐπανερχομένων εἰς τὰς κυφέλας των. Τέλος ἐπεφάνη ἐνώπιόν μου ὁ κύριος Ἀποστολίδης, παρ' οὗ στρατιωτικώτατα διατάσσομαι νὰ ἀφιππεύσω ἀμέτως. Διατί; ἐρωτῶ, κύριε Μιλτιάδῃ; Διατί ἐρωτᾷς; ἀποκρίνεταιί μοι. Δὲν ἀκούεις τὰς σφαιράς τῶν Ὀθωμανῶν, αἵτινες κατευθύνονται ἀπὸ τινων λεπτῶν ὄλαι κατὰ σοῦ, καὶ ὄχι καθ' ἡμῶν; Ἐγὼ ὑπέθετον, τῷ ἀπαντῶ, ὅτι ἦσαν μέλισσαι τὰ τοιαῦτα συρίγματα, καὶ ταῦτα εἰπὼν, ὁμολογῶ ὅτι ἦσθάνθην τότε τὸ σῶμά μου ἀνατριχιάσαν ὑπὸ τοῦ φόβου.

Ὑπὸ ἔποψιν ὅμως ἠθικότητος ἐξετάζων τοὺς Χριστιανούς μου τῆς Ῥαψάνης, παρατηρῶ μετ' εὐχαριστήσεως ὅτι δὲν εἶναι ἀνάλογος παραδόξως πρὸς τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν ἀδιαφορίαν· καὶ τὴν σημασίαν τῆς οἰκογενειακῆς τιμῆς καλῶς ἐννοοῦσι, καὶ οἰκιακὴν εἰρήνην ἔχουσι, καὶ τὰ κατὰ τῆς τιμῆς ἀτακτήματα πολὺ ἀραιὰ ἀπαντῶνται. Οὐδὲν διαζύγιον ἐξέδωκα ἄχρι τοῦδε, καίτοι εὔρον ἀνδρόγυνά τινα εἰς διάστασιν πολυετῆ, ἃτινα πάντα συνεφιλιώθησαν. Μικροκλοπαί τινες λαμβάνουσι χώραν, αἵτινες ὅμως πᾶσαι σχεδὸν ἀποκαλύπτονται, ἐπὶ τῷ ἰκνούσματι ὅτι ἐξεδόθη κατὰ τῶν διαπραξάντων αὐτὰς ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιον. Τὸ ἀσχημότερον κοινωνικὸν αὐτῶν ἐλάττωμα εἶναι τὸ τῆς ἐκδικήσεως. Διεπληκτίσθη μετὰ τινος ἐν Ῥαψάνῃ; Ἀνάμενε νὰ ἴδῃς μετὰ τινος ἡμέρας εἴτε τὸν κῆπὸν σου κατεστραμμένον, εἴτε τὰς συκομορέας σου κεκομμένας, εἴτε τὸν ἀμπελῶνά σου βεβλαμμένον. Ἐν γένει οἱ Ῥαψανιῶται εἶναι φίλεργοι καὶ οἰκονόμοι. Καί, ἂν εἰς τὸ μέλλον ζυμωθῶσι μὲν μὲ ὀλίγην φιλοξενίαν, καὶ μὲ περισσοτέραν ἐλευθεριότητα, ἀπόσχωσι δὲ τῶν μοχθηρῶν κατὰ τῶν ἀψύχων ἀντεκδικήσεων, ἀποθήσονται πάντως οὐκ εἰς μακρὰν χρηστοὶ καὶ κοινωνικοὶ πολῖται. (1).

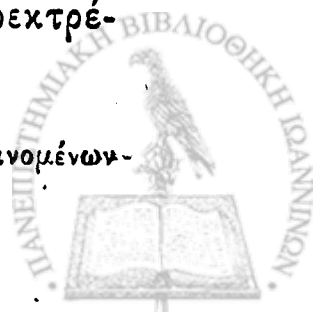
(1). Παρατηρῶ νῦν μετ' εὐχαριστήσεως ὅτι ἡ Ῥαψάνη, ἐντὸς μιᾶς δεκαπενταετίας, ἣτις διεδραμεν ἔκτοτε, ἐγένετο κρείσσων ἢ ὅ,τι ἦτο τῷ 1884. Καὶ ἐλευθεριότητα νῦν κέκτηται, καὶ προοδευτικότητος ἐπίζηλα ἄλματα ἔκαμε, καὶ

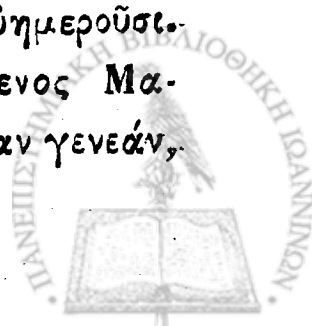
Ἔρχομαι ἤδη εἰς τὴν τρίτην κωμόπολιν μου, τὰ Ἀμπελιάκια, ἐν ἧ, ὡς ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων πυρπολήσεως τῆς ἐν Ραψάνῃ Ἐπισκοπῆς, ἀπὸ διετίας σχεδὸν ἐδρεύω. Πρῶτόν μου ἔργον, ἐνταῦθα ἐλθόντος, ἦτο νὰ ἀναζητήσω τὰ αἷτια, δι' ἃ ἐξηναγκάσθη ὁ ἀοίδιμος προκάτοχός μου Μελέτιος, νὰ μεταθέσῃ τῷ 1845 τὴν ἔδραν τῆς ἐπαρχίας εἰς τὴν Ραψάνην. Ἐμαθὼν ὅτι, ἐξερχόμενός ποτε τῆς Ἐκκλησίας, ὑβρίσθη κατὰ πρόσωπον ὑπὸ τινος προκρίτου τῆς ἐποχῆς του, ἐπὶ παρουσίᾳ πάντων τῶν ἐνριτῶν τῆς Ἐκκλησίας, μὴ ἀποδοκιμασάντων τὸν ὑβριστὴν. Τὸ περιττατικὸν τοῦτο ἐδιδέ μοι τὸ ἐνδόσιμον νὰ καταλογίσω θρασύτητα, ἂν ἔχῃ καὶ ἀνευλάβειαν, κατὰ τῶν προγόνων τῶν Ἀμπελαχιωτῶν πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀρχιερέως αὐτῶν· ἀλλ' ἐν ταῖς φυσιογνωμίαις τῶν νῦν Ἀμπελαχιωτῶν δὲν ἀνεκάλυπτον τοιοῦτόν τι. Ἐκ τοῦ ἐναντίου εἰς ἐμὲ ἐφάνησαν ὄχι μόνον σεμνοὶ καὶ εὐλαβεῖς, ἀλλὰ καὶ τόσοι πρόθυμοι, ὥστε οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν ἐδίστασαν νὰ δαπανήσωσι περὶ τὰς πεντεκαίδεκα χιλιάδας γροσίων πρὸς ἐπισκευὴν τῆς ἐπὶ τόσα ἔτη ἐγκαταλειφθείσης Ἐπισκοπῆς, ἅμα ἤκουσαν τὴν διαβεβαίωσίν μου ὅτι δύναμαι νὰ ἀνασυστήσω καὶ αὔθις τὴν κωμόπολιν αὐτῶν ὡς ἔδραν τῆς ἐπαρχίας. Ἐκ πρώτης ὄψεως λοιπὸν οἱ Ἀμπελαχιῶται δείκνυνται πρόθυμοι εἰς πᾶσαν καλὴν ἰδέαν, καίτοι τῆς προθυμίας αὐτῶν μενούσης ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μόνον ἐν λόγοις, ἴσως διὰ τὴν ἔλλειψιν ἀρχηγοῦ, μὴ χειραγωγοῦντος αὐτοῦς. Ἀλλ' ὅτι δὲν ὑπάρχει καὶ ἐν Ἀμπελακίοις ἡ ἀπαιτουμένη εὐλάβεια καὶ εὐσέβεια, εἶναι δυστυχῶς ἀληθές. Καὶ ἐνταῦθα οἱ ἄνθρωποι ἐργάζονται τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν, καὶ ἐνταῦθα παζαρεύονται κατ' αὐτήν, καὶ ἐνταῦθα οἱ Νχοὶ εἶναι κενοὶ καὶ ἔρημοι ἀνθρώπων κατὰ τὰς ἑορτατίμους ἡμέρας, ἀφοῦ ἦναι κενοὶ καὶ καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα τῶν Παθῶν. Ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συζητήσεσι δὲν τηρεῖται ἀμοιβαία ἐκτίμησις· παρεκτρέ-

---

πεντάδα ἐπιστημόνων νέων, πλὴν τῶν εἰς τὸ ἐμπόριον εὐδοκίμως καταγινομένων ἱκανῶν τέκνων τῆς, παρουσιάζει.

πονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς βαθμὸν βαναυσολογίας, ἐξ οὗ συμβαίνει ὥστε μὲ τὰ πλεον ἀποτρόπαια ἐπίθετα νὰ τιτλοφορῶνται. Ἄλλα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τοὺς συνιστᾷ εἶναι τοῦτο· μετὰ τὸν διαπληκτισμὸν, μὴτε μιᾶς ὥρας πάθος φυλάττουσι, μὴτε εἰς φρικῶδεις ἀντεκδικήσεις, ὅπως ἐν Ῥαψάνῃ, προβαίνουν. Παρατηρεῖται μόνον ἐνταῦθα, σποραδικῶς ἔστω, μεγάλη ἐλαστικότης φιλοτιμίας. Δευτέρας κοινωνικῆς τάξεως ἄνθρωπος ἔλαβε σύζυγον ἀποδεδειγμένην μοιχαλίδα, παρ' ἐμοῦ διαζευχθεῖσαν διὰ τοῦτο. Ἄλλη πάλιν γυνή, ἐκ κλεψιγαμίας τέξασα, καὶ τὸ τεχθὲν στραγγαλίσασα, εἰς τὴν θλιβεράν θέαν τοῦ ὁποίου ἐστάθη ἀδύνατον νὰ κρατήσω τὴν ἀγανάκτησίν μου, καὶ νὰ μὴ προβῶ συνεπῶς εἰς ἀνηλεῆ δαρμὸν τῆς κακούργου μητρός, εὔρε καὶ αὕτη μετ' οὐ πολὺ σύζυγον, ἔστω καὶ χωλόν. Ἐν ἄλλαις κοινωνίαις ἔπρεπεν αὗται νὰ ἀποθάνωσιν ἐν ἀτιμίᾳ. Αἱ παρθένοι ἐνταῦθα δὲν ἐπισκέπτονται τοὺς Ναοὺς, ἢ δις τοῦ ἔτους ἐν ὠρισμέναις ἡμέραις· ἀλλὰ δὲν εἶναι φρονῶ τοῦτο τεκμήριον τῆς αὐστηρότητος τῶν ἡθῶν. Ἐκεῖνο δὲ διὰ τὸ ὁποῖον εἶναι ἄξιοι μείζονος μομφῆς οἱ Ἀμπελακῖῶται, εἶναι τοῦτο· δὲν ἔχουσι τὸ συγγενικὸν φίλτρον ἀνεπτυγμένον. Ἐνταῦθα ἀπήντησα κατὰ πρώτην φοράν τὸ νὰ ἦναι οἱ ἀδελφοὶ ἀσπονδότατοι ἐχθροὶ πρὸς ἀλλήλους, οἱ γυναικάδελφοι πρὸς τοὺς γαμβρούς, οἱ γονεῖς πρὸς τὰ τέκνα καὶ ταῦτα πρὸς τοὺς γονεῖς. Ἀποτέλεσμα πάντως τῆς ἐπικρατούσης ταύτης κακίας εἶναι ἡ πρὸ ἔτους ἐπισυμβᾶσα μητροκτονία καὶ ἀδελφόκτονία. Νέος τις ἐφόνευσε διὰ πελέκεως τὴν τε μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ !! Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἔλαβον πολλάκις τὸν λόγον, καὶ ἐλπίζω νὰ ἐκλείψῃ σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἀσχημία αὕτη. Ὑπὸ κοινωνικὴν ὄψιν οἱ Ἀμπελακῖῶται εὐρίσκονται εἰς καλλιτέραν σχετικῶς θέσιν, καίτοι λείπει καὶ ἀπὸ αὐτοῦς ἡ ξενία. Δὲν ἀγαπῶσι μόνον τόσον πολὺ τὴν ἐργασίαν, ὡς οἱ Ῥαψανῖῶται, διὰ τοῦτο δὲ καὶ δὲν εὐημεροῦσι. Οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ ὅτι ὁ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν εὐρισκόμενος Μαγιάρειος φάρος θέλει ἐπιδράσει εὐεργετικῶς ἐπὶ τὴν νέαν γενεάν.

ὅπως καταρτισθῆ αὕτη συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἀνεπτυγμένων κοινωνιῶν.

Ἐπὶ τὴν ἐπισκόπησιν ἤδη τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς καταστάσεως τῶν ἐπιλοίπων Χριστιανῶν τῆς ἐπαρχίας μου καταφθίσας, παρατηρῶ γενικῶς τὰδε. Αἱ ἐορταὶ τῆς Ἐκκλησίας δὲν τηροῦνται δυστυχῶς μὲ ἀκρίβειαν παντοῦ. Ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ ἢ ἄλλῃ ἐορτασίμῳ ὁ κάτοικος τοῦ Α χωρίου θὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν οἶκόν του ἀπὸ πρωΐας, καὶ θὰ μεταβῆ εἰς τὸ χωρίον Β δι' ἐργασίαν. Ἡ ἔμμεσος αὕτη καταπάτησις τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς ἰδίως ἐκτελεῖται ὑφ' ὄλων ἀνεξαιρέτως, χωρὶς νὰ φρονῶσιν ὅτι ἐργάζονται οὕτω πράττοντες. Εἰς πολλὰ χωρία θερίζουσιν, ἀλωνίζουσι καὶ τὸ ἄχυρον εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν μεταφέρουσιν ἐν Κυριακαῖς καὶ ἐορταῖς. Θὰ ἦτο ἴσως δικαιολογήσιμος ἡ τοιαύτη αὐτῶν συνήθεια, ἐὰν ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς μεγάλης αὐτῶν φιλεργίας· ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦτο· ἐν ἡμέρᾳ ἐργασίμῳ δύναται τις νὰ ἴδῃ πολλοὺς ἐν τοῖς καφενείοις παίζοντας, ἢ συζητοῦντας ἐν τῇ ἀγορᾷ. Ἡ ἐν τοῖς Ναοῖς φοίτησις αὐτῶν εἶναι ἀραιά, καὶ μόνον κατα τὰς μεγίστας ἐορτάς τῆς Χριστιανωσύνης αἱ Ἐκκλησίαι πληροῦνται ἀνθρώπων. Ἡ τοιαύτη δὲ αὐτῶν συνήθεια δὲν εἶναι φρονῶ ἀποτέλεσμα ἀντιθρησκευτικῶν ἰδεῶν, ἀφοῦ βλέπη τις αὐτοὺς τηροῦντας αὐστηρῶς τὰς νηστείας· ἀλλὰ προέρχεται κατ' ἐμὲ ἀπὸ ταπεινὸν πνεῦμα οἰκονομίας μιᾶς δεκάρας εἴτε καὶ δύο. Σπουδαῖα ἐγκλήματα οὐδέποτε σχεδὸν λαμβάνουσι χώραν· ἀλλ' ἡ μικρὰ ζωοκλοπὴ εἶναι εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν πανταχοῦ σχεδόν. Ἡ ἀφιλοξενία εἶναι γενικὸν φαίνεται κατηγόρημα τῶν Θεσσαλῶν. Τὸ ἄχυρον δὲ ἄωτον ταύτης εὐρίσκει τις παρὰ τοῖς κατοίκοις τοῦ Τσάγεζι, ἐξαιρέσει λίαν εὐαριθμοτάτων ἀτόμων. Ἐμὲ αὐτόν, ἐπισκεφθέντα αὐτοὺς τῇ αἰτήσει των Ἀρχιερατικῶς τῇ 5 Δεκεμβρίου τοῦ 1878, ὄχι μόνον οὐδεὶς ἐδέχθη ἐν τῇ οἰκίᾳ του, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Χάνι πρὸς κατάλυμα μὲ παρέπεμψαν! Ἐννεεῖται ὅτι ἅμα τῇ πρωΐᾳ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας, ἧτις ἦτο ἡ ἐπέτειος ἐορτὴ τῆς Ἐκκλησιᾶς των, ἀπετίναξα καὶ τὸν κονιορτὸν ἐκ τῶν ὑποδημάτων μου καὶ

ἐπκνήλθον εἰς τὰ ἴδια, χωρὶς νὰ μεταβῶ ποσῶς εἰς τὴν πανή-
γυριν αὐτῶν. Ἄλλοτε πάλιν, ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἐπαναστά-
σεως τοῦ 78, μεταβάς περὶ ἑκ Παντελεήμονος κατ' ἀναπόδρα-
στον ἀνάγκην εἰς Τσάγεζι, καὶ διημερεύσας ἐνταῦθα, παρεκλή-
θην κατόπιν τῆ ἐντολῆ τῶν προκρίτων ὑπὸ τοῦ ξενίσχαντός με
οἰκοδεσπότης νὰ ἐγκαταλείψω ὡς τάχιστα τὴν κώμην αὐτῶν,
ὅπως μὴ ᾔθην καταστήσω αὐτοὺς ὑπόπτους παρὰ τῆ Κυβερνή-
σει, ἀποδεξαμένου ἐν μέσῳ αὐτῶν ἄνθρωπον ἐπαναστάτην! Ἐν
γένει εἶναι φίλοι τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν διασκεδάσεων, δι' ἃς καὶ
αὐτοὶ οἱ πενέστεροι δὲν φεῖδονται χρημάτων. Ἐὰν μάλιστα
μεθ' ἧς ἐλευθεριότητος θυσιάζουσι χρῆμα εἰς τον Βάκχον ἐπρο-
θυμοποιῶντο νὰ ἐλευθεριάζουσι καὶ πρὸς τὰς κοινοτικὰς αὐτῶν
ἀνάγκας, οὐδεμίᾳ ἀμφιβολία ὅτι ἤθελον εἶσθαι λαμπροὶ ἄνθρωποι.
Χαρακτῆρας ἐκ φύσεως ἢ ἐξ ἀνατροφῆς κακούργους δὲν ἀπαντᾷ
τις ἐνταῦθα οὐδὲ ἓνα ἐπὶ τοῖς χιλίοις. Οἱ πάντες εἶναι φιλόνομοι,
φιλήσυχοι, ἀνεκτικοί, καὶ ἀνεκτικοὶ μάλιστα εἰς βαθμὸν ἐλατ-
τώματος, οὐδέποτε ἐπὶ παραδείγματι καταδιώκοντες δικαστικῶς
καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐλλειματίας καὶ καταχραστὰς τῶν τε κοινοτι-
κῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν αὐτῶν περιουσιῶν. Τὸν Ἐπίσκοπον
αὐτῶν σέβονται καὶ προσκυνοῦσιν οὐχὶ ἐκ συναισθήσεως ὅτι
ἔχουσι πρὸς τοῦτο καθῆκον, ἢ ὅτι ἀνεῦρον ἐν αὐτῷ προσωπικήν
τινα ἀξίαν ἢ ἰκανότητα, ἐκτὸς Λιτοχώρου· ἀλλὰ διότι ἔχουσιν
ἀπλῶς τὴν ἀνάγκην τῆς προστασίας του. Καὶ ἐὰν ποτε ἡ ἀνα-
πόδραστος αὕτη ἀνάγκη, ἢ καὶ Θεοὶ πείθονται, ἐκλείψῃ, ὡς
προσδοκᾶται, (ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω), φρονῶ ὅτι οὐδὲ ἀκαλ' ἡμέραν» δὲν θὰ τῷ λέγωσιν.

Ἐπικαλοῦμαι ἐν τούτοις ἐπὶ τὸ ποιμνιόν μου τοῦτο τὰς εὐ-
λογίας τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος (1).

Ἐγγραφὸν ἐν Ἀμπελακίοις κατὰ Μάρτιον τοῦ 1881.

---

(1) Εἶχε σταλῆ ἢ ἐκθεσις αὕτη τῷ τότε Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Ἰωακείμ Γ' τῷ κλεινῷ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

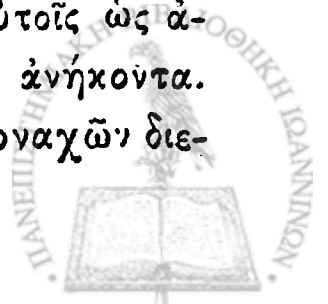
ΕΠΙ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Συνωδὸν τῇ ἀνατεθείσῃ μοι Συνοδικῶς δυσχερεστάτῃ ἐντολῇ, ὅπως ἐκ παντὸς τρόπου δυνηθῶ νὰ ἀνακαλύψω τὴν ἀρπαγεῖσαν χρηματικὴν περιουσίαν τῆς ἱερᾶς Μονῆς τῶν Κανάλλων, ἀρχομαι διηγούμενος ὧδε τὰς σχετικὰς ἐπὶ τῆς λυπηρᾶς ταύτης ὑποθέσεως ἐνεργείας τοῦ γράφοντος. Πρὶν ἢ ὅμως εἰσελθῶ ἀμέσως εἰς τὴν χρονολογικὴν ἔκθεσιν τῶν ὑπ' ἐμοῦ γενομένων, ἐπιτραπήτω μοι νὰ παρατηρήσω, καὶ τοῦτο ὅπως ἐξάρω ἀπλῶς μόνον τὸ δυσχερὲς τοῦ ἀνατεθέντος μοι ἐγχειρήματος, ὅτι, ἐὰν ὁ μετ' ἐμοῦ ἐλθὼν εἰς τὰ ἐνταῦθα Προηγούμενος Ἀγάπιος δὲν συνωδεύετο μετ' ἐπιστολῆς τινος πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Μονῆς Μόδεστον, δι' ἧς αὐτῷ μὲν ἀνηγγέλλετο ἡ λύσις δῆθεν τοῦ ζητήματος καὶ ἡ ἐπάνοδος τοῦ φέροντος τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὴν Μετάνοιάν του, ἐμοὶ δὲ ἐδεσμεύοντο καθ' ὀλοκληρίαν αἱ δυνατόι ἐνέργειαι, πάντως τὸ ἀποτελεσμα τῶν ἐμῶν ἐνεργειῶν ἤθελεν ἀποβῆ αἰσιώτερον ὑπὲρ τῆς Μονῆς ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην προηγηθεῖσαν ἐνέργειαν, ναυαγησασῶν ἄνευ ἀποτελέσματος, ὡς γνωστόν, δύο Ἐξαρχιῶν προηγηθεισῶν. Ὑποτοπάσας ἐν τούτοις πλαστότητα τῆς ἀπολυθείσης ἐπιστολῆς, ἧς τὸ πρωτότυπον εὐρίσκεται παρ' ἐμοί, ἔγνω ἐν τῷ κυριαρχικῷ δικαίωμάτι μου νὰ θεωρήσω τὴν ὑπόθεσιν ὡς ὑφισταμένην, καί, ἀποκλείων πᾶσαν παρεξήγησιν, ἐὰν ἡδιαρόρουν, νὰ ἀπέλθω αὐτοπροσώπως εἰς τὴν Μονὴν καὶ ἐπιληθῶ τῆς παλαιωθείσης ταύτης ὑποθέσεως.

Τῷ Σαββάτῳ λοιπὸν τῆς Διακαινησίμου, συμπαραλαβὼν τότε ἄνω ῥηθέντα Προηγούμενον καὶ τὸν Ἱερομόναχον Δαβίδ, ἀπῆλθον εἰς τὴν Μονὴν τῶν Κανάλλων, ὅπου καὶ ἔφθασα τῇ ὀγδόῃ ἐσπερινῇ ὥρᾳ. Καὶ τὴν μὲν ἐπιούσαν ἀνεπαύθην, ἀκροῶ-

μενος μόνον τῶν πρὸς ἀλλήλους διαπληκτισμῶν τῶν Μοναχῶν καὶ τὰ δεοντα τοὺς πάντας νουθετῶν. Τὴν δὲ Δευτέραν, 4 ὁδεύοντος, κατιδὼν πλέον ὅτι ὁ γινώσκων πρωτίστως τὴν μυστηριώδη ὑπόθεσιν Προηγούμενος ἐξηκολούθει νὰ ἀντιτάσῃ κατὰ τῶν ἐμῶν παρακλήσεων ἐπιμονωτάτην καὶ ἀπόλυτον ἄρνησιν, ἠρξάμην νὰ ἀνακρίνω ἰδίᾳ ἕκαστον τῶν ἐν τῇ Μονῇ, ἐπεκτείνας τὰς ἀνακρίσεις μου ταύτας ἀπὸ τοῦ Ἡγουμένου μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου Μοναστηριακοῦ ὑπηρέτου. Μολονότι δὲ ἐκ τῶν ἀνακριτικῶν τούτων ἐνεργειῶν μου δὲν ἔμεινα ὡς εἰκὸς ἡδύχαριστημένος, ἠδυνήθην οὐχ ἥττον νὰ σχηματίσω τὴν ἡμέραν ἐκείνην πεποιθήσιν πλέον ἐν ἑμαυτῷ, ὅτι ἡ ἄρπαγὴ ἐπεκτείνεται εἰς ὅλον τὸν κύκλον τὸν Μοναστηριακόν, μηδ' αὐτῶν τῶν ὑπηρετῶν τῆς Μονῆς· ἐξαιρουμένων. Καὶ ἰδοὺ πῶς ἐδείχθη ἐκ τῶν ἀνακρίσεων ὅτι ἀμέσως ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἡγουμένου εἰ πάντες ἀνεξαιρέτως ἔλαβον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ μακαρίτου Ἀμφιλοχίου πολλὰ ἢ ὀλίγα χρήματα, ἴσως διὰ νὰ δημιουργηθῇ μεταξύ τῶν δωροδοκηθέντων ἀμοιβαιότης συμφέροντος πρὸς ἀπόκρυψιν τῆς ἀληθείας. Μετὰ μεσημβρίαν τῆς Δευτέρας ἐκάλεσα πάντας τοὺς Μοναχοὺς παρ' ἐμοί, καὶ ἐδήλωσα αὐτοῖς ὅτι, ἀναχωρῶν ἐκ τῆς κατ' αὐτῶν σχηματισθείσης πεποιθήσεώς μου, ἀπεφάσισα νὰ σφραγίσω ὅλων τὰ κελλία, καὶ εἶτα νὰ προβῶ εἰς ἀκριβῆ ἐν αὐτοῖς ἔρευναν· τοῦτο δὲ καὶ πράττω μετὰ τινος στιγμᾶς, ἀκολουθούμενος ὑφ' ὅλων τῶν Μοναχῶν. Καὶ τότε μὲν ἀμέσως, καίτοι οὗτοι εἶδον τὰ κελλία αὐτῶν σφραγισθέντα, καὶ τὰς θύρας τῆς Μονῆς κλεισθείσας, ὑπελήφθη ὑπ' αὐτῶν τὸ κίνημά μου ὡς ἀπλοῦν ἐκφοβιστικὸν μέσον. Ὅτε ὅμως παρετήρησαν μετ' ὀλίγον ὅτι ἠτοιμάσθην νὰ κάμω ἔναρξιν τῆς ἀνά τὰ κελλία ἐρεύνης μου, ἤρχισαν νὰ ὑφίστανται ἀλλοίωσιν σπουδαίαν εἰς τὰς ὄψεις, καὶ γενόμενοι σκυθρωπάζοντες νὰ ψιθυρίζωσιν ὅτι τὰ τυχόν εὑρεθησόμενα χρήματα θέλουσιν ἀνήκει αὐτοῖς ὡς ἀτομικὴ περιουσία καὶ οὐχὶ εἰς τὸ κοινὸν τῆς Μονῆς ἀνήκοντα. Ἐνῶ ταῦτα ἐλέγοντο, καὶ ἐνῶ αἱ ἀνησυχίαι τῶν Μοναχῶν διε-

σχεδιάζοντο ἐκ τῆς διαβεβαιώσεώς μου ὅτι κατὰ πρῶτον θέλω ἐρωτᾶν ἕκαστον νά μοι λέγῃ καὶ καταγράψω πόσα καὶ εἰς ποῖον νόμισμα εἶνε τὰ ἀτομικά του χρήματα, καὶ ἔπειτα θὰ προβαίνω εἰς τὴν δηλωθεῖσαν ἔρευναν, πληροφοροῦμαι μὲν ὑπὸ τοῦ Δαβίδ ὅτι ὑπάρχουσιν ὑπὸ τὴν γῆν ἀπόκρυφά τινα μέρη τῆς Μονῆς, τὰ ὑπ' αὐτῶν καλούμενα «κρυψῶνες,» προτρέπομαι δὲ ὑφ' ὧν τούτους πρῶτον νὰ ἐπισκεφθῶ. Καὶ δὴ παραλαβὼν μετ' ἐμοῦ τὸν Ἡγούμενον, τὸν Δαβίδ, καὶ δύο ὑπηρέτας, συγκατῆλθον μετ' αὐτῶν εἰς τὰ ἔγκατα ταῦτα τῆς γῆς, πρὸς ἃ μία στενοτάτη καὶ λίαν μικρὰ ὀπή ὠδήγει, ὑπὸ τὴν ἀμυδρὰν λάμπιν ἀνημμένων κηρίων, ἅτινα οἱ πάντες ἐκρατοῦμεν εἰς χεῖρας, πορευόμενοι. Ἄλλ' ὅποια καὶ νῦν ἔτι φρίκη ἐπέρχεται μοι, ἀναπολοῦντι τὸ ἐσωτερικὸν τῶν κρυψῶνων τούτων, καὶ ὅποια ἐκπληξίς ἅμα καὶ ἀγανάκτησις, ἰδίως ὄμμασι κατιδόντι ὅτι καὶ τὰ ἔγκατα ταῦτα τῆς γῆς ἦσαν ἄνω κάτω ἀναμεμοχλευμένα καὶ ἀνεσκαμμένα !! Μετὰ δίωρον ὑπὸ τὰ καταχθόνια καὶ ἀραχνῶν πλήρη ταῦτα μέρη διαμονήν, ἐν οἷς εὔρομεν ὑπὲρ τὰς 500 ὀκάδας χαλκόν, ἕτερον τοῦτον ἀπὸ τὸν ἐν τῷ Κώδηκι τῆς Μονῆς σημειούμενον, καὶ δύο κιβώτια χειρογράφων πλήρη, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀρχαίων, ὑπὸ παχέως εὐρώτος καὶ κονιορτοῦ κεκαλυμμένων, ἀνῆλθον μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἐπελήφθην μετὰ θυμοῦ τῆς ἀποσφραγίσεως καὶ ἐρεύνης τῶν κελλίων τῶν Μοναχῶν, ἀρξάμενος ἀπὸ τὸ τοῦ Ἡγουμένου, ἐν ᾧ κατέλυον. Ἴδου δὲ τι καταπληκτικὸν ποσὸν ἀνεῦρον ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ Ἡγουμένου, πλὴν τοῦ ποσοῦ τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Μονῆς· 115 λίρας Τουρκίας· 16 ἀγγλικάς· 11 εἰκοσάφραγκα· ἐν πεντόλιρον· 7 μεγάλα αὐστριακά, τὰ λεγόμενα «τοῦμπλες,» 9 μαχμουτιέδες· 5 χρυσᾶ εἰκοσάρια· 8 βενέτικα καὶ 4 ἀντιλιέδες, ἅτινα πάντα μετρήσας καὶ καταγράψας ἀπέδωκα ἀμέσως τῷ ἰδίῳ. Σημειωτέον ὅμως ἐνταῦθα ὅτι οὗτος, ἐρωτηθεὶς πρὸ τῆς ἀποσφραγίσεως νὰ καταθέσῃ ἂν ἔχῃ καὶ πόσα ἀτομικά του χρήματα, εἶπεν ὅτι δὲν ἔχει τοιαῦτα ἤδη, ἀλλὰ καὶ ἂν εἶχεν ὀλίγα τινά, ἢ ἐγκαθίδρυσίς του ὡς Ἡγουμένου ἐγένετο αἰτία νὰ δαπανήσῃ καὶ ὅσα ἕως τότε εἶχεν. Ἐν τούτοις

ἡ ἐπελθοῦσα νύξ διακόπτει τὴν περαιτέρω ἔρευνάν μου, καὶ μείνας μόνος ἐν τῷ καταλύματί μου, διελογιζόμενην ἐν ἑμαυτῷ τὸ πρακτέον. Τῆς νυκτός ἱκανῶς προχωρησάσης, καὶ ἐμοῦ εἰς παντοίας σκέψεις ὄντος βεβυθισμένου διὰ τὸ ἀπρόοπτον τῆς πρὸ μικροῦ ἀσυνεποῦς ἐξελεγχθείσης συμπεριφορᾶς τοῦ Ἡγουμένου, ἐξ οὗ παρείχετό μοι τὸ δικαίωμα νὰ θεωρήσω καὶ αὐτὸν συγκαταχραστὴν τῆς ἀρπαγείσης χρηματικῆς περιουσίας τοῦ Μοναστηρίου, αἴφνης ἐμφανίζεται ἀψοφητὶ ἐνώπιόν μου ὁ γέρων Προηγούμενος Ἀγάπιος, ὅστις εἰρήσθω ἐν παρόδῳ προὔκειτο νὰ κοιμηθῆ τὴν νύκτα ἐκείνην ἔξω τοῦ ἐσφραγισμένου διατελοῦντος δωματίου αὐτοῦ, καὶ πλησιάσας πρὸς ὃ ἐκαθήμην μέρος, λέγει μοι τρομῶδει τῆ φωνῆ ταῦτα· « Ἄγιε Γέροντα· ἂν καὶ ἦσαι Ἄγιος Γέροντας, εἶσαι ὅμως καὶ νέος ἀκόμη, καὶ δὲν ξεύρεις τα πράγματα τοῦ κόσμου. Λάβε αὐτὸ τὸ ὁποῖον μὲ ὄλην μου τὴν εὐχαρίστησιν σου προσφέρω, καὶ μόνος ὁ Θεὸς ὁποῦ μᾶς βλέπει ἄς τὸ γνωρίζῃ· παρακαλῶ δὲ νὰ παύσῃς τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τοῦ νὰ δεικνύῃς σκληρὰν διαγωγὴν πρὸς ἐμὲ τὸν ὀγδοηκοντούτη γέροντα.» Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἔριψεν ἐπὶ τοῦ πτερυγίου τοῦ ἐνδύματός μου ἓνα τενεκὲ στρογγύλον πλήρη χρυσοῦ, μεθ' ὃ ἐστράφη πρὸς τὴν θύραν νὰ ἀναχωρήσῃ. Ὁ γράφων, καίτοι ἦσθάνθην τὸ πτερύγιόν μου ὑποχωρῆσαν ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ καλοῦ ἄλλως περιεχομένου τοῦ οὕτω δωρουμένου μοι τενεκέ, ἠρμήνευσα ὅμως αὐτοστιγμῆ τὴν πρᾶξιν ὡς ἔδει, καὶ καλέσας πρῶτον κατ' ὄνομα τὸν Προηγούμενον, μόλις ἐτοιμασθέντα νὰ ὑπερσκελίσῃ τὸν οὐδὸν τῆς θύρας τοῦ δωματίου, νὰ ἐπανεέλθῃ πρὸς ἐμὲ καὶ ἀναμείνῃ ἐπ' ὀλίγον, καλῶ εἶτα μεγαλοφώνως καὶ τὸν ἡμέτερον Διάκονον Ἀμβρόσιον Σφακιανάκη(1) μετὰ τοῦ Ἡγουμένου τῆς Μονῆς Μοδέστου, οἵτινες καὶ πάραυτα παρεγένοντο ἐνώπιόν μου. Στραφεῖς τότε πρὸς τοὺς ἀναμένοντας διαταγὰς τούτους, τοῦ Προηγούμενου ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ἐννοήσαντος τὸν σκοπὸν μου καὶ μεθ' ὄλην τὴν ὠχρίασιν ἣν ὑπέστη ἔλεεινο-

(1). Εἶναι ὁ νῦν Ἐπίσκοπος Ἱερᾶς καὶ Σιτείας ἐν Κρήτῃ.

λογοῦντός με πάντως κατὰ διάνοιαν, ἔλεξα τάδε. Πρὸ ἐνὸς δευτερολέπτου ἦλθε παρ' ἐμοὶ ὁ γέρων Προηγούμενος, ὅστις ρίψας ἐπ' ἐμοῦ τὸν τενεκὲν τοῦτον, (καὶ δεικνύω αὐτοῖς τὸν τενεκὲν) παρεκάλεσέ με νὰ τὸν δεχθῶ ὡς δῶρον. Ἐπειδὴ ὁμως ἡ πρᾶξις αὕτη εἶναι καὶ λέγεται δωροδοκία, μόνος δὲ σκοπὸς τοῦ δωροδοκοῦντος εἶναι ἀναμφιβόλως νὰ ἐπηρέασθῶ εἰς τὰς μὴ ληξάσας εἰσέτι ἐνεργείας μου, διὰ τοῦτο σᾶς ἐκάλεσα ἐσπευσμένως τὴν στιγμὴν ταύτην ἐνώπιόν μου, πρὶν ἢ ἐπιτρέψω εἰς τὸν Προηγούμενον νὰ μὲ ἀφήσῃ μόνον, ἵνα ἀπὸ κοινοῦ ἴδωμεν τί περιέχει ὁ τενεκὲς οὗτος. Πλησίασον λοιπόν, Πάτερ Μόδεστε, καὶ μέτρησον σὺ ὅστις εἶσαι εἰδήμων τῶν διαφορῶν νομισμάτων. Ἴδου δὲ τί περιεῖχεν ὁ δωρηθεὶς μοι ἀξιόλογος τενεκὲς· 39 λίρας Τουρκικὰς· 11 Ἀγγλικὰς· 55 Βενέτικα· 5 Μαχμουτιέδες· 45 ἀργυρᾶ μετζίτια καὶ 300 γρόσια εἰς ψιλὰ. Μετὰ τὴν καταμέτρησιν καὶ καταγραφὴν τοῦ περιεχομένου τοῦ πολυτίμου τενεκέ, ἐπιτρέπω τῷ Προηγουμένῳ νὰ ἀναχωρήσῃ. Τότε οἱ παρ' ἐμοὶ μείναντες ὅ,τε Ἠγούμενος καὶ ὁ Διάκονός μου, ἐξ ἐνὸς στόματος πρόβησαν ὅχι πλέον παρατηρήσεις ἀλλ' ἀληθεῖς ἐπιτιμήσεις νὰ μοι ἀποτείνωσιν, εἰπόντες μοι ὅτι τὸ θαῦμα τοῦτο τὸ ὁποῖον ὑπέπεσεν εἰς τὰς ὄψεις των ἀμφιβάλλουσιν ἂν θὰ ἐπράττετο καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἔτι τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου. Ἀλλ' ἐγώ, μηδὲν ἐπειπὼν αὐτοῖς, ἀπέλυσα μετ' ὀλίγον καὶ τούτους καὶ κατεκλίθην.

Τὴν ἐπαύριον Τρίτην ἐσυνέχισα τὴν ἔρευνάν μου καὶ εἰς τὰ ἐναπολειφθέντα κελλία, ἀλλ' οὐδὲν ἐν αὐτοῖς εὔρον ἢ μόνον ὀλίγα τρυβλία ἐν τῷ τοῦ Νικηφόρου καὶ 4 σελίνια ἐν τῷ τοῦ Ἰακώβου. Μετὰ τοῦτο ἐκάλεσα πάντας εἰς τὸ κατάλυμά μου, καὶ ἠρώτησα αὐτοὺς νὰ μοι εἴπωσιν ἂν γνωρίζωσι καὶ τρίτον κρυψῶνα ἐν τῇ Μονῇ, πλὴν τῶν δύο, οὓς ἐπεσκέφθην. Ἐνῶ δὲ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ γέρων Προηγούμενος διερρήγγυε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων ὅτι δὲν γνωρίζει ἄλλον, αἶφνης ἀναγγέλλει μοι ὅχι μόνον ὅτι ὑπάρχει καὶ τρίτος τις ἐπὶ τοῦ φούρνου τῆς Μονῆς, ἀλλ' ἀπροσδοκῆτως μοὶ παρουσιάζει καὶ τὸν ἀρχαῖον τῆς Μονῆς Κώδικα, αὐτὸν ἐκεῖνον δι' ὃν πλειστάκις ἐρωτηθεὶς, ἐπιμόνως ἠρ-

νεῖτο λέγων ὅτι δὲν γνωρίζει. Καὶ ὑπάγω λοιπὸν καὶ εἰς τὸν δη-
λωθέντα μοι τρίτον τοῦτον κρυψῶνα, ἀλλ' οὐδὲν ὡς εἰκὸς καὶ
ἐκεῖ εὐρών, ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἔλαβον εἰς χεῖρας τὸν
πρὸ μικροῦ ἐγχειρισθέντα μοι Κώδικα, ἀναδιφῶν αὐτόν. Ὁ κώ-
διξ οὗτος ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 1839. Καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ ἔτους τούτου
μέχρι τοῦ 1854 οὐδὲν παρουσιάζει περίσσευμα. Ἀπὸ τούτου ὁμως
μέχρι τοῦ 1873 παρουσιάζει πλεόνασμα γρόσια 117,200. Ὑπὸ
τοῦ καθρέπτου τούτου καθοδηγούμενος ἤδη, ἔστις, ἂν μὴ ἄλλο,
ὑπεβοήθει μοι τοῦλάχιστον τοῦ λοιποῦ εἰς τὸ τί νὰ ζητῶ,
καλῶ καὶ αὖθις τοὺς Μοναχοὺς παρ' ἐμοὶ καὶ λέγω αὐτοῖς
ὅτι, ἐπειδὴ ἀφ' ἐνός ἢ ἐνοχῆ ὄλων εἰς τὰ ὄμματα τὰ ἐμὰ εἶναι
κατάδηλος, καὶ ἐπειδὴ ἐξ ἄλλου δι' ὧν ἄχρι τοῦδε ἤγαγον εἰς
πέρας μέσων, ὡς παρακαίρων πάντως, οὐδὲν ἀπεκαλύφθη ὡς
ἀνῆκον τῇ Μονῇ, καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ἀποκαλυφθέντα, ἂν καὶ οὐχὶ
εὐκαταφρόνητα, ἀνήκουσιν οὐχὶ τῇ Μονῇ, ἀλλ' αὐτοῖς τούτοις
παρ' οἷς εὐρέθησαν, ὡς διαβεβαιουσιν, ἐξαναγκάζομαι ἀπὸ τῆς αὔ-
ριον Τετάρτης νὰ θέσω εἰς ἐνέργειαν καὶ τὰ Ἐκκλησιαστικά
μέσα. Καὶ δὴ ὅτι κατὰ τὸν ἑσπερινὸν μὲν τῆς Τετάρτης θέλω
ὀρκίσει αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ἐὰν ἐντὸς τῆς αὔριον,
μετανοοῦντες, δὲν σπεύσωσι νὰ εἴπωσι τὴν ἀλήθειαν, τὴν Πέμ-
πτην δὲ λειτουργῶν θέλω ἀναγνώσει κατ' αὐτῶν καὶ ἰδίᾳ κατὰ
τῶν πρωτενόχων φρικτὸν ἐπιτίμιον. Ἐν τούτοις παρέρχεται
ὅλη ἡ ἡμέρα τῆς Τετάρτης, ἐπέρχεται ἡ νύξ, ἐγγίζει ἡ αὐγὴ
τῆς ἐπιούσης, καὶ τοῖς καλοῖς καλογήροις Καναλλιώταις οὐδὲ
κἂν μέλλει περὶ ὄρκων καὶ ἀφορισμῶν, ἀφοῦ καὶ ἄλλους ὁμοίους
ἕως τότε κατεβρόχθισαν, οὐ μόνον προετοιμασθεῖσιν ἀταράχως
νὰ δεχθῶσι καὶ τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο, φθάνει μόνον ὅτι θὰ ἔχωσι
παρ' ἑαυτοῖς καὶ αὐτὰ τὰ ὀλίγα ὅσα ἐκ τῶν πολλῶν ἀνεῦρον
χρήματα, ἀλλὰ καὶ χαρὰν μεγάλην αἰσθανομένοις διότι ἐπίκει-
ται νὰ λυθῇ τοιουτοτρόπως τὸ ζήτημα. Ἀναλογισάμενος τούτου
ἐνεκα τὸ ἀτελεσφόρητον τῶν ὧν προϋθέμην νὰ ἐνεργήσω μέσων,
μεταβάλλω γνώμην τὴν πρῶτην τῆς Πέμπτης, καὶ, λαβὼν
ὑπ' ὄψιν μου ἀφ' ἐνός τὸ περίσσευμα τοῦ κώδικος, τὰς δαπά-

νας ἀφ' ἑτέρου εἰς ἃς ὑπεβλήθησαν πρὸς δύο Ἐξαρχίας, πρὸς δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ὑπ' ἐμοῦ εὑρεθὲν χρηματικὸν ποσόν, ἀποφασίζω νὰ λύσω τέλος πάντων τὸ ζήτημα ὡς ἐξῆς. Νὰ ὑποχρεώσω τοὺς ἀρχαιοτέρους Μοναχοὺς ὅπως ἕκαστος ἀναλόγως τῆς ἀτομικῆς δῆθεν περιουσίας αὐτοῦ συνεισενέγκῃ εἰς τὸ Ταμεῖον τῆς Μονῆς τὸ ποσὸν 200 λίρας. Τοῦτο δὲ καὶ ἀνακοινοῦμαι αὐτοῖς ἀμέσως μεθ' ὑφους αὐστηροῦ, προσθεῖς ὅτι ὁ μὴ συγκατατεθησόμενος εἰς τὴν τοιαύτην ἀπόφασίν μου ἀμέσως θέλει ἀποβληθῆ τῆς Μονῆς. Καὶ ἐντὸς λοιπὸν ἡμισείας μόνον ὥρας ἦλθον οἱ πάντες καὶ ἐμέτρησαν εἰς χεῖράς μου τὰ ἐξῆς ποσά. Ὁ Προηγούμενος, ἢ μᾶλλον ὁ γράφων ἐπ' ὀνόματι τοῦ Προηγουμένου, αὐτὰ ταῦτα τὰ πρὸς ἐμὲ πρότριτα δωρηθέντα καὶ παρ' ἐμοὶ ἄκρι τοῦδε εὑρισκόμενα· ἦτοι 11000 γρόσια· ὁ Ἡγούμενος γρόσια 6000· ὁ Καλλίνικος 2500, καὶ ὁ Νικηφόρος 2000. Μόνος ὁ Δαβὶδ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων Μοναχῶν δὲν ἠθέλησε νὰ συμμορφωθῆ πρὸς τὴν ἀπόφασίν μου, εἰπὼν ὅτι δὲν ἔχει πεντάραν νὰ καταβάλλῃ, καὶ αὐτοστιγμὴ ἐξεδιώχθη. Μετὰ τοῦτο συνέταξα ἐν τῷ Κώδικι Πρακτικόν, ἐν ᾧ λέγω ὅτι αὐθόρμητο· δῆθεν οἱ προσενεγκόντες προσέφερον τὸ ῥηθὲν ποσὸν εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Μετανοίας των, ὅπερ ὑπεγράφη ὑφ' ὄλων καὶ ὑπεβεβαιώθη ὑπ' ἐμοῦ, εἰς μνημόσυνον ἴσως τοῦ χαρακτῆρός μου. Τούτων δ' οὔτω γενομένων, κατῆλθον εἰς τὸν Ναὸν μετὰ τῶν Μοναχῶν, ἀνέγνων ἐπ' αὐτοὺς συγχωρητικὴν τινα εὐχὴν, καὶ ἔδωκα οὔτω πέρας εἰς τὸ πολύκλαυστον τοῦτο ζήτημα· κατόπιν ἀκλουθούμενος ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀνῆλθον εἰς τὸ κατάλυμά μου καὶ ἐνεχείρησα τῷ Ἡγούμενῳ τὸ ἄνω δηλούμενον χρηματικὸν ποσόν, δούς αὐτοῖς σύναμα καὶ πολλὰς νοθεσίας διὰ τὸ μέλλον, καὶ δὴ ἵνα δια τῶν παραδοθέντων αὐτοῖς πρὸ μικροῦ χρημάτων ἀγοράσωσιν ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς Μονῆς των προσοδοφόρον τινα ἰδιοκτησίαν. Τὴν ἐπαύριον ἐγκατέλειπα τὴν Μονὴν, ἐπανακάμψας εἰς τὰ ἴδια.

Ἐὰν νῦν ὠφέλιγα τὴν Μονὴν ἢ ὄχι, τοῦτο ἄλλοις δέδοται νὰ εἴπωσιν. Ἐμοὶ ἐπιτραπήτω μόνον νὰ ἐκφέρω ἐν εἴδει ἐπιλο-

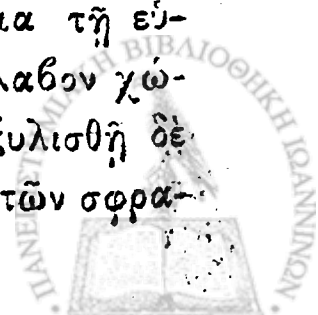

γου εἰς τὴν ἐκτενῆ ταύτην ἔκθεσίν μου τὰς ἐξῆς ταπεινάς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου κρίσεις μου.

Πρῶτον. Σύμπασα ἡ χρηματικὴ περιουσία τῆς Μονῆς φαίνεται ὅτι ἀνήρχετο τὰς δύο ἕως τρεῖς τὸ πολὺ χιλιάδας λίρας. Ἐὰν δὲ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν ἰδίᾳ τὸ εἰς τὸ ζήτημα τῶν δασῶν ἀφ' ἑνὸς ἐπικράτουσιν σύστημα, καθ' ὃ οἱ ἀρμόδιοι ὑπάλληλοι πρέπει νὰ δωροδοκηθῶσιν ὑπὸ τῶν Ἡγουμένων, ὅπως ἀφεθῆ αὐτοῖς ἀκώλυτος ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν στερουμένων τίτλων Μοναστηριακῶν δασῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸν ἐπ' ἐσχάτων ἀνακαλυφθέντα ἀρχαῖον Κώδικα τῆς Μονῆς, τὸν παρουσιάζοντα, ὡς ἀνωτέρω εἶπον, ἀπὸ τοῦ 1854—1873 περίσσευμα 117,200 γρόσια, φρονῶ ὅτι θέλει πεισθῆ ὅτι τὸ θρυλούμενον πρὸς τῶν ἐξ χιλιάδων λιρῶν τῆς διαρπαγείσης δῆθεν Μοναστηριακῆς περιουσίας εἶναι μυθῶδες καὶ ἀνύπαρκτον. Κατ' ἐμὲ ἡ λαβοῦσα χώραν διαρπαγῆ περιορίζεται μεταξὺ δύο ἕως δύο ἡμισυ χιλιάδων λιρῶν, ἐξαιρέσει ἐννοεῖται τῶν ἅμα τῷ θανάτῳ τοῦ μακαρίτου Ἡγουμένου εὐρεθεισῶν 520 λιρῶν.

Δεύτερον. Πρῶτοι καὶ φανεροὶ ἄρπαγες τῆς Μοναστηριακῆς περιουσίας ὑπῆρξαν ὁ μακαρίτης Ἀμφιλόχιος καὶ ἡ νοσηλεύουσα τὸν μακαρίτην ἐπίσης Ἡγούμενον Καλογραῖα Σωσσάνα. Μόνον ἐκ τοῦ κιβωτίου τοῦ μόλις ἐκπνεύσαντος Ἡγουμένου ὁ μακαρίτης Ἀμφιλόχιος ὑπεξήρεσαν ἐνώπιον τῆς ἄνω μνησθείσης Μοναχῆς 34 πεντόλιρα, 170 εἰκοσάφραγκα, 600 ρεγκίνας καὶ 500 σελίνια! τουτέστιν περὶ τὰς 500 λίρας οὗτος. Ὑπάρχει ἄρτι γε ἀμφιβολία ὅτι δὲν ἔλαβεν ἄλλας τόσας ἂν ὄχι περισσοτέρας καὶ ἡ Μοναχὴ Σωσσάνα;

Τρίτον. Τῆς ἀνακρίσεως ἀποδειξάσης ὅτι τὰ ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ μακαρίτου Ἡγουμένου εὐρεθέντα ὑπὸ τῆς πρώτης Ἐξουχίας χρήματα, (ἕτερα ταῦτα ἀπὸ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀμφιλοχίου καὶ τῆς Σωσσάνης ἀρπαγέντα) δὲν ἐμετρήθησαν ὑπ' αὐτῆς ἅμα τῇ εὐρέσει των ἐνώπιον τῶν Μοναχῶν, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου ἔλαβον χώραν ἐπεισόδιά τινα, νὰ φυλακισθῆ μὲν ὁ Δαβίδ, νὰ ξυλισθῆ δὲ ὁ Καλλίνικος, διότι οὗτοι ἐπέμενον νὰ θέσωσι τὰς ἑαυτῶν σφρα-

γίδασ' ἐπὶ τοῦ μὲ σφραγίδας μόνον τῆς Ἐξαρχίας σφραγισθέντος
δωματίου τοῦ Ἡγουμένου, ἀλλ' ὅτι ταῦτα ἐμετρήθησαν μόνον
τὴν ἐπιούσαν παρουσίᾳ τότε πλέον τῶν πάντων, ἐξάγεται
μετὰ βεβαιότητος ὅτι ἐν προκεχωρηκυῖα νυκτὶ οἱ Ἐξάρχιοι, ἀπο-
σφραγίσαντες τὸ δωμάτιον τοῦ μακαρίτου, ἔλαβον ἐκ τῶν ἀμε-
τρήτων ὅσα ἤθελον, καὶ εἶτα πάλιν σφραγίσαντες ἠσύχασαν.
Κατὰ ταῦτα ἡ δευτέρα διαρπαγὴ τῆς Μοναστηριακῆς περιου-
σίας ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου προκατόχου μου καὶ τοῦ νῦν
Ἡγουμένου. Ἀπόδειξις τὰ κατὰ τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἡμέραν θεα-
θέντα εἰς χεῖρας τοῦ ὑπηρέτου τοῦ προκατόχου μου Βενέτικα, καὶ
ἡ ὀλίγον βραδύτερον ὑπ' αὐτοῦ ἀγορασθεῖσα ἐνταῦθα οἰκία, ὡς
πρὸς τὸν πρῶτον, καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ εὑρεθέντα χρήματα ὡς πρὸς
τὸν δεύτερον, διίσχυριζόμενον πρὸ τῆς ἀποσφραγίσεως τοῦ δω-
ματίου του ὅτι δὲν ἔχει ἀτομικὴν περιουσίαν.

Τέταρτον. Τελευταῖος καὶ ἔμμεσος ἄρπαξ τῆς Μοναστηρια-
κῆς περιουσίας εἶναι ὁ Προηγούμενος Ἀγάπιος. Οὗτος ἐξομο-
λογήσας τὸν θνήσκοντα Ἀμφιλόχιον παρέλαβε παρ' αὐτοῦ ὅ,τι
εὔρε παρὰ τῷ ἐπιθανατίῳ φαίνεται δὲ ὅτι εὔρεν εἰσέτι πολλά.
Καὶ ἀπόδειξις ὁ παρ' αὐτῷ κρυπτόμενος Κώδηξ μεθ' ἑτέρου
τινὸς βιβλιαρίου, ἐν ᾧ ὁ μακαρίτης Ἡγούμενος ἰδιοχείρως ἐση-
μαίει τὴν ὅλην χρηματικὴν Μοναστηριακὴν περιουσίαν, καὶ
οὔτινος αἱ δύο πρῶται σελίδες, αἱ ὀρίζουσαι πάντως καὶ τὸν
τόπον τῶν χρημάτων, εὑρέθησαν ἀτυχῶς ἐσχισμέναι.

Ἐγγραφον ἐν Ῥαψάνῃ κατὰ Μάϊον τοῦ 1877.

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΕΚΘΕΣΙΣ

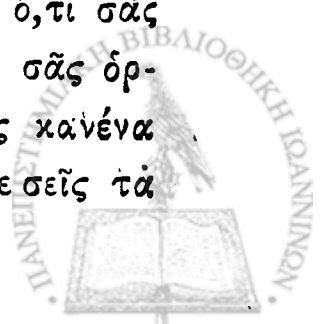
Ἐν Λιτοχώρῳ κατὰ Ἰανουάριον ἐνεστῶτος ἔτους εὑρισκο-
μένου μου, διαφημίζεται καθ' ὅλην τὴν κωμόπολιν ὅτι ὁ μὲν
Προηγούμενος Ἀγάπιος πνέει τὰ λείψια ἐν Καρυᾷ, ἡ δὲ ἐκεῖ

κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας διαμένουσα Μοναχὴ Σωσσάνα, νύκτωρ μετεκλήθη εἰς Καρυὰν πρὸς τὸν ἐπιθανάτιον Ἀγάπιον. Ὁ κόσμος δεόντως ἠρμήνευσε τότε τὴν ἐν χειμερινῇ νυκτὶ ἐσπευσμένην ἐκ Λιτοχώρου ἀναχώρησιν τῆς Καλογραίας, ἀποφαινόμενος ὅτι μεταβαίνει εἰς Καρυὰν ἢ Δαλιδὰ αὕτη ἵνα οἰκονομήσῃ καὶ τὰ χρήματα τοῦ Ἀγαπίου, ὡς ὠκονόμησε πρὸ τριετίας καὶ τὰ τοῦ Μοναστηρίου. Ἀλλὰ καὶ τί ἡδυνάμην νὰ πράξω, ἀφοῦ ὁ σκληροτράχηλος Γέρων, πλειστάκις καὶ ὑπ' ἐμοῦ καὶ ὑπὸ τῶν Μοναχῶν καὶ ὑπὸ προκρίτων πολλῶν προτρεπόμενος καὶ παρακαλούμενος νὰ μὴ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ζημίαν τῆς Μονῆς καὶ μετὰ θάνατον, ἀλλὰ νὰ δηλώσῃ τί ἔχει καὶ συντάξῃ τὴν διαθήκην του, ἐνόρκως διεβεβαίου τοὺς πάντας ὅτι δὲν ἔχει οὔτε μίαν πεντάραν νὰ ἀνάψῃ, ὡς ἐσυνείθιζε νὰ λέγῃ, κερὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; Ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου μέχρι τοῦ Ἰουνίου μηνός, καθ' ὃν χρόνον ἐπεσκέφθην ἐν τακτικῇ περιοδείᾳ τὴν Καρυὰν, τί ἔλαβε χώραν μεταξὺ Προηγούμενου, Μοναχῶν καὶ Σωσσάνης, καὶ τί δὲν ἔλαβεν, ὁ γράφων οὐδὲν ἀπολύτως ἐγίνωσκεν εἰμὴ ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἀνέλαβεν ἐκ τῆς ἀσθενείας του ὁ γέρων Ἀγάπιος καὶ θὰ ζήσῃ εἰσέτι ἐπὶ πολὺ, πρὸς πλείονα βεβαίως βλάβην τοῦ Μοναστηρίου. Ἐνῶ λοιπὸν κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Ἰουνίου ἔφθασα περιοδεύων ἐν Καρυᾷ, προσέρχονται μοι οἱ ἀρχαιότεροι τῶν Μοναχῶν καὶ μοι καταθέτουσιν αὐτολεξεὶ τάδε· «Ἐως τώρα, Γέροντα, οὔτε σὲ ἐγράψαμεν οὔτε ἦλθαμεν νὰ σοῦ εἴπωμεν τίποτε, ἐλπίζοντες ὅτι θὰ φοβηθῇ κἂν εἰς τὸν θάνατόν του τὸν Θεὸν ὁ Προηγούμενος, καὶ νὰ μαρτυρήσῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἀσθενείαν του ἐμαρτύρησε πρὸς τὸ καλὸν τοῦ Μοναστηρίου μας. Ἀλλ' ἐπειδὴ βλέπομεν ὅτι δὲν ἔχει σκοπὸν νὰ εἴπῃ τίποτε, σοῦ φανερόνομεν κατ' ἀνάγκην ὅ,τι ξεύρομεν ἀπὸ τὸν Ἰανουάριον, καὶ κάμε ὅ,τι ἐγκρίνεις. Ὄταν ὁ Προηγούμενος ἦτο βαρεῖα ἄρρωστος τὸν χειμῶνα καὶ ἐκινδύνευσε νὰ ἀποθάνῃ, ὅλοι δὲ ἡμεῖς μετὰ τῶν καλλιτέρων οἰκοκυραίων τοῦ χωρίου δὲν ἐπαύσαμεν κατὰ διαταγὴν σου ἀπὸ τοῦ νὰ τῷ ὑποδεικνύωμεν ὅτι πρέπει νὰ ἐξομολογηθῇ, ὅτι πρέπει νὰ μαρτυρήσῃ τέλος πάντων εἰς τὸν

θάνατόν του τὸ χρηματικὸν τοῦ Μοναστηρίου μας, τότε μᾶς λέγει ἐπὶ τέλος μίαν τῶν ἡμερῶν νὰ καλέσωμεν παρ' αὐτῷ τὸν Πνευματικὸν τοῦ χωρίου, καὶ δική του δουλιὰ εἶναι τί θὰ κάμη. Ἀμέσως δὲ ἡμεῖς ἐν χαρᾷ καλοῦμεν τὸν Πνευματικόν, καὶ τοῦτον μὲν ὀδηγοῦμεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ ἀσθενοῦς, ἡμεῖς δὲ ἀποσυρόμεθα εἰς τὰ ἴδια, κλείσαντες τὴν θύραν τοῦ δωματίου, ἐν ᾧ ὁ ἀσθενὴς κατέκειτο. Τί ἐλέχθη εἰς τὴν κατ' ἰδίαν ἐξομολόγησίν του, ἡμεῖς βεβαίως δὲν γνωρίζομεν. Μετὰ ἱκανὴν ὥραν βλέπομεν τὴν θύραν ἀνοιχθεῖσαν καὶ τὸν Πνευματικὸν καλοῦντα ἐξ ὀνόματος τὸν Ἱερομόναχον Ἰάκωβον, ὃς καὶ πλησιάσας διετάχθη ὑπ' αὐτοῦ νὰ ἐξέλθῃ τοῦ Μετοχίου καὶ ὑπάγῃ πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ κ. Κυριάκου Οἰκονομίδου, τοῦ Ἐπιτρόπου σας, ὡς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τούτου Δημητρίου, οἵτινες καὶ ἐλθόντες εἰσῆχθησαν παρὰ τῷ ἐπιθανατίῳ Προηγούμενῳ, παρ' ᾧ ἀνέμενε καὶ ὁ Πνευματικὸς. Μετ' ὀλίγον καλοῦμαι ἐντὸς καὶ ἐγώ, (ὁ κατὰθέτων ταῦτα εἶναι ὁ Ἰάκωβος) κλείεται ἡ θύρα, καὶ ἐνώπιον ὄλων ὄσους ἀνέφερα, λαμβάνει τὸν λόγον ὁ Πνευματικὸς καὶ μᾶς λέγει. Ἐκτὸς τῆς ἄλλης ἐξομολογήσεως, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν εἰς ἐμὲ ὁ Προηγούμενος, ὡς ἄνθρωπος, μου ἐξωμολογήθη καὶ ὅτι ἡ Σωσσάνα κρατεῖ κρυμμένα καὶ κλεμμένα Μοναστηριακὰ χρήματα τριακοσίας τουρκικὰς λίρας καὶ ἓνα σταυρὸν χρυσοῦν. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐνδιαφέρει τὸ Μοναστήριον ἐνόμισα καλόν, ἀφοῦ προηγούμενως ἔλαβον τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Προηγούμενου, τὴν ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἐξομολόγησιν τοῦ Προηγούμενου νὰ ἀκούσητε καὶ σεῖς οἱ τρεῖς, καθόσον Κύριος οἶδε τί θὰ λέγῃ μεθαύριον ἢ Καλογραία. Σᾶς ἐξορκίζω μόνον νὰ τὸ φυλάξητε μυστικὸν κατὰ τὴν ἀπαίτησιν τοῦ ἰδίου, διότι δὲν θέλει νὰ τὸ ἀκούσῃ ὁ Δεσπότης, καὶ ἀποδειχθῇ ὅτι δικαίως εὕρισκετο ὑπὸ τὸ βάρος δύο ἐπιτιμίων. Τί λέγεις, πάτερ Ἀγάπιε; ἐρωτῶμεν ὅλοι. Ναί, ἀποκρίνεται οὗτος· ὅ,τι σᾶς εἶπεν ὁ Πνευματικὸς εἶναι σωστὰ καὶ ἀληθινὰ· μόνον σᾶς ὀρκίζω εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας νὰ μὴ τὸ εἰπῆτε εἰς κανένα καὶ τὸ μάθῃ ὁ Δεσπότης, ἀλλὰ νὰ φροντίσετε νὰ πάρετε σεῖς τὰ

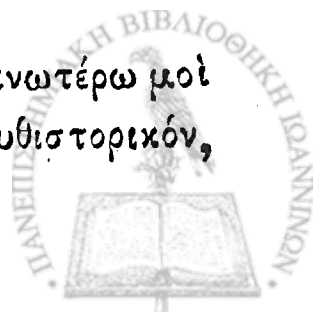

χρήματα αὐτὰ ἀπὸ τὴν Σωσσάναν, διὰ νὰ γείνη μὲ αὐτὰ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Μοναστηρίου, καὶ τὴν φθάνουν τὴν Σωσσάναν ὅσα ἄλλα θὰ τῆς μείνουν. Πόσα εἶναι; τὸν ἐρωτῶσι. Τριακόσια κομμάτια ὡς σᾶς εἶπεν ὁ Πνευματικὸς καὶ ἓνας σταυρὸς χρυσοῦς, ἀποκρίνεται ὁ ἀποφασίσας ἔστω καὶ ἡμιτελῶς νὰ μετανοήσῃ κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου του ἀμετανόητος γέρων. Ἐν τούτοις τί γίνεται τώρα; ἐξακολουθεῖ ὁ διηγῶν μοι τὸ ἀληθὲς μυθιστόρημα τοῦτο Ἰάκωβος. Μολονότι μᾶς ἔχει ὠρκισμένους ὁ Πνευματικὸς, ὡς ἤκουσες νὰ μὴ μαρτυρήσωμεν, χάριν ὅμως τοῦ πτωχοῦ Μοναστηρίου μας ἀποφασίζω καὶ σοι ἐξομολογοῦμαι τώρα τὸ πᾶν, ἀφοῦ ὅλοι ἡμεῖς οἱ ἀκούσαντες τὴν ἐξομολόγησιν ταύτην δὲν ἠδυνήθημεν νὰ κάμωμεν ἕως τώρα τίποτε. Καὶ ὄχι μόνον ἡ Καλογραία ἀρνεῖται τώρα καὶ λέγει ὅτι δὲν ἔχει τίποτε, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Προηγούμενος ἀναιρεῖ τὰ ὅσα μᾶς εἶπεν εἰς τὴν ἐξομολόγησίν του, ἐπιπλήττων ἡμᾶς ὡς ἀνησυχοῦντες τὴν Σωσσάναν μὲ τὰς ἀνοήτους, ὡς λέγει, ἀπαιτήσεις μας. Τοιουτοτρόπως δὲ ἐνῶ εἶχομεν δοξάζει τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ ἐκάμναμεν τοῦλάχιστον μὲ ὅσα ἠθέλησε νὰ φανερώσῃ χρήματα τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Μοναστηρίου μας, ἥτις θὰ πέσῃ καμμίαν ὥραν νὰ μᾶς πλακώσῃ, τώρα μένομεν πάλιν εἰς τὰ κρύα τοῦ λουτροῦ, καὶ ἡ χρηματικὴ περιουσία τοῦ Μοναστηρίου χάνεται πλέον διὰ παντός, ἂν δὲν γίνη τώρα τίποτε. Ἴδού σοι ἐξωμολογήθην τὸ πᾶν, καὶ κάμε ὅ,τι σὲ φωτίσει ὁ Θεός».

Πρὶν ἢ ἀπομακρυνθῆς ἀπὸ πλησίον μου, λέγω τῷ Ἰακώβῳ, σὲ ἐρωτῶ, ἐὰν γείνη ἀνάγκη νὰ μοι καταθέσῃς πᾶν ὅ,τι ἄχρι τοῦδε εἶπες καὶ ἐπισήμως, δύνασαι νὰ τὸ πράξῃς; Μάλιστα, ἀπαντᾷ, καὶ ἂν δὲν δίδῃς βάσιν εἰς τοὺς ἐμοὺς λόγους, ἐρώτησον μετὰ τῶν ἄλλων μαρτύρων καὶ αὐτὸν τὸν Πνευματικόν.

Καὶ ἰδοὺ λοιπὸν ἀρχόμενον ἐντεῦθεν τὸ ἀλληλένδετον δράμα τῆς Μοναχῆς Σωσσάνης.

Θεωρῶ περιττὸν νὰ προσθέσω ὧδε ὅτι πάντα τὰ ἀνωτέρω μοι ἐφάνησαν ὄνειρα· ὅτι ὡσανεὶ ἠκροάσθην διήγημα μυθιστορικόν,

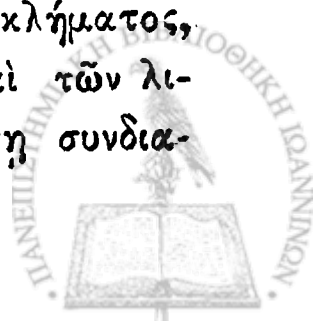
ἀδυνατῶν νὰ συνδυάσω πῶς, μετὰ τόσῃν ἐκπεφρασμένην πρᾶξιν τοῦ Προηγούμενου, ἡ αὐθόρμητος τούτου ἐξομολόγησις νὰ διατελῇ ὀπισθεν ἀκατονομάστου πάλιν ἀρνήσεως! Ὁμολογῶ ὅτι ἐκλονίσθη πρὸς στιγμὴν περὶ τῆς ἀληθείας τῶν κατατεθέντων μοι, ἐξέφρασα δισταγμούς, καὶ ἐθεώρησα διὰ τοῦτο καλὸν πρῶτον ἀπὸ τοὺς ὑποδειχθέντας μοι μάρτυρας ν' ἀρχίσω τὰς ἐνεργείας μου. Καὶ δὴ καλῶ πρῶτον παρ' ἐμοὶ τὸν κ. Κυριάκον Οἰκονομίδην, ἀκολούθως τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Δημήτριον, τελευταῖον τὸν Πνευματικὸν τοῦ χωρίου, ἀνακρίνω αὐτούς, καὶ ἐξ ἑνὸς στόματος οἱ πάντες καταθέτουσιν αὐτολεξεῖ αὐτὰ ταῦτα ὅσα εἶχον ἀκούσει ἀπὸ τὸν Ἰάκωβον. Μετὰ τοῦτο καλῶ τὸν Προηγούμενον καὶ ὁμιλῶ πρὸς αὐτὸν ὧδέ πως. Μεθ' ὅσης εὐχαριστήσεως ἤκουσα τὴν μετάνοιάν σου, μετὰ πλείονος νῦν λύπης πληροφοροῦμαι ὅτι δυσ-τροπεῖς καὶ πάλιν νὰ ἀποτελειώσης τὸ καλόν. Οὐχ ἦττον συλλογίσθητι, Προηγούμενε, ὅτι καὶ πάλιν θὰ ἐπανέλθῃ ἡ φοβερά ὥρα τοῦ θανάτου, καὶ μὴ ἐπιμείνης, εἰς τὴν ἀμετανοησίαν Δέν σοι ἐπιτρέπεται προσῶς νὰ ὑποπτεύῃσαι τιμωρίαν ἐκ μέρους μου. τὸ γῆράς σου εἶναι τόσον βαλὺ, ὥστε οὐδὲ νὰ διανοηθῶ βίαιόν τι κατὰ σοῦ δικαιουμαι, Εἰς μόνην λοιπὸν τὴν καλὴν θέλησίν σου ἐγκαταλείπομαι, καὶ εἶπέ μοι, διατί νῦν ἀρνεῖσαι ὅσα εἶπες κατὰ τὴν ἐξομολόγησίν σου ἐνώπιον τόσων ἀτόμων, καὶ δὲν γίνεσαι ὁ πρῶτος συνήγορος τοῦ δικαίου τοῦ Μοναστηρίου σου; «Τίποτε ἀπὸ αὐτά, ἀποκρίνεται μοι ὁ κινήσας τὸν οἶκτον τῆς ὑμετέρας Παναγιότητος σκληροτράχηλος Γέρων, τίποτε ἀπὸ αὐτὰ οὔτε εἶπα οὔτε ξεύρω, ἀλλὰ καὶ ἂν εἶπα ὅσα αὐτοὶ λέγουν, ἐξάπαντος δὲν ἤμην εἰς τὰ καλὰ μου. Πῶς εἴμπορῶ νὰ πάρω στὸν λαιμόν μου ἄδικα τὴν γυναῖκα, καὶ νὰ μαρτυρήσω ὅτι ἔχει κλεμμένα Μοναστηριακὰ χρήματα; οὔτε αὐτὴ οὔτε ἐγὼ ἔχομεν τίποτε, καὶ φεύδονται ὅσοι λέγουν τὰ ἐναντία.» Μετὰ τα λίθινα ταῦτα λόγια τοῦ καχογέροντος, ἀπέλυσα αὐτὸν μετ' ἀποστροφῆς καὶ ἀγανακτήσεως.

Μετα μικρὰν ἀνάπαυλαν ἐκάλεσα παρ' ἐμοὶ τὴν Σωσσάναν, καὶ ὅπως μὴ βαττολογῶ, παρατηρῶ γενικῶς μόνον ὅτι ἄνεμον.

διὰ δικτύου ἐθήρευσα καὶ κατὰ τὴν δίωρον μετὰ τῆς ὀσίας ταύτης συνέντευξίν μου, καίτοι ἡ ἀπόγονος αὕτη τῆς Εὐας ἐφάνη καΰπως μαλαχθεῖσα ἐξ ὄσων παρ' ἐμοῦ ἠκροάσθη.

« Ἄς μαρτυρήσῃ, αὕτη ἦτο ἡ στερεότυπος ἀπάντησις τῆς Σωσσάνης, ἃς μαρτυρήσῃ ὁ Προηγούμενος πῶς ἐγὼ ἔχω τέτοια πράγματα, καὶ τότε νὰ πωλήσω τὸ βιό μου νὰ τὰ δώσω. » Λάβε ὑπ' ὄψιν σου, Σωσσάνα, ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν βαθμὸν ὁποῦ ἔφθασαν ἤδη τὰ πράγματα, δέν μοι ἐπιτρέπεται ὡς ἄλλοτε νὰ ὀπισθοχωρήσω· ἔχω τόσας ἐνδείξεις περὶ τῆς ἐνοχῆς σου τώρα, ὥστε θέλεις δὲν θέλεις θὰ εἴπῃς τὴν ἀλήθειαν. Σοῦ δίδω λοιπὸν διορίαν μιᾶς ἡμέρας διὰ νὰ σκεφθῆς ὠριμώτερα, καὶ πρὶν ἢ σὲ ζητήσω ἐλθὲ μόνη σου αὔριον νὰ μοι εἴπῃς τὴν ἀπόφασίν σου. Τὴν ἐπαύριον μεταπέμπομαι δι' ἀνθρώπου μου τὴν Σωσσάναν, βραδύναςαν, αὕτη δὲ πρὶν ἢ ἀνοιξῇ τὴν θύραν τῆς ἐν ἧ ἔμενον οἰκίας ὁ ἀνθρωπός μου, δι' ἄλλης κρυφίας θυρίδος δραπετεύει, γενομένη ἄφαντος. Ἐπιστρέφει ὁ ἀνθρωπός μου, καὶ μοι ἀναγγέλλει τὴν δραπέτευσιν τῆς Καλογραίας. Αὐθωρεὶ δὲ τότε ἐγὼ διατάσσω τὸν Μουχτάρην τοῦ χωρίου νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐν ἧ διέμενον οἰκίαν, καὶ μετὰ τῶν ἀποσκευῶν τῆς Καλογραίας ἀγάγῃ ἐνώπιόν μου καὶ τὸν φυγαδεύσαντα ταύτην οἰκοδεσπότην. Μετὰ τῶν ἐνώπιόν μου μετ' ὀλίγον εὕρισκομένων ἀποσκευῶν τῆς δραπέτιδος ὑπῆρχε καὶ ἐν κιβώτιον ἀνοιχτόν, ὅπερ, ὡς μὴ ἔχον κλειδα, διατάσσω νὰ ἀνοιχθῇ. Καὶ ὁμως τίς ἤλπιζεν ὅτι ἡ ἀπλουστᾶτη αὕτη καὶ ἄσκοπος διαταγή μου ἠθελεν ἀποβῆ πρόξενος τόσο καλοῦ! Ἐντὸς τοῦ ἀνοιγέντος ἐκείνου κιβωτίου, τοῦ ἄνευ κλειδός, εὕρισκω τὸν χρυσοῦν σταυρόν!! Ἐξαλλος ὁ γράφων τότε ὑπὸ τῆς χαρᾶς, διότι περιῆλθεν εἰς χεῖράς μου τὸ ἐν πειστήριον τῆς ἐξομολογήσεως τοῦ κακοαγαπίου, σταυροκοποῦμαι πρῶτον διὰ τοῦτο, καὶ εἶτα καλῶ παρ' ἐμοὶ πάντας τοὺς προκρίτους τοῦ χωρίου, μεθ' ὧν συσκέπτομαι περὶ τοῦ δέοντος γενέσθαι μετὰ τὴν ἐμφάνισιν πλέον τοῦ δευτέρου σώματος τοῦ ἐγκλήματος, βρωῶντος στεντορεῖως συνεπῶς περὶ τῆς ἀληθότητος καὶ τῶν λιρῶν. Ἀποφασίζεται λίαν πρακτικῶς ἐν τῇ κοινῇ ταύτῃ συνδια-

σκέφει ἵνα παρακληθῆ ὑπ' ἐμοῦ ὁ Γιούζμπασης Καρυᾶς νὰ διατάξῃ τὴν τοποθέτησιν στρατιωτῶν καθ' ὅλας τὰς πρὸς τὸ χωρίον ἀγούσας ὁδοὺς, καὶ τοῦτο ἵνα μὴ ἡ δραπέτις νύκτωρ ἀπέλθῃ εἰς ἄγνωστον μέρος, μέχρι τῆς πρωΐας τῆς ἐπιούσης, ἐκτελεῖται δὲ ἀμέσως ἡ αἴτησίς μου ὑπὸ τοῦ Ἐκατοντάρχου. Τὴν ἐπαύριον, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, τίθεται εἰς κίνησιν ὁ στρατός, καὶ μετὰ τινὰς ὥρας ἀνεύρισκεται ἡ ὁστία Μοναχὴ πρηνῆς ὑπὸ τὰ πράτα ἐνὸς κηπαρίου, ἣν καὶ φέρουσιν ἐνώπιόν μου. Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ἅμα τῇ ἐνώπιόν μου ἐμφανίσει τῆς καλῆς Καλογραίας, ἀναστάς, κρατῶν ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ τὸν χρυσοῦν σταυρόν, κατήνεγκον ἐνώπιον τριακοντάδος ἀνθρώπων κατὰ τῶν ὀπισθίων αὐτῆς ἱκανὰ ραβδί-σματτα, μεθ' ὃ διέταξα νὰ φυλακισθῆ μέχρι τῆς ἐκ Σκαμνιάς ἐπανόδου μου. Ταῦτα δὲ γίνονται τῷ Σαββάτῳ τῶν ψυχῶν, καθ' ἣν ἡμέραν προὔκειτο νὰ μεταβῶ εἰς Σκαμνιὰν διὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς. Ἐπανελθὼν μετὰ δύο ἡμέρας εἰς Καρυάν, δέχομαι εἰς ἀκρόασιν τῇ αἰτήσει τῆς τὴν Σωσσάναν, ἣτις εὐδοκεῖ νῦν νὰ μοι εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν, χωρὶς νὰ γίνῃ ἀνάγκη, ὡς ἔλεγε, νὰ πωλήσῃ πλέον τὸ βίό της. Τὰς κατὰ πλάτος ἀνακρίσεις αὐτῆς εὐρίσκει ἡ ὑμετέρα Παναγιότης ἐγκλείστως ὑπ' ἀριθ. 1. Ἐν τῷ μέρει τούτῳ τοῦ λόγου μου ἐγὼ τοῦτο μόνον ὀφείλω νὰ προσθέσω, καὶ δὴ ἔχων ὑπ' ὄψιν μου τὰ διαλαλούμενα, ὅτι οὐαὶ εἰς ἐμέ, ἐὰν ἐνέδιδον εἰς τὰς δολίας εἰσηγήσεις τῆς γυναικός, καὶ δὲν ἀνέκρινον αὐτὴν ἐνώπιον δύο μαρτύρων! Ὅλος χαρὰ ἐγὼ τότε διὰ τὴν ἀνακάλυψιν κεκρυμμένου ἐπὶ τετραετίαν μυστηρίου, πορεύομαι μετὰ τῶν ὑπ' ἐμοῦ προσληφθέντων μαρτύρων καὶ τῆς Καλογραίας εἰς τὴν ἐν ἣ αὕτη παρέμενεν οἰκίαν, καὶ δέχομαι παρ' αὐτῆς, εἰς τρεῖς διαφόρους τόπους τὸν τοῖχον τῆς οἰκίας χαλασάσης, τρεῖς τενεκέδες, πλήρεις χρυσοῦ, οὗς μετὰ τὴν εἰς τὰ ἴδια ἐπιστροφὴν, προσκληθέντος εἰς τὴν ἀπαρίθμησιν καὶ τοῦ Ἡγουμένου τῶν Κλημάδων, μετρήσαντες οἱ σὺν ἐμοί, εὔρον ὡς ἀκριβῶς κατέθηκε πρὸ μικροῦ ἐν τῇ ἀνακρίσει τῆς ἡμεγαλό-σχημος Σωσσάνα.

Τούτων οὕτω γενομένων, αὕτη μὲν ἀπελύθη πρὸς ἀνάπαυ-

σίν, ἔμεινε δὲ μόνος ὁ γράφων μετὰ τοῦ κ. Κυριάκου Οἰκονομί-
δου, μεθ' οὗ συνδιελεγόμην περί τοῦ ἀπροόπτου διὰ τὴν Μονὴν
εὐτυχήματος, καίτοι ἀμφότεροι ἐκ τοῦ ὄλου ἐκτυλιχθέντος δρά-
ματος συνεπεραίνομεν ὅτι τὸ πεμπτημόριον μόνον ἐφάνέρωσεν
ἡμῖν ἡ Σωσσάνα, ὡς ἐξάγεται καὶ ἐκ τῶν λέξεων, ἃς ἐξεστόμισεν
ἐν τῇ ἐξομολογήσει τοῦ ὁ ἄθλιος γέρων «τὴν φθάνουν αὐτὴν ὅσα
θὰ τῆς μείνουν». Ἀλλὰ καὶ δὲν ἦτο πλεον δυνατὸν νὰ μετέλθω
ἕτερα βίαια μέσα, ἀφοῦ φθὰς διεβαίωσα αὐτὴν ἐν τῷ ἀξιώματί
μου ἐνώπιον τρίτων ὅτι θὰ ἔκλειον πλέον ἀμετακλήτως τὴν πλη-
γὴν ταύτην διὰ τὸ μέλλον. Εὐχαριστήσαντες λοιπὸν τῷ Θεῷ καὶ
διὰ τὸ ἐπελθὸν ἀποτέλεσμα, ἐμένομεν ἐν τῇ ἐλπίδι μέχρι τῆς
αὔριον ὅτι θὰ ἀνευρίσκομεν καὶ τὰς ἄλλας 150 λίρας, ἃς ὡμο-
λόγησεν ἐν τῇ ἀνακρίσει αὐτῆς ἡ Σωσσάνα, εἰς τὸ Μοναστή-
ριον, καὶ οὕτως εἰς τὸ πείσμα τοῦ ἀρνηθέντος τὴν ἡμιμετάνοιάν
του Ἀγαπίου ὑπερβῶμεν τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογηθὲν ἐκ τοῦ
ὄλου ποσοῦ πολλοστημόριον ποσὸν τῶν τριακοσίων λιρῶν.
Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον μετὰ τῆς Σωσσάνης ὡς ὁδηγοῦ τοῦ τόπου,
ἐν ᾧ κεῖνται αἱ ἄλλαι 150 λίραι τῶν Μοναχῶν ὄλων, δύο
κοσμικῶν καὶ τοῦ Ἡγουμένου τῆς Μονῆς τῶν Κλημᾶδων, μετα-
βάντες ἐν συνοδείᾳ στρατιωτῶν εἰς Μοναστήριον, οὐδὲν, ὡς
προεβλέπετο, ἀνεκαλύψαμεν. Ἐπανήλθομεν λοιπὸν ἅπαντες αὐ-
θημερὸν εἰς Καρυάν, καὶ ἡ ἀπόγονος τῆς Εὐας Σωσσάνα ἀπαι-
τεῖ νῦν τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς πρὸς αὐτὴν κατὰ τὴν ἀνάκρισιν
τῆς δοθείσης διαβεβαιώσεώς μου, ὡς ὅτι θέλω τῇ δώσει ὄχι 30,
ὡς ψυχικόν της, καθὰ ἀπήτει, ἀλλὰ 50, φθάνει μόνον νὰ μοι
εἴπη τὴν ἀλήθειαν ὄλην. Ἀπήτει δὲ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑπο-
σχέσεώς μου μεθ' ὄλης ἐκείνης τῆς χαμαιλεοντικῆς προσκλαύ-
σεώς της ὅτι δὲν τῇ ἔμειναν ἄλλα, καὶ νὰ μὴ γράψω τίποτε
περὶ τῶν συμβάντων εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἀλλ' ἀμέσως διατάξω
τὴν ἀνέγερσιν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Μοναστηρίου, χωρὶς νὰ
δίδω λόγον πόθεν καὶ πῶς αἱ τοιαῦται ἔκτακτοι δαπάναι. Θεω-
ρήσας ἀπάδουσαν εἰς τε τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ ἀξίωμά μου τὴν
ἀθέτησιν τῆς ὑποκλαπίσεως μοι διαβεβαιώσεως, καλῶ τὴν Κα-

λογραίαν, καί, ἐν γνώσει ὅτι θὰ ἐμπαιχθῶ ὑπ' αὐτῆς κατὰ διάνοιαν, μετρῶ αὐτῇ ἐνώπιον δύο μαρτύρων 50 κέρματα ἐκ τῶν ἀνακαλυφθέντων, μὴ συγκατατεθείς μόνον εἰς τὰς διὰ τρίτων ὑποβλήθεισας μοι παρακλήσεις καὶ αὐτῆς καὶ τοῦ Προηγούμενου, ὅπως μὴ ἀναφέρω τὰ γεγονότα εἰς τὴν Προϊσταμένην μου Ἀρχήν, ἢ ἐπὶ τῷ ῥητῷ μόνον ὄρω ἐὰν ἡ Καλογραία κατορθώσῃ, ὡς ὑπέσχετο, νὰ φέρῃ εἰς μετάνοιαν καὶ τὸν ἀμετανόητον Γέροντα, καὶ μαρτυρήσῃ καὶ τὰ ἄλλα κεκρυμμένα οὗτος. Ἀλλὰ προχωρῶ εἰς τὴν ἱστορίαν, διότι δὲν λήγει ὧδε τὸ ἀληθές τοῦτο μυθιστόρημα.

Μετὰ δύο ἡμέρας ἀπὸ τούτων, Χριστιανοί μου τινές κάτοικοι Καρυᾶς ἔρχονται παρ' ἐμοί καὶ λέγουσιν ὅτι ὅλα τὰ ἔπιπλα καὶ τὰ σκεύη τοῦ Μοναστηρίου, ὅσα ὁ Προηγούμενος, ὡς ἀρχαιότερος ὄλων τῶν Μοναχῶν, εἶχεν ὑπὸ τὴν κατοχὴν αὐτοῦ, δὲν εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐκλάπηταν ὑπὸ στρατιωτῶν, ὡς διεδόθη ταῦτα ἐκ διαλειμμάτων παρελάμβανε κρύφα ἀπὸ τὸ Μοναστήριον διὰ τῶν ἑαυτοῦ συγγενῶν ὁ Προηγούμενος, νῦν δὲ ὅτι ταῦτα εὐρίσκονται ἐν τῇ οἰκίᾳ πτωχῆς τινος χήρας ἐν Καρυᾷ, ὑπηρετούσης αὐτόν. Δυσπιστήσας ἐπὶ μικρὸν εἰς τὰς νέας ταύτας πληροφορίας τῶν Καρυωτῶν, σκοπούσας νὰ με διαβεβαιώσωσιν ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἐσχάτως θρυληθεῖσα κλοπὴ καὶ γύμνωσις τοῦ Μοναστηρίου δὲν προῆλθεν ἐκ μέρους τοῦ στρατοῦ, ὡς διεδόθη καὶ ἐπιστεύθη, ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὁμώσαντος πάντως τὴν τελείαν καταστροφὴν τοῦ Μοναστηρίου τοῦ κακοῦ γέροντος, καὶ τοῦτο δυστυχῶς ἀπεδείχθη, ὡς ὀψόμεθα μετ' ὀλίγον, καλῶ καὶ αὔθις χωρὶς νὰ θέλω πλέον πλησίον μου τὸν καλὸν Προηγούμενον, καὶ ἐρωτῶ αὐτόν νὰ μοι εἴπῃ τί γίνονται τὰ πολλὰ Μοναστηριακὰ σκεύη καὶ ἔπιπλα. «Ἐγύμνωσαν τὸ δυστυχισμένο τὸ Μοναστήρι, ἀπαντᾷ κλαυθμηρίζων καὶ ἀφθόνους κρουνοὺς δακρύων χέων ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του ὁ παλίμπαις Παπποῦς, (Παπποῦς ἀποκαλεῖται ὑπὸ τῶν Μοναχῶν) ἐγύμνωσαν τὸ δυστυχισμένο τὸ Μοναστήρι οἱ νιζάμιδες, ὡς ἔμαθες, καὶ ἐρωτᾷς τί γίνονται; μᾶς τὰ πῆραν ὅλα τὰ ἄπιστα, καὶ δὲν μᾶς ἀφῆκαν τί-

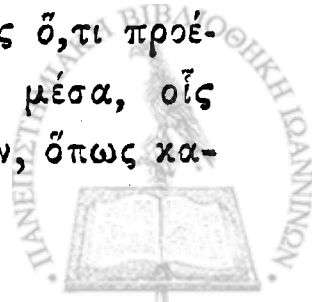

ποτε ἄλλο παρά αὐτὰ τοῦ φορῶ, καὶ μίαν βελέτζαν τοῦ σκεπάζομαι». Ἐνῶ δὲ ὁ γέρον Ἀγάπιος ἤψατο τῆς εἰς τὸ Μετόχιον ἀγούσης, ὁ γράφων, παραλαβὼν τρεῖς Μοναχοὺς μετ' ἐμοῦ, πορεύομαι εὐθὺ εἰς τὴν οἰκίαν τῆς χήρας, καὶ καλέσας ἔξω, προτρέπομαι αὐτὴν νὰ μοι παραδώσῃ ὅ,τι Μοναστηριακὸν πρᾶγμα ἔφερεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ὁ Παπποῦς. Ἡ δυστυχῆς εὐνοουμένη τοῦ Παπποῦ ἄνευ δευτέρου λόγου ὀδηγεῖ με ἀμέσως εἰς τι χαμόγειον τῆς οἰκίας αὐτῆς, καὶ μοι λέγει «ὅλα αὐτὰ τὰ σέγικα εἶναι τοῦ Παπποῦ, πάρτε τα, καὶ ἐγὼ δὲν θέλω βακούφικο βιὸ εἰς τὸ σπῆτι μου». Καὶ ἐξάγομεν λοιπὸν τότε ἐκ τοῦ χομογείου ἐκείνου βελέτζας, ἐξάγομεν ἐφαπλώματα, ἀσπρόρουχα, ἐνδύματα, σκεύη διάφορα, τρυβλία, τετζερέδες, τηγάκια, ποτήρια, φιάλας, καφφέδες, ζαχάρεις . . . τοῦ νὰ τὰ ἐνθυμῆται τις ὅλα! καὶ παρουσία ὅλου τοῦ συναθροισθέντος ἐκεῖ χωρίου, φορτόνομεν τέλος τὰ ὑπὸ τῶν νιζάμιδων ταῦτα κλαπέντα ἐπὶ τριῶν Μοναστηριακῶν ἡμιόνων, οἵτινες καὶ φέρουσι αὐτὰ εἰς τὸ Μετόχιον τοῦ Μοναστηρίου πρὸς τὸν ἐκεῖ ρεμβάζοντα Προηγούμενον. Τοῦ ἦσαν αὐτὰ τὰ Μοναστηριακὰ πράγματα, Προηγούμενε; Ὁ καλὸς μας Ἀγάπιος, ἄφωνος νῦν ὡς ἰχθύς, κλαίει καὶ ὀδύρεται μὲ λυγμούς, πόρρωθεν ἀκουομένους, ὄχι ἀπὸ ἐντροπήν, ὄχι ἀπὸ τύψιν συνειδήσεως, ἥτις θὰ τῷ ἦτο ἴσως ἀνύσιμος, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ σατανικὸν πείσμα του!!

Τοιοῦτος ὁ συγκινήσας τὴν καρδίαν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, καὶ οὗτος ὁ προκαλέσας τὸν οἶκτον Αὐτῆς.

Καὶ ἔχει λοιπὸν ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης πληρὴς νῦν τὸ ἱστορικὸν τῶν ἐμῶν ἐνεργειῶν ὑπὸ τὴν ἀληθῆ, τὴν πραγματικὴν, τὴν ἀδιαφιλονείκητον ἐκτύλιξιν τοῦ ἀληθοῦς τούτου μυθιστορήματος.

Ἦδη τί παθόντες οἱ ἱερόσυλοι οὗτοι καταβοῶσί μου; Τάλανες, ἐὰν καὶ πρὸς στιγμὴν διανοήθησαν ὅτι θέλουσι μείνει ἡσυχιοὶ καὶ εἰς τὸ μέλλον, προβάντες κουτοπονήρως εἰς ὅ,τι προέβησαν! Ἐὰν ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ἐγίνωσκε τὰ μέσα, οἷς ἐχρῆσαντο οἱ λυμεῶνες οὗτοι τοῦ Μοναστηρίου των, ὅπως κα-

ταπεισθῶ καὶ συγκατανεύσω εἰς τὴν ἀπόκρυψιν τοῦ ἀνακαλυφθέντος πλούτου· ἐὰν ἐφρόντιζε νὰ μάθῃ ὅτι ὅλον αὐτὸ τὸ δρᾶμα τῶν καταπτύστων κατηγορῶν μου ἐξετυλίχθη ἐνώπιον ὀλοκλήρου κοινότητος· ἐὰν ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ κινήσασα τὰ φαῦλα ταῦτα ὄντα αἰτία κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου των εἶναι ὅτι γίγνομαι κτίτωρ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Μοναστηρίου των· διότι ἡ σφύρα τοῦ οἰκοδόμου ἐκρήμνισεν ἤδη τὴν ἐτοιμόρροπον Ἐκκλησίαν τῆς ἐαυτῶν Μετανοίας· πάντως ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ὄχι μόνον δὲν ἤθελε ποσῶς ἀκροασθῆ τῶν ἐπαισχύντων τούτων κατηγορῶν μου, ὄχι μόνον δὲν ἤθελεν ἐπιτρέφει εἰς αὐτὸ τὸ Γραφεῖον Αὐτῆς νὰ χαλκευθῶσι κατ' ἔμπνευσίν της αἱ κατ' ἐμοῦ μηνύσεις τῶν ἀλαστόρων κατηγορῶν μου, ἀλλὰ θερμὰ συγχαρητήρια γράμματα ἤρμωζεν ἂν νὰ διεβιβάζοντο τῇ ἐμῇ ταπεινότητι ἀπέναντι τῆς ἐκπληξάσης ὅλον τὸν ἐνταῦθα κόσμον ἀνιδιοτελοῦς μέχρις ἐλαττώματος συμπεριφορᾶς μου. Ἄλλ' ἐχέτωσαν ἀτρέμας οἱ δι' ὑπερορίαν ἄξιοι ἀβλαβεῖς κατήγοροί μου, καί, κατερχόμενοι εἰς τὰ ἐνταῦθα, ἔστωσαν πεπεισμένοι ὅτι καὶ ἄκοντας θέλω ἀπαλλάξει αὐτοὺς ἐκ τῆς μεγάλης αὐτῶν ἀμαρτίας, ἐκτὸς μόνον ἐὰν αὐθόρμητοι καταθέσωσιν εἰς ἐμέ τὸν ὠθήσαντα τούτους εἰς τὸ ἀπονενοημένον αὐτῶν πραξικόπημα.

Ἴσως, Παναγιώτατε, καταμεμφθήσεσθέ μου τόλμης, παρρησίας, ὑπερβαινούσης τὰ ὅρια. Ἄλλὰ πέποιθα ἀδιστακτικῶς ὅτι θέλετε δικαιολογήσει τὸ ὕφος τῆς ἀπολογητικῆς ταύτης διατριβῆς μου, καταμανθάνοντες ὅτι, εἰς ἣν ἐποχὴν ζῶμεν, ἦτο φυσικῶς ἀδύνατον νὰ ἐνεκολποῦτο ἄλλος τις τὴν αὐτὴν λύσιν, ἣν ἐγὼ ἔδωκα εἰς ὅλον αὐτὸ τὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐκτυλιχθὲν μυθιστόρημα, ἀδιάφορον ἐὰν καὶ κατὰ πρόσωπον ἤκουσα ὅτι ἡ τοιαύτη λύσις μου ἦτο βλακώδης καὶ μωρά!

Ἐγγραφὸν ἐν Ἀμπελακίῳ κατ' Αὐγούστον τοῦ 1880.

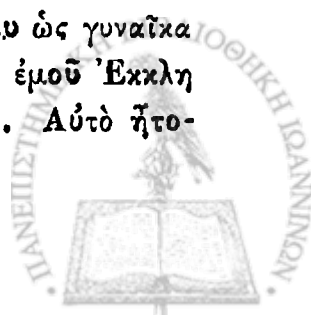
ΟΜΙΛΙΑ

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Μίαν φοράν οἱ Ἑβραῖοι ἐπῆραν μίαν γυναῖκα κακῆς διαγωγῆς, καὶ τὴν ἐπῆγαν πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τὸν λέγουν. Γνωρίζομεν ὅτι εἶσαι φύλαξ τοῦ Νόμου καὶ οὐδέποτε τὸν παρέβης. Τί μᾶς λέγεις νὰ κάμωμεν τὴν γυναῖκα ταύτην; Ὁ Νόμος, ὡς γνωρίζεις, διατάττει νὰ λιθοβοληθῇ ἡ γυναῖκα αὕτη· νὰ τὴν λιθοβολήσωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς; Ὁ Κύριος ἡμῶν, σκύψας τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν, ἀποκρίνεται· μάλιστα· πρέπει νὰ φυλαχθῇ ὁ Νόμος· λιθοβολήσατε αὐτήν. Ἄλλὰ ὁ σχετικῶς ἀναμάρτητος ἐξ ὄλων σας, αὐτὸς πρῶτος ἄς ρίψη τὸν πρῶτον κατ' αὐτῆς λίθον. Τὰ περαιτέρω φρονῶ ὅτι γνωρίζετε ἐκ τῆς ἱερᾶς ἱστορίας. Ἐνας ἕνας ἤρχισαν καὶ ἔφυγον, ἀφήσαντες τὴν γυναῖκα μόνην, καθόσον τοὺς ἤλεγχε βεβαίως ἡ συνείδησίς των, ὄντων χειροτέρων πολὺ ἀπὸ τὴν μοιχαλίδα γυναῖκα.

Αὐτοὺς τοὺς ἰδίους λόγους τοῦ Κυρίου ἀναγκάζομαι νὰ εἶπω καὶ ἐγὼ σήμερον πρὸς μερικοὺς ἀπὸ σᾶς, ἀφορμὴν λαμβάνων τὰς κρίσεις καὶ ἐπικρίσεις τινῶν ἐξ ὑμῶν, τὰς ὁποίας ἐξέφερον κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ ὁμολογουμένως παραβάντος τὸν Νόμον εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ προκατόχου μου γνωστοῦ συμπολίτου σας.⁽¹⁾ Καὶ λοιπὸν ὁ ἀναμάρτητος ἀπὸ σᾶς τοὺς ἐπικριτὰς ἄς ρίψη πρῶτος τὸν λίθον ἐναντίον τοῦ παραδάτου. Σεῖς οἱ ὁποῖοι εἶπετε ὅτι κακὰ ἔκαμα, ἐπιτρέψας τὸν ἐκκλησιασμὸν

(1). Χριστιανὸς τις ἔλαβεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ προκατόχου μου ὡς γυναῖκα τὴν δεοτέραν αὐτοῦ ἐξαδέλφην. Τοῦτον, τιμωρηθέντα πρῶτον ὑπ' ἐμοῦ Ἐκκλησιαστικῶς δι' ἀφορισμοῦ, ἀφῆκα εἶτα ἐλεύθερον νὰ ἐκκλησιάζεται. Αὐτὸ ἦτο τὸ ζήτημα.

τοῦ πατριώτου σας, σεῖς οἱ ὁποῖοι εἶπετε ὅτι παρέβην τὸν Νόμον, σεῖς οἱ ἀκριβεῖς φύλακες τῶν ἐντολῶν τοῦ Νόμου, σεῖς ὡς ἀναμάρτητοι, λάβετε νῦν πρῶτοι τὸν λίθον καὶ λιθοβολήσατε πρῶτον ἐμέ, τὸν μὴ ἐφαρμόσαντα τὸν Νόμον, καὶ δεύτερον ἐκεῖνον, τὸν ἐκεῖ ἰστάμενον, ὁ ὁποῖος τὸν παρέβη. Ἀλλὰ πέποιθα ὅτι οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν θὰ τολμήσῃ νὰ πράξῃ τὸ τοιοῦτον, ὅπως δὲν ἐτόλμησαν καὶ οἱ Ἑβραῖοι εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Χριστοῦ. Καὶ λοιπόν, παραβάτης τοῦ Νόμου ἔγεινεν ὁ Χριστός, ἀφήτας τὴν γυναῖκα ἀλιθοβόλητον; Ἐὰν ναί, τότε ὁμολογουμένως καὶ ἐγώ, ἐπιτρέψας τὸν ἐκκλησιασμόν τοῦ συμπολίτου σας.

Λυποῦμαι πολὺ, τέκνα μου, ἀκούων νὰ κάμνωσι λόγον μερικοὶ ἀπὸ σᾶς μέσα εἰς τὰ καφφενεῖα περὶ Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, περὶ πραγμάτων δηλαδή τὰ ὁποῖα ὄχι μόνον δὲν εἶνε τῆς δικαιοδοσίας των, ἀλλὰ καὶ ἂν ἦσαν, εἶναι φυσικῶς ἀδύνατον νὰ ἀνεύρωσιν οἱ τοιοῦτοι τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ πρέπον. Ἐὰν οἱ Ἑβραῖοι εἶχον δίκαιον νὰ ἀπαιτήσωσι ἀπὸ τὸν Κύριον ἡμῶν τὸν λιθοβολισμόν τῆς πόρνης γυναικός, ἔχετε καὶ σεῖς δίκαιον, Χριστιανοί μου, εἰπόντες ὅσα εἶπετε διὰ τὸ ζήτημα τοῦ χωριανοῦ σας. Ἐξηγοῦμαι. Πρέπει νὰ ξεύρετε ὅτι, δόγμα τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι ὅτι οὐδεμία ἐπὶ τῆς γῆς ἀμαρτία ὑπάρχει, ἥτις νὰ μὴ συγχωρῆται, φθάνει μόνον νὰ μετανοήσῃ ἀληθῶς ἐκεῖνος ὅστις τὴν διέπραξε. Κατὰ ταῦτα, ἐὰν μὲν μετὰ τῆς μετανοίας ὁ ἀμαρτήσας ἀφήσῃ ἀμέσως καὶ τὴν ἀμαρτίαν, ἀμέτῳ τότε καὶ ὁ οὕτω μετανοῶν συγχωρεῖται. Ἐὰν ὅμως ὁ ἀμαρτωλὸς ἄνθρωπος ἐξομολογῆται μὲν τὴν ἑαυτοῦ ἀμαρτίαν καὶ λέγῃ ὅτι μετανοεῖ, δὲν ἀφίνει ὅμως καὶ τὴν ἀμαρτίαν, τότε δὲν εἶναι μὲν βέβαιον καὶ ἂν συγχωρῆται, ἀφίεται ὅμως πλέον εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Τί ἔπραξα τόρα ἐγώ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ πατριώτου σας, καὶ ἐσκανδάλισα τόσον τὰς συνειδήσεις τινῶν ἐξ ὑμῶν; Ὁμολογουμένως ὁ Χριστιανὸς ἐκεῖνος ἠμάρτησε δημοσίᾳ, λαβὼν ὡς σύζυγον τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἐξαδέλφην, ὅπερ δὲν ἐπιτρέπεται. Μολονότι δὲ ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῇ διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ προκατόχου μου, εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ ὁποῖου ἐγένετο ἡ παρανομία, ἐν τούτοις

δὲν τιμωρεῖται. Ἔρχομαι ἐγὼ καὶ τιμωρῶ ὡς γνωστὸν τὴν συντελεσθεῖσαν πικρὰν. Ἀφοῦ ἐπέρασε τόσος ἰκανὸς χρόνος ὑποκάτω τῆς τιμωρίας τοῦ ἐπιτιμίου, ἔρχεται ὁ συμπολίτης σας μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν καὶ μοι λέγει. «Συναισθάνομαι, ἅγιε Γέροντα, τὴν ἁμαρτίαν, τὴν ὁποίαν ἔπραξα, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν δικαίως με ἐτιμωρήσατε. Σᾶς ὀρκίζομαι ὅτι, ἐὰν ὅσους λόγους ἤκουσα ἀπὸ σᾶς διὰ τὴν ἀνοησίαν μου αὐτὴν, ἤκουον καὶ ἀπὸ τὸν προκάτοχόν σας, ἐπροτιμοῖσα νὰ ἀλλάξω πίστιν παρὰ νὰ κάμω αὐτὸ ὅπου ἔκαμα. Ἄλλ' ὁ εὐλογημένος ὄχι μόνον δὲν μοῦ ἔλεγε ῥητῶς ὅτι δὲν γίνεται, ἀλλὰ καὶ με ἐνεθάρρυνε διὰ τῶν λόγων τοὺς ὁποίους μοι εἶπεν, : ἄς ἐπιστρέψω ἀπὸ τὴν περιοδείαν μου, καὶ βλέπομεν ἀργότερα τί εἴμπορεῖ νὰ γίνῃ. : Ἦδὴ τὸ κακὸν ἔγινε. Μετανοῶ πικρὰ διὰ τοῦτο, ἀλλὰ πῶς νὰ ἀφήσω τόρα τὴν ἁμαρτίαν, ὡς με προτρέπεις, με παιδί εἰς τὴν ἀγκάλην; ἔχων πίστιν εἰς τὴν μεγάλην τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν, δὲν ἀπειτῶ νὰ με συγχωρήσης, διότι δὲν συγχωροῦμαι με τοῦτο ποῦ ἔκαμα. Παρακαλῶ μόνον νὰ ἐπιτρέψῃς νὰ ἔρχομαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διότι ἀγαπῶ πολὺ νὰ συχνάζω εἰς τὰς Ἀκολουθίας, ἀλλὰ φοβοῦμαι νὰ μὴ με προσβάλλῃς καὶ δὲν ἔρχομαι». Αὐτὰ τὰ συγκινητικὰ λόγια ἤκουσα πρό τινων ἡμερῶν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἀληθῶς συναισθανομένου τὸ βᾶρος τῆς ἁμαρτίας τοῦ Χριστιανοῦ. Θέλετε τόρα νὰ ἀκούσητε καὶ τί τὸν εἶπον ἐγὼ κατόπιν, καὶ τί ἔκαμα; Ἄς σᾶς εἶπω, διὰ νὰ καταστήσω μεγαλύτεραν τὴν μετὰμέλειάν σας δι' ὅσα ἐλέξατε, ἂν καὶ εἰς οὐδένα εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ δώσω λόγον. Ἡ ἁμαρτία σου, τέκνον μου, τῷ λέγω, εἶναι τοιαύτη, ὥστε μόνον ἐὰν ἀπομακρύνῃς ἀπὸ πλησίον σου τὴν δευτέραν ἐξαδέλφην καὶ σύζυγόν σου, θα συγχωρηθῆς. Ἄλλ' ἀφοῦ, ὡς λέγεις, δὲν δύνασαι νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃς με παιδί εἰς τὴν ἀγκάλην. γνῶριζε ὅτι δὲν συγχωρεῖσαι, καὶ ἂν ἐγὼ ἀκόμη σὲ συγχωρήσω. Οὐχ ἦττον χάριν τῆς μετανοίας, τὴν ὁποίαν δεικνύεις, σοὶ ἐπιτρέπω μὲν νὰ ἔρχῃσαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ λαμβάνῃς καὶ ἀντίδωρον, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ προσέλθῃς εἰς μετ'ἀληψιν καὶ τῶν ἀχράντων μυστη-

ρίων. Ἴδου τί εἶπον καὶ τί ἔκαμα, ὧ σεῖς οἱ ὅποιοι ἐσκανδαλί-
σθητε ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ εἶπητε ὅτι θὰ καταργήσητε καὶ
τὴν παρ' ἐμοὶ Δημογεροντίαν. Δὲν ἐσυγχώρησα λοιπὸν τὴν
ἁμαρτίαν· ἀλλὰ ἐπέτρεψα ἀπλῶς νὰ ἐκκλησιάζεται μόνον ὁ
πατριώτης σας, πρᾶγμα τὸ ὅποῖον ἠδύνατο καὶ πρότερον ἐλευ-
θέρως νὰ πράττη, χωρὶς νὰ φοβηθῇ τὴν ἐκ τῆς Ἐκκλησίας
ἐκδίωξίν του. Ἀλλὰ δεδόσθω διὰ μίαν στιγμὴν ὅτι ἐγὼ συνε-
χώρουν τελείως τὴν ἁμαρτίαν. Τίς σᾶς κατέστησεν παρακαλῶ-
δικαστὴν ἐπ' ἐμέ; Μάθετε, καλοὶ μου ἄνθρωποι, ὅτι εἰς τὰ κα-
θαρῶς Ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα οὐδένα ὀφείλω νὰ συμβου-
λεύωμαι, ὅπως λίαν ἀπλοϊκῶς εἶπετε ὅτι ἔδει εἰς τοῦτο νὰ συμ-
βουλευθῶ τὴν Δημογεροντίαν. Ποῖον ἐγὼ θὰ ἀφορίσω ἢ ὄχι,
εἰς ποῖον θὰ ἀπαγορεύσω τὴν μετάληψιν τῶν ἀχράντων μυστη-
ρίων καὶ εἰς ποῖον θὰ ἐπιτρέψω, ποῖον θὰ χειροτονήσω καὶ ποῖον
ὄχι, ποῖον θὰ συγχωρήσω καὶ ποῖον θὰ τιμωρήσω, εἰς τὰ τοι-
αῦτα ζητήματα, Χριστιανοί μου, ὄχι Δημογεροντία, ὄχι χωριό,
ὄχι ἐπαρχία, ὄχι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχή μου, ἀλλ' οὐδ' αὐ-
τὸς ὁ Θεὸς ἔχει δικαίωμα νὰ ἀναμιχθῇ καὶ μοῦ ζητήσῃ λόγον.
Μόνον τοὺς κειμένους Ἐκκλησιαστικοὺς Νόμους καὶ τὴν συνεί-
δησίν μου ἔχω καθῆκον νὰ συμβουλεύωμαι εἰς τὰ ζητήματα
ταῦτα καὶ ὄχι ἄλλον.

Εὐχόμενος τὴν συναίσθησιν τοῦ ἀτόπου ἐκ μέρους ἐκείνων
οἵτινες μὲ ἀνησύχησαν, ἐπικαλοῦμαι ἐφ' ὅλους σας τὴν εὐλο-
γίαν τοῦ Θεοῦ.

Π Ρ Ο Σ

τὴν **Α.** Ἐκλαμπρότητα τὸν ἐν **Λαρίσση** **Πρόξενον**
τῆς **Μεγάλης Βρετανίας** κ. **Γκίλφορδ**.

Ἐκλαμπρότατε,

Οἰκτρά καὶ ἀφόρητος ἀπέβη ἡ θέσις τῶν ὑπὸ τὴν πνευματι-
κὴν δικαιοδοσίαν μου τελούντων Χριστιανῶν. Ἐὰν ἡ ληστεία

ἦτο τέως ἡ μάστιξ τοῦ ληστοκρατουμένου Ὀλύμπου καὶ τοῦ Κισσάβου, ὁ ἀτυχῆς οὗτος τόπος ἀπὸ μηνὸς καὶ ἐντεῦθεν εἰσῆλθε πλέον εἰς ἀληθῆ πανωλεθρίαν. Δὲν πρόκειται νῦν, Ἐξοχώτατε, περὶ μεμονωμένων καὶ ἀραιῶν κακουργημάτων, τῶν ἀνὰ τὰ ὄρη διαιτωμένων ἀνθρωπομόρφων θηρίων, ὡς ἄχρι τοῦδε συνέβαινε· ἀλλὰ περὶ τελείας καταστροφῆς τοῦ τόπου τούτου. Οἶονεὶ ἐκ συνθήματος αἱ πολυπληθεῖς συμμορίαι τῶν ἐφίππων περιφερομένων ληστῶν ὤμοσαν φαίνεται τὸ καταστῆσαι τοὺς πάντας πτωχοὺς. Ἡ κωμόπολις αὕτη, ἐν ἣ ἑδρεύω, ὑπάρχει κατὰ γράμμα πολιορκημένη ἀπὸ δεκαπενθήμερίας, τῶν ἐπαρτῶν λυμῶνων τῆς κοινωνίας ἐν σταθερᾷ μεσημβρία ἀναφαινομένων περὶ τὰ περὶ αὐτὴν ὑψώματα, καὶ μετὰ πρωτοφανοῦς αὐθαδείας ἐπισειόντων τὰ ἐχυτῶν ξίφη. Ἡ πολλὰ παθοῦσα ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου Ῥαψάνη ἐπαπειλεῖται ὑπὸ γενικῆς σφαγῆς, ἐάν, ἐντὸς ὀρισθείσης προθεσμίας, δὲν σπεύσῃ νὰ ρίψῃ ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ληστῶν ἑκατοντάδας λιρῶν. Ἡ Κρανιά, ὁ Πυργετός, ἡ Νιχτερέμ, ἡ Αἰγάνη, ἡ Πούρλιχ, ὁ Νιζερός, καὶ τὰ πέραν τούτου χωρία τῆς ἀξιοθρηνήτου ταύτης ἐπαρχίας, παλαίεστιν ἀπὸ μηνὸς πάλιν ζωῆς ἢ θανάτου ληστευόμενα, αἰχμαλωτιζόμενα, δερόμενα, ὠτοαποκοπτόμενα, σφαττόμενα. Εἶναι ἐργῶδες ἐξοχώτατε, ἐάν θελήσω κατ' ὄνομα νὰ ἀπαριθμήσω τοὺς νῦν ἐν αἰχμαλωσίᾳ διατελοῦντας Χριστιανούς μου, ἀναβαίνοντας τὸ γένυ τῶν ἐκατόν. Παραλείπω καὶ τὰς δίκην κυβερνητικῶν διαταγῶν πρὸς τὰ χωρία ἐκπεμπομένας ἐπιστολάς τῶν ληστῶν ἐνσφραγίστους, δι' ὧν οἱ γράφοντες ἐπ' ἀπειλῇ θανάτου ἀπαιτοῦσιν ὑπ' ἐκείνου μὲν τοῦ χωρίου χιλίας λίρας, ὑπὸ τοῦ ἄλλου πεντακοσίας καὶ ὑπὸ τούτου, τοῦ τριάκοντα μόλις οἰκογενείας ἀριθμοῦντος, διακοσίας. Οἱ ἄνθρωποι τούντεῦθεν, ἐξοχώτατε, ἐκ μὲν τῶν ὀπωσδήποτε εὐπορούντων ἐνεκλείσθησαν ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν, οἱ ἐκ τῶν τῆς δευτέρας τάξεως ἐπεριορίσθησαν ἄεργοι ἐντὸς τῶν οἰκείων χωρίων, μόνη δὲ ἡ γεωργικὴ τάξις ἐξέρχεται εἰς τὰς ἰδίας ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ αὕτη δέρεται, φορολογεῖται ἀπανθρώπως.

Τὴν καὶ ἄλλοθεν πάντως γνωστὴν ταύτην κατάστασιν τῶν ὑπ' ἐμὲ Χριστιανῶν ἐφρόνησα ὅτι εἶχον χρέος νὰ ἐκθέσω πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα. Ἐκλίπαρῶ δὲ Αὐτὴν ἐκ προσώπου τοῦ τυραννουμένου ποιμνίου μου, ὅπως ἐνεργήσῃ παρὰ τῆ ἐν ἧ ἐστὲ διαπεπιστευμένος Σεβαστῆ Κυβερνήσει περὶ τῆς θεραπείας τῶν βασάνων αὐτοῦ.

Διατελῶ ἐν Ἀμπελακίοις τῆ 18 Ἰουνίου 1881.

Παναγιώτατέ μοι Πάτερ καὶ Δέσποτα,

Τῆς ἀπὸ 27 Ἰουνίου ἐνεστῶτος ἔτους σεπτῆς μοι ἐπιστολῆς τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος χθὲς μόνον οὐκ οἶδ' ὅπως περιελθούσης εἰς χεῖράς μου, σπεύδων φέρω εἰς γνῶσιν Αὐτῆς ὅτι, ἐκπληρῶν προθύμως τὴν Συνοδικῆ διαγνώσει ἀνατεθεισάν μοι Ἐκκλησιαστικὴν ἐντολήν, θέλω ἐγκαταλείψει τὴν ταπεινὴν Ἐπισκοπὴν μου ἐντὸς τοῦ πρώτου δεκαήμερου τοῦ ἐνεστῶτος μηνός, εἰς Λάρισσαν ἐπὶ τούτῳ μεταβησόμενος. Ἐκεῖθεν δὲ διανοοῦμαι οὐ μόνον δια τὸ ἀνώμαλον τοῦ καιροῦ, πάσης Ἀρχῆς ἀργευσάτης πλέον ἀπέναντι τῶν ὀρεσιβίων Διοικητῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ περὶ ἡμᾶς τελούμενα, πρὸς ἃ ἐστράφη τῶν πάντων ἡ προσοχή, ὅπως ἐπιστείλω πρῶτον πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς, παρακαλῶν ἐντὸς δεκαπενθημερίας ἵνα μοι ἐμβάσωσι τὰς ὀφειλάς αὐτῶν, κατὰ τοὺς περικλεισθέντας μοι δύο καταλόγους, καὶ ἐν ἀποτυχίᾳ εἶτα ἐπισκεφθῶ αὐτοὺς καὶ προσωπικῶς. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἐνέργειαι μου αὗται θέλουσι συμπέσει με τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Σεπτεμβρίου, ὅποτε σύμπαντα τὰ Θεσσαλικά τμήματα, πλὴν Βώλου, θέλουσιν εἶσθαι πάντως κατειλημμένα ὑπὸ τῶν ἐναγωνίως ἀναμενομένων νέων Ἀρχῶν, διὰ ταῦτα παρακαλῶ θερμῶς τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἵνα με ἀξιῶσῃ ὅσον οὕπω νέας διαταγῆς Της περὶ τοῦ πρακτέου ἐν Λαρίσσει, ἔνθα παραμενῶ κατ' ἀνάγκην μέχρι τέλους τοῦ ἀρξαμένου μηνός.

Ἐπὶ τούτοις ἀγαλλόμενος διότι δίδεται μοι ἀφορμὴ νὰ ἐπι-
καλεσθῶ ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐπὶ τὸ ἐμὸν ποιμνιον ἀρωγούς τὰς θεοπει-
θεῖς εὐχὰς τῆς Ἑμετέρας Παναγιότητος, κατατπάζομαι τὴν
εὐεργετικὴν μοι δεξιάν Αὐτῆς.

Ἐν Ἀμπελαζίοις, τῆ 3 Αὐγούστου 1884.

ΠΡΟΣ

τοὺς ἀνά τὴν Θεσσαλίαν Σεβασμιωτάτους Μητροπο-
λίτας Λαρίσσης, Δημητριάδος καὶ Φαναριοφερ-
σάλων, καὶ τοὺς Θεοφιλεστάτους Ἐπισκόπους
Σταγῶν καὶ Θαυμακοῦ.

Σεβασμιώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ.

Συνεπεία σεπτῆς Πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς, ἀρτίως διαβιβα-
σθείσης μοι, δι' ἧς ἀνατίθεται μοι Συνοδικῆ διαγνώσει ἢ εἰσπρα-
ξις τῶν ὑπὸ τῶν ἐν Θεσσαλλίᾳ ἀδελφῶν ἀγίων Ἀρχιερέων
καθυστερουμένων πρὸς τε τὸ Ἐκκλησιαστικὸν ταμεῖον καὶ τὴν
Θεολογικὴν Σχολὴν κανονικῶν δόσεων αὐτῶν, προάγομαι φέ-
ρων εἰς γνῶσιν τῆς φίλης μοι Αὐτῆς Πανιερότητος ὅτι, ἐκπλη-
ρῶν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ταύτην ἐντολήν, κατέλαβον ἤδη ἀπὸ
τῆς χθὲς τὴν πρωτεύουσαν ταύτην πόλιν τοῦ Θεσσαλικοῦ κλί-
ματος, οὐχὶ πάντως μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας ἐν τοιαύτῃ
τοῦ ἔτους ὥρᾳ τὴν ταπεινὴν Ἐπισκοπὴν μου ἐγκαταλιπὼν.
Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τῶν εἰς ἀμφοτέρωτα τὰ ρηθέντα ταμεῖα ὀφει-
λετῶν καὶ ἡ ὑμετέρα περισπούδαστός μοι Σεβασμιότης συγκα-
ταλέγεται, παρακαλῶ Αὐτὴν φιλαδέλφως ἵνα, εὐαρεστουμένη,
ἐμβάσῃ μοι ὡς τάχιστα διὰ τῆς ἱερᾶς ἐνταῦθα Μητροπόλεως,
ἐν ἧ ἑξινίζομαι, τὰς κατὰ τὰς περικλείστους ἀποδείξεις ὀφειλάς
Της, ἀπαλλάττουσα οὕτω τὸν ταπεινὸν ἐμὲ ἀδελφόν Της πλείο-
νος ὀχληρίας, ὡς ἔχοντα ἐντολήν νὰ ἐνοχλήσῃ Αὐτὴν καὶ αὐ-
τοπροσώπως ἐν περιπτώσει ἀδιαφορίας.

Χαίρων ὃ ὅτι δίδεται μοι εὐκαιρία νὰ ἐρωτήσω φιλαδέλφως καὶ τὰ κατ' αὐτήν, εἰμὶ ὀλοπρόθυμος ἀδελφός.

Ἐν Λαρίσση τῆ 13 Αὐγούστου 1881.

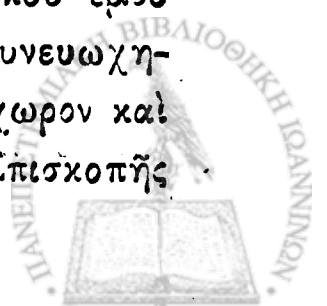
ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ

Ῥηθεῖσα κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ
τῆ πρώτῃ Σεπτεμβρίου 1881.

Ποιμὴν καὶ ποιμνιον, Κύριε Ἀρχηγέ τοῦ ωραίου τούτου στρατοῦ, ἀκατάσχετοι ὑπὸ τῆς γλυκυτέρας χαρᾶς ἐξελθόντες εἰς προὔπαντησιν ὑμῶν τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ὑμῶν τῶν προδρόμων τῆς εὐνομίας καὶ τῆς τάξεως, μετὰ συγκεκινημένης καρδίας, ἐκ μέσης ψυχῆς προσφωνοῦμεν ὑμῖν τὸ καλῶς ἦλθετε.

Τὸ ὑπὲρ ἡμᾶς κυματίζον κυανόλευκον τοῦτο σῆμα, Κύριοι, ὁ ἄγγελος οὗτος τῆς γλυκυτάτης ἐλευθερίας, πρὸς ὃ μετασεβασμῷ ἀτενίζομεν, ἦτο καὶ θαῆναι τὸ ἴνδαλμα, ὅπερ μετὰ θρησκευτικῆς εὐλάβειας ἔμαθε νὰ προσκυνῆ συμπας ὁ ὑπ' ἐμὲ ἑλληνικώτατος λαὸς τῆς προτελευταίας ταύτης ζώνης τῆς Θεσσαλιώτιδος γῆς. Ἀπόδειξις τὰ ὑπ' ἀνεκπράστου χαρᾶς κλαίοντα πρόσωπα τῶν Χριστιανῶν μου, τῶν ἀκολουθησάντων μοι εἰς τὴν ὑποδεξίωσιν ὑμῶν.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς ἐρασμίας ἡμῶν παλιγγενεσίας ἀνακινεῖται ἐν ἐμοὶ ἐξαιρετικῶς καὶ αἰσθημά τι δύσθυμόν, ἀναμιμνησκομένῳ καὶ ἄλλων, ἀξίων ὡσαύτως ἐλευθερίας, προσφιλεστάτων μοι τέκνων, ἃ ὁ κακὸς δαίμων φλονήσας, δὲν ἄφησεν ἵνα, ὅπως συνήθλησαν καὶ συνεκακούχησαν μετὰ τοῦ Πνευματικοῦ ἐμοῦ Πατρός των, εὖτω καὶ νῦν συμπανηγυρίσωσι καὶ συνευωχηθῶσι καὶ ἐκεῖνα μετ' ἐμοῦ. Ἐννοῶ, Κύριοι, τὸ Λιτόχωρον καὶ τὰ ἔξω τοῦ νυμφῶνος τούτου ἀποκλειόμενα τῆς Ἐπισκοπῆς

μου χωρία. Τὸ Λιτόχωρον, τὸ ὀλοκαύτωμα εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος προσενεχθέν, τὸ ἀγογγύστως ὑποστάν τὰ δεινὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 78, νῦν τύχη κακῇ ἀποτελεῖ τὸ μεθόριον τῆς δούλης ἀπὸ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος!

Ἄλλὰ καὶ οὕτως, εὐλογητὸς ὁ Θεός, τεκνία μου. Σκιρτίσατε σεῖς, Χριστιανοί μου, ἐκ χαρᾶς, καὶ δάκρυα σπένδοντες ἐπὶ τῇ ἀναιμάκτῳ ἡμῶν ἀπολυτρώσει, συνευχηθῆτε πρῶτον μετ' ἐμοῦ καὶ ὑπὲρ τῶν πέραν τῶν ὁρέων ἐκείνων ἀδελφῶν ἡμῶν, ἵνα καὶ ἐκεῖνοις χαρίσῃται μετ' οὐ πολὺ ὁ Ὑψιστος τὴν σημερινὴν ἡμῶν εὐτυχίαν, εἶτα δὲ ἐν ἀλαλαγμῷ καὶ ἐκ τῶν μυχαιτάτων τῶν καρδιῶν ἡμῶν ἀναφωνήσατε μετ' ἐμοῦ μεγαλοφώνως. Ζήτω ὁ Βασιλεύς. Ζήτω τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος. Ζήτω ὁ Ἑλληνικὸς στρατός.

Μεγαλειότατον Βασιλέα,

Ποιμὴν καὶ ποιμνιον Ἐπισκοπῆς Πλαταμῶνος ἀκατάσχετοι ὑπὸ χαρᾶς καὶ ἐνθουσιῶντες προσερχόμεθα καθυπεβαλεῖν θεοδοξάστῳ Θρόνῳ Ὑμῶν ἡμετέραν ἀφροσύνην καὶ πίστιν, συγχαίροντες ἐπὶ κατάληψει καὶ ἡμετέρου τμήματος Ὑμετέρᾳ Μεγαλειότητι, ἣν διαφυλάττοι Κύριος ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ.

Ἐν Ἀμπελακίῳ τῇ 2 Σεπτεμβρίου 1881.

Κύριον Πρωθυπουργόν,

Ποιμὴν καὶ ποιμνιον Ἐπισκοπῆς Πλαταμῶνος, δάκρυα χαρᾶς σπένδοντες διὰ κατάληψιν καὶ ἡμετέρου διαμερίσματος, πλήρεις συγκινήσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ προσερχόμεθα ἐξ Ὁσσης καὶ Ὀλύμπου ἐκφράσαι Ὑμετέρα Ἐξοχότητι ἄπειρον ἡμῶν εὐγνωμοσύνην, διὰ λαμπρα ἀποτελέσματα σώφρονος ὑμῶν πολιτικῆς.

Ἐν Ἀμπελακίῳ τῇ 2 Σεπτεμβρίου 1881.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

πρὸς τοὺς ἐπισκεψαμένους τὰ Ἀμπελάκια
ἀντιπροσώπους τῶν Μεγάλων Δυνάμεων.

Κύριοι,

Εὐτυχῆς λογίζεται ἡ ἐπὶ τῶν Τεμπῶν ἱστορικὴ αὕτη κωμὸ-
πολις, δεχομένη ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς σήμερον Ἑμᾶς τοὺς γερα-
σμίους ἀντιπροσώπους τῶν Μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων.
Ἐξ ὀνόματος δὲ ταύτης λαμβάνων τὴν τιμὴν νὰ προσφωνήσω
Ἑμῖν τὸ ὡς εὖ παρέστητε, ἐπιλαμβάνομαι τῆς τερπνῆς ταύτης
περιστάσεως νὰ δηλώσω δι' Ἑμῶν πρὸς ἃς ἐπαξίως ἀντιπροσω-
πεύετε, Κύριοι, Δυνάμεις, ὅτι ὁ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν μου Χρι-
στιανικὸς λαὸς τοῦ διαμερίσματος τούτου, αἰωνίως θέλει εὐγνω-
μονεῖ πρὸς τὰς εὐεργέτιδας Δυνάμεις, τὰς ψηφισάσας τὴν ἀπε-
λευθέρωσιν καὶ ἔνωσιν αὐτοῦ μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Ζή-
τωσαν αἱ προστάτιδες Δυνάμεις. Ζήτωσαν οἱ ἀντιπρόσωποι
αὐτῶν.

Ἐν Ἀμπεαλκίῳ τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1881.

Πρωθυπουργὸν Κύριον Κουμουνδοῦρον.

Ἀποδέχομαι εὐγνωμόνως ἀπονεμηθὲν μοι παράσημον Τα-
ξιαρχῶν, ὡς ἔνδειξιν ὑψηλῆς Βασιλικῆς εὐνοίας, ἀμέσως πρὸς
τὸ ταπεινὸν πρόσωπόν μου ἀναφερμένης. Διαβεβαιώσατε λαο-
φίλητον Βασιλέα ὅτι καὶ ψυχὴν θύω ὑπὲρ θρόνου δυναστείας Αὐ-
τοῦ. Κύριος εὐλογοίη Αὐτὸν καὶ τὸν οἶκον Αὐτοῦ. Εὐχαριστῶ
ἐγκαρδίως ἐπὶ ὑμετέροις συγχαρητηρίοις.

Ἐν Ἀμπεαλκίῳ τῇ 2 Ὀκτωβρίου 1881.

Παναγιώτατε Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα.

Ἀνέβαλλον ἄχρι τοῦδε τὴν ὑποβολὴν τῇ Ἑμετέρᾳ Θειοτάτῃ
Παναγιότητι τῶν ἐπὶ τῆς ἀνάθεσίσης μοι Ἐκκλησιαστικῆς

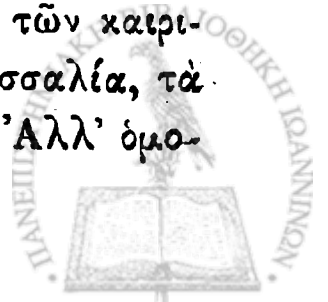

έντολῆς ταπεινῶν ἐνεργειῶν μου, εὐελπιστῶν ὅτι σὺν τῇ λαβούσῃ χώρᾳ μεταξὺ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν καὶ ἐμοῦ ἐπιστολογραφία, ἤθελον ἀναπτυχθῶσι παρὰ τοῖς ἀνά τὴν Θεσσαλίαν ἀδελφοῖς αἰσθήματα μᾶλλον εὐγνώμονα πρὸς τὴν πολλαχῶς εὐεργετήσασαν ἡμᾶς φιλόστοργον Μητέρα Μεγάλῃν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ μεθ' ὅλην τὴν ὁμολογουμένην οἰκονομικὴν δυσχέρειαν τῶν πλείστων ἐξ ἡμῶν.

Ἄλλ' ἡ ἐπελθοῦσα ἤδη Μεταπολίτευσις ἐμέθυσεν ἡμᾶς εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε καὶ τῶν ἱερωτέρων ἡμῶν ὑποχρεώσεων νὰ ἀμνημονήσωμεν. Ὁ ἀδελφὸς ἅγιος Λαρίσσης ἐπανεπαύθη εἰπὼν μοι ὅτι ἰσόποσον χρῆμα ἔχει λαμβάνειν ἀπὸ τοὺς Σοφάδες, καὶ λαβέτω αὐτὸ ἡ ἡμετέρα Παναγιότης ἀπὸ τὸν αὐτόσε ἰδιοκτήτην τοῦ χωρίου του. Ὁ ἀδελφὸς ἅγιος Δημητριάδος ἔγραψέ μοι ὅτι καθυστερεῖται αὐτῷ ὄχι μόνον τοῦ λήγοντος ἔτους σύμπασα ἡ ἐπιχορήγησις, ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ 79 καὶ 80· συνεπῶς δὲ ὁπόταν εἰσπράξῃ τὰ καθυστερούμενα ταῦτα, τότε καὶ ἡ Σεβασμιότης του ἀποτίσει τὰς ἑαυτοῦ ὀφειλάς. Ὁ ἀδελφὸς ἅγιος Σταγῶν ἀπήντησεν, ὅπως μὴ λάβω τὸν κόπον καὶ ἐπισκεφθῶ τὴν Σεβασμιότητά του καὶ προσωπικῶς, καθόσον εὐρίσκεται εἰς τὸ ἔσχατον τῆς ἀνεχείας σημεῖον, ἐξαπορούμενος πῶς θέλει δυνηθῆ νὰ εἰσπράξῃ τὴν μισθοδοσίαν αὐτοῦ ἐκ τῶν εἰς Τουρκικὸν ἔδαφος ἐναπομεινάντων ἑπτακαίδεκα χωρίων τῆς ἐπαρχίας του. Οἱ μᾶλλον δὲ ἐκβακχευθέντες ἀπὸ τὸ ῥωμαϊκὸν εἰσὶν οἱ ἀδελφοὶ Φαναριοφερσάλων καὶ Θαυμακοῦ. Οὗτοι οὐδὲ ἀπαντήσεως καὶν ἠξίωσάν με!

Καὶ οὕτω λοιπὸν ἡ ἡμετέρα Ἱεραρχία οἶδε νὰ ἀποδίδῃ τὰ τροφεῖα τῇ ἀναδειξάσῃ αὐτοῦς Μητρί, τῇ ἐκ μητρικοῦ μόνον φίλτρου τοὺς πλείστους ἐξ ἡμῶν μέχρις ἐσχάτων ἀνεχομένη· παρὰ τὴν θέλησιν τῆς κοινῆς γνώμης, μόλις εἶδον ὅτι ἐκφεύγουσι τῆς Κυριαρχίας Της!

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, Παναγιώτατε, ὅτι, ὡς ἐκ τῶν καιρικῶν περιστάσεων, ἅς ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν διήλθεν ἡ Θεσσαλία, τὰ οἰκονομικὰ ἀδελφῶν τινῶν δὲν εἶναι βεβαίως ῥόδινα. Ἄλλ' ὁμο-

λογουμένως είναι μαύρη ἀχαριστία καὶ ἐκ μέρους τινῶν ἐξ ἡμῶν, ἀφειδῶς μὲν δαπανώντων πρὸς ἀνέγερσιν μεγαλοπρεπῶν Μεγάρων δι' ἡμᾶς αὐτούς, διὰ τὸ προαγαγόν δὲ καὶ ἀναδείξαν ἡμᾶς Κέντρον οὐδὲ ὄβελόν ἐχόντων ἀποδοῦναι!

Ἐπὶ τούτοις κατασπαζόμενος υἱικῶς τὴν χαριτόβρυτον Αὐτῆς δεξιάν, διατῆλῶ.

Ἐν Ἀμπελακίσις τῇ 3 Ὀκτωβρίου 1881.

Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης.

Τὴν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 152 καὶ διεκπαιραιώσεως 39 τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος ἐπιστολήν, μετὰ καὶ τῶν ἀντιγράφων τῶν ἐν αὐτῇ τῇ Μητροπόλει Της χαλκευθεισῶν κατ' ἐμοῦ τριῶν ἀναφορῶν, ὧν τὴν ἀρχὴν καὶ τοὺς δημιουργοὺς λίαν ἐγχαίρωσ καταβάθος καὶ πλάτος ἐτύγχανον γινώσκων, σήμερον πρώτη Μαρτίου, ὀγδόῃ ἐσπερινῇ ὥρᾳ, εὐσεβάστως ἔλαβον.

Οἰκτείρων μετὰ βδελυγμίας καὶ τοὺς πρωταιτίους καὶ τὸ ἀχαριποιὸν τῶν ἐν ταῖς ἀναφοραῖς λεγομένων, λυποῦμαι δηλῶν τῇ Ὑμετέρα Σεβασμιότητι ὅτι δέν μοι ἐπιτρέπεται πλέον ἀτυχῶς νὰ κατέλθω καὶ αὐθις εἰς τὴν παλαιστραν ὑπὸ τὴν Ὑμετέραν προεδρείαν, ὅποτε ἤμην περίεργος νὰ ἴδω ἂν ἡ καλογηρικὴ μοχθηρία ἔχη ἢ ὄχι ὄρια.

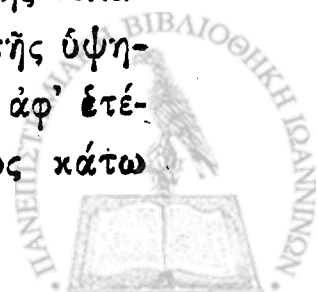
Ἐν Ἀμπελακίσις τῇ 2 Μαρτίου 1882.

Γ Ν Ω Μ Η

ἐπὶ τῆς μετὰ τὴν προσάρτησιν Ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας τῆς Ἐπισκοπῆς Πλαταμῶνος

Τὴν νῦν Ἐκκλησιαστικὴν περιφέρειαν τῆς Ἐπισκοπῆς Πλαταμῶνος, ἐχούσης ὄριον ἀφ' ἑνὸς τὸν Κίσσαβον ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ κορυφῆς μέχρι τοῦ στενοῦ τῶν Τεμπῶν, καὶ ἀφ' ἐτέρου τὸν πρὸς τὸν Κίσσαβον ἐστραμμένον ἀνατολικῶς κάτω

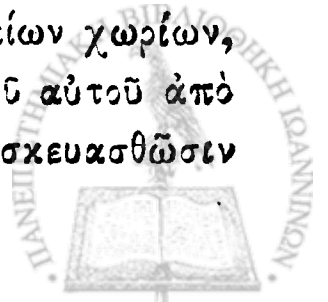

Ὀλυμπον, μετὰ τῶν ὑπὸ τὰς ὑπωρείας ἀμφοτέρων τῶν ὀρέων κοιλάδων, ἀποτελοῦσι τριάκοντα κῶμαι καὶ χωρία, ἐξ ὧν τὰ μὲν δώδεκα Χριστιανικά, τὰ δὲ λοιπὰ ὀκτωκαίδεκα Τουρκικά. Εἶναι δὲ ταῦτα· ἐπὶ μὲν τοῦ Κισσάβου Ἀμπελάκια, Σπηλιά, Λασποχωρι, Τσάγεζι, Καρύτσα, Μπαμπᾶς, Χατζόμπασι, Μικρὸ Κεσερλί, Πουρνάρι, Μεγάλο Κεσερλί, Ἀσαρλίκι, Σουρλάρ, Ὀρτᾶ, Τζαμῆ μαχαλᾶς, Μπαλτζί, Μακρυχωρι καὶ Μπαξιλάρ· ἐπὶ δὲ τοῦ Ὀλύμπου Ῥαψάνη, Νιζερός, Κρανιά, Πυργετρός, Αἰγάνη, Νιχτερέμ μετὰ τῆς παρ' αὐτὴν Κουλλούρας, Δερελί, Μπαλαμούτ, Κιτσελέρ, Κόζδερε, Ῥιτσοῦνι καὶ Καραδεμιλέρ.

Ὁ πληθυσμὸς τῶν χωρίων τούτων ἀναβαίνει τὰς 15000 ψυχῶν, ἐξ ὧν τὸ τρίτον Ὀθωμανικά. Ἐὰν ἤδη λάβωμεν τὸ ἐπὶ τοῦ Κισσάβου ἀπώτατον σημεῖον τῆς περιφέρειας ταύτης, ὅπερ ἐστὶν ἡ Καρύτσα πρὸς τὸ Αἰγαῖον, καί, διελθόντες αὐτὴν κατὰ μῆκος, καταντήσωμεν εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου ἐπίσης ἀπώτατον σημεῖον, ὅπερ ἐστὶν ὁ Νιζερός, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ μὲν κατὰ μῆκος ἀπόστασις τῆς περιφέρειας ταύτης εἶναι 13 ἕως 15 ὥραι· ἡ δὲ κατὰ πλάτος, ἀπὸ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου παραλίως μέχρι τῆς πεδιάδος τῆς Λαρίτσης μεσογείως, εἶναι ἀπὸ 8 ἕως 10 ὥραι. Αἱ ἀποστάσεις δὲ τῶν χωρίων τῆς περιφέρειας ταύτης ἀπ' ἀλλήλων, ἐὰν μὲν λάβωμεν κέντρον τὰ Ἀμπελάκια, εἶναι ἀπὸ μιᾶς μέχρι ἕξ ὡρῶν· ἐὰν δὲ τὴν ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου Ῥαψάνην, ἀπὸ μιᾶς ἕως ἑπτὰ ὡρῶν.

Γνωματεύω λοιπὸν ὅτι ἡ νῦν περιφέρεια τῆς Ἐπισκοπῆς Πλαταμῶνος δύναται καὶ πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ ἰδίαν ἐπαρχίαν καὶ ὑπὸ τὴν Ἑλλάδα, διὰ τοὺς ἐξῆς φυσικοὺς καὶ ἐθνικοὺς λόγους. Πρῶτον, διότι ὑπάρχει ὁ ἀπαιτούμενος πρὸς τοῦτο πληθυσμὸς, αὐξηθησόμενος μάλιστα διὰ συνοικισμοῦ νέων κατοίκων ἐν τοῖς νῦν τουρκοχωρίοις. Δεύτερον, διότι ὁ διὰ τῶν Τεμπῶν διερχόμενος Πηνειὸς οὐδὲν ἀπολύτως κώλυμα παρεμβάλλει εἰς τὴν ἐπικεινωσίαν τῶν τε Ὀλυμπίων καὶ τῶν Κισσαβείων χωρίων, καθόσον καὶ βατὸς εἶναι εἰς πολλὰ σημεῖα τοῦ ῥοῦ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου καὶ ἐξῆς, καὶ γέφυραι δύναται νὰ κατασκευασθῶσιν

ἐφ' ὧν σημείων ὑπάρχουσι τὰ πορθμεῖα, δι' ὧν νῦν συντελεῖται ἡ συγκοινωνία. Τρίτον, διότι τοιαύτη εἶναι ἡ ἐπιθυμία συμπάντων τῶν κατοίκων τοῦ τμήματος τούτου. Τέταρτον, διότι ὁ εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Λαρίσσης εὐρισκόμενος Τύρναβος, ὅχι μόνον οὐδέποτε ὡς ἐκ τῆς τοπογραφικῆς αὐτοῦ θέσεως ἀπετέλεσεν ἰδίαν ἐπαρχίαν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δικαιούται νὰ ἐνισχυθῆ διὰ σπουδαιοτάτης ζημίας τῶν Ὀλυμπίων χωρίων. Πέμπτον δὲ καὶ τελευταῖον, διότι εἶναι ὅλως ἀσύμφορον διὰ λόγους ἐθνικοὺς νὰ ἐγκαταλειφθῆ ποτε τὸ πρὸς τὴν Μακεδονίαν γειτνιάζον τμήμα τοῦτο ἄνευ Ἐπισκόπου, καὶ δὴ ἐνῶ προσφάτως τὸ τμήμα τοῦτο καθωδῆγει εἰς τὴν ἐθνικὴν ὁδὸν τοὺς περὶ τὸ Λιτόχωρον ἑλληνικοὺς πληθυσμούς.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας, τοῦτο ἀφίεται εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλὰ πρόδηλον ὅτι ἀναδειχθήσεται τοιαύτη ἢ ἡ Ῥαψάνη, ἢ τὰ Ἀμπελάκια.

Ὡς πρὸς τὴν εἰς Δήμους διαίρεσιν τῆς περιφερείας ταύτης γνωματεύω ὅτι αὕτη γενήσεται κατὰ φυσικὸν λόγον καὶ πρέποντα εἰς τέσσαρας Δήμους ὡς ἐξῆς. Δῆμος Ἀμπελακίων μὲ ἐδραν τὰ Ἀμπελάκια, περιληψόμενος τὰ χωρία Μπαμπᾶ, Μακροχωρι, Μπαξιλάρ, Σπηλιᾶ, Λασποχωρι, Τσάγεζι καὶ Καρύτσα. Δῆμος Μεγάλου Κεσερλί, μὲ τοῦτο ἐδραν, περιληψόμενος τὰ χωρία Πουρνάρι, Ἀσαρλίκι, Σουφλάρ, Ὀρτᾶ, Τζαμῆ Μαχαλαῶς, Μπαλτζὶ καὶ Χατζόμπασι. Δῆμος Ῥαψάνης μὲ ἐδραν ταύτην, περιληψόμενος τὰ χωρία Νιζερόν, Κρανιάν, Πυργετόν, Αἰγάνην, Νιχτερὲμ καὶ Κουλλούραν. Καὶ Δῆμος Δερελί, μὲ τὰ χωρία Μπαλαμούτ, Κετσιλέρ, Κόζδере, Ῥιτσοῦνι καὶ Καραδεμιλέρ. (1)

Αὗται αἱ γνῶμαι τοῦ γράφοντος ἐφ' ὧν ἠρωτήθη.

Ἐν Ἀμπελακίῳ τῇ 10 Μαΐου 1882.

(1). Ὅτε βραδύτερον κατηρτίσθησαν οἱ Δήμοι, ἀνέθορον, πλὴν τῶν ὑποδεικνυμένων ὑπ' ἐμοῦ τεσσάρων, πέντε τοιοῦτοι, μὲ μικρὰς παραλλαγὰς ὡς πρὸς

ΚΡΙΣΕΙΣ

ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καθόλου τῆς Ἑλλάδος
συμπεριφορᾶς τοῦ Ἀποστόλου Μακράκη καὶ τῶν
περὶ αὐτόν.

Ὁ καὶ μόνον τὰ πρόθυρα τῆς θεολογικῆς μορφώσεως ἐπι-
βάς, κατεῖδε βεβαίως ἐν τῷ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας
ἀνελλισσομένῳ βίῳ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἰδίως ἐν τοῖς ἀναπτύσ-
σουσι τὰ διάφορα αἰρετικὰ συστήματα τῶν κατὰ καιροῦς ἀνα-

τὴν περιφέρειαν ἐνὸς ἐκάστου. Ὁ συσταθεὶς πέμπτος εἶναι ὁ ἐκ δύο χωρίων ἀπαρ-
τισθεὶς Τσαγγεζι καὶ Καρύτσης Δῆμος Εὐρυμενῶν. Καὶ ὁ μὲν Δῆμος Ῥαψάνης
ὠνομάσθη Δῆμος Ὀλύμπου, ὁ τοῦ Μεγάλου Κεσερλί Δῆμος Νέσσωνας, καὶ ὁ τοῦ
Δερελί Δῆμος Γόννων. Δήμαρχος δὲ τοῦ Δήμου Ὀλύμπου πρῶτος ἐχρημάτισεν ὁ
ἐκ Κρανιάς ὀρμώμενος ἀπλοϊκὸς Ἀντώνιος Ναούμ μετ' αὐτὸν δεῦτερος ὁ ἐκ
τῶν προκρίτων Ῥαψάνης Γρηγόριος Ζησιάδης, ἀνὴρ νοήμων καὶ ἀρελέστατος τοὺς
τρόπους, ἀνῆκων εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἀριστοκρατικὰς τῆς Ῥαψάνης οἰκογενείας.
Ὁ νῦν Δήμαρχος Ὀλύμπου Ζήσης Καραβασιλλῆ, δημαρχεῦν ἀπὸ πενταετίας,
εἶναι ἀνὴρ εὐφυῆς καὶ ἐπιχειρηματίας, καί, καίτοι δὲν ηὔτύχησε νὰ εὕρη πα-
τρικὴν περιουσίαν, κατώρθωσεν οὐχ ἥττον διὰ τῆς ἰδίας ἰκανότητος, ὅχι μόνον
τοιαύτην, οὐκ εὐκαταφρόνητον, νὰ σχηματίσῃ, ἀλλὰ καὶ δημοτικώτατος πρὸς τοὺς
ἑαυτοῦ συνδημότας νὰ ἀποβῆ, διατηρῶν μετὰ τοῦ αὐταδέλφου αὐτοῦ τὸ καλλίτε-
ρον σχεδὸν τῆς Ῥαψάνης ἐμπορικὸν κατάστημα, καὶ εὐκολύνων ἐπὶ τόκῳ μετρίῳ
πάντα πρὸς αὐτὸν καταφεύγοντα. Τοῦ Δήμου Ἀμπελακίων πρῶτος Δήμαρχος
ἐχρημάτισεν ὁ καὶ νῦν τοιοῦτος Ἀρσένιος Τσολάκης, ἀνὴρ ἐκ φύσεως εὐφυῆς καὶ
νοημονέστατος, καίτοι ἡ διανοητικὴ αὐτοῦ ἀνάπτυξις εἶναι μικρά. Φέρεται ὡς πα-
ράδειγμα πολιτικῆς σταθερότητος, προσὸν ἀπορρέον ἐκ τοῦ ἀτομικοῦ αὐτοῦ χα-
ρακτῆρος. Εἶναι φίλος πιστὸς καὶ εἰλικρινής, καὶ λίαν εἰδήμων τοῦ καθ' ἡμᾶς
πολιτεύεσθαι. Δεῦτερος Δήμαρχος Ἀμπελακίων ἐχρημάτισεν ὁ ἐπὶ πολλὰ ἔτη
ἐνταῦθα πρότερον ὡς Ἑλληνοδιδάσκαλος διατελέσας Ἀθανάσιος Οἰκονόμου, νῦν
ὡς δημολογιστῆς ἐν τῇ Νομαρχίᾳ Λαρίσσης ὑπηρετῶν. Τοῦ δὲ Δήμου Εὐρυμε-
νῶν τρίτος Δήμαρχος διετέλεσεν ὁ ἀείμνηστος ἀδελφὸς τοῦ νῦν Δημάρχου Ν. Ι.
Χαδούλη, Χαδούλης Ι. Χαδούλη, νέος ὅχι μόνον μὲ μέλλον λαμπρόν, ἀλλ' εὐ-
μοιρῆσας νὰ κληρονομήσῃ καὶ σπουδαίαν χρηματικὴν περιουσίαν παρὰ τοῦ πα-
τρὸς αὐτοῦ Ἰωάννου Χ. Χαδούλη, ὅστις ἐχρημάτισε καὶ ὁ πρῶτος τοῦ Δήμου
τούτου Δήμαρχος. Δεῦτερος ἦτο ὁ Νικόλαος Βενέτη, ἐκ τοῦ κόμματος τοῦ μακα-
ρίτου ἐκλεχθεὶς, καὶ τέταρτος ὁ Ἰωάννης Καλογιάννης, ἐμποροπλοίαρχος. Ὁ νῦν
δημαρχῶν εἶναι πέμπτος.

φανέντων αίρεισάρχων κεφαλαίοις αὐτῆς, καὶ πάντως ἐνθυμεῖται ὅτι οἱ πρὸ ἡμῶν ἄνθρωποι εἶχον φαίνεται φιλοτιμηθῆ ὅπως οὐδεμίαν ἀπολύτως θρησκευτικὴν ἰδέαν μὴ ἐγκαταλείψωσιν ἀναμόχλευτον διὰ τοὺς μετ' αὐτούς. Ὑπὸ τοιαύτης τινός, ὁ γράφων τοῦλάχιστον, κατελήφθη σκέψεως. ὅτε κατὰ τὸν μαθητικὸν ἡμῶν βίον ἠκροώμεθα τοῦ τερπνοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας μαθήματος, τοῦ κατόπτρου τούτου τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, καὶ τοιαύτην καὶ ἤδη δικαιούμεθα νὰ ἐξακολουθῶμεν φρονούντες, πρὸς τὸ πολύμορφον καὶ πολυσχιδῆς τῶν κατὰ καιροὺς μορφωθείσων αἱρέσεων ἀποβλέποντες. Ἐνθυμούμεθα μάλιστα τότε, καίτοι δεκαπενταετίας διαδραμούσης, ὅτι, μετὰ τὴν κατὰ πλάτος ἀνάπτυξιν τῶν διαφόρων Γνωστικῶν αἱρέσεων, ἡ τότε ἀκρωμένη τάξις ἡμῶν εἶχομεν προτραπῆ παρὰ τοῦ εἰδικοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Καθηγητοῦ, ὅστις ἦτο ὁ νῦν Μητροπολίτης Νικομηδείας Φιλόθεος ὁ Βρυένιος, ἕπως εἰς πρῶτον ἐπόμενον μάθημα ἰδίας ἡμῶν κρίσεις ἕκαστος τῶν ἡμετέρων συνταξιωτῶν ἐκφέρωμεν ἐπὶ τῶν ἤδη ἀναπτυχθέντων συστημάτων τῶν Σύρων καὶ Ἀλεξανδρινῶν Γνωστικῶν, καὶ τούτῳ ἐπὶ παραδόσεως αὐτὰς ὑποβάλωμεν. Καὶ ἄλλοι μὲν τῶν ἡμετέρων συνταξιωτῶν βεβαίως κρείσσονες, παντοίας ὑπέβαλον τῷ σεβαστῷ ἡμῶν Καθηγητῇ κρίσεις, καθὰ ἕκαστος εἶχε κρίσεως καὶ ἱκανότητος περὶ τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι. Ἴδου δὲ τίνα ἐξηγέχομεν ἡμεῖς γνώμην, προκαλέσασαν τότε καὶ τοὺς ἐπαίνους τοῦ ἀρμοδίου Καθηγητοῦ. «Πλὴν τοῦ ἀσυναρτήτου, τερατολόγου, καὶ τῆς εἰς ἓν συγκράσεως πολλῶν ἑτερογενῶν θρησκευτικῶν στοιχείων, ὑφ' ὧν συνεξυφάνθησαν τὰ διάφορα συστήματα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν αἱρέσεων, ὁ μετ' ἐπιστάσις διεξερχόμενος ταῦτα ἠθέλει καταληφθῆ καὶ ὑπὸ τῆς ἰδέας ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑπάρξῃ πλεον οὐδεὶς ἐπὶ τῆς γῆς θνητός, ὅστις νὰ διανοηθῆ καὶ κἂν ἕπως ἀποβῆ εἰς τὸ μέλλον ἡγέτης ἑτεροδιδασκαλίας νέας, ἕκτος ἐὰν θελήσῃ νὰ ἀναμασῆσῃ τὰ αὐτὰ κατ' οὐσίαν φληναφήματα τῶν διαφόρων αίρετικῶν ἀποχρώσεων, ὑπὸ πνεύματος ματαιοδοξίας οἰστρηλατηθῆσόμενος».

Φρονοῦμεν ὅτι εἶχομεν καὶ ἔχομεν δίκαιον. Καὶ τί ἄλλο, ἀφοῦ εὐρέθησαν ὅπαδοὶ τοῦ Εὐαγγελίου ἄνθρωποι νὰ ἀποθρασυνθῶσιν εἰς τόσον ἀνήκεστον βαθμὸν ἀνθρώπινης ἐλεεινότητος, ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν ἀκολασίαν τῆς σαρκὸς νὰ ἀναγάγωσιν εἰς δόγμα πίστεως, δογματίσαντες τὴν πλάνην αὐτῶν ταύτην διὰ τῆς γνωστῆς φράσεως «δεῖ παραχρῆσθαι τῇ σαρκί», καὶ διδάξαντες ὅτι προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἢ διὰ πάσης ἀσελγείας ἀπονέκρωσις τῆς σαρκός; (!).

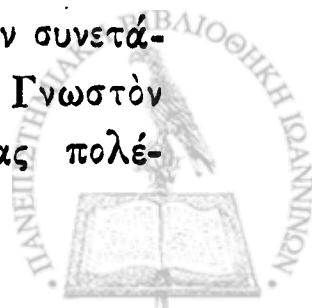
Ἐνῷ λοιπὸν ἡ ἐποχὴ τῶν αἵρέσεων ἔδει καθ' ἡμᾶς νὰ παρέλθῃ ἀνεπιστρεπτί, ἐπιφαίνεται αἴφνης κατὰ τοὺς συγχρόνους ἡμῖν τούτους καιροὺς ἄνθρωπός τις, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τῆς καινοδιδασκαλίας πνεύματος οἰστρηλατηθείς, ὅστις ἐπαγγέλλεται νὰ κατηχήσῃ τοὺς πιστοὺς διδασκαλίας, μήπω ἔως ἄρτι ἐννοηθείσας, ὡς λέγει, καὶ δεόντως ἀναπτυχθείσας ὑπὸ τῶν ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἀγιότητι διαπρεψάντων Θεοφόρων Πατέρων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τὴν θρασεῖαν ταύτην ἀξίωσιν γνωστὸν τῷ ἀναγινώσκοντι ὅτι ἐκπροσωπεῖ ἐν μέσαις Ἀθήναις κατὰ τοὺς ἐσχάτους τούτους καιροὺς ὁ ἐκ Σίφνου ἄκαιρος μεταρρυθμιστῆς Ἀπόστολος ὁ Μακράκης. Περὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, καίτοι ἀγνοοῦμεν αὐτὸν ἐξ ὄψεως, καίτοι οὐδέποτε ἄχρι τοῦ εὐτυχοῦς γεγονότος τῆς ἐνώσεως τῆς Θεσσαλίας μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ σπουδάσωμεν τὰ κατ' αὐτόν, καίτοι ἐπὶ ἱκανὰ ἤδη ἔτη ἠκούομεν αὐτὸν διαταράττοντα ἄνευ πρακτικοῦ τέλους τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι, ἀνεξαρτήτως τῆς ὑφ' ἧς κατελήφθη θρησκομανίας, κατειχόμεθα ὑπὸ ποιᾶς τινος ἐκτιμήσεως καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸ ἄτομον αὐτοῦ, τεκμηράμενοι ἐκ δεδομένων πολλῶν ὅτι καὶ ἐπιστημονικὴν μὲν μορφωσιν οὐ τὴν τυχοῦσαν κέκτηται, καὶ ἐπιζήλων ἠθικῶν ἀρετῶν εὐμοιρεῖ. Ἀλλ' ὁ καλὸς ἄλλως τε οὗτος διδάσκαλος, ὡς μὴ ὑστερῶν πολλῶν ἄλλων διακεκριμένων Θεολόγων τῆς ἐποχῆς ἡμῶν, ἀλλαχοῦ καθ' ἡμᾶς ἔδει νὰ στρέψῃ τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ τὰς πνευματικάς. Πᾶσαι αὐτοῦ αἱ συγγραφαί, πάντες αὐτοῦ οἱ κόποι, ἔδει καθ' ἡμᾶς νὰ ἀποβλέπωσιν ἀποκλει-

στικῶς τὴν πρακτικὴν ὠφέλειαν τῶν πιστῶν, καὶ οὐχὶ εἰς τὸ ἂν ὁ ἄνθρωπος ᾖ δισύνθετος ἢ τρισύνθετος, ἂν ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ᾖ γιγνήη ἢ ὄχι, ὡσανεὶ ἡ ἠθικοποίησις καὶ ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς γνώσεως τοῦ δισυνθέτου ἢ τρισυνθέντου τοῦ ἀνθρώπου, ὡσανεὶ ἡ ἀμώμητος τοῦ Χριστοῦ πίστις ἀπειλεῖται εἰς τὰ καίρια, ἐὰν καὶ τοῦ παρόντος αἰῶνος οἱ ἄνθρωποι ἐφρόνουν περὶ τῶν ἑαυτῶν συστατικῶν ὅτι τότε τῶν αἰῶνων ἄνθρωποι ἐφρόνουν καὶ ἐπίστευον. Καὶ ἰδοὺ διατί, ἤδη ὁπότε εὐτυχῆσαντες νὰ ἀποτελῶμεν καὶ ἡμεῖς μέλος ἐλάχιστον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. ἀπηλλάγημεν εὐτυχῶς ἀφ' ὅλων ἐκείνων τῶν πολυασχόλων καὶ ἀλλοτρίων τοῦ Ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος ὀχληριῶν, ὑφ' ὧν περιστοιχεῖται ὁ Ἱεράρχης τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἔγνωμεν νὰ χαράξωμεν τὰς γραμμάς ταύτας, ἀφορμὴν πρὸς τεῦτο λαμβάνοντες τὴν ἀνάγνωσιν τῶν πρὸς ἡμᾶς εἰκοθεν πεμπομένων ἀπὸ τῆς καταλήψεως ἐφημερίδων τοῦ ἀνθρώπου «Λόγου» καὶ «Κηρύγματος», ἐν αἷς ἀτυχῶς πᾶν ἄλλο ἢ Χριστοκρατικὰς ἀρχὰς ἀπαντᾶ τις. Ἐν ταῖς χαρασσομέναις δὲ ταύταις γραμμαῖς, ἅς ἐβδομάς τις τοῦ Μαΐου κατέστρωσεν ἐνταῦθα, θέλει παρατηρήσει ὁ ἀναγνώστης πρῶτον τοὺς αὐτοσχεδίους λογισμοὺς τοῦ γράφοντος ἐπὶ τοῦ ἐμπαθῶς διεξαγομένου ἐν Ἀθήναις γραφιδολέμου ἐκ μέρους ἰδίᾳ τῶν κληρικῶν Μακρακιστῶν κατὰ πάσης ἐν γένει Ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, καὶ δευτέρον τὰς αὐτὰς τοῦ αὐτοῦ ταπεινὰς κρίσεις ἐπὶ τοῦ δέοντος γενέσθαι, ἐν ἧ περιπτώσει οἱ μεταρρυθμίσεως ὀρεγόμενοι κληρικοί, μὴ γνωσιμαχοῦντες, ἐξακολουθήσουσι νὰ διαταράττωσι τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΜΕΡΟΣ Α΄.

Τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ γνωστὸν ὅτι ἀνέκαθεν συνετάραξαν δύο εἰδῶν πόλεμοι: ἐσωτερικοὶ καὶ ἐξωτερικοί. Γνωστὸν ἐπίσης ὅτι ἐκ τῶν διπλῶν τούτων κατὰ τῆς Ἐκκλησίας πολέ-

μων, οί διαρκέστεροι, οί απειλητικώτεροι δέν ἦσαν οί ἔξωθεν προελθόντες εἴτε διὰ πυρός καὶ μαχαίρας εἴτε διὰ γραφίδος, ἀλλ' οἱ ἐξ αὐτοῦ τοῦ περιβόλου τῆς Ἐκκλησίας παρὰ πιστῶν αὐτῆς τέκνων γεννηθέντες καὶ ἀναπτυχθέντες. Τοιοῦτόν τι, ὡς μὴ ὄφειλεν, ἐπαπειλεῖται φαίνεται νὰ λάβῃ ὑπαρξιν καὶ νῦν ἐν αὐτῇ τῇ καρδίᾳ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐκτὸς ἐὰν οἱ θορυβῶντες ὠθῶνται ὑπὸ λόγων ἰδιοτελῶν. Ἐρωτῶμεν. Περὶ τίνος πρόκειται; Περὶ ἀναμασσήσεως ἐώλων τινῶν ἑτεροδιδασκαλιῶν, ἀνεκαθεν ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης τῆς Ἐκκλησίας πολεμηθεισῶν, περὶ παρερμηνείας γραφικῶν καὶ πατρικῶν τινῶν ῥητῶν, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ τῶν συστατικῶν τοῦ ἀνθρώπου, περὶ ἐπαναλήψεως θεωριῶν περὶ τῆς δημιουργίας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ τῶν συναφῶν αὐτῇ ζητημάτων, θεωριῶν πεπλανημένων καὶ ἀμέσως ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν ἀπορριφθεισῶν.

Ἀπόστολος ὁ Μακράκης, καταλαβὼν τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τοῦ 1866 διαρκῶς, καὶ ἀξιῶν φαίνεται νὰ κατέβῃ καθηγητικὴν ἔδραν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ἀλλ' ἀποτυχῶν τοῦ σκοποῦ, ἤρξατο νὰ γράφῃ καὶ διδάσκῃ πλὴν πολλῶν ἄλλων καὶ περὶ ψυχῆς, ἐξωτερικὴν τοῦτο καθ' ἡμᾶς ἀφετηρίαν λαβὼν, ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐπιτεθῇ καὶ ἐλέγξῃ ὡς σκοτιστὰς καὶ ἀγραμμάτους ἐκείνους, τὴν θέσιν τῶν ὁποίων οὗτος ἡξίου ὡς ἰκανώτερος νὰ κατέχῃ, καθόσον εὐχερέστατα προέβλεπε πάντως ὅτι ἤθελον ἀντεπεξέλθει κατ' αὐτοῦ, τὰ ἐναντία διαβεβαιούμενοι, οἱ τὴν κοινὴν τῆς Ἐκκλησίας δόξαν σεβόμενοι καὶ ὑποστηρίζοντες. Καὶ δὴ, ἐκ τοῦ διανοητικοῦ αὐτοῦ ἀληθῶς θησαυροῦ ἐκλέγει ἀπὸ σκοποῦ, ὡς ἡμῖν δοκεῖ, τοιοῦτον ζήτημα, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὁποίου ἐγίνωσκεν ἐκ τῶν προτέρων ὅτι ἤθελον ἐπακολουθήσει διαμάχαι καὶ γραφιδοπόλεμοι, ἅτε καλῶς εἰδῶς τὴν ἐπὶ τούτου ἐπικρατοῦσαν δόξαν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, καίτοι, καθόσον γινώσκωμεν, οὐδέποτε ἐδόθη ἀφορμὴ νὰ ἀναπτυχθῇ τὸ ζήτημα ἐν Οἰκουμένικῃ Συνόδῳ, καὶ τοῦτο, ὡς πέτραν σκανδάλου παρατίθουσιν εἰς τὸ μέσον. Τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ περὶ ψυχῆς φρονήματος τοῦ Μακράκη οὔτε εἶδομέν ποτε, οὔτε θέλομεν νὰ ἀναγνώσωμεν.

Λέγομεν μόνον ἐν πεποιθήσει ὅτι: τὸ κίνημα αὐτοῦ ἐκεῖνο ἦτο καθ' ἡμᾶς ἄσκοπον καὶ ἄκαιρον· ὅτι δὲν ἦτο ἴδιον σπουδαίου ἀνδρός καὶ συνετοῦ καὶ ἐπιστήμονος νὰ υἰοθετήσῃ μὴ κοινῇ παραδεδεγμένην ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας γνώμην καὶ διδασκαλίαν, καὶ ταύτην ὡς μόνην ὀρθὴν πρὸς τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα νὰ παραθέσῃ καὶ εἰς ἀποδοχὴν νουθετήσῃ. Ἄλλως τε δὲ ἐγίνωσκε κάλλιον ἡμῶν ὁ κ. Μακράκης ὅτι τὸ προοδευτικὸν αὐτοῦ τρισύνθετον δὲν εἶναι διδασκαλία νέα, ἐκ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀπορρέουσα· ἀλλ' εἶναι πολλῶν, πρεγενεστέρων, ἐκφρασθεῖσα γνώμη καὶ ἐρμηνευτικὴ θεωρία· εἶναι, ἂν θέλῃ, θεωρία αὐτῶν τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων. «Γινῆς τῶν νεωτέρων, λέγει ἡ ἀνέκδοτος Χριστιανικὴ Ἠθικὴ, ἣν ἡμεῖς ἐδιδάχθημεν, ἐνόμισαν ὅτι εὗρον ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ τρεῖς ἀρχὰς διακεκριμένας περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ταῖς λέξεσι σῶμα, ψυχὴ καὶ πνεῦμα, ὅποσα δηλονότι ἐθεώρουν καὶ οἱ Στωϊκοὶ τὰ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ συστατικὰ στοιχεῖα. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐν τῇ Νέᾳ Διαθήκῃ διακρίνονται ἐνίοτε αἱ λέξεις ψυχὴ καὶ ψυχικός, ἀπὸ τῶν λέξεων πνεῦμα καὶ πνευματικός· (α', πρὸς Κορινθ. β'. 14). Ἄλλ' ἡ διάκρισις αὕτη φαίνεται ὅτι γίνεται πρὸς ἐνδειξιν τῆς διαφορᾶς τοῦ βαθμοῦ τῆς ἠθικῆς καταστάσεως τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐγὶ τῆς διαφορᾶς τῶν Ἀρχῶν». «Τρεῖς διαφορὰς προαιρέσεως ὁ Ἀπόστολος εἶδε λέγει Γρηγόριος ὁ Νύσσης εἰς τὸν περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς λόγον του, τὴν μὲν σαρκικὴν κατονομάζων, ἣ περὶ γαστέρα καὶ τὰς περὶ αὐτὴν ἡδυπαθείας ἡσχόληται, τὴν δὲ ψυχικὴν, ἣ μέσως πρὸς ἀρετὴν καὶ κακίαν ἔγει, τῆς μὲν ὑπερανεστῶσα, τῆς δὲ καθαρῶς οὐ μετέχουσα, τὴν δὲ πνευματικὴν, ἣ τὸ τέλειον ἐνθεωρεῖ τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας». Εἰς τὴν ἀπάτην ταύτην ὑπέπεσον τὸ πάλαι καὶ τινες τῶν ἀρχαίων. «Ὡσπερ γὰρ ὁ ἄνθρωπος συνέστηκεν ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς καὶ πνεύματος», λέγει λόγου χάριν ὁ Ὀριγένης ἐν τῇ Φιλοκαλίᾳ αὐτοῦ. Ἄλλ' ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἐξακολουθεῖ λέγουσα ἡ Χριστιανικὴ Ἠθικὴ, ἣν ἡμεῖς ἐδιδάχθημεν, ἀνέκαθεν διεμαρτυρήθη κατὰ τῆς ἐσφαλμέ-

νης ταύτης γνώμης. «Οὐ γὰρ τριχῆ, λέγει σαφῶς ὁ ἱερός Θεο-
δῶρητος εἰς τὴν θείων δογμάτων ἐπιτομὴν του, διαιρεῖ ὄν ἄν-
θρωπον ἢ θεία Γραφή· ἀλλ' ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος τοῦτο τὸ
ζῶον συνεστάναι φησί».

Καὶ ἰδοὺ λοιπὸν ἐντεῦθεν ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ γένεσις τοῦ λεγο-
μένου Μακρακισμοῦ, ἐὰν πρέπη νὰ κατηγορήσῃ τις τὸ ἐπίθετον
τοῦτο εἰς μίαν τριαύτην προκατακλυσμιαίαν περὶ τῶν συστατι-
κῶν τοῦ ἀνθρώπου δοξασίαν. Ἐπόμενον ἦτο συνεπῶς, μετὰ τὴν
ὑπὸ τοῦ Μακράκη ἀναμασσηθεῖσαν ἔωλον περὶ τῶν συστατι-
κῶν τοῦ ἀνθρώπου διδασκαλίαν, ὡς ἀντικειμένην τῇ καθολικῇ
γνώμῃ τῆς Ἐκκλησίας, νὰ κατέλθωσιν εἰς τὸν ἀγῶνα πρὸς
ἀναίρεσιν πολλοὶ ἐκ τῶν θεολογικῆς μορφώσεως εὐμοιρούντων
λογίων τῆς Ἑλλάδος, καὶ ταύτην ὡς ἔωλον καὶ δὴ καὶ αἵρε-
τικὴν εἰς τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα καταγγείλωσι. Τί τούτου
λογικώτερον καὶ δικαιοτέρον; Μήτε τίνες ἔγραψαν κατὰ τοῦ
τρισυνθέτου τοῦ Μακράκη γινώσκοντες, μήτε τί ἔγραψαν καὶ
πῶς τὸ ζήτημα ἐπραγματεύθησαν οἶδαμεν. Ἐν μόνον οἶδαμεν
ὅτι, ὅσοι τοιοῦτοι, ἔπραξαν ἀξιεπαίνως τὸ καθῆκον αὐτῶν, ὑπο-
στηρίξαντες μὲν τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην τῆς εἰς ἣν ἀνήκουσιν
Ἐκκλησίας, κατὰ τῆς ἐώλου δὲ τοῦ Μακράκη φωνασκίας δικαίως
ἀντεπεξελθόντες. Καὶ ὁμως ἐξεγείρεται ἐντεῦθεν ἔτι περισσοτέρον
ὁ οὐ κατ' ἐπίγνωσιν ζῆλος τοῦ ὑποστηρίζοντος τὸ τρισύνθετον
Μακράκη, καί, ἀντὶ διὰ λόγων πειθοῦς νὰ ἀνταναιρέσῃ τὰ ὑπὸ
τῶν φρονίμων τῆς Ἐκκλησίας μελῶν ἀναιρεθέντα φρονήματα
αὐτοῦ, λάβρος πλέον ἐπιπίπτει κατὰ παντὸς θείου καὶ ἀνθρωπίνου,
ὑβρίζων, χλευάζων, ἐξουθενῶν καὶ προπηλακίζων πάντα μὴ
συμφρονοῦντα αὐτῷ, τοῦτ' ἔστι σύμπασαν τὴν καθόλου Ὀρθό-
δοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν. Τίς δὲν φρικτῶς ἀναγινώσκων τὴν
ἐν παντὶ ἐμπαθῆ γλῶσσαν τοῦ νέου τούτου μεταρρυθμιστοῦ τοῦ
αἰῶνός μας, εἴτε τὴν Ἀπολογία αὐτοῦ, ἣν, ζητήσαντες καὶ εὐ-
ρόντες, ἀνέγνωμεν, εἴτε τὰς λεγόμενας Χριστοκρατικὰς αὐτοῦ ἐφη-
μερίδας, λαμβάνων ἀνά χεῖρας; Σκοτισταὶ καὶ ἀθεολόγητοι
ἐκεῖνοι, ἄθεοι καὶ ἀσεβεῖς καὶ ἀναλφάβητοι οὗτοι, λαγνοὶ καὶ

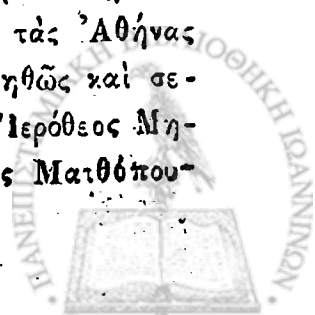
διεφθαρμένοι και τιμωνιακοί οί άλλοι, άμαθεΐς και άχρεΐσι νεανίαι έτεροι, ίδου ή σώφρων και πλήρης αγάπης Χριστιανικής γλώσσα του ήθικοδιδασκάλου Μακράκη, κατά παντός ύποστηρίξαντος τό φρόνημα τής εις ήν άνήκει Έκκλησίας !! Και όπόταν λοιπόν ό άξιων ότι αντιπροσωπεύει τήν αγιότητα και τήν αγαθότητα τής καρδιάς του Ίησου Μακράκης έξελέγχεται άτασθαλος ύβριστής του πλησίον, τί έναπολείπεται πλέον τώ έκτός του Χριστιανισμού ζώντι; Εΐναι άληθώς άλγεινότατον, άνχνωστα, εΐναι οϊκτρών, εΐναι αυτόχρομα σατανικόν, τό και κατά διάνοιαν μόνον διατείνεσθαι, πολλω δέ χειρον και τό διά γραφής ισχυριζεσθαι, ότι, ή πιστή θεματοφύλαξ των δογμάτων και των κανόνων τής καθολικής Όρθοδόξου Έκκλησίας, Ίερά του Βασιλείου τής Ελλάδος Σύνοδος, έξέπεσε δήθεν τής Όρθοδοξίας, μή άπεδεξαμένη τό προοδευτικόν τρισύνθετον του κ. Μακράκη !!! Προς Θεού ! Τίς ποτε των θνητών, σωφρονών τήν διάνοιαν, ήθελέ ποτε έκβακχευθή εις τηλικούτον βαθμόν τερατολογίας, ώστε τήν διοικοῦσαν τής Ελλάδος Έκκλησίαν νά χαρακτηρίζη ως έκπεσοῦσαν τής Όρθοδοξίας, διότι έν τω ποιμντορικῳ Αύτης καθήκοντι διεμαρτυρήθη κατά μιᾶς μονομεροῦς γνώμης περι των συστατικῶν του ανθρώπου, ως μή συναδούσης προς τήν κοινή παραδεδεγμένην γνώμην τής καθόλου Έκκλησίας; Και όμως άνεύρετε τον' αυξοντα αριθμόν του « Λόγου », 434, έμβλέψατε εις τήν από 12 Μαΐου ένεστῶτος έτους έκδοθεΐσαν Άγγελίαν αυτού, δι' ης έξαγγέλλει τήν έκδοσιν νέου συγγράμματος αυτού περι του τρισυνθέτου του ανθρώπου και κατά του κτηνώδους, ως λέγει, δισυνθέτου, και τό όποϊον κοσμεΐ έν κεφαλίδι άμέσως τής έαυτου Άγγελίας διά των έξής, « προς καταισχύνην και όνειδος τής έκπεσοῦσης τής όρθοδοξίας Συνόδου, και πάντων των ένόχων και διωκτων τής άληθείας, » και όψεσθε μέχρι τίνος σημείου προβαίνει ή άδικος και λοΐδορος γλώσσα του ήθικοδιδασκάλου των χρόνων ήμων Μακράκη.

Παραλείποντες τά έν τω μεταξύ γενόμενα, ήτοι τήν ως έκ τής άτασθαλου πάντως γλώσσης αυτού δικαίαν κατόπιν επέμ-

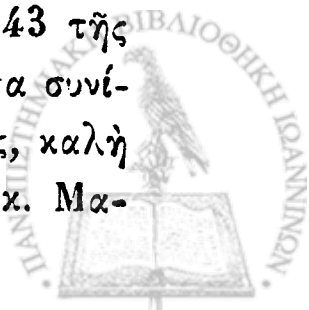

βασιν τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας, τὴν γενομένην δίκην καὶ καταδίκην αὐτοῦ τε καὶ τῶν διὰ λόγους προσωπικοῦς ἐλαφρῶς ὁμορρονησάντων αὐτῷ κληρικῶν, κληρικῶν ἄλλως σεβαστῶν καὶ σπουδαίων, καθ' ἃς ἔχομεν πληροφῶριαν, δι' ἃ καὶ ἐκφράζομεν ὧδε δημοσίᾳ τὴν ἐπὶ τούτῳ μεγάλην ἡμῶν θλίψιν, (1) ἐρχόμεθα ἤδη νὰ ἐξετάσωμεν τὸν ἄνθρωπον ὡς διδάσκαλον τῆς Εὐαγγελικῆς ἠθικῆς. Εἶπομεν προοιμιαζόμενοι ὅτι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον καὶ δεόντως ἐξετιμῶμεν, χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν αὐτὸν κατ' ὄψιν, καὶ ἐπαξίως φρονοῦμεν ἐσεβόμεθα, δι' ἃς ἀρετάς, φθάντες, ἔχομεν σχηματίσει πεποιθήσιν ὅτι κέκτηται. Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τῶν ὁμολογουμένων παντοίων αὐτοῦ διανοητικῶν καὶ ἠθικῶν ἀρετῶν, ὑφ' ὧν ὁ ἄνθρωπος φαίνεται ὅτι εἶνε πεποικισμένος, καὶ πολὺ πιθανὸν νὰ μὴ ἠπατώμεθα ἔστω καὶ εἰς τὴν ἐκ προκαταλήψεως μορφωθεῖσαν περὶ αὐτοῦ ιδέαν ἡμῶν ταύτην, ὡς ἠθικοδιδάσκαλον ὁμῶς ἐξετάζοντες τὸν κ. Μακράκην μὲ αὐτὴν τὴν Ἀπολογία αὐτοῦ ἀνά χεῖρας, εὐρίσκομεν αὐτὸν μετὰ λύπης κατεχόμενον ὑπὸ ἀξιώσεων τολμηροτάτων, ἵνα μὴ εἴπωμεν καὶ ἀκαταλογίστων· εὐρίσκομεν αὐτὸν ἀπροσδοκῆτως ὑπὸ παντὸς ἄλλου πνεύματος, ἢ Χριστιανικοῦ, ἐμφορούμενον. Ἐξηγούμεθα. Ἀξίωμα ἠθικὸν ἀδιαμφισβήτητον, ἐκ τῆς ὑψηλῆς τοῦ Εὐαγγελίου ἠθικῆς ἀπορρέον, εἶναι, τὸ μὴ φυσιοῦσθαι τὸν πιστὸν ἐπὶ τῇ ἐκπληρώσει τῶν ἑαυτοῦ καθηκόντων, πολλῶ δ' ἤττον ἀξιοῦν ἐωσφορικῶς ὅτι ἔφθασεν εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς Εὐαγγε-

(1). Τίς ἤλπιζεν ὅτι μετὰ πάροδον τεσσάρων μόνον μηνῶν χρόνου, ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγράφομεν, ὄχι μόνον καὶ προσωπικῶς θὰ ἐγνωρίζομεν τὰ σπουδαῖα ταῦτα κληρικὰ πρόσωπα τῶν ὁπαδῶν τοῦ Μακράκη, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ πρῶτοι ἠθέλομεν συντελέσει εἰς τὴν προσέλευσιν αὐτῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ; Ὡς ἀλλαχοῦ τοῦ παρόντος ἡμῶν πονήματος ὄψεται ὁ ἀναγνώστης, ἡμῖν τοῖς ταπεινοῖς ἐπεφυλάσσετο ἢ εὐχαρίστησις νὰ συντελέσωμεν εἰς τὴν προσέλευσιν τῶν τότε ἀγνώστων ἡμῖν κληρικῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅτε κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους κατελάβομεν τὰς Ἀθήνας ὡς Λιευθυντῆς τῆς Ἐκκλ. Ῥιζαρείου Σχολῆς. Τὰ σπουδαῖα δὲ ἀληθῶς καὶ σεβαστὰ ταῦτα πρόσωπα ἦσαν ὁ νῦν Ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν Κύριος Ἱεροθέος Μητρόπουλος, ὁ Ἠλίας Βλαχόπουλος, ἱεραρχικὸς δόκιμος, καὶ ὁ Ἰωσήβιος Ματθόπουλος, ὡσαύτως.

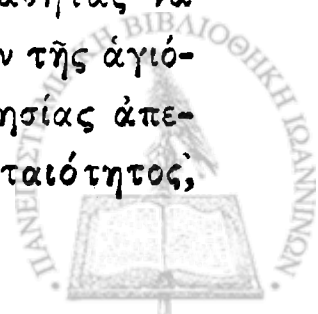

λικῆς τελειότητος, καθόσον τοῦτο μόνον ἀρκεῖ νὰ ἀπολέσῃ τὴν ἠθικὴν αὐτῆς ἀξίαν ἢ ἄλλως ὁμολογουμένη ἀρετὴ τοῦ καυχησιολογοῦντος πιστοῦ· ἀλλὰ τὸ λέγειν ἀπλῶς μόνον ὅτι τὸ ἑαυτοῦ καθῆκον πράττει, καὶ ὅταν ἀκόμη ἀκούῃ ἑαυτὸν ἐπαινούμενον. Κατὰ ταῦτα, οἰαδήποτε καὶ ἂν ἦσαν τὰ αἷτια, τὰ προκαλέσαντα τὴν Ἀπολογίαὶν αὐτοῦ, ὅθενδήποτε καὶ ἂν ὠρμήθη εἰς τὴν σύνταξιν τῆς Ἀπολογίας αὐτοῦ, ὄφειλε, καθ' ἡμᾶς, ἀπολογούμενος, τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ὑπόδειγμα ἔχων, ὃς, καὶ ὡς δαιμόνιον ἔχων καταλοιδωρούμενος, οὐδέποτε ἐξέφερε καυχησιολογίαν τινά, νὰ μὴ παρεκτραπῆ μὲν τῶν διαγραφομένων τῆς ἀπολογίας μέσων καὶ δικαιωμάτων, νὰ ἀντεπεξέλθῃ δὲ κοσμίως κατὰ τῶν ἑαυτοῦ συκοφαντῶν, ὡς λέγει, τὰ ἐναντία τούτοις ἀνταποδεικνύων καὶ ἀνασκευάζων, ἀλλὰ νὰ πράξῃ ὅμως τοῦτο ἐν πάσῃ ψυχῆς καὶ καρδίας ταπεινότητι καὶ ἐν πλήρει συναισθήσει τοῦ γνῶθι σαυτὸν μετὰ Χριστιανικῆς ταπεινοφροσύνης. Καὶ ὅμως τί βλέπομεν δυστυχῶς ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ αὐτοῦ; Ἀνθρώπινόν τι παθὼν ὁ σεβαστὸς οὗτος διδάσκαλος, φυσιοῦται εἰς τηλικούτον βαθμὸν ἐπάρτεως καὶ ἀλαζονείας, ὥστε, ἐπιλανθανόμενος ἑαυτοῦ ὡς περιβεβλημένου τὰς ἀδυναμίας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν ἑαυτῷ, οὐδὲν πλέον οὐδὲν ἔλαττον ἢ ὡς αὐτὸς ὁ Χριστὸς παρίσταται εἰς τὴν κοινωσίαν, καὶ, ἔχων ὑπ' ὄψιν τοῦ βεβαίως τοὺς ἰδίους ἑαυτοῦ μαθητάς, ἰσόχριστον τὰ τε αἰσθήματα, τὰ τε φρονήματα, τὰς τε πράξεις παρίστησιν ἑαυτὸν, ὁ γῆινος ἄνθρωπος Μακράκης! Τὰς ὑπερφιάλους ταύτας ἀξιώσεις τοῦ ἀνθρώπου Μακράκη ἀναγνόντες, ὁμολογοῦμεν ὅτι ὠκτείραμεν μετ' ἄλγους ψυχῆς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, καὶ αὐτῶν τῶν ἑσφορικῶν διαλογισμῶν μὴ ἀπαξιοῦν νὰ ὑπολείπηται. Πρόσχετες, ἀναγνώστα, ἵνα ἀκούσης αὐτὰς τὰς λέξεις τοῦ ἰδίου πρὸς πίστωσιν, καὶ μὴ ἐλεεινολογήσης τὸν ἄνθρωπον. «Καρδία ἀγαπῶσα, λέγει ἐν σελίδι 43 τῆς Ἀπολογίας αὐτοῦ, πάντα τὰ ἀγαπητέα ἀντικείμενα, ὅσα συνίστησιν εἰς ἀγάπην ὁ εὐαγγελικὸς Νόμος, κρίνεται ἄμωμος, καλὴ καὶ ἀγαθὴ σφόδρα, (ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἑαυτοῦ καρδίας ὁ κ. Μα-

κράκης), και κατατάσσεται εις τὸν χορὸν τῶν Ἀγίων.» Ἐν σελίσι 44 και 45 γράφει τάδε. «Ἡ δὲ ἐμὴ καρδία, συγκρινομένη πρὸς τὴν τοῦ Χριστοῦ, εὐρίσκεται ἴση και ὁμοία κατὰ πάντα τὰ αἰσθήματα τῆς ἀγάπης και τοῦ μίσους· καρδία δὲ ἰσόχριστος, ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν τὰ αἰσθήματα τῆς καρδίας τοῦ Χριστοῦ δεν εἶναι ἄλλα ἢ αὐτὰ ταῦτα τὰ ὁποῖα ἐθεωρήθησαν ὑπάρχοντα και εἰς τὴν ἐμὴν καρδίαν.» Ἐν σελίσι 306, 309 και 310 τάδε. «Πάντα ἃ ἐντέλλεται τὸ θεῖον τοῦ Χριστοῦ Εὐαγγέλιον καὶ γὰρ ἔπραξα και πράξω, εἰ ἔτι ζήσομαι, και τὰ ἔργα μου θεωρῶν συμφώνως πρὸς τὸν θεῖον Νόμον πεπραγμένα, κρίνω ἐμαυτὸν δίκαιον και δεδικαιωμένον ἐνώπιον τοῦ ὑπερτάτου τοῦ Θεοῦ κριτηρίου. Πάντας τοὺς νομίζοντας ἐαυτοὺς χρηστοτέρους και ἠθικωτέρους και εὐαγγελικωτέρους ἡμῶν, προσκαλοῦμεν νὰ ἐπιδείξωσιν, ὡσπερ ἐγώ. Ἀπεδείξαμεν ὅτι ἔχομεν καρδίαν και αἰσθήματα, οἷα τὰ τοῦ Χριστοῦ, διάνοιαν, φρονοῦσαν κατὰ τὰς ἀγίας Γραφάς, και θέλησιν και ἔργα σύμφωνα πρὸς τὸν θεῖον Νόμον. Ἐνὶ λόγῳ ἀπεδείξαμεν ἄμωμον ὄλην τὴν φύσιν ἡμῶν, και ἡμᾶς αὐτοὺς δεδικαιωμένους ἐνώπιον τοῦ ὑπερτάτου τοῦ Θεοῦ κριτηρίου.»

Ἀπέναντι τοιούτων και πλείστων ἄλλων μωρολογιῶν, ἡμεῖς τοῦλάχιστον δὲν ἔχομεν ἢ νὰ διαπορθημεύσωμεν ἐκ τῶν Θεσσαλικῶν Τεμπῶν αὐτῶ μὲν ἐν ἐγκάρδιον «περαστικά,» τοὺς δὲ κληρικοὺς αὐτοῦ ἰδίᾳ ὀπαδοῦς, διότι περὶ τούτων μόνον ἐνδιαφερόμεθα, τὰ πατρικὰ και ἀδελφικὰ ἡμῶν συλλυπητήρια, ἀπορούτων και ἐξισταμένων πῶς καταδέχονται νὰ καλῶνται ὀπαδοὶ και μαθηταὶ τοιούτου φαντασιοπλήκτου ἀνθρώπου. Καίτοι αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς αἱ ἄνω παρατεθεῖσαι ἐωσφορικαὶ λέξεις και ἐννοιαὶ τοῦ ἠθικοδιδασκάλου Μακράκη φωνὴν ἀφιᾶσι κατὰ τῆς ἠθικότητος τοῦ ἀνδρός, ἐρωτῶμεν οὐχ ἦττον μετὰ ποιᾶς τινος ἀγανακτήσεως τοὺς ἀποπλανηθέντας κληρικοὺς αὐτοῦ μαθητὰς νὰ εἴπωσιν ἡμῖν. Τίς ποτε τῶν εἰς τὸ ἀνθρωπίνως τέλειον τῆς ἀγιότητος σημεῖον ἐλληλακότων ἀγίων ἀνδρῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀπεπλανήθη εἰς τηλικούτον βαθμὸν ἀλαζονείας και ματαιότητος,

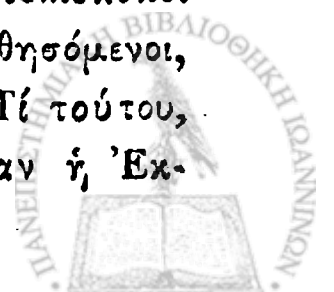

ὥστε, ἀπολογούμενος, νὰ ἐκφέρῃ τοιαύτας βλασφημίας καὶ ὕβρεις κατὰ πρόσωπον ἑαυτοῦ, ὡς τοῦ μᾶλλον χρηστοτέρου, ἠθικωτέρου, καὶ εὐαγγελικωτέρου ὑπὲρ πάντας τοὺς θνητούς; Ποῦ τῆς ἀγίας Γραφῆς, ποῦ τῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἀνέγνω τις ποσοστημόριον μόνον ἐλαφρᾶς καὶ ἀδιαφόρου καυχήσεως τοῦ συγγραφέως δι' ἑαυτόν, καὶ ταῦτα ἐνῶ ἐκεῖ μὲν εἶναι θεόπνευστοι συγγραφεῖς οἱ γράφοντες, ἐνταῦθα δὲ ἕκτακτα παραδείγματα ἠθικῆς καὶ ἀγιότητος πρόσωπα; Μὰ τὸ ναί, καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ ψεύδους, ἐὰν ἤρωτᾶτο νὰ εἴπῃ ἡμῖν εἶγε ὁ ἑωσφορικὸς αὐτοῦ νοῦς ἤθελεν ἐξεύρει περὶ ἑαυτοῦ πλείονα ἀδολεσχήματα, παρ' ὅσα ἐξεῦρεν ἡ κεφαλὴ τοῦ Μακράκη δι' ἑαυτόν, πάντως ἤθελε καλύψει τὸ πρόσωπον ὑπ' αἰσχύνης ἀπέναντι τοῦ ὄρμαθου τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν τοῦ Μακράκη, ἃς αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ κατελόγισε, καὶ τούτῳ τὰ πρωτεῖα περὶ τὸ ψεύδεσθαι ἀνενδοιάστως ἤθελεν ἀνομολογησεῖ πρὸς ἡμᾶς. Εἶπατέ μοι λοιπόν, ὦ κληρικοὶ μαθηταὶ τοῦ Μακράκη, τί εἶναι ὁ ὑμέτερος ἀρχηγὸς καὶ διδάσκαλος, ὁπότεν ἀκαταλογίστως διατείνηται λέγων οὗτος ὅτι εἶναι ἰσόχριστος τὴν καρδίαν καὶ τὰ διανοήματα καὶ τὰ αἰσθήματα, ὁπότεν ἀξιοῖ ὅτι ἀπὸ τοῦδε περιπελεύει τοὺς χοροὺς τῶν Ἀγίων, ὁπότεν κηρύττει ὅτι εἶναι Υἱὸς τῆς Παναγίας, ὁπότεν, πλανῶν καὶ πλανώμενος, διδάσκη ὑμᾶς αὐτὸν μὲν νὰ θεωρῆτε ἄλλον Μεσσίαν, ἀναμορφωτὴν τῆς Χριστιανικῆς Ὁρησκείας, ὑμᾶς δ' αὐτοὺς τὰ ἐκλεκτὰ τοῦ νέου τούτου Μεσσίου ὄργανα, ὡς ἀποστόλους τῆς νέας αὐτοῦ φιλοσοφίας; Τὴν ἀπάντησιν ἐπαφίεμεν εἰς ὑμᾶς τοὺς ἰδίους, ἂν ποτε ἡ παροῦσα ἡμῶν διατριβὴ ἴδῃ τὸ φῶς. Ἡμεῖς τόσον μόνον λέγομεν ἐνταῦθα, ὅτι εἶναι ἀληθῆς καταισχύνη διὰ τοὺς ἀποδεχομένους τὸ κατηγόρημα μακρακιστῆς! Νόστιμον τῇ ἀληθείᾳ. Τὴν «πόλιν Σιών» σύγγραμμα αὐτοῦ ἐκδοθὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀφιεροῖ εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, μεθ' ὑπογραφῆς τούτου κάτωθεν «ὁ εὐγνώμων υἱὸς σου.» Τὴν Ἀπολογία αὐτοῦ ἀφιεροῖ Χριστῷ δικαίῳ κριτῇ. Ἄλλ' εἶναι ταῦτα, πρὸς Θεοῦ, ὑγιαινούσης διανοίας λόγοις; εἶναι ταῦτα

σπουδαίου ἀνδρὸς ἐνδείξεις; Λυπηρόν, λυπηρότατον ἀληθῶς, τοιαῦτα διανοήματα, τοιαῦται φαντασιοπληξίαι, νὰ εὐρίσκωσιν ὀπαδοὺς καὶ ὑποστηρικτὰς ἐν μέσαις Ἀθήναις, καὶ νὰ μὴ καταδικάζωνται ἄξενι εἰς τὴν τύχην των ἅμα τῇ ἐμφανίσει, μέχρι οὗ οἱ συλλαμβάνοντες ταύτας, εἰς συναίσθησιν τῆς μονομανίας αὐτῶν ἐρχόμενοι, μεταλλάξουσι τρόπον τοῦ διανοεῖσθαι, πρὸς ἴδιον ἑαυτῶν καὶ τῶν ἄλλων ὄφελος. Καὶ ὅμως τὰ ἀνθρώπινα πάθη οὐδὲ ἀπέναντι τῆς συναξαριστικῆς πεποιθήσεως τοῦ ἐκλεκτοῦ τοῦ Θεοῦ Μακράκη, τοῦ διαπιστοῦντος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ὅτι θέλει θεραπευθῆ τὸ νόσημα τοῦ ποδός του ὑπ' αὐτῆς τῆς Μητρὸς αὐτοῦ Παναγίας, ἐμφανισθείσης αὐτῷ κατ' ὄναρ καὶ ἐπαγγειλαμένης τοῦτο τῷ δευτεροτόκῳ υἱῷ αὐτῆς Μακράκη, εἶναι φαίνεται πεπρωμένον νὰ διαλύωνται! Αἰσχος, ἀδελφοὶ πεπλανημένοι, εἰς τὰ φῶτα τῆς διανοίας ὑμῶν, καὶ αὐτό/ρημα ὕβριν εἰς τὴν ἠθικὴν τοῦ Εὐαγγελίου, ἧς ἐστὲ ὀπαδοί, προκαλεῖτε, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τοῦ διδασκάλου ὑμῶν διανοητικὰ ἐκτρώματα ὑποστηρίζοντες καὶ ἐνστερνιζόμενοι!

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς λύσεως πλέον τοῦ ἀνθρώπου τούτου κατὰ τῆς ἀνωτάτης τοῦ Κράτους Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, κατὰ συμπάσης ἐγγένει τῆς Ἱεραρχίας; Τῷ ἀναγινώσκοντι κάλλιον ἢ ἡμῖν τυγχάνουσι γνωσταὶ αἱ πρό τινων ἐτῶν ἐπιχρήμασι λαβεῦσθαι χώραν ἐν Ἑλλάδι ἐπισκοπικαὶ χειροτονίαι. Ἴδου ἔλη ἡ ἀφορμὴ τοῦ ὕβρεολογίου τοῦ ἠθικοδιδασκάλου Μακράκη καὶ τῆς σπείρας αὐτοῦ. Καὶ λοιπόν, διότι, ὡς ἔοικεν, ἀπεδείχθη ὅτι κοσμικὰ τινὰ πρόσωπα, τότε Ὑπουργοί, ἔλαβον δῶρα παρὰ τῶν χειροτονηθέντων Ἐπισκόπων τῷ 1875, ἄρα σύμπασα ἡ διοικοῦσα τῆς Ἑλλάδος Ἐκκλησία, σύμπασα ἡ Ἱεραρχία αὐτῆς εἶναι Σιμωνιακὴ. Σιμωνιακοὶ καὶ ψευδεπίσκοποι αἱ κατ' ἔτος ἀποτελοῦντες τὴν Συνόδον Ἱεράρχαι, σιμωνιακοὶ καὶ ψευδεπίσκοποι ὁ Πρόεδρος αὐτῆς, σιμωνιακοὶ καὶ ψευδεπίσκοποι οἱ παρὰ τῆς Συνόδου χειροτονηθέντες καὶ χειροτονηθησόμενοι, σιμωνιακὸς καὶ ἀνίερὸς σύμπας ὁ Ἑλληνικὸς κλήρος! Τί τούτου, παρακαλοῦμεν, ἀδικώτερον καὶ ἀσεβέστερον; Καὶ ὅταν ἡ Ἐκ-

κλησία τῆς Ἑλλάδος εὐμοιρῇ τριούτων εὐσεβεστάτων τέκνων, τί μέλει Αὐτῇ τότε περὶ τῶν ἐχθίστων ἐχθρῶν αὐτῆς; Δὲν θέλομεν νὰ ἀναπτυχῶμεν ἐνταῦθα, λέγοντες ὅτι, κατὰ τὰ κανονικῶς κείμενα, σιμωνία κατηγορεῖται ἐπὶ ἐκείνης μόνης τῆς χειροτονίας, ἣτις ἐπέρχεται παρὰ τοῦ τὰ δῶρα λαβόντος καὶ χειροτονουόντος Ἐπισκόπου, τοῦτ' ἔστιν ὅταν, ὁ παρ' οὗ ἐξαρτᾶται ἡ χειροτονία Ἐπίσκοπος, πωλήσῃ διὰ χρημάτων τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ χειροτονήσῃ ἐπὶ χρήμασιν, αὐτὸς εἶναι κατὰ τοὺς κανόνας ὁ καθαιρετέος μετὰ καὶ τοῦ χειροτονηθέντος. Σαφέστατα ὀρίζει τὸ πνεῦμα τῆς σιμωνίας ὁ κατ' Ἀποστολικὸς κανὼν, λέγων. «Εἴτις Ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατῆς γένοιτο . . . . . καθαιρεῖσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας.» Δὲν εἰσερχόμεθα ὡσαύτως καὶ εἰς τό, ἂν ἦτο ἢ ὄχι ὀρθὸν καὶ κανονικόν, τὸ νὰ ἐπέλθῃ πλήρης καὶ ἀδυσώπητος ἢ τιμωρία τῶν ἐπὶ χρήμασι τότε χειροτονηθέντων Ἐπισκόπων, ἐνῶ οἱ χειροτονήσαντες ἠγνόουν πάντῃ τὰ μέσα οἷς ἐχρῶντο οἱ ὑποψήφιοι, ἐνῶ τὸ χρῆμα διενεμήθη εἰς πρόσωπα, ἔξω τοῦ περιβόλου τῆς Ἱεραρχίας κείμενα. Τοῦτο μόνον ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ παρατηρήσωμεν εὐσεβάστως, ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενοι, ὅτι ἡ τότε διοικοῦσα τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος Ἱερά Σύνοδος οὐδὲ ἐκ τῶν οἰκείων Ἐπισκοπῶν ἔδει καθ' ἡμᾶς νὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς χειροτονηθέντας τότε τέσσαρας Ἐπισκόπους, σιμωνίαν ἐπὶ τῆς χειροτονίας αὐτῶν κατὰ τὸ γενικὸν τότε ρεῦμα τῆς σιμωνιαφοβίας κατηγορήσασα· διότι, ὡς εἴπομεν, μόνον ὅταν ὁ χειροτονῶν Ἐπίσκοπος λαμβάνῃ παρὰ τοῦ χειροτονουμένου χρήματα, μόνον ἐν ταύτῃ τῇ περιστάσει εἶναι καὶ λέγεται ἡ πράξις σιμωνία, καθὰ δηλοῦσι καὶ αὐταὶ αἱ λέξεις τοῦ ἄνω παρατεθέντος ἀποστολικοῦ κανόνος. Ἄλλ' οὐδὲ καὶ ὡς κοσμικαῖς ἀρχοῦσι χρῆσάμενοι, καὶ δι' αὐτῶν ἐγκρατεῖς τῆς Ἐκκλησίας γενόμενοι, εἰ τότε χειροτονηθέντες Ἐπίσκοποι ἔδει καθ' ἡμᾶς νὰ ἐκπέσωσι τῶν οἰκείων Ἐπισκοπῶν. Ἐν αὐτῇ τῇ Ἑλληνικῇ νομοθεσίᾳ κεῖται τὸ νὰ χειροτονῆται Ἐπίσκοπος οὐχὶ ὄν ἐκλέγει ἡ Ἐκκλησία καὶ ἐγκρίνει ὡς ἰκανώτερον, ἀλλ' ὄν ἡ Πολιτεία

βούλεται. Τί μέλει λοιπὸν τῇ Ἱεραρχίᾳ τοῦ Κράτους, τῇ ἐκτελοῦσῃ ἀπλῶς μόνον τὴν χειροτονίαν, ὅποταν ἐκ τῶν προτεινομένων τριῶν ὑποψηφίων, δὲν ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξῃ τὸν ἰκανώτερον, ἀλλὰ παραπέμπῃ τὴν ἐκλογὴν εἰς τὴν Πολιτείαν, διὰ νὰ τεθῶσιν ἴσα ἴσα τότε εἰς ἐνέργειαν ὅσα ὁ ἀποστολικὸς κανὼν ἠθέλησε νὰ προλάβῃ ὅπως μὴ γίνωσιν ἐν τῷ κύκλῳ τῷ Ἱεραρχικῷ; Ἀφοῦ ἡ ἐκλογὴ τῶν Ἐπισκόπων ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶναι προνόμιον τῆς Ἱεραρχίας αὐτῆς, καθὰ ἀναγκαίως προϋποθέτουσιν οἱ κθ' καὶ λ' ἀποστολικοὶ κανόνες, δὲν εἶναι ἀστεῖον νὰ γίνηται λόγος καὶ περὶ σιμωνίας ἐν Ἑλλάδι; Ἄλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον. Ἐρωτῶμεν λοιπὸν ἀπλῶς τοὺς ἀπανταχῶς τὸ φάσμα τῆς σιμωνίας ἀνευρίσκοντας κληρικοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Μακράκη, τοὺς ἀπαξιοῦντας, ὡς γράφουσι, νὰ κοινωνήσωσι μετὰ τῶν νεοχειροτονηθέντων Ἐπισκόπων, ὡς σιμωνιακῶν. Διότι ἀπαξ τέλος πάντων ἀπεδείχθη ὅτι ἔλαβε χώραν σιμωνία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, διὰ τοῦτο ἡ ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ αὐτῆς εἶναι καθ' ὑμᾶς σιμωνιακὴ; διότι οἱ κατὰ τὸ 75 χειροτονηθέντες Ἐπίσκοποι ἐγένοντο ἐγκρατεῖς τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, ὡς ἐδείχθη, διὰ χρημάτων, διὰ τοῦτο καὶ οἱ πρὸ μηνῶν χειροτονηθέντες διακεκριμένοι κληρικοὶ τοῦ βασιλείου εἶναι καὶ λέγονται καθ' ὑμᾶς καὶ οὗτοι σιμωνιακοὶ καὶ ψευδεπίσκοποι; Καὶ θὰ εἴπῃ λοιπὸν καθ' ὑμᾶς ὅτι ἐξέλιπεν ἡ ἀποστολικὴ Ἱεραρχία ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος; ἢ μή, ἐπισκοπῆς ὀρεγόμενοι, παρηγκωνίσθητέ ποτε, καὶ ἐντεῦθεν λέγετε ταῦτα; Ἄλλ' ἐὰν τὸ πρῶτον, ποῦ ἴσταται τότε ἡ ὑμετέρα Ἱερωσύνη; Ἐὰν δὲ τὸ δεύτερον, πῶς θὰ δικαιωγήσητε ὑμᾶς αὐτούς, πῶς θὰ δικαιολογήσητε τὰ γραφέντα ὑφ' ὑμῶν, ὅποταν αἴφνης εἰς τὸ μέλλον, γνωσιμαχοῦντες, ἀναδειχθῆτε καὶ σεῖς Ἐπίσκοποι; (1) Βλέπετε, ἀδελφοί, εἰς οἷον λαβύρινθον ἀτοπημάτων καταντᾷ ὁ ἄνθρωπος, ὅποταν ἀπαξ ὀλισθήσῃ ἐλαφρᾷ τῇ διανοίᾳ εἰς ἀπονενοημένον διάβημα;

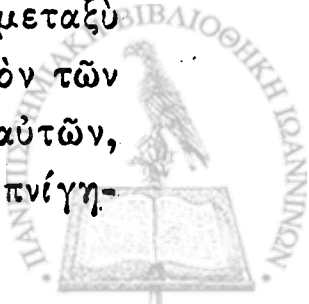
(1) Ἀλγεινή πάντως ἡ πρόρρησις αὕτη διὰ τὸν νῦν ἅγιον Πατρῶν.

ΜΕΡΟΣ Β΄.

Κατελέξαμεν ἕως ὧδε τὰς αὐτοσχεδίους ἡμῶν σκέψεις ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐνγένει τῆς Ἑλλάδος συμπεριφορᾶς τοῦ Ἀποστόλου Μακράκη καὶ τῶν ὁμοφύχων αὐτῷ κληρικῶν μαθητῶν, συμπεριφορᾶς καθ' ὅλα ἀδίκου καθ' ἡμᾶς καὶ ἥκιστα χριστοκρατικῆς. Νῦν φέρε ἐξετάσωμεν καὶ τὸ δέον γενέσθαι ἀπέναντι μιᾶς τοιαύτης οὐχὶ εὐαρέστου καταστάσεως πραγμάτων, ἀπὸ ἱκανῶν ἐτῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ὑφισταμένης.

Πρὸς εὐρεσιν τοῦ δέοντος γενέσθαι ἐπὶ μιᾶς τοιαύτης ἐκρύθμου ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, οὐχὶ βεβαίως ὑπὸ εὐγνωμόνων τέκνων Αὐτῆς δημιουργηθείσης, ὀφείλομεν νὰ ἀνατρέξωμεν ὄχι πλέον εἰς ἀρχαίους χρόνους τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, καθ' οὓς αὕτη ἡμύνετο κατὰ πολυμελῶν σχισμάτων καὶ αἱρέσεων, ἀλλ' εἰς ἐποχὴν, κατὰ τινὰς μόνον αἰῶνας ἀφ' ἡμῶν ἀφεστῶσαν, ὅπως ἴδωμεν τί ἐγένετο ἐν ὁμοίαις περιστάσεσιν. Ἀπαραλλάκτως, ὅπως καὶ νῦν, κατὰ τὸ 1375, ἄνθρωπός τις ἐκ τοῦ περιβόλου τῆς Ῥωσικῆς Ἐκκλησίας, ἐν Νοβογοροδία, ἀναστάς, ὀνόματι Στριγόλνικος, ἐπετέθη κατὰ τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ῥωσικῆς Ἐκκλησίας, κατηγορῶν αὐτούς, ὅπως καὶ οἱ ἡμέτεροι Μακρακισταί, ὡς σιμωνιακούς, καὶ ἤρξατο νὰ ἀποπλανᾷ τὰ πλήθη ὀπίσω αὐτοῦ, διδάσκων αὐτοῖς καὶ ἄλλα τινὰ γελοῖα καὶ μωρὰ διδάγματα, ὡς ὅτι ἡ ἐξομολόγησις πρέπει νὰ γίνηται οὐχὶ ἐνώπιον τῶν ἱερέων, ἀλλ' εἰς τὴν γῆν. Περιττὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ εὐάγωγος Ῥωσικός λαὸς καθ' ἑκατοντάδας ἠκολούθησεν ὀπίσω τοῦ νέου τούτου καὶ μεγάλου ἀναμορφωτοῦ τῆς Ῥωσικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅτι ἤρξαντο νὰ πληθύνωνται οἱ ὀπαδοὶ τῆς ὑψηλῆς ταύτης καινοδιδασκαλίας, ὁπότε μετ' οὐ πολὺ, σφοδρᾶς συμπλοκῆς μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ὀρθοδόξων λαβούσης χώραν, πλῆθος ἱκανὸν τῶν βλακῶν τούτων Στριγόλνικων, μετὰ καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν, ἐρρίφθησαν εἰς τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ Βολχόβ καὶ ἀπεπνίγη-

σαν. Ἐπειδὴ ὁμως κατόπιν οὐ μᾶλλον σκληροτράχηλοι ἐκ τούτων ἐνέμειναν ἐν τῷ σχίσματι, προστεθέντες εἰς τοὺς λεγομένους Ῥασκολνίκους, αἰτήσῃ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἐντολῇ τοῦ Ἡγεμόνος συνήλθε Σύνοδος μεγάλη ἐκ τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ῥωσσικῆς Ἐκκλησίας καὶ κατεδίκασεν αὐτούς.

Ἐπὶ τῶν αὐτῶν φληναφημάτων τοῦ ἡμετέρου ἀναμορφωτοῦ τὸν λόγον ἤδη φέροντες, παρατηροῦμεν μετὰ λύπης ὅτι αὐτὸ τοῦτο ἤρξατο φαίνεται γίνεσθαι καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος. Δυσηρεστημένοι ἴσως κληρικοί τινες, καὶ ἔτι πλείονες φαίνεται κοσμικοί, πολῖται τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου,⁽¹⁾ μετὰ πεισμονῆς δυσεξηγήτου ἐγκολπωθέντες τὰς καινοδισκαλίας τοῦ Ἀποστόλου Μακράκη, συνταράσσουσιν ἀπὸ ἱκανῶν ἤδη ἐτῶν τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν, τὰς συνειδήσεις τῶν ἀπλουστέρων καυτηριάζοντες. Γνωσὶς προοδευτικὴ εἰς τὰ τῆς πίστεως, εἶναι τι καθ' ἡμᾶς τερατώδες καὶ ἀποτρόπαιον. Μὴ γάρ καὶ οἱ Παπισταί, ὑπεραπολογούμενοι τῶν καινοτομιῶν τῆς ἑαυτῶν Ἐκκλησίας, δὲν λέγουσι τὸ αὐτὸ ἐπὶ τῆς ἐκπορεύσεως ἰδίᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος κατ' αὐτούς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ; Ἀνάγκη διὰ ταῦτα καθ' ἡμᾶς κατεπείγουσα ἐπέστη, ἵνα προνοήσωσι πλέον ὡς τάχιον εἰ ἀρμόδιοι περὶ τοῦ δέοντος γενέσθαι. Ἐκ μικρῶν αἰτίων πάντοτε παρήχθησαν γεγονότα μεγάλης ἀξίας. Καὶ δὴ, ἐπειδὴ τὸ λαμβάνον χώραν εἶναι ζήτημα ἀναγόμενον εἰς τὴν βλευθερίαν τῆς συνειδήσεως, ἐπὶ τοιούτων δὲ ζητημάτων σωματικὰς τιμωρίας οὐκ οἶδεν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐπιβάλλειν, ἐπανελθέτωσαν πρῶτον εἰς τὰς ἰδίας ἐστίας πάντες οἱ ἐπὶ τούτῳ ἐξορισθέντες κληρικοί. Προσκληθήτωσαν δεύτερον ἀρμοδίως πᾶσαι αἱ αὐτοκέφαλοι τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαι, νὰ παράσχωσι χεῖρα ἀρωγὸν καὶ ἀντιλήπτορα τῇ συνταρασσομένη ἀδελφῇ καὶ θυγατρὶ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, καὶ διὰ Συνοδικῶν Τόμων

---

(1) Τίς ἐραντάζετο ὅτι ὅλον τοῦτον τὸν πάταγον ἤθελον δημιουργήσῃ οἱ περὶ τὸν Μακράκην κληρικοί ἀπλῶς μόνον ἵνα ἀντιπολιτευθῶσι τὸν τότε Μητροπολίτην Ἀθηνῶν Προκόπιον, ὡς Ταξιαρχίτην!

ἐκάστη τὴν ἑαυτῆς γνώμην ἐπιστειλάτω τῇ αἰτησομένῃ. Συνελθέτω εἶτα τρίτον καὶ τελευταῖον ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἰς Σύνοδον μεγάλην, καὶ ἐνώπιον τῆς μεγάλης ταύτης ἱερᾶς ὀμιγύρεως προσκληθῆτωσαν εἰς ἀπολογίαὶν οἱ περὶ τὸν Μακράκη κληρικοί, καὶ διὰ λόγων πειθοῦς καὶ εἰρήνης παρακαλείσθωσαν νὰ ἀποπτύσωσι τὰς μακρακικὰς καινοδιδασκαλίας, καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ αὐθις ἐνστερνισθῶσι. Καὶ εἰ μὲν γνωσιμαχήσονται ἐπανεέλθωσιν εἰς τὰ καλῶς ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης τῆς Ἐκκλησίας πρεσβειόμενα, ἐπισπασάτωσαν ἐφ' ἑαυτοὺς τοὺς ἐπάινοους τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν τιμῇ ἀπολυέσθωσαν. Εἰ δὲ ἀπ' ἐναντίας πεισματωδῶς ἐμμείνωσιν εἰς τὰ κακῶς ὑπ' αὐτῶν φρονηθέντα, τοῦθ' ὅπερ ἔχι μόνον ἀπευχόμεθα ἀλλὰ καὶ νὰ παραδεχθῶμεν ὡς συμβησόμενον διστάζομεν, ἀναιγέσθωσαν τότε μεθ' ἑλλης τῆς ἐν ὀμοίαις περιστάσεσι μεγάλης καὶ μητρικῆς λύπης τῆς Ἐκκλησίας οἱ σχετικοὶ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων κανόνες, καὶ τὰ ἀνάλογα τοῖς ἑαυτοὺς ἀποσχίζοοσιν ἀπὸ τοῦ ὅλου τῆς Ἐκκλησίας σώματος ἐπιτίμια ἐνεργείσθωσαν.

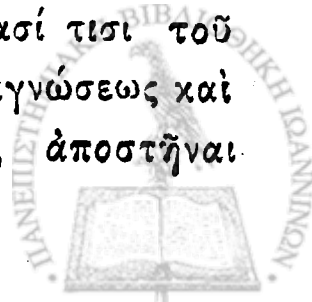
Ἐὰν τὰ πράγματα δὲν προεχώρουν πολὺ, ἐὰν οἱ ἀρμόδιοι δὲν ἀπέδιδον σημασίαν διὰ τῶν κατὰ Μακράκη καὶ τῶν κληρικῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἐνεργειῶν των, οἱ νέει οὗτοι τῆς ἀληθείας Μάρτυρες συγκατεστρέφοντο ἂν πάντως μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ των ἐν τῇ ἀφανείᾳ αὐτῶν καὶ ἀσημότητι συνεπῶς πάντῃ περιττὰ ἀπέβαινον ἂν τὰ μέσα τῆς θεραπείας, ἃ νῦν ὑποδεικνύομεν. Ἄλλ' ὡς ἔχουσιν ἤδη τὰ πράγματα, φρονοῦμεν ὅτι αὕτη εἶναι καθ' ἡμᾶς ἡ μόνη λύσις, ἡ ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἐπιβαλλομένη, πρὸς ἐκρίζωσιν τῶν ἀναφυέντων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ζιζανίων, ἐκτὸς ἐὰν αὕτη προνοήση μετ' οὐ πολὺ νὰ ἀποσπάσῃ ἐκ τῆς ἐν μέσαις Ἀθήναις ἰδρυθείσης Παρασύναγωγῆς τοῦ Μακράκη τοὺς σπουδαιότερους τοῦλάχιστον τῶν κληρικῶν αὐτοῦ, (1)

---

(1). Ἡ δόξα τῆς προφητείας τούτης ἐπεφυλάσσετο ἀκριβῶς εἰς ἐμὲ, Θεοῦ ἐπινεύοντος.

καθ' ἣν περίπτωσιν καὶ πάλιν εἰς ἀφάνειαν θᾶπτον ἢ βράξιον περιελεύσεται εὖτος. Ὅτι δὲ δὲν ζητοῦμεν πράγματα ἀδύνατα, ἔτι ἐκ τοῦ ἐναντίου τοῦτο εἶναι τὸ λυπηρὸν μὲν ἀλλ' ἀναπόφευκτον τῆς Ἐκκλησίας καθῆκον, παρκαλοῦμεν τὸν ἀναγνώστην νὰ λάβῃ ὑπὸ σημείωσιν τὸ σήμερον μὲν ἐν Σύρῳ συμβαῖνον, αὐριον δὲ ἐν Νάξῳ, καὶ μεθαύριον ἴσως ἀλλαχοῦ. Ἰερομόναχοι γηραλέοι ἐν Σύρῳ, ὀλόκληρος Μάνδρα Μοναχῶν ἐν Πάρῳ, ἀναγινώσκομεν ἐν ἐφημερίσιν, ὅτι ἀπέσχισαν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς εἰς τοὺς οἰκείους Ἐπισκόπους ὀφειλομένης κοινωνίας καὶ ὑποταγῆς, καὶ σὺ μνημονεύουσι τούτων ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις. Εἶναι, πρὸς Θεοῦ κατάστασις πραγμάτων αὕτη; Ποῦ μένει τότε τὸ κανονικὸν τῆς Ἐκκλησίας δίκαιον ἐν Ἑλλάδι; Ποῦ ἴσταται τότε ὁ 31 Ἀποστολικὸς κανὼν, ὁ λέγων «εἴ τις πρεσβύτερος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, χωρὶς συναγάγῃ καὶ θυσιαστήριον ἕτερον πήξῃ, μηδὲν κατεγνωκῶς τοῦ Ἐπισκόπου ἐν εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, καθαιρείσθω ὡς φίλαρχος;» Ποῦ οἱ 39 καὶ 55, οἱ διακελεύοντες «οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι ἄνευ γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου μηδὲν ἐπιτελείωσαν; Εἴ τις κληρικὸς ὑβρίσῃ τὸν Ἐπίσκοπον, καθαιρείσθω;» Ποῦ οἱ 18 τῆς δ' οἰκουμενικῆς Συνόδου, «εἴ τινες κληρικοὶ ἢ μονάζοντες εὐρεθεῖεν ἢ συνομνύμενοι, ἢ φατριάζοντες, Ἐπισκόποις ἐκπιπτέτωσαν πάντῃ τοῦ οἰκείου βαθμοῦ;» Ποῦ ὁ δ' καὶ ἡ' τῆς τετάρτης ἐπίσης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, «τοὺς καθ' ἐκάστην πόλιν καὶ χώραν μονάζοντας ὑποτετάχθαι τῷ ἐπισκόπῳ; Οἱ κληρικοὶ τῶν Μοναστηρίων ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἐπισκόπων διαμενέτωσαν, καὶ μὴ κατ' αὐθάδειαν ἀφηγιάτωσαν τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, οἱ δὲ τολμῶντες ἀνατρέπειν τὴν τοιαύτην διατύπωσιν καθ' οἰονδήποτε τρόπον, καὶ μὴ ὑποταττόμενοι τῷ ἰδίῳ Ἐπισκόπῳ, εἰ μὲν εἶεν κληρικοί, τοῖς τῶν κανόνων ὑποκείσθωσαν ἐπιτιμίαις, εἰ δὲ μονάζοντες, ἔστωσαν ἀκοινωνῆται;» Ποῦ τέλος ὁ ιγ' τῆς πρωτοδευτέρας, «εἴ τις πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ὡς δῆθεν ἐπὶ ἐγκλήμασί τισι τοῦ οἰκείου κατεγνωκῶς Ἐπισκόπου, πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως καὶ ἐξετάσεως καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ τελείας κατακρίσεως, ἀποστηναί

τολμήσοι τῆς αὐτοῦ κοινωνίας, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν ταῖς ἱεραῖς τῶν λειτουργιῶν εὐχαῖς, κατὰ τὸ παραδεδομένον τῇ Ἐκκλησίᾳ, μὴ ἀναφέροι, τοῦτον ὑποκειῖσθαι καθαιρέσει καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀποστερεῖσθαι τιμῆς;» Ἡ μήπως δὲν εἶναι καταφρόνησις πρὸς τὸν ἴδιον Ἐπίσκοπον καὶ ἰδιαιτέρου θυσιαστηρίου πῆξις τὸ ὑπότινος Πνευματικοῦ ἐν Σύρῳ γιγνόμενον, τοῦ μὴ μνημονεύειν τοῦτ' ἐστὶν τοῦ εἰκείου Ἐπισκόπου αὐτόν, ὡς ἐμάθομεν; Ἄλλὰ τὰ ἐν Πάρῳ ὑπὸ τῶν Μοναχῶν τῆς Λογγυβάρδας γιγνόμενα; Ἡ μήπως τὸ κανονικὸν τῆς Ἐκκλησίας δίκαιον δὲν εἶναι ἐν ἰσχυρί ἐν Ἑλλάδι; Παταχθήτωσαν λοιπὸν ἅπαξ διὰ παντός οἱ τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διαταράττοντες κληρικοί, περὶ Μακράκη καὶ τῶν κοσμικῶν αὐτοῦ ὀπαδῶν οὐδὲ λόγος δέον νὰ γίνηται, καὶ μενέτωσαν εἴτα ἐλεύθεροι νὰ πῆξουσιν καὶ ἀντικειμενικῶς ἴδια θυσιαστήρια, ἀφοῦ ἀρθῇ πρῶτον ἀπ' αὐτῶν νομίμως ἢ νόμιμος ἱερωσύνη, καί, εἴτε μακρακιστὰς εἴτε τρισυνθέτους, ἃς τιτλοφορήσωσι κατόπιν ἑαυτούς.

Πρὸς τὸ τέρμα ἤδη τῶν αὐτοσχεδίων τούτων κρίσεων ἡμῶν ἐπειγόμενοι, καὶ πέρασ ταύταις ἐπιθεῖναι φθάσαντες, μετὰ πόνου ψυχῆς ὑμῖν τοῖς ἀνθρώπινόν τι παθοῦσιν ἀδελφοῖς ἡμῶν καὶ τέκνοις ἐν Χριστῷ κληρικοῖς, ἐξορίστοις καὶ μή, τοῖς ἐνστερνιζομένοις τὰς παραβόλους τοῦ Μακράκη διδασκαλίας, ἐν εἴδει ἐπιλόγου τὰ ἀκόλουθα προσφωνοῦμεν. Ἰνατί, ἀδελφοί, προτιμᾶτε νὰ ἀφίστασθε τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὰ τῆς διδασκαλίας ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου ἀποδέχησθε; Ἰνατί καταδέχεσθε ἀποκαλούμενοι Μακρακισταί, νὰ ὑποβιβάζητε δηλονότι ὑμᾶς αὐτοὺς εἰς τὴν τάξιν τῶν νευροσπαστῶν ἐνὸς ἀνθρώπου, ὅπως δι' ὑμῶν ἐπιδεικνύηται αὗτος εἰς τὴν κοινωνίαν ὡς ἕκτακτος νοῦς καὶ θεόπεμπτος; Εἶναι ὅ,τι γελοῖον, ἀδελφοί, εἶναι ἀνάξιον τῆς εὐφυΐας τοῦ Ἑλλήνου, τὸ νὰ δημιουργήσητε σχίσμα ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου. Σύνετε λοιπόν, ἀδελφοί, καὶ ἐνωτίσασθε. Συναλγήσατε ταῖς παντοίαις ἄλλαις τῆς Ἐκκλησίας ὀλίψεσι, καὶ ἀπόστητε τοῦ καταλαβόντος ὑμᾶς

πειρασμοῦ. Ἀρκεῖ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀγαπητοί, ἡ ἀπιστία καὶ ἡ ἀσέβεια τῶν ἡμερῶν μας. Ἀρκεῖ ἡ περὶ τὴν πίστιν ἐπιπολαιότης καὶ ἡ ἡμιμάθεια πολλῶν ἐκ τῶν λεγομένων λογίων αὐτῆς, τῶν ἐλαφρῶ τῶ νοῦ κηρυττόντων διαζύγιον μεταξὺ χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ. Ἀρκεῖ αὐτῇ τὸ πυρρωνιστικὸν πνεῦμα τῆς ἐποχῆς μας, καὶ ἡ χλεύη πρὸς πᾶσαν ἰδέαν ὑπερκόσμιον. Ἰνατὶ καὶ ὑμεῖς, ἀδελφοί, ἐπαυξάνετε τὰς ἀλγηδόνας τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς ἀδικαιολογίᾳς ὑμῶν συμπεριφορᾶς;

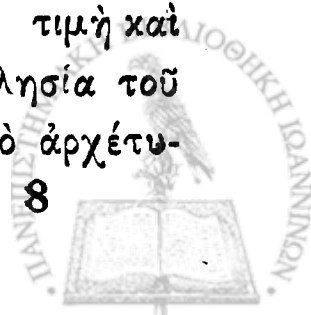
Περαίνοντες, λέγομεν ὅτι ἀναμένομεν μετὰ βεβαιότητος νὰ ἀκούσωμεν καὶ ἡμεῖς παρὰ τοῦ εἰς λογομαχίας ἐτοίμου Μακράκη ὅσα καὶ ἄλλοι ὑπ' αὐτοῦ ἤκουσαν πρὸ ἡμῶν. Ἀλλ' ἀδιαφοροῦντες πρὸς ὅσα καὶ καθ' ἑνὸς ἔτι, ἐκ τῶν νέων ἐπαρχιῶν τοῦ βασιλείου, Ἐπισκόπου, ἤθελεν ἐκτοξεύσει, διαβεβαιοῦμεν αὐτὸν ἐν ὀνόματι τῆς ἀληθείας ὅτι ἡμεῖς θέλομεν ἐκ τοῦ ἐναντίου εὐχεσθαι διαπύρως πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ, μόνον τὰ ἐξῆς δύο ῥητὰ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀντὶ πάσης ἄλλης ἀπαντήσεως, διαπορθμεύοντες πρὸς αὐτὸν ἐκ τῶν Θεσσαλικῶν Τεμπῶν· «οἱ ἐκφέροντες λοιδορίας, ἀφρονέστατοί εἰσι» καὶ «ἀντιλογίας ἐγείρει πᾶς κακός.»

Ἐγγραφον ἐν Ἀμπελακίῳ τῇ 25 Μαΐου 1882.

Ο ΗΛΙΑΣ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ

ἐλεγχόμενος ὡς κακοδοξῶν καὶ ἐν τοῖς περὶ τοῦ προσώπου τῆς Θεοτόκου φρονήμασιν αὐτοῦ.

Ὅσον ὑπερτέρα καὶ ἐνδοξοτέρα ὑπάρχει ἐν τῇ ἱερᾷ ἱστορίᾳ ἡ θέσις τῆς Ἀγίας Μητρὸς τοῦ Κυρίου, τόσον ἐξαιρετος καὶ μεγάλη ἔμελλε δικαίως νὰ ἀποβῆ καὶ ἡ πρὸς Αὐτὴν τιμὴ καὶ προσκύνησις τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἀληθῶς ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀνέκαθεν ἐνέβλεπεν ἐν τῇ Παρθένῳ Μαρίᾳ τὸ ἀρχέτυ-

πον τῆς εὐγενείας καὶ χάριτος τῆς γυναικείας φύσεως, καὶ πάντοτε ἀνευφήμει καὶ ἐμακάριζε μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ τῆς ἁγίας Μητρὸς τοῦ Κυρίου τὴν βαθεῖαν ταπείνωσιν, τὴν ἐνδόμυχον πίστιν, τὴν τελείαν ὑπακοὴν καὶ ὑπομονήν, καὶ τὰ μεγαλεῖα ὅσα ἐποίησεν αὐτῇ ὁ ὕψιστος Θεός. «Ἴδου γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί, ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατός» προεφήτευσεν περὶ ἑαυτῆς καὶ ἡ μακαρία Παρθένος. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ οὕτω λεγόμενα ἀπόκρυφα, ἢ ἰδιωτικὰ καὶ ἀκανόνιστα βιβλία, ὅσα ἀνεφάνησαν ἐπὶ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος, τὴν δόξαν τῆς ἁγίας Μητρὸς τοῦ Κυρίου κατὰ τὸ πλεῖστον ἐσχόπουν, καὶ ταύτην πανταχοῦ καὶ ἐν πᾶσιν ἐξῆλλον.

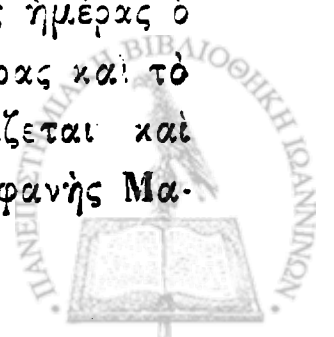
Πρόδηλον ἤδη ἐκ τῶν λεχθέντων ἐν εἴδει προοιμίου ὅτι, ἐντεῦθεν ἢ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ σύστασις τῶν Θεομητορικῶν ἑορτῶν, ἀρχὴν λαβουσῶν ἀπὸ τῆς ἕκτης ἰδίως καὶ ἐντεῦθεν ἑκατονταετηρίδος, ὡς γνωστὸν ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. Ἐντεῦθεν τὰ πρὸς τὸ ἱερόν τῆς Θεομήτορος πρόσωπον πολλὰ καὶ καλὰ ᾄσματα τῶν κατὰ καιροὺς ὑμνογράφων τῆς Ἐκκλησίας, ἅτινα σὺν τῷ χρόνῳ αὕτη παρέλαβε, καὶ ἐν τοῖς ᾄσματικοῖς αὐτῆς βιβλίοις ἐγκατέλεξε. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι, ἐξ ὑπερβολικοῦ οὕτως εἰπεῖν σεβασμοῦ πρὸς τὸ πρόσωπον τῆς Παρθένου Μαρίας, ὡς καὶ κατὰ λόγον ἀντιπεπονθότα πρὸς τοὺς τὰ τοῦ Νεστορίου νοσήσαντας, τοὺς ἐγείραντας δεινὸν κατὰ τοῦ ἐπιθέτου «Θεοτόκος» πόλεμον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ τῷ 427 μ. Χ. ἔτει, πολλοὶ τῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐκκλησιαστικῶν ὑμνογράφων ἐχρήσαντο ἐν τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἐκκλησιαστικοῖς ᾄσμασι λέξεσι καὶ ἐννοίαις τοιαύταις, ἐν χρήσει καὶ νῦν οὖσαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, αἵτινες, ἂν ὄχι πλάνην καὶ αἵρεσιν ὑπεμφαίνουσι, πάντως ὅμως εἶναι κακόζηλοι καθ' ἡμᾶς καὶ ἄγαν ὑπερβολικαί, ὡς κατηγοροῦσαι ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς Θεοτόκου τοιαύτας ἰδιότητας, οἷας μόνον τὸ Θεῖον κέκτηται. Τοιαύτη εἶναι ἐπὶ παραδείγματι ἡ συνηθεστάτη εὐχὴ «Ἵπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς,» δυναμένη συμφωνότερον πρὸς τὰ πρά-

γματα νὰ μετατραπῆ εἰς τὸ « Ὑπεραγία Θεοτόκε βρῆθαι ἡμῖν, ἢ σκέπε ἡμᾶς, » καθόσον ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ὡς γνωστόν, μόνον ἐν τῷ Χριστῷ, ὡς Θεῷ, καὶ διὰ τοῦ Χριστοῦ ἐπιβραβεύεται τοῖς πιστοῖς. Ἀλλά, ἐκτὸς τῶν ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς μόνον ἄσμασιν ἀπαντωμένων ὑπερβολικῶν πράγματι πρὸς τὴν Θεοτόκον ἐκφράσεων τῶν ἄσματογράφων τῆς Ἐκκλησίας, ἐκφράσεων ἀθῶων μὲν, κακοζήλων δέ, ὡς ἐρρέθη, οὐδαμοῦ ἀλλαγῶ, καθόσον ἡμεῖς τοῦλάχιστον εἶδαμεν, εὔρομεν ἄχρι τοῦδε ἐτέραν τινὰ ἐκφρασιν ἢ ἔννοιαν, θείαν ιδιότητα κατηγοροῦσαν εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Καὶ ὅμως ἰδοὺ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἐπιφαίνεται σήμερον εἰς τὸ μικρὸν αὐτοῦ ποιμνιον ὁ τὰ τοῦ Μακράκη νοσήσας κ. Ἡλίας Βλαχόπουλος, καὶ διδάσκει αὐτὸ ὅτι καὶ τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου διέμεινεν ἀδιάφθορον μετὰ θάνατον, ὡς τὸ τοῦ Κυρίου, ὅτι καὶ τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου εἶναι καθ' ὅλα ὅμοιον πρὸς τὸ πανάχραντον καὶ ἀκήρατον σῶμα τοῦ Κυρίου, ὅτι καὶ τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου ἀπεφθαρτίσθη, ὡς τὸ τοῦ Κυρίου, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέστη καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀνελήφθη !!! « Ἐπρεπε λέγει ὁ νέος τῆς ἀληθείας Μάρτυς Βλαχόπουλος ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐκφωνηθέντι λόγῳ τῆ 15 Αὐγούστου, ἐνεστῶτος ἔτους, ὃν ὄρα ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 449 « Λόγῳ, » ἔπρεπε τὸ πανάγιον ἐκεῖνο σῶμα νὰ μείνῃ ἀδιάφθορον καὶ μετὰ θάνατον (περὶ τοῦ σώματος τῆς Θεοτόκου ὁμιλεῖ ὁ νέος δογματιστής.) Ἐπρεπε τὸ πανάγιον ἐκεῖνο σκῆνος νὰ ἐξομοιωθῆ καθ' ὅλα πρὸς τὸ ἀκήρατον σῶμα τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ καθὼς τάφου διαφθορὰν οὐκ εἶδε τὸ ἄχραντον σῶμα τοῦ λυτρωτοῦ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, οὕτω καὶ τὸ ἄχραντον σῶμα τῆς Μητρὸς αὐτοῦ. Προνόμιον τοῦτο ἐξαιρετικὸν εἰς μόνον τὸν υἱόν, καὶ εἰς μόνην τὴν Μητέρα τοῦ υἱοῦ. Διὸ τρεῖς μόνον ἡμέρας τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ ἔμεινεν ἐν τῷ τάφῳ κεκλεισμένον, τρεῖς μόνον ἡμέρας καὶ τὸ σῶμα τῆς Μητρὸς. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὁ Υἱὸς ἀνέστη ἐκ τοῦ τάφου, μετὰ τρεῖς ὡσαύτως ἡμέρας καὶ τὸ σῶμα τῆς Μητρὸς ἐνοῦται μετὰ τῆς ψυχῆς, ἀφθαρτίζεται καὶ μεθίσταται εἰς τοὺς Οὐρανοὺς. » Ἴδου καὶ ἄλλη καινοφανὴς Μα-

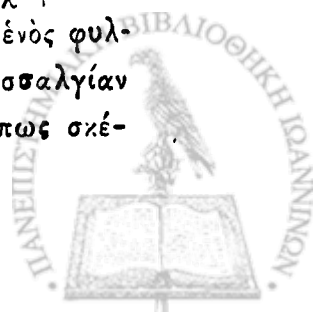

κρακική ἴσως Θεολογία, γνωστὴ μόνον τοῖς περὶ τὸν Μακράκην Θεολόγοις!!

Τὰς ἰλασφημίας ταύτας, ὦ νεομάρτυς Βλαχόπουλε, ποῦ τῆς ἁγίας Γραφῆς ἐρωτῶ σε, ποῦ τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως, ποῦ τῶν ὄρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ποῦ τῶν συγγραμμάτων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων, ποῦ τῶν Δογματικῶν βιβλίων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀνέγνως καὶ ἀνεῦρες; Τὸ ὑβρεολόγιον τοῦτο πρὸς τὸ πρόσωπον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, διότι ὕβρις βεβαίως εἶναι ὅταν κατηγορῆς κατὰ τινος ιδιότητος, ἃς δὲν ἔχει, ἐξέφερες, κ. Βλαχόπουλε, ὡς πίστιν σοῦ τε μόνον καὶ τῆς Παρασυναγωγῆς, ἧς προϊστασαι, ἢ ὡς κοινὰς δοξασίας, ὑπὸ τῆς καθόλου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρεσβευόμενας; Ἐὰν τὸ πρῶτον, οὐδὲν τὸ ἄπορον. Ἄλλ' ἔὰν τὸ δεύτερον, σπεύδομεν ἡμεῖς ἐκ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Κισσάβου, τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας ἀντιπροσωπεύοντες, ἧς ἐσμέν ταπεινοὶ λειτουργοὶ καὶ ποιμένες, νὰ διαβεβαιώσωμεν ὑμᾶς τε καὶ τοὺς περὶ ὑμᾶς ὅτι καὶ ἐν τούτῳ πλανᾶσθε· ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ μήτε ἄφθαρτον πρεσβεύει τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος, μήτε ἀπεφθαρτισμένον καὶ ἀποθεωμένον, μήτε ὅτι ἀνέστη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀνελήφθη, προνόμια μόνον τῷ Χριστῷ, ὡς Θεῷ, ἰδιάζοντα. (1)

*Ἐγγραφον ἐν Ἀμπελακίαις, τῇ 27 Αὐγούστου 1882.

(1). Ἡ διατριβὴ αὕτη ἐστάλη ἅμα τῇ συντάξει αὐτῆς εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδόμενου Ἐκκλησιαστικοῦ περιοδικοῦ «Σωτῆρος.» Ἀλλὰ τὸ Συνδικάτον τοῦ ἀλληλοθαυμασμοῦ δὲν ἔκρινεν αὐτὴν ἀξίαν καταχωρίσεως. Ὅτε ὅμως, εὑρισκόμενοι εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς μετὰ τινος μῆνας, συνεκοινωνοῦμεν ἐντολῇ Ἐκκλησιαστικῇ μετὰ τῶν κορυφαίων τότε Μακρακιστῶν Ἱεροθέου Μητροποῦλου, Ἡλία Βλαχοπούλου καὶ Εὐσεβίου Ματθοπούλου, ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐπαναφέρωμεν τούτους εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας, τότε οἱ περὶ τὴν σύνταξιν τοῦ Σωτῆρος, πτεηθέντες ἴσως μὴ ἐνεπέσαμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν μακρακισμόν, ἐνόμισαν ἐπιτετραμμένον αὐτοῖς ὑπὸ τῆς ἠθικῆς νὰ καταχωρίσωσι τὴν ἐπικεφαλίδα μόνον τῆς διατριβῆς μας ταύτης εἰς τὸ ἐξώφυλλον ἐνὸς φυλλαδίου των, ἐπὶ τῷ πονηρῷ σκοπῷ ἵνα ὑποπέσωμεν δῆθεν εἰς τὴν γλωσσαλγίαν τῶν εἰρημένων, καὶ ναυαγήσῃ οὕτως ἡ ἀγαθὴ ἡμῶν πρόθεσις. Οὕτω πως σκέπτονται οἱ ἐν Ἀθήναις πατριῶται εἰς ζητήματα γενικά!!!

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ

ἀποταθεῖσα τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1882 πρὸς τοὺς Ἱεροσπουδαστὰς τῆς Ἐκκλ. Ῥιζαρείου Σχολῆς, ὅτε τὴν Διεύθυνσιν αὐτῆς ἀνελαμβάνομεν.

Νέον μου μικρὸν μὲν ἀλλὰ προσφιλὲς ποιμνιον.

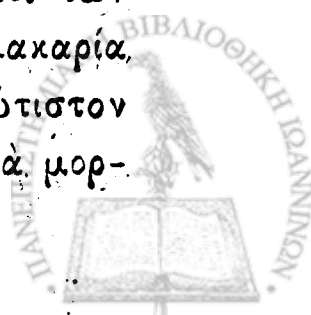
Εὐμενεῖ τῶν κυρίων ἐφόρων προτάσει, κυβερνητικῇ κατὰ προτίμησιν ἐκλογῇ, ὑψηλῇ δὲ Βασιλικῇ ἐπινεύσει, ἀνετέθη εἰς ἐμέ, ἐξ ἀπωτάτης τινὸς γωνίας τῶν νέων χωρῶν τοῦ θεοδοξάστου ἡμῶν Βασιλείου προσκληθέντα, ἡ Διεύθυνσις τοῦ ἱεροῦ τούτου Φροντιστηρίου. Ἀναλαμβάνων δὲ σήμερον οὕτως ἐπιστήμως τὰ ὅσον ὑψηλὰ τόσον καὶ ἐπίμοχθα τῆς θέσεως ταύτης καθήκοντα, εὐκαιρον θεωρῶ τὸν καιρόν, τεκνία μου, μετὰ τὴν ἐφ' ὑμᾶς ἐπικλησιν τῶν εὐλογιῶν τοῦ παναγάθου Θεοῦ, νὰ παραθέσω ὑμῖν τὰς ἐξῆς ὑποθήκας, ὡς ἀπαρχὰς τῶν πρὸς ὑμᾶς μελλόντων ἀγώνων καὶ κόπων μου.

Τίς ἐγώ, καὶ πῶς ἐν οὕτως ἀνθηρᾷ ἡλικίᾳ ἀρχιερατεύω ἐλέφ Θεοῦ ἀπὸ ὀκταετίας, οὐκ ἔστιν ἐμὸν οὐδὲ τοῦ ἐμοῦ χαρακτῆρος ἴδιον λέγειν. Τοῦτο μόνον φρονῶ πρόσφορον νὰ δηλώσω πρὸς ὑμᾶς, τὸ νέον μου προσφιλὲς καὶ μικρὸν ποιμνιον, ὅτι καὶ ἡ ἀρχιερατεία μου ἔλαβε χώραν κατὰ Μάρτιον τοῦ 1875 ὄχι μόνον χωρὶς νὰ ὑποβάλω ἐμαυτὸν εἰς τὰς θυσίας ἐκείνας, δι' ὧν ἀτυχῶς ἐπιβραβεύεται σήμερον ἡ πρὸς τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἀνάβασις τοῦ ἐπισκοπῆς ὀρεγομένου κληρικοῦ, ἀλλ' οὐδὲ χωρὶς κἂν νὰ προκαλέσω αὐτήν. Ὅπως καὶ νῦν, τοιοῦτοτρόπως καὶ τότε, ἐμοῦ ἀθροῦς ἐργαζομένου ἐν τῷ στενῷ τῶν διδασκαλικῶν καθηκόντων μου κύκλῳ, ἡ πόρρωθεν τὰς αἰτίας τῶν πραγμάτων καταβάλλουσα θεία Πρόνοια ἠυδόκησε νὰ με ἐλεήση καὶ καλέσῃ διὰ τοῦ νῦν εὐκλεῶς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχεύοντος Ἰωακείμ τοῦ τρίτου εἰς τὴν περιβολὴν τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Ἀρχιερωσύνης ὑπουργήματος. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς πάντων ἕνεκεν.

Ἐκλήθητε θεοί, τέκνα μου ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἵνα καταρτισθῆτε διὰ τῆς κατα Χριστὸν παιδείας καὶ ἠθικῆς εἰς ὃν ὁ δάκτυλος τοῦ Θεοῦ ἐτάξατο ὑμᾶς προορισμόν. Εἰς τὸν καλὸν τοῦτον ἀγῶνα προαλειφόμενοι, μὴ λησμονεῖτε, τεκνία μου, ὅτι ἔχετε νὰ ὑπερνικήσῃτε πολλὰς δυσχερείας, νὰ παλαίσῃτε κατὰ πολλῶν τῆς νεότητος ἀδυναμιῶν, ὅπως ἀποβῆτε εἰς ἄνδρα τέλειον κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Ἀλλὰ μὴ δειλιᾶτε. Παρ' ἐμοί, διαβεβαιῶ ὑμᾶς ἐνώπιον τῶν ἐπισημοτήτων, θέλετε εὐρίσκει ἀείποτε τὸν καλὸν ἐκεῖνον τοῦ Εὐαγγελίου Ποιμένα ὅστις, ἀφείς τὰ ἐννεήκοντα ἐννέα πρόβατα, περιήρχετο ἀναζητῶν τὸ ἐν καὶ μόνον ἀπολωλός. Σὺν τῇ φυσικῇ ὅμως ταύτῃ ιδιότητι τοῦ ἀπὸ σήμερον ἰδίᾳ ἀναλαμβάνοντος τὴν ὑμετέραν διακυβέρνησιν, ἀπαιτῶ καὶ παρ' ὑμῶν, τεκνία μου, στρατιωτικὴν πειθαρχίαν, πρὸς ὅσα ὁ διέπων τὴν ἡμετέραν Σχολὴν κανονισμὸς διακελεύεται. Δὲν θέλω, τεκνία μου, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς μου, ὡς ἐκ τοῦ ἀξιώματός μου, νὰ με φοβῆσθε· θέλω νὰ με σέβησθε, θέλω νὰ με ἀγαπάτε ὡς πατέρα· διότι αἱ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον.» Ἀλλὰ δὲν θὰ ἀγνοῆτε φρονῶ καὶ ὅτι ἐν τῇ τελείᾳ ἴσα ἴσα ἀγάπη δὲν ἔχει χώραν μῆτε ὠρισμένων καθηκόντων παρέκβασις, μῆτε διαγεγραμμένων χρεῶν ἐλαχιστοτάτη παρεκτροπή. Ἐάν ποτε δὲ ἡ ἀσθένεια τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὠθήσῃ ὑμᾶς καὶ εἰς ἀποπλάνησιν ἀπὸ τῶν ὑμετέρων καθηκόντων, ἐστὲ βέβαιοι ὅτι θέλετέ με εὐρίσκει πάντοτε ὄχι μόνον δικαιοτάτον εἰς τὴν ἐπιβολὴν τῆς ἀναλόγου πειθαρχικῆς τιμωρίας, ἀλλὰ συνάμα προθυμότατον καὶ εἰς παροχὴν τελείας ἀμέσως συγγνώμης, φθάνει μόνον νὰ ἐκδηλῶται ἀντικειμενικῶς ἢ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἢ τοιαύτῃ παρεκτροπῇ πλήρης συναίσθησις καὶ μεταμέλεια τοῦ παρανομήσοντος. Ἐν ἐναντία περιπτώσει θέλετέ με ἔχει ἀδυσώπητον τῶν κειμένων νόμων ἐκτελεστήν.

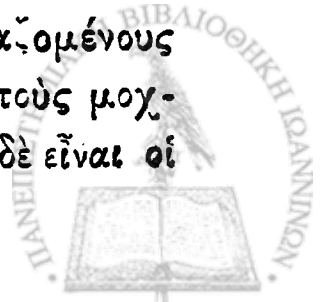
Σπουδάζετε λοιπόν, τεκνία μου, πῶς νὰ φανῆτε ἀντάξιοι τῶν μεγάλων θυσιῶν, τὰς ὁποίας δι' ὑμᾶς κατέβαλεν ἡ μακαρία, ἐκεῖνη ἀδελφὴ δυὰς τῶν ἀειμνήστων Ῥιζαρῶν. Πρώτιστον ὑμῶν μέλημα ἔστω, πῶς, ἀναπτύσσοντες τὴν διάνοιαν, νὰ μορ-

φώσητε πρὸ πάντων τὴν ὑμετέραν καρδίαν, πῶς νὰ μορφώσητε τὸ ἦθος ὑμῶν κατὰ Χριστόν. Ἡ δὲ κατὰ Χριστόν μόρφωσις ἐκδηλοῦται, ὅταν, καὶ παντὶ μὲν ἄλλῳ, ἰδίᾳ δὲ τῷ Ἱεροσπουδαστῇ, συμπαρομαρτῇ, προαγομένῳ διανοητικῶς, ἢ εὐσέβεια, ἢ ἠθικότης, ἢ χρηστότης, ἢ φιλογένεια, τὸ φιλάνθρωπον, ὁ ζῆλος πρὸς πᾶν ἐγγένει καλόν, πρὸς πᾶσαν ἱερὰν ἰδέαν, ἢ ἐμμονὴ εἰς τὰ πάτρια, ἢ ἐγκράτεια τῆς πατρίου γλώσσης καὶ πάσης ἐγγένει ὑγιοῦς γνώσεως· καὶ οὐχὶ ὅταν ψιμυθιωθῇ μόνον ἐν λόγοις ἐπιπλάστοι καλλιπείας, πρὸς ὃ ἀτυχῶς φαίνεται ὅτι ἔχει ἐστραμμένην ὅλην τὴν προσοχὴν τῆς ἡ πλειᾶς τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκπαιδευομένων νέων, ὁπότεν δέ τις θελήσῃ νὰ ρίψῃ ἐν βλέμμα καὶ ἐπὶ τοῦ ἔσω ἀνθρώπου τῶν τοιούτων, οὐδὲν ἄλλο δυστυχῶς ἀπαντᾷ ἐν αὐτοῖς, ἢ συνείδησιν κεκαυτηριασμένην, ἐπιπολαιότητα, καὶ ἀπίστευτον ἡμιμάθειαν.

Ἀντέχεσθε δεύτερον στερρῶς, τεκνία μου, τῆς διδασκαλίας τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως, ὅπως ἡ πνευματικὴ αὐτὴ μήτηρ καὶ τροφὸς ἡμῶν θὰ γαλακτοτροφῆσῃ ἡμᾶς. Μὴ καταδέχεσθε δέ ποτε νὰ τείνητε εὐήκοον οὖς εἰς τὸ πυρρωνιστικὸν πνεῦμα τῆς ἐποχῆς μας, ὑφ' οὗ δυστυχῶς ἀνερευνῶνται τὴν σήμερον τὰ πάντα. Ἐλλάς καὶ Ὁρθοδοξία, τεκνία μου, εἶναι οἱ πρῶτιστοι παράγοντες, ἄνευ τῶν ὁποίων εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ Ἑλληνισμός. Καὶ ἄς εἶπω ἐνταῦθα ἐν παρόδῳ ὅτι ἀπορῶ μὰ τὸ ναί, ἀλλὰ καὶ θλίβομαι καιρίως τὴν καρδίαν, πῶς παρουσιάζονται κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τόσον ἀκριτόμυθοι, ἵνα μὴ εἶπω ἄλλο βαρύτερον, Ἑλληνες, οἵτινες ἀπετόλμησαν ἤδη νὰ θέσωσιν ὡς ἴδιον ἑαυτῶν πρόγραμμα τὸ ἀπὸ τῶν δύο τούτων συναφῶν ὀνομάτων ἀπετρόπαιον διαζύγιον.

Ἀγαπᾶτε ἐπὶ πᾶσι τούτοις, τεκνία μου, τὴν πατρίδα, καὶ μεθ' ὅλας τὰς πολλὰς ἐλλείψεις τῶν τέκνων αὐτῆς. Ἀγαπᾶτε τὸ γλυκὺ τοῦτο ὄνομα, τεκνία μου, μέχρις αὐταπαρνήσεως τελείας. Εὐγνωμονοῦντες δὲ καὶ σεβόμενοι τοὺς ἐργαζομένους ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας διαπλάσεως, εὐγνωμονοῦντες πρὸς τοὺς μοχθοῦντας διὰ τὴν ὑμετέραν διαπαιδαγώγησιν, τριοῦτοι δὲ εἶναι οἱ

φιλογενεῖς ἡγέται τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν ἔθνους, οἳ τε ἔφοροι καὶ οἱ καθηγηταὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ταύτης Σχολῆς, ἀναμέλψατε τέλος σὺν ἐμοὶ μετὰ συντριβῆς καὶ ἐκ τῶν μυχαιτάτων τῆς ὑμετέρας καρδίας τὸ

Μάνθου καὶ Γεωργίου τῶν ἀοιδίμων ἰδρυτῶν τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου Μορφωτηρίου αἰωνία ἡ μνήμη.

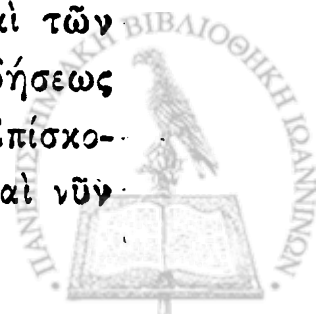

Γ Ν Ω Μ Η

Ἐπὶ τοῦ ὑποβληθησομένου εἰς τὴν ψῆφον τῆς Βουλῆς Νομοσχεδίου περὶ προσόντων τῶν ὑποψηφίων Ἐπισκόπων καὶ τοῦ τρόπου τῆς τούτων ἐκλογῆς.

«Ἐν περιπτώσει χηρείας ἐπισκοπικοῦ θρόνου» κτλ.

Ἀποφαίνομαι ὅτι ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐκλογῆς τῶν Ἐπισκόπων εἶσαι νομιμώτατος καὶ κανονικώτατος, συνάδων πληρέστατα πρὸς τε τὸ ἀρχαῖον ἔθος καὶ τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὸν τέταρτον τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὸν ἑβδομον τῆς τρίτης καὶ τὸν δέκατον ἑννατον τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δεόν νὰ θεωρῆται καὶ αὕτη ὡς ἐν θέμα, εἴτε μέγα τμήμα, ἔχον τὰς Διοικήσεις καὶ τὰς Ἐπαρχίας του. Ὅπως ὁ Ἐπίσκοπος τῆς πρώτης καθέδρας, ὅστις ἀπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ἐξῆς ἔφερε πλέον σταθερῶς τὸ ὄνομα Μητροπολίτης, (καὶ τοιοῦτοι τῆς πρώτης καθέδρας Ἐπίσκοποι μέχρι τῆς τετάρτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἦσαν ἕξ, οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Ἀντιοχείας, τῆς Ἐφέσου, τῆς Καισαρείας καὶ τῆς Ἡρακλείας) εἶχε μὲν τὸ δικαίωμα τοῦ προηγεῖσθαι τῇ τιμῇ τῶν ἄλλων τῶν Διοικήσεων καὶ τῶν Ἐπαρχιῶν Ἐπισκόπων, ἀλλ' ἄνευ τῆς γνώμης καὶ τῆς εἰδήσεως αὐτῶν οὐδένα ἐδικαιοῦτο νὰ ἐκλέξη καὶ χειροτονήσῃ Ἐπίσκοπον ἐν χηρευούσῃ διοικήσει ἢ ἐπαρχίᾳ, τοιοῦτοτρόπως καὶ νῦν

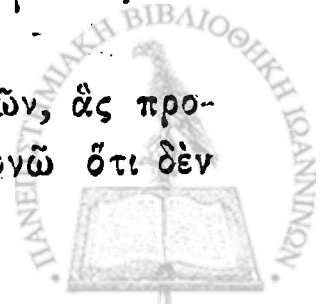
ὀφείλει γίγνεσθαι ἀπραλλάκτως καὶ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ οὕτως εἶπεῖν **Θέματι, τοῦ Μητροπολίτου τοῦ κλίματος** ὑποχρεομένου νὰ προσκαλῆ τοὺς Ἀρχιεπισκόπους καὶ Ἐπισκόπους τῶν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ κλίματι περιλαμβανομένων διοικήσεων καὶ ἐπαρχιῶν, ὅπως διὰ γραμμάτων γένωνται σύμφηφοι εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὑποψηφίου διὰ τὴν χηρεύουσαν θέσιν Ἐπισκόπου. Μόνη ἡ χειροτονία ἀνῆκε δικαίωματι εἰς τὸν Ἐξαρχον ἢ Μητροπολίτην τοῦ δεῖνος θέματος, λόγου χάριν τοῦ Θρακικοῦ, τῆς Ἀσιανικῆς, τῆς Ποντικῆς Διοικήσεως. Ἡ ἐκλογὴ ὅμως ἀνέκαθεν ἀνῆκεν εἰς τὴν ὀλομέλειαν τῶν Ἐπισκόπων, τῶν ἐχόντων τὴν ἀναφορὰν αὐτῶν πρὸς τὸν Ἐξαρχον τοῦ δεῖνος θέματος. Ἐπὶ τοῦ ἄρθρου λοιπὸν τούτου τοῦ ἐν λόγῳ Νομοσχεδίου ἐπαναλαμβάνω ὅτι εὐρίσκω νομιμότητα καὶ κανονικότητα.

«Ἴνα ψηφισθῆ τις Ἐπίσκοπος» κτλ.

Ἀποδέχομαι καὶ τὰ τιθέμενα ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ προσόντα, ἅτινα δέον νὰ ἔχη ὁ δι' ἀρχιερατείαν ἐκλέξιμος κληρικός, ἐξαιρέσει τοῦ νοήματος τοῦ ἐμπεριεχομένου ἐν ταῖς λέξεσιν, «ἢ δίπλωμα διδάκτορος τοῦ ἐθνικοῦ ἢ ἀλλοδαποῦ Πανεπιστημίου.» Εἰς τὸ πνεῦμα τῶν λέξεων τούτων ἐνδεχόμενον νὰ περιέχεται ἡ ἔννοια ὅτι καὶ δίπλωμα Φιλολογικὸν λόγου χάριν εἰάν φέρῃ ὁ λόγιος κληρικός, εἶναι καὶ εὗτος ἐκλέξιμος. Φρονῶ ὅτι ὁ ἐπισκοπῆς ὀρεγόμενος κληρικός, ὀφείλει πρωτίστως νὰ ἐπιδοθῆ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Θεολογικῆς ἐπιστήμης· ἐπομένως δέον νὰ ἔχη ἀποκλειστικῶς πτυχίον Θεολογικῆς Σχολῆς μόνον ἀνεγνωρισμένης. Ἄμεινον, βεβαίως, μετὰ τοῦ Θεολογικοῦ διπλώματος νὰ συνυπάρχη τῷ ἐκλεξίμῳ καὶ πτυχίον ἄλλης Σχολῆς. Ἄλλ' ἀνευ πτυχίου Θεολογικοῦ φρονῶ ὅτι εἶναι ἀντιστροφή τῶν φυσικῶν ὄρων καὶ ἀναχρονισμὸς πλήρης.

· «Κατὰ τὴν πρώτην ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος Νόμου τριετίαν» κτλ.

Ἡ θυρὶς αὕτη, χάριν ἀποφυγῆς θλιβερῶν συνεπειῶν, ἄς προτίθεται ἴσα ἴσα τὸ Νομοσχέδιον νὰ προλάβῃ, φρονῶ ὅτι δὲν

πρέπει να υπάρχει. Ἀντί να ἔχῃσι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλεξιμοῦ οἱ κληρικοί, οἱ μὴ φέροντες τὸ ἐν τῷ ἔδαφίῳ β' μνημονευόμενον πτυχίον, εἶναι καλλίτερον κατ' ἐμὲ νὰ παραπέμπωνται εἰς ἐξέτασιν ἐνώπιον εἰδικῆς ἐπιτροπῆς πάντες οἱ τοιοῦτοι, οἱ μὴ δυνηθέντες μὲν ἕνεκα διαφόρων περιστάσεων νὰ τύχῃσι διδακτορικοῦ τῆς Θεολογίας πτυχίου, ἀποκτήσαντες δ' ὅμως ἐν τῇ δεκαετῇ ὑπηρεσία αὐτῶν εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ Νομοσχεδίου ὀριζόμενας θέσεις εἰδικὰς τῆς Θεολογικῆς ἐπιστήμης γνώσεις. Καὶ ἂν μὲν, ἐξετασθησόμενοι, ἀναδειχθῶσιν ἄξιοι τοῦ διδακτορικοῦ τῆς Θεολογίας πτυχίου, καταριθμηθῆτωσαν καὶ οὗτοι εἰς τοὺς ὑποψηφίους Ἐπισκόπους· ἄλλως ἀποκλειέσθωσαν.

«Οἱ μὴ κεκτημένοι τὰ ἐν τῷ ἔδαφίῳ γ' ὀριζόμενα προσόντα» κτλ.

Ἡ ὀριζομένη δεκαετής προθεσμία ἀπὸ τῆς λήψεως τοῦ ἀναγκαίου πτυχίου, εἶναι μακρὰ κατ' ἐμὲ καὶ λίαν ἐκτενής. Ἐὰν αἴφνης ὁ τυχὼν τοῦ διδακτορικοῦ τοῦ πτυχίου κληρικός δὲν εὔρῃ μὲν θέσιν εἰς τὰ ἐν τῷ ἔδαφίῳ γ' ὀριζόμενα μέρη, διδάσκη δ' ὅμως εὐδοκίμως τὰ Ἑλληνικὰ λόγου χάριν εἰς Σχολαρχεῖον, διατὶ ὁ τοιοῦτος μὲν νὰ ἀποκλείηται τοῦ δικαιώματος τῆς ὑποψηφιότητος ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον δεκαετίαν, ὁ δὲ ὡς καθηγητῆς τῶν ἱερῶν μαθημάτων διδάξων κληρικός νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς μόνον μετὰ ἐξαετῆ ὑπηρεσίαν; Καλὸν θεωρῶ νὰ ὀρισθῇ δι' ὅλους μόνον ἐξαετῆς ὑπηρεσία.

«Τὰ παρὰ τῶν Ἀρχιερέων γράμματα ἐσφραγισμένα» κτλ.

Εἶμαι σύμφηρος ἐφ' ὅλων τῶν ἐν τῷ ἔδαφίῳ τούτῳ ἀναγραφόμενων λεπτομερειῶν, ἐξαιρέσει μόνον τῆς λεπτομερείας, καθ' ἣν τὰ ἐπισκοπικὰ γράμματα διαβιβάζονται πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Ἀφοῦ ὁ ἀρμόδιος Ὑπουργὸς θὰ παρίσταται κατὰ τὸ Νομοσχέδιον εἰς τὴν ἀποσφράγισιν τῶν φακέλλων, οἵτινες θέλουσιν ἐμπεριέχει τὰ Ἀρχιερατικὰ ψηφοδέλτια, ἀφοῦ ὁ Ὑπουργὸς θὰ συνυπογράψῃ εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ συνταχθησόμενον Συνοδικὸν Πρακτικόν, φρονῶ ὅτι οὐδεμίαν σημασίαν ἔχει καὶ ἡ εἰς τὸν ἴδιον ἀποστολὴ τῶν Ἀρχιερατικῶν γραμμάτων. Μᾶλ

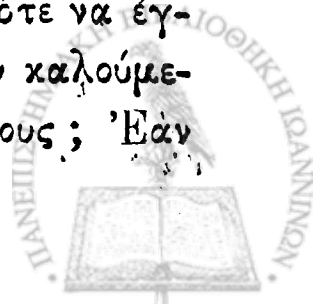

λον σύμφωνον πρὸς τὰ δικαιώματα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι κατὰ τοὺς κανόνας, τὸ ἀποστέλλεσθαι τὰ ἐσφραγισμένα τῶν Ἀρχιερέων γράμματα οὐχὶ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ἀλλὰ πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ὅστις καὶ κατόπιν, ἐντὸς τριημέρου ἀπὸ τῆς λήξεως τῶν ἀπὸ τῆς προσκλήσεως τριάκοντα ἡμερῶν, εἰδοποιεῖ τὸν ἀρμοδίον Ὑπουργόν, ἵνα παρευρεθῇ εἰς τὴν ὁρισθεῖσαν διὰ τὴν ἀποσφράγισιν τῶν Ἀρχιερατικῶν δελτίων τακτικὴν συνεδρίασιν. Οὕτω κατ' ἐμὲ καὶ ἡ οὐσία μένει ἢ αὐτή, καὶ οἱ τύποι δὲν παρορῶνται.

«Τὴν ἐπιρῶσαν τῆς διαλογῆς ὑποβάλλεται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου» κτλ.

Ἐπὶ τῆς παραγράφου ταύτης ἐπεθύμουν νὰ ἐδηλοῦτο σαφέστερα ἢ ἔννοια τοῦ Νομοσχεδίου. Ὑποτεθείσθω λόγου χάριν ὅτι, ἐκ τῆς γενομένης διαλογῆς τῶν Ἀρχιερατικῶν ψηφοδελτίων, προέκυψε τὸ ἐξῆς ἀποτέλεσμα. Ὁ μὲν Α' ἔλαβε ψήφους 25, εἴτε καὶ ἐξελέγη παμψηφεῖ. Ὁ Β' ἔλαβε 5 καὶ ὁ Γ' 3. Ἐπὶ τίνα ἐκ τῶν τριῶν τούτων ὑποψηφίων θὰ ἐπέλθῃ ἡ Βασιλικὴ ἔγκρισις, μετὰ τὴν προηγηθησομένην γνωμοδότησιν καὶ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ; Λέγοντες ταῦτα, δὲν ἐννοοῦμεν νὰ θέσωμεν ὑπὸ ἀμφισβήτησιν τὸ δικαίωμα τῆς Α. Μεγαλειότητος, τοῦ Βασιλέως, εἰς ὃν ἐναπόκειται ἡ ἔγκρισις ἐπὶ τὸν ἕνα τῶν τριῶν ὑποψηφίων. Ἀλλὰ παρατηροῦμεν πρῶτον ὅτι τὸ βασιλικὸν αὐτὸ δικαίωμα εἶναι ἐγκριτικόν, ἢ δὲ ἔγκρισις δὲν δύναται νὰ ᾔηται αὐθαίρετος καὶ σφαλερά, διότι τότε δὲν εἶναι ἔγκρισις. Ἀλλὰ δεύτερον, ὅπως μὴ καὶ ἡ Ἱεραρχία τοῦ Κράτους περιπέσῃ εἰς φαῦλον κύκλον, δὲν εἶναι νόμιμον ἅμα καὶ ὀρθὸν νὰ διασαφηνισθῇ ἐκ τῶν προτέρων ἢ ἐξαιρετικῇ αὐτῇ περίπτωσις, καὶ τοῦτο ἵνα τηρηθῇ ἀκέραιος καὶ ἡ θειότης τῆς ἐκλογῆς; Τὸ ἐννοῶ νὰ ἐπέλθῃ ἡ βασιλικὴ ἔγκρισις ἐπὶ τὸν πλειονοψηφίσοντα ἢ καὶ μειοψηφίσοντα ὑποψήφιον κατὰ μίαν ἢ δύο ψήφους. Ἀλλ' ἐάν, ὡς εἶπον, ὁ Α' ἐκλεγῆ παμψηφεῖ, προσήκει ἄρα γε τότε νὰ ἐγκαταλείπηται μὲν οὗτος, ὁ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ πλέον καλούμενος, νὰ ἐγκρίνηται δὲ ὁ Γ', ὃς ἔλαβε μόνον τρεῖς ψήφους; Ἐάν

τὸ νόημα τοῦ Νομοσχεδίου ἐν τῇ παραγράφῳ ταύτῃ ἦναι τοῦτο, καλὸν εἶναι νὰ μείνωσι τὰ πράγματα ὡς ἔχουσιν.

«Οἱ συγκροτοῦντες τὴν ἱεράν Σύνοδον Ἀρχιερεῖς» κτλ.

Πληρέστατα ἀποδέχομαι τὴν παράγραφον ταύτην ὡς κανονικωτάτην. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ἐπομένην.

«Τὴν ἰσοψηφίαν διαστέλλει ὁ κληρὸς».

Μὲ ταύτας τὰς παρατηρήσεις. Τὴν ἰσοψηφίαν ἀνέκαθεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διαστέλλει οὐχὶ ὁ κληρὸς, ἀλλ' ὁ Ἐπίσκοπος τῆς πρώτης καθέδρας, ὁ Πρόεδρος, ὅστις καὶ διὰ τοῦτο δὲν ψηφοφορεῖ, ἐπιφυλασσόμενος νὰ πράξῃ τοῦτο μόνον ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας. Τοῦτο ἐξακολουθοῦσιν ἔλαι αἱ Ἐκκλησίαι καὶ νῦν πράττουσαι, καὶ τοῦτο πρέπει κατ' ἐμὲ νὰ γίνηται καὶ ἐν Ἑλλάδι.

«Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν τὰ ἐντὸς τῆς τριακονθημέρου προθεσμίας» κτλ.

Ἡ περίπτωσις αὕτη νομίζω ὅτι εἶναι ἀδύνατος νὰ λάβῃ χώραν. Μόνον ἐὰν παραδεχθῶμεν ἀφ' ἐνὸς μὲν Κυβέρνησιν, θελήσουσαν νὰ ἐπέμβῃ ἐμμέσως καὶ ἐκλιπαρήσῃ διὰ γραμμάτων αὐτῆς τὴν ἀδιαφορίαν τῶν ἱεραρχῶν πρὸς μὴ ἔγκρισιν ἀποστολὴν τῶν ψηφοδελτίων των, καὶ ἀφ' ἑτέρου Ἐπισκόπους, καταπροδίδοντες τὰ ἱερώτερα τῶν καθηκόντων αὐτῶν, μόνον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἶναι δυνατὴ ἡ περίστασις, ἡ προβλεπομένη ὑπὸ τοῦ ἐδαφίου τούτου. Οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ ὅτι πάντες οἱ Ἀρχιερεῖς τοῦ Κράτους θέλουσι σπεύσει ἐκ καθήκοντος νὰ διαβιβάσωσι τὰ ψηφοδέλτια αὐτῶν ἐντὸς τῆς ὀριζομένης προθεσμίας. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει εἶναι ὑπεύθυνοι ἐπὶ ἀμελείᾳ σπουδαιοτάτου αὐτῶν καθήκοντος, καί, ἐὰν τὸ Νομοσχέδιον δὲν θέλῃ νὰ ἀφήσῃ καὶ τὴν ἄλλην ταύτην θυρίδα ἀνοικτὴν, πρὸς καταστρατήγησιν αὐτοῦ, ὀριζέσθω ἐν αὐτῷ ἀντὶ τούτου ὅτι ὁ ἀδιαφορήσων Ἐπίσκοπος διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ψηφοδελτίου του, ὑπόκειται εἰς ἀπώλειαν τριμήνου αὐτοῦ ἐπιδόματος.

Ἐπὶ τῶν ἐπομένων τριῶν παραγράφων δὲν ἔχω νὰ παρατηρήσω τι· εἶναι τυπικώτατα τὰ διατυπούμενα.

Τέλος ἐπὶ τῶν τελευταίων δύο, ὡς ἀλληλενδέτων, παρατηρῶ τὰ ἐπόμενα. Ἀμφότεραι αἱ περιπτώσεις ἀποφεύγονται, ὅταν, τοῦ ἐν λόγῳ Νομοσχεδίου ἐγκρινομένου καὶ ψηφισομένου, ἀμέσως διαταχθῇ ἡ προσαγωγή τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων, τῶν ἐχόντων τὰ ὀρισθέντα προσόντα, δι' ὧν διαπιστωθῆσεται ἡ ἀξιότης τῶν ὑποψηφίων Ἐπισκόπων, καὶ ἡ κατόπιν τούτου ἐγγραφή τῶν ὀνομάτων αὐτῶν εἰς ἰδιαίτερον Βιβλίον, ἐν ᾧ θὰ ἐγγράφονται καὶ εἰς τὸ μέλλον, τῇ αἰτήσει των, πάντες οἱ ἀποκτήσοντες τὰ ἀναγραφόμενα ἐν τοῖς ἐδαφίοις β' καὶ γ' προσόντα. Οὕτω δὲ ἐξουδετεροῦνται καὶ αἱ προβλεπόμεναι περιπτώσεις εἰς ἀμφοτέρας τὰς παραγράφους, καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς ἱεραῆς Συνόδου, ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν πρὸ τῆς διαβεβαιώσεως, καταθέσεως τῶν ἐπισήμων τοῦ ἐκλεγομένου ἐγγράφων, ἐκλείπει· καθόσον πολὺ πιθανὸν ὁ ἐκλεγείς νὰ ζῆ μακρὰν τῆς Ἑλλάδος, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει δὲν ἐννοῶ πῶς εἶναι δυνατόν τῷ τοιούτῳ νὰ προσαγάγῃ εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Συνόδου ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν πρὸ τῆς διαβεβαιώσεως αὐτοῦ τὰ δηλοῦντα τὴν θεολογικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν ἔγγραφα, ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ ἀκούσῃ ὅτι ἡ ἐκλογή του ἐκτρύχθη ἄκυρος. (1)

Ἐγγραφον ἐν Ἀθήναις, τῇ 20 Ὀκτωβρίου 1882

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

Πρὸς τὴν Α. Μεγαλειότητα τὸν Βασιλέα κατὰ τὴν ἐνώπιον Αὐτοῦ παρουσιάσιν μου τῇ 3 Νοεμβρίου 1882.

Ἡδύοκησας, Μεγαλειότατε, νὰ με δεχθῆς ἐνώπιόν Σου, προσελθόντα ὑπὸ τε τὴν ιδιότητά μου ὡς ταπεινοῦ Ἐπισκόπου τοῦ

---

(1) Ἡ γνώμη ἡμῶν αὕτη διεβιβάσθη τῷ τότε Ὑπουργῷ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, τῷ ἀειμνήστῳ Κωνσταντίνῳ Λομβάρδῳ, κατόπιν ἐγγράφου αὐτοῦ αἰτήσεως.

τοῦ εὐσεβοῦς βασιλείου Σου, καὶ ὑπὸ ἐκείνην τὴν σημερινήν, ὡς Διευθυντοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς, ἵνα καθυποβάλω κατὰ καθῆκον ἱερὸν ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος τὰ ταπεινὰ σέβη μου καὶ τὴν εἰς τὸν θρόνον Σου ἀπεριόριστον ἀφροσίωσίν μου.

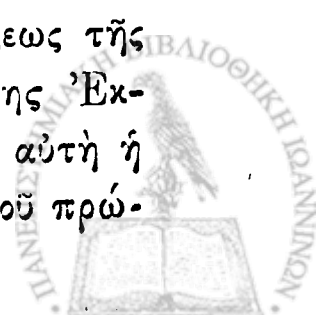
Θεωρῶν συνεπῶς ἑμαυτὸν εὐτυχῆ, διότι δευτέραν ταύτην φορὰν ἀξιοῦμαι νὰ ἀτενίζω πρὸς τὸ μαγεῦον πᾶσαν φιλοπάτριδα καρδίαν ἱερὸν πρόσωπόν Σου, δέομαι τοῦ Ὑψίστου θεرمῶς ἵνα Σὲ διαφυλάττῃ μεθ' ὅλης τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας Σου ὑγιᾶ καὶ ἀκλόνητον ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου Ἑλληνικοῦ θρόνου Σου, ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν προβιβάζων τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

ΟΜΙΛΙΑ

Ῥηθέϊσα τῇ ἐνδεκάτῃ Ἰανουαρίου 1883 ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ «Ἐαρνασσῶ.»

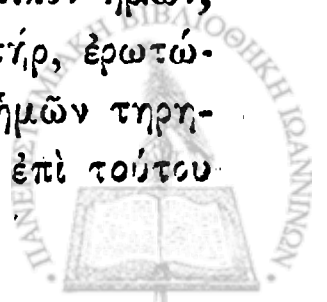
Μεθ' ὅσης ψυχικῆς θυμηδίας εἶχομεν μάθει καὶ ἡμεῖς ἔτι ἡ κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν περίοδον διοικοῦσα τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἱερά τοῦ Βασιλείου ἡμῶν Σύνοδος, πληρέστατα συναισθανομένη τὴν ἑαυτῆς ὑψηλὴν ἀπρωστολήν, κατέγινε καὶ παρεσκεύασε Νομοσχέδιον περὶ μισθοδοσίας τοῦ κλήρου ἐνγένει, δι' ἐπὶ τούτῳ συστάσεως ἐκκλησιαστικοῦ τινος ταμείου, οὗ αἱ λεπτομέρειαι τυγχάνουσιν ἤδη ὑμῖν ἄλλοθεν γνωσταί, μετὰ διπλάσιας ὀδύνης ἐνηχῆθημεν ἑναγχος παρὰ διαφορῶν πηγῶν, οὐ πρὸ πολλῶν δὲ ἡμερῶν καὶ ἀπὸ τοῦ ἰδίου τούτου τόπου, ὅτι τὸ προνοῦν τέλος πάντων μετὰ πάροδον Συνταγματικοῦ βίου τοσούτων ἐνιαυτῶν καὶ περὶ τῆς παρορωμένης ταύτης τάξεως τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας ἄριστον τοῦτο ἔργον τῆς διοικούσης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐκεῖνο, ὑπὲρ οὗ αὐθόρμητος καὶ αὐτὴ ἡ ἀρτισύστατος Ἡγεμονία τῆς Βουλγαρίας ἀμέσως ἀπὸ τοῦ πρώ-

του ἔτους τῆς πολιτικῆς αὐτῆς χειραφετήσεως ἐμερίμνησεν, οὐδὲ κατ' ἀρχὴν κἂν ἐγένετο ἀποδεκτὸν παρὰ τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν ἐνθερμον ὑποστήριξιν παντός ὃ,τι τείνει εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων.

Ἐάν, Κύριοι, ἐλάβετε πείραν, ὡς δὲν ἀμφιβάλλομεν, τῆς δίψης, τοῦ ζήλου, τοῦ φλογεροῦ πατριωτισμοῦ τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνοσ, μεθ' ὧν ἐνεργεῖ καὶ ἀποβλέπει πρὸς τὸ κέντρον τοῦτο τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐὰν ἐγένεσθέ ποτε μάρτυρες τῶν παλμῶν τῆς καρδίας, μεθ' ὧν ὁ ὑπόδουλος Ἕλληνα ἀποδέχεται ἀσπαζόμενος πᾶσαν ἐπαναστατικὴν ἰδέαν, ἐπὶ μόνῃ τῇ γλυκυθύμῳ ἐλπίδι τῆς μετὰ τῆς Μητρὸς ταύτης ἐνώσεως αὐτοῦ, καὶ ἐννοοῦμεν πάντοτε τὴν μεγάλην μερίδα τοῦ ὑποδούλου ἔθνους, διότι ὑπάρχουσιν ἀτυχῶς καὶ ἐν τούτῳ ἐξαιρέσεις, πληρέστατα φρονοῦμεν θέλετε δικαίῳ τῆς ἡμᾶς, ὁμολογοῦντας ὑμῖν ὅτι, ἀπέναντι μιᾶς τοιαύτης συμπεριφορᾶς τῶν καθ' ἡμᾶς πολιτευομένων πρὸς τὴν διοικοῦσαν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος Ἱερὰν Σύνοδον τοῦ Βασιλείου ἡμῶν, ἔστημεν ἀληθῶς ἐπὶ πολὺ ἐννεσί, καί, βαθύτατα τὴν καρδίαν πληγέντες, ἀπεινάμεν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς μετὰ συνοχῆς ψυχῆς τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν. Καὶ λοιπόν, κατὰ μὲν τὰ 1878 προσηγέχομεν καὶ ἡμεῖς θυσίαν εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἐλευθερίας καὶ Ἐπισκοπεῖον καὶ περιουσίαν καὶ εἴτι ἄλλο πολύτιμον κέκτηται ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς· ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμετέρων τούτων ἐγκατελίπομεν ἐν πλήρει μεσονυκτίῳ τῆς 15 Αὐγούστου τὴν ἡμετέραν ἔδραν, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς ὀγδοήκοντα δύο Ἀμπελακιωτῶν τεθέντες, διημερεύσαμεν ἐν τῇ παραμεθορίῳ τοῦ Καραλή Δερβὲν συμπλοκῆ, ὑπερθεν τῶν κεφαλῶν ἡμῶν ἐν συριγμῷ ἀπαισίῳ διερχομένου τοῦ θανάτου, ἵνα ἰδίῳ ὡσὶν ἀκούσωμεν καὶ ἰδίῳ ἔμμασιν ἴδωμεν ὅτι ἡ λεγομένη ἀνωτάτη Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ τῆς Ἑλλάδος ὀνόματι μόνον ὑφίσταται;

Δὲν ἐπλέξαμεν, Κύριοι, ἡμεῖς αὐτοὶ τὸν πανηγυρικὸν ἡμῶν, ταῦτα εἰπόντες. Ὁ πρᾶος καὶ ἄτυφος ἡμῶν χαρακτήρ, ἐρωτώμενος, ἐθίζει νὰ σιωπᾷ· καὶ ἀπόδειξις ἡ ἐκ μέρους ἡμῶν τηρηθεῖσα τότε ἄκρα σιγή· ἀπόδειξις καὶ ἡ ἄχρι τοῦδε ἐπὶ τούτου

τηρουμενή ἀρασία ἡμῶν, μετὰ πολιτικῶν, λογίων, ὑπαλλήλων καὶ ἄλλων ἐπισημοτήτων, συντυγχάνοντων. Ἀρέσκει ἡμῖν νὰ μὴ ἀκούηται καύχησις παρὰ τοῦ δρῶντος προσώπου. Ἀλλὰ πρώτην ταύτην φορὰν κατ' ἀνάγκην μνημονεύομεν τῶν καθ' ἡμᾶς, ἵνα ἀπλῶς μόνον παραστήσωμεν πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐπιείκειαν τὸ μέγα ἄλγος τῆς ἡμετέρας καρδίας, τὸ ὅποιον ἐξακολουθεῖ νὰ πληροῖ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἐμπειρικῇ ἀνευρέσει τῶν ἀληθειῶν αἰτίων, δι' ἃ ναυαγοῦσι πάντοτε σχεδὸν αἱ σπουδαιότεραι ἐνέργειαι τῆς ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς τῆς Ἑλλάδος.

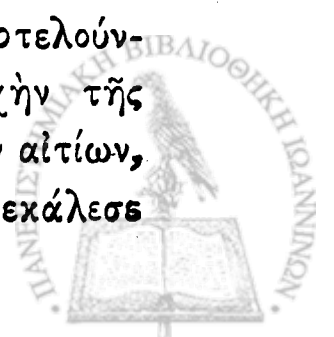
Ὅτε, συγκεκινημένοι διὰ τὴν ἐκ τοῦ ποιμνίου ἡμῶν ἀπομάκρυνσιν, ἐγκατελείπομεν τὰ Θεσσαλικά Τέμπη, καί, πλήρεις ἐνδιαφέροντος ζωηροῦ, διότι ἠξιούμεθα μίαν ὥραν ἀρχήτερα νὰ ἴδωμεν τὴν προτεύουσαν, ἐσπευσμένως κατηυθυνόμεθα εἰς τὰ ἐνταῦθα, ὅπως ἀναλάβωμεν τὸ ἐπίμοχθον τῆς Διευθύνσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς ἔργον, τὸ πρόσθετον τοῦτο φορτίον, εἰς ὃ ἡ σεβαστὴ καὶ πεφωτισμένη Κυβέρνησις ἡμῶν, ἀμείβουσα φαίνεται ἐν τῷ ἐμῷ προσώπῳ τὴν ἀρετὴν τῆς φιλοπατρίας, ἠυδόκησεν αὐθόρμητος νὰ μᾶς καλέσῃ, ἱκανοποιούσα ἴσως ἡμᾶς ἄλλως τε καὶ διὰ τὴν εἰς λίαν στενότατον ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας κύκλον περιέλευσιν ἡμῶν, καθόσον, ὡς γνωστόν, διὰ τῆς νέας μεταρρυθμίσεως τῶν ὁρίων τοῦ ἡμετέρου βασιλείου δέκα μόνον χωρία χριστιανικὰ ἐκ τῆς ἡμετέρας Ἐπισκοπῆς ἠτύχησαν νὰ περιληφθῶσιν ἐντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ, σύμπαντος τοῦ ἄνω Ὀλύμπου, τοῦ ἀπαρτίζοντος ἰδίᾳ τὴν περιφέρειαν τῆς ἡμετέρας ἐπαρχίας, πέραν τῆς μεθορίου γραμμῆς ἀτυχῶς ἐναπολειφθέντος, κατειχόμεθα, Κύριοι, ὑπὸ τῶν γλυκυτέρων ἰδανικοτήτων διὰ τὸν προσφιλεῖ ἡμῖν τόπον τοῦτον. Ἐκολλακευόμεθα φρονοῦντες καὶ πιστεύοντες, εἰς τὰ πνευματικὰ ἰδίως ἔργα τῶν καθ' ἡμᾶς λογίων ἀφροῶντες, ὅτι τὰ ἀνώτερα στρώματα τῆς Ἑλληνικῆς ἐνταῦθα πολιτείας περὶ οὐδενὸς ἄλλου διαβουλεύονται, πρὸς οὐδὲν ἄλλο κατευθύνουσι τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν, ἢ πῶς νὰ προβιάζωσι κλιμακῆδὸν ἀπὸ ἀρετῆς εἰς ἀρε-

τήν, ἀπὸ χρηστότητος εἰς χρηστότητα, τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν ἔθνος. Ἐφρανταζόμεθα ὅτι ἐξαιρέτως ἐνταῦθα ἠθέλομεν εὔρει τὸ ἴνδαλμα τοῦ ἀκραιφνοῦς πατριωτισμοῦ παρὰ πᾶσιν ἀνεξαιρέτως τοῖς πολιτικοῖς ἡμῶν κύκλοις ἐνσαρκωμένον. Ἐνομίζομεν ὅτι τὰ πρότυπα τῆς εὐσεβείας, τῆς πίστεως, τοῦ χρηστοῦ βίου, τῆς ἠθικότητος, τῆς εἰς τὸ καθῆκον αὐταπαρνήσεως, ἐνταῦθα ἰδίως θὰ ἀντενακλῶντο πλουσίως εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἡμετέρων κληρικῶν, καὶ πρὸ πάντων τῶν Ἐπισκόπων. Ὑπετοπάζομεν ὅτι ὁ λόγιος κόσμος θὰ ἠμιλλᾶτο ἐξαιρέτως τίς τοῦ ἄλλου πλείονας ἠθικοὺς καρποὺς καὶ ἔργα ἀγαθὰ, σὺν τοῖς διανοητικοῖς αὐτοῦ κόποις, νὰ παραθέτῃ πρὸς μίμησιν εἰς τὴν κοινωनीαν. Ἀδιστακτως ἐπιστεύομεν τέλος ὅτι ἐνταῦθα ἐνεσωματοῦτο πᾶσα συλλήθῃ ἡ θρησκευτική, ἡ ἠθική, ἡ πολιτειακὴ ἀρετή, πρὸς ἣν ἀποβλέποντα τὰ πλήθη ἐπαραδειγματίζοντο εἰς τὸν βίον αὐτῶν. Ταῦτα δὲ λέγοντες, δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι οὐδὲ ἵχνος τῶν διαγραφεισῶν ἰδανικοτήτων εὔρομεν ἤδη εἰς τὸν ὀμφαλὸν τοῦτον τῆς Ἑλλάδος, ἐνθα ἀπὸ τριμηνίας ἀναστρεφομεθα. Ἐξ ἐναντίας εὔρομεν ὁμολογουμένως πληθώραν οἰονεὶ παντός διανοητικοῦ ἔργου, ἵνα μὴ εἴπωμεν καὶ πληθώραν παντός ὕλικου. Ἀλλ' ἐννοοῦμεν ὅτι ἦλθομεν προδιατεθειμένοι νὰ εὔρωμεν καὶ πληθώραν παντός ἠθικοῦ καλοῦ, πάσηςκοινωνικῆς ἀρετῆς. Τὴν ἰδιοτέλειαν, τὴν ἀτομικότητα, τὸ ἠθικὸν καχὸν ἐνγένει, ἐφρανταζόμεθα ὅτι μόνον εἰς τὰ κατώτερα στρώματα τῆς ἐνταῦθα κοινωनीας θὰ διέβλεπέ τις κάπου καὶ κάπου διαπραττομένας. Ποῦ ἦτο δυνατόν νὰ φαντασθῶμεν ὅτι ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ταύτῃ τοῦ ὀρθοδόξου Ἑλληνικοῦ βασιλείου, πρὸς ἣν ἐναγώνιον ἔχει τὸ ὄμμα ἐστραμμένον πᾶσα ὑπόδουλος Ἑλληνικὴ ψυχὴ, ὁ μὲν πολιτευόμενος ἀνταλλάσσει τὴν ἑαυτοῦ ψῆφον ἀντὶ ὀλίγης φακῆς, ἡ δικαιοῦσα Ἐκκλησία ὅτι δὲν εἰσακούεται παρὰ τῇ πολιτεία οὐδ' ἐπ' αὐτῶν τῶν καθαρῶς πνευματικῶν αὐτῆς καθηκόντων, ἢ νὰ εἴπωμεν καλήτερα ὅτι αὐτὴ δὲν ἐνεργεῖ συμφώνως πρὸς τὸν θεῖον αὐτῆς προορισμόν, μέγα δὲ μέρος τοῦ ὀρθοδόξου Ἑλληνικοῦ λαοῦ ὅτι τὴν ἀπιστίαν, τὴν ἀσέβειαν, τὴν ἀνηθικότητα,

τὴν ἀκολασίαν, τὴν λατρείαν τοῦ ἐγώ, ἀνήγαγε φαίνεται ἀπὸ πολλοῦ εἰς τόσα δόγματα νέας πίστεως!!! Καὶ ἰδοὺ διατί, Κύριοι, ὑπέστημεν τὴν ὀδυνηροτέραν ἴτως ἔκπληξιν ἡμεῖς ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς μὴ ἐγκρίσεως τοῦ ὑποβληθέντος παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Νομοσχεδίου· ἰδοὺ διατί μετ' ἐκπλήξεως ἠναγκάσθημεν νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς τὰς παραγούσας τὴν κατάστασιν ταύτην αἰτίας· ἰδοὺ διατί, ἐνδόντες ἄλλως τε καὶ εἰς ἐκφρασθεῖσαν εὐχὴν ἀγαθοῦ μέλους τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, ὑπεκλέψαμεν ὥρας τινὰς ἀπὸ τὴν ἀπορροφῶσαν τὰς ἡμετέρας ἐνεργείας πολυάσχολον τῆς ἥς προϊστάμεθα Σχολῆς Διεύθυνσιν, ὅπως ἐστιάσωμεν ὑμᾶς καὶ ἡμεῖς μὲ τὸ ἀνά χειῖρας ἀνάγνωσμα κατὰ τὴν παροῦσαν ἐσπέραν.

Τρεῖς εἰσι καθ' ἡμᾶς οἱ οὐσιώδεις λόγοι, δι' οὓς δὲν γίνεται, δὲν εἶναι ποτε ἐλπίς νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸν τὸ περὶ μισθοδοσίας τοῦ Κλήρου ὑποβληθὲν Νομοσχέδιον τῆς διοικήσεως Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Πρῶτος, ἡ ὡς μὴ ὤφειλε λαμβάνουσα ἀρχὴν νὰ ἐνσαρκῶται παρὰ πολλοῖς τῶν πολιτευομένων ἡμῶν ἀσεβῆς δοξασία περὶ τοῦ ματαίου καὶ ἀνωφελοῦς δῆθεν τῆς θρησκευτικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐνγένει, συνεπῶς δὲ καὶ τοῦ Ἑλληνος μορφώσεως· δι' ἄλλων λόγων ὅτι ἡ πίστις καὶ ἡ θρησκεία εἶναι πράγματα περιττά, εἶναι προϊόντα, ὡς λέγουσι, μεσαιωνικῆς βαρβαρότητος καὶ ἀμαθείας, καὶ ἐπομένως ὅτι ἡ χριστιανικὴ θρησκεία καὶ πίστις θέλει ἐκλείψει ἡμέραν τινὰ καὶ αὕτη, ὅπως τόσαι ἄλλαι ἐξέλειψαν, ὁπότεν δῆθεν ἡ γνῶσις πληθυνθῆ παρὰ τῷ λαῷ!! Δεύτερος, ἡ γνώμη ἐνίων ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς πολιτευτῶν, ὅτι ὁ Μοναστηριακὸς πλοῦτος, τὰ εὐσεβῆ ταῦτα πρὸς τὸν Θεὸν ἀφιερώματα τῶν εὐσεβεστέρων ἡμῶν προγόνων, δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλ' εἰς τὴν Πολιτείαν! Καὶ τρίτος, ἡ χαλαρά, ἵνα μὴ εἴπωμεν ἄλλο τι, ἡμῶν τῶν ἰδίων Ἐπισκόπων συμπεριφορὰ, καὶ ἐξαιρέτως τῶν κατὰ καιροὺς ἀποτελούντων τὴν λεγομένην ἀνωτάτην Ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχὴν τῆς Ἑλλάδος. Περὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἀληθῶν τούτων τριῶν αἰτίων, δι' ἃ, ὄχι δὲν ἐνεκρίθη, ἀλλὰ καὶ τὸν γέλωτα ἴσως προεχάλεσε

τὸ περὶ μισθοδοσίας τοῦ Ἑλληνικοῦ κλήρου Νομοσχέδιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, θὰ διαλάβωμεν ἐν ὀλίγοις, παρακαλοῦμεν, ἐν τῇ παρουσίᾳ ἡμῶν ταύτῃ ἐστιάσει.

Δὲν ἀξιῶμεν, Κύριοι, ὅτι εἴμεθα δεινοὶ πολυῖστορες, ἀλλ' οὐδὲ ἠθικοφιλόσοφοι, ὅπως δυνηθῶμεν νὰ δείξωμεν ὑμῖν ὅτι ἡ θρησκεία ἢ Χριστιανικὴ δὲν εἶναι ἀνθρώπινον ἐφεύρημα· δὲν εἶναι, ὡς λέγουσι, βλάστημα τῆς δεινῆς ἀμαθείας τῶν ἐθνῶν· ἐπομένως ὅτι εἶναι ὄνειροπόλημα τοῦτ' αὐτὸ τῶν φανταζομένων ὅτι ἡ πλῆθυσις δῆθεν τῆς γνώσεως θέλει ποτὲ ἐξαλείψει αὐτὴν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς! Ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἀγαπήσαντες τὸ πρακτικὸν μόνον μέρος πάσης ἐπιστήμης καὶ γνώσεως, ἐρωτῶμεν τοὺς τὰ τοιαῦτα ὄνειροπολήματα διανοουμένους νὰ μας εἴπωσι· δεδόσθω διὰ μίαν στιγμὴν ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἐν ἡμῖν ἠθικὸς νόμος, ἡ θεία αὕτη φωνή, ἡ ἀπαιτοῦσα νὰ κανονίξῃ τὰς ἡμετέρας πράξεις, εἶναι αἴφνης προῖόν εἴτε τῆς ἀγωγῆς καὶ τῶν ἐπικρατούντων ἠθῶν, εἴτε τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν νόμων, εἴτε τῆς θρησκείας, εἴτε τυχαίου τινὸς ἐνγένει καὶ ἐξωτερικοῦ περιστατικοῦ. Ἄλλ' ἐρωτῶμεν μετὰ πόνου ψυχῆς τοῦτο· αὐτὸ τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκον, αὐτὴ ἡ ὑλικὴ τοῦ ἐγὼ θυσία, αὐτὴ ἡ πρὸς τὸν θάνατον ἀντιμετώπισις, τὴν ὁποίαν, ὁ ὑπεραμυνόμενος τῆς πατρίδος, προσφέρει, ποῦ ἄρα γε ἔχει τὸν λόγον τῆς; ἄρα γε μόνον εἰς τὴν ἀφηρημένην ἐννοιαν τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος; Λυπούμεθα ἐκ ψυχῆς διότι ἡ φορὰ τοῦ λόγου ἔφερεν ἡμᾶς, καὶ ἄκοντας, νὰ δηλώσωμεν πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐπιείκειαν πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἀπηυχόμεθα μὰ τὸ ναι ἰδίως ὡς νὰ ἀκούσωμεν, πολὺ δὲ περισσότερον καὶ νὰ μνημονεύσωμεν ἤδη αὐτοῦ, περιστάσιν, τῆς ὁποίας μετ' ὀδυνηρᾶς ἀγανακτήσεως ἐλάβομεν γνῶσιν κατ' αὐτὰς εἰσέτι τὰς χαρμωσύνους ἡμέρας τῆς μετὰ τῆς Μητρὸς ταύτης πρωτευούσης πολυποθήτου ἡμῶν ἐνώσεως. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀφ' ἐνὸς ὀμιλοῦμεν πρὸς Ἑλληνας ἀδελφούς, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ μνημονευθησόμενον συντελεῖ εἰς πρακτικωτάτην ἀπόδειξιν τῆς ἡμετέρας προτάσεως, ὅτι ὁ μὴ θρησκευτικῶς ἀνατεθραμμένος, ὁ ἀσεβής, ὁ τὰ πάντα

μεχρι τοῦ τάφου περιορίζων, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἦναι καὶ φιλόπατρις μέχρι μαρτυρίου, ἀναγκαζόμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τοῦτο μετὰ βαρυθυμίας.

Ἐξηκολούθει εἰσέτι, Κύριοι, ἡ ἀπὸ πάσης βιωτικῆς ἐργασίας ἀποχή, καὶ ἡ συνεχῆς ἑορτὴ ἡμῶν, ἐπὶ τῇ καταλήψει καὶ τοῦ ἐκ τῆς περιφερείας τῆς ἡμετέρας ἐπαρχίας ἐλευθερωθέντος τμήματος. Εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀμπελακίων, τῆς ἑδρας ταύτης τῆς ἡμετέρας Ἐπισκοπῆς, κατεπατοῦντο εἰσέτι αἱ ἀπανταχοῦ καθ' ἡμετέραν ἐντολὴν διασκορπισθεῖσαι μυρσίνας καὶ δάφνας. Ἰσταντο εἰσέτι ἀγέρωχοι καὶ γελόεσαι αἱ θριαμβευτικαὶ ἀψίδες, ἃς καὶ ἡμεῖς εἶχομεν πῆξει. Ἐξω δὲ τοῦ Ἐπισκοπέου ἡμῶν διεσταυροῦντο εἰσέτι αἱ φωναὶ τῶν πανηγυριζόντων Χριστιανῶν μας, μὲ τὰς μᾶλλον φρενητιώδεις ἐκφωνήσεις βρώντων «Ζήτω ἡ ἔνωσις, Ζήτω τὸ ἔθνος.» Καὶ ὅμως, Κύριοι, ἀκούσατε μετ' ἐκπλήξεως τί ἡμεῖς μετὰ φρίκης ἰδίους ὡστὶν ἐνηχήθημεν ἀντηχῆσαν εἰς τὴν ἐξακολουθοῦσαν εἰσέτι νὰ ἐξαγνίζηται ἀτμόσφαιραν τῶν δύο ἀδελφῶν καὶ ὑπερηράνων τῆς Θεσσαλίας ὁρέων. «Αἰρετώτερον ἡμῖν εἶναι, ἡκούσθη φωνὴ ἀσεβῆς, νὰ ἐπανέλθωμεν πλέον ἀπὸ τῆς αὔριον εἰς τὰς ἐστίας μας παρὰ ταῖς οἰκογενεαῖς ἡμῶν, παρὰ νὰ διαταχθῶμεν αἴφνης νὰ προχωρήσωμεν, ὅπως καταλάβωμεν στρατιωτικῶς καὶ αὐτὴν τὴν Μακεδονίαν!!»

Ναί, Κύριοι. Μὴ ταραττεσθε ἀπέναντι τῆς βλασφημίας ταύτης! Τοιοῦτον ἀτυχῶς τὸ πρῶτον μάθημα, τὸ ὁποῖον ἡκούσαμεν ἐκ στόματος ἐλευθέρου ἐκ γενετῆς ἀδελφοῦ ἡμεῖς οἱ θριαμβευτικῶς εἰσέτι τότε ἐξακολουθοῦντες νὰ πανηγυρίζωμεν τὴν μετὰ τῆς Μητρὸς ταύτης ἔνωσιν ἡμῶν, ἡμεῖς οἱ ἕως τότε ἀδύνατον θεωροῦντες τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὀνείρου ἡμῶν τούτου! Καὶ θέλετε νὰ λυπήσωμεν ὑμᾶς ἀκόμη βαθύτερα; Αἰδούμενοι τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἔθνους, παρατρέχομεν μὲν ἐν δακρυθύμῳ σιγῇ πάνθ' ὅσα ἐμπειρικῶς ἐδίδαξεν ἡμᾶς καὶ ἡ δεκάτη πέμπτη Αὐγούστου τοῦ 1882, ἀλλὰ καὶ ἀμάρτημα συγχρόνως θεωροῦντες ὅμως μή, κατὰ λόγον εὐλικρινείας, ἐξάρωμεν κατὰ τὸ μέρος τοῦτο τοῦ λόγου ἡμῶν καὶ τὸν φλογερὸν πατριωτισμὸν τοῦ

κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην βαστάσαντος τὴν τιμὴν τῆς Ἑλλάδος, τοῦ γενναίου λέγω καὶ εὐσεβοῦς τῆς πατρίδος τέκνου Ἐπαμεινώνδα τοῦ Μαυροδήμου, μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν τεσσάρων καὶ τριάκοντα ἡρώων εὐζώνων μας.

Καὶ πῶς ἄλλως, Κύριοι, θέλετε νὰ διανοῆται ὁ μέχρι τοῦ τάφου τὰ πάντα περιορίζων; Πῶς δικαιούσθε νὰ ἀπαιτῆτε αὐταπάρνησιν, αὐτὸ τὸ μαρτύριον, ἀφοῦ μόνη ἡ θρησκεία εἶναι ἐκείνη, ἣτις ἐμπνέει τὰ ὑψιστα, τὰ εὐγενέστατα ταῦτα αἰσθη-
ματα; Πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ λάτρις τῆς ὕλης, ὁ ἀπόγονος τοῦ πιθήκου, νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἀποτελεσματικῶς τὸν εἰς Θεὸν πιστεύοντα πολέμιον; Πρῶτον αὐτοῦ μέλημα εἰς πρώτην ἐπιτυχίαν τοῦ ἐχθροῦ, εἰς πρώτην ψευδῆ μάλιστα περὶ ἐπιτυχίας εἶδησιν, δὲν θὰ ᾔηται νὰ ὑποκινήσῃ καὶ ἄλλους εἰς φυγὴν; Ἡ, ἐὰν τοῦτο, εἰς τὴν βίαν ἐνδίδων, δὲν κατορθώσῃ, δὲν θὰ ᾔηται νὰ διανοηθῆ πῶς μᾶλλον ἐπισημότερα, μετὰ σημαίων καὶ πομπῆς, νὰ ὑποδεχθῆ τὸν καὶ δὴ κατὰ φαντασίαν νικηφόρος ἐπερχόμενον κατὰ τῆς πατρίδος τοῦ ἐχθρόν; Ἄλλ' εἶναι οἰκτρὰ παρωδία, Κύριοι, εἶναι συμπαιγνία, εἶναι ἀντικρυς φαῦλος κύκλος ἢ ἄλογος λογικὴ τῶν τοιαῦτα φαντασιοκοπούντων. Τιμὴ καὶ φιλοπατρίας καθῆκον καὶ ὑποχρέωσις, θυσία καὶ αὐταπάρνησις, ἀλήθεια καὶ δικαιοσύνη, ἀρετὴ καὶ ἠθικότης, εἶναι κλάδοι ἄνευ κορμῶν, εἶναι ἀποτελέσματα ἄνευ αἰτίων, εἶναι φαινόμενα ἄνευ λόγων, ὅταν δὲν βασιζῶνται ἐπὶ τῆς πίστεως, ὅταν δὲν προῦποθέτωσι μέλλουσαν ζωὴν, Θεὸν ἀνταποδότην. Ὁ λακπατῶν τὴν εὐτέθειαν καὶ τὴν ἠθικὴν πολιτισμὸς, δὲν δημιουργεῖ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δημιουργῆ κοινωνίας χρηστὰς καὶ ἐλευθέρας· ἐξεναντίας καταλύει καὶ τὰς ἤδη ὑπαρχούσας, διότι δὲν εἶναι ἀληθὴς πολιτισμὸς, διότι ἐξελέγχεται ὡς τέχνη τις μόνον ψευδῆς, πρὸς τὸ ζῆν ἐγκληματικῶς τοὺς πονηροὺς τοῦ αἰῶνος τούτου· πλέον δὲ ἢ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἄφευκτος ταπείνωσις καὶ δουλεία ἀναμένει τὰ μετ' ἀπιστίας καὶ ἀσεβείας ἀνατρεφόμενα ἔθνη. Καὶ ἔπειτα ἀπὸ τοιαύτας ἀρχάς, διατί τάχα ὁ μὲν στρατιώτης νὰ μὴ προτιμᾷ τὴν εἰς τὰ ἴδια ἐπάνοδον ἀπὸ τὴν εἰς τὴν

Μακεδονίαν ὑποθετικὴν καταληπτικὴν πορείαν του; διατί ὁ ἄλλος νὰ μὴ περιύηται εἰς τὸ πεδῖον τῆς δόξης ὀδυρόμενος; ὁ δὲ πολίτης, καὶ πρὸς αἴσχος τῶν τὰ ἐναντία διαβεβαιούντων, ἵνα τί νὰ μὴ προετοιμάσῃ δίκην κτήνους καὶ αὐτὴν τὴν ὑποδεξομένην τὸν Τοῦρκον λευκὴν σημαίαν, καὶ μόνον ἐπὶ τῇ φαντασιώδει νίκη αὐτοῦ, ὅτε ἐσχάτως ἐξώρμησεν εἰς ἀνάκτησιν τῆς Θεσσαλίας; (!) Ἄλλὰ μὴ πλανώμεθα, ἀδελφοί. Πικρός, πικρότατος θὰ ἐπέλθῃ θᾶπτον ἢ βράδιον ὁ μετᾶμελος ἡμῶν, δολοφονούντων τὰ σπλάγχνα τοῦ ἔθνους διὰ τοιούτων φαντασιοπληξιῶν.

Κατόπιν λοιπὸν τοιούτων ἐπικρατουσῶν παρ' ἡμῖν ἰδεῶν, ἐπικρατουσῶν, ὡς μὴ ὄφειλε, καὶ παρ' αὐτοῖς εἰσέτι τοῖς ἀγνοοῦσι τὰ στοιχειωδέστατα τῶν πραγμάτων πολιτευταῖς ἡμῶν, μόνον δὲ ἐν τῷ διορισμῷ ἢ τῇ παύσει τινὸς τελωνοφύλακος περιορίζουσι τὴν ἐνέργειαν τοῦ βουλευτικοῦ αὐτῶν ὑπουργήματος, ἠθέλετε, παρακαλοῦμεν, νὰ ἐγκριθῇ καὶ ἐπιψηφισθῇ Νομοσχέδιον περὶ μισθοδοσίας «τῶν Παπάδων», τῆς μισητῆς καὶ ἀποδιοπομπαίας ἐκείνης τάξεως τῶν ἀνθρώπων, ὧν ἡ ὑπαρξίς, λέγουσιν, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν τοῦ λαοῦ, καὶ οὐς μόνις ἀνεχονται κατ' ἀνάγκην, μέγρις οὗ πληθύνωσι τὴν προοδευτικὴν αὐτῶν γνῶσιν παρὰ τῷ λαῷ; (!) Καὶ ἀφοῦ, Κύριοι, χάρις εἰς τὴν εὐφυΐαν ἡμῶν καὶ τὴν κακῶς νοουμένην ἐλευθερίαν, διεκωμωδήσαμεν καὶ διακωμωδοῦμεν εἰς τὰς ἐφημερίδας, μετὰ τοῦ πλέον ἀσεβέστερου τρόπου, καὶ αὐτὸν τὸν Θεόν, ἀφοῦ ὁ ὑψιπέτης ἡμῶν νοῦς μεταρσιῦται καὶ πέραν τοῦ ὑλικοῦ τούτου κόσμου, καί, διασχίζων τοὺς οὐρανοὺς, συλλαμβάνῃ ἐπ' αὐτοφῶρῳ καὶ αὐτὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τρῶγον, κατὰ τὴν εὐσεβῆ φράσιν τοῦ Ἑλληνοῦ κωμωδοῦ, κεχρὶ, εἷς τινα γωνίαν τῶν οὐρανίων δωματίων, (!!!) ἐφρονοῦμεν ἔπειτα καὶ φρονοῦμεν παρακαλῶ ὅτι ἠθέλεν ὑποστηριχθῆ τὸ παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑποβληθὲν Νομοσχέδιον; Καὶ ἀφοῦ εὐρίσκονται ἀντιπρόσωποι τοῦ δυστυχοῦς ἡμῶν ἔθνους νὰ προτείνωσι καὶ ἀπὸ τῆς ἑδρας τοῦ Βουλευτηρίου τὴν κατάργησιν καὶ αὐτῶν τῶν ἱερῶν καθημάτων

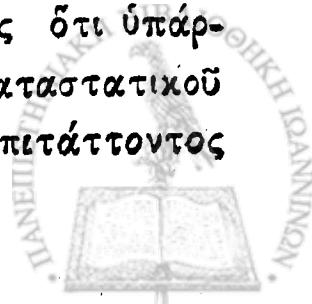

ἀπὸ τῶν Γυμνασίων καὶ τῶν Σχολείων τοῦ Κράτους, τὴν κατάργησιν καὶ αὐτοῦ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ὃν συνεχίζει διὰ τῆς διδασκαλίας του ὁ Ἱεροκῆρυξ, μεθαύριον δὲ περιμένετε νὰ ἀκούσητε προτεινομένην τὴν κατάργησιν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἱερατείου, ἤξιούτε ἔπειτα παρακαλῶ νὰ ἐγκριθῇ ἡ τοιαύτη πρότασις τῆς Συνόδου;

Οἰκτείροντες μετ' ὀδυνηρᾶς ἐκπλήξεως τὴν ἀκαταλόγιστον ταύτην διαπαιδαγώγησιν, μεθ' ἧς ἐπεχείρησάν τινες τῶν λεγομένων σοφῶν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ὅπως ἀναθρέψωσιν αὐτό, μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὴν δεῖξιν τῆς δευτέρας καθ' ἡμᾶς αἰτίας, δι' ἣν δὲν εἶναι ἐλπίς νὰ τύχη ὑποστηρίξεως τὸ Νομοσχέδιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, παρηγορούμενοι καὶ ὅτι αἱ τοιαῦται ἀνατρεπτικαὶ τῆς ἡμετέρας θρησκείας καὶ πίστεως δοξασίαι πολλῶν ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς πολιτευτῶν, δὲν εἶναι, δὲν εἶναι δυνατόν, φρονοῦμεν ἐν πεποιθήσει, νὰ ἦναι ἀσπασταὶ παρά τε τῇ πλειονοψηφίᾳ τῇ μεγάλῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅστις μίαν τῶν ὁμολογουμένων ἀρετῶν αὐτοῦ κέκτηται τὸ νὰ ἦναι εὐσεβῆς καὶ πιστὸς εἰς τὰ πάτρια, ὡς καὶ παρά πᾶσιν ὑμῖν, Κύριοι, τοῖς οὕτως ἀθρόως συνδραμοῦσιν ἐνταῦθα καὶ ἐν βαθείᾳ σιγῇ μετ' ἐπεικειᾶς ἀκρωμένοις ἡμῶν.

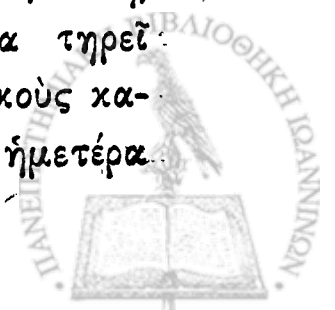
Εἶπομεν ὅτι δεύτερος λόγος τῆς μὴ ἐγκρίσεως τῆς περὶ μισθοδοσίας τοῦ κλήρου προτάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶναι ἡ γνώμη πολλῶν ἐκ τῶν πολιτικῶν ἡμῶν ὅτι ὁ Μοναστηριακὸς πλοῦτος δὲν ἀνήκει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Καίτοι ὁμολογοῦμεν ὅτι εἴμεθα νεόφυτοι εἰσέτι καὶ νεήλυδες εἰς τοὺς συνταγματικούς τοῦ Κράτους θεσμούς, φρονοῦμεν οὐχ ἤττον ὅτι καὶ ἡ αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διοικεῖται πάντως πνευματικῶς ὅπως καὶ ἅπασαι αἱ λοιπαὶ ὁμόδοξοι Ἐκκλησίαι· τηροῦσα δηλονότι καὶ αὕτη ἀπαρασαλεύτως τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστολικοὺς καὶ Συνοδικοὺς κανόνας καὶ τὰς παραδόσεις τῆς καθόλου Ἐκκλησίας. Φρονοῦμεν ὡσαύτως ὅτι ὑπάρχει πάντως ἐν ἐνεργείᾳ καὶ τὸ Ζ' ἄρθρον τοῦ ΣΑ' καταστατικοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νόμου, τοῦ ῥητῶς ἐπιτάττοντος

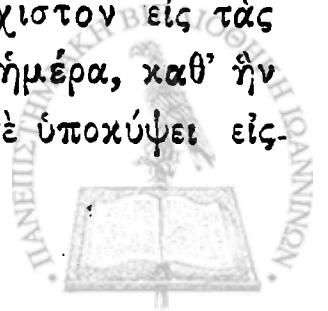
τὴν ἐπὶ τῶν ἱερῶν Μονῶν ἐπαγρύπνησιν τῆς διοικήσεως Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν τοῦ κλήρου ἐντελλομένου. Περιττὸν λοιπὸν ἡγούμενοι νὰ παραθέσωμεν ὧδε καὶ αὐτὰς τὰς λέξεις τῶν ἱερῶν κειμένων, ἐρωτῶμεν ἀπλῶς νὰ μάθωμεν. Τίνι τρόπῳ ἡ ὑπερτάτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἐκκλησιαστικῆ Ἀρχὴ θέλει προνοήσῃ περὶ μορφώσεως καὶ ἐκπαιδεύσεως τοῦ κλήρου, ἀφοῦ, ἐναντίον ῥητῶν ἱερῶν κανόνων, δὲν δύναται, δὲν δικαιούται νὰ διαθέσῃ οὐδὲ ἕ ἐπὶ τοῖς 0)0 ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν Μονῶν καὶ δι' αὐτὴν τὴν ἀγιωτέραν καὶ ἠθικοτέραν χρῆσιν; Ἡ ποία τέλος πάντων ἡ ἐν τῷ χάρτῃ μόνον διακεκριμένη σχέσις καὶ δικαιοδοσία τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Πολιτείαν, ἀφοῦ ἐκείνη, ὡς ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων καταφαίνεται, ἀδυνατεῖ νὰ ἐνεργῇ καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν καθαρῶς πνευματικῶν αὐτῆς καθηκόντων;

Ἀλλὰ τί κάμνομεν; Ἱερῶν Ἀποστολικῶν καὶ Συνοδικῶν κανόνων μνημονεύομεν, ἵνα δείξωμεν ὅτι τὰ Μοναστήρια δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Πολιτείαν, ἐνῶ οἱ τὰναντία διαβεβαιούμενοι, ἐκ βάρων, ὡς ἐρρέθη, διασειούσιν αὐτὴν τὴν χριστιανικὴν πίστιν; Κάτω λοιπὸν καὶ οἱ Ἀποστολικοὶ κανόνες, ἀφοῦ εἶναι κλάδοι ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ δένδρου, τῆς πίστεως, καὶ δείξωμεν τὸ πεπλανημένον τῆς γνώμης τῶν φρονούντων ὅτι τὰ Μοναστήρια ἀνήκουσι τῇ Πολιτείᾳ ἐξ ἄλλης πηγῆς. Τί βλέπομεν ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ τοῦ Συντάγματος; «Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κεφαλὴν γνωρίζουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπάρχει ἀναπροσπάστως ἠνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς καὶ πάσης ἄλλῃς ὁμοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τηροῦσα ἀπαρασαλεύτως, ὡς ἐκεῖναι, τοὺς τε Ἱεροὺς Ἀποστολικοὺς καὶ Συνοδικοὺς κανόνας καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις . . . . » (ἄρθρ. 2). Ἐρωτῶμεν τοὺς γνωματεύοντας περὶ τοῦ Μοναστηριακοῦ πλοῦτου ὅτι ἀνήκει τῇ Πολιτείᾳ. Πῶς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τηρεῖ ἀπαρασαλεύτως τοὺς ἱεροὺς Ἀποστολικοὺς καὶ Συνοδικοὺς κανόνας, ὅπως καὶ ἅπασαι αἱ λοιπαὶ ὁμόδοξοι, ἀφοῦ ἡ ἡμετέρα

δὲν δικαιούται νὰ διαθέσῃ οὐδὲ τὰ τοῦ κλήρου, οὐδὲ τὰ τῶν Μονῶν; Ἐν ἐκ τῶν δύο ἢ ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς νόμος τῆς πολιτείας δεόν νὰ ἐφαρμοσθῇ, ἵνα καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δύνηται νὰ εἴπῃ ὅτι τηρεῖ ἀπαρασαλεύτως τοὺς ἱεροὺς Ἀποστολικούς καὶ Συνοδικούς κανόνας, ἢ, ἐνόσω οὗτος μένει γράμμα νεκρόν, θὰ εἴπῃ ὅτι ἡ λεγομένη Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἤκιστα τηρεῖ τοὺς ἱεροὺς Ἀποστολικούς καὶ Συνοδικούς κανόνας, τοὺς ὁποίους ἡ πολιτεία προσενόησε νὰ θέσῃ δῆθεν ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ προστασίαν τῆς. Ἀγαπῶντες ἐκ φύσεως τὴν ἀλήθειαν, θιασῶται τῆς εἰλικρινείας καὶ τῆς εὐθύτητος ὄντες, ἐρωτῶμεν καθαρὰ τοὺς τὰ ἐναντία φρονούντας νὰ μας εἴπωσιν· εἶναι ἢ δὲν εἶναι δικαιοδοσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νὰ ἐπιβλέπῃ καὶ διαρρυθμίζῃ αὕτη τὰ τοῦ κλήρου, τὰ τῶν Μονῶν; Ἐὰν ἦναι, ἅς μὴ διστάζωσι νὰ ἐγκρίνωσι τὰς εὐλόγους περὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων γνώμας τῆς· ἐὰν δὲ δὲν ἦναι, ἅς φροντίσωσι καὶ νὰ διαγραφῶσι καὶ πάντες οἱ ὑποστηρίζοντες τοὺς Ἐκκλησιαστικὸς κανόνας Νόμοι τοῦ Κράτους, καὶ τότε ἅς ἀναπαρασταθῇ ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ ἀπλότητι ἡ θέσις τῆς μιᾶς πρὸς τὴν ἄλλην, ἅς σκεφθῶσι πλέον τότε περὶ ἑαυτῶν ἐκεῖνοι, οἵτινες τόσον κατανυκτικῶς ἔδωκαν τὴν ἑαυτῶν διαβεβαίωσιν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἐκεῖνοι, οἵτινες ὑπὸ τὸ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν ἀναπτυχθέν ἱερὸν Εὐαγγέλιον ὠμολόγησαν ὅτι καὶ μεθυσίαν τῆς ζωῆς αὐτῶν θέλουσι μεταλαμπαδεύσει τὴν ὀρθοδοξίαν εἰς τὴν διάδοχον γενεάν.

Κύριοι. Κατὰ πόσον αἱ ἐπιπολάζουσαι ὡς μὴ ὤφειλεν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ἀρχαὶ αὗται τοῦ ὕλισμοῦ καὶ τῆς ἀθείας θέλουσιν εὐεργετήσῃ ἢ προαγάγῃ τὸ διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου διελθὸν πολυπαθὲς ἡμῶν ἔθνος, καὶ μόνον ὑπὸ τὸ μυκτηριζόμενον ἤδη τοῦτο ῥάσον εὐρὸν καὶ διατηρῆσαν καὶ ἐθνισμὸν καὶ γλῶσσαν, τοῦτο ὁμεῖς εἴσθε εἰς καλητέραν ἢ ἡμεῖς θέσιν νὰ γνωρίζητε. Ἡμεῖς διακαῶς εὐχόμεθα μόνον νὰ μὴ ἀνατείλῃ τοῦλάχιστον εἰς τὰς ἡμέρας μας ἡ ζοφερὰ καὶ ἀποτρόπαιος ἐκείνη ἡμέρα, καθ' ἣν πᾶσα ψυχὴ Ἑλληνικὴ ἀναποδράστως θέλει ποτὲ ὑποκύψει εἰς

τάς θλιβεράς συνεπείας τῶν ἐπικουρείων ιδεῶν τῆς ἐποχῆς μας!

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς χλιαρᾶς πράγματι συμπεριφορᾶς ἡμῶν τῶν ἰδίων κληρικῶν, ἡμῶν ἰδία τῶν Ἐπισκόπων, ἐξ ὧν συγκροτεῖται ἐκάστοτε ἡ ὑπερτάτη Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ τῆς Ἑλλάδος, δι' ἣν ἄμεσον καθ' ἡμᾶς καὶ πρωτίστην αἰτίαν ἀείποτε ναυαγοῦσιν αἱ πρὸς τὴν Πολιτείαν διαβιβαζόμεναι τῆς Συνόδου σκέψεις; Σεβόμενοι, ὡς οὐδεὶς ἄλλος ἴσως, τόντε Σεβασμιώτατον Πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὡς καὶ τὰ ἀπαρτίζοντα Αὐτὴν σήμερον γεραρὰ πρόσωπα, καὶ λυπούμεθα ὅτι οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν, καίτοι προσκληθέντων, ἠυδόκησε νὰ τιμήσῃ διὰ τῆς παρουσίας του τὴν παροῦσαν ἐστίασιν, ἀλλὰ μὴ παραδεχόμενοί ποτε καὶ ὅτι ἡ φωνὴ αὐτῶν θέλει ἀποβῆ παρὰ τῆ πολιτείας φωνὴ βοῶντος ἐν ἐρήμῳ, φθάνει μόνον νὰ ἀποφασίσωσιν, ὡς δὲν ἀμφιβάλλομεν, νὰ ἐνεργήσωσι μετὰ πλήρους συναισθήσεως τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν θέσεως, παρακαλοῦμεν εὐσεβάστως νὰ ἐπιτρέψωσιν ἡμῖν τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν. Τί διανοεῖται ἡ Σύνοδος, ὡς σῶμα, ἔχον ὄρια διαγεγραμμένα, ὡς Ἀρχή, ἰδίαν δικαιοδοσίαν καὶ περιφέρειαν ἔχουσα, νὰ ἐνεργήσῃ, καὶ δὴ πρωτοστατοῦντος κατὰ καθῆκον ὕψιστον τοῦ Σεβασμιωτάτου Προέδρου Αὐτῆς, ἀφοῦ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων πεισθῆ ὅτι εἰς ὑπότρητον πίθον ἀντλεῖ, ἀρκουμένη νὰ διαβιβάσῃ μόνον χαρτιά; Εἶναι μὰ τὸ ναί, Κύριοι, ἀπελπι, εἶναι ἀπογοητευτικόν, ἡ ἐλευθέρα Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος νὰ μὴ ἀποκτήσῃ εἰσέτι οὐδὲ τὸν στοιχειωδέστατον ἐκεῖνον νόμον, τὸν ὁποῖον ἄλλαι Ἐκκλησίαι Ὀρθόδοξοι, καὶ δὴ ὑπὸ ἀλλόφυλον καὶ ἀλλόθρησκον δορυκτῆτρον καταθλιβόμεναι, ἀπὸ δεκαετηρίδων πολλῶν εἰσήγαγον ἐν μέσῳ αὐτῶν, τὸν πρακτικώτατον λέγω ἐκεῖνον νόμον, δι' οὗ αἱ πριγκηπικαὶ τρόπον τινὰ θέσεις τῆς Ἐκκλησίας νὰ δίδωνται ὡς γέρας μόνον τοῖς θεολογικῶς καὶ ἠθικῶς ἀνατεθραμμένοις κληρικοῖς. Καλὲ δὲν εἶναι ὄνειδος, δὲν εἶναι αἴσχος, νὰ κάμνωμεν σήμερον λόγον καὶ περὶ προσόντων Ἐπισκοπικῶν, μετὰ ἐλεύθερον βίον ἐξηκονταετῆ; Ἡ μήπως καὶ εἰς τοῦτο πταίει ἡ Πολιτεία;

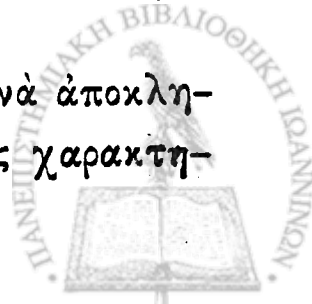
Σεβασμιώτατε Μητροπολιτα. Ἐκ τῆς ἀρρενωποῦ καὶ ἀξιο-

πρεποῦς στάσεως Σοῦ τοῦ Πρωθιεράρχου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἀναμένει τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα τὴν ἀνύψωσιν τοῦ εἰς ἀνιαρώτατον βαθμὸν καταπεπτωκότος γοήτρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὁ προκείμενος ἀγών, Σεβασμιώτατε, εἶναι ἀγών περὶ τῶν ὄλων. Παρὰ Σοῦ ἐξαρτᾶται, διὰ τῆς σθεναρᾶς στάσεώς σου, διὰ τῶν ἀκαταγωνίστων πνευματικῶν μέσων, ἅτινα τὸ κανονικὸν τῆς Ἐκκλησίας δίκαιον Σοὶ ὑπαγορεύει νὰ θέτῃς ἐν ἀνάγκῃ εἰς ἐνέργειαν, διὰ τῆς εἰλικρινοῦς μετὰ τῆς λοιπῆς τοῦ Κράτους ἱεραρχίας συνεργασίας Σου, διὰ τοῦ μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ μαρτυρίου καθ' ἡμᾶς πρὸς τε τὸ Ἔθνος καὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν ζήλου Σου, νὰ λύσῃς τὸ κατὰ τὰς πονηρὰς ταύτας ἡμέρας κυοφορηθὲν ἐξαμβλωματικὸν πρόβλημα, ἂν δηλονότι ἡ χριστιανικὴ θρησκεία καὶ πίστις ἦναι ἢ ὄχι ἀναγκαῖα παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ λαῷ. Περὶ τούτου καθ' ἡμᾶς πρόκειται ἐν τῷ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκδηλουμένῳ ἐξουθενισμῷ. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, Σεβασμιώτατε, διέρχεται ἡμέρας φοβερῶν δοκιμασιῶν. Ἐὰν ἡ Ὁρθοδοξία τῆς Ἑλλάδος ὑφίσταται παντοειδεῖς σταυρώσεις εἰς τὰς ἡμέρας μας, ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῆς γῆς ὁ παραμυθήσων αὐτήν, ἐὰν φαίνεται ὅτι οὐκ ἀναφαίνεται που ὁ σώζων, ἀλλ' ἔστιν ἐν οὐρανοῖς, Σεβασμιώτατε, ὁ Μέγας ἡμῶν Θεός, ὁ ποιήσας μόνος τόσα θαυμάσια τῇ Ἑλλάδι, ὁ νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ εἰπὼν τὸ «καὶ πύλαι Ἰερουσολῶν οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς,» ὁ τοσάκις σώσας τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὸν Ἑλληνισμόν, ὁ μυριάκις καταισχύνας τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν καὶ ἐκ κοιλίας Ἰερουσολῶν ῥυσάμενος ἡμᾶς. Ἰδού, Σεβασμιώτατε, πηγὴ θεία, δύναμις ἀκαταμάχητος, εἰς ἣν ἀποβλέπων, θὰ ἀντλήσῃς εἰς τὰς ἐνεργείας Σου σθένος ὑπεράνθρωπον! Καὶ ἐπιτρέπεται εἶτα κατόπιν τοιαύτης θείας ἰσχύος καὶ ἐργασίας, κατόπιν τοιαύτης συνησπισμένης ἐνεργείας, ἐπιτρέπεται λέγομεν καὶ νὰ ἀμφιβάλλωμεν κἂν περὶ τῆς πλήρους ἐπιτυχίας τῶν ἀγῶνων Σου;

Κύριοι. Δὲν διατρέχομεν φρονοῦμεν τὸν κίνδυνον νὰ ἀποκληθῶμεν ἄλλοι Ἱερεμίαι, ἐὰν μετὰ σπαραγμοῦ καρδίας χαρακτη-

ρίσωμεν τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατάστασιν, ἀποτρόπαιον κατὰ μέγα μέρος. «Οὐδέποτε ἴσως, ἔγραφεν ἐπ' ἐσχάτων καὶ ὁ γνωστός τῆς Κωνσταντινουπόλεως διακεκριμένος Δημοσιογράφος, ὁ πατριωτικώτατος Βουτυράς, τὴν ἠθικὴν κατάπτωσιν καὶ ἐκείνου τοῦ Ὁρθοδόξου κέντρου ὀλοφυρόμενος, οὐδέποτε ἴσως σκοτεινότεραι διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὸ Γένος ἀνέτειλαν ἡμέραι· οὐδέποτε ἴσως ἠγέρθησαν κατ' αὐτῶν πολέμιοι μᾶλλον ἐπίφοβοι· οὐδέποτε ἴσως ἢ κατ' αὐτῶν καὶ ὑπὲρ τῶν ἱερωτάτων ἄμυνα ἡμῶν ἐγένετο χαλαρωτέρα· οὐδέποτε ἴσως ἢ τῶν Ὁρθοδόξων συνείδησις βαθύτερον τετάραχται· οὐδέποτε ἴσως ἢ Ὁρθοδοξία καὶ τὸ Ἔθνος ἠδύναντο μετὰ μείζονος ἀπογνώσεως νὰ ἀνακράξωσι τὸ τοῦ Σωτῆρος, ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἀγομένου, «περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου.» Naί, σεβαστὴ ὀμῆγυρις. Καὶ ἐκεῖ μὲν ὁ εὐσεβὴς Ἕλληνα ὀλοφύρεται, διότι, ἀπέναντι τῶν ἐπιβούλων πολεμίων τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἔθνους, τὴν κατ' αὐτῶν ἄμυναν τοῦ ἐκεῖ Ὁρθοδόξου κέντρου καθορᾷ χαλαράν. Ἄλλ' ἠλίχης ἡμεῖς εὐθύνης ἐσμὲν ἔνοχοι ἐνταῦθα, ἡμεῖς αὐτοὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν ἰδίαις ἡμῶν χερσὶν ὑποσκάπτοντες διὰ τῶν Δαρβινικῶν δοξασιῶν ἡμῶν καὶ θεωριῶν; Ὅθεν οἱ τὰ καθ' ἡμᾶς ῥόδινα ἴσως θεωροῦντες, οἱ οὐδένα ἴσως κίνδυνον προβλέποντες ἐκ τῆς περὶ τὰ θεῖα ἀπιστίας ἡμῶν, οἱ τὰς προεκτεθείσας ἀσεβεῖς δοξασίας αὐτῶν, οὐχὶ εἰς βλάβην τῆς ἡμετέρας κοινωνίας καθόλου ἀποβησομένας, διαβεβαιούμενοι, ἀκουσάτωσαν παρ' ἡμῶν ὅτι τὴν δεινότεραν τῶν πλανῶν ἀπατῶνται πλάνην. Καθ' ἡμᾶς, εὐαρεστηρήτωσαν νὰ ἀποδυθῶσιν ὅσοι τοιοῦτοι τὸν οἰηματίαν ἀνθρωπον· θελησάτωσαν νὰ ὁμολογήσωσι μεθ' ἡμῶν ὅτι ἡ ἐξουθένισις τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἐξουθένισις παντὸς ἱεροῦ, αὐτὰ τὰ θεμέλια τοῦ πολιτικοῦ ἡμῶν βίου ἐκ βάρων διασεῖει· διότι βεβαιωθήτωσαν οἱ τοιοῦτοι, ἐπεῖγει θᾶπτον ἢ βράδιον καὶ ἡ πολιτικὴ ἡμῶν ἀποσύνθεσις. Ἐπελαθόμεθα, Κύριοι, τοῦ Θεοῦ, ἐπελαθόμεθα τῆς εἰς ἐλεύθερον βασιλείον προβιβάσεως ἡμᾶς Ὁρθοδοξίας, ἐπελαθόμεθα παντὸς ἠθικοῦ διακόσμου, δίκην δὲ ὕλι-

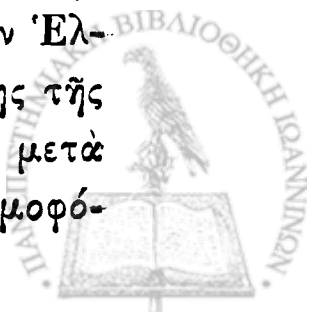

στῶν παρεδόθημεν ἐκ τοῦ ἐναντίου εἰς τὴν λατρείαν τῆς ὕλης καὶ τῶν παθῶν μας, εἰς τὴν ἐκφραύλισιν πάσης θρησκείας καὶ πίστεως, καὶ τολμῶμεν ἔπειτα καὶ καὶ νὰ ἀξιῶμεν ὅτι δὲν θα ἀποπνιγῶμεν μετ' οὐ πολὺ εἰς τὰ θολερὰ ὕδατα τοῦ ὑπερθεῖν ἡμῶν ἐπερχομένου χειμάρρου; Καὶ ἀφοῦ, Κύριοι, ἠγείραμεν βωμὸν λατρείας εἰς τὸ ἐγώ, ἀφοῦ ἡ ἰδιοτέλεια ἀνυψώθη παρ' ἡμῖν εἰς ἐπιστήμην, ἀφοῦ ἡ ἠθικότης καὶ ὁ κάπου κάπου ἀναφαινόμενος ἀνιδιοτελῆς χαρακτήρ ἐκφραυλίζονται ὡς ἀπόρροιαι ἐσχάτης μωρίας, ἀφοῦ ἡ ὑπὸ τῆς πίστεως ὑπαγορευομένη φιλογένεια ἀπεσβέσθη ἀπὸ τὰ στήθη ἡμῶν, διότι καὶ ἡ πίστις ἐξέλειψεν, ἀφοῦ καὶ αὐτὴ ἡ ἀγιωτάτη, ἡ ἠθικωτάτη τοῦ Χριστοῦ πίστις ἐκπομπεύηται διακωμωδομένη, τολμῶμεν ἔπειτα νὰ φρονῶμεν, πρὸς Θεοῦ, ὅτι ἡ Ἑλλάς θέλει εὐημερήσει ἀὔξανομένη; Ἀμφιβάλλομεν ἔπειτα ὅτι δὲν θα ἀποβῶμέν ποτε ὄνειδος τοῖς κύκλω ἡμῶν, ἐξουθένημα λαῶν, ἐξουθένημα καὶ αὐτῶν τῶν Βουλγάρων;

Ἄλλὰ χωρεῖτε ὑμεῖς, Σεβασμιώτατοι Συνοδικοί, στερρῶ τῷ ποδὶ εἰς ὃν εὐσεβῆ ἄγωνα ἐνεπνεύσθητε παρὰ τοῦ Θεοῦ, πρὸς δόξαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους. Ἡ μεγάλη πλειονοψηφία τοῦ ἔθνους, ἡ πλειονοψηφία ἐκείνη ἢ μὴ ἀνεχομένη πλέον τὴν καταπατησιν καὶ αὐτῶν τῶν ἱερωτέρων, ἡ πλειονοψηφία ἐκείνη, ἡ κραυγὰς ὀδύνης ῥήξασα, ἡ πικρότατα δάκρυα ἐπ' ἐσχάτων ἐχχέασα καὶ διὰ τὸ φρικτὸν ἀνοσιούργημα, τὸ ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ τάφου τοῦ Σωτῆρος ἀποθρασυνθέν, ἡ πλειονοψηφία ἐκείνη, ἡ ἀφειδῶς τὸ χρῆμα αὐτῆς σκορπιζουσα πρὸς ὑποστήριξιν κλονιζομένων ἑλληνικῶν κέντρων, ἡ μεγάλη ἐκείνη πλειονοψηφία, ἡ φορολογουμένη οὐχὶ ὅπως ἀκούση τὴν κατάργησιν τῶν ἱερατικῶν μαθημάτων ἐν τοῖς τοῦ Κράτους Σχολείοις, ἀλλ' ἵνα καθοδηγῆται εἰς τὴν εὐσέβειαν, εἰς τὴν ἀρετὴν, διὰ χριστιανικῆς περὶ αὐτῆς προνοίας καὶ μερίμνης, ἡ μεγάλη αὕτη λέγομεν πλειονοψηφία τοῦ ἔθνους, ἡ Χριστιανική, ἡ Ὀρθόδοξος, δὲν εἶναι, δὲν εἶναί ποτε δυνατόν, Σεβασμιώτατοι, ὡς πιστεύουσα εἰς Χριστόν, νὰ μὴ ἦναι ὑπὲρ ὑμῶν. Ἄλλ' ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἔχομεν

μεθ' ἡμῶν, Σεβάσμιαι Συνεπίσκοποι, αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, αὐτὸν τὸν Θεόν. Ἄφοῦ δὲ ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν ;

Ὅποῖον δὲ ἤδη καθ' ἡμᾶς τὸ καθῆκον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀπέναντι ἐνδεχομένου, ἵνα μὴ εἴπωμεν, καὶ θετικοῦ ναυαγίου τῶν ἐνεργειῶν αὐτῆς, πρὸς ὅσα περὶ τῆς βελτιώσεως τοῦ κλήρου ὑπέβαλεν ; Ἐξαντλουμένων ἀτελεσφορῆτως πασῶν τῶν μετὰ τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως νομίμων αὐτῆς διαπραγματεύσεων, τοῦθ' ὅπερ ἀγαπῶμεν νὰ μὴ πιστεύσωμεν, συνταξάτω τότε αὕτη μακρὸν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου Ἰπόμνημα, καὶ διαβιβάσάτω αὐτὸ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸ Νομοθετικὸν σῶμα τοῦ ἔθνους. Ἐν αὐτῷ δὲ καὶ δι' αὐτοῦ αἰτείτω μετὰ πάσης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀξιοπρεπείας καὶ παρρησίας νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ θεραπεύσῃ τὰ καταπατούμενα δίκαια τῆς Ἐκκλησίας. Ἴνα δὲ μὴ παραπεμφθῇ καὶ τὸ Ἰπόμνημα αὐτῆς τοῦτο εἰς τὰς Ἑλληνικὰς καλένδρας, ταπτέσθω ἐν αὐτῷ ὠρισμένον διάστημα χρόνου, καθ' ὃ ἀξιοῖ νὰ τύχῃ οἰαςδήποτε ἀπαντήσεως ἢ Σύνοδος, ὑποδεικνύουσα μετ' ὀδύνης συνάμα τῇ ἐθνικῇ ἀντιπροσωπείᾳ ὅτι δικαιοῦται καὶ αὕτη νὰ ἀκούσῃ ὅτι τὸ ἑαυτῆς Ἰπόμνημα ἠξιώθη ἐκτιμήσεως ἀναλόγου, ἀφοῦ ὀλόκληροι συνεδριάσεις αὐτῆς καταναλίσκωνται εἰς ἐπερωτήσεις περὶ τῆς θέσεως καὶ τοῦ τελευταίου ὑπαλλήλου. Ἐὰν δὲ καὶ ἐντεῦθεν διὰ ξηρῶν μόνον ὑποσχέσεων χορτασθῇ, ἐὰν καὶ ἐκ τοῦ μέρους τούτου διαπιστωθῇ ὅτι δὲν ἔχουσιν ὄρεξιν οἱ πατέρες οὗτοι τοῦ ἔθνους νὰ χάνωσι τὸν καιρὸν των, ἐν λήγοντι δεκάτῳ ἐννάτῳ αἰῶνι, διαβουλεύομενοι περὶ « τῶν Παπάδων », σύσσωμος τότε ἡ Σύνοδος ἀνενεχθήτω πρὸς τὸν Ἀνώτατον Ἄρχοντα, ὄν, μετὰ συνοχῆς καρδίας ἀλλὰ καὶ μετὰ παρρησίας, παρακαλεσάτω ἵνα θῇ εἰς ἐνέργειαν τὸ ὑψηλὸν Αὐτοῦ κῦρος πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς ἐξουδενισθείσης Ἐκκλησίας τοῦ Κράτους Του. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ Ἀνώτατος Ἄρχων δὲν ἀφεθῇ νὰ ἐπέλθῃ ἐπίκουρος τῆς διοικήσεως τὴν Ἑλλάδα Ἐκκλησίας, μεταβήτω τέλος ἐν σώματι μετὰ πάσης τῆς ἐπισημότητος πρὸς Αὐτόν, καὶ πλήρης ὀδύνης, ἀλλὰ καὶ μετὰ δόξης, κατατιθέσθω Αὐτῷ ἕκαστον μέλος τὸ ἑαυτοῦ ὠμοφό-

ριον, εἰς ἔνδειξιν ὅτι εἶναι τοῦτ' αὐτὸ συμπαιγνία τὸ καλεῖσθαι τὸ ἐφ' οὗ βασιλεύει Ἔθνος Ὀρθόδοξον, καί, δηλῶν ἰδίᾳ ἕκαστος τῶν Συνοδικῶν μετ' ἄλγους ψυχῆς πρὸς τὸ Ὀρθόδοξον κοινὸν διὰ τοῦ μᾶλλον ἐπισημοτέρου τρόπου ὅτι δὲν ἦλθεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν ταύτην τοῦ Κράτους διὰ νὰ γνωμοδοτῇ μόνον ποῖος θὰ γίνῃ Παπᾶς καὶ ποῖος ὄχι, ἀπελθέτω εἶτα εἰς τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ παροιχίαν ἕκαστος.

Ἴδού, καθ' ἡμᾶς, τὸ στάδιον τῆς δόξης, ὅπερ εὐχόμεθα νὰ ζηλώσῃ, πρὸς ὃ φρονοῦμεν ὅτι πρέπει νὰ ἀποβλέψῃ ἢ ἐνεστῶσα ἰδίως ἱερά τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Σύνοδος. Ἴδού τὸ ὑψηλὸν καθῆκον, τὸ ὁποῖον καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα προσκληθησομένοις τοῦ Κράτους Ἱεράρχαις ἐπιβάλλεται νὰ ἀκολουθήσωσι. Καὶ ἀφοῦ διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν ἀνωτέρω δειχθῇ ὅτι ὅλως περιττὴ καταφαίνεται ἡ ὑπαρξίς Ἱερᾶς Συνόδου ἐν Ἑλλάδι, δῆθεν διοικούσης τὰ τῆς Ἐκκλησίας, δὲν θὰ ἦναι φρονοῦμεν ἐσχάτη πλέον προδοσία πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν, πρὸς τὸ ἔθνος, πρὸς τὴν καθόλου Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, πρὸς τὸν καθόλου Ἑλληνισμόν, ὁ πότεν ὁ Συνοδικὸς Ἱεράρχης θελήσῃ νὰ ἀποδείξῃ διὰ τῆς ἐνταῦθα ἐπὶ πλέον παραμονῆς τσου, ὅτι, ἀμεριμνῶν ὅλως περὶ τῶν ὑψίστων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους συμφερόντων, ἐξαρκεῖται μόνον εἰς τὸ λαμβάνειν κ ε ρ ρ ἰ ἄ καὶ τελεῖν λειτουργίας καὶ μνημόσυνα ;

Πρὶν ἢ πέρας δῶμεν τῇ παρουσίᾳ ἡμῶν ὁμιλία, ἀναπόφευκτον καθῆκον ἡγούμεθα, ἵνα δηλώσωμεν ὑμῖν ἐν εἴδει ἐπιλόγου τὰ ἀκόλουθα. Ἴσως, Κύριοι, διεπραγματεύθημεν τὸ ζήτημα μετὰ ζωῆς, μετὰ γλώσσης ἐντόνου, ἵνα μὴ εἴπωμεν καὶ δριμείας. Ἄλλ' ἡ ἀλήθεια εἶναι πάντοτε πικρά. Ὁ θέλων δὲ νὰ ὁμιλήσῃ ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ἐπ' αὐτῆς τῆς πραγματικότητος, εἶναι ἀδύνατον, ἐκτὸς ἐὰν δὲν ἦναι εἰλικρινής, μετὰ ψυχραιμίας νὰ ζωγραφίσῃ τὰ κατ' αὐτά. Ἄλλως τε τοιοῦτος καὶ ὁ ἡμέτερος χαρακτήρ, τὸ νὰ μὴ προσφέρωμεν οὐδέποτε καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ λιβανωτόν, ἐκεῖ ὅπου, πᾶν ἄλλο παρὰ τοῦτο, ἀπαιτεῖται. Ἐκ νεότητος ἐθισθέντες μόνον ἐνώπιον τοῦ ἀνιδιοτελοῦς καὶ

ἀνεξαρτήτου χαρακτήρος νὰ κλίνωμεν γόνυ καρδίας, ἀδιαφοροῦμεν παντάπασιν ἄν, ἐξ ὧων ἡ καρδία ἡμῶν ἐλάλησεν, ἐλυπήσαμεν ἢ δυσηρεστήσαμεν τινα. Τοῦτο μόνον ἐπιθυμοῦμεν καλῶς νὰ ἐννοηθῇ. Μακρὰν ἀφ' ἡμῶν πᾶσα κομματικὴ ἀπόχρωσις, πᾶσα ιδέα ἀτομικῆς συμπαθείας ἢ ἀντιπαθείας. Ἄγνοὶ καὶ καθαροὶ παντὸς κομματικοῦ πάθους ὄντες καὶ ἐσόμενοι ἔσται, καί, ὡς Ἀρχιερεῖς τῶν νέων χωρῶν, ξενιζόμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ ἐπικρατοῦντι ἐθίμῳ ὅτι ὁ μὲν ὀφείλει νὰ ἀνήκη τυφλῶς εἰς τοῦτον, ὁ δὲ εἰς ἐκεῖνον, ὁμολογοῦμεν δημοσίᾳ ὅτι μόνον πρὸς τοὺς ἄνευ ὀπισθοβουλίας ἐργαζομένους πατριώτας συμπαθοῦμεν. Μακρὰν λοιπὸν ἀφ' ἡμῶν πᾶσα σκέψις μωρᾶς ἀντιπολιτεύσεως, ἦν χερσί τε ποσί τε μετὰ βδελυγμίας καὶ ἀποστροφῆς ἀποκρούομεν. Πᾶν ὅ,τι ἐλάλησαμεν ἦτο καθαρὰ ἀπόρροια τῆς ἡμετέρας καρδίας· ἦτο ἐκδήλωσις παραπονουμένου πατριωτισμοῦ ἀγνοτάτου, συνεπεία τῆς ἧς ἔσχομεν ἀτυχῶς πείραν ἐμπειρικῆς γνώσεως τῶν καθ' ἡμᾶς, κατὰ τὴν ὀλιγόμηνον ἐνταῦθα ἀναστροφὴν ἡμῶν.

Τελευτῶντες, ὑψοῦμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἀσθενῆ ἡμῶν φωνὴν ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς καὶ ἐγκρίσεως τοῦ ὑποβληθέντος Νομοσχεδίου. Εὐχόμεθα ἐκ ψυχῆς, παρὰ μὲν τοῖς διαπρεπεστέροις τῶν πολιτευτῶν ἡμῶν ἀγαθώτερα οἰσθήματα ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἑθνους τῶν νὰ ἐπικρατήσωσι· παρὰ τοῖς Σεβασμιωτάτοις Συνοδικοῖς καὶ πᾶσι τοῖς Ἱεράρχαις τοῦ Κράτους αἰσθήματα αὐταπαρνήσεως καὶ ἀγάπης πρὸς αὐτὴν μέχρι μαρτυρίου· παρὰ παντὶ δὲ ἀνεξαιρέτως Ἑλληνι πλήρη συναίσθησιν τῆς ἣν φέρει μεγάλης εὐθύνης, μὴ ὑποστηρίζοντι τὰ δίκαια τῆς Ὁρθοδοξίας, ἥτις καὶ μόνη, Κύριοι, ἀλλὰ καὶ μόνη αὕτη καθ' ἡμᾶς, θέλει ποτὲ προβιβάσει ἡμᾶς ἵνα λατρεύσωμεν αὐτὴν καὶ ἐκεῖ, ὅπου ἀπὸ τοῦ 1453 ὁ φαῦλος τῆς Ἀγαρ ἀπόγονος ἔστησε τὸν θρόνον τῆς ἡμιτελήνου του. Γένοιτο.

Π Ρ Ο Σ

τὴν αὐτοῦ Σεβ. τὸν Μητροπολίτην Λαρίσης
κ. Νεόφυτον.

Ἀνετέθη μοι πρὸ μηνὸς παρὰ τῆς ὑμ. Σεβασμιότητος, κατ' ἔγκρισιν τῆς Ἱεραῆς Συνόδου, ἧς μέλος ἐπίλεκτον τυγχάνετε, ἐνεργούσης, ἵνα, εἰς συνδιάλεξιν ἐρχομένῳ μετὰ τῶν ὡς αἰρετικῶν ἀπὸ τοῦ 1879 κατακεκριμένων Πρεσβυτέρων Ἱεροθέου Μητροπούλου, Ἡλία Βλαχοπούλου καὶ Εὐσεβίου Ματθοπούλου, πληροφορήσω ὑμᾶς ἐὰν οἱ ὑπὸ τὸ βᾶρος τῆς καταδίκης διατελοῦντες λόγιοι οὗτοι κληρικοὶ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἐμμένωσιν εἰσέτι εἰς τὴν καταδικάσαν αὐτοὺς κακοδοξίαν ἢ οὐ, καί, τοῦ πρώτου ἐξελεγχομένου, προσπαθήσω νὰ μεταπείσω τοὺς εἰρημένους εἰς γνωσιμαχίαν, λόγους εἰρήνης καὶ ὁμονοίας πρὸς τὴν ἀνωτάτην Ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν Ἀρχὴν αὐτοῖς προσφθεγγόμενος. Πρὸς τοῦτο δέ μοι εἶχεν ἐπιδοθῆ, ὡς ὁδηγός, παρὰ τῆς ὑμ. Σεβασμιότητος, καὶ ἡ καταδικάσασα τότε τοὺς κληρικοὺς τούτους ἔντυπος τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τοῦ 1879 καταδικαστικὴ ἀπόφασις.

Φρονῶν ὅτι ὀφείλω ἤδη νὰ ὑποβάλω τῇ ὑμ. Σεβασμιότητι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀνατεθείσης μοι ταύτης ἐντολῆς, ἄρχομαι γνωρίζων αὐτῇ τὰ ἀκόλουθα.

Λαβὼν ὑπ' ὄψιν μου τὴν αἴρεσιν κατηγοροῦσαν τῶν ῥηθέντων κληρικῶν ἀπόφασιν τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τοῦ 79, ἣν ἐπισταμένως πρότερον πρὸς ὁδηγίαν μου μελετήσας, καλῶς ἐν νῷ ἔβαλον, ὅπως ἔχω τί φῶ πρὸς τοὺς ἐνώπιόν μου παρασταθησομένους, προσεκάλεσα τῇ 28 τοῦ παρελθόντος μηνὸς τοὺς κατακεκριμένους, καὶ ἠρξάμην τῆς μετ' αὐτῶν συνδιαλέξεως. Ἐπειδὴ δὲ ὡς ἐκ τῆς ὕλης τῆς κατ' αὐτῶν ἀποφάσεως ἐπόμενον ἦτο νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν μου μόνον εἰς τὸ δογματικὸν αὐτῆς μέρος, συγκεφαλαιούμενον κατ' ἐμὲ εἰς τὰ ἐξῆς δύο οὐσιώδη ζητήματα, εἰς τὸ «ἂν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐτελειώθη

πνευματικῶς μόνον κατὰ τὴν βάπτισιν αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ» καὶ «ἂν ὁ ἄνθρωπος ἦναι δισύνθετος ἢ τρισύνθετος,» ἠρώτησα συνεπῶς αὐτοὺς ἐὰν καὶ διατί ἐξακολουθῶσιν εἰσέτι πρεσβεύοντες τοιαῦτα ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου καὶ τὰ συστατικὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὅποια κατηγορεῖ αὐτῶν ἢ ἐνώπιόν μου ἀπόφασις, καὶ ἐὰν, μεταμελλόμενοι, ἀσπάζονται νῦν τὴν ὁμόφωνον ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ζητημάτων διδασκαλίαν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας. Πρὸς ταῦτα οἱ κληρικοὶ οὗτοι ἀπεκρίναντό μοι ὅτι ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ζητημάτων τούτων μήτε ἐπρέσβευσαν μήτε ἐδίδαξαν ποτε ἀλλοίως, ἢ ὡς πρεσβεύει καὶ διδάσκει ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία· τοῦτ' ἐστὶν ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου ὅτι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀποδέχονται καὶ οὗτοι, ὅπως καὶ ὁ ὅρος τῆς δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου δογματίζει, τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον τὸν αὐτὸν ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ καθόλου ὅμοιον ἡμῖν πλην τῆς ἀμαρτίας· ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου, ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι αἰώνιος, ἄυλος καὶ ἀθάνατος, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται μὲ δύο συστατικὰ, σῶμα καὶ ψυχὴν, ὁ δὲ πιστὸς λαμβάνει κατὰ τὸ βάπτισμα καὶ τὴν δωρεάν τοῦ ἁγίου πνεύματος. Τὸ φρόνημα δ' αὐτῶν τοῦτο, προσέθηκάν λέγοντες, δὲν εἶναι μεταγενεστέρων σκέψεων ἐξαγόμενον, ἀλλ' ὅτι οὕτως ἐπρέσβευον ἀνέκαθεν ὡς πιστὰ καὶ Ὀρθόδοξα τῆς Ἐκκλησίας τέκνα, οὕτως ἐφρόνουν καὶ ὅτε ἐδικάζοντο, καὶ τοιαύτην τινὰ ὁμολογίαν πίστεως κατέθηκαν καὶ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ τοῦ 79, ὅτε ἀνεκρίνοντο. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ταπεινὸς αὐτῆς ἀδελφὸς εἶχεν ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὴν ἀλλοῖα παριστῶσαν αὐτοὺς ὡς πρεσβεύοντας, ἢ ὅσα στοματικῶς παρ' αὐτῶν κατετίθεντό μοι, οἴκοθεν γίνεται δῆλον ὅτι εὐαρέστως μὲν διετέθην ἐκ τῆς τοιαύτης προφορικῆς καταθέσεως τῶν ἐν λόγῳ κληρικῶν, ἦν ὡς γνωσιμαχίαν ἐχαρακτήρισα, ἀλλ' ἐφρόνησα ὅτι ἐδικαιούμην καὶ νὰ μὴ παράσχω ὀλοσχερῇ πίστιν εἰς τὰ ὑπ' αὐτῶν λεχθέντα, πρὶν ἢ ἀνατρέξω εἰς τὰ πρωτότυπα τῶν ἑαυτῶν ἀνακρίσεων, καὶ τοι χαρμοσίμως καθεώρων ὅτι ὁ

σκοπὸς τῆς συνδιαλλαγῆς πληρέστατα ἐπετυγχάνετο καὶ οὕτω καὶ οὕτως. Ὅπως λοιπὸν χωρήσωσι περαιτέρω αἱ ἐνέργειαι μου, ἐγένετο ἀνάγκη νὰ παρακαλέσω τὴν ὑμ. Σεβασμιότητα κατὰ τὴν πρώτην τοῦ παρόντος μηνὸς ὅπως μοι διαβιβάσητε, ζητοῦντες ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Συνόδου, αὐτὰ τα πρωτότυπα τῶν ἀνακρίσεων τῶν καταδίκων, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἔπραξεν ἡ ὑμ. Σεβασμιότης, ἰδίαις χερσὶν ἐπιδοῦσά μοι τὰ σχετικὰ τῶν ἀνακρίσεων ἔγγραφα.

Ἄλλ' ἐνταῦθα εὐλογον ἡγοῦμαι αὐτῶν τῶν ὡς αἰρετικῶν καταδικασθέντων τοὺς λόγους νὰ παραβέσω. «Ἐρώτ. Παραδέχεσαι τὴν διδασκαλίαν τοῦ Μακράκη, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μέχρι τοῦ τριακκοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του ἦτο ἀτελής πνευματικῶς, ὅτι δηλαδὴ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ δὲν εἶχον καὶ τέλειον τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἀλλ' ὅτι ἐτελειοποιήθη ὅταν ἐβαπτίσθη ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ; Ἀπόκρ. Περὶ τοῦ Χριστοῦ ὡς τελείου Θεοῦ καὶ τελείου ἀνθρώπου παραδέχομαι ὅπως ἐδογματίσεν ἡ δ' οἰκουμενικὴ Σύνοδος· ὅτι δηλαδὴ ὁ Χριστὸς εἶναι τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, πλὴν τῆς ἀμαρτίας. Ἐὰν δὲ ὁ Μακράκης λέγῃ ἄλλο τι ἐκτὸς τούτου, ἐγὼ δὲν τὸ παραδέχομαι. Ἐρώτ. Παραδέχεσαι τὴν περὶ συστάσεως τοῦ ἀνθρώπου διδασκαλίαν τοῦ Μακράκη, ἣται ὅτι ἡ ψυχὴ ἐλήφθη ἐκ τῆς γῆς μετὰ τοῦ σώματος, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπιστρέφει ψυχῇ τε καὶ σώματι πάλιν εἰς τὴν γῆν; Ἀπόκρ. Πιστεύω ὅτι ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ὡς διδάσκει ἡ ἅγια Γραφή, καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐστὶν αἰώνιος, αὔλος καὶ ἀθάνατος· καὶ ὅτι μέλλει νὰ παρασταθῇ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ δώσῃ λόγον τῶν πράξεών της. Ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται μὲ σῶμα καὶ ψυχὴν, εἰς δὲ τὸ ἅγιον βάπτισμα ὁ Χριστιανὸς λαμβάνει καὶ τὰ χαρίσματα ἢ τὴν δωρεάν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἐρώτ. Παραδέχεσαι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἣτοι ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι τρισύνθετος καὶ τριχοτομημένος; Ἀπόκρ. Περὶ τούτου παραδέχομαι ὅτι ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται φέρων ψυχὴν καὶ σῶμα· ἔπειτα δὲ λαμβάνει εἰς τὸ βάπτισμα καὶ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καθὼς ἀναφέρου-

σιν αἱ θεῖαι Γραφαὶ καὶ πρεσβεύει ἡ Ἐκκλησία.» Ἴδου τί ἀναγι-
νώσκονται ἐν ταῖς ἐνυπογράφοις καταθέσει τῶν κατακεκριμέ-
νων, ἀναφορικῶς πρὸς τὰ δηλωθέντα δύο οὐσιώδη ζητήματα.

Ἴσως κατ' ἐμὲ δὲν ὑπάρχει σαφήνεια εἰς τὰς καταχωρισθεί-
σας ταύτας καταθέσεις τῶν ἀνακριθέντων. Ἀλλ' ὅτι καὶ ἐν τοῖς
λόγοις τῶν εἰρημένων ἀποκρίσεων ἐνυπάρχει αἰρετικὴ δοξασία,
ὅτι ἐκ τῶν ἐγγράφων τούτων τῆς πίστεως ὁμολογιῶν ἐξάγεται
καὶ αἵρεσις ἢ κακοδοξία, τοῦτο ἐγὼ τοῦλάχιστον οὐχ εὕρισκω.
Διὰ ταῦτα ἐκφράζων τὴν ἐκπληξίν μου πῶς ἐκ τῶν τοιούτων
ἀποκρίσεων ἤντησεν αἵρεσιν ἢ κακοδοξίαν ἡ ἱερά Σύνοδος τοῦ
79, καταπαύω ὧδε τὸν λόγον, φρονῶν ὅτι λήγει πλέον ἐνταῦθα
ἡ ἀνατεθεισά μοι ἐκκλησιαστικὴ ἐντολή, προστιθέμενος τελευ-
τῶν ὅτι εἰς τὰ ὄμματα τὰ ἐμὰ μόνον πειθαρχικῶς εὔρον τοὺς
κατακριθέντας τούτους κληρικοὺς σφηλαμένους. (1)

Διατελῶ τῆς ὑμ. Σεβασμιότητος ταπεινὸς ἀδελφός.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 14 Μαΐου 1883.

Π Ρ Ο Σ

τὸν **Σ. Μητροπολίτην Ἀθηνῶν καὶ Πρόεδρον**
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Σεβασμιώτατε.

Ἐξ ἄκρου σεβασμοῦ πρὸς τε τὸ ἠθικὸν πρόσωπον τῆς ἀνωτά-
της Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς μου, ὡς καὶ πρὸς τὸ τῆς ὑμετέρας
γεραρᾶς μοι Σεβασμιότητος, ἐπιτραπήτω μοι νὰ ὑποβάλω ὑμῖν
κατὰ καθῆκον τὰ ἀκόλουθα.

Διαδίδεται ἀπό τινων ἡμερῶν ὅτι ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης
ὑπέβαλεν εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς ἧς προεδρεύετε Ἱερᾶς Συνόδου

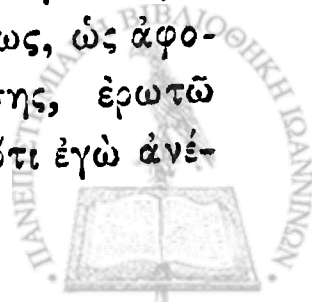
---

(1) Καὶ οὕτως ἐπέπρωτο νὰ λυθῇ καὶ τὸ σκανδαλῶδες τοῦτο ζήτημα τῶν
λεγομένων Μακρακισιῶν. Μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀνω ἐπιστολῆς μου, ὡς
καὶ τῆς ἀμέσως κατωτέρω, οἱ περὶ ὧν πρόκειται λόγιοι κληρικοὶ προσῆλθον τῇ
Ἐκκλησίᾳ καὶ ἔτυχον συγγνώμης.

τὴν ἐξῆς πολυμερῆ πρότασιν· α') Νὰ διαψευσθῶ ἐπισήμως παρὰ τῆς Ἀρχῆς μου ὅτι δέν μοι ἀνετέθη διὰ τοῦ Σ. Μητροπολίτου Λαρίσσης ἢ ἐντολῆ ἵνα προτρέψω καὶ παρακινήσω τοὺς Μακρακιστὰς κληρικοὺς εἰς γνωσιμαχίαν καὶ μεταμέλειαν καὶ ἀπόπτυσιν τῶν δι' ἃς κατεδικάσθησαν κακοδοξιῶν· τοῦτο δὲ παραποιούμενον, ὡς πληροφοροῦμαι, διευτυπώθη εἰς τὸ ὅτι δέν μοι ἀνετέθη ἢ ἐξέτασις καὶ ἀναθεώρησις τῆς κατὰ τῶν Μακρακιστῶν τελεσιδίκου Συνοδικῆς ἀποφάσεως, τοῦθ' ὅπερ ἀληθέστατον· β') ὅτι δέν εἶναι ἀληθῆ ὅσα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἔγραψα εἰς τὴν πρὸς τὸν Σ. Μητροπολίτην Λαρίσσης ἔκθεσίν μου· γ') ὅτι οὐχὶ ἐκ μέρους τῆς Συνόδου ἐνήργησεν ὅσα ἐνήργησεν ὁ Σ. Μητροπολίτης Λαρίσσης, ἀλλ' οἰκεία γνώμη καὶ βουλήσει· καὶ δ') ὅτι, ὡς ἀναλαβόντος μου ἔργον δικαστοῦ μεταξὺ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μου Ἀρχῆς καὶ τῶν Μακρακιστῶν κληρικῶν, ἀρμόζει νὰ ἐκφρασθῆ πρὸς ἐμέ ἢ ἐπὶ τούτῳ ἀπορία καὶ λύπη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἐρωτῶ ὑμᾶς εὐσεβάστως. Εἰς τί θὰ διαψευσθῶ παρὰ τῆς Πνευματικῆς μου Ἀρχῆς κατὰ τὴν ἀπαίτησιν τῆς ἡμετέρας Σεβασμιότητος; Εἰς τὸ ὅτι δέν μοι ἀνετέθη ἢ ἀναθεώρησις τῆς τελεσιδίκου ἀποφάσεως τῆς Συνόδου; Ἀλλὰ τοῦτο τίς ἀρνεῖται, ἢ τίς τὰ ἐναντία διαβεβαίει; Εἰς τὸ ὅτι δέν μοι ἀνετέθη διὰ τοῦ ἁγίου Λαρίσσης ἢ ἐντολῆ ὅπως προτρέψω εἰς γνωσιμαχίαν τοὺς Μακρακιστὰς κληρικούς; Ἀλλ' ἐγὼ οἶδα ὅτι χεῖλη ἱερέως οὐ ψεύδεται, πολλῶν δὲ μᾶλλον πέντε γεραρῶν Ἱεραρχῶν, συνεργομένων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν ὀνόματι τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἡμετέρας θρησκείας ὅστις εἶναι ἢ αὐτοαλήθεια. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τί τὸ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Λαρίσσης διαβιβασθὲν γράμμα μου δέν εἶναι ἀληθές; Ἐγὼ ἐξ ἐναντίας νομίζω ὅτι εὐρίσκομαι εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ ἀποδείξω διὰ τῶν πραγμάτων ὅτι οὐδὲ ἐν ἰῶτα τῆς διαβιβασθείσης ἐκθέσεώς μου εἶναι ἀνακριδής. Παρατρέχων τὴν τρίτην ιδιότητα τῆς ἡμετέρας προτάσεως, ὡς ἀφορῶσαν ἀποκλειστικῶς τὸν ἀδελφὸν ἅγιον Λαρίσσης, ἐρωτῶ ὑμᾶς ἐπὶ τῆς τελευταίας. Πόθεν ἐξάγεται λογικῶς ὅτι ἐγὼ ἀνέ-

λαβον ἔργον δικαστοῦ μεταξύ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν Μακρακιστῶν κληρικῶν, πρᾶγμα τὸ ἐποῖον, ὡς ὀρθῶς παρετηρήσατε, μήτε ἦτο δυνατόν νά μοι ἀνατεθῆ, μήτε συνεπῶς καί μοι ἀνετέθη; Ἡ μήπως, κατόπιν ἀπροόπτου ἀναμοχλεύσεως τῆς ἀληθείας, δὲν εἶχον δικαίωμα, εἰς ἰδιωτικὸν πρὸς ἀδελφὸν γράμμα μου, νά ἐκφράσω μετὰ τῆς ἐκπλήξεώς μου καὶ τὴν ἐμὴν ταπεινὴν γνώμην δι' ὅ,τι ζήτημα ἀνετέθη μοι:

Ἴσως, Σεβασμιώτατε, ἐδικαιοῦσθε νά ὑποβάλητε πρότασιν εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, δι' ἧς νά με ζητήτε λόγον, διατί νά δημοσιεύσω τὸ πρὸς τὸν ἅγιον Λαρίσσης διαβιβασθὲν γράμμα μου. Ἄλλ' οὐδὲν πλέον, οὐδὲν ἔλαττον, κατ' ἐμέ, ἐκ παιδῶν ἐθισθέντα νά ἐργάζωμαι μόνον ἐν τῷ φωτί.

Διὰ ταῦτα παρακαλῶ ὑμᾶς θερμῶς, Σεβασμιώτατε, ἵνα, χάριν τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας τῆς Ἐκκλησίας, ἀποσύρῃτε τὴν εἰς ἔγκρισιν ὑποβληθεῖσαν ὑμετέραν πρότασιν, καθόσον, ἂν καὶ μετὰ πολλῆς τῆς λύπης, θέλω εὐρεθῆ ἐν ἐναντία περιπτώσει εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν νά ὑπερασπίσω ἑμαυτὸν διὰ τῶν πραγμάτων, καὶ τετραγωνικῶς εἰς τὸ δημόσιον ἀποδείξω ὅτι ἤκιστα ἐγὼ ψεύδομαι εἰς ὅσα πρὸς τὸν Ἅγιον Λαρίσσης ἔγραψα. Διατελῶ δὲ πρόθυμος. (1)

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 9 Ἰουνίου 1883.

Λ Ο Γ Ο Δ Ο Σ Ι Α .

Σεβαστὴ καὶ φιλόμουσος δημήγυρις.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Ἐκκλησιαστικὴ αὕτη Σχολή, διανύουσα Θεῷ ἀρρωγῶ καὶ τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς βίου, σεμνὴ σεμνῶς παρίσταται σήμερον δι' ἐμοῦ, ὅπως δῶ λόγον τῶν

(1) Ἡ ἀλήθεια πάντοτε νικᾷ, καὶ νικᾷ πανηγυρικῶς. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ ἀοίδιμος Μητροπολίτης Προκόπιος ἀπέσυρε τὴν ἣν ὑπέβαλε πρότασιν.

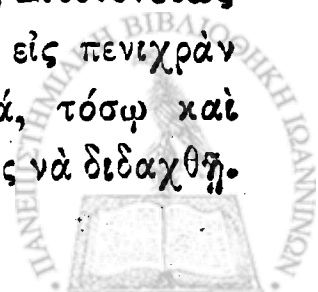

έτησίων πράξεων αὐτῆς, Διεύθυνσις, ὑπὸ ὄλως ἐξαιρετικὰ καὶ ἔκτακτα γεγονότα πρὸς καιρὸν ἀποδεξαμένη τὴν ἀρχὴν ταύτην, πολλὰ κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ὥραν, τῇ προσφιλεῖ Αὐτῇ τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς εἰλικρινείας γλώσση χρωμένη, εἶχεν ἂν εἰπεῖν.

Τὸ αἶσθημα τῆς ιδιοτελείας, τὸ προῖόν τοῦτο τοῦ ἐγωῖσμοῦ καὶ τῆς φιλαυτίας, ὅπερ γοργῶ τῷ ποδὶ χωρεῖ ἀτυχῶς νὰ ἐπικρατήσῃ παρ' ἡμῖν τοῦ συναισθήματος τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς αὐταπαρνησίας, ὁ ἐκτροχιασμὸς τῆς γεραρᾶς ταύτης Σχολῆς ἀπὸ τοῦ μεγάλου σκοποῦ, ὃν οἱ ἀοίδιμοι αὐτῆς ἰδρυταὶ ὠρίσαντο, ἢ παρομαρτοῦσα τούτῳ μεγάλη εὐθύνη τῶν δυναμένων νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀγίας τῶν Ῥιζαρῶν θελήσεως, πᾶν ὅ,τι εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως ἀναφέρεται πρὸς τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην τῆς Σχολῆς διακυβέρνησιν, ἰδοὺ θέματα γόνιμα καὶ πρακτικώτατα, ἅτινα, Διεύθυνσις, ἢ πλήρη τὴν εὐθύνην τῆς ἦν ἀνέλαβεν ἀρχῆς συναισθανομένη, ἢ πρὸς τὸ καθῆκον ἐκ τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα ζήλου αὐτῆς ἀποκλειστικῶς ἀποβλέπουσα, ἠδύνατο, καὶ ἔπρεπεν ἴσως, νὰ λάβῃ ὑπὸ ἀνάπτυξιν λίαν προσφόρως κατὰ τὴν παροῦσαν περίστασιν.

Ἄλλὰ μὴ ἡ καλὴ αὕτη Σχολὴ συνήγαγεν ὑμᾶς ἐνταῦθα κατὰ τὴν χαρμόσυνον ταύτην τοῦ βίου τῆς ἡμέραν, ὅπως ὀλοφυρμούς καὶ παράπονα ἀντιπαραβάλλῃ ὑμῖν, ἀφοῦ μὲ λίαν ἀπλούστατον τρόπον ἢ ἰδιοτελῆς καὶ φιλάρεσκος συνήθεια καθιέρωσεν, ἵνα τὰ πάντα ἐν τοιαύταις στιγμαῖς παριστῶνται ὑπὸ τὰς ὠραιότερας καὶ τὰς εὐστοχωτέρας αὐτῶν ὄψεις; Ἐπειτα δὲ ἐμοὶ ἀπέκειτο, μετὰ δολιχοδρομίαν τεσσάρων δεκαετηρίδων, νὰ θρηνήσω καὶ ἕτερον ἀδίκημα, ὑπὸ τὰ ὄμματα ἐνὸς ὀλοκλήρου ἔθνους ἀπὸ τοῦ 1844 διαπραττόμενον;

Μηδεὶς λοιπὸν ἐξ ὑμῶν, Κύριοι, ἐπαπορείτω, ἂν ὁ ἐπὶ ταῖς ἐνεστώσαις ἐξετάσει τῆς Σχολῆς ἐναρκτήριος τῆς Διευθύνσεως λόγος τάμη νέαν τινὰ ἴσως ὁδόν, ἀπλῶς μόνον εἰς πενιχρὰν λογοδοσίαν περιορισθισόμενος. Πεῖρα, ὅσω ἀνιαρά, τόσῳ καὶ ἀπροσδόκητος, ἐδίδαξεν αὐτὴν ὅσα ἀπηύχετο ἀληθῶς νὰ διδαχθῇ.

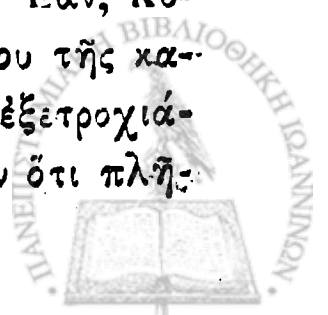

Οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς ἐν συνόλῳ εἶναι ἰσάριθμοι πρὸς τὰ ἔτη τῆς ἡλικίας αὐτῆς. Ἐκ τούτων εἴκοσι μὲν καὶ εἷς τυγχάνουσιν ὑπότροφοι τῆς Ῥιζαρείου περιουσίας· ἑπτὰ, διαφόρων κληροδοτημάτων· δύο, τῆς Κυβερνήσεως καὶ οἱ λοιποὶ ιδιοσυντήρητοι. Τὸ λῆγον σχολικὸν ἔτος ἡ Σχολή, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὅλον, ἐσωτερικῶς μὲν διήλθεν ἐν εὐφορίᾳ γραμματικῇ, καὶ ἀρκετὰ ὅπως δῆποτε ἐπαινετῇ πειθαρχίᾳ, μεθ' ὅλην, δὲν λέγω τὴν προηγηθεῖσαν τριχυμίαν, οὔτε τὴν ἐκ τῶν ταύτης λειψάνων ἐπιναφορὰν ἐν αὐτῇ στοιχείων ἥκιστα ἀγαθῶν, ἀλλά, τὴν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Σχολῆς δημιουργουμένην χαλαρότητα ἐν ταῖς πρὸς τὴν Διεύθυνσιν σχέσεσι τῶν μαθητῶν. Ἐξωτερικῶς ὁμως ἡ Σχολή ἥκιστα διήλθε τὸ ἔτος ἐν ὁμαλῇ καὶ εὐρύθμῳ πορείᾳ. Μὴ δικαιούμενος νὰ εἰσέλθω εἰς κύκλον δικαιοδοσίας ἀλλοτρίας, ἀρκοῦμαι μόνον γνωρίζων ὑμῖν ὅτι διήλθομεν, ὡς βλέπετε, τὸ ἔτος, εἰς τὸ ἐπισφράγισμα μάλιστα τοῦ τέλους αὐτοῦ κατηντήσαμεν, καὶ ἡ Σχολή ἀναμένει εἰσέτι νὰ λάβῃ, ἐπιστρεφόμενον αὐτῇ, ἐγκεκριμένον τὸ Πρόγραμμα ὄχι πλέον τῆς θερινῆς ἀλλὰ καὶ τῆς χειμερινῆς ἀκόμη ἑξαμηνίας!! Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι οὐδεμία ἴσως ἐκ τούτου γραμματικὴ ζημία προσεγένετο τοῖς μαθηταῖς, χάρις εἰς τὴν ἐθελοθυσίαν πράγματι τῶν ἀναδεξαμένων τὴν συμπλήρωσιν τῶν κενῶν καθηγητικῶν ἐδρῶν· ἀλλ' ἐπίσης εἶναι ἀληθὲς καὶ ὅτι, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς πειθαρχίας καὶ τῆς ἐσωτερικῆς τῆς Σχολῆς διοικήσεως, τὸ καθ' ὅλον τὸ λῆγον σχολικὸν ἔτος λαβὸν χώραν ἀνώμαλον, λίαν ἐπιζημίως ἠδύνατο νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τῆς Σχολῆς, καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης ἀνωμαλίας νὰ ἀποβῶσιν οἰκτρότατα. Χάρις ἐνταῦθα εἰς τὴν σύνεσιν τῶν μαθητῶν, φιλοτιμηθέντων ἀξιεπαίνως νὰ συνδυάσωσι τὸ ἑαυτῶν συμφέρον πρὸς τὸν ἐγκαίρως ὑπ' αὐτῶν διαγνωσθέντα χαρακτῆρα τῆς Διευθύνσεως, οὐδὲν εὐτυχῶς συνέβη. Εὐχομαι διακαῶς πρὸς τὸ καλὸν τῆς Σχολῆς μετὰ τοῦ λήγοντος σχολικοῦ ἔτους νὰ λήξῃ καὶ ἡ μεσολαβήσασα ἐκρυθμότης.

Ἐκ τῆς ὀλομελείας τῶν μαθητῶν ἐξηλέχθησαν καὶ τινες,

εὐάριθμοι μὲν, τοῦθ' ὅπερ παρήγορον, ἀλλὰ τέλος πάντων καί
 τινες, εἰς τὰς ἐξῆς τρεῖς κατηγορίας ὑπαγόμενοι. Ἐκ τούτων
 ἄλλοι μὲν ἤκιστα ἐφιλοτιμήθησαν νὰ καταβάλωσι τὴν δέουσαν
 εἰς τὰ μαθήματα ἐπιμέλειαν· ἄλλοι, τῆς κατηγορίας ταύτης
 ἐξαιρούμενοι, ἐφιλοτιμήθησαν ἀτυχῶς οὐχὶ πῶς νὰ στολίσωσιν
 ἑαυτοὺς μὲ τὰ κοσμήματα τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀγαθότητος
 τῆς καρδίας, ἀλλὰ, ὑπὸ τοῦ ἐξωθεν ἐπερχομένου σφοδροῦ τῆς
 ἀθείας καὶ τῆς ἀνηθικότητος παρασυρόμενοι ρεύματος, πῶς,
 μᾶλλον ἐκφαντικώτερον, διὰ πάσης αὐτῶν τῆς ἀναστρεφῆς καὶ
 τῆς στάσεως, νὰ ἀνακηρύξωσι μὲν ἑαυτοὺς πρότυπα πάσης πο-
 νηρίας καὶ πάσης ἐγγένει πράξεως ἀνηθίκου, νὰ ἐκφαυλίσωσι δὲ
 καὶ αὐτὴν τὴν ἥνπερ φέρουσι σεμνὴν τοῦ ἱεροσπουδαστηρίου
 τούτου περιβολήν, δι' ἣν ὑπέρογκα ποσὰ δαπανᾷ ἐτησίως ἡ ἀτυ-
 χῆς περιουσία τῶν Ῥιζαρῶν, εἰονεὶ διαμαρτυρόμενοι ἀπὸ τῆς
 ἐνταῦθα διατριβῆς των ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ κληρι-
 κοῦ σχῆμα μετὰ βδελυγμίας καὶ ἀποστροφῆς ἀπωθοῦνται.
 Εἶναι, Κύριοι, τοῦτο οἰκτρὸν ἀπαύγασμα τῆς ἠθικῆς καταστά-
 σεως τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, τῆς ἀφειδίσης ὡς μὴ ὥφειλε νὰ
 ποδριγετῆται εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος διὰ τῆς ἐκπομπεύ-
 σεως πάσης ἱερᾶς καὶ ὑψηλῆς ἐννοίας ὑπὸ στοιχείων φαύλων καὶ
 πονηρῶν, ἅτινα, ἐνῶ κυλίσονται εἰς τὸν βόρβορον τῆς ἀνηθικό-
 τητος, ἐνῶ, τοὺς στοιχειωδεστάτους κανόνας τῆς ἠθικῆς
 ἀγνοοῦντα, ἀποκλειστικῶς μόνον τὴν ὕλην λοτρεύουσιν, ἐνῶ
 δὲν πιστεύουσιν εἰς τίποτε, ἔχουσιν ἐν τούτοις τὸ θράσος ἐν ὀνό-
 ματι τῆς ἠθικῆς, τῆς θρησκείας, νὰ παρίστανται εἰς τὸ δημόσιον
 ὡς ἔργον αὐτῶν τὴν ἠθικοποίησιν δῆθεν τῆς κοινωνίας ἐπαγγελ-
 λόμενα. Τρίτοι δὲ τινες ἕτεροι, ἐφάνησαν δυστυχῶς τὰ συναμ-
 φότερα ταῦτα ἐν ἑαυτοῖς περιχλείοντες. Εἶναι ἀνάγκη ἄρα γε
 νὰ προσθέσω καὶ διατί οὐδὲ ἀπόπειρα καὶν ἐγένετο πρὸς ἐφαρμο-
 γὴν τῶν ἐπὶ τούτῳ σχετικῶν τοῦ κανονισμοῦ ἄρθρων; Ἐάν, Κύ-
 ριοι, ἀνομολογῆται ἡ ἀνάγκη τῆς συνεχίσεως τοῦ βίου τῆς κα-
 λῆς ταύτης Σχολῆς, ἐάν δὲν ἀληθεύῃ ὅτι τὰ πάντα ἐξετροχιά-
 σθησαν παρ' ἡμῖν, ἐάν δὲν ἦναι ἀληθὲς τὸ φαινόμενον ὅτι πλη-

ρες διαζύγιον ἐκηρύχθη παρὰ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων μεταξὺ χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ, εἶναι καιρὸς πλέον κατ' ἐμὲ νὰ ληφθῶσι παρὰ τῶν ἀρμοδίων ὅλα ἐκεῖνα τὰ σωστικὰ μέτρα, ὧν ἡ ἐφαρμογὴ νὰ φέρη ὡς ἀποτέλεσμα ἄμεσον τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀγίας τῶν ἀειδίμων ἰδρυτῶν θελήσεως. " Ἄλλως, ἂν μὴ τι ἄλλο, εἶναι ἐπώδυνον, Κύριοι, εἶναι θλιβερόν, εἶναι ὕβρις πρὸς τὰς μακαρίας σκιάς τῶν Ῥιζαρῶν, τὸ νὰ ἀφίηται ἐπὶ πλέον νὰ τιτλοφορῆται ἡ Σχολὴ αὕτη ὅπως ὑπὸ τοῦ κόσμου ἀκούεται.

Ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων ἐγένετο ὁμολογουμένως μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης τὸ προσωπικὸν τῶν κυρίων καθηγητῶν ἀποδεδειγμένης εὐμεθοδίας. Μολονότι ὁ δίκαιος ἔπαινος ἔπεται ὡς ἄρρηκτον ἀποτέλεσμα εἰς τὴν ἀκριβῆ τοῦ καθήκοντος ἐκπλήρωσιν, ἐπιτραπήτω μοι οὐχ ἦττον νὰ ἀποτείνω αὐτὸν ἐνταῦθα πρὸς τοὺς κυρίους καθηγητὰς οὐχὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην· ἀλλὰ ὑπὸ ἐκείνην, καθ' ἣν μετὰ προθυμίας καὶ μετὰ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος ἐπήρχοντο ἐπίκουροι καὶ συναντιλήπτορες τῶν ἐνεργειῶν τῆς Διευθύνσεως, ὅσας αὕτη ἔθιγε τὸ ἠθικὸν καὶ πειθαρχικὸν τῆς Σχολῆς μέρος.

Τελευτῶν, εὐχομαι ἐκ ψυχῆς νὰ ἀκούσω μακρόθεν μετ' οὐ πολὺ ὅτι ἡ γεραρὰ αὕτη Σχολὴ εἰσῆλθεν εἰς τὴν κανονικὴν αὐτῆς τροχίαν ὑπὸ τὴν διάδοχον Διεύθυνσιν.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 19 Ἰουνίου 1883.

ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ

**Πρὸς τὸ διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Ἐκκλ.
Ῥιζαρείου Σχολῆς.**

Προελόμενος πέρυσιν ἀντὶ τοῦ εἰρηνικοῦ καὶ ἀνεξαρτήτου τοῦ Ἀρχιερέως μανδύου τὸ ἄχαρι καὶ πολύμοχθον τῷ διδασκάλου τριβόνιον, οὐδαμῶς ἀπέβλεψα εἰς τὴν ὑλικὴν ἐπικαρπίαν τῆς ἧς με ἐκαλέσατε θέσεως.

Ἐπειδὴ ἤδη οἰκτρὰ καὶ ἀπροσδόκητος πείρα ἐδίδαξέ με ὅτι ἄνω ποταμῶν χωροῦσι καὶ τὰ τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς·

Ἐπειδὴ ὁ χαρακτήρ ὁ ἐμὸς ἐξελέγχεται ἀνίκανος νὰ συμμορφωθῆ πρὸς τὸ ἐπικρατοῦν αὐτόσε σύστημα·

Καὶ ἐπειδὴ ἡ ταπεινότης ἡ ἐμὴ ἀδυνατεῖ συνεπῶς νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν Διεύθυνσιν Σχολῆς, οὐ μόνον τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς σκοποῦ ἀστοχούσης, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἐλλείψεων πλήρους·

Διὰ ταῦτα

διαπορθμεύω ὑμῖν, συνωδὰ τῇ ἀμετακλήτῳ ἀποφάσει μου, τὴν ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Ῥιζαρείῳ Σχολῇ Διευθύνσεως ταύτην παραίτησίν μου, ἣν παρακαλῶ νὰ διαβιβάσητε τῇ ἀρμοδίᾳ Ἀρχῇ.

Ἐν Ἀμπελακίῳ, τῇ 25 Αὐγούστου 1883.

ΟΜΙΛΙΑ

Ῥηθεῖσα ἐν Ἀμπελακίῳ τῇ 28 Δεκεμβρίου 1883.

Εὐσεβεῖς Χριστιανοί μου.

Ὅτε κατὰ λήγοντα Αὐγούστον τοῦ 1881 μετὰ ἀνυπομονησίας ἀνεμένομεν καὶ ἡμεῖς οἱ ἐνταῦθα τὴν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ἐμφάνισιν τῆς καλῆς ἐθνικῆς σημαίας μας, θα ἐνθυμηθῆτε πάντως μετ' ἐμοῦ ὅλοι σας, ἀγαπητοί, τὴν χαρὰν, τὴν ἀγαλλίασιν, τὸν ἐνθουσιασμόν, ὑφ' ὧν ἀνεξαιρέτως οἱ πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου εἶχομεν καταληφθῆ. Ἐξεπληροῦντο παραδόξως εἰς τὰς ἡμέρας μας πόθοι διακαεῖς, τὰ γλυκέα ὄνειρα πάσης Ἑλληνικῆς καρδίας, καὶ ἦτο ποτὲ δυνατὸν ἀπέναντι τοῦ ἐφ' ἡμᾶς ἐπερχομένου μεγάλου καλοῦ, νὰ μείνῃ ψυχρὸς θεατῆς καὶ αὐτὸς ὁ τέως πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ ἀσημοτέροα Ἀγᾶ ἔρπων; Δίκαια λοιπὸν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν ἦσαν, Χριστιανοί μου, τὰ τότε ἐκδηλωθέντα αἰσθήματα συμπάντων ἀνεξαιρέτως ὑμῶν.

Ἀπὸ τοῦ εὐτυχοῦς ἐκείνου γεγονότος ἄχρι σήμερον παρέδρα-

μεν ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἔλων μηνῶν χρονικὸν διάστημα. Ἐὰν νῦν σᾶς ἐρωτήσω, Χριστιανοί μου, διατί τότε ἐχαίρετε; βεβαίως θά με ἀπαντήσητε ὅτι ἐχαίρομεν, διότι ἀπεκτῶμεν πλέον τὴν ἐλευθερίαν μας· ἐβλέπομεν δηλονότι νὰ ἐξασφαλιζῆται πλέον ἡ τιμὴ, ἡ ζωὴ, ἡ περιουσία ἡμῶν· ἐχαίρομεν, διότι ὑπὸ πολίτευμα συνταγματικόν, θὰ εὐρίσκωμεν πλέον δικαιοσύνην· τὸ δίκαιον τοῦ πτωχοῦ δὲν θὰ ἦτο πλέον εἰς τὴν διάθεσιν τῶν κοτζαμπασίδων· ἐχαίρομεν, διότι τὰ κοινοτικά ἡμῶν πράγματα θὰ ἐβλέπομεν πλέον ἀπροσκόπτως βαίνοντα εἰς τὴν πρόοδον, διότι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐξάσκησιν τῶν θρησκευτικῶν ἡμῶν καθηκόντων θὰ ἐπροστατευόμεθα κάλλιον παρὰ πρῶτα, διότι τέλος τὸ σύμβολον τοῦ δι' ἡμᾶς σταυρωθέντος Σωτῆρος ἡμῶν, τὸ ὁποῖον ἕως τότε περιεφρονεῖτο καὶ ἐχλευάζετο εἰς τὰς ὁδοὺς, διερχόμενον, θὰ ἐβλέπομεν τοῦτο τοῦ λοιποῦ ἐν ἔλῃ αὐτοῦ τῇ τιμῇ καὶ τῇ δόξῃ εὐλογούμενον ὅπου καὶ ἂν ἐμφανίζηται. Ταῦτα ἐν ὀλίγοις βεβαίως τὰ αἷτια, Χριστιανοί μου, δι' ἃ τότε ποικίλως ἐξεδηλώσατε τὴν ὑμετέραν χαρὰν· αἷτια ὀρθά, εὐλογα, εὐσεβῆ, Χριστιανικά, Ἑλληνικά.

Ῥίψωμεν ἤδη ἐν βλέμμα εἰς τὰ ὀπίσω, Χριστιανοί μου, καὶ ἴδωμεν ἂν καὶ κατὰ πόσον ἀνταπεκρίθητε εἰς τὴν πραγμάτων τῶν καλῶν ἐκείνων αἰτίων, δι' ἃ τότε ἐχαίρετε.

Ἄλλὰ ποῦ ἐμβαίνω; Εἰς οἶον λαβύρινθον ἀνομημάτων δὲν εἰσέρχομαι! Καὶ ὅμως πρέπει νὰ εἰσέλθω κατὰ καθῆκον ποιμαντορικὸν εἰς αὐτόν, ὅπως μή μοι ἐκζητηθῇ μίαν ἡμέραν λόγος παρὰ τοῦ κρινοῦντος ζῶντας καὶ νεκροὺς διατί καὶ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου δὲν ἐλάλησα. Κατὰ τοσοῦτον δὲ μᾶλλον ὀφείλω νὰ ὀμιλήσω σήμερον, καθόσον οἱ πάντες, ἐκτὸς ἴσως μεμετρημένων ἐξαιρέσεων, εἶσθε ἀγαθοὶ Χριστιανοί, πιστεύετε εἰς Θεόν, καὶ θλίβεσθε ὡς ἐγὼ διὰ τὴν νέαν κατάστασιν τῶν ἀτομικῶν καὶ κοινοτικῶν ὑμῶν πραγμάτων. Καὶ λοιπόν, ὦ παρὸν εὐσεβὲς ποίμνιόν μου, ἄκουσον.

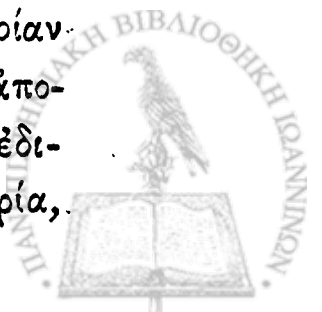
Ἐὰν ἀπητεῖτο μία εἰσέτι ἀπόδειξις ἐπὶ τοῦ ἐξῆς φαινομένου, ὅτι δηλαδὴ τὸν Θεὸν συλλογίζεται ὁ ἀνόητος ἄνθρωπος μόνον

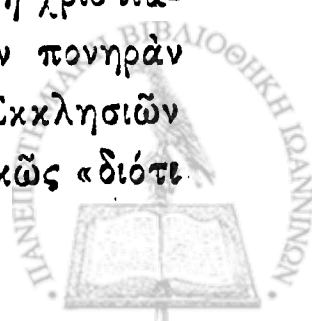
έν ταῖς συμφοραῖς αὐτοῦ, καί έν τῷ ὀνόματι τοῦ Θεοῦ πρέπει νά ξεύρητε ὅτι ἐμπεριέχεται ὁ,τι καλόν καί εὐγενές ὑπάρχει έν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ταύτην μετά πόνου ψυχῆς τὸ λέγω, συνεισέφερε μὲν καί ἅπασα σχεδόν ἡ ἐλευθερωθεῖσα γῆ, συνεισέφερον δέ μετ' αὐτῆς ἀτυχῶς καί πολλοὶ τῶν ὑπ' ἐμέ Χριστιανῶν μου. Ἐξηγοῦμαι. Ἐρρέθη ἤδη ὅτι μία τῶν αἰτιῶν τῆς μεγάλης ὑμῶν χαρᾶς κατά τὰς ἡμέρας τῆς μεταπολιτεύσεως ἦτο καί ὅτι τὸ σύμβουλον τοῦ ἐσταυρωμένου, τὸ ὁποῖον ἐβλέπετε ἕως τότε ὑβρίζομενον καί περιφρονούμενον, ἠθέλετε βλέπει πλέον τοῦ λοιποῦ δοξαζόμενον καί εὐφημούμενον. Ἐ! Τίς ἠλπίζε λοιπόν, μετά πάροδον ὀλίγων μόνον μηνῶν συνταγματικοῦ βίου, ὅτι, τὴν περιφρόνησιν τὴν ὁποῖαν έν τῷ δικαίῳ του ἴσως ὁ Τοῦρκος ἀπέδιδεν εἰς τὴν ἀπλῆν ὄψιν τοῦ τιμίῳ σταυροῦ, εἰς τὴν ἀπλῆν παρουσίαν παντὸς ἱεροῦ τῆς θρησκείας ἀντικειμένου, ἠθελε τὴν ἀντικαταστήσει δι' ὕβρεως βαναυσοτέρας ὁ ἐλευθερωθεὶς Ἕλληνας, ὁ Χριστιανὸς Ὁρθόδοξος; Ναὶ δυστυχῶς, Χριστιανοί μου. Ὑμεῖς κάλλιον ἐμοῦ γνωρίζετε ὅτι εὐρέθησαν παρ' ἐλπίδα καί τινες ἐξ ὑμῶν, οἵτινες, λησμονήσαντες φαίνεται τὰ πάντα, ἡ μᾶλλον ἀφετηρίαν λαβόντες τὴν κακῶς εἰς αὐτοὺς ἐρμηνευθεῖσαν ἐλευθερίαν, εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀσεβείας, ὡς μὴ ὤφειλεν, ἐξετραχηλίσθησαν, ὥστε καί αὐτὸν τὸν Τοῦρκον ἠθέλησαν νά ὑπερακοντίσωσιν ὡς πρὸς τὴν βλάβημὸν καί ἀσεβῆ ἐκεῖνου γλῶσσαν κατά παντὸς ἱεροῦ ἀντικειμένου τῆς ἡμετέρας θρησκείας καί πίστεως. Σταυροὶ καί Παναγαίαι, Θεοὶ καί Χριστοί, πίστεις καί κολυμβῆθραι καί πάντα τὰ ἱερά ἀνεξαιρέτως, μηδ' αὐτοῦ τοῦ ἡχοῦ, ὅστις προσγίνεται ἐκ τῆς κρούσεως τοῦ ἀστερίσκου ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ποτηρίου, ἐξαιρουμένου, ἐγένοντο παρὰ τινῶν ἐξ ὑμῶν, ὡς μὴ ὤφειλε, ἀσεβειῶν ἐκφράσεων τὸ ἀντικείμενον. Παραλείπω τὴν ἀπὸ τῆς Μεταπολιτεύσεως παρατηρουμένην ἀτυχῶς γενικὴν σχεδόν χαλάρωσιν τῶν θρησκευτικῶν ἡμῶν καθηκόντων. Δὲν θίγω καί τὴν ἐξέτασιν τῶν πρώην καί νῦν ἡθῶν ὑμῶν, καθ' ἣν ὁμολογουμένως ἀποδειχθήσεται ὅτι ταῦτα ἦσαν πρότερον χρησιότερα καί ἠθικώτερα. Ἀλλὰ πόθεν ἄρα γε

έρωτῶ ἢ τοιαύτη μεταβολή; Ἐκ τῆς ἀσεβοῦς κατ' ἐμέ ἀφ' ἑνὸς ἑρμηνείας, τὴν ὁποίαν ἐφρόντισαν πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῶν ἀνθρώποι ὡσαύτως ἀσεβεῖς νὰ σᾶς δώσωσι περὶ τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῆς κακῆς διαθέσεως ἐκείνων, πρὸς οὓς οὕτως ἀσεβῶς ἠρμηνεύθη ἡ λέξις «ἐλευθερία». Ἄλλ' οὐχ οὕτως ἐγώ, καὶ μετ' ἐμοῦ πᾶς ἀληθῆς Ἑλληὴν καὶ εὐσεβῆς Χριστιανός, σκέπτεται, Χριστιανοί μου, περὶ τῆς παρεξηγουμένης ἐλευθερίας. Καὶ θὰ εἶπη λοιπὸν ὅτι ἐδώρησε πρὸς τοὺς τοιοῦτους τὴν ἐλευθερίαν ὁ σήμερον ἐκ τῆς Παρθένου γεννηθεὶς Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἵνα ὑβρίζωσιν αὐτὸν καὶ λέγωσιν ὅτι δὲν εἶναι Θεός; διότι καὶ μέχρι τούτου ἀποθρασύνονται οἱ παρερμηνευταὶ τῆς ἐλευθερίας, πολὺ δὲ φοβοῦμαι μήπως καὶ τοιαῦτα μαθήματα ἐδιδάχθησάν τινες τῶν ἀκρωμένων μου. Σᾶς ἐδώρησεν ὁ Θεός, Χριστιανοί μου, τὴν ἐλευθερίαν, ἵνα ἐγκληματῆτε κατὰ τοῦ πλησίον σας, ἵνα μισῆτε ἀλλήλους, ἵνα καταγγέλλησθε ἀμοιβαίως ψευδῶς, ἵνα ἐκ παντὸς τρόπου ζητῆτε πῶς ὁ εἷς νὰ βλάβῃ τὸν ἄλλον μᾶλλον τελεσφορώτερον; Αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν φρονεῖτε ὅτι ἀπηλαύσατε; ἢ μᾶλλον αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν σᾶς εἶπον ὅτι ἀπηλαύσατε; Καὶ ἂν ἦναι αὐτὴ ἡ ἐλευθερία, διὰ τὴν ὁποίαν χύνεται τὸ αἷμα ποταμηδόν, καὶ ἐπιστεύσατε καὶ σεῖς ὅτι αὐτὴ εἶναι, ὑπάρχει τότε ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐλευθερίᾳ διὰ τὴν ὁποίαν χύνεται τὸ αἷμα ποταμηδόν, καὶ ἐπιστεύσατε καὶ σεῖς ὅτι αὐτὴ εἶναι, ὑπάρχει τότε ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐλευθερίᾳ ἕξασφάλισις ζωῆς, τιμῆς, περιουσίας; ὑπάρχει τότε δικαιοσύνη; εἶναι τότε δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐλευθερίᾳ ἡ χαρακτηρίζουσα τὴν χριστιανικὴν ἰδίως κοινανίαν μεγάλη τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρετὴ, ἡ ἀγάπη; Ταύτης δὲ μὴ ὑπαρχούσης, εἶναί ποτε δυνατόν νὰ προκύψῃ τότε καλόν τι ἐκ τῆς οὕτως ἐξηγουμένης ἐλευθερίας;

Ἄλλὰ δὲν εἶναι αὕτη ἡ ἐλευθερία, Χριστιανοί μου, τὴν ὁποίαν ἀπηλαύσατε. Ἡ τοιαύτη ἑρμηνεία τῆς ἐλευθερίας εἶναι ἀποκύημα τῶν κεφαλῶν τῶν ὑλιστῶν, τῶν ἀθέων· σεῖς δὲ δὲν ἐδιψᾶτε ποτὲ πιστεύω νὰ διδαχθῆτε ἀθείαν. Δὲν εἶναι ἐλευθερία,

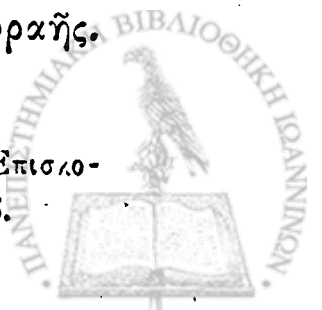
Χριστιανοί μου, αἱ ἀσεβεῖς ἐκφρασεις πρὸς τὸ ὑπερύμνητον ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀσέβεια, ἡ ἀθεΐα. Δέν εἶναι ἐλευθερία ὁ περίγελως παντὸς ἀντικειμένου θρησκευτικοῦ, αἱ ἀποτρόπαιοι ὕβρεις κατὰ τῶν λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου, τὰς ὁποίας οὐδὲ ἐγνώριζον κἄν καὶ αὐτοὶ οἱ Τοῦρκοι. Δέν θὰ εἶπη ἐλευθερία τὸ τί εἶσαι σύ, καὶ τί εἶμαι ἐγώ, τί ἀνάγκην σ' ἔχω, τί ἀνάγκην μ' ἔχεις. Δέν θὰ εἶπη ἐλευθερία, ἡ ἀνομία, ὁ κομματισμός, ὁ φατριασμός. Δέν εἶναι ἐλευθερία ὁ δόλος, ἡ ἀπάτη, ἡ κλοπή, ἡ ἀδικία, τὸ ρουσφέτι, ἡ ἐκδίκησις. Δέν ἦτο, οὐδὲ εἶναι ἐλευθερία, Χριστιανοί μου, ἄς τὸ εἶπω καὶ τοῦτο, ὄχι διότι ἀναφέρεται εἰς ἐμέ, ἀλλὰ διότι χαρακτηρίζει καλῶς τὸ ἀντικείμενον, περὶ οὗ σᾶς κάμνω τὸν λόγον σήμερον, δέν ἦτο λέγω οὐδὲ εἶναι ἐλευθερία καὶ ἡ ἀδικαιολόγητος συμπεριφορά, τὴν ὁποίαν εὐάριθμοι ἐξ ὑμῶν ἔδειξαν πρὸς ἐμέ κατὰ τὴν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς τὰ ἐνταῦθα ἐπάνοδόν μου. Δέν ἐτιμᾶτε ἐμέ, ὦ καλοί, ἐάν καὶ τότε, ὅπως καὶ πρότερον, ἐδεικνύετε τὸν αὐτὸν πρὸς με σεβασμόν, μὲ τὸν ὁποῖον κατ' ἀνάγκην φαίνεται ἐπαρουσιάζεσθε ἄλλοτε. Ἀλλὰ τί λέγω κατ' ἀνάγκην, ἀφοῦ καὶ πέρυσιν ἀκόμη, ἐμοῦ ἀπερχομένου εἰς Ἀθήνας, ἵνα ἀναλάβω τὴν Διεύθυνσιν τῆς ἐκεῖ Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς, σεῖς αὐθόρμητοι ἐξήλθετε οἱ πάντες ἀδιακρίτως μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων σας εἰς προπομπήν μου; Ἐγώ, Χριστιανοί μου, οἶδα τίνας ὁπαδὸς καὶ ἀνάξιος ἀντιπρόσωπος τυγχάνω, καὶ οὐδὲ διενόηθην ποτὲ νὰ ἀπαιτήσω τιμὰς καὶ προσκυνήσεις, ἀφοῦ ἀκολουθῶ ὅση μοι δύναμις τὰ παραγγέλματα ἐκείνου, ὅστις κατεδέξατο σήμερον νὰ γεννηθῆ ἐν φάτνῃ ἀλόγων ζώων. Ἐγώ, τεκνία μου, ἐτιμῆθην καὶ κᾶτι περισσώτερον ἴσως τῆς ἀτομικῆς μου ἀξίας ἀπὸ ἐν ὀλόκληρον ἔθνος, ἀπὸ τὴν πεφωτισμένην ἡμῶν Κυβέρνησιν, οἴκοθεν καλέσασάν με εἰς θέσιν περίβλεπτον, τὴν ὁποία ν αὐθόρμητος ὡς γνωρίζετε ἐγκατέλειψα. Καί, ὅπως δέν με ἐξηυτέλισε βεβαίως ἡ χριστιανικὴ ἐκείνη φωνὴ ἐνὸς Χριστιανοῦ μου, τοῦ, εἰς τὴν πονηρὰν ἐρώτησιν ἄλλου «διὰ τί ἔκρουον οἱ κώδωνες τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τὴν τότε ἐπάνοδόν μου» ἀποκριθέντος χλευαστικῶς «διότι

ἀπέθανεν ὁ Τότσκας» οὕτω πάντως καὶ οὐδὲ μῶριον τιμῆς προσετίθετε εἰς τὸ ἄτομόν μου, ἐὰν καὶ τότε ἐτιμᾶτε οἱ πάντες τὸν Πνευματικὸν ὑμῶν Πατέρα, ἐπανερχόμενον παρ' ὑμῖν, ἐὰν καὶ τότε ἐτιμᾶτε ἐκεῖνον, ὅστις μέχρι τῆς χθὲς σᾶς ἐποίμαине καὶ ἀστυκῶς, ἐκεῖνον ὅστις μὲ ἀτομικήν του θυσίαν μέχρι τῆς χθὲς σᾶς ἐπροστάτευεν ἀπέναντι τοῦ τυράννου σας. Ἀφοῦ κατηντήσαμεν νὰ λέγωμεν καὶ νὰ γράφωμεν ὅτι καὶ αὕτη ἢ πρὸς τὸν ἐπὶ γῆς ἀνώτατον Ἄρχοντα, τὸν Βασιλέα, ὑποδεξιῶσις, εἶναι ἀναξία δῆθεν τοῦ ἐλευθέρου Ἕλληνας, εἶναι δουλική, εἶναι ἀναξιοπρεπής, προὑπαντήσεις καὶ δεξιῶσις ἀνεμένομεν πλέον ἡμεῖς νὰ ἴδωμεν ὑπὸ τοιούτην ἐλευθερίαν, ἡμεῖς, οἱ καθηγητὴν ἔχοντες ἐκεῖνον, ὅστις ἐλοιδορεῖτο ὅτι δαιμόνιον ἔχει, ὅστις, ἐκδιωκόμενος, ἀπετίνασσε καὶ τὸν κονιορτὸν ἐκ τῶν σανδαλίων αὐτοῦ; Ἀλλὰ ἐτιμᾶτε ὑμᾶς αὐτούς. ὦ τοιοῦτοι, ἀλλὰ ἐσέβεσθε ὑμᾶς αὐτούς, ὦ ἀγαθοί, ἀλλ' ἐδεικνύετε τὴν εὐγενῆ ὑμῶν ἀνατροφὴν, ἀλλ' ἀπεδεικνύετε ὅτι ἦσθε ἄξιοι τῆς ἀκόπως ἀποκτηθείσης ἐλευθερίας σας, τῆς ὁποίας φαίνεται ὅτι, ἐπειδὴ ἀκόπως καὶ ἄνευ ἐλαχίστης θυσίας ἐγένεσθε κάτοχοι, διὰ τοῦτο καὶ τόσον ταχέως ἐνεκολπώθητε τὴν παρερμηνείαν. (1)

Ἐλευθερία κατ' ἐμὲ θὰ εἶπη, Χριστιανοί μου, πίστις καὶ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, εὐσέβεια, θεοσέβεια. Ἐλευθερία θὰ εἶπη ἀδιάκριτος ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, φιλαδελφία, φιλανθρωπία. Ἐλευθερία θὰ εἶπη σέβας καὶ τιμὴ πρὸς τὰς καθιστηκυίας Ἀρχὰς τοῦ Κράτους, διότι οὐκ ἔστιν ἐξουσία εἰμὴ ἀπὸ Θεοῦ, εὐπειθεια καὶ ὑποταγὴ εἰς τοὺς Νόμους τῆς Πολιτείας. Ἐλευθερία θὰ εἶπη εὐλάβεια καὶ σεβασμὸς πρὸς τὰ ἱερά τῆς Ὁρησκείας ἀντικείμενα, τιμὴ καὶ ὑπόληψις πρὸς τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Θεοῦ τῶν πατέρων ἡμῶν. Ἐλευθερία τέλος θὰ εἶπη ἐφαρμογὴ ἐν τῇ κοινῶνίᾳ πάσης καθόλου ἀρετῆς· διότι ἐλευθερία χωρὶς ἀρετὴν δὲν δύναται ἐπὶ πολὺ νὰ σταθῇ, λέγει κάπου καὶ ὁ σοφὸς Κοραῆς.

(1) Λέγομεν ταῦτα, διότι τὸ τμήμα τοῦ Κιστάδου ἐκ τῆς ἡμετέρας Ἐπισκοπικῆς περιφέρειας δὲν ἐδράξατο τὰ ὄπλα κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1878.

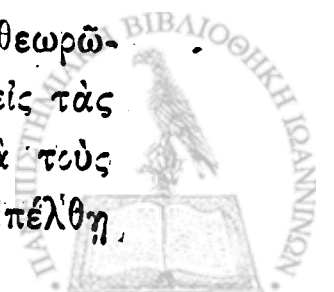

Αὐτὸ κατὰ τὸν φρόνιμον Ἕλληνα, τὸν χριστιανὸν ἄνθρωπον, θὰ εἶπη ἐλευθερία· αὐτῆς τῆς ἐλευθερίας φρονῶ ἐποθεῖτε τὴν ἀπόλαυσιν· τοιαύτη πρέπει νὰ ᾖ ἡ ἐλευθερία, τὴν ὁποίαν ἀπηλαύσατε, καὶ ὄχι ἐκείνη τὴν ὁποίαν κακῶς σᾶς ἠρμήνευσαν· καὶ αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν εὐχομαι ἐκ ψυχῆς, Χριστιανοί μου, οἱ πάντες νὰ ἐγκολπωθῆτε, διότι ἄλλως ματαία ἡ ἐλευθερία ὑμῶν.

Εἶπομεν ὡσαύτως ὅτι ἑτέρα αἰτία τῆς μεγάλης χαρᾶς ὑμῶν κατὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐλευθερίας σας ἦτο καὶ ὅτι τὰ κοινοτικά καὶ ἀτομικά πράγματα ὑμῶν θὰ ἐβλέπετε τοῦ λοιποῦ ἐπὶ τὸ βέλτιον ὁσημέραι προκόπτοντα. Διότι καὶ ἡ ἄλλη αὕτη εὐλογος αἰτία τῆς τότε χαρᾶς σας, δὲν ἐξεπληρώθη ἄχρι τοῦδε, ἀλλ' οὐδὲ εἶναι δυστυχῶς ἐλπίς νὰ ἐκπληρωθῆ καὶ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν ἐξακολουθῆτε νὰ βαδίζητε τὴν ἰδίαν ὁδόν, νομίζω ὅτι δὲν ἔχω ἀνάγκην πολλῶν λόγων διὰ νὰ σᾶς πείσω καὶ ἐπὶ τούτου· Ὑπὸ τὰ ὄμματα ὅλων ὑμῶν κεῖνται τὰ κοινοτικά ὑμῶν πράγματα. Καὶ ἐνῶ μέχρι τῆς χθὲς διὰ μόνου τοῦ ἐνὸς παρᾶ, ὃν ἐρρίπτετε ἐπὶ τῶν δίσκων τῶν Ἐκκλησιῶν σας, διετηροῦμεν καὶ Σχολεῖα καὶ διδασκάλους καθ' ὅλα τὰ χωρία, συνήθως δὲ κατεσκευάζομεν καὶ βρύσεις καὶ ὁδοὺς ἐκ τῶν ταμείων τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς γνωρίζετε, νῦν διὰ τοῦ δεκαπενταπλασίου ποσοῦ τῆς πεντάρας, ἣν ρίπτετε, δὲν ἔχομεν οὐδὲ ἐν κανδηλί διὰ τὴν εὐπρέπειαν τοῦ Ναοῦ μας νὰ ἀγοράσωμεν. Πῶς τοῦτο συμβαίνει, οὐδεὶς φρονῶ ὑπάρχει ὁ ἀγνοῶν. Ἀλλὰ διατί ἄρά γε, Χριστιανοί μου, δὲν ἐπραγματοποιήθη ἄχρι τοῦδε καὶ τὸ ἄλλο τοῦτο αἴτιον τῆς τότε χαρᾶς σας; Καὶ ἐδῶ δυστυχῶς παρεξήγησις καὶ παρερμηνεία τῆς ἐλευθερίας. Τὴν παρεξήγησιν δὲ ταύτην ἐνεκολπώθησαν ἔτι δυστυχέστερον καὶ ἐκεῖνοι, παρ' ὧν αἱ διάφοροι κοινότητες περιέμενον νὰ ἴδωσι καλλιτέρευσιν τῶν θέσεων αὐτῶν. Καὶ ὅταν οἱ κακοὶ πατριῶται παρεξήγησαν εἰς τοὺς ἄρχοντας τῶν Δήμων τὴν ἐλευθερίαν καὶ τοὺς εἶπον ὅτι διὰ παντὸς θεμιτοῦ καὶ ἀθεμίτου μέσου ὀφείλουσι τούτους μὲν νὰ καταδιώκωσι καὶ ἐπιδιώκωσι τὴν ἐξόντωσιν αὐτῶν, χωρὶς νὰ φοβῶνται ὅτι θὰ πάθωσιν τι, ἐκείνους δὲ νὰ προστατεύωσι καὶ

περιθάλπωσιν, ἔστω οὗτοι νὰ ἦναι καὶ στοιχεῖα κακοποιά, ὅταν τὰ Ἐκκλησιαστικά εἰσοδήματα κατασπαταλῶνται εἰς ὑπόστηριξιν ὑποψηφιοτήτων ἐν ἐκλογαῖς βουλευτικαῖς καὶ δημοτικαῖς προκοπὴν κοινοτικὴν καὶ ἀτομικὴν περιμένετε τότε νὰ ἴδητε, Χριστιανοί μου, ἐν τῷ μέσῳ σας; Ἀφοῦ ἦναι ἀνεπίδεκτον ἀμφισβητήσεως ὅτι ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς ἐλευθερίας πρέπει νὰ ἦναι τὸ κοινὸν συμφέρον, διὰ νὰ ἀποφέρῃ τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τῆς, προκοπὴν περιμένετε τότε νὰ ἴδητε εἰς τὰς κοινωνίας, ὅποταν τὸ κινοῦν αἷτιον εἰς τὰς πράξεις οἷαςδήποτε Ἀρχῆς δὲν εἶναι τὸ κοινὸν συμφέρον, ἀλλὰ τὸ ἀτομικόν, τὸ τοῦ κόμματος;

Ἄλλ' οὐχ οὕτως ἐγώ, Χριστιανοί μου, ἐρμηνεύω τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Οἱ ἄρχοντες τῶν Δήμων εἶναι οἱ ἐκλεκτοὶ τῆς πλειονοψηφίας ὠρισμένων κοινοτήτων. Ὁ Νόμος ὠρισεν αὐτούς ἵνα ἦναι οἱ Πατέρες ὅλων ἀδιακρίτως ὠρισεν αὐτούς, ἵνα ἴστανται πρόθυμοι ὑπέρμαχοι τόσο τῶν δημοτικῶν ὅσον καὶ τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων τῶν συνδημοτῶν αὐτῶν. Οἱ ἄρχοντες τῶν Δήμων δὲν ἀνήκουσι κατὰ τὸν Νόμον εἰς οὐδένα· ἀνήκουσιν εἰς ὅλους, ἀνήκουσι μόνον εἰς τὸ καθήκον των. Ὅπως ὁ οἰκογενειάρχης ὠρίσθη ἐκ φύσεως νὰ ἀνήκῃ μόνον εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, καὶ μόνον τὸ καλὸν αὐτῆς νὰ ἐπιδιώκῃ, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν Δήμων ὠρίσθησαν ἐκ τοῦ Νόμου νὰ ἀνήκωσιν εἰς ὅλον τὸν δῆμόν των, καὶ μόνον διὰ τὸ καλὸν ὅλων τῶν συνδημοτῶν αὐτῶν νὰ ἐνδιαφέρονται. Πρόδηλον λοιπὸν καὶ ἐνταῦθα ὅτι διὰ νὰ προκύψῃ καλόν τι εἰς ἓνα δῆμον, πρέπει οὐχὶ νὰ παρεξηγηθῇ ὁ Νόμος, ἀλλὰ νὰ νὰ ἐφαρμοσθῇ· διὰ νὰ ἐφαρμοσθῇ δέ, πρέπει νὰ μὴ παρεξηγηθῇ καὶ ἐδῶ ἡ λεγομένη ἐλευθερία. Ὅταν ὁμως αἴφνης οἱ δημοτικοὶ ἄρχοντες δὲν εἶναι τοιοῦτοι, εἶς τοὺς θέλει ὁ Νόμος, ὅταν οὗτοι τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν συνδημοτῶν αὐτῶν θεωρῶσιν ἀσπόνδους ἐχθροὺς των, διότι τάχα τοὺς κατεψήφισαν εἰς τὰς ἐκλογάς, ἐπομένως δὲ ἐκ παντὸς τρόπου ἤδη ζητῶσι νὰ τοὺς ἐκδικηθῶσιν, εἶναί ποτε δυνατόν τότε σᾶς παρακαλῶ νὰ ἐπέλθῃ,

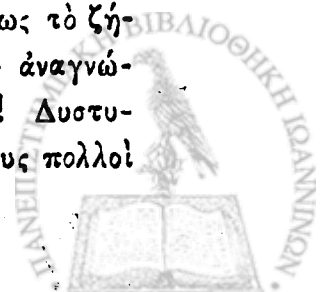
οιαδήποτε κοινοτική και άτομική πρόοδος; και αν ποτε επέλθη τοιαύτη, φρονείτε ότι θα ήναι μόνιμος και διαρκής, αφού δεν ελήφθη υπ' όψιν τὸ κοινὸν συμφέρον; δὲν εἶναι τότε τοῦτο παρεξήγησις τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀπαιτούσης μόνον τὸ κοινὸν συμφέρον νὰ λαμβάνηται υπ' όψιν; Ἄλλὰ δὲν εἶναι οὗτος ὁ σκοπὸς τοῦ θεσμοῦ τῆς δημοτικῆς ἐξουσίας, Χριστιανοί μου. Δὲν ἐγκείται ἡ ἐξουσία τῶν παρεξηγούντων τὴν ἐλευθερίαν δημοτικῶν ἀρχόντων, ἀλλ' οὐδὲ ἐνδειξ.ς ἑλληνικῆς εὐφυΐας εἶναι, ἐν τῷ χλευάζειν καὶ ἐξυβρίζειν τούτους ἐν ἐπισήμοις μάλιστα ἐγγράφοις αὐτῶν καὶ αὐτὴν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχὴν τοῦ τόπου των· διότι καὶ τούτου παραδόξως ηὐτύχησα νὰ λάβω πείραν ἐγὼ ἀπὸ τινος δημοτικὸν ἄρχοντα τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας μου. Ὁ φύσει καὶ θέσει νομίζω πρᾶος καὶ ταπεινὸς ἐγὼ, ἀπεκλήθην ἐν ἐπισημῷ ἐγγράφῳ δημοτικοῦ ἄρχοντος πρὸς τὴν προϊσταμένην αὐτοῦ Ἀρχὴν, «ἐξημμένη κεφαλή!» Εἶναι βεβαίως καὶ τοῦτο ἀποτέλεσμα τῆς καλῶς νοουμένης ἐλευθερίας! Καὶ λοιπὸν, ἐγὼ ὅστις μὲ ἀπώλειαν τῆς περιουσίας μου, μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς μου, ἐπανεστάτησα τοὺς Χριστιανούς μου εἰς τὰ 78, διὰ νὰ επέλθη αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὅποϊον ἐπῆλθε κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 81, καὶ ἐπιτρέψατέ μοι τὴν κατὰ κόσμον ταύτην καύχησιν, νῦν ὑβρίζομαι προῖκα υπ' ἐκείνου, ὅστις καθ' ὅλην τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 78 δὲν ἐξεκόλλησεν ἀπὸ ταῖς ποδιὰς τοῦ Δερβίση τοῦ Μπαμπᾶ!!! Εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ μου καὶ σήμερον δημοσίᾳ, ὅπως ηὐχαρίστησα Αὐτὸν καὶ ἐν τινι πρὸς τὴν Νομαρχίαν ἐπὶ τούτῳ ἐγγράφῳ μου, ἀπαξιώσασαν νὰ δυταρεστήσῃ τὸν δημοτικὸν ἄρχοντά της, διότι πρώτην ταύτην φορὰν καθ' ὅλον τὸν βίον μου ἠξιώθην νὰ ἐξυβρισθῶ, καὶ νὰ ἐξυβρισθῶ βλέπετε ἀπὸ μίαν καθεστηκυίαν Ἀρχὴν ἐκείνου τοῦ Κράτους, τὴν μετὰ τοῦ ὁποίου ἐνωσίν μου ἐκ νεότητος διὰ πάσης θυσίας ἐπεδίωκον, παρατηρῶ ὑμῖν μετὰ λύπης, Χριστιανοί μου, ὅτι καὶ τὸ φαινόμενον τοῦτο ἔχει τὴν ἀφορμὴν του εἰς τὴν παρεξήγησιν τῆς ἐλευθερίας. Ἄφου κατὰ τοὺς κακοὺς πατριώτας ἢ παρερμηνεία τῆς ἐλευθερίας προβαίνη μέχρι καὶ

αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, διότι τάχα ἔχομεν τόρα σύνταγμα, σεβασμὸν ἀναμένομεν πλέον ἡμεῖς οἱ ἀνάξιοι αὐτοῦ λειτουργοί ;

Ἄλλὰ μὴ ἀσπάσησθε σεῖς, Χριστιανοί μου, τοιαύτην ἐλευθερίαν. Ἡ τοιαύτη ἐλευθερία εἶναι κακοδαιμονία, τοῦ ἀτόμου, τῆς οἰκογενείας, τῆς κοινωνίας. Κλείετε σεῖς τὰ ὦτά σας, Χριστιανοί μου, εἰς τοὺς παρερμηνευτὰς τῆς ἐλευθερίας. Οἱ τοιοῦτοι δὲν θέλουν τὸ καλὸν σας· ζητοῦν μόνον τὸ ἑαυτῶν, καὶ ἀδιάφορον δι' αὐτοὺς ἂν ἔπειτα κακοδαιμονῆτε. Ἔστε σεῖς, Χριστιανοί μου, πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων ὑμῶν, εἰς τὴν ἀγιωτάτην καὶ ἠθικωτάτην τοῦ Χριστοῦ πίστιν, ἣτις καὶ τὸν ἔθνισμὸν ἡμῶν διετήρησε καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν μᾶς ἐδώρησε. Μὴ δίδετε προσοχὴν εἰς τὸν συρμὸν τῆς ἀθείας, ὅστις ἤρχισε δυστυχῶς καὶ παρ' ἡμῖν νὰ ἀναφαίνηται. Οἱ τοιοῦτοι εἶναι φαῦλοι, καὶ διὰ νὰ καλύπτωσι τὰς φαυλότητας αὐτῶν λέγουσι ταῦτα. Σεῖς, Χριστιανοί μου, ἀρχίσατε ἀπὸ σήμερον νὰ ἐφαρμόζητε τὴν ἐλευθερίαν ἐν τῇ εὐσεβείᾳ, ἐν τῇ πειθαρχίᾳ ὑμῶν εἰς τοὺς Νόμους, ἐν τῇ ἀγάπῃ ὑμῶν πρὸς ἀλλήλους, πρὸς τὴν πατρίδα, ἐν τῇ ἐκπληρώσει ἐκ μέρους σας ὅλων τῶν Χριστιανικῶν ἀρετῶν. Ἡ χάρις τοῦ σήμερον διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν γεννηθείτος Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. (1)

---

(1) Ἡ ὁμιλία αὕτη ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ συνταραχθῶσι πᾶσαι αἱ Ἀρχαί, χαρακτηρίσασαι ταύτην ὡς ἀντιστρατευομένην κατὰ τῶν καθεστώσεων, καὶ μονοноῦ ἐγκλημα καθοσιώσεως διενεγήθησαν νὰ μᾶς ἀπαγγείλωσιν. Εὐτυχῶς μετὰ τὰς ὑπὸ τῆς Νομαρχίας ἐνεργηθείσας ἐπὶ τούτῳ ἀνακρίσεις, διεφωτίσθη ἴσως τὸ ζήτημα, καὶ οὐδὲ εἰς ἀνάκρισιν ἀπλῆν ὑπεβλήθημεν. Ἄλλὰ φαντασθήτω ὁ ἀναγνώστης τί θὰ ἐγένετο, ἐὰν ἐδύλομεν νὰ δεσμευθῆ καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ! Δυστυχεῖς Ἱεροκήρυκες! Καὶ ἔπειτα ἀπὸ αὐτά, αἰτιῶνται τοὺς Ἐπισκόπους πολλοὶ φιλοκατήγοροι διατί δὲν διδάσκουσι!

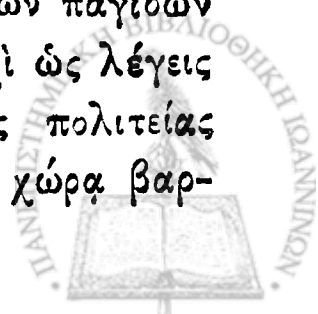

A I

κατὰ Χριστιανῶν καὶ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας κατηγορίαι τοῦ Κέλσου, καὶ αἱ τοῦ Ὠριγένους ἀνασκευαί.

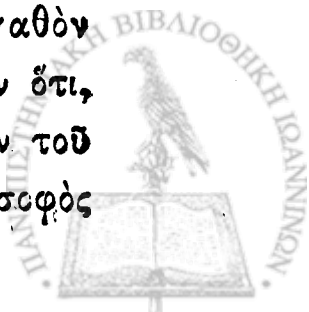
Τὰς ἐκτοξευθείσας ὑπὸ τοῦ Κέλσου κατὰ τῆς Χριστιανικῆς ἐγγένηι πίστεως κατηγορίας, ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ «ἀληθεῖ λόγῳ» συγγράμματι αὐτοῦ, προτιθέμενοι ὡδε ἐν συντόμῳ νὰ ἐκθέσωμεν, πρὸς δὲ καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἐνδόξου συγγραφέως Ὠριγένους φερομένας ἀνασκευάς, φέρε ἴδωμεν ἐν ὀλίγοις τίνες εἰσὶν αὗται, καὶ πῶς καταπολεμεῖ ταύτας ὁ πολυμαθέστατος καὶ μεστός πάσης σοφίας καὶ εὐσεβείας Ὠριγένης.

Ἐν πρώτοις διαβάλλει τὴν Χριστιανικὴν πίστιν ὁ Κέλσος, λέγων ὅτι, ὡς οὔσα μυστικὴ τις διδασκαλία, εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τὴν πολιτείαν καὶ παράνομος· πρὸς δὲ κατηγορεῖ τὸν Χριστιανισμόν ὅτι εἶναι γέννημα βαρβάρων, τὸ ὁποῖον τρέμει καὶ φοβεῖται τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης, καὶ μόνον ἐν τῷ σκότει προσελκύει ὀπαδοὺς, διότι δῆθεν προβάλλει εἰς τοὺς θέλοντας νὰ ἀσπασθῶσιν αὐτόν, τυφλὴν πίστιν. Πρὸς ταῦτα ὁ Ὠριγένης ἀποκρίνεται διὰ τῶν ἐξῆς. Ἐπειδὴ τὴν οὕτω καλουμένην Ἀγάπην τῶν Χριστιανῶν προτίθεται ὁ Κέλσος νὰ συκοφαντήσῃ, εἴπωμεν αὐτῷ ὅτι αἱ συνελύσεις τῶν Χριστιανῶν δὲν πρέπει οὕτως ἄνευ λόγου νὰ κακίζονται καὶ νὰ θεωρῶνται ἐπικίνδυνοι τῇ πολιτείᾳ· ἀλλ' ἐξ ἐναντίας πρέπει τὸ θεμιτὸν ἢ ἀθέμιτον τούτων νὰ ἐξετάζηται καὶ κρῖνηται, κατὰ τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ συμφέροντα, τοὺς ὁποίους αὗται ἔχουσι. Κατὰ ταῦτα ὁμῶς ἡ Χριστιανικὴ κοινότης, ᾧ ὁ τὰ τῶν Χριστιανῶν κάλλιστα εἰδὼς Κέλσε, εἶναι ἀνεπίληπτος· διότι συνέρχονται ἐπὶ τὸ αὐτό, ὅπως ἀναπέμψωσιν εὐχὰς καὶ δοξολογίας πρὸς τὸν ἐκ τῶν παγίδων τοῦ διαβόλου λυτρωσάμενον αὐτοὺς Θεόν, καὶ οὐχὶ ὡς λέγεις ὅπως περὶ ἐπαναστατικῶν κινήματων κατὰ τῆς πολιτείας συσκεφθῶσιν. Ὅτι δὲ ὁ Χριστιανισμὸς ἐγεννήθη ἐν χώρα βαρ-

βάρων, τοῦτο οὐδόλως βλάπτει τὴν ἀξίαν αὐτοῦ. Ὁ Χριστιανισμός, στηριζόμενος ἐπὶ ἀρχῶν, αἵτινες καθ' ἱστορικὴν ἐνέργειαν ὑπερβαίνουνσι πᾶσαν ἐπιστήμην, οὐδόλως φοβεῖται νὰ συμπαραβληθῆ ἢ πρὸς τὴν πολυθρύλητον Ἑλληνικὴν σοφίαν. Ἐπίσης δὲν ἀποβοῖνει εἰς ὀνειδισμόν αὐτοῦ, διότι ἀπαιτεῖ ὡς πρωτίστην συνθήκην τὴν πίστιν· διότι αὕτη ἐστὶν ἡ κοινοτάτη, ἀπλευστάτη καὶ ἐπιτομωτάτη ὁδός, τὴν ὁποίαν ἤθελέ τις βαδίσει· ἐξ ἐναντίας μάλιστα ἡ πίστις ἐπὶ πάσῃς γνώσεως καὶ ἐπιστήμῃς ἐστὶ τοσοῦτον ἀναγκαία, ὥστε ἐξ ἀνάγκης καὶ αὕτη ἡ φιλοσοφία προϋποθέτει ταύτην. Ἄλλ' ἡ πίστις τῶν Χριστιανῶν δὲν εἶναι ἀπλῆ τις δόξα ἢ γνώμη· ὑπόθεσιν δὲν ἔχει ψευδές τι καὶ πεπλασμένον. Ὁ Θεὸς εἶναι αἴτιος ταύτης, ὑποκείμενον δὲ ἔχει τὴν ἀποκάλυψιν αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα, ἐπιφέρει ὁ Ὠριγένης, ἐπειδὴ πολλάκις ὀνομάζει κρύφιον τὸ δόγμα ὁ Κέλσος, πρέπει νὰ ἐλέγξωμεν αὐτὸν καὶ εἰς τοῦτο· καὶ μάλιστα ἐνῶ περισσότερον τὸ κήρυγμα τῶν Χριστιανῶν ἅπας ὁ κόσμος κάλλιον γινώσκει, παρὰ τὸ τῶν φιλοσόφων. Διότι ποῖον λανθάνει ἢ ἐκ Παρθένου γέννησις τοῦ Ἰησοῦ; ποῖον ὁ ἐσταυρωμένος; τίνα ἢ ὑπὸ πολλῶν πιστευομένη ἀνάστασις αὐτοῦ; ποῖον ἢ καταγγελιομένη πίστις, ἣτις κολάζει μὲν ἀξίως τοὺς ἀμαρτάνοντας, βραβεῖα δὲ τοῖς δικαίοις ἀξιοῖ καὶ ὑπισχνεῖται; Ἐὰν δέ, διότι δὲν ἠγνοήθη ὑπὸ τῶν ἀπίστων τὸ μυστήριον τῆς ἀναστάσεως, καλῆ αὐτὸ ὅτι εἶναι κρύφιον, τοῦτο λίαν ἐστὶν ἄτοπον· διότι καὶ πάντα τὰ ἀπανταχοῦ μυστήρια, καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχοντα καὶ τὰ εἰς τὴν βάρβαρον, καί περ ἄγνωστα παρὰ τοῖς πολλοῖς τυγχάνουσι, δὲν διαβάλλονται ὅμως καὶ ὡς κρύφια. Διὰ τοῦτο μάτην καὶ ὡς μὴ νοήσας τὸ κρύφιον τοῦ Χριστιανισμοῦ ὁ πάντα εἰδὼς Κέλσος διαβάλλει αὐτό.

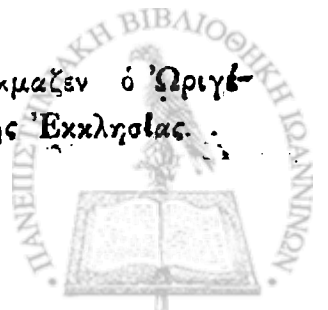
Παρακατιῶν δὲ ὁ Κέλσος θέτει ὡς λεγόμενον ὑπὸ πολλῶν Χριστιανῶν ὅτι, ἢ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ σοφία εἶναι κακόν, ἀγαθὸν δὲ ἢ μωρία. Πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεται ὁ Ὠριγένης λέγων ὅτι, δωρεὰν συκοφαντεῖ τὸν λόγον, μὴ ἐκθέτων καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου λέξιν, ἣτις ἔχει οὕτως. «Εἴ τις δοκεῖ σοφός

εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρός γενέσθω, ἵνα γίνηται σοφός· ἢ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρά τῷ Θεῷ ἐστίν.» Ὁ μὲν Ἀπόστολος λοιπὸν λέγει ὅχι ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν «ἢ σοφία, μωρία παρά τῷ Θεῷ ἐστίν» ἀλλ' «ἢ σοφία τοῦ κόσμου τούτου.» καὶ πάλιν ὅχι «εἵτις δοκεῖ σοφός εἶναι ἐν ὑμῖν» ἐγγένοι «γενέσθω μωρός,» ἀλλὰ «ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ μωρός γενέσθω, ἵνα γίνηται σοφός.» Σαφῶς λοιπὸν διὰ τούτων καταδηλοῦται ὅτι, διαστρέφων ὁ Κέλσος τὴν ἀλήθειαν, οὐδὲν ἄλλο διὰ τούτου ἐπιδιώκει, εἰμὴ μόνον τὸ συκοφαντῆσαι τοὺς Χριστιανούς.

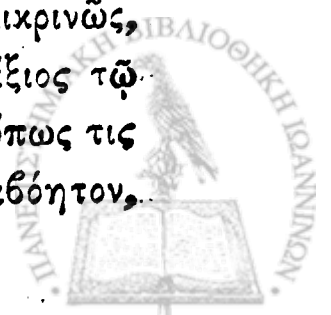
Ἰδωμεν ἤδη καὶ πῶς συκοφαντεῖ ὁ Κέλσος Ἰουδαίους τε καὶ Χριστιανούς, λέγων ὅτι αὐτοὶ τε καὶ ἡμεῖς σέβομεν Ἀγγέλους, καὶ ὅτι προσκείμεθα γοητεία, τῆς ὁποίας ὁ Μωϋσῆς αὐτὸς ἐγένετο εἰσηγητής. Ἀλλ' εἰς ποῖον μέρος ἐκ τῶν γραμμάτων τοῦ Μωϋσέως, λέγει ὁ Ὀριγένης, εὔρε τὸν νομοθέτην ὁ Κέλσος νὰ παραδίδη αὐτοῖς τε καὶ ἡμῖν ὅπως σέβωμεν ἀγγέλους; Ἄς εἴπη ἡμῖν ὁ ἐπαγγελλούμενος ὅτι γνωρίζει Κέλσος τὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ Ἰουδαίων. (1) Πῶς δὲ πρόσκεινται εἰς γοητείαν οἱ δεχθέντες τὸν Νόμον τοῦ Μωϋσέως, ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας συνεχῶς ἐν αὐτῷ ἀναγινώσκουσι τὸ «τοῖς ἐπαοιδαῖς οὐ προσκολληθήσεσθε.» Ὑποσχεθεὶς δὲ ὁ Κέλσος ἐν τοῖς ἐξῆς νὰ διδάξη τὰ περὶ Ἰουδαίων πρῶτον, οὐ ποιεῖ τοῦτο, ἀλλ' ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὡς γενομένου ἀρχηγοῦ τῆς ἡμετέρας δῆθεν αἵρέσεως, καὶ λέγει ὅτι, αὐτός, πρὸ πάνυ ὀλίγων ἐτῶν, ἀρξάμενος τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, ἐνομίσθη ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεται ὁ Ὀριγένης ὧδέ πως. Ἄρά γε ἄνευ τῆς βοηθείας καὶ θελήσεως τοῦ Θεοῦ ἐγένετο τὸ νὰ διατεθῶσιν ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ οἱ ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης Ἕλληνες καὶ βάρβαροι, σοφοὶ καὶ ἀνόητοι, τοσοῦτον εὐνοϊκῶς, ὥστε καὶ μέχρι θανάτου νὰ ἀγωνίζωνται ὑπὲρ αὐτοῦ,

(1) Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι κατὰ τὸν τρίτον μ. χ. αἰῶνα ὅτε ἤκμαζεν ὁ Ὀριγένης τὰ τῶν Ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ δὲν εἶχον ὀρισθῆ εἰσεῖτι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

ὅπως μὴ ἐξομώσωσιν, ὅπερ οὐδεὶς ὑπὲρ ἄλλου δόγματος ἱστορεῖται ὅτι ἔπραξεν; Ἄλλ' ἐξέτασον τὰ πράγματα καλλίτερον, ὧ Κέλσε, καὶ πρὸ πάντων λάβε ὑπ' ὄψιν ὅτι πάντες ἐξ ἀρχῆς, καὶ οἱ κατὰ καιροὺς βασιλεῖς καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ἀρχιστράτηγοι καὶ ἡγεμόνες, καὶ ἐνγένει πάντες οἱ ἐγκεχειρισμένοι οἵανδήποτε ἐξουσίαν, πρὸς δὲ καὶ οἱ κατὰ πόλεις ἄρχοντες καὶ στρατιῶται, καὶ αὐτὸς ὁ λαὸς ἀντέπραπτεν, ὅπως μὴ σπαρῆ ὁ λόγος αὐτοῦ, καὶ ὅμως μυρίας ὅσας ψυχὰς μετεποίησεν ἐπὶ τὴν κατ' αὐτὸν θεοσέβειαν, καὶ τότε θὰ ἴδῃς ὅτι ὅσα ἔπραξεν ὁ Ἰησοῦς ἦσαν μείζω τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἦσαν ἔργα Θεοῦ ἀληθῶς.

Κατόπιν, ἐπειδὴ ὁ Κέλσος προσωποποιεῖ Ἰουδαῖον τινά, ὁμιλοῦντα καὶ διαλεγόμενον μετὰ τοῦ Ἰησοῦ περὶ πολλῶν, ἴδωμεν πῶς ἐξελέγχει αὐτὸν ὁ πολυμαθέστατος Ὠριγένης, καὶ πῶς καταδεικνύει αὐτόν, οὐδὲν λέγοντα, ἐξαιρέτως δὲ εἰς τὸ ὅτι οὐδὲ τὸ ἀρμόζον πρόσωπον εἰς τὸν Ἰουδαῖόν του παντάπασιν ἐν τοῖς λεγομένοις αὐτοῦ ἐτήρησεν. Ἐν πρώτοις ἐξελέγχει ὁ παρὰ τῷ Κέλσῳ Ἰουδαῖος τὸν Ἰησοῦν, λεγων αὐτῷ ὅτι ἔπλασε τὴν ἐκ Παρθένου γέννησιν αὐτοῦ· κατόπιν ὀνειδίζει αὐτῷ, διότι προῆλθεν ἀπὸ Ἰουδαϊκὴν τινὰ κώμην, γεννηθεὶς ἐκ γυναικὸς ἐγχωρίου καὶ πενιχρᾶς καὶ χειρώνακτος καὶ πτωχοῦ. Πρὸς τούτοις καὶ ὅτι αὕτη, ἐξελεγχθεῖσα ὡς μεμοιχευμένη ὑπότινος στρατιώτου Πανθήρα ὀνομαζομένου, ἐξεβλήθη ὑπὸ τοῦ γήμαντος αὐτῆν, ὅστις ἦτο τέκτων, καὶ ὅτι, ἐκβληθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ πλανωμένη τῆδε κάκεισε ἀτίμως, ἐγέννησε τὸν υἱὸν αὐτῆς, τὸν Ἰησοῦν· οὗτος δὲ διὰ πενίαν ὅτι ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, ὅπως ὑπηρέτης ἐπὶ μισθῷ γένηται καὶ ὅτι, κατορθώσας ἐκεῖ δυνάμεις τινάς, διὰ τὰς οποίας οἱ Αἰγύπτιοι σεμνύονται, ἐπανῆλθε μεγαλοφρονῶν διὰ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, δι' ἃς καὶ Θεὸν ἑαυτὸν ἀνηγόρευσε. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα, ἀποκρίνεται ὁ Ὠριγένης, εἰς τὸν ἐξετάζοντα τὴν ἀρχὴν τῶν πραγμάτων εἰλικρινῶς, συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ ἀνακηρύξῃ ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ἄξιος τῷ ὄντι υἱὸς τοῦ Θεοῦ· διότι, εἰς μὲν τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως τις ἀποβῆ διάσημος καὶ ἐνδοξος, καὶ ἀποκτήσῃ ὄνομα διαβόητον,

συντείνει ἵνα οἱ γονεῖς αὐτοῦ εὐρίσκωνται ἐν ὑπεροχῇ καὶ πλούτῳ· ἀφ' ἑνός, τυγχάνωσι δὲ καὶ τέκνα πατρίδος μεγάλης καὶ ἐπισήμου ἀφ' ἑτέρου, καὶ τοιοιυτοτρόπως δυνηθῶσι νὰ ἀναλώσωσι τὰ πρὸς παιδευσιν τοῦ υἱοῦ αὐτῶν. Ὄταν ὁμως τις ἔχων ὅλα τὰ τούτοις ἐναντία δυνηθῇ νὰ ὑπερκύψῃ ἀπὸ τὰ ἐμποδίζοντα αὐτὸν νὰ γνωσθῇ καὶ νὰ γίνῃ ἐμφανῆς καὶ φανερός εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, πῶς δὲν πρέπει νὰ θαυμάσῃ τις τὴν τοιαύτην φύσιν, ἐνθεν μὲν ὡς μεγαλοφυᾶ, ἐκεῖθεν δὲ ὡς ἔχουσαν παρρησίαν οὐκ εὐκαταφρόνητον; Ἄν δέ τις καὶ περισσότερον ἐξετάσῃ τὰ περὶ τὸν τοιοῦτον, πῶς δὲν θὰ ζητήσῃ τίνα τρόπον ὁ τοιοῦτος, ἀφ' ἑνός μὲν ἐν εὐτελείᾳ καὶ πενίᾳ ἀνατεθραμμένος, ἀφ' ἑτέρου δὲ μηδεμίαν ἐγκύκλιον παιδείαν παιδευθεὶς, μηδὲ μαθῶν λόγους καὶ δόγματα, δυνάμει τῶν ὁποίων νὰ δύναται ὁμιλῶν πρὸς τοὺς ἄλλους νὰ γίνῃται καὶ πιθανὸς πρὸς αὐτούς, καὶ τοιοιυτοτρόπως νὰ ἐλκύῃ πρὸς αὐτὸν πλείονας ἀκροατάς, ἠδυνήθη νὰ ἐπιδώσῃ ἑαυτὸν εἰς διδασκαλίαν νέων δογμάτων, καὶ νὰ εἰσάγῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους λόγον τοιοῦτον, ὅστις τὰ μὲν ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν Ἰουδαίων κατέλυε, τοὺς δὲ νόμους τῶν Ἑλλήνων, καὶ μάλιστα τοὺς περὶ τοῦ θεοῦ, καθῆρε καὶ κατέστρεφε; Πῶς δὲ ὁ τοιοῦτος καὶ μάλιστα οὕτως ἀνατεθραμμένος καὶ μηδέν, ὡς ὁ Κέλσος λέγει, σεμνὸν παρὰ ἀνθρώπου μαθῶν, ἠδύνατο νὰ ὁμιλῇ τοιαῦτα περὶ κρίσεως Θεοῦ, καὶ νὰ ἀπειλῇ κολάσεις μὲν καὶ τιμωρίας εἰς τοὺς ἐργαζομένους τὴν κακίαν, τιμὰς δὲ καὶ βραβεῖα τοὺς ἐργαζομένους τὸ ἀγαθὸν νὰ ὑπισχνῆται; Κατανόησον λοιπόν, ὦ Κέλσε, καὶ ἴδε ὅτι, καίπερ ὀνειδίζεις τὸν ἡμέτερον Ἰησοῦν, ὡς προελθόντα ἐκ κώμης τινός, καὶ ταύτης οὐχ Ἑλληνικῆς, καὶ τοι δυσφημεῖς αὐτὸν διότι ἐγένετο υἱὸς γυναικὸς πενιχρᾶς καὶ πτωχοῦ, καὶ ὅτι διὰ πενίαν ἐγκατέλιπε τὴν πατρίδα αὐτοῦ, καὶ τρόπον τινὰ γέγονεν ὁ ἀγενέστατος πάντων, ἐν τούτοις ὁμως ἠδυνήθη νὰ σείσῃ ὅλην τὴν οἰκουμένην ὄχι μόνον ὑπὲρ Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθηναῖον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα, καὶ ἐγγένηι ὑπὲρ πάντας τοὺς σοφοὺς τῆς οἰκουμένης, καὶ βασιλεῖς καὶ στρατηγούς· ὅπερ οὐδὲν ἄλλο καταδεικνύει εἰμὴ ὅτι ὁ γελώμενος

ὑπὸ σοῦ Ἰησοῦς αὐτός ἐστιν ὁ ἐπαγγελθεὶς Μεσσίας, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

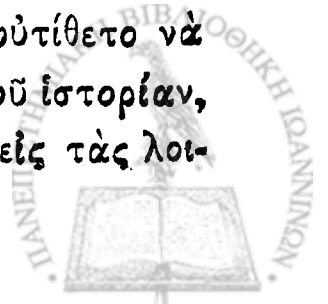
Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν προσωποποίησιν τοῦ Ἰουδαίου, ἔνθα ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ παρίσταται ὑπὸ τοῦ Κέλσου τίκτουσα, ἀποῦ ἐξώσθη ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ ἴδωμεν πῶς ταῦτα πάντα τυφλῶς ἀνέπλασεν ὁ Κέλσος, πρὸς ἀναίρεσιν τῆς παραδόξου ἐξ ἀγίου πνεύματος συλλήψεως τοῦ Ἰησοῦ. Ἐπόμενον βεβαίως ἦτο, λέγει ὁ Ὠριγένης, ὡς μὴ συγκατατιθέμενον τὸν Κέλσον εἰς τὴν παράδοξον γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ, νὰ πλάσῃ τοιοῦτόν τι ψεῦδος. Ἐπειδὴ δέ, τὸ νὰ προσπαθήσωμεν διὰ λόγων, ὅπως καταδείξωμεν τὸ προφανές ψεῦδος αὐτοῦ, ἥκιστα θὰ εὐχαριστήσωμεν αὐτόν, καθότι οὐδόλως θὰ παραδεχθῆ τοὺς λόγους μας, διὰ τοῦτο καταλληλότερον εἶναι, καὶ μάλιστα διότι ὁ παρ' αὐτῷ Ἰουδαῖος λέγει ταῦτα, νὰ παραθέσωμεν πρὸς ταῦτα ἀντὶ παντὸς ἄλλου αὐτὴν τὴν τοῦ Ἡσαίου προφητείαν, τὴν λέγουσαν ὅτι ἐκ Παρθένου θὰ τεχθῆ ὁ Ἐμμανουήλ, τὴν ὁποίαν ὁ πάντα εἰδὼς Κέλσος δὲν ἀνέφερεν, εἴτε ὡς μὴ γνωρίζων αὐτὴν, εἴτε καὶ γνωρίζων μὲν, ἐκουσίως ὅμως ἀποσιωπήσας ταύτην, ὅπως μὴ ἀκουσίως τὰ λεγόμενα αὐτοῦ φανῶσιν ἐναντιούμενα πρὸς αὐτόν. Ἔχει δὲ ὡς ἐξῆς ἡ λέξις. «Ἴδου ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται καὶ τέξεται υἱὸν καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅπερ ἐρμηνεύεται μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός.» Εἰς ποίαν λοιπόν, ὡς Κέλσε, ἀρμόζει περισσότερον νὰ γεννήσῃ τὸν Ἐμμανουήλ; τοῦτ' ἔστι τὸν Θεόν; Ἄρά γε εἰς γυναῖκα συνουσιασθεῖσαν καὶ διὰ γυναικείου πάθους συλλαβοῦσαν, ἢ εἰς ὄλως καθαρὰν καὶ ἀγνήν καὶ παρθένον; διότι εἰς ταύτην ἀρμόζει νὰ γεννήσῃ υἱόν, ὅστις νὰ ὀνομάζηται μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Ἐὰν δὲ προφασιζόμενος εἴπῃς ὅτι ταῦτα διὰ τὸν Προφήτην ἐλέχθησαν, ἐρωτήσωμεν τὴν ἱστορίαν καὶ εἴπωμεν, τίς κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ προφήτου ἐγεννήθη, ὅστις ἔφερε τὸ ὄνομα Ἐμμανουήλ, δηλαδὴ μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός; Ἄκουε δὲ καὶ τὴν καταπλήττουσάν σε φωνὴν αὐτῆς, οὐδεὶς, εἰμὴ μόνον ὁ ἐξ οἴκου Δαβὶδ καὶ ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου προελθὼν Ἐμμανουήλ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς

Χριστός. Καὶ ταῦτα μὲν, ἐξακολουθεῖ ἀναιρῶν ὁ Ὁριγένης, ὡς πρὸς τὴν τοῦ Κέλσου ἀπιστίαν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ Ἕλληνες ἀπιστοῦσιν εἰς τὴν ἐκ Παρθένου γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ, εἶπωμεν καὶ πρὸς αὐτούς ὅτι, τινὰ ἐκ τῶν ζῶων θήλεα ὑπάρχουσι, τὰ ὅποια, ἂν καὶ δὲν ἔχωσιν ἄρρενος κοινωνίαν, (καὶ τοιαῦτα εἶναι οἱ γῦπες κατὰ τοὺς ζωολόγους) ἐν τούτοις ὅμως τὰ ζῶα ταῦτα χωρὶς μίξεως σώζουσι τὴν διαδοχὴν τῶν γενῶν. Τί λοιπὸν παράδοξον εἶναι, ἂν ὁ Θεός, ἀφοῦ ἠθέλησεν νὰ πέμψῃ εἰς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων θεῖόν τινα διδάσκαλον, ἐποίησεν ὥστε ἀντὶ τοῦ συνήθους νὰ γεννηθῇ δι' ἄλλου τρόπου ὁ τεχθησόμενος; Ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ ὁμολογεῖτε ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐγεννήθησαν ἐξ ἀνδρὸς καὶ γυναικός. Μετεχειρίσθημεν δὲ τοιαύτας ἀποδείξεις, ὅπως μὴ φανῶμεν ὅτι μόνον ἐπὶ τῆς παραδόξου ἱστορίας βασιζόμεθα. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τοῖς ἐξῆς ἐκφέρει ὁ Κέλσος τὰς κατηγορίας αὐτοῦ μετὰ χλεύης, καὶ παίζων λέγει ὅτι ὁ Θεὸς ἐμίχθη μετὰ τῆς μητρὸς τοῦ Ἰουσοῦ ὡς καλῆς οὔσης, καὶ οἰονοὶ ἐρασθεῖς αὐτῆς, πρὸς δέ, ἐπειδὴ μετ' ἀπορίας ἐρωτᾷ πῶς νὰ μὴ τὴν ἀώση θεία τις δύναμις, ὅτε ἐξεβάλλετο ὑπὸ τοῦ τέκτονος, διὰ ταῦτα δὲν φαίνεται εὐλόγον τῷ Ὁριγένει νὰ ἀγωνισθῇ κατὰ τοιούτων κατηγοριῶν, καθότι, λέγει, τὰ ὑπὸ τοῦ Κέλσου λεγόμενα οὐδόλως διαφέρουσι μὲ τὰ τῶν ἐν ταῖς τριόδοις ὑβριζόντων καὶ ἐπομένως οὐδὲν σπουδῆς ἄξιον λεγόντων.

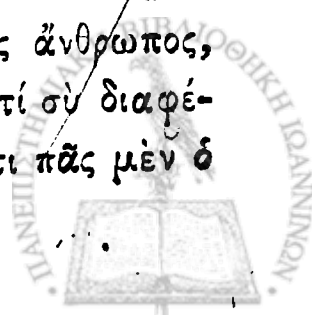
Ἀφοῦ δὲ τοιουτοτρόπως διέσυρεν, ὡς νομίζει ὁ Κέλσος, τὴν ἱστορίαν ὅτι ἐγεννήθη ἐκ Παρθένου ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, δὲν ἐκθέτει τὰ ἐξῆς ἐν τάξει· διότι ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἔχθρα, οὐδὲν ἐν τάξει ἐκθέτουσι, κατὰ τὸν πολυμαθέστατον Ὁριγένην· ἀλλὰ ἐκείνους τοὺς ὁποίους μισοῦσιν οἱ ὀργιζόμενοι, κατηγοροῦσι δι' ὧν εἰς τὸ στόμα αὐτῶν ὕβρεων ἠθέλον φθάσει, μὴ δυνάμενοι ὑπὸ τοῦ πάθους οὐδόλως νὰ εἴπωσι τὰς κατηγορίας τεθεωρημένως καὶ κατὰ τάξιν· διότι ἐὰν ἐτήρει τὴν τάξιν, προσθέτει ὁ Ὁριγένης, ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὰς χεῖρας, καί, ἐπειδὴ προϋτίθετο νὰ κατηγορήσῃ αὐτοῦ, νὰ ἀνασκευάσῃ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἱστορίαν, κατόπιν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν δευτέραν, καὶ οὕτω καθεξῆς εἰς τὰς λοι-

πάς. "Ἦδη ὅμως μετὰ τὴν ἐκ Παρθένου γέννησιν, ὁ πάντα τὰ ἡμέτερα εἰδέναι ὑποσχεθεὶς Κέλσος, παραλείψας ὅλα τὰ ἐν τῷ μεταξύ, κατηγορεῖ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἐν εἶδει περιστερᾶς κατῆλθεν ἐπὶ τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, ὅτε ὑπὸ Ἰωάννου ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ἐβαπτίζετο. "Ἰδωμεν λοιπὸν τί λέγων διαβάλλει τὸ σωματικῶς ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος πνεῦμα ἅγιον ἐν εἶδει περιστερᾶς ὁραθέν. « Ἐνῶ ἐλούεσο, λέγει ὁ παρὰ τῷ Κέλσῳ Ἰουδαῖος πρὸς τὸν Ἰησοῦν, παρὰ τῷ Ἰορδάνῃ, λέγεις ὅτι φάσμα ὄρνιθος ἐκ τοῦ ἀέρος ἵπτατο ἐπὶ σοί· ἀλλὰ τίς ἀξιόχρεως μάρτυς εἶδε τοῦτο τὸ φάσμα; ἢ τίς, ἐκτίς σου ὅστις λέγεις τοῦτο ἤκουσε τὴν ἐξ οὐρανοῦ κατελθοῦσαν φωνήν, τὴν εἰσποιουσάν σε υἱὸν τοῦ Θεοῦ;» Πρὸς ταῦτα ὁ Ὠριγένης, ἀφοῦ προηγουμένως, δι' ὀλίγων λέγει ὅτι τὸ νὰ θελήσῃ τις νὰ κατασκευάσῃ ὡς γενομένην πᾶσαν ἱστορίαν σχεδόν, εἶναι ἐκ τῶν σφόδρα χαλεπωτάτων καὶ ἐν μέρει ἀδυνατωτάτων, ὡς φέρ' εἰπεῖν νὰ κατασκευάσῃ τις ὅτι πραγματικῶς συνέβη ὁ ἐν Ἰλίῳ μεταξύ Ἑλλήνων καὶ Τρώων πόλεμος, ἢ νὰ ἀποδείξῃ εἰς τὸν ἀπιστοῦντα ὅτι ὑπῆρξέ τις Οἰδίπους καὶ Ἰοκάστη, καὶ ὅτι ἐξ αὐτῶν ἐγεννήθησαν ὁ Ἐτεοκλῆς καὶ ὁ Πολυνείκης, ἀποκρίνεται διὰ τῶν ἐξῆς. Ἐὰν ὁ ἀπιστῶν εἰς τὸ φάσμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀνεγράφετο ὡς ὢν Ἐπικούρειος, ἢ Δημοκρίτειος ἢ Περιπατητικός, εἶχεν ἂν κάποιαν χώραν τὸ ὑπὸ τοῦ προσωποποιουμένου λεγόμενον. Ἦδη δὲ οὐδὲ τοῦτο ὁ σοφώτατος Κέλσος οἶδεν ὅτι τὸν τοιοῦτον λόγον ἔθηκεν εἰς στόμα Ἰουδαίου, ὁ ὁποῖος ἐξ ἐναντίας ἔτι περισσότερα παράδοξα τούτου πιστεύει καὶ παραδέχεται. Διότι, δύναται τις νὰ εἴπῃ εἰς τὸν Ἰουδαῖον, τὸν κατηγοροῦντα τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὡς πλάσματος. Σὺ δέ, ὦ φίλε, πόθεν δύνασαι νὰ ἀποδείξῃς ὅτι, εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀδάμ, ἢ εἰς τὴν Εὐάν, ἢ εἰς τὸν Κάϊν, ἢ εἰς τὸν Νῶε, ἢ εἰς τὸν Ἀβραάμ, ἢ εἰς τὸν Ἰσαάκ, ἢ εἰς τὸν Ἰακώβ, τὰ ἀναγραφόμενα εἰς τοὺς ἄνδρας τούτους ὅτι ἐλέχθησαν; Ἀλλὰ καὶ ὁ σὸς Ἰεζεκιήλ διηγεῖται λέγων ὅτι ἠνοίχθησαν οἱ οὐρανοὶ καὶ εἶδεν ὄρασιν Θεοῦ. Ἐὰν λοιπὸν τὰ ἀναγεγραμμένα περὶ τοῦ Ἰησοῦ νομίζῃς ὅτι εἶναι ψευδῆ, πῶς ταῦτα εἶναι ἀληθῆ, καὶ μά-

λιστα ἀφοῦ ὑπ' αὐτοῦ μόνου ὠράθησαν καὶ ἠκούσθησαν ; Τί λοιπὸν εἶπωμεν περὶ τοῦ Ἰεζεκιήλ ; Ἄρά γε ὅτι τερατευόμενος εἶπε τό : ἠνοιχθησαν οἱ οὐρανοί, καὶ τὰ ἐξῆς ; Πόθεν δὲ δύνασαι νὰ ἀποδείξῃς ὅτι ὁ Ἡσαίας «εἶδε τὸν Κύριον Σαβαώθ καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου, καὶ ὅτι τὰ Σεραφεῖμ ἕσταντο κύκλω αὐτοῦ, ἕξ πτέρυγες τῷ ἐνί, καὶ ἕξ πτέρυγες τῷ ἐνί» καὶ τὰ ἐξῆς ; Ἄλλ' εἰς ταῦτα, ὧ Ἰουδαῖε, πεπίστευκας ὅτι εἶναι ἀψευδῆ, εἰς δὲ τὰ περὶ τοῦ ἡμετέρου Ἰησοῦ λεγόμενα, οὐ πιστεύεις ; Καὶ εἰς τίνα πρέπει περισσότερον νὰ πιστεύῃ τις ; εἰς τὸν Ἡσαίαν καὶ Ἰεζεκιήλ, οἵτινες λέγουσιν ὅτι ἠνοιχθησαν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἤκουσαν φωνῆς, ἢ ὅτι εἶδον τὸν Κύριον Σαβαώθ καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου, ἢ εἰς τὸν Ἰησοῦν ; Ταῦτα δὲ εἶπομεν πρὸς τὸν Ἰουδαῖον, ἐπιφέρει ὁ Ὠριγένης, οὐχ ἔτι οἱ Χριστιανοὶ ἀπιστοῦμεν εἰς τὸν Ἰεζεκιήλ καὶ τὸν Ἡσαίαν, ἀλλὰ βουλόμενοι δεῖξαι ὅτι πολὺ περισσότερον ἄξιος πίστεως εἶναι ὁ Ἰησοῦς, ὅταν λέγῃ ὅτι εἶδε τοιαῦτα ἢ ἐκεῖνοι. Πρὸς δὲ τὸν Κέλσον, ὅστις ἀπιστεῖ εἰς τοῦτο, λέγει ὁ Ὠριγένης ἀντὶ πολλῶν τοῦτο μόνον, ὅτι ἴχνη τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τοῦ ὀφθέντος τότε ἐν εἴδει περιστερᾶς, σώζονται παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς εἰσέτι· διότι ἐξάγουσι δαίμονας, καὶ πολλὰς ἰάσεις ἐπιτελοῦσι. Μετὰ ταῦτα παρατρέχει ἐκὼν τὸ μέγιστον ἐκ τῶν κεφαλαίων περὶ τῆς συστάσεως τοῦ Ἰησοῦ, ὅτι δηλαδὴ προεφητεύθη ὑπὸ τῶν Προφητῶν Μωϋσέως, καὶ τῶν μετ' αὐτὸν ἢ καὶ τῶν πρὸ Μωϋσέως, ὡς μὴ δυνάμενος πρὸς ταῦτα ἀντεπεῖν τι, καὶ ὄνειδίξει εἶτα τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, ἔτι ἐν τῷ πάθει εὐρίσκετο, ὅτι δῆθεν δὲν ἐβοηθήθη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς του, ὡς μὴ δυνηθέντος καὶ τούτου νὰ βοηθήσῃ αὐτόν. Εἰς ταῦτα ἀπαντᾷ ὁ Ὠριγένης, λέγων πρὸς αὐτόν, ὅτι τὸ πάθος τοῦ Ἰησοῦ προεφητεύετο μετὰ τῆς αἰτίας· ὅτι ἦτο δηλαδὴ ὠφέλιμον εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀποθάνῃ οὗτος ὑπὲρ αὐτῶν.

Παρακατιῶν δὲ ὁ Ἰουδαῖος τοῦ Κέλσου, ἢ μᾶλλον αὐτὸς ὁ Κέλσος, λέγει πρὸς τὸν Ἰησοῦν· ἀφοῦ λέγῃς ὅτι πᾶς ἄνθρωπος, γεγωνῶς κατὰ θεῖαν πρόνοιαν, εἶναι υἱὸς Θεοῦ, κατὰ τί σὺ διαφέρεις ἐκείνου ; Πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεται ὁ Ὠριγένης ὅτι πᾶς μὲν ὁ

κατὰ Παῦλον μηκέτι ὑπὸ φόβου παιδαγωγούμενος, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν προτιμῶν αὐτό, εἶναι υἱὸς Θεοῦ· οὗτος ὅμως εἶναι ὁ ἀληθῆς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καθόσον διαφέρει ἀπὸ πάντα, ὅστις διὰ τὴν ἀρετὴν καλεῖται υἱὸς τοῦ Θεοῦ· διότι αὐτός ἐστιν ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ πηγὴ τῶν τοιούτων. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τοῖς ἐπομένοις ὁ Κέλσος ἐκφράζεται ὅτι πολλοὶ ἠδύναντο νὰ εἴπωσιν ὅτι ἀναφέρονται εἰς αὐτοὺς ταῦτα, τὰ ὁποῖα περὶ τοῦ Ἰησοῦ προφητεύθησαν, ἃς ἐρωτήσωμεν αὐτόν, λέγει ὁ Ὠριγένης, νὰ εἴπη ἡμῖν πόσους γινώσκει, οἵτινες ἠθέλησαν νὰ ποιήσωσι τὸ αὐτό, ὅπερ καὶ ὁ ἡμέτερος Ἰησοῦς, καὶ συνεπῶς νὰ ἀναγορεύσωσιν ἑαυτοὺς υἱοὺς Θεοῦ, ἢ δύναμιν Θεοῦ; Ἀλλὰ δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἀποκριθῇ· διότι ὑπῆρξε μὲν πρὸ τῆς γενέσεως τοῦ Ἰησοῦ Θεοῦδᾶς τις, ὅστις ἔλεγεν ἑαυτὸν μέγαν, ἀποθανόντος ὅμως τούτου, πάντες οἱ ὑπ' αὐτοῦ ἀπατηθέντες διεσκεδάσθησαν· μετ' αὐτόν δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς, Ἰούδας τις Γαλιλαῖος, κηρύξας ἑαυτὸν Μεσσίαν, ἔσυρε μὲν πολλοὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὀπίσω αὐτοῦ, τιμωρηθεὶς ὅμως καὶ οὗτος, κατέστρεψε τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰησοῦ ἠθέλησεν ὁ Σαμαρεὺς Δοσίθεος νὰ πείσῃ τοὺς Σαμαρεῖς ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ προφητευόμενος ὑπὸ Μωϋσέως Χριστός, ἀλλ' οὗτοι πάντες ἐδείχθησαν ὅτι ἦσαν ἀλλότριοι τῆς ἐπαγγελίας, μόνος δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦν ἀληθῶς Θεοῦ υἱός. Ἠθέλησε πρὸς τούτοις καὶ Σίμων ὁ Σαμαρεὺς διὰ τῆς μαγείας νὰ ἀπατήσῃ τινάς· καὶ τότε μὲν ἠπάτησε· ἤδη ὅμως οὐδὲ εἰς ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ Συμωνιακὸς εὐρίσκεται.

Κατόπιν, ἐπειδὴ οὐδὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἀποστόλων γνωρίζει ὁ Κέλσος, καθόσον λέγει ὅτι ὁ Ἰησοῦς δέκα ἢ ἑνδεκα ἀνθρώπους δυσφημισμένους καὶ τελῶνας καὶ ναύτας πονηροτάτους εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ, διὰ τοῦτο ὡς ἐξῆς ὁμιλεῖ ὁ Ὠριγένης. Εἶναι φανερόν, λέγει, εἰς τοὺς ἀναγινώσκοντας τὴν εὐαγγελικὴν ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν ὁ Κέλσος φαίνεται ὅτι δὲν ἀνέγνωσεν, ὅτι δώδεκα Ἀποστόλους ἐξέλεξεν ὁ Ἰησοῦς· καὶ ὁ μὲν Ματθαῖος καὶ ὁ Λεβῆς ἦσαν τελῶναι· τὸν Ἰάκωβον δὲ καὶ τὸν Ἰωάννην εἶπε συγκεχυμένως ναύτας, ἐπειδὴ δῆθεν καταλιπόντες τὸ πλοῖον

καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαιὸν ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. Ἄλλοί οἱ δυνάμενοι φρονίμως νὰ ἐξετάζωσι τὰ περὶ τῶν Ἀποστόλων τοῦ Ἰησοῦ, θὰ εἴπωσιν ὅτι θεία δυνάμει ἐδίδασκον οὗτοι τὸν Χριστιανισμόν, καὶ διὰ τοῦτο ὑπῆγον μυριάδας ἀνθρώπων εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· διότι ὄχι ἡ δύναμις τοῦ λόγου καὶ ἡ τάξις τῆς ἀπαγγελίας κατὰ τὰς ῥητορικὰς τέχνας τῶν Ἑλλήνων ἦτο εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὸ μέσον τοῦ νὰ γίνηται ἀσπαστὴ παρά τῶν ἀκροατῶν ἡ διδασκαλία αὐτῶν. Πόθεν λοιπὸν εἶχον οὗτοι τὴν δυνάμιν τοῦ πείθειν, καὶ μάλιστα ἐνῶ ἦσαν ἀλιεῖς καὶ τελῶναι, καὶ οὐδὲ τὰ πρῶτα γράμματα γνωρίζοντες, ὅπως τὸ Εὐαγγέλιον ὁμολογεῖ περὶ αὐτῶν; Πόθεν εἶχον τοιαύτην πειστικὴν δυνάμιν ὥστε θαρραλέως νὰ ὁμιλῶσι περὶ τῆς πίστεως εἰς τὸν Ἰησοῦν ὄχι μόνον πρὸς Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλα τὰ λοιπὰ ἔθνη; Καὶ τίς δὲν θὰ ὁμολογήτη ὅτι τὸ «δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων,» διὰ θείας τινὸς δυνάμεως ἐπλήρωσε τοῦτο ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ; Πρὸς τὰ λεγόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ Κέλσου ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ ἦσαν ἄνθρωποι κακῆς διαγωγῆς καὶ τελῶναι καὶ ναῦται, ὁ Ὠριγένης ἀπολογεῖται λέγων ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Κέλσος προτίθεται νὰ κατηγορήσῃ τούτου τοῦ ὠρισμένου μέρους τοῦ Εὐαγγελίου, διὰ τοῦτο πιστεύει ἤδη εἰς τὰ περὶ τῶν Ἀποστόλων λεγόμενα. Ὅταν ὁμως δὲν θέλῃ νὰ παραδεχθῇ ἄλλα μέρη αὐτοῦ, ἀπιστεῖ εἰς τὰ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ιστορούμενα, ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας ἔπρεπε βλέπων τὸ φιλάληθες τῶν γραφάντων ταῦτα, νὰ πιστεύσῃ τὰ ἐν αὐτοῖς ιστορούμενα πάντα· ἄλλως τε, προσθέτει ὁ Ὠριγένης, οὐδόλως ἐστὶν ἄτοπον τὸ νὰ ἐκλέξῃ τοιοῦτους ὁ Ἰησοῦς, καθόσον μάλιστα προήγαγεν αὐτοὺς ὕστερον ἐπὶ τοσοῦτον. ὥστε ἑαυτοὺς παράδειγμα τοῦ καθαρῶτατος ἠθους κατέστησεν. Ἐφεξῆς δὲ λέγει ὁ Κέλσος ὅτι ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, περιερχόμενοι ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, αἰσχροῦς καὶ λίσαν οἰκονομικῶς συνέλεγον τὰς τροφὰς αὐτῶν. Ἄλλ' ἄς εἴπη ἡμῖν, ἀπαντᾷ ὁ Ὠριγένης, εἰς ποῖον μέρος τοῦ Εὐαγγελίου εὔρεν ὁ Κέλσος τὸ αἰσχρὸν καὶ τὸ γλίσχρον, ὡς φησί, τῆς συλλογῆς;

διότι ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις γυναῖκες τινές, θεραπευθεῖσαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν, ἀναγράφονται ὅτι παρεῖχον εἰς τοὺς μαθητὰς τὰς τροφάς. Τίς δὲ ἐκ τῶν φιλοσόφων δὲν λαμβάνει παρὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ τὰ πρὸς τὰς χρείας; ἢ ἐκεῖνοι μὲν ποιῶσι τοῦτο καλῶς, οἱ δὲ Μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐπειδὴ πράττουσι τοῦτο, κατηγοροῦνται ὑπὸ τοῦ Κέλσου ὡς αἰσχροῦς τὰς τροφάς αὐτῶν συλλέγοντες; Μετὰ ταῦτα ματαιοπονεῖ ὁ παρ' αὐτῷ Ἰουδαῖος νὰ ἀνατρέψῃ τὸν Χριστιανισμόν, καὶ νὰ ἀνακαλύψῃ ἀντίφασιν τινα μεταξὺ τῆς Π. Διαθήκης καὶ τῆς Καινῆς. Ὁ Ὠριγένης τούναντίον ἀποδεικνύει ὅτι ὑπάρχει ἐντελής συμφωνία παρ' ἀμφοτέραις ταῖς Γραφαῖς· διότι πρὸς τὴν ἀπιστίαν τῶν Ἰουδαίων δὲν πρέπει νὰ ἀποβλέψῃ τις ἀρκετὸν εἶναι ὅτι αἱ προφητεῖαι καὶ τὰ θαύματα ἐπικυροῦσι τὴν ἀξίαν τοῦ Μεσσίου καὶ τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ, ἐξ ὧν τὴν μὲν θεότητα ἀπέδειξεν ἡ ἀνάστασις, τὴν δὲ ἀξίαν αἱ μαρτυρίαι τῶν Ἀποστόλων. Ἰδῶμεν δὲ ὁποῖαν ἀνασκευὴν προσκυλλᾷ εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Κέλσου περὶ τοῦ Ἰησοῦ λεγόμενα· ὅτι δηλαδὴ ὁ Ἰησοῦς ἀλαζῶν ὢν, πολλὰ καὶ πλεῖστα ἀνόσια διεπράξατο. Καὶ πῶς ἀλαζῶν, ἀποκρίνεται ὁ Ὠριγένης, ἐστὶν ὁ ἡμέτερος Ἰησοῦς, ὅστις ἀπ' ἐναντίας ἔλεγε «μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶος εἰμὶ καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν;» Ἡ πῶς ἀλαζῶν ὁ Ἰησοῦς, ἐνῶ μάλιστα, δείπνου γενομένου, ἔβαλεν ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα καὶ ζωσάμενος λέντιον, ἤρξατο νὰ νίπτῃ τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ τὸ μέγιστον νὰ ἐπιτιμᾷ τὸν μὴ θέλοντα, καὶ νὰ λέγῃ πρὸς αὐτόν, «ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ;» Ἡ πῶς ἀλαζῶν, ὁ λέγων «κᾶγὼ ἐγενόμην ἐν μέσῳ ὑμῶν, οὐχ ὡς ὁ ἀνακείμενος, ἀλλ' ὡς ὁ διακονῶν;» Ὅποια δὲ ἀνόσια ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς, ἃς εἶπη ἡμῖν ὁ Κέλσος, καὶ μάλιστα ὁ παρ' αὐτῷ Ἰουδαῖος. Ἀλλ' ἴσως εἶναι ἀνόσιον, ἐπιφέρει ὁ Ὠριγένης μετὰ πολλῆς χάριτος, τὸ νὰ διατάσῃ τούτους νὰ ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τὰς σωματικὰς περιτομὰς καὶ ἀπὸ τὰ Σάββατα καὶ ἑορτὰς καὶ νομηνίας. Κατόπιν λέγει ὁ Ἰουδαῖος. Καὶ πῶς ἠδυνάμεθα νὰ νομίσωμεν τὸν Ἰησοῦν Θεόν,

Ἔστις οὐδὲν ἐξ ὧν ὑπέσχετο εἰς ἡμᾶς νὰ πράξῃ ἔπραξε, καὶ μάλιστα ὅποτε ἡμεῖς ἐκρίναμεν αὐτὸν ἄξιον κολάσεως, ἐνῶ ἐκρύπτετο δραπετεύων τῆδε κάκεισε, ἐπροδόθη δὲ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν νομιζομένων μηθητῶν αὐτοῦ ; ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας, ἐπιφέρει, ὡς Θεὸς δὲν ἔπρεπε νὰ φεύγῃ καὶ νὰ δεθῇ ὅτε ἐπορεύετο εἰς τὸν σταυρόν ; Πρὸς ταῦτα λέγει ὁ Ὠριγένης τάδε. Οὐδέ ἡμεῖς πιστεύομεν ὅτι τὸ αἰσθητὸν καὶ βλεπόμενον τότε σῶμα τοῦ Ἰησοῦ ἦτο Θεός· (1) καὶ ὄχι μόνον τὸ σῶμα, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ψυχὴν, περὶ τῆς ὁποίας ἐλέχθη τὸ «περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου.» Ἀλλὰ καθὼς ὁ λέγων «ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς πάσης σαρκός,» καὶ τὸ «ἐμπροσθέν μου οὐκ ἐγένετο ἄλλος Θεός, καὶ μετ' ἐμὲ οὐκ ἔσται,» πιστεύεται ὅτι εἶναι ὁ Θεός, μεταχειρισθεὶς ὄργανον τὸν Προφήτην, τοιουτοτρόπως καθ' ἡμᾶς ὁ λόγος Θεός καὶ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων, ἔλεγεν ἐν τῷ Ἰησοῦ τὸ «ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» καὶ τὸ «ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα,» καὶ τὸ «ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς,» καὶ εἶτι ἄλλο τοιοῦτον παρόμοιον τούτοις ὑπάρχει. Ἐγκαλοῦμεν δὲ τοὺς Ἰουδαίους ὡς μὴ πιστεύσαντας εἰς αὐτὸν ὡς Θεόν, ἐνῶ μάλιστα πολλαχοῦ ὑπὸ τῶν Προφητῶν ἐμαρτυρήθη ὡς Θεὸς κατὰ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα τῶν ὄλων· διότι εἰς τοῦτον εἶπεν ἐν τῷ καιρῷ τῆς κοσμοποιίας τὸ «ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἡμετέραν.» Καὶ ταῦτα λέγομεν, ὄχι προσθέτοντές τι νέον, ἀλλὰ πιστεύοντες εἰς τὰς προφητείας, εἰς τὰς ὁποίας γίνεται λόγος περὶ Θεοῦ καὶ τῶν δημιουργημάτων. Ἐχει δὲ οὕτως ἡ λέξις· «ὅτι αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγεννήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν.» διότι, ἐὰν ὁ Θεὸς διὰ λόγου ἐκτίσῃ τὰ δημιουργήματα, τίς ἄλλος ἠδύνατο νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν τηλικαύτην ἐντολὴν τοῦ Πατρὸς, εἰμὴ αὐτὸς ὁ ἐμψυχὸς λόγος, ὃς καὶ ἀλήθεια ἐστίν; Ὅτι δὲ ὁ λέγων ἐν τῷ Ἰησοῦ τὸ «ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ,» δὲν εἶναι περιγραφτός, ὡς εὕρισκόμενος ἐκτὸς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος τοῦ

(1) Εἶναι ἡ σπουδαιότερα ἴσως κακοδοξία τοῦ κλεινοῦ Ὠριγένους.

Ἰησοῦ, γίνεται φανερόν καὶ ἐκ πολλῶν μὲν πρὸ πάντων δὲ ἐκ τοῦ ἐξῆς. Αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς, ἐπαίρων τὸ φρόνημα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ φρονῶσι καθαρώτερα περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, λέγει «ὅπου δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἶμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.» Τοιαύτη ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ ἐπαγγελία αὐτοῦ πρὸς τοὺς μαθητάς «ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἶμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.» Ταῦτα δὲ λέγομεν, προσθέτει ὁ Ὠριγένης, ὄχι διακρίνοντες καὶ χωρίζοντες τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ· διότι μάλιστα μετὰ τὴν οἰκονομίαν, ἐν πρὸς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ ἐγένοντο. Ἐπειδὴ, ἐὰν κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Παύλου, ὅστις λέγει «ὁ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ ἐν πνεῦμα ἐστί,» πῶς πολὺ περισσότερον δὲν εἶναι ἐν τὸ ποτέ σύνθετον σῶμα τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ; Τοῦτο δὲ ἔδειξεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Ἰησοῦς, ὡς ὧν δύνამις τοῦ Θεοῦ, διὰ τῶν πολλῶν παραδόξων, ἅτινα ἐποίησε, καίτοι ὁ μὲν Κέλσος διὰ γοητείας λέγει ὅτι ἔπραττε ταῦτα, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι «ἐν Βεελζεβούλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.» Τί δὲ ὑπεσχέθη ὁ Ἰησοῦς νὰ πράξῃ καὶ δὲν ἔπραξεν; ἅς παραστήσῃ καὶ ἅς ἀποδείξῃ ὁ Κέλσος. Ἀλλὰ δὲν θὰ δυνηθῇ, καὶ μάλιστα ἐπειδὴ νομίζει ὅτι ὅσα λέγει κατὰ τοῦ Ἰησοῦ εἴτε ἐξ Εὐαγγελικῶν ἀναγνωσμάτων, εἴτε καὶ ἐκ διηγημάτων Ἰουδαϊκῶν, φέρει ταῦτα. Ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν ὁ Ἰουδαῖος λέγει ὅτι, ἐλέγξαντες αὐτόν, ἐκρίναμεν ἄξιον κολάσεως, ἅς μᾶς δεῖξωσιν οἱ Ἰουδαῖοι πῶς ἤλεγξαν αὐτόν, ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας ἐζήτουν ψευδομαρτυρίας κατ' αὐτοῦ. Ἴσως ὁ μέγας ἔλεγχος κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ἦτο ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον οἱ κατήγοροί εἶπον ὅτι «οὗτος, ἔφη, δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἀναστῆσαι.» Ἄς εἶπῃ δέ τις ἡμῖν καὶ πῶς ἀπεδίδρασκεν ὁ Ἰησοῦς κρυπτόμενος ἐπονειδιστότατα, καὶ τὸ ἄξιον ὀνειδούς ἅς παραστήσῃ ἡμῖν. Ἐὰν δὲ πλάσματα νομίζῃ τις ὅτι εἶναι κατὰ ταῦτα τὰ Εὐαγγέλια, πῶς δὲν εἶναι μᾶλλον πλάσματα ταῦτα τὰ λεγόμενα ὑπὸ μίσους καὶ ἐχθους κατὰ τῶν Χριστιανῶν; Λίαν δὲ μωρὸς ἐστί καὶ ὁ ἐξῆς λόγος τοῦ Κέλσου,

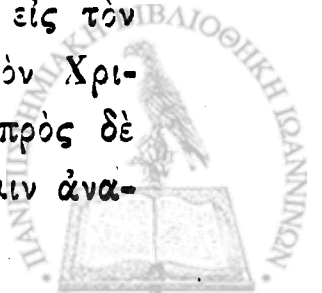

ὅτι δηλαδὴ οὐδεὶς Θεός, ἢ δαίμων, ἢ ἄνθρωπος φρόνιμος, προ-
γνωρίζων τὰ συμβησόμενα εἰς αὐτοὺς ἤθελε συγκατατεθῆ νὰ
ὑποστῆ τοιαῦτα· ἀλλ' ἐὰν ἠδύνατο, θὰ ἀπέφευγεν. Ἀλλὰ καὶ
ὁ Σωκράτης, ἀπαντᾷ ὁ Ὀριγένης, ἐγνώριζεν ὅτι, ἐὰν πῆν τὸ
κώνειον, θὰ ἀποθάνῃ, καὶ ἠδύνατο, ἐὰν ἐπέθετο εἰς τὸν Κρίτω-
να, ἐξελθὼν τῆς φυλακῆς, νὰ μὴ πάθῃ τοιοῦτόν τι· ἐν τούτοις
ὁμῶς ἐπροτίμησε νὰ ἀποθάνῃ φιλοσόφως, παρὰ νὰ ζῆ ἀφιλοσό-
φως. Τί θαυμαστὸν λοιπὸν ἐὰν ὁ Ἰησοῦς, γνωρίζων τὰ συμβη-
σόμενα αὐτῷ, δὲν ἀπέφυγε ταῦτα, ἀλλ' ἠθέλησε νὰ περιπέσῃ
εἰς ἕσα προεγνώριζε;

Ἀλλὰ καὶ ἄλλο εὐηθεὶς λέγει ἐν τοῖς ἐξῆς ὁ παρὰ τῷ Κέλ-
σω Ἰουδαῖος· λέγει δὲ ὅτι, πῶς ἦτο δυνατόν, ἐὰν πρέελεγεν ὁ
Ἰησοῦς τὸν προδώσοντα καὶ τὸν ἀρνησόμενον αὐτόν, νὰ μὴ φο-
βηθῆ αὐτόν ὡς Θεόν, ὥστε ὁ μὲν νὰ μὴ προδώσῃ, ὁ δὲ νὰ μὴ
τὸν ἀρνηθῆ; Ἀλλὰ δὲν γνωρίζει ὁ σφώτατος Κέλσος, ἀπαντᾷ
ὁ Ὀριγένης, ὅτι, ἐπειδὴ ὡς Θεὸς προέγνω, διὰ τοῦτο δὲν ἦτο
δυνατὸν νὰ διαφουσθῆ ἢ πρόγνωσις αὐτοῦ; Ἐπιπόλαιον ἐπίσης
καὶ τὸ ἐξῆς συμπέρασμα αὐτοῦ, λέγοντος ὅτι ὄχι διότι προε-
λέχθησαν ταῦτα ἐγένοντο, (διότι εἶναι ἀδύνατον), ἀλλ' ἐπειδὴ
ἐγένοντο, ἐλέγχεται ὡς ψεῦδος τὸ ὅτι προεῖπε ταῦτα· διότι,
ἐπιφέρει, ἦτο ἀδύνατον ἂν ἤκουον ταῦτα πρότερον, ὁ μὲν νὰ
προδώσῃ αὐτόν, ὁ δὲ νὰ τὸν ἀρνηθῆ. Τὸ συμπέρασμα τοῦτο,
παρατηρεῖ ὁ Ὀριγένης, εἶναι ἀνατετραμμένον, ἀφοῦ ἅπαξ ἀνε-
τράπη τὸ πραιρεημένον, προσθέτων ὅτι, ἐπειδὴ ἦτο δυνατόν,
ἐγένετο, καὶ ἐπειδὴ γέγονε, διὰ τοῦτο δεικνύεται ἀληθὲς τὸ ὅτι
προεῖπεν αὐτό· ψεῦδος λοιπὸν εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Κέλσου λεχθὲν
οὕτως, καὶ μάτην ἐλέχθη ὑπὸ τούτου ὅτι ἦτο ἀδύνατον οἱ πρσα-
κούσαντες νὰ προδώσωσι καὶ νὰ ἀρνηθῶσι. Μετὰ ταῦτα ὁ ὄντως
ἀλαζὼν Κέλσος λέγει ὅτι, λίαν αὐθαδῶς οἱ γενεαλογήσαντες
τὸν Ἰησοῦν κατάγουσιν αὐτόν ἀπὸ οἴκου βασιλέων, διότι ἡ
γυνὴ τοῦ τέκτονος, λέγει, τοιοῦτου γένους τυγχάνουσα, ἐξά-
παντος δὲν θὰ ἠγνόοι τοῦτο. Ἀλλὰ πρὸς τί τοῦτο, ἀποκρίνεται
ὁ Ὀριγένης; Πῶς, διότι ἠγνόει, δὲν ἀνάγεται τὸ γένος αὐτῆς

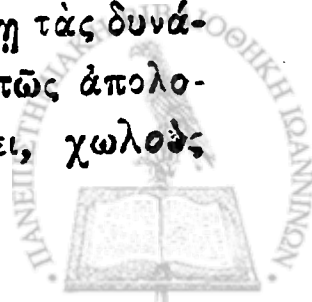

ἐπί τοὺς βασιλεῖς; ἢ νομίζεις, ὦ Κέλσε, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον οἱ πενέστεροι νὰ κατάγωνται ἀπὸ πενεστέρους προγόνους, οἱ δὲ βασιλεῖς, ἐκ βασιλέων; Ἄλλ' ἀρκοῦσι ταῦτα, ἐπιφέρει ὁ Ὠριγένης, διότι τὸ νὰ διατρίβῃ τις περὶ τοιούτους λόγους, εἶναι μάταιον, ἐνῶ μάλιστα ἦναι φανερόν ὅτι καὶ κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους ἐκ πλουσίων καὶ ἐνδόξων ὑπῆρξαν τινὲς καὶ τῆς Μαρίας πενέστεροι, ἀπ' ἐναντίας δὲ ἐξ ἀσημοτάτων, ἡγεμόνες καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν. Ἐπειδὴ δὲ παρακατιῶν ὁ Κέλσος λέγει ὅτι οὐδὲν γενναῖον ἔπραξεν ὁ Ἰησοῦς ὡς Θεός, ὁ Ὠριγένης ἀναφέρει αὐτῷ πρὸ παντὸς ἄλλου γενναίου τὸ ἐξῆς, ὅτι ἡ γῆ ἐσεισθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, καὶ τὰ μνημεῖα ἠνεώχθη, καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω, καὶ σκοτία ἐγένετο ἐν καιρῷ ἡμέρας. Γενναῖον ἔργον τοῦ Ἰησοῦ προσέτι ἐστὶ καὶ τὸ νὰ θεραπεύωνται μέχρι σήμερον ὑπὸ τοσούτων. Μετα ταῦτα ὀνειδίζει ὁ Κέλσος τὸν Ἰησοῦν, λέγων ὅτι, ὅτε προσέφερον αὐτῷ οἱ στρατιῶται τὸ ὄξος καὶ τὴν χολήν, λίαν ἀπλήστως καὶ μὲ ἀνοικτὸν στόμα τὸ δὴ λεγόμενον ὠρμησε νὰ πῆ ἀυτά, μὴ διακαρτερήσας τὴν δίψαν, ὡς ὁ τυχὼν ἄνθρωπος πολλάκις διακαρτερεῖ. Ἀλλὰ καὶ περὶ τούτου, ἀποκρίνεται ὁ Ὠριγένης, προφητῶν προεῖπον· διότι ἐν ἐξηκοστῷ ὀγδὼφ ψαλμῷ περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ γέγραπται «καὶ ἔδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου χολήν, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος.» Εἰ δὲ καὶ ἀπιστοῦσιν εἰς ταῦτα οἱ Ἰουδαῖοι, καθότι Ἰουδαῖος λέγει ταῦτα, ἅς εἴπωσιν εἰς ἡμᾶς τίς ἐστὶν ὁ λέγων ταῦτα διὰ τοῦ Προφήτου, καὶ ἅς δείξωσιν ἡμῖν ἀπὸ τῆς ἱστορίας τίς εἰς τὸ βρῶμα αὐτοῦ ἐγεύσατο χολήν, καὶ ἐποίησθη ἐν τῇ δίψῃ αὐτοῦ ὄξος. Μετὰ ταῦτα λέγει εἰς ἡμᾶς ὁ Κέλσος διὰ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ προσώπου, διατί λοιπὸν ἐγκαλεῖτε ἡμᾶς, ὡ πιστότατοι, διότι δὲν ἐνομίσασμεν αὐτὸν Θεόν; Ἐγκαλοῦμεν τοὺς Ἰουδαίους, ἀπαντᾷ ὁ Ὠριγένης, ἐπειδὴ, ἐνῶ ἀνετράφησαν εἰς τὸν νόμον καὶ εἰς τοὺς προφήτας, οἵτινες προκατήγγειλαν τὸν Χριστόν, δὲν ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ὅτε ἦλθε πρὸς ἡμᾶς· πρὸς δὲ διότι, ἐνῶ ἔβλεπον τὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῷ Ἰησοῦ δύναμιν ἀνα-

κηρύττουσαν αὐτόν, δὲν ἐπίστευσαν, ἀλλ' ἐν Βεελζεβοῦλ τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἔλεγον ὅτι ἐκβάλλει τοὺς δαίμονας. Ἐγκαλοῦμεν πρὸς τούτοις αὐτοὺς καὶ διότι, ἐνῶ τὸ φιλόανθρωπον αὐτοῦ διὰ τὴν εὐαγγελίῃται πανταχοῦ τῆς Ἰουδαίας τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἔβλεπον, διαβάλλουσιν ἐν τούτοις αὐτόν καὶ λέγουσιν ὅτι ἡ τοιαύτη αὐτοῦ πράξις εἶναι πλάνη. Πῶς δὲ δὲν εἶναι ψεῦδος, προσθέτει ὁ Ὠριγένης, τὸ ὑπὸ τοῦ παρὰ τῷ Κέλσῳ Ἰουδαίου λεγόμενον ὅτι, ἐνόσω ἔζη, ὅχι μόνον οὐδένα ἔπεισεν, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς; διότι πόθεν ὁ φθόνος ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων ἐκινήθη κατ' αὐτοῦ, εἰμὴ ἐκ τοῦ ὅτι ἔπειθε τὰ πλήθη νὰ ἀκολουθῶσιν αὐτῷ; Ἀλλὰ καὶ Ἰουδαῖοι δύνανται νὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι ὅχι μόνον δέκα ἔπειθεν ἢ ἑκατὸν ἢ χιλίους, ἀλλὰ συγχρόνως ὅτε μὲν πέντε χιλιάδας ὅτε δὲ τέσσαρας. Ἐπίσης ψεῦδός ἐστι καὶ ὅτι οὐδὲ τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς ἔπεισε· διότι οὗτοι ἔπαθον μὲν ἀνθρώπινόν τι τότε ἐνεκα δειλίας, ἀλλ' ὅμως δὲν ἄφησαν τὴν προτέραν αὐτῶν ἰδέαν, ὅτι δηλαδὴ ὁ Χριστὸς καὶ διδάσκαλος αὐτῶν ἦτο υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

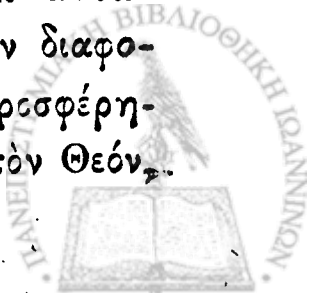
Παρακατιῶν δὲ διὰ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ προσώπου πάλιν ὁ Κέλσος κατηγορεῖ τὸν Ἰησοῦν, ὡς μὴ δεῖξαντα ἑαυτὸν καθαρὸν ἀπὸ πάντων τῶν κακῶν. Ἀλλ' ἄς εἴπη ἡμῖν ὁ Κέλσος, ἀπαντᾷ ὁ Ὠριγένης, ποίων κακῶν δὲν ἔδειξεν ἑαυτὸν καθαρὸν ὁ Ἰησοῦς; διότι ἐὰν μὲν ἐννοῆ ὅτι εἰς τὰ κυρίως κακὰ ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐφάνη καθαρὸς, ἄς ὁμολογήσῃ εἰς ἡμᾶς φανερῶς τὰ ἔργα τῆς κακίας, ἅτινα διεπράξατο αὐτός. Ἐὰν δὲ κακὰ ἐννοῆ ὁ σοφὸς Κέλσος τὴν πενίαν καὶ τὸν σταυρόν, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἐκ μέρους τινῶν ἀνθρώπων ἐπιβουλήν, τοῦτό ἐστι λίαν ἀνόητον. Ἐπειδὴ δὲ χλευαστικῶς εἰς τὰ ἐξῆς λέγει ὁ Κέλσος ὅτι, διὰ τοῦτο ἐνομίσαμεν αὐτόν ὅτι εἶναι υἱὸς Θεοῦ, ἐπειδὴ, ὡς ἡμεῖς λέγομεν, χωλοὺς καὶ τυφλοὺς ἐλεράπευτε, καὶ ὅτι ἀνέστησε νεκρούς, διὰ δὲ τῶν τοιούτων σκοπὸν ἔχει νὰ διαβάλλῃ τὰς δυνάμεις τοῦ Ἰησοῦ ὡς γοητείας, ἴδωμεν πρὸς ταῦτα πῶς ἀπολογεῖται ὁ Ὠριγένης. Ἀλλ' ὅτι μὲν, ὦ Κέλσει, λέγει, χωλοὺς

καὶ τυφλοὺς ἐθεράπευσε, καὶ διὰ τὸ ὁποῖον Χριστὸν αὐτὸν καὶ υἱὸν Θεοῦ νομίζομεν, φανερόν ἐστι καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἐγράφησαν ταῦτα εἰς τὰς προφητείας· «τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ ὦτα κωφῶν ἀκούσονται· τότε ἐλεῖται ὡς ἔλαφος ὁ χυλός.» Ὅτι δὲ καὶ νεκροὺς ἀνέστη, καὶ δὲν εἶναι πλάσμα τῶν γραφάντων τὰ Εὐαγγέλια καταδηλοῦται ἐκ τοῦ ὅτι, ἐὰν μὲν ἦτο πλάσμα, ἤθελον σημειωθῶσι πολλοὶ οἱ ἀναστάντες· ἐπειδὴ ὁμως δὲν εἶναι πλάσμα, διὰ τοῦτο πάνυ εὐάριθμοι ἐγράφησαν. Κατόπιν ὁ Κέλσος λέγει διὰ τοῦ Ἰουδαίου ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο εἷς ἐκ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. Πρὸς τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ Ὀριγένης. Ἀλλὰ πῶς ἄνθρωπος ὢν ἤθελε τολμήσει νὰ σπείρη εἰς ὄλην τὴν αἰκουμένην τὴν κατ' αὐτὸν θεοσέβειαν καὶ διδασκαλίαν, καὶ νὰ δυνηθῇ χωρὶς τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ νὰ ποιήσῃ ὅπερ ἤθελε, καὶ νὰ γίνῃ ἀνώτερος καὶ βασιλέων καὶ ἡγεμόνων καὶ βουλῆς Ῥωμαίων καὶ τῶν πανταχοῦ ἀρχόντων; Πῶς φύσις ἀνθρώπου δύναται νὰ ἐπιστρέψῃ τοσοῦτον πλῆθος; Ἐπειδὴ ὁμως δύναμις τοῦ Θεοῦ ἦτο ὁ Χριστός, καὶ σοφία τοῦ Πατρός, διὰ τοῦτο ἐποίησε ταῦτα, καὶ ἔτι ποιεῖ, ἂν καὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες δὲν θέλουσι νὰ πιστεύσωσιν. Ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς, ἐπειδὴ καὶ πάλιν ὁ Κέλσος κατηγορεῖ τὸν Χριστιανισμόν, λέγων ὅτι ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ εἶναι στασιαστικὴ, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῶν ἐξ αὐτοῦ αἰρέσεων, ἀποκρίνεται ὁ Ὀριγένης ὡς ἐξῆς. Ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως φέρει εἰς στάσιν, ἀναιρεῖται ἕκτε τῶν δογμάτων τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐκ τῆς καθ' ἐκάστην γενομένης πείρας εἰς τοὺς μάρτυρας. Αἱ αἰρέσεις δὲ ἐγεννήθησαν οὐχὶ διότι ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι στασιαστικὸς καὶ φίλερις, ἀλλὰ διότι πολλοὶ μὲν τῶν σοφῶν καὶ πεπαιδευμένων ἐσπύδασαν νὰ παραδεχθῶσι τὰ μυστήρια αὐτοῦ, ἀλλὰ διαφόρως ἕκαστος ἠννόησε καὶ παρεδέχθη τοὺς παρὰ πάντων πιστευθέντας θείους λόγους. Πρὸς τὴν κατηγορίαν δὲ τοῦ Κέλσου ὅτι ἡ Χριστιανικὴ πίστις εὕρισκει ὁπαδοὺς τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀπαιδεύτους καὶ ἀνοήτους καὶ κακοήθεις ἀνθρώπους, καὶ παρ' αὐτοῖς μόνον εὐδοκιμεῖ, ἐπιφέρει ὁ Ὀριγένης ὅτι ὁ Κέλσος ἐὰν ἐγίνωσκε τὴν πρὸς τὴν

σαι αἱ θρησκείαι εἶναι ἴσαι, εἰς ἄλλο μὴ ἀποβλέπουσαι κυρίως εἰμὴ εἰς τὸ νὰ παριστῶσι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα διαφόρως, διὸ καὶ ἔπρεπε λέγει νὰ ἀναγνωρίζωσιν ἀλλήλας καὶ νὰ ἀνέχωνται, ὁ δὲ Χριστιανισμὸς διὰ τοῦτο μάλιστα εἶναι φαῦλος καὶ ἀπόβλητος, διότι δὲν εἶναι ἀνεξίθρησκος, ἀλλ' ἀποκλειστικός, ὁ Ὁριγένης καὶ πρὸς ταῦτα παντάπασι δὲν ὑποχωρεῖ. Δὲν πρόκειται λέγει περὶ κενῶν λέξεων καὶ τύπων. Ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀποκαλυφθεῖσα θρησκεία εἶναι ὅλως διάφοροι, καὶ μάλιστα κατ' αὐτὰς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ἀξιώματα αὐτῆς. Ἔτι δὲ σαφέστερον ἀναπτύσσει ταύτην τὴν ἰδέαν παρακατιῶν, ὁπότε καὶ μετὰ πολλῆς τῆς εἰρωνείας ἀνασκευάζει τὴν δόξαν τοῦ Κέλσου, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ὑπερτερεῖ τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας, καὶ ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ὕλην αὐτοῦ ἔλαβεν ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Πλάτωνος. Οὕτω λόγου χάριν ἀνασκευάζει τὸ λόγιον τοῦ Κέλσου ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν κατὰ τῶν πλουσίων ἀπόφασιν αὐτοῦ «εὐκοπώτερον κάμηλον εἰσελθεῖν διὰ τρυπήματος ραφίδος, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» ἔλαβε παραφθείρας αὐτὴν ἐκ τῶν λέξεων τοῦ Πλάτωνος, ὅστις λέγει «ἀδύνατον ἔστι νὰ ἦναι τις συγχρόνως καὶ ἀγαθὸς καὶ πλούσιος» ἐπιφέρει. Τίς ὄχι μόνον ἐκ τῶν πιστευόντων εἰς τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, ἀκούων ὅτι ὁ Ἰησοῦς, ὅστις ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη παρ' Ἰουδαίαις καὶ ἐνομίσθη γιὸς τοῦ τέκτονος Ἰωσήφ, καὶ ὅστις ὄχι μόνον τὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐδὲ τὰ τῶν Ἑβραίων γράμματα ἔμαθε, τοῦθ' ὅπερ καὶ αἱ φιλαλήθεις Γραφαὶ μαρτυροῦσι, δὲν θὰ γελάσῃ τὸν Κέλσον, λέγοντα ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀνέγνω τὸν Πλάτωνα; Ἐπειδὴ δὲ ἀκολούθως ὁ Κέλσος κατηγορεῖ τοὺς Χριστιανούς ὅτι, ἀν καὶ ἀποδοκιμάζωσι τὴν λατρείαν τῶν θεῶν, ἀποδίδουσιν ὁμως εἰς τὸν Χριστὸν τὴν αὐτὴν λατρείαν, τὴν ὁποίαν καὶ εἰς τὸν ἓνα θεόν, καὶ διὰ τοῦτο προσεγγίζουσι πάλιν εἰς τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀπορριπτομένην πολυθεΐαν, ὁ Ὁριγένης, παριστῶν τὴν διαφορὰν τῆς λατρείας καὶ τῆς θεραπείας, λέγει ὅτι, ἐὰν προσφέρηται εἰς τὸν Χριστὸν ἢ αὐτὴ λατρεία, ἢ τις καὶ εἰς τὸν Θεόν,

προσφέρεται ἐν γνώσει καὶ μετὰ λόγου· διότι ὁ Χριστός, ἂν καὶ διάφορος τοῦ πατρὸς κατὰ τὴν ὑπόστασιν, εἶναι ὁμοῦς μετὰ τοῦ Πατρὸς εἰς Θεός. "Ἄρα δὲν ὑπάρχει πολυθεΐα. Ἄπιστεῖ πρὸς τούτοις ὁ Κέλσος καὶ εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, λέγων ὅτι εἶναι πλάσμα τὸ τοιοῦτον. Ἄλλὰ παρατήρησον, λέγει ὁ Ὀριγένης, καὶ ἐν τούτῳ τὴν μοχθηρίαν τοῦ ἀνδρός· διότι ἐνῶ μὲν ἀφ' ἐνὸς συγκατατίθεται ὅτι ἀπέθανε καὶ ἐτάφη, ἀπ' ἐτέρου διαβάλλει τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, ἀποκαλῶν αὐτὴν πλάσμα, μολονότι καὶ ταῦτα μυρίοι προφήται προειρήκασιν, καὶ πολλὰ σημεῖα τῆς μετὰ θάνατον ἐπιφανείας αὐτοῦ ὑπάρχουσιν. Ἐπὶ τέλους κατηγοροῦνται καὶ πάλιν ἐν ἐκτάσει ὑπὸ τοῦ Κέλσου οἱ Χριστιανοὶ ὡς γένος δειλὸν καὶ φιλοσώματον, τὸ ὁποῖον μόνον τὰ αἰσθητὰ ἀγαπᾷ· διὸ καὶ διδάσκει αὐτοὺς νὰ κλείσωσι τὰς αἰσθήσεις, νὰ ἀποστραφῶσι τῶν αἰσθητῶν, ἵνα θεωρήσωσι τὸν Θεὸν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς. Ποῖοι; ἀποκρίνεται ὁ Ὀριγένης. Οἱ Χριστιανοί, οἵτινες ἵνα μὴ ἐξομώσωσι τὸν Χριστὸν ἦσαν παρεσκευασμένοι πάντοτε πρὸς πᾶσαν ὕβριν καὶ ἀτιμίαν, καὶ πρόθυμοι νὰ δεχθῶσι πάντα τρόπον θανάτου, καὶ μετὰ τῶν ταύτης εὐχερείας προσφέροντες ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας τὸ σῶμα, μετ' ὅσης οὐδὲ τὸ ἱμάτιον ἤθελεν ἀποδύθῃ ὁ φιλόσοφος;

Αὗται εἰσὶν αἱ μᾶλλον σπουδαιότεραι κατηγορίαι κατὰ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως τοῦ Κέλσου, τὰς ὁποίας ἠρύσθημεν ἐκ τοῦ ὑπὸ τοῦ Ὀριγένους διασωθέντος συγγράμματος αὐτοῦ, τοῦ ἐπιγραφομένου « Ἀληθὴς λόγος. » Ὅσας δὲ ἄλλας ἐξεσπενδόνισεν ὁ ἄθεος Κέλσος κατ' αὐτοῦ τοῦ προσώπου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ταύτας, ὡς ἀσχήμονας θεωρήσαντες, παρελείψαμεν.

Ἐν Ἀμπελακίοις, τῇ 15 Φεβρουαρίου 1883.

Ε Π Ι

τῆ τελετῆ τῆς 25 Μαρτίου.

Σήμερον ἀκριβῶς πρὸ ἐξήκοντα καὶ τριῶν ἐτῶν οἱ εὐσεβέστεροι ἀπὸ ἡμᾶς ἡμέτεροι πρόγονοι ἀνεπέτασαν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἑλλάδος τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας των. Μετὰ ὀκτὰετῆ δὲ ἄνισον καὶ αἵματηρότατον ἀγῶνα ἐπέτυχον μὲν ἐκεῖνοι τοῦ ποθουμένου, ἡμεῖς δὲ οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν κατὰ χρέος πανηγυρίζομεν ἐτησίως τὴν σημερινὴν ἡμέραν τῆς ἐθνεγερσίας ἐκείνης. Ὡὰ ὀρισθῆ ἄρά γε, Χριστιανοί μου, ἀπὸ τὴν διαδεξομένην ἡμᾶς γενεάν καμμία ἄλλη καὶ δι' ἡμᾶς ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἀπόγονοι ἡμῶν νὰ τελῶσι καὶ οὔτοι ἐκ καθήκοντος αὐτὸ τοῦτο τὸ ἴδιον, τὸ ὁποῖον ἡμεῖς σήμερον πράττομεν διὰ τοῦς πρὸ ἡμῶν; Τίνος Ἑλληνοῦ καρδία δὲν εὔχεται τὸ τοιοῦτον;

Ἄλλὰ μὴ λησμονῆτε, Χριστιανοί μου, ὅτι, ὅπως οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι μόνον διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ἐμεγαλουργήσαν καὶ ἐδημιούργησαν τὴν τύχην αὐτῶν ἐλευθέραν, οὕτω καὶ ἡμεῖς νῦν μόνον διὰ τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτεύεσθαι ὑπάρχει ἐλπίς ὅτι θὰ μεγαλουργήσωμεν. Μάθετε ὅτι ἄνθρωπος ἀσεβῆς, εἶναι φυσικῶς ἀδύνατον νὰ ᾔῃναι συγχρόνως καὶ καλὸς πολίτης. Πλανῶνται ὅσοι νομίζουσιν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξωμεν ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ἔθνος ἄνευ θρησκείας.

Ἡ παγσθενῆς τοῦ μεγάλου ἡμῶν Θεοῦ δεξιὰ εἶθε νὰ σκέπη τὴν ἡμετέραν πατρίδα, ὅπως ἀξιωθῶμεν νὰ ἴδωμεν αὐτὴν μετ' οὐ πολὺ ἐξαπλοῦσαν καὶ αὔθις ἔτι ἀπωτέρω τὰ οὐ μακρὰν ἀφ' ἡμῶν εὐρισκόμενα σύνορα αὐτῆς.

Ἐπὶ τῆ αὐτῆ περιστάσει.

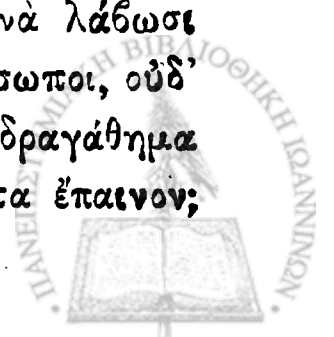
Ἐὰν ἀληθεύῃ, ὅπως καὶ ἀληθεύει, ὅτι ἕκαστος ἄνθρωπος εἶναι δημιουργὸς τῆς τύχης του, δὲν εἶναι δυνατὸν βεβαίως νὰ μὴ

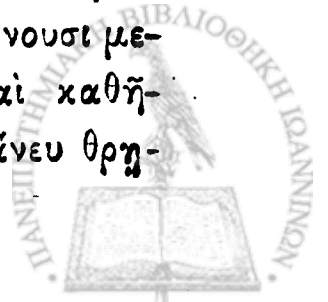
ἀληθεύη τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἐθνῶν ἐνγένει. Ὑπῆρξε λοιπὸν κατὰ ταῦτα ἐποχὴ, καθ' ἣν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, μεγαλοουργήσαντες ἐν ἔργοις καλοῖς, ἐδημιούργησαν τὴν τύχην αὐτῶν ἐλευθέραν, καὶ ταύτην παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς ὡς ἱεράν παρακαταθήκην πρὸς φύλαξιν. Νὰ εἶπω ἤδη ὅτι ἡμεῖς εὕρισκόμεθα νῦν εἰς μίαν ἐποχὴν, καθ' ἣν, μεγαλοουργοῦντες μόνον ἐν λόγοις, μεγαλοουργοῦντες μάλιστα καὶ ἐν ἔργοις κακοῖς, δημιουργοῦμεν τὴν τύχην μας κατὰ λόγον ἀντίστροφον; Δὲν ἀπέχω πολὺ τῆς ἀληθείας, Χριστιανοί μου, ἐὰν σᾶς διαβεβαιώσω μὲ πόνον ψυχῆς ὅτι εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον εὕρισκόμεθα δυστυχῶς ἡμεῖς σήμερον.

Καὶ δὲν εἶναι λοιπὸν αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ ἡ Εὐρώπη, ἡ ὁποία πρὸ ἑξηκονταπενταετίας μὲν μᾶς ἀνεκήρυξεν εἰς ἐλεύθερον βασίλειον, πρὸ δὲ πενταετίας ἐχάρισεν ὑμῖν τοῖς Θεσσαλοῖς ὡς δῶρον τὴν ἐλευθερίαν; Ναὶ ἀληθῶς. Αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ εἶναι. Ἄλλὰ μάθετε, Χριστιανοί μου, ὅτι μόνη ἡ ἀρετὴ, ὅπου ἂν ἀνακαλυφθῇ, ἐπισπᾷ τὸν σεβασμὸν τοῦ ἄλλου, ἔστω οὗτος νὰ ᾔῃ καὶ πολέμιος. Ἐμβλέψατε εἰς τὴν πρόσφατον ἱστορίαν τῶν Βουλγάρων, τῶν μέχρι τῆς σήμερον ἀποκαλουμένων ὑφ' ἡμῶν ἀξέστων καὶ χονδροκεφάλων. Λαὸς μέχρι τῆς χθὲς δούλος καὶ ἀνελεύθερος, λαὸς κτηνώδης ἃς εἶπω καὶ εἰς τὰ δάκτυλα μόνον ἀριθμῶν τοὺς λογίους του, ἐμεγαλουργήσε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε σήμερον νὰ ᾔῃ τὸ ἀντικείμενον τοῦ θαυμασμοῦ ἐκ μέρους τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Ὀλόκληρος προνομιοῦχος ἐπαρχία στρέφει τὰ βλέμματά της πρὸς τὴν γείτονα καὶ ὁμόφυλον Ἡγεμονίαν, καὶ μία καὶ μόνη νύξ τῇ ἀρκεῖ ἵνα τύχη τῶν πόθων της, δίχα τοῦ ἐλαχίστου ἐσωτερικοῦ κλονισμοῦ. Οἱ πάντες ἀνεξαιρέτως ὡς εἰς ἄνθρωπος λέγουσι, τοῦτο θὰ γίνῃ, καὶ πραγματοποιεῖται εἰς μίαν καὶ μόνην στιγμὴν μεθ' ὅλης τῆς ἀπαιτουμένης τάξεως καὶ φρονήσεως, χωρὶς νὰ λάβωσι τούτου γνῶσιν οὐδ' αὐτῆς τῆς Εὐρώπης οἱ ἀντιπρόσωποι, οὐδ' αὐτὸς ὁ ἐκθρονιζόμενος Τοπάρχης. Τίς, ἀκούσας τὸ ἀνδραγάθημα τοῦτο, δὲν ἐθαύμασε, καὶ δὲν ἀπέδωκε τὸν προσήκοντα ἔπαινον;

Οὕτω πολιτεύονται τὰ ἔθνη, Χριστιανοί μου, τὰ ὅποια θέλουσε νὰ ὑπάρχωσιν ὡς ἔθνη ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐνθυμοῦμαι καὶ τὴν ἰδικήν μας ἐπανάστασιν ἐνταῦθα εἰς τὰ 78. Ὅποια ἀντίθεσις ἐνεργείας! Ἡ ἐπανάστασις ἡμῶν ἦτο προωρισμένη νὰ γίνῃ εἰς τὰ 78, καὶ ὁ ἐχθρὸς μας ἐγνώριζε τοῦτο ἀπὸ τὰ 76! Καὶ ἰδοὺ διατὶ εἶχεν ἀπολύσει ἐναντίον ἡμῶν εἰς τὰ 77 ὅλας τὰς ἀγρίας ἐκείνας ὀρδὰς τῶν Γκέκιδων, οἵτινες καὶ μᾶς ἐλεηλάτησαν τότε καὶ μᾶς ἐξησθένισαν. Δὲν ἀναφέρω τα κατόπιν, διότι τὰ συμβάντα εἶναι ἀνάξια μνήμης.

Ἐὰν ἀφήσωμεν τὸρα τοὺς Βουλγάρους νὰ ἐπαιπαύωνται ἀγερῶχος εἰς τοὺς θριάμβους των, καὶ στρέψωμεν τὸ βλέμμα εἰς ἐπισκόπησιν τῶν ἡμετέρων, τί βλέπομεν; Ὑπὸ τὰ ὄμματα ὄλων ἡμῶν κεῖνται αἱ φαῦλαι καὶ ἀνήθικοι πράξεις μας. Δεινοὶ ἐν τοῖς λόγοις καὶ τῇ φαντασιοπληξίᾳ, εἴμεθα ὄντα σεσηπότα ἐν τοῖς ἔργοις καὶ τῇ φρονήσει· θρησκευτικῇ καὶ κοινωνικῇ καὶ πολιτικῇ ἐξαχρείωσις δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ ὅπου ἂν τις ρίψῃ τὸ βλέμμα. Καὶ μὴ νομίζετε, Χριστιανοί μου, ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι ἀγνοοῦσι τὰ καθ' ἡμᾶς. Γνωρίζουσι ταῦτα κατὰ βάθος καὶ πλάτος. Καὶ ἰδοὺ κατ' ἐμὲ ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν ὄχι μόνον ἐγκατελείφθημεν εἰς τὴν τύχην μας, ἀλλὰ καὶ δὲν μᾶς ἀφίνουσιν ἔστω καὶ ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ νὰ ἐνεργήσωμεν. Εἶναι τὸ ἴδιον ὡς νὰ μᾶς λέγῃ σήμερον ἡ Εὐρώπη μὲ τὴν στάσιν, ἣν ἔλαβεν ἀπέναντί μας. «Σᾶς ἐγνώρισα ἐπὶ τόσα ἔτη ἀνεξαρτησίας ὁποίας ἀρετὰς ἀνεπτύξατε ὡς ἔθνος, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχω ἀφορμὰς νὰ μένω ἠὺχαριστημένη, σᾶς λέγω νὰ καθίσητε εἰς τὴν ἡσυχίαν σας, ὅπως μὴ ἀπολέσητε καὶ τὰ κεκτημένα.» Ἴδοὺ εἰς ποῖον σημεῖον, Χριστιανοί μου, εὐρίσκεται σήμερον ὁ Ἑλλητισμὸς, ἐνεκα τῆς ἀθλιότητος ἡμῶν τῶν ἰδίων. Καὶ ξεύρετε διατὶ κατηντήσαμεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς περιφρονήσεως ἐκ μέρους τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς; Διὰ τὴν ἀσέβειαν ἡμῶν καὶ τὴν λοιπὴν ἀνηθικότητα. Μόναί αἱ ἀκράδαντοι θρησκευτικαὶ πεπειθήσεις διαμορφόνουσι μεγάλους πολίτας καὶ μεγάλους λαούς. Πατριωτισμὸς καὶ καθῆκον, δίκαιον καὶ νόμος, εἶναι λέξεις κεναὶ σημασίας ἀνευ θρη-

σκείας καὶ ἠθικῆς. Διὰ ταῦτα ἀγαπᾶτε, Χριστιανοί μου, τὴν ἀγιωτάτην θρησκείαν τῶν πατέρων σας. Ἐκτελεῖτε τὰ ἠθικώτατα αὐτῆς παραγγέλματα, καὶ μόνον τότε ἐστὲ πεπεισμένοι ὅτι δὲν θὰ μᾶς ἐγκαταλείψῃ ὁ Μέγας τῆς Ἑλλάδος Θεὸς νὰ κατασυντριβῶμεν ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἐχθρῶν μας. Ἡ πανθενὴς τοῦ μεγάλου ἡμῶν Θεοῦ δεξιὰ εἶθε νὰ σκέπῃ τὴν ἡμετέραν πατρίδα καὶ μεθ' ὅλα τὰ ἐλαττώματα τῶν τέκνων αὐτῆς.

ΟΜΙΛΙΑ

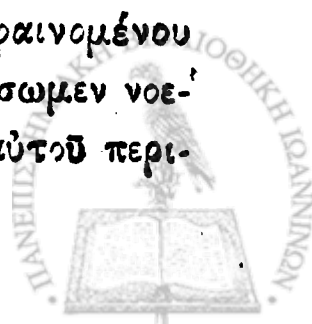
Ῥηθεῖσα ἐν Πειραιεῖ ἐν τῷ καθεδρικῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος τῇ Ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Παρασκευῇ τοῦ 1887.

«Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου.»

Οἱ σοβαροὶ καὶ βαρυσήμαντοι οὗτοι λόγοι, ὧ εὐσεβεῖς ἀκροαταί μου, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὀλίγας ὥρας πρὸ τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ πάθους. Παράδοξον] Ὁ καταβάς ἐπὶ τῆς γῆς καὶ γενόμενος ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, ἴσα ἴσα διὰ νὰ «δώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ ἡμῶν,» ἤδη κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς τελειώσεως τοῦ θείου αὐτοῦ ἔργου νὰ λυπῆται καὶ νὰ ἀδημονῇ, πῶς τοῦτο συμβαίνει;

Ἀκολουθήσατέ μοι παρακαλῶ μετὰ προσοχῆς συντόνου εἰς ὅ,τι κατὰ καθῆκον ποιμαντορικὸν σήμερον θὰ σᾶς διηγηθῶ, καὶ δεῦτε προσπαθήσωμεν νὰ ἀνεύρωμεν, εἰ δυνατόν, καὶ ἀνευρόντες, καταμάθωμεν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπε τὰ σπουδαιότατα ταῦτα λόγια, ἀπερίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου.»

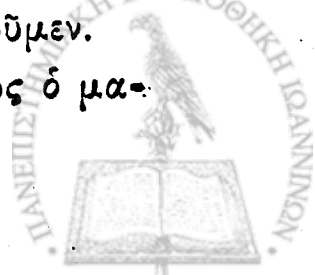
Ὅπως δυνηθῶμεν νὰ ἀνεύρωμεν τὸν λόγον τοῦ φαινομένου τούτου, εἶναι ἀνάγκη, Χριστιανοί μου, νὰ ἀκολουθήσωμεν νοε-
ρῶς τὸν Σωτῆρα ἡμῶν εἰς ὅλας τὰς πρὸ τοῦ πάθους αὐτοῦ περι-

πετειάς. Καὶ δὴ ἄς εἰσέλθωμεν ἐν πρώτοις εἰς τὸν κῆπον τῆς Γεθσημάνῃ. Ἐνταῦθα, μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ διατρίβων, βλέπομεν ὅτι παρεμέρισεν ὀλίγον ἀπ' αὐτῶν, καὶ ὑπῆγεν εἰς τινα τόπον διὰ νὰ προσευχηθῆ καὶ παρακαλέσῃ τὸν ἀναρχον αὐτοῦ Πατέρα, ὅπως ἀπομακρύνῃ ἀπ' αὐτοῦ τὸ πικρὸν τοῦ θανάτου ποτήριον. «Πάτερ μου, ἔλεγεν, εἰ δυνατὸν παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο.» Ἐν τούτους ὁ Πατὴρ αὐτοῦ δὲν εἰσακούει τὴν παράκλησίν του· τίποτε ἄλλο δὲν κάμνει, εἰμὴ νὰ στείλῃ μόνον ἓνα Ἄγγελον πρὸς παρηγορίαν αὐτοῦ καὶ ἐνίσχυσιν, «Ὁφθῆ αὐτῷ Ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν.» Καὶ λέγετε λοιπὸν ὅτι διὰ τοῦτο ἄρά γε εἶπε τὸ «περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου;» Δὲν φρονῶ ἐγὼ τοῦλάχιστον διὰ τοῦτο· διότι ἐγνώριζεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὅτι ἔπρεπε νὰ παραδοθῆ εἰς θάνατον ὑπὸ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, ὅπως δικαιώσῃ τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὸ «τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ.»

Ἴσως ἀνεύρωμεν τὴν αἰτίαν ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν διαγωγῇ τοῦ Ἰούδα. Λέγεται ὅτι, ὅταν ὁ Ἰούλιος Καίσαρ εἶδε τοὺς δολοφόνους αὐτοῦ εἰσελθόντας εἰς τὴν Γερουσίαν, ὅπου εὕρισκετο, διὰ νὰ τὸν φονεύσωσι, παρατηρήσας μεταξὺ αὐτῶν καὶ τὸν πιστότερον αὐτοῦ φίλον, τὸν Βροῦτον, ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διὰ τῆς χλαμύδος του, ὅπως μὴ βλέπῃ τὴν τῶσιν ἀχαριστίαν τοῦ φίλου του, καὶ εἶπε· καὶ σὺ Βροῦτε; Τί παράδοξον, ἐὰν καὶ τὸν Σωτῆρα ἡμῶν ἔκαμε νὰ λυπηθῆ μέχρι θανάτου ἡ μεγάλη τοῦ Ἰούδα ἀχαριστία; Καὶ ὅμως, ἀγαπητοί, δὲν παρατηρεῖται καὶ ἐνταῦθα τοιοῦτόν τι. Ὁ ἀνεξίκακος ἡμῶν Σωτὴρ ὄχι μόνον συνέφαγε μετ' αὐτοῦ χθὲς ἑσπέρας καὶ τοῦ ἔνιψε καὶ τοὺς πόδας, ὄχι μόνον δὲν βδελύττεται τὸ δόλιον τῆς προδοσίας τοῦ Ἰούδα φίλημα, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας καὶ φίλον αὐτόν ἀποκαλεῖ μετὰ πραότητος, εἰπὼν «φίλε, ἐφ' ᾧ πάρει;» Μήτε τοῦτο λοιπὸν καθ' ἡμᾶς εἶναι τὸ αἴτιον, διὰ τὸ ὅποσον ὁ Σωτὴρ εἶπε τὰς λέξεις «περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου.» Προχωροῦμεν.

Ἐφ' ὅλης τῆς σπέρας καὶ τοῦ χιλιάρχου συρόμενος ὁ μα-

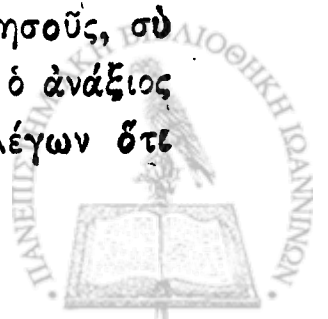

κρόθυμος Ἰησοῦς, ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ὑπηρετῶν ἀκολουθούμενος, ὀπισθάγκωνα ἔχων τὰς χεῖρας δεδεμένος ὡς κακοῦργος, ἔρημος τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ μαθητῶν, ἀλλὰ καὶ μόνος μονώτατος, φέρεται πρῶτον ἐνώπιον τοῦ Ἀρχιερέως Ἄννα, καὶ ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸν Καϊάφαν, ἐνθα Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, πρεσβύτεροι καὶ τὸ συνέδριον ὅλον συνήχθη, διὰ νὰ κρίνωσι τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν. Εἶπον μόνος, ἀλλ' ἐλησμόνησα· δὲν εἶναι μόνος ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἀκολουθεῖται ἔστω καὶ μακρόθεν ὑπὸ τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ, τοῦ Πέτρου. Καὶ κáθηται λοιπὸν ὁ Ἄννας ἐπὶ τῆς δικαστικῆς αὐτοῦ ἑδρας, συγκάθηται περὶ αὐτὸν οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ Γραμματεῖς, ἴστανται ὄρθιοι οἱ ὑπηρέται, ἄρχεται ἡ κρίσις, ἐρωτᾷ ὁ κρίνων, ἀποκρίνεται ὁ κρινόμενος. Ἄλλὰ ἀλλοίμονον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην δικαιοσύνην! Ὁ κριτῆς ὑπούλως ὑποκρίνεται ἄγνοιαν, χαρίζεται εἰς τοὺς κατηγοροὺς, ὑπερασπίζεται τὸ ψεῦδος. «Ὁ οὖν Ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ.» Τίς ἐξ ὑμῶν δὲν κατανοεῖ τὸν δόλον τῆς ἐρωτήσεως ταύτης; Καὶ μήπως δὲν ἦτο Ἰουδαῖος ὁ Ἄννας, καὶ δὲν εἶχε μαθὼν τὰ περὶ τῶν μαθητῶν καὶ τῆς διδαχῆς τοῦ Ἰησοῦ, ἀφοῦ τριετίαν ὄλην ὁ Θεάνθρωπος διήρχετο τὴν Ἰουδαίαν εὐεργετῶν; Καὶ ὅμως ὁ πρᾶος καὶ ταπεινὸς τῆ-καρδίᾳ Ἰησοῦς ἀνέχεται νὰ ἀπαντήσῃ, καὶ «ἐγώ, λέγει, παρρησίᾳ ἐλάλησα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν τῇ Συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντοθεν συνέρχονται οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν· τί με ἐπερωτᾷς; ἐπερώτησον τοὺς ἀκηκοότας τί ἐλάλησα αὐτοῖς.» Ἄλλὰ «ταῦτα αὐτοῦ ἐπόντος, εἰς τῶν δούλων τοῦ Ἀρχιερέως, παρεστηκώς, ἔδωκε βράπισμα τῷ Ἰησοῦ, εἰπών, οὕτως ἀποκρίνη τῷ Ἀρχιερεῖ;» Φαντασθῆτε, Χριστιανοί μου, μακροθυμίαν! Ὁ δημιουργὸς πάσης τῆς κτίσεως βραπίζεται ἀπὸ τὸ εὐτελὲς πλάσμα του! Τί λέγετε τώρα, ἀγαπητοί; νὰ βραπίζεται ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐνώπιον Ἀρχιερέως, εἰς τὴν οἰκίαν Ἀρχιερέως, ἐκεῖ ὅπου ἔπρεπεν ἴσα ἴσα νὰ τύχῃ ἐξαιρέτου σεβασμοῦ, δὲν σᾶς φαίνεται ὑποπτον μήπως ἦτο αὕτη ἡ αἰτία, δι' ἣν ἔλεγε «περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου;» Καὶ

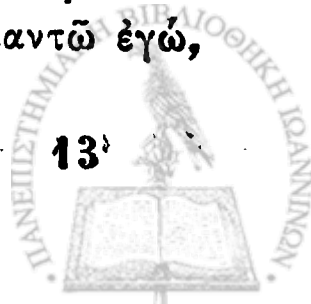
ὁμως δὲν φαίνεται νὰ ἦναι καὶ αὕτη. Ὁ μακρόθυμος Ἰησοῦς μακροθυμεῖ, καὶ ἀπλῶς μόνον λέγει πρὸς τὸν ραπίσαντα αὐτὸν δοῦλον, «εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις;»

Μεταβῶμεν νῦν παρὰ τῷ Καϊάφα, πρὸς ὃν ὁ Ἄννας δεδεμένον ἀπέστειλε τὸν Ἰησοῦν, ἵσως ἐν τῇ ἐκτυλίξει τῶν ἐκεῖ γενομένων ἀνεύρομεν τὸ ζητούμενον. Καὶ ἐνταῦθα πρεσβύτεροι καὶ γραμματεῖς, ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαῖοι καὶ ὅλον τὸ ληστρικὸν συνέδριον συντρέχουσι, καὶ ἐνταῦθα δίκαι καὶ δικαστήρια. Ἀλλὰ τί παράλογος καὶ ἡ δίκη αὕτη! Ἀμέσως ζητοῦσι ψευδομάρτυρας, ὅπως αὐτὸν θανατώσωσι. Καὶ κατ' ἀρχάς μὲν δὲν εὔρον τριούτους· ὕστερον ὁμως παρουσιάσθησαν δύο ψευδομάρτυρες, καὶ ἐξελέγχουσι τάχα ἐγκληματίαν τὸν ἀναμάρτητον. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς σιωπᾷ, καὶ ὑπὸ τοῦ ἐκ τούτου παραχθέντος Καϊάφα ἀκούει τέλος τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν. «Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.» Ἀλλὰ στάσου, ἀνιέρε Ἀρχιερεῦ· δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐρωτᾷς περὶ τούτου τὸν ἀμνὸν τοῦτον τὸν ἄκακον, τὸν μὴ ἀνοίγοντα τὸ στόμα αὐτοῦ. Ἐδῶ κάπου εἰς τὴν αὐλήν σου θερμαίνεται ὁ πιστὸς αὐτοῦ μαθητής, καὶ αὐτὸν κάλεσον νὰ σὲ εἴπῃ ἂν ἦναι αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἢ ὄχι. Ποῦ εἶσαι Πέτρε; Ἀνάβη ἐπάνω, εἰσελθε εἰς τὸ κριτήριον, καὶ ὁμολόγησον παρρησίᾳ τί γνωρίζεις περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ διδασκάλου σου. «Οὐκ οἶδα τί λέγεις.» Ἀλλοίμονον εἰς τὰς ψευδεῖς φιλίας τῶν ἀνθρώπων! Καλὲ δὲν εἶναι αὐτός, Πέτρε, ὁ διδάσκαλός σου, ὅστις σοῦ ἔδωκε τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν; «Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.» Ὡς ὑποσχέσεις ἐπιπόλαιοι! Καλὲ δὲν εἶναι ὁ ἴδιος, Πέτρε, δι' ὃν ὀλίγον ἀρχήτερα ἔλεγες ὅτι προτιμᾷς νὰ ἀποθάνῃς μαζί του, παρὰ νὰ τὸν ἀρνηθῆς; «Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.» Οὐαὶ σοι, Πέτρε· ἀλλὰ γνώριζε ὅτι θὰ ἐλεγχθῆς μετ' ὀλίγον. Τέλος πάντων, Χριστιανοί μου, «σὺ εἶπας, λέγει πρὸς τὸν Καϊάφην ὁ Ἰησοῦς, σὺ εἶπας ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ,» καὶ ὁ ἀνάξιος οὗτος Ἀρχιερεὺς ἀμέσως διαρρηγνύει τὰ ἱμάτιά του, λέγων ὅτι

ἐβλασφήμησε. «Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; Ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ· τί ὑμῖν δοκεῖ;» Ἐνοχος θανάτου ἐστίν, ἀποκρίνονται μιᾷ τῆ φωνῇ οἱ περὶ αὐτὸν κριταί, καὶ παραπέμπεται λοιπὸν εἰς θάνατον ὁ ἄθωότατος οὗτος, ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐμπτύουσιν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ κολαφίζουσι, καὶ ῥαπίζουσι καὶ ἐμπαίζουσι καὶ ἐξουθενοῦσι καὶ μαστιγοῦσι, καὶ τελευταῖον ἀδήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ Ἡγεμόνι.» Οὗτος δὲ οἶονεὶ ἐλέγχων τὸν Πέτρον, τὸν παρουσιάζει ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ τοὺς λέγει «Ἴδε ὁ ἄνθρωπος.» Ἴδε τὸν ἄνθρωπον τόρα, Πέτρε· τὸν γνωρίζεις; Ἐν μετανοίᾳ ἤδη ὁ Πέτρος δὲν τολμᾷ νὰ ἀτενίσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν ἴδῃ, ἀλλὰ κλαίει, καὶ κλαίει πικρῶς· «ἐξελθὼν ἔξω, ἔκλαυσε πικρῶς.» Ἴδε ὁ ἄνθρωπος, Γραμματεῖς, Πρεσβύτεροι, Φαρισαῖοι. Ἄλλ' αὐτοὶ πάντες μιᾷ φωνῇ φωνάζουσι «σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν.» «Τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ.» Ἀπέναντι τῶν ἐξιστορηθέντων δὲν φρονεῖτε, Χριστιανοί, ὅτι ἐν τούτοις ἴσως ἐνέκειτο ἡ αἰτία, δι' ἣν εἶπε τὰς λέξεις «περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου;» Καὶ ὁμοῦ δὲν ἔχει οὕτω.

Προχωρήσωμεν εἰσέτι ὀλίγον μέχρι τοῦ Σταυροῦ καὶ ἀναζητήσωμεν τὴν αἰτίαν εἰς τὸ τέλος ἴσως τοῦ δράματος. Ἄρας ἐπ' ὤμων τὸν ἴδιον ἑαυτοῦ σταυρόν, ἀναβαίνει ὁ ἄκακος εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, ἐκεῖ ἐκδύεται ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, ῥίπτεται ἐπὶ τοῦ ξύλου; καρφοῦται χεῖρας καὶ πόδας, ὑψοῦται ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐν μέσῳ δύο ληστῶν, ποτίζεται ὄξος καὶ χολήν, καὶ τέλος κλίνας τὴν κεφαλὴν, κράζει τετέλεσται, καὶ παραδίδει τὸ πνεῦμα. Μήπως ἐν τούτοις ἀνευρίσκεται ἡ ζητούμενη αἰτία; Εἶναι ἀληθές ὅτι τὰ σεπτὰ πάθη τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἦσαν τόσον πολλὰ καὶ τόσον ἐπώδυνα, ὥστε δὲν σφάλλεται τις ἴσως ἐὰν εἶπῃ ὅτι, ταῦτα ἔχων ὑπ' ὄψιν ὁ Σωτὴρ, εἶπε τὸ «περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου.» Ἄλλ' εἰς ταῦτα ἀπαντῶ ἐγώ, «ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστόν.»

Ἐποία λοιπὸν ἦτο ἡ αἰτία τῶν λέξεων ἐκείνων; Ἴδου αὐτὴ καθ' ἡμᾶς, τεχνία μου, καὶ συγγνώμην ἐὰν σᾶς ἐκούρασα ἄχρι τοῦδε· ὀλίγα λεπτὰ ἀκόμη καὶ παύω. Σκοπὸς τῆς ἐπὶ γῆς ἐπιφανείας τοῦ Χριστοῦ ἦτο ἡ ἀναμόρφωσις τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπέτυχεν ὁ σκοπὸς οὗτος; πολὺ ἀμφιβάλλω. Καὶ πῶς εἰμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐπέτυχεν, ἀφοῦ ὁ ἀνθρώπος δὲν κατώρθωσεν εἰσέτι νὰ ἐξαρθῇ εἰς ἐκεῖνο τὸ ἠθικὸν ὕψος, εἰς ὃ τὸν ἐκάλεσεν ἡ ἀριστοκρατικὴ πράγματι θρησκεία τοῦ ἐσταυρωμένου; Τί ἀπαιτεῖ ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον; Ἀγάπην. Ἀλλ' εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ἀγάπη ἄνευ εὐγενείας ψυχῆς; Ὁ Χριστὸς ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον καὶ αὐταπάρησιν. Ἀλλ' ἡ εὐτελής καὶ ταπεινὴ τοῦ ἀνθρώπου καρδιά εἶναι δυνατόν νὰ ἐμπνεύσῃ αὐταπάρησιν; Ὁ Χριστιανισμὸς ζητεῖ ἀπὸ τοὺς ὁπαδοὺς αὐτοῦ τὴν ὑψίστην τῶν θυσιῶν, τὸ νὰ θυσιάζῃς σεαυτὸν ὑπὲρ τοῦ πλησίον σου. Τίς ἐξ ἡμῶν ἔχει τόσην εὐγένειαν ψυχῆς, τόσην ἀγαθότητα καρδίας, ὥστε νὰ θυσιάζῃται ὑπὲρ τοῦ πλησίον του; Λεῖπει λοιπὸν ἀπὸ ἡμᾶς ἡ οὐσία τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, καὶ τοῦτο προβλέπων ὁ θεμελιωτὴς αὐτῆς προεῖπε καθ' ἡμᾶς τὸ «περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου.» Ἀκριβῶς δὲ τοῦτο ἐξελέγχει ὑπὸ γενικὴν ἔποψιν καὶ ἡ τελευταία αὐτοῦ διδασκαλία, ἐν ἣ ἠθέλησε νὰ ἀναπαραστήσῃ σαφῶς ὅλην αὐτοῦ τῆς καρδίας τὴν ἀπογοήτευσιν διὰ τοῦ ἐπανελημμένου οὐαί, καθόσον προέβλεπεν ὅτι ἡ μεγάλη αὐτοῦ καρδιά δὲν θὰ εὑρίσκε πολλοὺς τοὺς μιμητὰς ἐπὶ τῆς γῆς. Μερικῶς δὲ προέβλεπεν ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς, διότι μὴ λησμονεῖτε τοὺς λόγους, οὓς εἶπεν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅταν ἐπαρουσίασαν ἐνώπιόν του Ἕλληνας, προέβλεπε λέγων ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς, δι' οὗ καὶ μόνου ἐμελλε νὰ δοξασθῇ ἡ πίστις αὐτοῦ, πάλαι μὲν κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν εἰς τοσοῦτον βαθμὸν ἀνομίας θὰ ἐξετροχιάζετο, ὥστε νὰ ὑποκύψῃ ἐπὶ τέλους ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν ἀπογόνων τῆς Ἄγαρ· ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τούτων ὅτι θὰ ἠγείροντο ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν ἄφρονές τινες, οἵτινες οὐδὲν πλεόν οὐδὲν ἔλαττον ἢ πλήρες διαζύγιον μεταξὺ Ἑλληνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ.

νά κηρύττωσι. Ταῦτα δὲ λέγουσι καὶ γράφουσιν οἱ καλοὶ οὔτοι πατριῶται, ἀμβλυωποῦντες πρὸς τὰ διδάγματα τῆς ἱστορίας, κηρυττούσης ὅτι οὐδέποτε ἔθνος ἐμεγαλουργήσεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἄνευ θρησκείας. Προέβλεπε συνάμα καὶ ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις θὰ ἐχώρουν τὰ καθ' ἡμᾶς εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἄνω ποταμῶν, ὥστε ἐκ μὲν τῆς Ἱεραρχίας πολλοὶ ἐξ ἡμῶν, διότι δίκαιον εἶναι νὰ ἀρχίσω ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, ἀφέντες τὸν ἔλεον καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὰ λοιπὰ ὑψηλὰ τοῦ Ἐπισκόπου καθήκοντα, δίχην ὑλιστῶν ἐσχάτων ἠθέλομεν προσηλωθῆ εἰς ὅ,τι ἐπίγειον καὶ ταπεινόν, μέγαρα δηλονότι πολυτελέστατα οἰκοδομοῦντες, ἐπὶ τόκοις καὶ ἐπιτοκίαις τὰ δι' ἄλλους σκοποὺς προσφερόμενα ἡμῖν χρήματα δανείζοντες, τὸ δὲ χεῖριστον, μὴ αἰδοῦμενοι ἡμᾶς αὐτοὺς, χαρτοπαικτοῦντες ὄλονυκτίως ἐπὶ πολλαπλασιασμῷ τῆς ἡμετέρας περιουσίας, καὶ ὡς οὐσιῶδες ποιμαντορικὸν ἡμῶν καθήκον ἠγησάμενοι τὸ λιβελλογραφεῖν καὶ διασύρειν διὰ τοῦ τύπου πᾶσαν ἀρετὴν καὶ ἰκανότητα· ἐκ πάσης δὲ ἄλλης τάξεως ἀνθρώπων, νὰ φυγαδευθῆ μὲν ἠτιμιότης καὶ πιστὴ τοῦ καθήκοντος ἐκπλήρωσις, νὰ ἀπομείνη δὲ μόνον εἰς ἡμᾶς ξηρῶς ξηρῶς τὸ ὄνομα Χριστιανὸς καὶ τίποτε ἄλλο. Ἴδου καθ' ἡμᾶς, Χριστιανοί μου, ὁ λόγος, δι' ὃν ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπε τὸ «περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου.»

Ναὶ ἐσταυρωμένε μου Ἰησοῦ. Τὴν ἀνικανότητα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἔξαρσιν εἰς τὸ ὕψος τῆς ἠθικῆς σου προβλέπων, ἔλεγες πάντως τὰς λέξεις ταύτας. Ἄλλ' ἄφες ἡμῖν, Σωτήρ μου, οὐ γὰρ οἶδαμεν τί ποιοῦμεν. Αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν πολλαί, ἀλλὰ καὶ ἡ μακροθυμία σου ἄβυσσος. Σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐκτὸς Σοῦ ἄλλον οὐκ οἶδαμεν, καὶ μεθ' ὅλην τὴν ζωὴν ἡμῶν ἐλεεινότητα. Ἐπιδαψίλευσον λοιπὸν ἐφ' ἡμᾶς, ἀνεξίκα κε, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων ἡμῶν τῶν προσκυνούντων τὰ Πάθη σου, καὶ εὐδόκησον νὰ μνησθῆς καὶ ἡμῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ Σου. «Μνήσθητι ἡμῶν, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ Σου.» Γένοιτο.

Ο

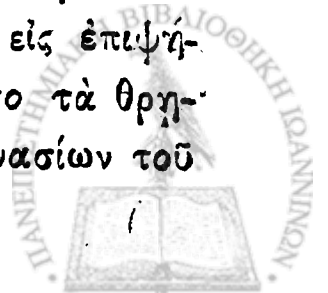
**Καταστατικὸς ΣΑ Νόμος τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος.**

Ὅπως σκοπὸς τοῦ νομοθετήσαντος τὰ τῶν Ἱερῶν Μονῶν ἐν Ἑλλάδι ἦτο ἡ βαθμιαία αὐτῶν ἐξόντωσις, τοιοῦτοτρόπως σκοπὸς τοῦ νομοθετήσαντος καὶ τὰς σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Πολιτείαν ἦτο ἡ ὀλοσχερῆς ὑποδούλωσις ἐκείνης εἰς ταύτην. Καὶ ἰδοὺ αἱ ἀποδείξεις.

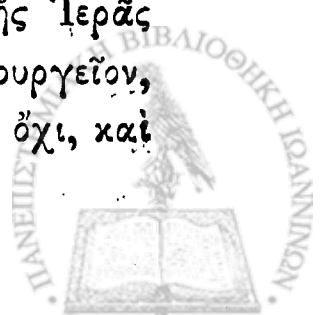
Ἀναγινώσκομεν ἐν τῷ περιφῆμῳ τούτῳ Νόμῳ τάδε· «Ἐπειδὴ εἰς τὴν ὑπερτάτην βασιλικὴν ἐξουσίαν, εἰς ἣν ἐναπόκειται ἡ κυριαρχία τοῦ Κράτους, ἀνήκει καὶ ἡ ἐποπτεία ἐφ' ὅλων τῶν ἐντὸς τοῦ βασιλείου γινομένων, ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος ἔχει τὸ καθῆκον νὰ παρευρίσκηται, ἄνευ ψήφου, εἰς ὅλας ἐν γένει τὰς συνεδριάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ νὰ προσυπογράφηται εἰς ὅλα τὰ πρωτότυπα τῶν παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐκδιδόμενων ἀποφάσεων καὶ πράξεων, ἀναγομένων εἴτε εἰς τὰ ἐσωτερικὰ εἴτε εἰς τὰ ἐξωτερικὰ αὐτῆς καθήκοντα. Πᾶσα δὲ ἀπόφασις ἢ πράξις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, γινομένη ἐν ἀπουσία τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, ἢ μὴ φέρουσα τὴν προσυπογραφὴν αὐτοῦ, εἶναι ἄκυρος». Οὐδεὶς ὁ ἀρνούμενος τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς Πολιτείας, τὸ ἀναγραφόμενον ἐν τῷ ἕκτῳ ἄρθρῳ τοῦ ΣΑ Νόμου. Μολονότι δὲ λέγεται μὲν ῥητῶς ἐν αὐτῷ ὅτι ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος ἔχει τὸ καθῆκον νὰ προσυπογράφηται εἰς ὅλα τὰ πρωτότυπα τῶν παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐκδιδόμενων ἀποφάσεων καὶ πράξεων, καὶ πολὺ πιθανὸν ἐν ταῖς λέξεσιν ἔχει τὸ καθῆκον, ὁ σοφὸς νομοθέτης ἐνόμισεν ὅτι ἐξησφάλιζε τὰ δικαιώματα τῆς Ἐκκλησίας ἀπέναντι μιᾶς αὐθαιρέτου ἀρνήσεως τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου τοῦ προσυπογράψαι εἰς πράξιν τινὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀλλὰ καὶ τί τὸ δέον γενέσθαι ἐν ἐναντία περιπτώσει, καθ' ἣν ὁ παρὰ τῆ Ἱερᾶ Συνόδῳ βασιλικὸς ἐπίτροπος, εἴτε ἐκ δυστροπίας, εἴτε διότι τοιαύτην ἔχει λαβῶν

έντολήν παρά τοῦ προϊσταμένου αὐτοῦ, δὲν θελήσῃ νὰ προσυπογράψῃ, ὡς ἔχει καθήκον, οἰανδήποτε πράξιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου; Ὁ νόμος, ὡς οἶδεν ὁ ἀναγνώστης, σιωπᾶ σκοπίμως ένταῦθα, διότι πρόθεσις τοῦ νομοθέτου δὲν ἦτο νὰ ἐξασφαλισθῶσι καὶ τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας. Τί γενήσεται λοιπὸν εἰς τοιαύτην περίπτωσιν; Κηρυχθήσεται ἄκυρος, κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τοῦ ἰδίου ἀρθρου, ἢ ὄχι, ἢ μὴ φέρουσα τὴν ὑπογραφήν τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου πράξις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου; Ἐάν ναί, εἶναι τοῦτο κανονικὸν καὶ σύμφωνον πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Νόμου, τοῦ ἐπιτάσσοντος ὅτι ἔχει καθήκον, τοῦθ' ὅπερ ἰσοδυναμεῖ φρονοῦμεν πρὸς τὸ «δὲν δικαιούται νὰ ἀρνηθῇ ὑπογραφήν, ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος; Καὶ ὁμως οἱ περὶ τὴν Πολιτείαν βλέπετε λέγουσι ναί, ἀλλ' αὐθαίρετον ναὶ καθ' ἡμᾶς. Δὲν ὤρειλεν ὁ Νομοθέτης, ὁ προνοήσας τὴν ἐξασφάλισιν τῶν δικαίων τῆς Πολιτείας, διὰ τῶν λέξεων «πᾶσα ἀπόφασις ἢ πράξις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, μὴ φέρουσα τὴν προσυπογραφήν τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, εἶναι ἄκυρος,» νὰ προνοήσῃ κατ' ἀναλογίαν ἐπίσης περὶ ἐξασφαλίσεως καὶ τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀμέσως κατωτέρω νὰ προσθέσῃ καὶ τὰς λέξεις, «ἀλλὰ καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται εἰς τὸν βασιλικὸν παρά τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ἐπίτροπον νὰ ἀρνηθῇ ὑπογραφήν εἰς πράξιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀναγομένην εἰς τὰ δικαιώματα καὶ τὸν κύκλον αὐτῆς, ἄλλως τιμωρεῖται ἢ παύεται;» Ἄλλ' ἡ σαφήνεια δὲν εἶναι, ὡς γνωστόν, κατηγορηματὶ τῶν Ἑλληνικῶν νόμων, διότι συμφέρει οὐ ποῖος δὲ ὁ σκοπὸς τῆς σιωπῆς ένταῦθα, πρόδηλος. Ἴδου παράδειγμα λυπηρὸν τῆς μνημονευθείσης περιπτώσεως, δι' ἣν αἰτίαν εἶπομεν ἐν κεφαλίδι τῆς διατριβῆς ἡμῶν ταύτης, καὶ νῦν λέγομεν, ὅτι σκοπὸς τοῦ νομοθετήσαντος τὸν ὀργανικὸν τοῦτον νόμον, καθ' ὃν διακυβερνᾶται ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἦτο ἢ πλήρης ὑποδούλωσις αὐτῆς εἰς τὴν Πολιτείαν. Διεθρυλεῖτο πρὸ ἔτους ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἠτοίμασε νὰ εἰσαγάγῃ εἰς ἐπιψήφισιν τῆς Βουλῆς Νομοσχέδιον, δι' οὗ κατηργοῦντο τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα ἐν ἀπάσαις ταῖς τάξεσι τῶν γυμνασίων τοῦ

Κράτους. Ἡ τότε Ἱερά Σύνοδος ἐν λεπτομερείᾳ τὰ καθέκαστα τοῦ ἐτοιμασθέντος Νομοσχεδίου πληροφορηθεῖσα, ἔγνω ἐν τῷ καθήκοντι αὐτῆς νὰ συζητήσῃ τὴν ὑπόθεσιν ἐν ἀλλεπαλλήλαις αὐτῆς συνεδριάσεσι, καὶ νὰ ἀπολύσῃ πρὸς τὸ ἀρμόδιον ὑπουργεῖον ὑψίστης σημασίας καὶ ἐνδιαφέροντος ἔγγραφον, δι' οὗ παρεκαλεῖτο τοῦτο «ὅπως ἀναλογιζόμενον τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα, ἅτινα ἢ παραμέλησις τῆς θρησκευτικῆς τοῦ ἔθνους ἀγωγῆς ἔσχεν ἄχρι τοῦδε ἐπὶ τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ καταστάσεως, εὐαρεστηθῆ νὰ προσθέσῃ εἰς τὸν ὑπὸ τῆς Βουλῆς ψηφισθησόμενον τοῦ Κράτους προϋπολογισμόν καὶ τὴν πρὸς μισθοδοσίαν τῶν τε Ἱεροκηρύκων καὶ τῶν Καθηγητῶν τῶν ἱερῶν μαθημάτων ἀσήμαντον δαπάνην, προσφέρον οὕτως εἰς ἡμέτερον ἔθνος τὴν ὑψίστην εὐεργεσίαν.» Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ ὁ ἐπίλογος τοῦ εἰρημένου ἔγγραφου ἐπερατοῦτο διὰ τῶν ἐξῆς, «ἐὰν ὅμως τὸ Ὑπουργεῖον ἀποδεχθῆ τὸ ἐν λόγῳ Σχέδιον, ἢ Ἱερά Σύνοδος περιέρχεται εἰς τὴν λυπηρὰν ἀνάγκην ὅπως χαρακτηρίσῃ τὰ μελετώμενα ὡς συστηματικὸν πόλεμον κατὰ τῆς ἀγίας ἡμῶν θρησκείας, ἣτις ὡς ἐπικρατοῦσα ἐν τῷ Κράτει, τίθεται ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Συντάγματος, καὶ ἐπομένως ἀπεκδέεται πᾶσαν εὐθύνην, ἣν ὁ Νόμος καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες αὐτῇ ἐπιβάλλουσιν,» ὁ παρὰ τῆς τότε καὶ νῦν Ἱερᾶ Συνόδου βασιλικὸς ἐπίτροπος, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ, εἰς τὰς δικαίας παραστάσεις τῶν Συνοδικῶν ὑπενδίδων, συγκατετίθετο νὰ προσυπογράψῃ εἰς τὸ πρωτότυπον τῆς πράξεως ταύτης συνοδικὸν ἔγγραφον. Καὶ διεβίβασε μὲν ἡ Ἱερά Σύνοδος τότε τὴν πράξιν αὐτῆς ταύτην πρὸς τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον, ἐπισυνάψασα ἐν αὐτῇ καὶ Πρακτικόν, δι' οὗ ἐδηλοῦτο ἢ ἐπίμονος ἄρνησις τῆς εἰς τὸ πρωτότυπον προσυπογραφῆς τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, ἀλλ' ἐρωτῶμεν τοὺς εἰδικοὺς νὰ μᾶς εἴπωσιν ἦτο νόμιμος καὶ κανονικὴ ἢ ἄρνησις ἐκείνη τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου; ἦτο ἄκυρος ἢ πράξις ἐκείνη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου; Κατὰ τὴν θεωρίαν βεβαίως τῶν περὶ τὸ Ὑπουργεῖον, ναί· ἀλλά, κατὰ τὸ κανονικὸν τῆς Ἐκκλησίας δίκαιον, ὄχι, καὶ

·δια τοῦτο, φρονουῦμεν, ἡ Κυβέρνησις ἀπέσυρε τὸ πολυθρύλητον αὐτῆς Νομοσχέδιον.

·Ἄλλη ἀπόδειξις. Τὸ ἕνατον ἄρθρον τοῦ ἐπικρινομένου τούτου Νόμου, ὀρίζον τὰς ποινάς, τὰς ἐπιβαλλομένας τοῖς ὑπὸ τὸν Ἐπίσκοπον κληρικοῖς. λέγει ἐν τῷ τελευταίῳ ἐδαφίῳ «ἀφορισμὸν προσωπικὸν κατα κληρικοῦ Μοναχοῦ.» Ἔλθετε εἰς τὸ ἄρθρον δέκατον. «Ὁ Ἐπίσκοπος, κατ' αἰτησιν τῶν ἐχόντων συμφέρον, ἐκδίδει ἐπιτίμιον ἀνωνύμως καὶ ἀπολύτως κατὰ ἀδίκων καὶ ἐπιζημιῶν πράξεων, καὶ πρὸς ἐξιχνίασιν τῆς ἀληθείας, μετὰ προηγηθεῖσαν συγκατάθεσιν τῆς ἀρμοδίας διοικητικῆς Ἀρχῆς.» Ἀνάγνωτε καὶ τὰ ἄρθρα ἰδ' καὶ ἰε', ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ τῶν ἐξωτερικῶν καθηκόντων τῆς ἱεραῆς Συνόδου. Ἄφοῦ καὶ εἰς τὴν ἱεράν Σύνοδον δώσῃ τὸ δικαίωμα τοῦ προσωπικοῦ ἀφορισμοῦ κατὰ κληρικοῦ Μοναχοῦ, ἔρχεται τὸ ἰε' ἄρθρον τοῦ Νόμου καὶ λέγει: «προσωπικὸς ἀφορισμὸς ἐναντίον λαϊκῶν δὲν ἐκδίδεται εἰμὴ μετὰ προηγουμένην ἔγκρισιν τῆς Κυβερνήσεως.» Τίς δὲν καθορᾷ καὶ ἐνταῦθα τὸ πνεῦμα τῆς ὑποδουλώσεως τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Πολιτείαν; Τῷ Ἐπισκόπῳ, οὐδὲ ἀνωνύμως ἐπιτίμιον ἐπιτρέπει, εἰμὴ μετὰ προηγηθεῖσαν συγκατάθεσιν τῆς ἀρμοδίας διοικητικῆς Ἀρχῆς· τῇ δὲ ἱεραῇ Συνόδῳ ἐπιτρέπει μὲν καὶ ὀνομαστικὸν ἐπιτίμιον, ἀλλὰ μετὰ προηγουμένην ἔγκρισιν τῆς Κυβερνήσεως. Πῶς γὰρ οὐ; Περὶ προσωπικοῦ ἀφορισμοῦ προκειμένου κατὰ κληρικοῦ Μοναχοῦ, ἔχει τὸ δικαίωμα ἢ τε Ἱερά Σύνοδος καὶ οἱ Ἐπίσκοποι νὰ προβαίνωσιν εἰς τὴν ἔκδοσιν τούτου, δίχα συγκαταλέσεως τῆς διοικητικῆς Ἀρχῆς ἢ τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ κληρικὸς Μοναχὸς ἀπετάξατο τῷ κόσμῳ, καὶ ἀπαρνηθεὶς ἴσως καὶ τοὺς ἰδίους γεννήτορας, ἐνεκλείσθη εἰς Μοναστήριον. Διατί τάχα νὰ μὴ ἔχωμεν τὸ δικαίωμα τοῦ προσωπικοῦ κατ' αὐτοῦ ἀφορισμοῦ, ἀφοῦ οὕτως δὲν ἔχη ψῆφον; (!) Ἄλλ' οὐχ οὕτως, βλέπετε, προκειμένου καὶ περὶ κληρικοῦ μὴ Μοναχοῦ, καὶ περὶ λαϊκῶν. Οὗτοι ἔχουσι τέκνα, γονεῖς, συγγενεῖς, φίλους· ὅλοι δὲ οὗτοι εἶναι ἐκλογεῖς καὶ ψηφοφόροι! Συμφέρει λοιπὸν περὶ τοιούτων προκειμένου, νὰ ἀφήσωμεν αὐτοὺς

ἀπροστατεύτους; (!) "Α! ἐδῶ δὲν ἔχεις δικαίωμα, σὺ Ἐπίσκοπε καὶ σὺ Ἱερά Σύνοδος, νὰ προβῆς εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ προσωπικοῦ ἀφορισμοῦ, εἰμὴ ἀφοῦ λάβῃς πρῶτον τὴν ἀδειαν τῆς διοικητικῆς Ἀρχῆς ἢ τῆς Κυβερνήσεως!! Καὶ ὑπομονή, ὅταν τὸ ἐπιτίμιον εἶναι ὀνομαστικόν. Ἄλλ' ὅταν τοῦτο ᾖ ἀνώνυμον, τίνα σημασίαν ἔχει ἢ συγκατάθεσις τῆς διοικητικῆς Ἀρχῆς, ἀφοῦ αὕτη οὐδέποτε ἐπιφέρει οὐδεμίαν ἀντίρρησην, ἀφοῦ ᾖ ἀπλῶς τυπική; Πρόδηλον ὅτι οὐδεμίαν ἄλλην, ἢ τὴν τῆς ἐξαρτήσεως, τὴν τῆς ὑποδουλώσεως!

"Ἄλλη ἀπόδειξις. «Ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀποφάσεων τῆς τε Συνόδου καὶ τῶν Ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων, γίνεται τῇ συμπράξει καὶ τῇ συνδρομῇ τῆς Κυβερνήσεως.» Λογικώτατα. Τῆς Ἐκκλησίας μὴ ἐχούσης βεβαίως οὔτε στρατοῦς οὔτε χωροφύλακας, ἢ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἀνήκει πάντως εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ἄλλὰ πόσαι ἀποφάσεις Συνοδικαὶ καὶ Ἐπισκοπικαί, ἐρωτῶμεν, δὲν μένουσιν ἀνεκτέλεστοι ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως; (!) "Ἀπειροί, καὶ μεθ' ὅλας τὰς ἐπαναληπτικὰς ὑπομνήσεις τῶν κατὰ τόπους Ἱεραρχῶν. Ποῦ κεῖται λοιπὸν ἡ ἐξουσία τῆς Συνόδου καὶ τῶν Ἐπισκόπων, ἀφοῦ αἱ ἀποφάσεις αὐτῶν μόνον ὅταν συμφέρῃ τῇ πολιτικῇ ἐκτελῶνται; Πρόδηλον ὅτι μόνον ἐν τῷ χάρτη, καὶ ἐντεῦθεν ἢ σύγχυσις καὶ ἢ ἀταξία. Ἐὰν ὁ νομοθέτης δὲν ὠρμάτο ἀπὸ πνεῦμα ὑποδουλώσεως τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Πολιτείαν καὶ δι' αὐτὰ ἔτι τὰ πνευματικὰ τῆς πρώτης καθήκοντα καὶ δικαιώματα, εἰάν ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία δὲν ὠρμάτο ἀπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα καὶ αὕτη, δὲν ὄφειλον νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν τὴν περίπτωσιν τοῦ ἐναντίου, καθ' ἣν ἦτο δυνατὸν ἡ Πολιτεία νὰ ἀρνηθῇ διὰ τῆς ἀδιαφορίας αὐτῆς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀποφάσεων; Καὶ ὁμως βλέπετε σιωπᾶ σκοπίμως ὁ Νόμος, καὶ ἡ σιωπὴ αὐτοῦ εὐνόητος. Τῶν ἀναγνωστῶν μου τίς, ἴσως μοι παρατηρήσει, ὅτι, ἀφοῦ αἱ ἀποφάσεις σας παραπέμπωνται συνήθως εἰς τὰς Ἑλληνικὰς καλένδας, παρ' ὑμῖν τοῖς Ἱεράρχαις τοῦ Κράτους κεῖται νὰ καταστήσητε αὐτὰς ἐκτελεστάς. Παύσατε τὰς ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ συνεδριάσεις σας.

καί, ἂν ἐντὸς ὠρισμένης προθεσμίας, δὲν ἴδῃτε πραγματοποιουμένην τὴν ἀπόφασιν ὑμῶν, διαμαρτυρήθητε ἀρμοδίως καὶ ἐπανέλθετε πάντες εἰς τὰς παροικίας σας. Τὸ παράδειγμα δ' ὑμῶν τοῦτο ὀφείλουσι νὰ μιμηθῶσι καὶ οἱ μεθ' ὑμᾶς προσκληθησόμενοι Συνοδικοί, καθόσον τοὺς πάντας ὑμᾶς ἐνδιαφέρει τὸ ζήτημα τοῦτο. Ναὶ ἀληθῶς Ἀγία ἦ τε ἀπόκρισις καὶ ἡ λύσις αὕτη τῆς παιζομένης ταύτης κωμωδίας. Ἀλλ' εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς γενικῆς κιβδηλότητος τῶν χαρακτήρων, πόσους, παρακαλῶ, ἐκ τῶν Ἱεραρχῶν τοῦ Κράτους φρονεῖτε ὅτι εὐρήσετε μὲ αὐταπάρνησιν καὶ ἀνεξαρτησίαν χαρακτήρος; Ἡμεῖς βλέπετε καταβαίνομεν μέχρι τῆς κατωτάτης τοῦ ἐξευτελισμοῦ βαθμίδος, ἐκλιπαροῦντες δι' ὄλων τῶν ἀναξιοπρεπῶν μέσων τὰς κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεις, ὅπως παραμείνωμεν καὶ δεύτερον καὶ τρίτον ἀκόμη ἔτος ὡς Συνοδικοί ἐν Ἀθήναις, τοῦτο δὲ προϋποτίθῃσιν ὅτι ἐξοφλοῦμεν προκαταβολικῶς τὰς ἡμετέρας γνώμας διὰ πᾶν Ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα εἰς τὴν θέλησιν τῶν Κυβερνήσεων, καὶ αὐταπάρνησιν, ἐθελουσίαν, ἀνεξαρτησίαν φρονήματος καὶ ἐνεργείας ἀναμένετε πλέον νὰ ἴδῃτε παρ' ἡμῖν, ὡς Ἐπισκόποις καὶ Συνοδικοῖς; Ταῦτα παρεκβατικώτερον.

* Ἀλλῆ ἀπόδειξις. « Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς προστασίας καὶ τῆς υπερασπίσεως τῆς Πολιτικῆς Ἀρχῆς, καὶ ἐπομένως ὅλαι αἱ Πολιτικαὶ Ἀρχαὶ ὑποχρεοῦνται, ὡς ἀκίς ἀποδειχθῇ ὅτι προσεβλήθησαν τὰ δίκαιά της, νὰ τὴν προστατεύωσι καὶ νὰ τὴν ὑποστηρίξωσι κατ' αἰτησίαν της. Ἐπίσης ὁμοίως καὶ πᾶς ὅστις ἔχει εὐλογον κατὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς παράπονον διὰ κατάχρησιν ἢ ὑπέρβασιν τῆς ἐξουσίας της, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπικαλῆται τὴν υπεράσπισιν τῆς Πολιτικῆς Ἀρχῆς. Θέλουσι δὲ ἐξετάζεσθαι παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, τὸ ὅποιον δὲν ἀποφασίζει περὶ αὐτῶν, εἰμὴ ἀφοῦ ζητήσῃ τὴν γνώμην τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐὰν τὸ ἀντικείμενον δὲν εἶναι τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ δικαστηρίου. » (Ἄρθρα κα' καὶ κβ'). Ὡς πρὸς τὸ ἄρθρον κα', δὲν ἔχω νὰ παρατηρήσω τι· κεῖται βλέπετε τόσον σαφῶς, ὥστε δὲν μένει ἄλλο, ἢ ἡ ἐκτέλεσις

αὐτοῦ ἐκ μέρους τῆς Πολιτικῆς Ἀρχῆς, τοῦθ' ὅπερ ἀτυχῶς οὐδέποτε σχεδὸν συμβαίνει. Ἄλλ' ὡς πρὸς τὸ κβ' ἄρθρον παρατηρητέα ταῦτα. Τὸ κατὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς παράπονον τοῦ πολίτου, θὰ ᾔηται πάντως ἢ πνευματικόν, ἢ πολιτικόν· ἢ δηλαδή τῆς δικαιοδοσίας τοῦ δικαστηρίου ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει, ἢ ὄχι τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ ἐν τῇ πρώτῃ. Καὶ ἂν μὲν τὸ δεύτερον, τί ἀναμιγνύεται Ὑπουργεῖον Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Ἱερὰ Σύνοδος; Πάντως εἶναι τῆς ἀρμοδιότητος τῆς δικαστικῆς Ἀρχῆς, καὶ οὐδετέρα τῶν ἄνω Ἀρχῶν δικαιούται νὰ ἐπέμβῃ. Ἐὰν ὅμως τὸ παράπονον τοῦ πολίτου ᾔηται πνευματικόν, καὶ τοιοῦτον βεβαίως ὑποτίθεται ὅτι εἶναι, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ Νόμου, ἐν τίνι δικαιώματι τότε, ἐρωτῶ, θὰ ἐπέμβῃ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, καὶ νὰ ἐξετάσῃ αὐτὸ τὴν ὑπόθεσιν, ὡς λέγει ὁ Νόμος; Πόσας ἄχρι τοῦδε πνευματικὰς παραπτώσεις τῶν Ἐπισκόπων ἐξήτασε καὶ ἐδίκασε τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν; Δυνάμει τίνος Νόμου καὶ τίνος ἐξουσίας θὰ ἐπιβάλλῃ ποινὴν πνευματικὴν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν; Ἀφοῦ δὲ δὲν δύναται, δὲν δικαιούται νὰ ἐπιβάλλῃ ποινὴν, πῶς δικαιούται νὰ ἐξετάσῃ καὶ ἀπλῶς τὴν ὑπόθεσιν; Τὰ πνευματικὰ παραπτώματα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν ἐξετάζονται κατὰ τὸ κανονικὸν τῆς Ἐκκλησίας δίκαιον μόνον ὑπὸ τῶν ἐπαρχιακῶν Συνόδων· ταύτας δὲ ἀντιπροσωπεύει ἡ διαρκῶς συνεδριάζουσα ἐν Ἀθήναις Ἱερὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Σύνοδος. Δύο Ἀρχαὶ οὐδέποτε ἔχουσιν ἐξουσίαν καὶ δικαιοδοσίαν ἐπὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου. Ἡ μία φυσικὰ ἀποκλείει τὴν ἄλλην, καὶ μόνον ὅταν συμπληροῖ ἢ ἑτέρα τὴν ἄλλην παράγεται τι νόμιμον καὶ ἀρμονικόν. Καὶ βλέπετε τὸ πονηρὸν καὶ ἀσυνάρτητον τοῦ Νόμου; Οἰοῦντο προαισθανθεῖς ὅτι ἐφθέγγετο ἄνομα, ἐπιφέρει ἀμέσως τὰς λέξεις, «τὸ ὁποῖον (Ὑπουργεῖον) δὲν ἀποφασίζει περὶ αὐτῶν, εἰμὴ ἀφοῦ ζητήσῃ τὴν γνώμην τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.» Ἀφοῦ τὸ Ὑπουργεῖον δὲν ᾔηται ἐλεύθερον νὰ ἀποφασίσῃ αὐτεπαγγέλτως καὶ οἴκοθεν, εἰμὴ ἀφοῦ ζητήσῃ τὴν γνώμην

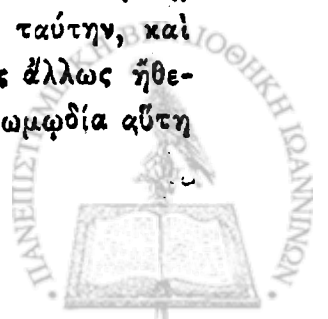

τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ γνώμη δὲ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶναι τὸ τηρῆσαι ἄκραν σιγὴν, πῶς δικαιούται λοιπὸν αὐτὸ καὶ νὰ ἐξετάσῃ; Πρόδηλον ὅτι καὶ ἐδῶ τὸ πνεῦμα τοῦ Νομοθέτου εἶναι καταφανὲς εἰς ὅλας τὰς παρατηρουμένας ταύτας ἀντιφάσεις, σημειώσαντος ὅτι ἔχει δικαίωμα τὸ Ὑπουργεῖον νὰ ἐξετάζῃ τὰ πνευματικὰ παραπτώματα τῶν Ἐπισκόπων, ἐνῶ δὲν τὸ ἔχει. Παρεισῆχθησαν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ νομοθέτου αἱ λέξεις «ἠέλουσι δὲ ἐξετάζεσθαι παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν,» ἀπλῶς καὶ μόνον ὅπως καὶ ἐν τοῖς ἀνταναιρουμένοις τούτοις ῥήμασιν ὑπονοηθῆ ἡ ἐξάρτησις τῆς Ἐκκλησίας ἐκ τῆς Πολιτείας. (1)

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ ἐν τῷ Καταστατικῷ μόνον Χάρτη ἀναγραφομένου δικαιώματος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, καθ' ὃ ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπνῆ εἰς τὴν τήρησιν τῶν πρεσβευομένων θείων δογμάτων, καί, ὅταν τις ταρασσῇ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ βασιλείου δι' ἑτεροδιδασκαλίας ἢ διὰ προσηλυτισμοῦ, νὰ ζητῇ τὴν παῦσιν τοῦ κακοῦ διὰ τῆς Πολιτικῆς Ἀρχῆς; Τί δὲ ὡς πρὸς τὰ περιεχόμενα τῶν πρὸς χρῆσιν τῆς νεολαίας δημοσιευομένων βιβλίων καὶ φυλλαδίων, ἐν οἷς πραγματεύονται περὶ ἀντικειμένων θρησκευτικῶν, καθ' ἣν περίπτωσιν, ὅταν ταῦτα περιέ-

---

(1). Οἰκτρὸν παράδειγμα τῆς συγχύσεως τῶν ἐξουσιῶν ἐν Ἑλλάδι, ἕνεκα τοῦ ἐν ἰσχύϊ τούτου ἐλεεινοῦ Νόμου, ἔρχεται ἡ ἀμέσως κατόπιν ἀρθρογραφία μου. Ἐλαφρᾶ τῇ διανοίᾳ κατηγοροῦμαι ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀκριβῶς διὰ πνευματικὰ παραπτώματα τὸ πλεῖστον. Τὸ Ὑπουργεῖον διὰ λόγους εὐνοήτους δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν διαβίβασιν μόνον τῆς κατηγορίας πρὸς τὴν μόνην ἀρμοδίαν Ἀρχὴν, τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ἀλλ' ἀποστέλλει αὐτὴν καὶ εἰς τὰς δικαστικὰς Ἀρχὰς Δαρίσεως. Αὗται δὲ συνετώτερον ἐνεργοῦσαι, δὲν προβαίνουνσι μὲν εἰς οὐδεμίαν ἀνάκρισιν, πολλῶ δὲ ὀλιγώτερον εἰς τὸ νὰ μοι ζητήσωσιν ἀπολογίαν εἰς ἀντικείμενα θρησκευτικὰ, ἀλλὰ τί ἐλάμβανε χώραν κωμικῶς ἐπὶ σειρὰν ὀλοκλήρων ἐτῶν; Πᾶν νέον δικαστικὸν πρόσωπον, τὸ ὅποιον ἤρχετο ἐν Θεσσαλίᾳ, καὶ ἐπεθύμει φυσικῶς νὰ ἐπισκεφθῆ καὶ τὰ Τέμπη, δὲν ἔπραττεν ἄλλο, ἢ, νὰ βάλῃ εἰς τὸ θυλάκιόν του τὴν μήνυσιν ταύτην, καὶ νὰ κατευθυνθῆ εἰς Τσαγέζι, πρὸς ἐνέργειαν δῆθεν ἀνακρίσεων! Πῶς ἄλλως ἤθελον δικαιολογήσει τὰ ὀδοιπορικὰ τῆς τοιαύτης ἐκδρομῆς; (!). Ἡ κωμωδία αὕτη ἐπέπρωτο νὰ λήξῃ ὀριστικῶς πρὸς τριετία.

χωσί τι ἐναντίον ὡς πρὸς τὰ θεῖα δόγματα, τὰ ἱερά μυστήρια καὶ τὰς ἱεράς τελετάς τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, νὰ ζητῆ τὴν ἀπαγόρευσιν μὲν τῆς χρήσεως τῶν βιβλίων ἐν τοῖς Σχολείοις, τὴν τιμωρίαν δὲ τοῦ συγγραφέως, ἢ τοῦ ἐκδότου, ἢ τοῦ τυπογράφου, ἢ τοῦ βιβλιοπώλου; Περὶ τούτου πληροφορησάτω ἡμᾶς ὁ ἀναγνώστης ποίαν τιμωρίαν ὑπέστη ὁ ἐκδότης τοῦ «μὴ χάνεσαι,» ὅστις πέρυσι διεκωμῶδει εἰς συνεχῆ φύλλα τῆς σατυρικῆς ἐφημερίδος του καὶ αὐτὸν τὸν τρισυπόστατον Θεόν, (!!!) ἃς μᾶς εἶπη ὅστις δῆποτε πότε εἰσηκούσθησαν αἱ τοιαῦται παραστάσεις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν. Ἀλλ' ἡ ἐπαγρύπνησις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς περὶ τὴν εὐπρέπειαν τῶν ἱερῶν Ναῶν, τίνι τρόπῳ θὰ λάβῃ χώραν μὲ τὸν περίφημον τοῦτον Νόμον, ἀφοῦ ὁ Ἐπίσκοπος δὲν ἔχῃ δικαίωμα νὰ ἐπέμβῃ εἰς τὰς περιουσίας τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλ' οὐδὲ νὰ ἐξελέγξῃ τοὺς διαχειριστὰς αὐτῶν, διότι τάχα εἶναι ὑλικά τὰ ἀντικείμενα; Ἀριστα βεβαίως θὰ εἶχεν ὁ Νόμος, ἐὰν διὰ τῆς ἐπαγρυπνήσεως μόνον τοῦ Ἐπισκόπου περὶ τὴν εὐπρέπειαν τῶν Ἐκκλησιῶν προσεπορίζοντο αὐταῖς καὶ σταυροὶ καὶ πολυέλαιοι καὶ εἰκόνες καὶ ἄμφια καὶ πάντα τὰ πρὸς κόσμον καὶ εὐπρέπειαν συντείνοντα. Ἀλλ' ἡ πρόσκτησις τῶν τοιούτων ἀντικειμένων βλέπετε ὅτι ἀπαιτοῦν τὴν παρουσίαν τῆς ὕλης, ταύτην δὲ δὲν εἶναι ἀρμόδιος ὁ Ἐπίσκοπος νὰ ἐξελέγξῃ, ἂν ὑπάρχῃ. Τί θὰ κάμῃ λοιπὸν ὁ Ἐπίσκοπος, ὅταν ἀκούῃ ἀπὸ τοὺς διαχειριστὰς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν περιουσιῶν, ὅτι δὲν περισσεύει οὐδὲ πεντάρα; Ἀλλ' ἃς ἦναι καλὰ τοῦλάχιστον αἱ δικαστικαὶ Ἀρχαί μας, αἵτινες, ὅταν ταῖς μηνυθῇ ἢ κατάχρησις, κάμνουσι τὸ χρέος των! Πλέον ἢ πεντάκις ἐμήνυσα ἐπὶ φανεραῖς καταχρήσεσι διάφορα Ἐκκλησιαστικὰ συμβούλια τῆς Ἐπισκοπικῆς περιφερείας μου, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ παραιτηθῶσιν ἀπλῶς οἱ μηνυθέντες! τίποτε ἄλλο. Καὶ ἐν τούτοις, ἂν αὐταὶ αὐταὶ αἱ Ἐκκλησίαι διετήρουν ἄλλοτε καὶ Σχολεῖα καὶ Παρθεναγωγεῖα, διὰ μόνον τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος εἶχε τὸ δικαίωμα κανονικῶς νὰ ἐξελέγχῃ τὸ δοῦναι καὶ λαβεῖν

τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐξακολουθεῖ ὁμως νὰ ὑφίσταται ὁ ἐλεεινὸς οὗτος νόμος εἰσέτι, μεθ' ὄλην τὴν ἐξελεγχομένην κακὴν διαχείρισιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τούτου πλοῦτου.

Περὶ δὲ τοῦ ἀληθοῦς κυκεῶνος, τοῦ ἐπικρατοῦντος ὡς πρὸς τὰς σχέσεις τοῦ Ἰπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πρὸς τοὺς Ἱεράρχας τοῦ Κράτους, τί νὰ εἴπωμεν ; Γνωστὸν τοῖς ἀναγινώσκουσι τυγχάνει ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ἄνευ ἐλαχίστης γνώσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, προβαίνει εἰς ἀμέσους προσκλήσεις καὶ ἀναθέσεις διαφόρων ὑπηρεσιῶν παρὰ τοῖς Ἐπισκόποις. Δὲν ἐννοῶ τὴν λαμβάνουσαν χώραν πρόσκλησιν, ὅταν ὁ Ἐπίσκοπος καλεῖται Συνοδικός. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἴσως ἔχει τὸν τόπον τῆς ἢ ἀπ' εὐθείας πρόσκλησις. Ἐννοῶ πᾶσαν ἄλλην, ἐκτὸς τῆς Συνοδικῆς. Παράδειγμα ἐγὼ ὁ γράφων. Καλοῦμαι εἰς τὰ 1882 Διευθυντῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς, δίχα γνώσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καί, ὑπακούσας, μετέβην εἰς Ἀθήνας. Εἶναι τοῦτο κανονικὸν καὶ νόμιμον ; Δὲν εἶναι δικαίωμα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς μόνης κανονικῆς Ἀρχῆς τοῦ Ἐπισκόπου, νὰ ἀπαιτήσῃ τοῦλάχιστον τὴν ἑαυτῆς συγκατάθεσιν εἰς πᾶσαν τοιαύτην μονομερῆ ἐνέργειαν τοῦ Ἰπουργείου, ὅπως μὴ ἡ Ἱεραρχία τοῦ Κράτους φαίνεται ἐξαρτωμένη ἀπὸ δύο Ἀρχάς, αὐτοβούλως ἐνεργούσας, τοῦθ' ὅπερ ἄτοπον ; Τὸ ἐπ' ἐμοί, ἐφρόντισα τότε νὰ συμβιδάσω τὸ ἐν τῷ προσώπῳ μου γεγόμενον ἄτοπον, καὶ τῇ αἰτήσῃ μου ἐστάλη ἀμέσως κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐν Ἀθήναις καθόδου μου τὸ ἀναγκαῖον περὶ τούτου πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἔγγραφον ἐκ μέρους τοῦ ἀρμοδίου Ἰπουργείου, δικαιουμένην ὅχι μόνον νὰ μὴ με θεωρῆ ὡς ζῶντα ἐν Ἀθήναις, καὶ τὰ πρὸς ἐμὲ ἔγγραφα αὐτῆς ὡς Ἐπισκόπου νὰ διαβιβάζῃ εἰς τὴν ἔδραν τῆς παροικίας μου, ἀλλὰ καὶ νὰ με καλέσῃ ἐν τῷ δικαίῳ τῆς νὰ ἐπανέλθω ὡς τάχος εἰς τὴν παροικίαν μου, ὡς ἐγκαταλείψαντος ταύτην ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ. Ἀλλὰ μὴ ἡ ἀταξία αὕτη καὶ ἡ σύγχυσις παρατηρεῖται μόνον εἰς τοιαύτας ὅλως ἐξαιρετικὰς περιστάσεις ; Πόσοι τῶν Ἐπισκόπων, ἐπὶ τῇ κυβερνητικῇ μόνον προσκλήσει, δὲν ἐγκαταλείπουσι τὰς ἑαυτῶν παροικίας,

καὶ μεταβαίνουσιν ἀλλαχοῦ πρὸς διάπραξιν ἱεροπραξίας ἐν παροι-
κία ξένη, ἐν ἣ περιπτώσει τότε ἴσα ἴσα ἀπαιτεῖται κατὰ τοὺς
κονόνας ἢ ἀδεία καὶ ἢ συγκατάθεσις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὡς τῆς
μόνης ἀρμοδίας Ἀρχῆς, τῆς διοικούσης τὴν χηρεύσασαν ἐπαρ-
χίαν; Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀποδημεῖν τοὺς Ἐπισκόπους εἰς τὸ ἐξωτερι-
κὸν ἀδεία μόνον κυβερνητικῆ, δὲν σᾶς φαίνεται τραγελαφικόν; (1)
Δὲν ὀφείλει ἄρα γε τὸ Ὑπουργεῖον εἰς τὰς τοιαύτας αὐτοῦ ἐνερι-
γείας νὰ ἦναι ἐφεκτικόν; ἢ, τούτου ἐλλείποντος, δὲν δικαιούται
ἢ Ἱερὰ Σύνοδος νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἀδεία καὶ συγκαταθέσῃ αὐτῆς
μετακίνησιν τῶν Ἐπισκόπων;

Πλείστας ὅσος ἄλλας πλημμελείας τοῦ διέποντος τὴν Ἐκ-
κλησίαν τῆς Ἑλλάδος Νόμου ἠδυνάμεθα νὰ καταλέξωμεν ὧδε,
εἰς ὑποστήριξιν τοῦ οὔτινος ἐθέσαμεν θέματος. Μὴ γὰρ ὁ περὶ
συγκροτήσεως τῶν ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων καὶ τῶν δικαιωμά-
των αὐτῶν Νόμος ἴσταται ὄρθιος; Ἀλλ' ἀρκούμενοι εἰς τὰ ἄχρι
τοῦδε ρηθέντα, καταστρέφομεν ἐνταῦθα τὸν περὶ τούτου λόγον,
εὐχόμενοι ἐκ μέσης ψυχῆς ἵνα σπεύσωσιν οἱ ἀρμόδιοι τὴν τα-
χεῖαν ἀνόρθωσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων διὰ
νομοθεσίας νέας καὶ κανονικῆς.

Ἐν Ἀμπελακίῳ, 1888.

---

(4) Ὁ ἀοίδιμος Πατρῶν καὶ Ἡλείας Δαμασκηνὸς ἀπεδήμησεν εἰς Κωνοταν-
τινούπολιν ἄνευ τῆς γνώσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Καὶ ὁ μὲν μακαρίτης ἔλαβε
τὸ ἀρμόζον μάθημα παρὰ τοῦ τότε Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, μὴ δεχθέντος
αὐτὸν οὐδ' εἰς ἀπλὴν συνέντευξιν. Ἀλλὰ πρέπει τέλος πάντων νὰ παύσῃ ἡ σύγ-
χυσις αὕτη, ἢ ἀσχημίζουσα τὴν Ἑλληνικὴν Ἱεραρχίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ

τῆς συγχύσεως καὶ τῆς ἐλαφρότητος, μεθ' ὧν ἐπιλαμι-
θάγονται πάσης ὑποθέσεως αἱ Ἀρχαὶ ἐν Ἑλλάδι.

Ἀριθ. 554

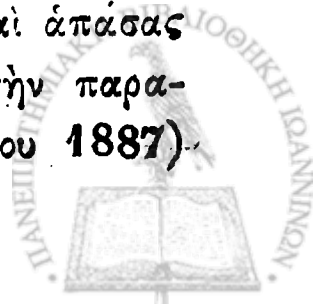
Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΕΥΡΥΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΣ

τὸν κ. Νομάρχην Λαρίσσης

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΘΔΩΝ ΤΟΥ Σ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ

Καί τοι ἡ 15 Αὐγούστου τυγχάνει μία τῶν ἐπισημοτάτων θρησκευτικῶν ἡμῶν ἑορτῶν, οὐχ ἦττον ὁ Σ. Ἐπίσκοπος Πλαταμῶνος, μηδὲν λογιζόμενος τὸ ἐπίσημον τῆς ἡμέρας, δὲν ἐπέτρεψε κατ' αὐτὴν τοῖς ἱερεῦσι τῶν χωρίων τοῦ ἐφ' οὗ προϊστάμαι Δήμου, νὰ ἱερουργήσωσιν ἐν ταῖς ἐνοριακοῖς Ναοῖς των, πρὸς ἐκκλησιασμόν τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος, ἀλλ' ἐνέτειλεν αὐτοῖς ἐγγράφως νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Κομνήνειον Μονήν, καὶ παράσχωσιν εἰς τὸν ἡγούμενον τὴν συνδρομὴν των, πρὸς περισσοτέραν ἀργυρολογίαν τῶν ἀπλοϊκῶν χωρικῶν καὶ ἐξυπηρέτησιν τῆς κερδοσκοπίας τῶν καλογήρων· καὶ οὕτω χάρις τῷ ληφθέντι ἀντικανονικῷ τούτῳ μέτρῳ τοῦ Σ. Ἐπισκόπου, οἱ συνδημόταί μου δὲν ἐκκλησιάσθησαν, ἡ δὲ ἀγανάκτησις κατ' αὐτοῦ ἦν πλήρης. Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ τοῦ Ἐπισκόπου τούτου καλῆκον ἡγοῦμαι νὰ ἀναφέρω ὑμῖν, Κύριε Νομάρχα, καὶ ἄλλα τινὰ ἄθλα, ἅτινα ἐρεθισμόν καὶ συγκίνησιν μᾶλλον προξενοῦσιν εἰς τὸ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του ποιμνιον, ἢ σέβας καὶ εὐλάβειαν πρὸς τὴν θρησκείαν. Εἰς βαθμὸν σχεδὸν σκανδαλώδη καταλύει οὗτος τὰς Τετράδας καὶ τὰς Παρασκευὰς καὶ ἀπάσας τὰς ἁγίας Τεσσαρακοστὰς, ὡς λόγου χάριν πέρυσι τὴν παραμονὴν τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, (14 Αὐγούστου 1887).

ἐπὶ παρουσίᾳ πολλῶν κατέλυσεν ἰχθῦς καὶ κρέας, μεταβαλὼν διὰ τῆς εὐλογίας του τοὺς μὲν ἰχθῦς εἰς κολοκύνθια, τὰς δὲ ἐκ κρέατος μπριτζόλας, εἰς μελιτζάνας. Ἡ χάριν κερδοσκοπίας χειροτόνησις ἀγραμμάτων ἀτόμων εἰς τὸ ὕψιστον τοῦ Ἱερέως ἐπάγγελμα εἶναι ἐπίσης ἐν ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ καθηκόντων τοῦ Ἐπισκόπου, καὶ ὡς παράδειγμα ἀναφέρω τοὺς πρὸ δέκα μηνῶν ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας συνδημότας μας Λάζαρον Γκέρου καὶ Κωνσταντῖνον Ἰσιμογιάννην, ἀντὶ τιμήματος δραχμῶν τριακοσίων ἕκαστον. Εἰς διάστημα τεσσάρων μηνῶν τρίς μετέθεσεν ἐντεῦθεν τὸν ἐφημέριον Παπαῖ Δημήτριον Σαμαρᾶν εἰς Καρύτσαν δι' ἐγγράφων του διὰ τοῦ Παπαῖ Λαζάρου Γκέρου, καὶ τρίς αὖθις τοὺς ἀνεκάλεσεν εἰς τὰς προτέρας θέσεις των, καὶ ταῦτα πάντα ἐποίει ἵνα δι' ἐκάστην μετάθεσιν δωροδοκῆται δι' ἀναλόγων ὀκάδων ἰχθύων καὶ ἐτέρων θαλασσίων προϊόντων. Μιμούμενος δὲ ὁ Σεβασμιώτατος τοὺς κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ μεσαιῶνος Ποντίφικας τῆς Ρώμης ἐκδίδει καὶ ἀνακαλεῖ ἐκάστοτε κατὰ τὰς χρηματικὰς ἀπαιτήσεις τὰ ἐπιτίμια καὶ ἀφοροχάρτια, κατὰ δὲ τὴν 8ην τρέχοντος μηνός καὶ ἐπὶ θρόνου ἀφώρισε τοὺς κατοίκους Λασποχωρίου, ἐπὶ τῇ ὑπονοίᾳ ὅτι δῆθεν εὐρον οὗτοι καὶ δὲν ἀπέδωκαν αὐτῷ τὰ καθ' ὁδὸν ἀπολεσθέντα ὑπὸ τοῦ ἱεροδιακόνου τῆς Κομνηνείου Μονῆς μαγειρικά του σκεύη.

Περαίνων τὴν παροῦσαν παρακαλῶ νὰ ληφθῶσι τὰ προσήκοντα θεραπείας μέτρα τόσον διὰ τὰ ἄνω περιγραφόμενα, ὅσον καὶ διὰ τὰ ἐν τοῖς Δήμοις Νέσσωνος καὶ Ἀμπελακίων ὑπ' αὐτοῦ ὁμοίας φύσεως καὶ ἴσως ἔτι χείρονα διαπραχθέντα καὶ διαπραττόμενα, ὧν ἡ ἐξακρίβωσις ὑμῖν ἐναπόκειται. (1)

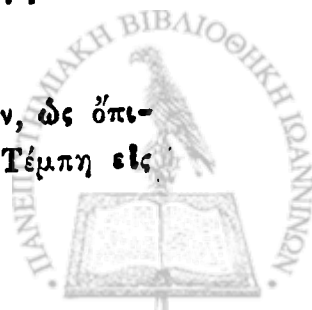
Ἐν Τσαγέζι, τῇ 17 Αὐγούστου 1888.

Εὐπειθέστατος

Ὁ Δήμαρχος Βύρουμενῶν

.....

(1) Αὕτη εἶναι ἡ κατὰ τοῦ γράφοντος κατηγορητήριος ἀναφορά, ἣν, ὡς ὅππῃθεν ἐν ὑποσημειώσει ἔλεγον, ἔλαβον ἀρετηρίαν δι' ἐκδρομὰς διὰ τὰ Τέμπη εἰς

Ἀριθ. 7634.

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΛΑΡΙΣΣΗΣ

Π Ρ Ο Σ

τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργεῖον

Ὑποβάλλων ἐσωκλείστως τὴν ὑπ' ἀριθ. 554 καὶ ἀπὸ 17 πρέχοντος μηνὸς ἀναφορὰν τοῦ Δημάρχου Εὐρυμενῶν, κατηγοροῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἐπισκόπου Πλαταμῶνος ἐπὶ σιμωνισμῶ καὶ διαφόροις ἄλλαις παραβάσεσι, παρακαλῶ τὸ Ὑπουργεῖον νὰ διατάξῃ τὴν ἀποστολὴν ἐξάρχου πρὸς ἐνέργειαν ἀνακρίσεων, ἣ ὅ,τι ἕτερον ἂν ἐγκρίνη, καὶ μοι γνωστοποιήσῃ τὴν ἐνέργειάν του ὡς καὶ τὸ ἀποτέλεσμα.

Ἐν Λαρίσσει, τῇ 25 Αὐγούστου 1888.

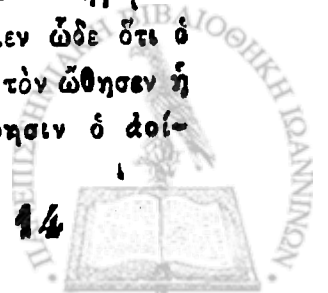
Εὐπειθέστατος

ΑΓΙΣ ΚΛΕΟΜΕΝΗΣ

Ἀριθ. 11286
7860

Πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διευθύνοντες τὴν παροῦσαν μετ' ἀντιγράφου, τῆς ὑπ' ἀριθ. 554 ἀνα-

βάρου τοῦ δημοσίου πάντες οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὴν Λάρισσαν νέοι δικαστικοί. Ἡ ἀναφορὰ δὲ αὕτη διεβιβάσθη μοι διὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου οὐχὶ ἐν πρωτοτύπῳ, ἀλλ' ἐν ἀντιγράφῳ, κατὰ κομματικὴν ἀπαίτησιν, ὅπως μὴ ἐκ τῆς εἰκόνας τῆς γραφῆς ἀναγνωρίσω τὸν συντάκτην αὐτῆς, ὅστις πολὺ πρότερον μοι ἦτο γνωστότατος. Εἰς τοιαῦτα ἀνὰδρα μέσα προσφεύγουσιν οἱ ὑπὸ τὸ πρίσμα τοῦ κομματικοῦ πάθους κατηγοροῦντες! Ἐπειδὴ δὲ ὁ ὑπογράφας τὴν ἄνω κατηγορίαν δὲν ὑπάρχει πλέον ἀτυχῶς ἐν τοῖς ζῶσιν, ὀφείλομεν νὰ σημειώσωμεν ὧδε ὅτι ὁ μακαρίτης κατήγορός μου λίαν ἐγκαίρως ἠσθάνθη τὸ ἄτοπον, εἰς ὃ τὸν ὤθησεν ἡ λεγομένη πολιτικὴ, καὶ ἐνωρίτατα ἐξητήσατο τὴν ἡμετέραν συγχώρησιν ὁ δόξιδμος.

φορᾶς τοῦ Δημάρχου Εὐρυμενῶν, παρακαλοῦμεν ἵνα μετὰ τὴν γνῶσιν τῶν ἐν τοῖς ἐγγράφοις τούτοις ἐκτιθεμένων ἐνεργήσῃ μετὰ σπουδῆς τὸ οἰκεῖον καθήκον καὶ ἀναφέρῃ ἡμῖν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν τῆς.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 12 Σεπτεμβρίου 1888.

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργός

Π. ΜΑΝΒΤΑΣ

Π Ρ Ο Σ

τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Προθύμως πάνυ συμμορφοῦμαι πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 3264 σεβαστὴν μοι ἐντολὴν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, πρότρυτα περιελθοῦσαν εἰς χεῖράς μου ἐνταῦθα, τὰ χωρία τοῦ Δήμου Νέσσωνος ἐπισκεπτομένου.

Ἐὰν καλῶς ἠννόησα τὸ παιδαριῶδες, ἀλλὰ καὶ τύφου μεστόν, ἔγγραφον τοῦ κ. Δημάρχου Εὐρυμενῶν, διότι τὰ κατηγορήματα ταῦτα θὰ ἐξενέγκῃ τις, ἅμα ἐξ ἑνὸς καὶ ἐπιτροχάδην ἀναγνώσῃ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ, ἴδῃ δὲ εἶτα καὶ τὸν ἐπ' αὐτοῦ αὖξοντα ἀριθμὸν τοῦ πρωτοκόλλου του, οἶονεὶ νὰ ἐξετέλει μὲν ὑπηρεσίαν τῆς δικαιοδοσίας του, ἐξέπιπτε δὲ φαίνεται τῆς ἑαυτοῦ ἀξιοπρεπείας ὁ κ. Δήμαρχος, εἶγε κατηγγελλεν ἀρμοδίως ᾧς ἄτομον, (καὶ δὲν δύναμαι ἢ νὰ ἐκφράσω ἀμέσως ἐνταῦθα τὴν τε ἐκπληξίν μου καὶ τὴν λύπην μου, πῶς ὁ συνετός, ὡς διαφημίζεται, τῆς Λαρίσσης Νομάρχης, ὃν οὐδὲ κατ' ὄψιν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίζω, πῶς λέγω, ἐνῶ κατεῖδε τὸ σεσαθρωμένον περιεχόμενον αὐτοῦ, ὅχι μόνον μετὰ στοργῆς υἱοθέτησε τοιοῦτον ἀνοῦσιον ἔγγραφον τοῦ Δημάρχου του, ἀλλὰ

καὶ τὸ δέον γενέσθαι δὲν ἔλειψε νὰ γνωματεύσῃ (!) ἐν τῷ πρὸς τὸ Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον διαδιδαστικῶ αὐτοῦ ὑπ' ἀριθ. 7631 ἐγγράφῳ, (1) τοῦθ' ὅπερ καταπροδίδωσι τοῦτον ἀτυχῶς ἀγνώτα καὶ τῶν στοιχειωδεστέρων δικαιωμάτων αὐτοῦ,) ἐὰν λέγω καλῶς ἠννόησα τοῦτο, πέντε τινὰ αἰτιᾶται μου τὸ εἰρημένον ἐγγραφον· α') ὅτι κατὰ διαταγὴν μου δὲν ἐλειτούργησαν τῇ 15 Αὐγούστου, ἐ. ἔ., εἰς τοὺς ἐνοριακοὺς Ναοὺς των οἱ Ἱερεῖς τῶν χωρίων τοῦ ἐφ' οὗ ὁ κ. Δήμαρχος προίσταται Δήμου, ὅστις, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ἐκ δύο καὶ μόνον ἀπαρτίζεται χωρίων· β) ὅτι καταλύω τὰς Τετράδας καὶ τὰς Παρασκευάς, καί, διὰ νὰ ἐξάρῃ πάντως τὸ μέγεθος τοῦ κακουργήματός μου, προσθέσας ὁ εὐσεβέστατος συντάκτης καὶ τὸ ἐπίθετον «ἀγίας,» τὰς Τεσσαρακοστάς· γ') ὅτι ἐχειροτόνησα δύο ἱερεῖς συνδημότας του ἀγραμμάτους, λαβὼν παρ' αὐτῶν ἀνά τριακοσίας δραχμάς· δ') ὅτι τρεῖς μετέθεσα ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν ἐναλλαξ τοὺς ἐφημερῖους Τσάγεξι καὶ Καρύτσης Παπᾶ Δημήτριον Σαμαρᾶν καὶ Παπᾶ Λάζαρον Γκέρου· καὶ ε'), τὸ καὶ θανασιμώτερον πάντως ἐγκλημά μου, ὅτι ἐκδίδω ἀφοροχάρτια, ὡς τὰ ἀποκαλεῖ ὁ εὐσεβῆς συντάκτης τῆς ἀναφορᾶς τοῦ Δημάρχου, ἐπὶ χρήμασι.

Πολλὴν τὴν θυμηδίαν θὰ παράσχῃ τοῖς ἀκούσουσιν ὁ κ. Δήμαρχος Εὐρυμενῶν καὶ διὰ τὰ πέντε κατ' ἐμοῦ νεανικὰ αἰτιήματα του.

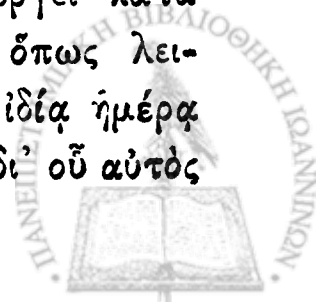
Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον, ἀκουσάτω, ὅ,τε κατήγερός μου καὶ ὁ υἱοθετήσας τὴν κατηγορίαν κ. Νομάρχης Κλεομένης, ὅτι ἐξετέλεσα καθήκον ἀπαράβατον, καὶ οὐχὶ παρανομίαν, ὡς οἶονται, διατάξας ἐν τῷ δικαιώματί μου ὅ,τι διέταξα τοὺς ἱερεῖς τῶν δύο χωρίων τοῦ κ. Δημάρχου Εὐρυμενῶν. Ἡ Μονὴ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἡ ἐπιλεγομένη «Κομνηνεῖον,» ἥτις πανηγυρίζει τῇ

---

(1) Μεταξὺ τῶν Νομαρχῶν τοῦ Κράτους ὁ κ. Ἅγις Κλεομένης διαφημίζεται ὡς ἀδάμας. Ἄλλ' ὅταν οἱ ἀδάμαντες ἡμῶν ᾖναι τοιοῦτοι, ὥστε νὰ ἀγνοῶσι καὶ αὐτὰ τὰ στοιχειωδέστατα αὐτῶν δικαιώματά τε καὶ καθήκοντά, φαντασθῆτε πλέον τί εἶναι οἱ μὴ ἀδάμαντες.

15 Αὐγούστου, καὶ εἰς ἣν συρρέουσιν ἐξ ὅλης τῆς Θεσσαλίας προσκυνηταί, κεῖται μεταξὺ τῶν δύο χωρίων τοῦ Δήμου τοῦ κ. Δημάρχου, Καρύτσης λέγω καὶ Τσάγεζι, ἀπέχουσα τοῦ μὲν πρώτου τριακοντάλεπτον, τοῦ δὲ δευτέρου εἰκοσάλεπτον χρονικὸν διάστημα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐν λόγῳ Μονή, εἴτε διότι μέχρις ἐσχάτων ἀνήκεν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐνοριακῶν λεγομένων Μοναστηρίων, εἴτε διότι, ὡς ἐκ τῆς γειτνιασεως αὐτῆς πρὸς τὰ ῥηθέντα χωρία, ἐθεωρεῖτο ὡς Μονὴ ἀνήκουσα ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ χωρία ταῦτα, καὶ ἐντεῦθεν ἡ προσωνομία «Καρυτσιώτικο Μοναστήρι» εἴτε καὶ δι' ἄλλον τινὰ λόγον, δὲν εἰξεύρω, ἔθος τέλος πάντων ὡς ἐκ τούτου ἐπεκράτησε καὶ ἐπικρατεῖ ἵνα τὴν ἡμέραν τῆς πανηγύρεως τῆς Μονῆς ἐν οὐδετέρῳ τῶν χωρίων τούτων γίνηται λειτουργία, ἀθρόων τῶν κατοίκων αὐτῶν σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις καὶ δὴ καὶ αὐτοῖς τοῖς ἱερεῦσιν αὐτῶν μεταβαινόντων εἰς τὴν Μονήν, ἐνθα καὶ διημερεύουσιν ἐν εὐωχίαις καὶ χοροῖς. Αὐτὸ τὸ καθεστῶς εὔρον καὶ διατηρῶ, αὐτὸ γίνεται ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα Ἀρχιερατείας μου, ἐκτὸς ἐὰν ἠθέλησά ποτε νὰ παραβλέψω, αὐτὸ ἐγένετο καὶ πέρυσιν, αὐτὸ ἐγένετο καὶ ἐφέτος, αὐτὸ θὰ ἐξακολουθῆ γιγνόμενον καὶ εἰς τὸ μέλλον, ἐνόσφ ἐγὼ τοῦλάχιστον ὑπάρχω ἐν τοῖς ζῶντι. Μάρτης ὄχι πλέον σύμπας ὁ δῆμος τοῦ κ. Δημάρχου, ὄχι οἱ ἱερεῖς τῶν χωρίων του, ὄχι οἱ καλόγηροι τῆς Μονῆς, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ κατήγορός μου, ὅστις, ἐὰν ἐρωτηθῆ ποῦ ἐκκλησιάσθη πέρυσι μετὰ τῶν συνδημοτῶν αὐτοῦ τῇ 15 Αὐγούστου, κατ' ἀνάγκην θέλων καὶ μὴ, θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι, ὄχι βέβαια ἐν τῷ ἐνοριακῷ Ναῷ τοῦ χωρίου του. Ἄλλως τε δὲ τοῦτο ἐξελέγχει ὁ γεννάδας καὶ διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ἐν τῷ ἀπὸ 13 Αὐγούστου ἐνεστῶτος ἔτους ἰδιωτικῶ πρὸς με ἐγγράφῳ του, ἐν ᾧ με παρακαλεῖ ὡς τέκνον πειθήνιον νὰ ἐπιτρέψω εἰς τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου του, (ἐγνώριζε δηλονότι ὅτι ὁ ἐφημέριος τοῦ χωρίου του δὲν θὰ ἐλειτούργει κατὰ τὸ ἔθος ἐν τῷ ἐνοριακῷ του Ναῷ τῇ 15 Αὐγούστου) ὅπως λειτουργήσῃ εἷς τι ἰδιόκτητον αὐτοῦ ἐξωκλήσιον τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ τῆς πανηγύρεως τῆς Μονῆς. Τοῦ ἐγγράφου τούτου, δι' οὗ αὐτὸς

ἑαυτὸν ἀναιρεῖ ὁ κ. Δήμαρχος, αὐτὸ τὸ πρωτότυπον διαβιβάζω ἐγκλείστως ὧδε ἐπὶ ἐπιστροφῇ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ὑπ' ἀριθ. 1, πρὸς ἀνάλογον χαρακτηρισμὸν τοῦ κατηγοροῦ μου. Πῶς λοιπὸν δὲν ἠδέσθη ἑαυτὸν ὁ κ. Δήμαρχος, ἀλλ' ἠθέλησε νὰ με κατηγορήσῃ διὰ πράξιν, ἧς τὸ νόμιμον ὁ ἴδιος διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ἀναγνωρίζει; ἢ μήπως ἐφρόνησεν ὅτι, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κατ' ἔτος ἐλάμβανε χώραν ὡς νόμιμον, ἠδύνατο νὰ τὸ μετατρέψῃ ἐφέτος εἰς παράνομον, ἀρκεῖ νὰ θελήσῃ; Ἀλλὰ μόνον τὰ γρήματα του δύναται νὰ μετατρέπη εἰς ὑδρομύλους ὁ κ. Δήμαρχος, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸ ψεῦδος εἰς ἀλήθειαν. Ἄν δὲ ὁ νεαρὸς οὗτος κύριος ἐνόμισεν ὅτι ἠθελον θαμβωθῆν ἐκ τοῦ ὄγκου τοῦ ἑαυτοῦ ἀξιώματος καὶ συμμορφωθῆν συνεπῶς πρὸς τὰς ὁρέξεις αὐτοῦ, ἐπλανήθη ὁ καλὸς ἄλλως νέος εἰς τοὺς διαλογισμοὺς του.

Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον, τὸ πρωτοφανὲς τοῦτο εἰς τὰ χρονικά τῆς Ἐκκλησίας κατὰ Ἱεράρχου αἰτίαμα, ἐπειδὴ τοῦτο ἀνήκει ομολογουμένως εἰς τὰ ἔργα τῆς συνειδήσεως, καὶ ἐπειδὴ θὰ ἦτο ἀποτρόπαιος ἀναχρονισμὸς ἐάν, ἐν λήγοντι δεκάτῳ ἐννάτῳ αἰῶνι, ἐζητοῦντο εὐθῦναι παρὰ τῶν ἐσθιόντων ἐλαίας καὶ ὄχι ἔλαιον, φρονῶ ὅτι δὲν εὐθύνομαι οὐ μόνον ἀπέναντι τοῦ κανονικοῦ τῆς Ἐκκλησίας δικαίου, σοφώτατα νομοθετήσαντος αὐταῖς λέξεσιν «ἐκτὸς εἰμὴ δι' ἀσθένειαν σωματικὴν ἐμποδίζοιτο,» ἀλλ' οὐδὲ ἀπέναντι αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. Συνεπῶς οὐδὲ ὑποχρεοῦμαι νὰ δώσω οἰονδήποτε λόγον ὡς πρὸς τοῦτο. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἐν παντὶ ἀστοχῆσας κατήγορός μου ἐχαριεντίσατο νὰ κοσμήσῃ τὴν κατ' ἐμοῦ δευτέραν ταύτην φρικτὴν αἰτίαςίν του καὶ διὰ λεπτομερειῶν τινῶν, ἐπὶ τὸ ἀστειότερον πάντως παρὰ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ ἐξυφανθειῶν, καὶ ἐπειδὴ ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι ἀφοῦ αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν ἦτο εἷς τῶν συνδαιτημόνων μου βεβαίως, ἄλλος τις πάντως θὰ μετέδωκεν αὐτῷ τὰς ἀναγραφομένας πληροφορίας, διὰ ταῦτα, ἐλέγχων τὴν ἀνοιαν τοῦ κατηγοροῦ μου, προκαλῶ αὐτὸν ὑπὲρ ἐκ περισσοῦ καὶ ἓνα μόνον μάρτυρα νὰ προσχάγῃ εἰς πίστωσιν τῶν δευτέρων τούτων φληνα-

φιῶν του, ἄς μετὰ σπουδῆς ὁ σπουδαῖος τῆς Λαρίσσης Νομάρχης υἱοθέτησεν.

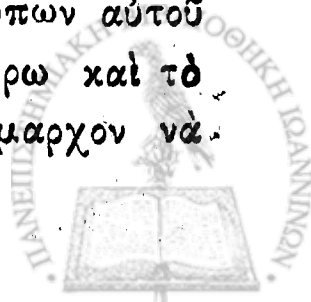
Ἔρχομαι εἰς τὸ τρίτον αἰτίαμά του, ὅπερ καὶ μόνον ἴσως σπουδαῖον, διὰ τὴν ἣν ἀναφέρει δωροληψίαν. Ἄφοῦ ἐλέγξω αὐτόν τε καὶ τὸν Νομάρχην του ὡς ἀγνοοῦντας τὰ στοιχειωδέστερα τῶν καθηκόντων των, καθόσον ἐμὸν ἀποκλειστικὸν δικαίωμα, ἀπορρέον ἐκ τε τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν νόμων τῆς Πολιτείας, εἶναι τὸ χειροτονεῖν Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους, καὶ μόνον ἔταν ἄνευ ἀνάγκης ἢ παρ' ἐνορίαν χειροτονήσω, ὑποχρεοῦμαι νὰ δώσω λόγον, προκαλῶ τὸν πρῶτον νὰ ἀποδείξῃ τὴν δωροδοκίαν, ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ ἀκούσῃ τὰ ἀρμόζοντα αὐτῷ ἐπιθετα. Πᾶσα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἀπολογία ἀποβαίνει περιττή, ἀπέναντι τοῦ ἐγγράφου, τὸ ὁποῖον οἱ χειροτονηθέντες ἱερεῖς μου, διεβίβαταν δι' ἐμοῦ ἐπιστήμως πρὸς τὸν κ. Δήμαρχον, τὰς φλυαρίας αὐτοῦ ἀκούοντες, καὶ δι' οὗ, οἶονεὶ προφητικῶς, τὴν τούτου ἀπόνοιαν προελέγχουσιν. Εὕρισκει ὧδε περιχλείστως ἐπὶ ἐπιστροφῇ ἐπίσης ἡ Ἱερα Σύνοδος καὶ τοῦ ἐγγράφου τούτου αὐτὸ τὸ πρωτότυπον ὑπ' ἀριθ. 3.

Καί τοι φρονῶ ὅτι δικαιοῦμαι νὰ παραλείψω ἄνευ λογοδοσίας καὶ τὰς τελευταίας δύο παιδικὰς κατηγορίας του, καθόσον, ἂν τῇ ἐγγράφῳ τῶν ἐνόδιαφερομένων αἰτήσῃ μετέθεσα ἢ ὄχι τοὺς ἐφημερίους τῶν χωρίων του, ἂν ἐξέδωκα ἢ ὄχι ἐπιτίμια, δέον νὰ μάθῃ ὅ,τε κατήγορός μου καὶ πᾶς ἄλλος δημόσιος λειτουργός, ὁ ἐκλαβὼν τὰ τοιαῦτα παρανομίας, ὅτι ἐξήσκησα δικαιώματα, ὑπ' αὐτῶν τῶν Νόμων παρεχόμενά μοι, προστίθημι οὐχ ἧττον ὅτι καὶ ἐδῶ ἀκόμη ἀντιφάσκων φθέγγεται ψεύδη ὁ κ. Δήμαρχος Εὐρυμενῶν. Δὲν ἦτο ποτὲ δυνατὸν νὰ ἀφορισθῇ μία ὀλόκληρος κοινότης δι' οἰανδήποτε αἰτίαν, κατὰ τὸν δεινὸν κατήγορόν μου. Ἀφωρίσθη κατ' αἴτησιν τοῦ ἡγουμενοσυμβουλίου τῆς Κομνηνείου Μονῆς, διότι εἰς αὐτὴν ἀνήκον τὰ ἀπολεσθέντα ἐν Λασποχωρίῳ μαγειρικὰ σκεύη, καὶ ὄχι, ὡς λέγει, εἰς ἐμέ, μόνος ὁ εὐρὼν αὐτὰ καὶ μὴ ἀποδώσων. Νὰ δὰ ἡ ὥρα, ὅταν περιοδεύω, νὰ σύρω μαζί μου καὶ τὰ μαγειρικά μου σκεύη,

ἵνα τοιοῦτοτρόπως ἐξήρχετο κἂν ἐν τούτῳ τῷ μέρει ἀληθινὸς ὁ δεινὸς κατήγορός μου! Ἀλλὰ μέχρι τίνος δὲν χωρεῖ ἡ ἐμπάθεια, συνοδευομένη μάλιστα μετὰ τῆς ἐπιπολαιότητος! Ἀλλὰ καὶ μήπως ἔχασε τίποτε ὁ κ. Δήμαρχος Εὐρυμενῶν, γράψας ὅσα ἔγραψεν; Ὡς εἶδεν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος οὐδὲ τὰ ταχυδρομικὰ κἂν τέλη ἔχασε, διαβιβάσας μὲ ἀριθ. πρωτ. ἐκεῖ ὅπου δὲν ἀνῆκε τὰς ἀηδίας του. Ὅπως δὲ ἔτι περισσότερον οἰκτεῖρη τὸν ἄνθρωπον ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ὡς πρὸς τὰς μεταθέσεις τῶν ἐφημερίων τοῦ χωρίου του, περικλείω Αὐτῇ καὶ ἕτερον, ἐπίσημον πλέον, ἔγγραφον τοῦ κ. Δημάρχου ὑπ' ἀριθ. 263, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐξωφύλλου αὐτοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 ἐκ μέρους μου, ἐξ οὗ ὄψεται ὅτι παρακαλοῦμαι ὑπ' αὐτοῦ νὰ μεταθέσω τὸν ἐφημέριον Τσάγεζι, διότι δὲν ἀνέμενεν αὐτὸν ὁ ἐφημέριος νὰ ἔλθῃ ἐν τῇ τελετῇ τῆς 25 Μαρτίου ἐν τῷ Ναῶ ἀπὸ τὸν εὐλογητόν! Καὶ λοιπὸν, κατὰ τὸ ἔγγραφον τοῦτο τοῦ κ. Δημάρχου, εἰς τὰ 1888, 26 Μαρτίου, ἀνεγνωρίζετό μοι τὸ ἐκ τοῦ Νόμου δικαίωμα καὶ παρεκαλοῦμένην νὰ μεταθέσω τὸν ἐφημέριόν του· εἰς τὰς 17 δὲ Αὐγούστου, 1888, δὲν ἀνεγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ ἰδίου τὸ δικαίωμα τοῦτο καὶ καταγγέλλεται ὡς παρανομία!!

Καὶ ἔχει ἤδη ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἔργον τὴν σεβαστὴν Αὐτῆς ἐντολήν. Ἐὰν νῦν ἐρωτηθῶ, διὰ τίνας λόγους ὁ Δήμαρχος οὗτος προέβη εἰς ὅ,τι προέβη, ἢ ἀπάντησις κεῖται ἐν αὐτοῖς τοῖς περικλείστοις δυσὶν αὐτοῦ ἐγγράφοις, ἅτινα, ἀφοῦ κάμωσι τὸν ἀπαιτούμενον κύκλον, παρακαλῶ εὐσεβάστως τὴν Ἱερὰν Σύνοδον νὰ μοι ἐπιστραφῶσι, μετὰ καὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3, τῶν ἱερέων μου. Ο οὐπω τὸν οὐδὸν τῆς ἀνδρώας ἡλικίας πατήσας οὗτος Δήμαρχος ἡξίου διὰ μὲν τοῦ ἐπισήμου αὐτοῦ ἐγγράφου νὰ τιμωρήσω διὰ μεταθέσεως τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου του· διὰ δὲ τοῦ ἰδιωτικοῦ του, νὰ ἐπιτρέψω τὴν λειτουργίαν εἰς τὸ ἰδιόκτητον ἐξωκκλήσιόν του τῇ 15 Αὐγούστου. Οἴκοθεν νοεῖται ὅτι ἔσχον τὸ θράσος ὅπως μὴ εἰσακούσωμαι οὐδετέραν τῶν ἀτόπων αὐτοῦ αἰτήσεων. Ἄστοχος λοιπὸν ἐκδίκησις, ἵνα μὴ ἀναφέρω καὶ τὸ εὐκόλως ἐννοούμενον ἄλλο αἶτιον, ὥθησαν τὸν κ. Δήμαρχον νὰ

συρράφη κατ' ἐμοῦ τὰ ἀσύρραπτα, δι' ἃ ὅμως εἶμαι πλέον ἢ βέβαιος ὅτι πικρότατα θὰ μεταμεληθῆ μετ' ὀλίγον. (1)

Ἴσως ἐλεπτολόγησα ὑπὲρ τὸ δέον, καὶ ταῦτα περὶ ὄνου σκιᾶς προκειμένου. Ἀλλὰ καὶ πῶς νὰ μὴ λεπτολογήσῃ τις, ὅποτεν ἡλίου φαινότερον καθορᾷ ὅτι, ἀπλῶς μόνον ἵνα ποδοπατηθῆ ἡ ὑπόληψις Ἱεράρχου, ἀδιαβλήτου ἄχρι τοῦδε παραμείναντος ἀπὸ τῆς ἀρχιερατείας του, εἰμὴ τι ἄλλο προσὸν ἔχοντος, συνεπέρχονται πρὸς τοῦτο ἐπίκουροι ὡς μὴ ὄφειλε καὶ αὐταὶ αἱ Διοικητικαὶ τοῦ Κράτους Ἀρχαί; Ἴδου διατί ὄφειλον διὰ τῆς λεπτολογίας ταύτης νὰ κατασυντρίψω εἰς θρίμματα τὰς ἀηδίας ἐνὸς Δημάρχου τοῦ κ. Ἀγίδος Κλεομένους, ὅστις, ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀξιώματος, ὄφειλε νὰ γινώσκῃ ὅτι αἱ ἀποστολαὶ ἐξαρχιῶν διὰ σπουδαῖα Ἐκκλησιαστικὰ παραπτώματα, δὲν εἶναι δικαιοδοσία οὔτε αὐτοῦ, ὅστις τὴν ἐγνωμάτευσεν, οὔτε τοῦ Ὑπουργείου, πρὸς ὃ ἀνεφέρθη, ἀλλὰ μόνον καὶ μόνης τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τελευτῶν, θεωρῶ πάντῃ περιττὸν νὰ ὑπομνήσω καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον ὅ,τι πέρυσι στοματικῶς ὑπέμνησα Αὐτῇ ἐπὶ ὁμοίας φύσεως ὑποθέσεως, τοῦτ' ἔστι τὸν ἰδιαζόντως σοφώτατον ἕκτον τῆς δευτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου κανόνα.

Ἐν Μεγάλῳ Κεσερλί τῇ 27 Νοεμβρίου 1888.

---

(1) Δὲν ἀπητεῖτο προφητικὸν χάρισμα εἰς ὃ,τι προεῖπον. Ὡς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται, ὁ μακαρίτης, ἐκπληρῶν κοινὴν ἐπιθυμίαν τῆς οἰκογενείας του, ἰδίᾳ δὲ τῆς σεβαστῆς τούτου μητρὸς, ἐνωρίτατα εἶχε μεταμεληθῆ, καὶ συγκεκριμένως ἐξητήσατο παρ' ἐμοῦ συγγνώμην. Ὡδε ἅς σημειώσω πρὸς ὁδηγίαν τοῦ ἀναγνώστου τὰ αἷτια τῆς κατ' ἐμοῦ καταφορᾶς ἐνίων Δημάρχων τῆς περιφερείας μου. Τὸ μόνον αἷτιον ἦτο ἡ ὑμιλία μου, ἡ ἐν τῷ Παρνασσῷ τῷ 1883 ἐκφωνηθεῖσα Ἐθεωρήθη ὡς κομματικὴ, ἐνῶ ἦτο ἀπόρροια ἀγνωστάτου παραπόνου, καὶ ἐπειδὴ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τότε ἦτο ὁ κ. Τρικούπης, ἄρα ἀντιτρικουπικὴ! Καὶ ἐντεῦθεν λοιπὸν καὶ ὁ πόλεμος κατ' ἐμοῦ ἐκ μέρους τῶν τότε Τρικουπικῶν δημάρχων τῆς περιφερείας μου. Νῦν φρονῶ ὅτι εἰσὶ πάντες πεπεισμένοι περὶ τοῦ ἀνεξαρτήτου χαρακτῆρος τοῦ γράφοντος, καὶ ποιμὴν καὶ ποιμνιον εὐρισκόμεθα εἰς καλὴν ἁρμονίαν.

ΕΚΘΕΣΙΣ

διαδιδασθεῖσα τῷ κ. Νομάρχῃ ἐκ Μεγάλου Κεσερλί
τῆ 27 Ἀπριλίου 1890.

Εἰς τὰς 23 Ἀπριλίου, ἐνεστῶτος ἔτους, περὶ τὴν ὀγδόην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, παρέστησαν ἐνώπιόν μου εἷς νέος καὶ μία νέα. Ἐρωτήσας δ' ἀμφοτέρους τίνες εἰσὶ καὶ πρὸς τίνα σκοπὸν ἐζήτησαν παρ' ἐμοὶ ἀκρόασιν, ἤκουσα ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν ὅτι ἀμφότεροι εἶναι κάτοικοι Μεγάλου Κεσερλί τοῦ Δήμου Νέσσωνος, ὅτι ὁ μὲν νέος ὀνομάζεται Χρῆστος Ἰωάννου, ἡ δὲ νέα Βασιλικὴ Δ. Εὐαγγέλου, ἡ Βούλγαρη, ὅτι, ἐρώμενοι ἀμοιβαίως καὶ μεμνηστευμένοι ὄντες πρὸ καιροῦ, ἐπιθυμοῦσι νῦν νὰ τοῖς ἐκδώσω τὴν ἐπὶ τούτῳ ἀδειαν τοῦ γάμου των, πρὸς ὃν σκοπὸν ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν, πλὴν τοῦ κεκανονισμένου ἐγγυητηρίου τοῦ οἰκείου ἐφημερίου ἱερέως των ἐγγράφου, καὶ τὸ ἀνάλογον πρὸς ἐκδόσιν τῆς ἀδείας τοῦ Γάμου χαρτόσημον, καὶ ὅτι, ἐπειδὴ ὁ πατὴρ τῆς νέας τὴν ἰδίαν ἐκείνην νύκτα προὔκειτο νὰ μνηστεύσῃ αὐτὴν μετ' ἄλλου ὃν ἡ νέα ἀπέκρουε, διὰ τοῦτο, ἐγκαταλείψασα αὕτη πρὸ ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τῆς ἐνώπιόν μου παραστάσεώς της τὴν πατρικὴν ἐστίαν, καὶ ἐκουσίως τῷ ἐκλεκτῷ τῆς καρδίας της νέῳ ἀκολουθήσασα, εὕρισκετο, ἔλεγεν, ἐνώπιόν μου, ὅπως ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτῆς στόματος ἀκούσω τὴν θέλησίν της καὶ ἐπιτρέψω συνεπῶς τὴν στέψιν αὐτῆς μετὰ τοῦ συμπαρισταμένου ἐνώπιόν μου νέου. Δὲν ἦτο δύσκολον, ὡς εἰκός, νὰ ἐννοήσω ὅτι εὕρισκόμην πρὸ ἀπαγωγῆς ἐκουσίας. Διὸ τὸν μὲν νέον καὶ τὴν νέαν διέταξα νὰ μεταβῶσιν εἰς τινὰ συγγενικὴν αὐτῶν οἰκίαν, καὶ ἐκεῖ νὰ ἀναμείνωσι τὴν προσέλευσιν τοῦ ἱερέως, πρὸς πλήρωσιν τοῦ ἀμοιβαίου πόθου των, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν δὲ τῶν μελλονύμφων ἐκ τῆς οἰκίας μου, εἰδὼς κάλλιστα τὸν τε πατέρα τῆς ἐκουσίως ἀπαχθείσης νέας, ὡς καὶ τὸν ταύτης θεῖον Γεώργιον Εὐαγγέλου, ἡ Βούλγαρον, (1) ἐθεώρησα

(1) Εἶναι ὁ νῦν Δήμαρχος Νέσσωνος.

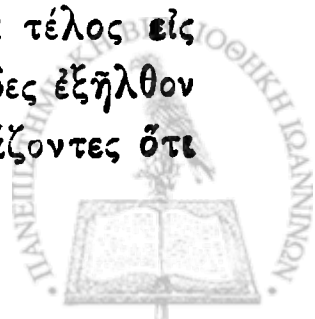

καλόν, πρὸς πρόληψιν βεβαίας αἰματοχυσίας, ὅπως καλέσω παρ' ἐμοὶ τὸν τε πατέρα καὶ τὸν θεῖον τῆς νέας, καί, ἀνακοινῶν αὐτοῖς τὰ ἐνώπιόν μου πρὸ ὀλίγου λεχθέντα καὶ ἀκουσθέντα, προτρέψω ἀκολούθως αὐτοὺς εἰς συνδιαλλαγὴν καὶ συνεννόησιν, καὶ δὴ ἀφοῦ ἡ νέα, τῇ βοήθειά τῆς μητρὸς τῆς, ὡς εἶπε, καὶ τῇ προτροπῇ αὐτῆς ἠκολούθησε τὸν ἐραστήν τῆς. Ἐφ' ᾧ καὶ ἀπέλυσα ἀμέσως ἓνα τῶν ὑπηρετῶν μου, μὲ ἐντολὴν ἵνα εὕρῃ καὶ εἶπῃ τοῖς ἐνδιαφερομένοις αὐταδέλφοις Γεωργίῳ καὶ Δημητρίῳ Εὐαγγέλου νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιόν μου. Ἦτο ἡ ὥρα ἐννάτη τῆς νυκτός, ὅτε ἐγὼ ἀνέμενον τὴν ἔλευσιν τῶν προσκληθέντων ἐν τῇ οἰκίᾳ μου. Αἴφνης ἀκούω ἐκ τοῦ δωματίου τοῦ ὕπνου μου τόσον θόρυβον καὶ τόσας ἀγρίας κραυγὰς κάτω εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας μου, ὥστε, ὑποπτευθεὶς μὴ ἔλαβε χώραν συμπλοκὴ τις ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ οἴκου μου, ἠναγκάσθην νὰ ἐξέλθω εἰς τὸν ἐξώστην τῆς προσόψεως τῆς οἰκίας μου καὶ νὰ ἴδω τί συμβαίνει. Ἰδὼν δὲ ὅτι ἦσαν οἱ παρ' ἐμοῦ κληθέντες δύο ἀδελφοί, ἀκολουθούμενοι ὑπὸ τε τοῦ ἐνταῦθα Σταθμάρχου μεθ' ἑνὸς χωροφύλακος καὶ τριάκοντα ἄλλων Βουλγάρων, ἀγρίως ἀλαλαζόντων, ἐκάλεσα τότε ἐκ τοῦ ἐξώστου τὸν τε πατέρα καὶ τὸν θεῖον τῆς νέας νὰ ἀναβῶσιν ἐπάνω καὶ νὰ παύσωσι θορυβοῦντες τόσον ἀγρίως. Μαὶ ἀπεκρίθη ὁ θεῖος τῆς νέας Γεώργιος «ἐρχόμεθα ἄγιε,» καὶ μετὰ δευτερόλεπτον, ἐμοῦ κατευθυνθέντος εἰς τὸ δωματίον τοῦ ὕπνου μου, πράγματι ἦσαν ἐνώπιόν μου ὁ θεῖος τῆς νέας πρῶτον, φωνάζων ἀπὸ τῆς κλίμακος «ἐγὼ εἶμαι φονιάς καὶ θὰ σκοτώσω ἀνθρώπους ἀπόψε,» ὁ πατὴρ αὐτῆς Δημήτριος, μία γυνή, ἡ μήτηρ τῆς νέας ὡς ἔμαθον κατόπιν, καὶ πάντες οἱ οἰκεῖοί μου, μηδὲ τῆς ὑπὸ φόβου καὶ τρόμου συτχεθείσης γράϊας μητρὸς μου ἐξαιρουμένης. Τὸ πολὺ τῶν ἀκολουθησάντων Βουλγάρων πλῆθος, ὅπερ ὡς θετικῶς κατόπιν ἔμαθον, εἶχε στρατολογηθῆ ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἀδελφῶν μὲ τὴν πρόσκλησιν «εἰς τὰ ὄπλα Μακεδόνες,» ὡς καὶ ὁ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν τεθεὶς ὑπενωμοτάρχης μεθ' ἑνὸς χωροφύλακος του, εἶχον μείνει κάτω εἰς τὸν πρῶτον ὄρυφον τῆς οἰκίας μου. Ἀλλὰ

ὅποια ἢ ἐκπληξίς μου, ὅτε παρετήρησα ὅτι εἶχον ἐνώπιόν μου οὐχὶ σωφρονοῦντας ἀνθρώπους καὶ ἐνδιαφερομένους νὰ μάθωσι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τοὺς ἐκάλεσα, ἀλλὰ φρενητιῶντας καὶ ἐκβεβακχευμένους εἰς βαθμὸν κινδυνωδέστατον! Ὁ μὲν μεγαλύτερος ἀδελφός Γεώργιος, καθ' ὅλην τὴν ἐνώπιόν μου παράστασιν, τέταρτον τῆς ὥρας διαρκέσασαν, ἐκράτει εἰς μὲν τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ῥόπαλον, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς, ἐκράδαιεν ὑπερθεὶν τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ διηνεκῶς περίστροφον, ὅπερ χαμηλώσας ἐν τῷ μεταξὺ προὔτεινεν εὐθὺς κατὰ τοῦ στήθους μου, ἐνῶ μοι ὠμίλει, καὶ ὁπότε εἷς τῶν οἰκείων μου ἀντιληφθεὶς τοῦτο παρενέβη πρὸ αὐτοῦ, εἰπὼν «ἰδοὺ τὸ στήθος τὸ ἰδικόν μου, κτύπα, Γεώργη, σὰν εἶσαι παλληκάρη.» ὁ δὲ ἀδελφός του Δημήτριος ἐκράτει μόνον ῥόπαλον, ἀλλὰ βουλγαρικώτατον ἀληθῶς. Ἐν τούτοις ἐγώ, χωρὶς νὰ ἀποβάλω ποσῶς τὴν ἀταραξίαν μου, ἀλλὰ δὴ καὶ χωρὶς παντάπασι νὰ δειλιάσω ἀπέναντι τοιαύτης ἀγρίας στάσεως τῶν ῥηθέντων ἀταδέλφων, οἵτινες, ὡς ἤκουσα κατόπιν παρὰ τῶν πρὸς οὓς διηγοῦντο ταῦτα, ἔπραττον ὅ,τι ἔπραξαν ἐπὶ τῇ βεβαίᾳ ὑπονοίᾳ ὅτι ἡ κλαπεῖσα βιαίως δῆθεν κόρη καὶ ἀνεψιά των εὐρίσκετο ἐντὸς τῆς οἰκίας μου κεκρυμμένη, ἠρξάμην νὰ διηγῶμαι αὐτοῖς κατόπιν πολλοῦ κόπου ὅπως τοῖς ἐπιβάλω σιωπὴν, κραυγάζουσιν, ὅτι ἡ κόρη των ἦλθε πρὸ μιᾶς καὶ πλέον ὥρας ἐνώπιόν μου, ὅτι μοι κατέθεσε τοῦτο, καὶ τοῦτο, ὅτι εὐχαρίστως καὶ οἰκειοθελῶς ἠκολούθησε πῶ μνηστῆρί της, καὶ ὅτι, ἀφοῦ ἅπαξ ἐγένετο τὸ προξικόπημα τοῦτο ἐκ μέρους τῆς συγγενοῦς των, καλὸν καὶ φρόνιμον θεωρῶ ἵνα ἐνδώσωσι καὶ οὗτοι εἰς τὴν ἀθόρυβον τέλεσιν τοῦ γάμου τῶν ἀμοιβαίως ἀγαπιωμένων καρδιῶν· τοῖς προσέθηκα μάλιστα καὶ ὅτι, καί τοι ἐγὼ δὲν ἐκωλύομαι οὐδὲ κωλύομαι ὑπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Νόμου ὅπως προβῶ ἀμέσως εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς κεκανονισμένης ἀδείας, οὐχ' ἦττον δὲν ἔπραξα τοῦτο, ἵνα τοῖς δώσω καιρὸν νὰ τκεφθῶσιν ὠριμώτερον καὶ συγκατατεθῶσιν. Ἀλλὰ μόλις εἶχον δώσει τέλος εἰς τὴν πρὸς αὐτοὺς ὁμιλίαν μου ταύτην, καὶ ὡς μαινάδες ἐξῆλθον τοῦ δωματίου καὶ τῆς οἰκίας μου βοῶντες καὶ ἀλαλάζοντες ὅτι

θὰ φονεύσωσιν ἀνθρώπους, διασχορπισθέντες μετ' ὀλίγον ἀνά τὸ χωρίον μετὰ τῶν κάτω ἀναμενόντων. αὐτοὺς Βουλγάρων, πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ ἀναίρεσιν τοῦ κατ' αὐτοὺς ἀπαγωγέως τῆς συγγενοῦς των.

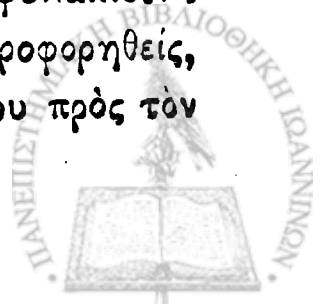
Τὰ δὲ καθ' ὅλην τὴν νύκτα τῆς 23 πρὸς τὴν 24 Ἀπριλίου ὑπὸ τῶν ἰδίων λαβόντα ἀνά τὴν κωμόπολιν ταύτην χώραν, τὰς, ἡγουμένου τοῦ ἐνταῦθα Σταθμάρχου, εἰσπηδήσεις ἐκ τῶν τοίχων εἰς τὰς οἰκίας τῶν κοιμωμένων πολιτῶν, τὰς διαρρήξεις τῶν θυρῶν ὅσας ἐξεβίασαν, τὰς ἀναμοχλεύσεις τῶν περισσοτέρων οἰκιῶν τῆς κωμοπόλεως μηδὲ τῶν ἀποπάτων αὐτῶν ἐξαιρουμένων, ὅπως ἀνακαλύψωσι τοὺς κρυπτομένους μελλονόμενους, ἐξ οὗ ὁ πανικός εἶχε διαδοθῆ εἰς ὅλην τὴν κωμόπολιν, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα δὲν εἶναι ἐμὸν ἔργον νὰ ἐξιστορήσω ἐνταῦθα. Τοῦτο μόνον προστίθημι ἐγὼ ὅτι ἡ τάξις καὶ ἡ ἡσυχία τῆς χώρας ταύτης σπουδαίως εἶχε διασαλευθῆ καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην τῆς 23 Ἀπριλίου, τῶν συνοίκων ὀθωμανῶν ἐκπλησσομένων ἐπὶ τοῖς τελουμένοις ἐν μέσῃ νυκτί, καὶ ὅτι, ἐὰν δὲν ἔρρευσεν αἷμα κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν βουλγαρικῶν τούτων βανδαλισμῶν, τοῦτο ὀφείλεται μὲν ἴσως καὶ εἰς ἐμέ, προνοήσαντα περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ μὴ ἐπιτρέψαντα τὴν ἄμεσον τέλεσιν τοῦ Γάμου, ἀλλ' ἰδίᾳ εἰς τὴν σύνεσιν καὶ τὸ φιλήσυχον τῶν συγγενῶν τοῦ νέου.

Ἐν τούτοις εἶναι τετάρτη ἡμέρα σήμερον, ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένοντο, καὶ τὰ πάθη τῶν ἀδελφῶν Εὐαγγέλου ἢ Βουλγάρων εἰσέτι δὲν κατηνύσθησαν, ἐνώπιον τοῦ κ. Δημάρχου Νέσσωνος ἀνασυράντων χθὲς ρεβόλβερ, ὅπως φονεύσωσι συγγενεῖς τοῦ ἀπαγωγέως, καὶ ἀπειλούντων ὅτι θὰ θύσωσι καὶ θὰ ἀπολέσωσιν ἅμα τῇ εἰς τὰ ἴδια ἐπανόδῳ τοῦ ἀπαγωγέως. Ἐξ ὅλων τούτων καθίσταται πρόδηλον, Κύριε Νομάρχα, ὅτι αἱ συνέπειαι τοῦ οὐπω λήξαντος τούτου δράματος θὰ ὦσιν οἰκτραὶ διὰ τὸν ἀτυχῆ τοῦτον τόπον. Καὶ ἰδοὺ διατί ἐθεώρησα καθῆκόν μου νὰ ἀναφέρω τὰ γενόμενα πρὸς ὑμᾶς, νῦν ὅτε παρῆλθεν εὐτυχῶς ἄνευ αἱματοχυσίας ἢ πρώτη πρᾶξις τοῦ δράματος, καὶ σὺνάμα παρα-

καλέσω ὑμᾶς ἵνα ἐπειγόντως ποιήσητε γνωστήν τὴν κατάστασιν ταύτην εἰς τε τὴν Εἰσαγγελικὴν Ἀρχὴν καὶ τὴν Μοιραρχίαν Λαρίσσης, ὅπως ἐκείνη μὲν ἐνεργήσῃ πᾶν τὸ ἐπ' αὐτῇ πρὸς καταστολὴν τῆς ἐξαγριώσεως τῶν διαταραξάντων τὴν ἡσυχίαν τοῦ τόπου ἐνταῦθα, αὕτη δὲ προνοήσῃ περὶ ἐνισχύσεως τοῦ ἐνταῦθα σταθμοῦ, καθόσον πλέον ἢ βέβαιον εἶναι ὅτι θὰ αἵματοκυλισθῇ ὁ τόπος μὲ τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἀπαγωγέως, εἴτε ἐπιτυχάνοντος εἴτε μὴ τοῦ σκοποῦ του κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀγνώστου διομονῆς του.

Τὸ διὰ τοῦ ἀνωτέρω ἐγγράφου μου ἐξιστορούμενον γεγονός, τὸ ἀποδείξαν ὅτι αἱ ἐν τῷ συνταγματικῷ χάρτι ἀναγραφόμεναι ἐλευθερίαι περὶ οἰκογενειακοῦ ἀσύλου, καὶ τοῦ ἀπαραβιάστου αὐτοῦ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, εἶναι ἀτυχῶς φενάκη φρικτῆ, καὶ ἀτιμωρητεὶ δύναται νὰ ποδοπατῇ αὐτὰς καὶ αὐτὸς ὁ χυδαιότερος στρατιώτης, εἰς τί φρονεῖτε, ἀναγνώσταί μου, ὅτι συνετέλεσεν; Ἡ εὐθυτέρα βεβαίως ὁδὸς ἦτο νὰ μὴ ἐλαμβάνετο οὐδόλως ὑπ' ὄψιν τὸ ἐγγραφόν μου τοῦτο, ἀφοῦ οὔτε ὁ στρατιωτικὸς σταθμὸς ἐνισχύθη, ὡς ἔλεγον, οὔτε ἄλλο τι προληπτικὸν τῆς κατευνάσεως τῶν πνευμάτων παρὰ τῶν ἀρμοδίων ἐλήφθη. Ἀλλὰ μὴ ὑπολαβέτω τις ὅτι ἐτιμωρήθη δι' ἀπλῆς καὶ ἐπιτιμῆσεως παρὰ τῆς Ἀρχῆς του ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν μαινομένων ἐκείνων Βουλγάρων τεθεὶς ἀληθῆς Βασιβοζοῦχος Σταθμάρχης, ὁ πρῶτος εἰσπηδῶν εἰς τὰς οἰκίας τῶν κοιμωμένων πολιτῶν καὶ ἀνερευνῶν τὰ πάντα πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν ἀμοιβαίως ἀπαχθέντων ἐραστῶν. Οὐδέτερον τούτων ἐγένετο. Ἴδου ἡ ἐνέργεια τοῦ ἐγγράφου μου, ἡ ἀπροσδόκητος. Μετὰ πάροδον ἰκανῶν ἡμερῶν ἐγένοντο ἀνακρίσεις, καὶ ἐπειδὴ, εἶπον, ἐξ αὐτῶν ἀπεδεικνύετο ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος ἐξυβρίζετο κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην νύκτα τῆς 23 Ἀπριλίου ὑπὸ Βουλγάρων, εἰσῆχθησαν οὗτοι εἰς δίκην καὶ κατεδικάσθησαν ἐρήμην εἰς φυλάκισιν! Ἐπόμενον ἦτο, τὸ παράδοξον τοῦτο ἀποτέλεσμα πληροφορηθεὶς, νὰ σπεύσω εἰς διαβίβασιν τοῦ ἀκολούθου ἐγγράφου μου πρὸς τὸν κ. Εἰσαγγελέα.

Π Ρ Ο Σ

τὸν κ. παρὰ Πρωτοδικαίς Εἰσαγγελέα Λαρίσσης

Ἐπληροφορήθην μετὰ λύπης ὅτι τὸ ὑπ' ἀριθ. 75 καὶ ἀπὸ 27 Ἀπριλίου, ἐ. ἐ., πρὸς τὸν κ. Νομάρχην Λαρίσσης διαβιβασθὲν ἔγγραφόν μου, ἐγένετο ἀφετηρία εἰσαγωγῆς εἰς δίκην καὶ καταδίκην ἱκανῶν ἀνθρώπων, κατοίκων Μεγάλου Κεσερλί τοῦ Δήμου Νέσσωνος.

Ἐπειδὴ τὸ ἔγγραφόν μου ἐκεῖνο προδήλως παρεξηγήθη ἐλλεινῶς, ὡς ἐξάγεται καὶ ἐξ ὅλου μὲν τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ, ἀλλ' ἰδίᾳ ἐκ τοῦ ἐπιλόγου τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐγγράφου μου.

Ἐπειδὴ ἐγώ, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ τοῦ ἰδίου τούτου ἐγγράφου μου, οὐδένα τῶν εἰς δίκην εἰσαχθέντων καὶ καταδικασθέντων οὔτε ἐμήνυσα ἐπὶ ἐξυβρίσει, οὔτε τὴν τιμωρίαν οὐδενὸς διὰ τοῦτο ἀπήτησα, καθόσον οὐδεὶς ἐπλημμέλησεν εἰς ἐμέ κατὰ τοῦτο.

Ἐπειδὴ ἄλλως τε, ὡς ἐκ τοῦ ἀξιώματός μου, ὀφείλω νὰ συγχωρῶ τοῖς εἰς ἐμέ ἀμαρτάνουσι, καὶ ὑπὸ τὰ ὄμματα ὀλοκλήρου κειωνίας, ἐὰν οὗτοι ἀμαρτάνωσι.

Διὰ ταῦτα ἐκλιπαρῶ ὑμᾶς θερμῶς, Κύριε Εἰσαγγελεῦ, ἵνα, ὅποταν ἐπιστῇ ἡ ὥρα τῆς κατ' ἀντιμωλίαν ἀναθεωρήσεως τῆς γενομένης διαδικασίας τῶν δι' ἐμέ καταδικασθέντων ἐρημοδίκως ἀτόμων, προτείνητε ἐκ μέρους μου πρὸς τὰ μέλη τοῦ δικασοντος Σεβαστοῦ δικαστηρίου, εἶγε ἐννοεῖται ἔχω ἐκ τοῦ Νόμου τὸ τοιοῦτον δικαίωμα, τὴν ἀθώωσιν πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν καταδικασθέντων, μηδ' αὐτοῦ τοῦ κατὰ τοῦ στήθους μου πρατείναντος τὸ περίστροφόν του ἐξαιρουμένου.

Ἐν Ἀμπελακίαις, τῇ 18 Ἰουνίου 1890.

Τὸν ὄπηρεσιακὸν τοῦτον λαβύρινθον, ὅστις δικαιούται νὰ δαιωνισθῇ τοῖς μεθ' ἡμᾶς πρὸς χαρακτηρισμὸν τοῦ πῶς διοικούμεθα, μόνοι ἡμεῖς ἴσως ὁμολογοῦμεν τὴν ἀνικανότητα ἡμῶν νὰ ἐννοήσωμεν. Καὶ ἐγνωρίζομεν μὲν ἄχρι τοῦδε ἐκ πείρας πικρᾶς ὅτι σκοπὸς τοῦ νομοθετήσαντος τὰ τῶν Μονῶν ὅπως νῦν διακυβερνῶνται ἦτο ὁ τούτων ἐξαφνισμὸς καὶ ἡ ἐξόντωσις. Ἀλλ' ἐν ὅσῳ τέλος πάντων ἰσχύουσιν αἱ περὶ αὐτῶν διατάξεις, δὲν ἐπιτρέπεται φρονοῦμεν εἰς οὐδεμίαν Ἀρχὴν νὰ μὴ λαμβάνη ὑπ' ὄψιν τὰ ἀναμφήριστα δίκαια τῶν ἀδικουμένων.

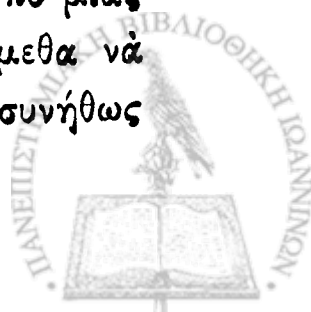
Διὰ ταῦτα παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, Κύριε Νομάρχα, νὰ ἐνεργήσητε ὡς τάχα τὰ δέοντα, ἀπονέμοντες μὲν δικαιοσύνην τοῖς ὑφ' ἡμᾶς σκληρῶς ταλαιπωρουμένοις Μοναχοῖς, αἴροντες δὲ καὶ τὴν τόσον γελοῖαν ἀποβαίνουσαν κατάσχεσιν τοῦ κ. Ταμίου Ἀγυιᾶς.

Ἐν Μεγάλῳ Κεσερλί, τῇ 27 Ὀκτωβρίου. 1891.

ΤΑ ΤΕΜΠΗ

Τῶν περιωνύμων Τεμπῶν κειμένων ἐν τῷ ὀμφαλῷ οὕτως εἰπεῖν τῆς ἐπισκοπικῆς ἡμῶν περιφερείας, εὐλογον ἡγούμεθα νὰ χαράξωμεν δι' αὐτὰ τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς μας ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ.

Τὰ Τέμπη, ἐὰν εἴπωμεν ὅτι διήλθομεν αὐτὰ ὡς ἐκ τῆς ἡμετέρας ὑπηρεσίας τοῦλάχιστον πεντηκοντάκις ἄχρι τοῦδε, βεβαίως δὲν λέγομεν ὑπερβολὴν. Καὶ ὅμως καὶ τετράκις τοῦ ἔτους καὶ εἰς οἰανδήποτε ἐποχὴν ἂν διερχώμεθα αὐτά, συμβαίνει ἐν ἡμῖν ἀνεξήγητον τι φαινόμενον. Καταλαμβανόμεθα ὑπὸ μιᾶς εὐθύμου ψυχικῆς καταστάσεως τοιαύτης, ὥστε τερπόμεθα νὰ παραταθῇ ἡ τούτων διέλασις καὶ εἰς τὸ διπλάσιον τοῦ συνήθως ἀπαιτουμένου χρόνου.

Τέμπη λέγονται ἡ μεταξὺ Ὀλύμπου καὶ Ὀσσης στενὴ καὶ περπνοτάτη κοιλάς τῆς Θεσσαλίας, δι' ἧς διέρχεται ὁ Πηνειὸς ποταμὸς, ἐκβάλλων εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον παρα τὸ Τσάγεζι. Ἡ εἴσοδος εἰς αὐτὰ διὰ τὸν μεσογειῶς ἐπισκεπτόμενον τὰ Τέμπη ἄρχεται κυρίως ἀπὸ τῆς ὀλίγον κατωτέρω τοῦ χωρίου Μπαμπᾶ θέσεως, τῆς ὀνομαζομένης «χάνι τῆς κοκόνας» διαρκεῖ δὲ ἡ ὁδοιπορία τῆς φοβερᾶς ταύτης χαράδρας διὰ τὸν ἔφιππον ἐπισκέπτην περὶ τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν, μέχρι τῆς εἰς τὸ ἀντίθετον ἄκρον πρὸς τὴν ἔξοδον σταθμεύσεως, ὅπου ὑπάρχει ἀπὸ τῆς καταλήψεως μικρὸν παράπηγμα καφφενειδίου τινὸς πρὸς τὴν γέφυραν, καὶ ἐκ μὲν τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Κισσάβου ἀναβλύζει ποταμὸς ὀλόκληρος ψυχροῦ καὶ διαυγεστάτου ὕδατος, διερχομένου κάτωθεν μικρᾶς τινος γεφύρας καὶ πρὸς τὸν ὀλίγα βήματα ἀπέχοντα Πηνειὸν χυνομένου, αἱ σκιαὶ δὲ τῶν πυκνότερον ἐκεῖ ὑπαρχουσῶν ὑψικαρήνων πλατάνων εἶναι ἀμφιλαφέσταται. Ὅτι τὰ δύο ταῦτα μεγάλα Θεσσαλικά ὄρη, ὁ Ὀλυμπος καὶ Κίσαβος, ἦσαν ποτε ἠνωμένα, ἀποχωρισθέντα βραδύτερον ἐκ σεισμοῦ, ὅπως δώσωσι διέξοδον τῷ διὰ μέσου αὐτῶν διερχομένῳ ποταμῷ, τοῦτο ἄλλοις ἀνήκει νὰ ἐξετάσωσιν. Ἡμεῖς παρατηροῦμεν μόνον ὅτι ὁ τὰ Τέμπη ἐπισκεπτόμενος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ αἰσθανθῇ μεγάλην τινὰ ἰδιοτροπίαν τῆς φύσεως. Ἀφ' ἑνὸς τὰ εἰς δυσθεώρητον ὕψος σχεδὸν καθέτως καὶ οἶνει διὰ πρίονος ἐνιαχοῦ κεκομμένα, καὶ ὀλίγα μόνον βήματα ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων, ἀδελφὰ ὄρη Ὀλυμπος καὶ Ὀσσα, ἀφ' ἑτέρου τὰ πρὸς τὰ κράσπεδα τοῦ Ὀλύμπου ἠρέμα κυλινδούμενα ὀφιοειδῶς θολὰ ὕδατα τοῦ Πηνειοῦ, ἐξ ἄλλου τὸ ἐκτυλισσόμενον περπνότατον θέαμα ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν παροχθίων μερῶν, μετὰ τῆς παρατηρουμένης ἀνωφερείας καὶ κατωφερείας τῆς ἐπὶ τῆς Κισσαβείου πλευρᾶς ἀγούσης ὁδοῦ, ἡ καταπληκτικὴ ἀντίθεσις, ἡ ὑποπίπτουσα εἰς τὰς αἰσθήσεις, μεταξὺ βράχων κρημνωδεστάτων καὶ ἀποτόμων ἀφ' ἑνός, καὶ ζωηρᾶς ἐπ' αὐτῶν καὶ ἐκτάκτου βλαστήσεως ἀφ' ἑτέρου, ἡ παρατεταμένη καὶ αὐτόματος ὑπαρξίς πλατάνων προαιωνίων παρὰ τὴν πρὸς τὸν Κίσαβον ὄχθην τοῦ ποταμοῦ,

τὰ ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαράδρας ταύτης ἀπὸ τῶν κρασπέδων τοῦ Κισσάβου ἀναβλύζοντα πολλὰ καὶ διαυγέστατα ὕδατα, ἢ ἐνταῦθα μόνον δαψιλῶς φουμένη μυρσίνη καὶ τὰ ἐπὶ τῶν πλατάνων αἰωρούμενα συμπλέγματα τῶν αἰγοκλημάτων, ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ καθιστῶσι τὰ Τέμπη ὄχι μόνον μεγαλοπρεπέστατα, ἀλλὰ καὶ ἀξιοθέατα καὶ λίαν εὐφρόσυνα παντὶ ἐπισκέπτῃ. Εἷς τι σημεῖον μάλιστα αὐτῶν, ἐκεῖ ὅπου ὁ μὲν ἀναβάτης ὁδοιπορεῖ ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας πάσης τῆς ὁδοῦ ἀνωφερείας, κάτω δὲ πρὸς τὰ κράσπεδα τοῦ Ὀλύμπου ὁ ἐργαζόμενος ἄνθρωπος φαίνεται ὡς παιδίον μικροσκοπικώτατον, ἢ στάσις τῶν ἀποσχισθέντων ὁρέων εἶναι τόσον ἀπειλητική, ὥστε μετὰ τῆς θαυματομένης μεγαλοπρεπείας αὐτῶν γεννᾶται τῷ θεωμένῳ καὶ φόβος τις ἀκούσιος. Καὶ εἰς τὴν θέσιν ταύτην πάντως θὰ ἴστατο ὁ δημῶδης ἐκεῖνος ποιητής, ὅστις συνέθεσε τὸ γνωστὸν τοῖς πᾶσιν ᾄσμα, «ὁ Ὀλυμπος καὶ ὁ Κίσσαβος τα δὴ βουνὰ μαλλόνουν.» Πρὸς τὸ τέρμα δὲ τῆς ἐξόδου ἐκ τῶν Τεμπῶν, ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου, ὑπάρχει ἐντὸς λελοξευμένης πέτρας Ναίσκος τις, τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς, ἐν ᾧ συνέρχονται κατ' ἔτος τῇ 26 Ἰουλίου πλεῖστοι ἐκ Ῥαψάνης, εἰς ἣν ἀνήκει, προσκυνηταί, διημερεύοντες ἐκεῖ ἐν μουσικοῖς ὄργανοις καὶ εὐωχίαις. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι οἱ πρὸ Χριστοῦ πρόγονοι ἡμῶν ἐκ τῶν Τεμπῶν τούτων ἐνεπνεύσθησαν καὶ ὠρίσαντο ὡς τόπον τῆς κατοικίας τῶν Θεῶν αὐτῶν τὸν ὑψαύχενον Ὀλυμπον.

Ἐν Μεγάλῳ Κεσερλί, τῇ 18 Δεκεμβρίου, 1894.

ΟΜΙΛΙΑ

Ῥηθεῖσα ἐν Ῥαψάνῃ τῇ 15 Αὐγούστου 1892.

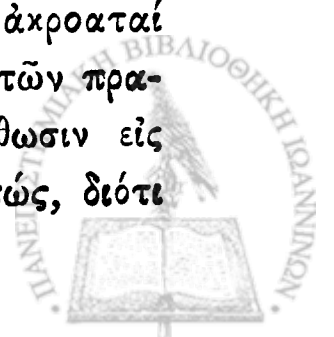
Ἀλάνθαστον ἀξίωμα, Χριστιανοί μου, εἶναι τὸ ἐξῆς. Κατόπιν μεταρρυθμίσεως εἴτε πολιτικῆς εἴτε θρησκευτικῆς, ἀναγ-

τὴν πρὸ τοῦ εὐτυχοῦς τούτου γεγονότος ἐπανάστασίν μας εἰς τὰ 78, διότι δὲν ἐπράξαμεν ὡς ἔδει τότε τὸ καθήκον μας. Τί παθόντες λοιπόν, ἀφοῦ ἡμεῖς δὲν ἐπανεστατήσαμεν τότε σπουδαίως κατὰ τῆς τότε ἐξουσίας μας, ἀφοῦ ἡμεῖς δὲν ἐκηρύξαμεν τότε τὸν πόλεμον κατὰ τε τῆς θρησκείας ἡμῶν καὶ τῶν ἐνταλμάτων αὐτῆς, τί παθόντες, λέγω, ὑπερέβημεν ὡς πρὸς τὴν διαφθορὰν πάντας ἐκείνους τοὺς λαοὺς, ὅσοι εὐρέθησαν μὲν εἰς τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα, ἀλλὰ συνεπεία ἀγώνων καὶ πολέμων πολυετῶν; Διατί ἄρα γε ἀμέσως ἀπὸ τὰ 1881 καὶ ἐντεῦθεν, τὰ μὲν ἦθη ἐνγένει τῶν κατὰ τόπους Χριστιανῶν μας ἐξηχρειώθησαν, ἡ ὁμόνοια καὶ ἡ ἀδελφικὴ συμβίωσις τῶν κατὰ χωρία κοινοτήτων ἐξηφανίσθησαν, ἡ εὐπείθεια καὶ ὁ πρὸς τοὺς Νόμους σεβασμὸς ἐχαλαρώθησαν, αὐτὴ δὲ αὕτη ἡ θρησκεία καὶ τὰ ἱερά αὐτῆς πολυειδῶς ἐχλευάσθησαν καὶ περιυβρίσθησαν; Ἐγκεῖται ἄρα γε τοῦτο εἰς τὴν φύσιν τοῦ Πολιτεύματος, ὑφ' ὃ νῦν διακυβερνώμεθα, ἢ μήπως εἶναι προῖόν ἐλεεινῆς μόνου τοῦ Ἑλλήνου ἰδότητος; Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος καιροῦ νὰ φιλοσοφήσῃ τις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω δύο ἡμῶν ἐρωτήσεων· ἡμεῖς, εἰπόντες, ὅσα εἵπομεν, ἠθελήσαμεν νὰ σᾶς ὑπομνήσωμεν σήμερον, ἔστω καὶ ἐν τοιαύτῃ ἡμέρᾳ πανηγυρικῇ, μόνον τὸ ἐξῆς. Τὸν δρόμον τῆς ὑποδουλώσεως πορευόμενον πορεύεται δυστυχῶς τὸ ἡμέτερον ἔθνος, ἐὰν θελήσῃ τὴν τοιαύτην αὐτοῦ πορείαν νὰ παρατείνῃ ἐπὶ ἡμισυν εἰσέτι αἰῶνα. Εὐχομαι νὰ διαψευσθῶ πανηγυρικώτατα, ἀλλὰ τὰ ἔθνη, Χριστιανοί μου, δὲν δύνανται νὰ ὑπάρξωσιν ἐπὶ τῆς γῆς, πολλῶ δὲ μᾶλλον καὶ νὰ μεγαλουργήσωσι προαγόμενα, ἀνευ ἠθικῆς καὶ θρησκείας. Ἐὰν ἡ θρησκεία ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν πραγμάτων, ἅτινα κεῖνται εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνθρώπου διὰ νὰ καταστρέψωσι, θὰ ἦτο αὕτη πλέον ἢ ἅπαξ κατεστραμμένη πρὸ καιροῦ, θὰ ἦτο κατεστραμμένη καὶ ὑπὸ τῶν Γάλλων τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Ἀλλὰ δὲν ἔχει οὕτω, ἀχροαταί μου. Καί, ὅπως οἱ Γάλλοι, μετὰ τὸ ἀπονενοημένον αὐτῶν πραξικόπημα ἐκεῖνο, ἀμέσως ἐξηναγκάσθησαν νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὸ πρὸ τῆς ἐπαναστασεῶς των θρησκευτικὸν καθεστῶς, διότι

εύρέθησαν ἀπέναντι χάους, τοιουτοτρόπως καὶ ἡμεῖς, Χριστιανοί μου, ἄς ἐπανέλθωμεν οἱ πάντες ὡς τάχιστα καὶ ἀπὸ σήμερον εἰς τὴν πρώτην ἡμῶν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀρετῆς, διότι πικρὰ μεταμέλεια ἀναμένει ἡμᾶς. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ε Π Ι

τῆ τελετῆ τῆς 25 Μαρτίου.

Πανηγυρικῶς μνημονεύομεν σήμερον, Χριστιανοί μου, καὶ αὐθις τῆς ἐβδομηκοστῆς δευτέρας ἐπετηρίδος τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος, ἀποτέλεσμα τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν ἡ ἀνεξαρνησία τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.

Ἀλλὰ ὁποία ἀντίθεσις φρονημάτων καὶ ἔργων μεταξὺ τῶν αἰοιδίμων ἐκείνων προγόνων μας τῆς γενεᾶς τοῦ 21, καὶ ἡμῶν τῶν ἀπογόνων αὐτῶν τῆς παρούσης γενεᾶς! Ἐκεῖνοι ἐφρόνουν ὅτι ἐλευθερία θὰ εἴπη πίστις εἰς Χριστόν, θεοσέβεια· καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ξεύρετε καὶ ἐμεγαλουργήσαν. Ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι ἐλευθερία θὰ εἴπη ἀπιστία, ἀσέβεια· ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο ἄς ἡμεθα πλέον ἢ βέβαιοι ὅτι οὐδέποτε πλέον θὰ μεγαλουργήσωμεν. Ἐκεῖνοι ἐφρόνουν ὅτι σκοπὸς τῆς ἐλευθερίας εἶναι, ὡς καὶ πρέπει νὰ ᾔηται, τὸ κοινὸν συμφέρον. Ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι σκοπὸς τῆς ἐλευθερίας εἶναι τὸ ἀτομικὸν συμφέρον. Ἐκεῖνοι ἐφρόνουν ὅτι ἐλευθερία θὰ εἴπη εὐπείθεια καὶ ὑπακοή εἰς τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς Νόμους τῆς Πολιτείας. Ἡμεῖς φρονοῦμεν καὶ ἐργαζόμεθα πρὸς ποδοπάτησιν παντὸς Νόμου.

Τίς ἐκ τῶν δύο γενεῶν ἐφρόνει ὀρθῶς καὶ εἰργάζεται ἐτι ὀρθότερον, νομίζομεν ὅτι δὲν εἶναι μακρὰν ὁ χρόνος, ὅστις θὰ τὸ ἀποδείξῃ.

Εἶπωμεν ἐν τούτοις, Χριστιανοί μου, κατὰ καθήκον ἱερὸν τὸ
«Αἰωνία ἡ μνήμη τῶν εὐσεβεστάτων ἡμῶν προγόνων, αἰωνία
ἡ μνήμη, αἰωνία αὐτῶν ἡ μνήμη.»

Ἐν μεγάλῳ Κεσερλί 1893.

Ο Μ Ι Λ Ι Α

Ῥηθεῖσα ἐν Ῥαψάνῃ τῇ 18 Ἰουλίου 1893.

«Ἔθνος τὸ ἐποῖον παύσει τοῦ νὰ ἔχη θρησκείαν, εἶναι ἀνά-
ξιον νὰ διατηρήσῃ τὴν αὐτονομίαν αὐτοῦ,» λέγει κάπου ὁ σοφὸς
παρ' ἡμῖν ἱστοριογράφος Παπαρρηγόπουλος. Εἶναι τοῦτο ἀξίωμα
ἀλάνθαστον, ἐξαγόμενον ἐκ τῆς καθόλου ἱστορίας τῆς ἀνθρωπό-
τητος. Τὸ ἀλάνθαστον δὲ τοῦτο ἀξίωμα ἐπέπρωτο νὰ ἐπικυ-
ρώσῃ, ὡς γνωρίζετε, καὶ ἡ ἱστορία τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, εὐσεβεῖς
Χριστιανοί μου. Τὸ ἐπεκύρωσε πρὸ Χριστοῦ, ὑποδουλωθὲν ὑπὸ τὴν
Ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν, ἵνα μὴ ἀναφέρω καὶ ἐκείνην τὴν Μακε-
δονικὴν, ἅμα ἤρξατο νὰ ἀπομακρύνηται ἀπὸ τὰ παραγγέλματα
τῆς θρησκείας, ἔστω καὶ εἰδωλολατρικῆς, τὸ ἐπεκύρωσε καὶ
μετὰ Χριστόν, ὑποδουλωθὲν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν, ἅμα
ἤρξατο νὰ ἀπομακρύνηται ἀπὸ τὰ παραγγέλματα τοῦ Εὐαγγε-
λίου. Νὰ εἶπω νῦν ὅτι ὑπάρχει φόβος μήπως τὸ ἐπικυρώσῃ καὶ
τρίτην φορὰν; Δὲν ἀπέχω φρονῶ πολὺ ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, ἐὰν
μὲ πόνον πολὺν τῆς ψυχῆς μου σᾶς εἶπω ἀπὸ τοῦ τόπου τούτου
τῆς ἀληθείας ὅτι ἐκεῖ δυστυχῶς βαίνομεν, Χριστιανοί μου. Καί
πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ βαίνωμεν πρὸς τὴν ὑποδούλωσιν, ἀφοῦ
κατήντησε νὰ πιστεύωμεν ὅτι ἐλευθερία θὰ εἴπῃ ἀθεΐα; Πῶς
εἶναι δυνατόν νὰ μὴ βαίνωμεν πρὸς τὴν ὑποδούλωσιν, ἀφοῦ κα-
τήντησε νὰ φρονῶμεν ὅτι τὰ πάντα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶναι
ὕλη, καὶ οὐδεμία ἰδέα ὑπερκόσμιος εἶναι ἀληθῆς καὶ πραγμα-

τική; Καὶ ὁμῶς, Χριστιανοί μου, ἐὰν εἶχεν οὕτω, οὐδὲ ἴχνος Χριστιανισμοῦ θὰ ὑπῆρχεν ἤδη ἐν Ἰταλία, ἀφοῦ κατὰ τὸν ἐνενατον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα, ἡ ἀκολασία τῶν ἡθῶν καὶ ἡ πρὸς τὸ θεῖον ἀσέβεια τῶν τότε Ἰταλῶν, εἶχε φθάσει εἰς τὸ ἀπροχώρητον. Πρέπει νὰ ξεύρετε ὅτι αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις, δύνανται μὲν πρὸς καιρὸν μόνον νὰ ἐπισκοτισθῶσιν εἴτε ἐν ἀτόμῳ, εἴτε ἐν κοινωνίᾳ, εἴτε καὶ ἐν ὀλοκλήρῳ ἔθνει τινί, ἀλλὰ οὐδέποτε αὗται θὰ ἐκλείψωσι καὶ ἀπὸ τῆς ἀνθρωπότητος· διότι εἶναι ἔμφυτοι εἰς τὸν ἄνθρωπον. Τούτου πανθομολογουμένου ὑπάρχοντος, ποίαν ἐρωτῶ ὑπηρεσίαν προσφέρουσιν εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐλαφρῶ τῷ νοῖ τολμῶσι νὰ κηρύττωσι διαζύγιον μεταξὺ Χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ; Ὅτι οἱ λεγόμενοι οὗτοι πατριῶται οὐκ οἶδασι τί λαλοῦσι, δὲν ἔχω φρονῶ ἀνάγκην λόγων διὰ νὰ σᾶς πείσω. Πατριωτισμὸς καὶ καθῆκον, εἶναι λέξεις κεναὶ σημασίας, ἄνευ ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς. Στρατὸς ἄνευ θρησκευτικῶν πεποιθήσεων, ναύτης ἄνευ θρησκευτικότητος, εἶναι ἀσθενέστατα τοῦ ἔθνους προπύργια· «ἀνθρώπινον ὄν, στερούμενον θρησκευτικοῦ συναισθήματος, εἶναι ἀπεχθὲς κτῆνος» λέγει καὶ τις τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος σοφὸς Εὐρωπαῖος.

Διὰ ταῦτα ἐστὲ σεῖς Χριστιανοί μου, ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν ἀγιωτάτην θρησκείαν τῶν πατέρων σας. Ἀγαπᾶτε τὴν ἀγιωτάτην τοῦ Χριστοῦ πίστιν, διότι μόνη αὕτη εἶναι ἐκείνη, ἣτις καὶ τὸν ἔθνισμὸν μας διετήρησε καὶ τὴν ἐλευθερίαν μας μᾶς ἐδώρησε. Γνωρίζω ποίαν ἐρμηνείαν τῆς ἐλευθερίας σᾶς ἔδωκαν πολλοὶ καλοθεληταὶ τοῦ ἀτυχοῦς ἡμῶν ἔθνους ἀπὸ τοῦ 1881 καὶ ἐντεῦθεν. Ἀλλὰ σεῖς, Χριστιανοί μου, μὴ τοὺς ἀκούετε, ἐὰν θέλητε τὸ καλὸν τὸ ἀτομικὸν σας, ἐὰν θέλητε τὸ καλὸν τοῦ ἔθνους σας. Σεῖς ἐφαρμόζετε τὴν ἐλευθερίαν ἐν τῇ εὐσεβείᾳ, ἐν τῇ πειθαρχίᾳ ὑμῶν εἰς τοὺς Νόμους, ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπῃ, ἐν τῇ τηρήσει τῶν ἠθικῶν τῆς θρησκευτικῆς παραγγελμάτων· διότι «ἐλευθερία χωρὶς ἀρετὴν δὲν δύναται ἐπὶ πολὺ νὰ σταθῇ», λέγει πάνυ σοφῶς καὶ ὁ ἡμέτερος Κοραῆς.

Τὰ ὀλίγας ταύτας ὑποθήκας ἐθεώρησα καθῆκόν μου ποιμαν-

τορικὸν νὰ ὑποθηκεύσω σήμερον εἰς τὰς καρδίας σας ἐν εἰδεί-
ἀποχαιρετητηρίων λόγων ἐπὶ τῷ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀποχωρι-
σμῷ ἡμῶν, εὐχόμενος τῷ Ὑψίστῳ ὅπως με καταξιώσῃ νὰ ἐπα-
νίδω ὑμᾶς μετὰ ἐτησίαν ἐν Ἀθήναις διαμονὴν καὶ αὔθις ὑγιαί-
νοντας καὶ προκόπτοντας ἐν ἔργοις καλοῖς. Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ
εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

ΟΛΙΓΑΙ ΛΕΞΕΙΣ

**Λεχθεῖσαι τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα τοῦ 1894 ἐν Τρικ-
κάλοις, ἐπὶ τῷ γενομένῳ σεισμῷ τῇ ἐσπέρᾳ τῆς Μ.
Παρασκευῆς.**

Ὅτε πρὸ χιλίων ὀκτακοσίων ἐξήκοντα ἐτῶν ὁ ἀρχηγὸς τῆς
ἡμετέρας θρησκείας καὶ πίστεως κατεβιβάζετο ἀπὸ τοῦ σταυροῦ,
διὰ νὰ τεθῆ εἰς τὸν τάφον, καὶ τότε, ὡς χθὲς ἐσπέρας, εἶχε γίνε-
σεισμὸς μέγας, ἀποτέλεσμα τοῦ ὁποίου ἦτο τὸ μὲν καταπέτα-
σμα τοῦ Ναοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ νὰ διαρραγῆ εἰς δύο ἀπὸ ἄνω-
θεν ἕως κάτω, τὰ δὲ μνημεῖα νὰ ἀνεωγῶσι.

Καὶ τότε μὲν τὰ θεμέλια τῆς γῆς συνεταράχθησαν, διότι ἐδέ-
χετο ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς αὐτὸν τὸν ποιητὴν καὶ δημιουργόν
της. Ἀλλὰ διατί ἄρα γε ἐσειέσθη ἡ γῆ ὑπὸ τοὺς πόδας μας καὶ
χθὲς ἐσπέρας, ἐν ᾧ χρόνῳ ἐλατρεύομεν τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, περὶ
τὸν Ἐπιτάφιον αὐτοῦ συνωστιζόμενοι; Ἦτο ἄρα γε τοῦτο ἀνα-
μνηστικὴ ἔνδειξις τοῦ φόβου καὶ τοῦ τρόμου, ὑφ' οὗ κατελήφθη
τότε καὶ αὐτὴ ἡ ἀψυχὸς φύσις ἐπὶ τῷ ἐπωδύνῳ θανάτῳ τοῦ
Δημιουργοῦ αὐτῆς, ἢ μήπως ἦτο οἴονεὶ διαμαρτύρησις τοῦ
Θείου κατὰ τῆς σχολιαῆς ἡμῶν διαγωγῆς καὶ πολιτείας;

Τὸν λόγον τῆς κλονισθείσης σφοδρῶς ὑπὸ τοὺς πόδας μας
γῆς χθὲς ἐσπέρας, εὐρίσκομεν, ἐὰν καὶ στιγμιαίως μόνον ἀνα-
λογισθῶμεν ὁτιῶς μὲν ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς.

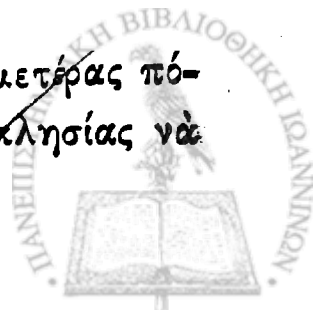
πῶς δὲ ἡμεῖς διερχόμεθα τὰς βραχείας ἡμέρας τοῦ βίου μας. Καὶ πῶς νὰ μὴ σείηται ἡ γῆ ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν ἀφοῦ ὡς μὲν Κράτος ἐχρεωκοπήσαμεν εἰς διάστημα ἡμισείας μόνον ἑκατονταετηρίδος, ἀφ' οὗ χρόνου οἱ αἰοίδιμοι πρόγονοι ἡμῶν ἐκληροδότησαν ἡμῖν τὴν πατρίδα αὐτόνομον καὶ ἐλευθέραν, ὡς δὲ Ἐκκλησία ἀπεμακρύνθημεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ, ὡς Ἔθνος δὲ ἐχωρήσαμεν εἰς τὴν ποδοπάτησιν παντὸς κοινωνικοῦ καὶ ἀστυκοῦ θεσμοῦ; Πῶς νὰ μὴ σείηται ἡ γῆ ὑπὸ τοὺς πόδας μας, ἀφοῦ κατήντησε νὰ φθάσωμεν εἰς μίαν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ μὲν ἀρετὴ καὶ ἡ πιστὴ τοῦ καθήκοντος ἐκπλήρωσις θεωρεῖται βλακεία καὶ ἡλιθιότης, ἡ κακία δὲ καὶ ἡ καταστρατήγησις τῶν Νόμων θεωρεῖται ἔκτακτος εὐφυΐα καὶ ἰκανότης;

Ἄλλ' ὅτι οὐκ οἶδαμεν τί ποιοῦμεν, ἀγαπητοί, ὅτι μᾶς ἀναμένει οἰκτρά ἢ τύχη διὰ τὴν γενικὴν ἡμῶν ἀθλιότητα, οὐδεὶς φρονοῦμεν δικαιοῦται νὰ ἀντιλέξῃ. Διὰ ταῦτα εἶναι καιρὸς πλέον, Χριστιανοί μου, νὰ ἔλθωμεν οἱ πάντες εἰς συναίσθησιν τῆς ἡμετέρας θέσεως, καὶ νὰ σπεύσωμεν ἀπὸ τὴν καινὴν ταύτην ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως νὰ ἀναστηθῶμεν ἀπὸ τὸν βόρβορον τῆς ἀμαρτίας, ἐν ᾧ κυλιόμεθα. Μηδεὶς φρονεῖτω ὅτι τὰ ἡμέτερα πράγματα θέλουσι βελτιωθῆ, ἐνόσφ τὰ καθ' ἡμᾶς διοικοῦνται ὅπως διοικοῦνται. Θέλησις μόνον ἀγαθὴ ἀπαιτεῖται νὰ χωρήσωμεν πρὸς τὴν ἐθνικὴν καὶ κοινωνικὴν ἡμῶν ἀνάστασιν, ἀφοῦ οἱ πάντες διαγιγνώσκομεν τὴν καταλαβοῦσαν ἡμᾶς ἀσθένειαν. Ὁ σήμερον ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν εὐλογοῖ τὰ διανοήματα καὶ τὰ διαβήματά σας εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν.

Ε Π Ι

τῆ ἐκ Τρικιάλων ἀπελεύσει μου.

Ἀπερχόμενος σὺν Θεῷ σήμερον ἢ αὔριον τῆς ἡμετέρας πόλεως, ὀφείλω ὡς ταπεινὸς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας νὰ

ἐπιδαφιλεύσω ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τὰς οἰκογενείας ὑμῶν τὰς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ, ἀνθ' ὧν ἐνδείξεων σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμῆσεως ἐφάνητε ἀπονείμαντες πρὸς τὸ πρόσωπον τῆς ἐμῆς ταπεινότητος.

Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἄλλην ἔποψιν τὴν πόλιν τῶν Τρικκάλων θεωρῶ ἐγὼ τοῦλάχιστον εὐλογητέαν. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ὅτι τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα διατηρεῖται ἀκμαῖον καὶ ζωηρὸν ἐν αὐτῇ, προσὸν τὸ ὁποῖον δυσκόλως ἀπαντᾷ τις ἀλλαχοῦ τῆς Θεσσαλίας κατὰ τὴν σημερινὴν ἰσοπέδωσιν τῶν πάντων.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἡ φοβερά ἐκείνη νύξ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς ἐπῆλθεν οἶονεὶ ὡς διάψευσις τῶν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου σχηματισθειῶν ἐντυπώσεων μου, ἀλλὰ καὶ οὕτως εἴσθε ἄξιοι εὐλογιῶν, εὐσεβεῖς ἀκροαταί μου. Μὴ γὰρ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ κινδύνου δὲν ἀφῆκαν μόνον τὸν Κύριον, καὶ δὲν διεσκορπίσθησαν εἰς τὰ ἴδια καὶ αὐτοὶ οἱ Μάθηταί του; Τοιαύτη ἡ ἀσθένεια τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Διὰ ταῦτα ἐπανερχόμενος εἰς Ἀθήνας, ὅπως συνεχίσω τὰ συνοδικά μου καθήκοντα, σᾶς ὑπόσχομαι ἐπισήμως ὅτι θερμότεα θέλω συνηγορήσει παρὰ τοῖς ἀρμοδίοις, ἵνα ὡς τάχιον ἐπισπευσθῇ ἡ ἐκλογή καὶ χειροτονία τοῦ νέου Ποιμενάρχου σας, καθόσον δὲν εἶναι δίκαιον νὰ παρατείνηται ἡ χηρεία ἐπαρχίας, οὕτω θρησκευτικῶς ἀνατετραμμένης.

Ὑγιαίνετε λοιπόν, ὡ παρὸν ἐκκλησίασμα τῆς πόλεως ταύτης, καὶ ἐστέ βέβαιοι ὅτι ζωηρὸν θέλω διατηρήσει τὴν ὑπὲρ ὑμῶν μνήμην μου. Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ εἴη μετὰ τῆς ὑμετέρας πόλεως.

Ε Π Ι

τῆς τελετῆς τῆς 28 Μαρτίου τοῦ 1895.

Ἐβδομήκοντα καὶ τέσσαρα ἔτη συμπληροῦνται σήμερον, Χριστιανοί μου, ἀφ' ἧς ἐποχῆς οἱ αἰμίμηστοι πρόγονοι ἡμῶν ἀνε-

πέτασαν τὴν σημαίαν τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους. Ἡμεῖς δὲ οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν μεγαλοπρεπῶς διὰ τοῦτο πανηγυρίζομεν καὶ ἐφέτος τὴν σημερινὴν ἡμέραν. Καὶ εὐλόγως. Ἐὰν ἀληθεύῃ, ὅπως καὶ ἀληθεύει, ὅτι τὰ ἔθνη εἶναι ἄξια τῆς ἑαυτῶν τύχης, δὲν ἦτο βεβαίως δυνατὸν νὰ ἀντιπαρηρχόμεθα τὴν σημερινὴν ἡμέραν ἀπαρατήρητον, καὶ νὰ μὴ ἐμνημονεύομεν σήμερον εὐγνωμόνως τῶν ἀοιδίμων προγόνων ἡμῶν τῆς γενεᾶς τοῦ 21, ἐκείνων οἵτινες ἀπειργάσαντο τὴν αὐτονομίαν τῆς πατρίδος ἡμῶν.

Ἀλλὰ ὁποῖον χάσμα ἰδεῶν καὶ πράξεων μεταξὺ ἡμῶν καὶ ἐκείνων! Ἐκεῖνοι εἶχον τὴν ιδέαν καὶ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐν τῇ εὐσεβείᾳ μόνον θὰ προέκυπτον ἐν ἀνδραγαθίαις καὶ θὰ ἔβλεπον μίαν ἡμέραν τὴν πατρίδα ἐλευθέραν καὶ αὐτόνομον· διὰ τοῦτο δὲ ὄχι μόνον ἠνδραγάθησαν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ποθουμένου ἠξιώθησαν. Ἡμεῖς ἔχομεν τὴν ιδέαν ὅτι ἐν τῇ ἀσεβείᾳ θὰ μεγαλουργήσωμεν ὡς ἔθνος, καὶ θὰ κατακτήσωμεν ἴσως Μακεδονίαν, Ἡπειρον, Νήσους! Ἐκεῖνοι ἐμεγαλουργοῦν μόνον ἐν ἔργοις, καὶ διὰ τοῦτο παρέδωκαν ἡμῖν τὴν πατρίδα δεδοξασμένην. Ἡμεῖς μεγαλουργοῦμεν ἐν λόγοις, καὶ διὰ τοῦτο μυκτηρίζουσιν ἤδη ἡμᾶς τὰ ἄλλα ἔθνη, ὁρῶντα ὅτι παραδίδομεν τὴν πατρίδα τοῖς μεθ' ἡμᾶς ἠτιμασμένην καὶ χρεωκοπημένην. Ἐκεῖνοι ἐθυσίαζον ζωὴν καὶ περιουσίαν μόνον «γὰρ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν ἀγίαν, γὰρ τῆς πατρίδος τὴν ἐλευθερίαν.» Ἡμεῖς θυσιάζομεν καὶ αἷμα καὶ χρῆμα μόνον διὰ τὸ ἐγὼ μας καὶ τὸ κόμμα μας.

Μεθ' ὅλα ταῦτα, ἀναφωνήσατε μετ' ἐμοῦ, Χριστιανοί μου, ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ψυχῆς σας· «τῶν εὐσεβεστάτων προγόνων ἡμῶν τῆς γενεᾶς τοῦ 21 Αἰωνία ἡ μνήμη»

ΟΜΙΛΙΑ

ῥηθεῖσα ἐν Ῥαψάνῃ τῇ 15 Αὐγούστου τοῦ 1895.

«Δικαιοσύνη ἀνυψοῖ ἔθνη· ἀδικία δὲ ταπεινοῖ.»

Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἐπακριβῶς ποῦ τῆς ἀγίας Γραφῆς ἀναγινώσκονται αἱ λέξεις αὗται· «δικαιοσύνη ἀνυψοῖ ἔθνη, ἀδικία δὲ ταπεινοῖ.» Ἄλλὰ τὸ οὐσιῶδες δὲν εἶναι τοῦτο· τὸ οὐσιῶδες εἶναι τὸ ἐξῆς· ὅτι εἶναι λόγοι τῆς ἀγίας Γραφῆς, τοῦτ' ἔστι λόγοι αὐτοῦ τοῦ ἀγίου Πνεύματος, καὶ ὡς τοιοῦτοι δὲν εἶναι δυνατὸν ἢ νὰ ἀληθεύωσιν ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ· «δικαιοσύνη ἀνυψοῖ ἔθνη· ἀδικία δὲ ταπεινοῖ.» Ἐάν, ὧ παρὸν εὐσεβὲς ποιμνιόν μου, ἐὰν προώριστο ἢ ἀλήθεια τῶν λέξεων τούτων νὰ δοκιμασθῇ ἐμπειρικῶς καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, φρονῶ ὅτι θὰ συμφωνήσητε μετ' ἐμοῦ, διῆσχυριζομένου ὅτι τὰς ἰσχυροτέρας τῶν ἀποδείξεων περὶ τοῦ ἀλαθήτου τῶν λόγων τούτων τῆς ἀγίας Γραφῆς συνεισέφερον ἡ ἱστορία τοῦ ἡμετέρου ἔθνους. Καὶ ἵνα μὴ ἀνατρέχωμεν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τῶν ἡμετέρων προγόνων, μολονότι καὶ ἐκεῖ θὰ ἀνεύρωμεν τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν λόγων τούτων τοῦ ἀγίου Πνεύματος, καθόσον ἔνεκεν ἀδικίας πάντως δις ατυχῶς ἐταπεινώθη καὶ ἐκεῖ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, πρὸ Χριστοῦ μὲν ὑποδουλωθὲν, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν, μετὰ δὲ Χριστὸν ὑποδουλωθὲν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν, ἃς σταματήσωμεν μόνον εἰς τὸ παρὸν, καὶ ἃς ἐπισκοπήσωμεν μήπως κινδυνεύει νὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ῥητὸν καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας.

Ἄλλὰ πρὶν ἢ, ὅσον τὸ δυνατὸν βεβαίως συντομώτερον, ὡς ἐκ τοῦ πανηγυρικοῦ τῆς ἡμέρας, ἀνασκοπήσωμεν τὰ καθ' ἡμᾶς, ὀφείλω νὰ σᾶς δηλώσω ὅτι, δικαιοσύνην, τὴν ἀνυψοῦσαν τὰ ἔθνη, τὸ ἅγιον Πνεῦμα δὲ ἐννοεῖ μόνον τὴν ἐν τοῖς δικαστηρίαις ἀπονεμομένην. Ἡ λέξις δικαιοσύνη ἐκλαμβάνεται ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν πλατυτάτην αὐτῆς σημασίαν. Ἐμπεριέχεται ἐν αὐτῇ σύμπασα ἡ Χριστιανικὴ ἠθική, καὶ ἐξόχως ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ἥτις εἶναι ὄχι μόνον τὸ ἀποκλειστικὸν γνώρισμα τοῦ

ἀληθοῦς Χριστιανοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ βάσις τῆς εὐαγγελικῆς ἠθικῆς. Ὄταν λοιπὸν τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀποφαίνεται ὅτι «δικαιοσύνη ἀνυψοῖ ἔθνη», ἐννοεῖ, μετὰ τῆς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀπονεμομένης, καὶ ἐκείνην τὴν δικαιοσύνην, ἣτις δέον νὰ ἀπαντᾶται κατὰ πρῶτον μὲν λόγον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἔπειτα ἐν τῇ κοινωνίᾳ, τελευταῖον δὲ ἐν τῇ πολιτείᾳ. Καὶ δικαιοσύνη μὲν τῆς οἰκογενείας εἶναι ἡ ἀμοιβαία ἐκπλήρωσις τῶν καθηκόντων μεταξὺ γεννητόρων καὶ τέκνων. Δικαιοσύνη τῆς κοινωνίας εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ εἴτε τοῦ ἀρχαίου ῥητοῦ «ὃ σὺ μισεῖς, ἐτέρω μὴ ποιήσης,» εἴτε τοῦ ῥητοῦ τοῦ Σωτῆρος τῆς ἀνθρωπότητος, «πᾶν ὅ,τι ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως.» Ἡ δικαιοσύνη δὲ τέλος τῆς πολιτείας εἶναι αὕτη· τὸ νὰ ἔχῃς ἐξησφαλισμένην ζωὴν, τιμὴν καὶ περιουσίαν, καὶ οὐδέποτε νὰ ἀδικηθῆς ἐν ταῖς πρὸς αὐτὴν σχέσεσί σου. Μετὰ τὰ ἐπεξηγηματικὰ ταῦτα περὶ τῆς λέξεως δικαιοσύνης, ἴδωμεν νῦν ἂν ἔχωμεν ἡμεῖς δικαιοσύνην πρῶτον ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ἔπειτα ἐν τῇ κοινωνίᾳ, καὶ τελευταῖον ἐν τῇ πολιτείᾳ.

Πῶς ἀπονέμεται παρ' ἡμῖν ἡ δικαιοσύνη, ἂν ᾖ δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ παρ' ἡμῖν δικαιοσύνη, ὑφ' ἧς συνθήκας γνωστὰς λειτουργοῦσι παρ' ἡμῖν τὰ δικαστήρια, σεῖς Χριστιανοί μου, κάλλιον ἐμοῦ γνωρίζετε, καὶ εἶπατε καὶ εἰς ἐμέ, διὰ νὰ μεταβάλλω γνώμην, ἂν ποτε, ὁσάκις παρέστητε εἴτε ὡς ἐνάγοντες εἴτε ὡς ἐναγόμενοι εἰς τὴν μέσην ἰδίως δικαιοσύνην, παρετηρήσατε αἰφνης τὸν Πρόεδρον νὰ σᾶς ἀποτεῖνῃ τὸν λόγον, διὰ νὰ ψυχολογήσῃ ἐπὶ τοῦ προσώπου σας περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐνοχῆς σας ἢ μὴ, ἢ, ἂν σᾶς ἐστενοχώρησέ ποτε διὰ τῶν ἐπανειλημμένων αὐτοῦ ἐρωτήσεων, ἕπως σᾶς ἀποδείξῃ ὅτι ἐνδιαφέρεται καὶ μεριμνᾷ περὶ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς ἀληθείας! Τίποτε ἀπὸ αὐτά. Ἔχεις συνήγορον; ὄχι· ἔτσι ἔ; δὲν ἔχεις σὺ ἀνάγκην ἀπὸ συνήγορον; πῆγαινε. Ἐνοχος ὁ κατηγορούμενος· ἄλλος. Ἴδου ὁ συνήθης τρόπος τῆς διαδικασίας τῶν δικαστῶν μας! Ἄλλ' ἐὰν ὁ δικαστὴς πρέπη νὰ ἐρωτήσῃ αὐτὸν τὸν παθόντα ἂν ἐδάρῃ ἢ ὄχι, ἐὰν ὀφείλῃ ὁ αὐτὸς δι' ἀμέσων ἐρωτήσεών του, πρὸς τε

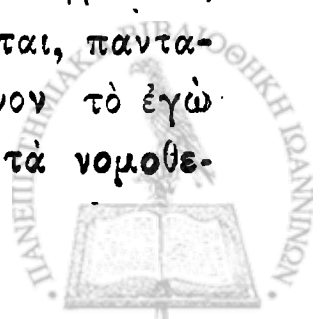
τὸν ἐγκαλοῦντα καὶ τὸν ἐγκαλούμενον, νὰ ἐξιχνιάσῃ τὴν ἀλήθειαν, πρὸς ἐξιχνίασιν δὲ τῆς ἀληθείας ἀπαιτεῖται καὶ χρόνος καὶ κόπος, περὶ τούτων οὐ φροντὶς τῇ Ἑλληνικῇ δικαιοσύνῃ. Καλὲ ἀπὸ τὰς 9 καὶ τὰς 10 τῆς πρωΐας μέχρι τῆς δωδεκάτης, κατ' ἀνώτατον ὄρον, καὶ ἀπὸ τὰς 5 μ. μ. ἐν ὥρᾳ θέρους μέχρι τῆς ἐβδόμης, μέσα δηλαδή εἰς πέντε τὸ πολὺ ὥρας, καθ' ἃς παρατείνονται αἱ συνεδριάσεις τῶν δικαστηρίων μας, εἶναι ποτε δυνατόν σᾶς παρακαλῶ νὰ ἀπονεμηθῇ δικαιοσύνη ἐπὶ ὀγδοήκοντα ὄλων ὑποθέσεων, ἃς κατ' ἐλάχιστον ὄρον ἀνέγραψε τὸ πινακίον, καὶ αἵτινες ὅλαι συλλήβδην ἐξαντλοῦνται ἐντὸς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς συνεδριάσεως; Παραλείπω πλέον τὰς μὴ ἐπιτρεπομένας φρονῶ εἰρωνικὰς ἐρωτήσεις τῶν λειτουργῶν τῆς Θέμιδος, ἃς ἀποτείνουσι πρὸς τοὺς διαδίκους, καὶ ἰδίᾳ ὅταν κατήγορος ᾖ γυνή! Παραλείπω τὰς ἀναγνώσεις τῶν ἐφημερίδων, ἃς ποιοῦνται οἱ ἀρμόδιαι ἀπ' αὐτῆς τῆς δικαστικῆς ἑδρας, καθ' ἣν ὥραν ἀναπτύσσονται αἱ διαδικασίαι. Παραλείπω καὶ τὸν παρ' ἡμῖν μόνον ἴσως ἐπικρατοῦντα εἰς τὰ πολιτικά τυπον τῆς ἡμετέρας διαδικασίας, ὅστις εἰς πᾶν ἄλλο βεβαίως ἀποβλέπει, ἢ εἰς τὴν ἐξιχνίασιν τῆς ἀληθείας, καὶ εἶπατέ μοι σεῖς, οἱ καθ' ἑκάστην λαθάνοντες πεῖραν τῶν τοιούτων, ἂν ᾖ ποτε δυνατόν νὰ ἀνευρεθῇ τοιουτοτρόπως ἡ ἀλήθεια, καὶ πρεπόντως νὰ ἀπονεμηθῇ ἡ δικαιοσύνη. Καὶ ἐὰν λοιπὸν ὑπάρχῃ παρ' ἡμῖν εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν ἡ φυγοδικία· καὶ ἐὰν ζῆ καὶ βασιλεύῃ παρ' ἡμῖν ἡ ληστεία· καὶ ἐὰν ἓνας Φάκας κατήντησε νὰ ἀποβῇ τὸ φόβητρον ἀνὰ τὸν Ὀλυμπον καὶ τὸ Κίσαβον, νομίζετε σεῖς, Χριστιανοί μου, ὅτι τὸ κακὸν κεῖται ἀλλαχοῦ, καὶ ὄχι εἰς τὴν μὴ ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης; Καὶ ἐὰν ἡ πατρίς κεῖται τεταπεινωμένη, χρεωκοπήσασα ἀπὸ διετίας· καὶ ἐὰν διὰ τοῦτο ἀξιούμεθα ὕβρεων καὶ ὀνειδισμῶν ὄχι μόνον παρὰ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν χοιροβοσκῶν τοῦ Αἴμου, νομίζετε σεῖς, Χριστιανοί μου, ὅτι ταῦτα προέρχονται ἄλλοθεν, καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν παρ' ἡμῖν τῆς δικαιοσύνης;

Καὶ πῶς νὰ μὴ ἔχη οὕτως, ἀφοῦ μόνον ἡ δικαιοσύνη ἀνυψοῖ τὰ ἔθνη, ἡ δὲ ἀδικία τὰ ταπεινοῖ ;

Τί δὲ νὰ εἶπω περὶ τῆς δικαιοσύνης τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ ; Πρέπει νὰ ξεύρετε, Χριστιανοί μου, ὅτι καὶ πᾶς μὲν ἄνθρωπος, ἀλλ' ἰδίως ὁ Ἕλλην, μόνον τὴν ἀδικίαν ἀποτροπιάζεται, καὶ μόνον αὐτὴν δὲν ἀνέχεται· νὰ βλέπη πραγματοποιουμένην ἐπ' αὐτόν. Θὰ ἦτο βεβαίως εὐτύχημα, εἰ δὲν τὴν ἠνείχετο νὰ τὴν βλέπη πραγματοποιουμένην καὶ ἐπὶ τὸν πλησίον του. Ἀλλὰ δὲν ἔχει οὕτω. Κατὰ ταῦτα ὁ Ἕλλην, ὁ φύσει φιλόνομος, ὅποταν βλέπη ὅτι προδήλως ἀδικεῖται, ἐξαγριοῦται, γίνεται θηρίον, κακοῦργος, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ. Καὶ εἰάν λοιπὸν παρατηρῆτε ὅτι δὲν ὑπάρχει ὁ ἀπαιτούμενος σεβασμὸς εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ ἄλλου, ὅποταν ἀκούητε ὅτι σήμερον μὲν ἐξερριζώθη ὑπ' ἀγνώστων ἡ φυτεία τοῦ Α', καὶ μεθαύριον ὅτι ἀπεκόπησαν διὰ πελέκεως τὰ μωρεόδενδρα τοῦ Β', νομίζετε σεῖς Χριστιανοί μου, ὅτι δὲν προέρχονται καὶ ταῦτα τὰ κατὰ τῶν ἀψύχων ἀληθῆ κακούργηματα ἐξ ἐλλείψεως δικαιοσύνης καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ μας ; Θὰ παρέτεινον πάντως ἐπὶ πολὺ τὴν ὁμιλίαν μου, εἰάν λεπτομερέστερον σᾶς ἀνέπτυσον καὶ ὧδε τὸ πῶς.

Ἄλλ' ἴσως ὑπάρχει δικαιοσύνη τοῦλάχιστον ἐν τῇ πολιτείᾳ μας, ἣτις εἶναι ὁ φυσικὸς καὶ νόμιμος προστάτης τῶν ἀτόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν. Ἐδῶ ὀφείλω νὰ θέσω φυλακὴν εἰς τὸ στόμα μου, ὅχι διότι δειλιῶ νὰ εἶπω καὶ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τὸν τόπον τοῦτον τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ διότι πασίγνωστα εἶναι τὰ χάλια τῆς πολιτείας μας καθ' ὅλους αὐτῆς τοὺς κλάδους. Ἐὰν ἀρχίσητε πρῶτον ἀπὸ ἡμᾶς αὐτούς, ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, μεταβῆτε ἔπειτα εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς πολιτείας, Ἐκπαίδευσιν. Δικαιοσύνην, Στρατόν, πᾶσαν ἐν γένει ὑπαλληλίαν, θὰ ἴδῃτε ὅτι πανταχοῦ πρυτανεύει ἡ ἀδικία εἰς τὰς σκέψεις καὶ τὰς πράξεις τῶν ἀρμοδίων, πανταχοῦ ἡ ἰκανότης καὶ ἡ τιμιότης παραγκωνίζεται, πανταχοῦ σχεδὸν ἐλλείπει ἡ δικαιοσύνη ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ μόνον τὸ ἐγὼ καὶ τὸ κόμμα λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν καὶ εἰς αὐτὰ τὰ νομοθε-

ΤΑ ΠΡΩ, ΗΝ

τουρκικὰ χωρία τῆς Ἐπισκοπῆς Πλαταμῶνος.

Περιγράφοντες τῷ 1878 τὰ χωρία ἐγγένει τῆς Ἐπισκοπῆς Πλαταμῶνος, ἐλέγομεν ἐκεῖ ὅτι περὶ τῶν τουρκικῶν χωρίων αὐτῆς τόσον ἦτο εὐλογον νὰ ποιησώμεθα λόγον, ὅσον ἀπλῶς μόνον νὰ μνημονεύσωμεν τῶν ὀνομάτων αὐτῶν, πρὸς καθορισμὸν τοῦ γενικοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἐπαρχίας. Νῦν, ἐπειδὴ τινὰ μὲν ἐξ αὐτῶν παντάπασιν ἐξεχριστιανίσθησαν, ἄλλα δὲ κατοικοῦνται κατὰ τὸ ἥμισυ καὶ ὑπὸ Χριστιανῶν, εὐλογον ἡγούμεθα νὰ περιγράψωμεν καὶ ταῦτα ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ τούτῳ Κεφαλαίῳ.

Ἐκ τῶν ὀκτωκαίδεκα τουρκικῶν ἄλλοτε χωρίων καὶ κωμοπόλεων, αἱ μὲν Δερελί, Μπαλαμούτ, Κιτσελέρ, Κόζδερε, Ῥιτσοῦνι καὶ Καραδεμιλέρ κεῖνται πρὸς τὰ μεσημβριοδυτικὰ κράσπεδα τοῦ Ὀλύμπου, αἱ δὲ λοιπαὶ Μεγάλο Κεσερλί, Ἀσαρλίκι, Σουφλάρ, Ὀρτᾶ μαχαλᾶς, Τζαμῆ μαχαλᾶς, Μπαλτζί, Πουρνάρι, Χατζόμπασι, Μακρυχώρι, Μπαξιλάρ καὶ Μπαμπᾶς, πρὸς τὰ τοῦ Κισσάβου. Καὶ αἱ μὲν πρῶται ἀπαρτίζουσι νῦν τὸν Δῆμον Γόννων, αἱ δὲ δεύτεραι τὸν Δῆμον Νέσσωνος, πλὴν τοῦ χωρίου Μπαμπᾶ, ἀνήκοντος εἰς τὸν Δῆμον Ἀμπελακίων.

Δερελί, κωμόπολις ἐκ 260 οἰκογενειῶν οἰκουμένη, ἐξ ὧν αἱ μὲν 180 Χριστιανικαί, αἱ δὲ λοιπαὶ τουρκικαί, καὶ ἀπέχουσα ἐκ Ῥαψάνης μὲν τρίωρον, ἐκ δὲ Μπαμπᾶ καὶ τοῦ πορθμείου μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν. Ἡ κωμόπολις αὕτη, ἔδρα Δήμου οὔσα, συνωκίσθη ἀπὸ τοῦ 1881 καὶ ἐντεῦθεν τὸ μὲν ἐκ Χριστιανῶν ἐξ ἄλλων χωρίων τῆς Ἐπισκοπῆς, καὶ ἰδίᾳ ἐκ Νιζεροῦ καὶ Ῥαψάνης κατελθόντων, τὸ δὲ ἐκ Μακεδονίας προελθόντων Χριστιανῶν Βλάχων Σαμαριναίων, Περιβολιωτῶν, καὶ τῶν γνωστῶν ἐκ τῆς ἐπαρχίας Σισανίου οἰκοδόμων, τῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα Κουπατσαραίων ἀκουομένων. Ἡ πρώτη ἀνεγερθεῖσα ἐν τουρκικῷ χωρίῳ Ἐκκλησία, εἶναι ἡ τῆς Δερελί, ἀποπερατωθεῖσα τῇ ἐπιστάσει τοῦ ἐπὶ τουρκοκρατίας Δημάρχου Σαῖτ Ἀγᾶ, καὶ ἐγκαινια-

σθεῖσα κατ' Αὐγουστον τοῦ 1883 ὑπὸ τοῦ γράφοντος. Ἡ Πδη. κέκτηται πλὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ δύο δημοτικὰ Σχολεῖα ἀρρένων τε καὶ θηλέων, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ταῦτα δὲν ἠξιώθησαν εἰσέτι νὰ ἐγκατασταθῶσιν εἰς οἰκοδομήματα κοινοτικά. Ἡ Δερελί εἶναι τόπος πλούσιος εἰς παραγωγὴν καπνοῦ, ἀμυγδάλων, δημητριακῶν καρπῶν, παντὸς εἴδους ὀπωρικῶν, καὶ λίαν κατάλληλος εἰς παραχείμασιν καὶ διατροφὴν παντὸς εἴδους ζώων, καίτοι παρεισέφρησαν ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς καὶ τινα στοιχεῖα ἄτακτα, ἀσχημίζοντα τὴν κωμόπολιν. Ἐνταῦθα ἐδημάρχευεν ἕως ἐσχάτως ὁ Ὀθωμανὸς Δήμαρχος Μαχμοῦτ Σαῖτ Ὀσταῖ, ἄνθρωπος εὐκατάστατος καὶ νοήμων, καὶ ἔχων τοῦτο τὸ σπάνιον προσόν, ὅτι σκορπίζει τὸ χρῆμα αὐτοῦ εἰς τοὺς ἐκλέγοντας αὐτὸν Χριστιανοὺς ὄχι μόνον ἄνευ ὑποθηκῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ συναλλαγμάτων, ἀλλὰ δὴ καὶ ἀπλῆς ὑπογραφῆς ἄνευ. Νῦν ὁ Δῆμος οὗτος εἶναι ἀκέφαλος, τῆς τελευταίας δημοτικῆς ἐκλογῆς του ἀκυρωθείσης, ἐφ' ἧς δὲν ἀπεφάνθη εἰσέτι τὸ Ἐφετεῖον ἐλλείψει προσωπικοῦ, καί τοι κατὰ τὰ κείμενα ἔδει ἄχρι τοῦδε νὰ ᾗ ἐγκατεστημένος εἰς τὰ καθήκοντά του καὶ ὁ ἄρχων τοῦ Δήμου τούτου. Ἀντίπαλος τοῦ τέως Ὀθωμανοῦ Δημάρχου εἶναι ὁ ἐκ Ῥαψάνης Στέφανος Βαλασσόπουλος, ὁ ἄρτι ὡς ἐπιτυχῶν Δήμαρχος ἀνακηρυχθεὶς, καὶ οὗτινος ἡ ἐκλογή εἰσέτι δὲν ἐπεκυρώθη ὑπὸ τοῦ Ἐφετείου. Οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ ὅτι, ἐπικυρουμένης τῆς ἐκλογῆς του, θέλει δράσει καὶ οὗτος ἐπωφελῶς διὰ τὸ γενικὸν καλὸν τοῦ Δήμου του, καθόσον καὶ τίμιος ἄνθρωπος εἶναι, καὶ ὑπὸ θρησκευτικῆς ἀνατροφῆς ἔστι περιβεβλημένος. Εἰς ἀπόστασιν δὲ ἡμισείας μέχρι μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τῆς Δερελί κεῖνται τὰ χωρία,

Κιτσελέρ, Κόζδере, Ῥιτζοῦνι, Καραδεμιλέρ καὶ Μπαλαμούτ, ἐξ ὧν τὰ μὲν πρῶτα τέσσαρα νῦν εἶναι καθαρῶς Χριστιανικά, κατοικούμενα ὑπὸ Βλαχικῶν ποιμενικῶν οἰκογενειῶν περὶ τὰς τριάκοντα, ἀπερχομένων τὴν ἀνοιξιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν κατὰ τὸ ἔθος, καὶ ὡς ἐκ τῆς τριαύτης κινητοποιήσεως αὐτῶν καὶ τῆς ὀλιγότητος μὴ ἀξιωθείσων εἰσέτι νὰ ιδρῦσωσιν.

Ἐκκλησίας· τὸ δὲ τελευταῖον χωρίον Μπαλαμούτ, ἀριθμοῦν περὶ τὰς 75 οἰκογενείας, ὧν αἱ ἡμίσεις σχεδὸν Χριστιανικαί, ἐξ Ῥαφάνης κατελθοῦσαι, καὶ τέταρτον μόνον τῆς ὥρας ἀπέχον ἀπὸ Μπαμπᾶ, κέκτηται ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἐνώσεως Ἐκκλησίαν. Εἰς τὴν περιφέρειαν Καραδεμιλέρ τοῦ Δήμου τούτου κεῖται ὁ λαμπρὸς ἐλαιὼν τῶν ἐνταῦθα αὐταδέλφων Μπαμπούρα καὶ Κανάκη, κτῆμα, δυνάμενον νὰ διαθρέψῃ δέκα οἰκογενείας, εἰάν καλῶς διατηρηθῇ.

Μεγάλο Κεσερλί, ἔδρα τοῦ Δήμου Νέσσωνος, ἥ, κάλλιον καθ' ἡμᾶς, Νεσσωνίδος, διότι μόνον Νεσσωνίς, ἀρχαία πόλις, περὶ τὸν τόπον τοῦτον ἀναφέρεται, κωμόπολις ἐκ τριακοσίων οἰκογενειῶν ἀποτελουμένη, ὧν αἱ μὲν ἡμίσεις ἀκριβῶς Χριστιανικαί, αἱ δὲ λοιπαὶ Ὀθωμανικαί, καὶ ἀπέχουσα τριῶρον ἔκ τε Ἀμπελακίων καὶ Λαρίσσης ἀμαξοδρομικῶς, κειμένη δὲ εἰς τὰ μεσημβρινοδυτικὰ κράσπεδα τοῦ Κισσάβου καὶ ἔχουσα πρὸ αὐτῆς πεδῖον εὐρὺ καὶ σύνδενδρον, ἐν ᾧ καλλιεργοῦσι τοὺς δημητριακοὺς αὐτῶν καρποὺς ὅλα τὰ ἀπαρτίζοντα τὸν Δῆμον τοῦτον χωρία. Καὶ ἡ κωμόπολις αὕτη κατωκῆθη ἀπὸ τοῦ 1881 καὶ ἐντεῦθεν ὑπὸ Χριστιανῶν προελθόντων ἐκ Σπηλιᾶς τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης, ἄλλων μερῶν τῆς τε Θεσσαλίας καὶ τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος, ἰδίως δὲ ἐκ Λοιδορικίου τῆς ἐπαρχίας Δωρίδος, ἐκ τῆς μέσης καὶ κάτω Μακεδονίας καὶ ἐκ τῶν Ζαγορίων τῆς Ἠπείρου. Ἔχει Ἐκκλησίαν καὶ δημοτικὰ Σχολεῖα ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἐξ ὧν τὸ τῶν ἀρρένων εἶναι κτίριον καλόν, ἀνεγερθὲν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν δαπάναις τῆς Ἐκκλησίας, κλίμα εὐκραές καὶ ξηρὸν μεθ' ὅλην τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς ρεόντων ἐκ τοῦ Κισσάβου ὑδάτων τῆς, μόνον δὲ κατα τὸ θέρος ἐπιπολάζουσιν ἐν αὐτῇ πυρετοὶ ὡς ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων ἴσως, ἀς ἐκπέμπουσιν αἱ πολλαχοῦ τῆς κωμοπόλεως ὑπάρχουσαι τεχνηταὶ λίμναι, αἱ χρησιμεύουσαι πρὸς ποτισμὸν τῶν ζώων. Εἶναι πλουσία καὶ αὕτη εἰς παραγωγὴν καπνοῦ, σησάμου, ἀμυγδάλων καὶ δημητριακῶν καρπῶν, καὶ τοὶ καὶ ὧδε ὑπεισηλθον ἐν τοῖς κατοίκοις αὐτῆς καὶ τινὰ στοιχεῖα ἀγνώστου προελεύσεως, ὡς

ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ σεβασμὸς τῆς περιουσίας τῆς ξένης εἶναι τι ἄγνωστον εἰς αὐτά, καὶ τότε νῦν δὲν ὑπάρχει ἀτυχῶς ἀσφάλεια περιουσίας ἐν αὐτῇ. Μέχρι τοῦ 1892 ἐξελέγετο Δήμαρχος Ὀθωμανὸς ἐν τούτῳ τῷ Δήμῳ. Ἀπὸ τοῦ 1892 ὅμως καὶ ἐντεῦθεν, τῶν Χριστιανῶν κτησάντων τὴν πλειονοψηφίαν, ἐκλέγεται Χριστιανός. Πρῶτος ἐπιτυχῶν Δήμαρχος Νέσσωνος εἶναι ὁ ἐκ τῶν Λοιδορικιωτῶν κατοίκων τοῦ Μεγάλου Κεσερλί Χρῆστος Παπαζαχαρίας, νέος δραστήριος καὶ νοήμων καὶ ἐμπειρότατος περὶ τὸ καθ' ἡμᾶς πολιτεύεσθαι. Ὁ νῦν δεῦτερος Χριστιανὸς Δήμαρχος εἶναι ὁ Γεώργιος Εὐαγγέλου, ἢ Βούλγαρος, ἄγευστος μὲν ἐλληνικῶν γραμμάτων, ὡς βουλγαρόφωνος, ἀλλ' ἀνὴρ, ὡς φαίνεται, οὐχὶ βιαίων παθῶν ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκ πνεύματος συμβιβαστικοῦ ἐμφορούμενος, ἐξ οὗ ἤρξατο νὰ σχηματίζηται πεποίθησις ὅτι δὲν θὰ διοικήσῃ τὰ τοῦ Δήμου πατριαστικῶς. Τὸ ἐπικρατέστερον ἐκ τῶν Χριστιανῶν στοιχεῖον ἐν Μεγάλῳ Κεσερλί εἶναι τὸ Μακεδονικόν, εἴτε τὸ κοινῶς ὑπὸ τῶν κατοίκων λεγόμενον καταχρηστικῶς Βουλγαρικόν. Λέγομεν καταχρηστικῶς, διότι τοὺς ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν Καστρούρας, Κορυτσᾶς καὶ Σισανίου ὀρμωμένους Μακεδόνας, δὲν εἶναι βεβαίως πρέπον νὰ ἀποκαλῆ τις Βουλγάρους, καὶ τοὶ τινὲς ἐξ αὐτῶν, καὶ ἰδίως οἱ ἐκ Καστρούρας καταγόμενοι, ὡς οἰκογενειακὴν γλῶσσαν χρῶνται τῇ Βουλγαρικῇ. Ἀλλ' ὅπως κατατάσσομεν εἰς τοὺς Ἕλληνας τοὺς μεταχειριζομένους οἰκιακὴν γλῶσσαν τὴν Ἀλβανικὴν Μακεδόνας, ἀδιάφορον ἂν ἀποκαλῶμεν τούτους καὶ Ἀλβανούς, τοιοῦτοτρόπως δέον νὰ φρονῶμεν καὶ περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀκουομένων Βουλγάρων. Παρὰ τὰς πλευράς οὕτως εἰπεῖν τοῦ Μεγάλου Κεσερλί δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν, εἰς ἀπόστασιν ἀπ' αὐτοῦ δέκα μόνον λεπτῶν, κεῖνται τὰ χωρία.

Ἀσαρλίκι καὶ Πουρνάρι, ἔχοντος τοῦ μὲν πρώτου περὶ τὰς ἑκατὸν οἰκογενείας, ὧν αἱ 65 Χριστιανικαί, τοῦ δὲ δευτέρου περὶ τὰς 45, τὰς πάσας Χριστιανικάς. Καὶ τὸ μὲν Ἀσαρλίκι κατωκλήθη ὑπὸ Χριστιανῶν, ἐκ Σπηλιᾶς καὶ τοῦ κάμπου τῆς Λαρίσσης μετοικησάντων· τὸ δὲ Πουρνάρι, ἐκ διαφόρων μερῶν

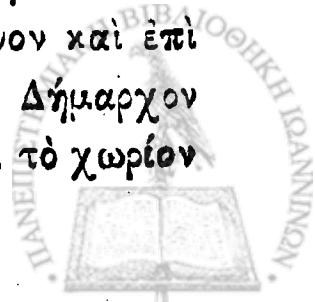

τῆς δούλης Ἑλλάδος προελθόντων. Ἀμφότερα τὰ χωρία ταῦτα ἔχουσι Ἐκκλησίας καλὰς, τὸ δὲ πρῶτον, χάρις εἰς τοὺς Σπηλιώτας κατοίκους αὐτοῦ, καὶ Δημοτικὸν Σχολεῖον, ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς Ἐκκλησίας ἀνεγερθέν. Ὁ καπνὸς δὲ τοῦ δευτέρου φημίζεται ὡς ὁ καλλήτερος κατὰ τὴν ποιότητα ἐξ ὄλου τοῦ ἀνατὸν Δήμον παραγομένου. Τεσσαράκοντα λεπτά κάτωθεν τοῦ Μεγάλου Κεσερλί κεῖνται τὰ λεγόμενα Τόϊθασια τρία χωρία, ἧτοι

Σουφλάρ, Ὀρτά καὶ Τζαμῆ Μαχαλαῶς, ἀποκλειστικῶς νῦν ὑπὸ Χριστιανῶν κατοικούμενα καὶ ἀγορασθέντα τὰ μὲν δύο πρῶτα ὑπὸ βλαχοποιμένων, τὸ δὲ τρίτον ὑπὸ πεδινῶν Θεσσαλῶν, ἐκ τοῦ χωρίου Λουτροῦ τῆς Λαρίσης τὸ πλεῖστον μετοικησάντων. Κύριον ἔργον τῶν κατοίκων καὶ τῶν τριῶν χωρίων εἶναι ἡ ποιμενικὴ καὶ ἡ γεωργία. Ἔχουσι καὶ τὰ τρία Ἐκκλησίας ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς καταλήψεως, καὶ ἀριθμοῦσιν οἰκογενείας τὸ μὲν πρῶτον 45, τὸ δεύτερον 50 καὶ τὸ τρίτον περὶ τὰς 60. Εἰς τὴν αὐτὴν σειρὰν δυτικώτερον κεῖται τὸ χωρίον.

Μπαλτζέ, καθαρῶς νῦν καὶ τοῦτο Χριστιανικόν, καὶ κατοικούμενον ὑπὸ 35 οἰκογενειῶν Σαρακατσαναίων, ποιμένων δηλονότι ἀγνοούντων πάντῃ τὴν βλαχικὴν καὶ μόνον τὴν Ἑλληνικὴν ὁμιλούντων. Καὶ τὸ χωρίον τοῦτο ἔχει ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν Ἐκκλησίαν. Παρ' αὐτὸ δὲ ὑπάρχει καὶ ὁ ἀμπελῶν ὄλων ἐνγένει τῶν χωρίων τοῦ Δήμου, χῶρος περὶ τὰς 30,000 στρέμματα γῆς, ἐν ᾧ παράγονται οἱ γλυκύτεροι καὶ οἱ γευστικώτεροι βότρες ὄλης τῆς Θεσσαλίας. Μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τοῦ Μεγάλου Κεσερλί, πρὸς τὰ Ἀμπελάκια καὶ τὸν Μπαμπᾶν, κεῖται τὸ χωρίον

Μικρὸ Κεσερλί, ἐξ ὀγδοήκοντα τουρκικῶν οἰκογενειῶν ἀποτελούμενον, καὶ δέκα μόνον χριστιανικῶν. Εἶναι τὸ μόνον τοῦ Δήμου χωρίον, ὅπερ διατηρεῖ εἰσέτι τὴν τουρκικότητα αὐτοῦ, ὀφειλομένην εἰς τὸν ἐκ τοῦ χωρίου τούτου καταγόμενον καὶ ἐπὶ δύο συνεχεῖς τετραετίας διατελέσαντα Ὀθωμανὸν Δήμαρχον τοῦ Δήμου τούτου. Εἰκοσάλεπτον ἀπὸ τούτου ὑπάρχει τὸ χωρίον

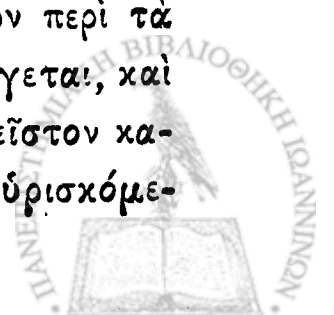

Κατζόμπασι, ἐξ οἰκογενειῶν τεσσαράκοντα, πασῶν Χριστιανικῶν. Τοῦτο εἶναι ἀληθῆς ἀποικία Ἀμπελακιωτῶν, κατελθόντων ἀπὸ τῆς κωμοπόλεως αὐτῶν καὶ ἀγορασάντων τὰς ἰδιοκτησίας τῶν πρώην κατοίκων αὐτοῦ Ὀθωμανῶν ἀμέσως ἀπὸ τῆς καταλήψεως. Ἐχει μόνον Ἐκκλησίαν καὶ ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ ἀείποτε θαλάσσιον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καθαρῶτατον ἀέρα· ἡμίσειαν δ' ὥραν ἀπὸ τούτου κεῖται τὸ χωρίον

Μακρυχώρι, ὅπερ πράγματι κατέχει μακρὸν χῶρον ἐκτάσεως, καὶ ἴσως ἐκ τούτου ὠνομάσθη οὕτως. Ἴνα διέλθῃ τις τὸ χωρίον τοῦτο ἀπὸ τῆς μιᾶς αὐτοῦ ἄκρας ἄχρι τῆς ἄλλης ἀπαιτεῖται ἡμίωρος τοῦλάχιστον ἔφιππος ὁδοιπορία. Τὰ δύο τρίτα τῶν κατοίκων τοῦ Μακρυχωρίου εἶναι εἰσέτι Ὀθωμανοί, ἀνερχόμενοι εἰς 130 οἰκογενείας. Οἱ Χριστιανοὶ κάτοικοι περὶ τὰς 55 οἰκογενείας ἔχουσι μετὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ δημοτικὸν Σχολεῖον ἀπὸ ὀλίγων ἐτῶν. Τὸ Μακρυχώριον κέκτηται τοῦτο τὸ ἰδιάζον προσόν, ὅτι διετήρησεν ὑπὸ τὴν κατοχὴν καὶ κυριότητα αὐτοῦ πᾶσαν τὴν ὀρεινὴν περιφέρειάν του, καταλληλοτάτην διὰ νομὴν, ἀποφέρουσαν ἐτησίως πρόσοδον ὄχι κάτω τῶν 20,000 δραχμῶν. Ἀτυχῶς του ἐκτάκτου τούτου πλεονεκτήματος οὐδεμίαν καλὴν χρῆσιν ποιοῦνται οἱ κάτοικοι, διανέμοντες πρὸς ἀλλήλους κατ' ἀναλογίαν πᾶσαν τὴν καλὴν ταύτην πρόσοδον. Ὅπισθεν τοῦ Μακρυχωρίου ὑπὲρ τὰ εἴκοσι λεπτα ὑπάρχει τὸ χωρίον

Μπαξιλάρο, κατοικηθὲν ὑπὸ 80 Χριστιανικῶν οἰκογενειῶν προελθουσῶν τῶν πλείστων ἐκ Σαμαρίνης τῆς Μακεδονίας, καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καταγινομένων. Καὶ τοῦτο ἔχει Ἐκκλησίαν ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς καταλήψεως.

Τὸ δὲ χωρίον Μπαμπᾶ, οὕτω καλούμενον ἐκ τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ ἐνταῦθα ὑπάρχοντος Τεκέ, ὄν, ὡς πρόσωπον ἱερόν, ἀπεκάλουν Μπαμπᾶ, (Πατέρα), κεῖται κάτωθεν τῶν Ἀμπελακίων περὶ τὰ τεσσαράκοντα λεπτά, εἰς τὸν Δῆμοντῶν ὁποίων ὑπάγεται, καὶ κατωκῆθη ὑπὸ 35 οἰκογενειῶν, ἐξ Ἀμπελακίων τὸ πλεῖστον κατελθουσῶν. Ὁ Μπαμπᾶς κατέχει θέσιν μοναδικήν, εὐρισχόμε-

νος ἐν τῇ μικρᾷ κοιλάδι, τῇ σχηματιζομένη πρὸ τῆς εἰσόδου τῶν Τεμπῶν, καὶ εἶναι κέντρον συγκεντρώσεως τῶν ταχυδρομείων τεσσάρων Δήμων, ἧτοι Ἀμπελακίων, Ὀλύμπου, Γόννων, καὶ Εὐρυμενῶν.

Ἐν Ἀμπελακίῳ, τῇ 30 Δεκεμβρίου 1895.

ΤΑ ΑΜΠΕΛΑΚΙΑ

εἰς τὸν παρελθόντα αἰῶνα.

Ὅτι τὰ Ἀμπελάκια ἤκμασαν καὶ γραμματικῶς καὶ βιομηχανικῶς περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, καὶ ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1795 μέχρι τοῦ 1818, τοῦτο φρονοῦμεν οὐδεὶς ἀγνοεῖ, ἐξαιρέτως δὲ οἱ ἐνδιαφερόμενοι κάτοικοι τῆς καθ' ἡμᾶς ταύτης κωμοπόλεως. Τούτου ἕνεκα ἀφιεροῦμεν διὰ τὰ Ἀμπελάκια τὸ εἰδικὸν ἡμῶν τοῦτο κεφάλαιον, ὅπως ἔχωσιν αὐτὸ καθημερινὸν ἀνάγνωσμα πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ Ἀμπελακιῶται.

Καὶ περὶ μὲν τῆς γραμματικῆς ἀκμῆς τῶν Ἀμπελακίων εἰπομεν τὰ δέοντα καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ ἔτι καὶ νῦν περισωζομένη βιβλιοθήκη, αἱ ἐπὶ σιδηρᾶς κυκλικῆς σφραγίδος ἀναγινωσκόμεναι λέξεις «ἠ ἐπὶ τῶν Τεμπῶν Ἑλληνικὴ Σχολὴ τῶν Ἀμπελακίων,» οἱ ἐκ περιτροπῆς διδάξαντες ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Ἀμπελακίων Βάμβαι, Κωνσταντάδες, Βουλγάρεις, καὶ μεγάλοι Οἰκονόμοι, εἶναι βεβαίως μαρτύρια πειστικὰ περὶ τῆς εἰς τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ λήγοντος γραμματικῆς ἀκμῆς τῆς κωμοπλεως ταύτης.

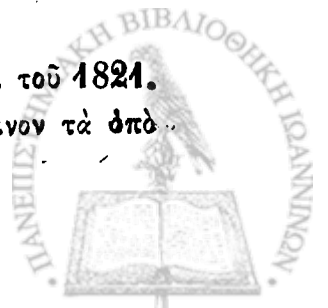
Τὴν δὲ βιομηχανικὴν ἀκμὴν τῶν Ἀμπελακίων ἰδοῦ πῶς περιγράφει ὁ παρὰ τῷ ἡμετέρῳ Παπαρρηγοπούλῳ αὐτόπτης μάρτυς τῶν εὐτυχῶν τῆς κοινότητος ταύτης ἡμερῶν, ὁ Γάλλος Βοζκύρ.

Τὰ Ἀμπελάκια, λέγει, ὁμοιάζουσι μᾶλλον πρὸς κώμην τῆς Ὀλλανδίας, ἢ πρὸς χωρίον τουρκικόν. Τὸ χωρίον τοῦτο μεταδίδει διὰ τῆς βιομηχανίας αὐτοῦ ζῶν εἰς ἅπασαν τὴν περικειμένην χώραν, καὶ δίδει ἀφορμὴν εἰς ἐμπόριον μέγιστον, συνδέον μυριοτρόπως τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῆς Γερμανίας. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ, τριπλασιασθέντες ἐντὸς τῶν τελευταίων πεντεκαίδεκα ἔτων, συμποσοῦνται τὴν σήμερον εἰς 4000, καὶ ἀσχολοῦνται ἅπαντες εἰς τὴν βαφικὴν, ἐργαζόμενοι ὡς σμῆνος μελισσῶν ἐν κυψέλῃ. Ἡ δουλεία, ἡ μολύνουσα εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῶν τὰ ὑπὸ τοῦ Πηνειοῦ διαβρεχόμενα πεδία, δὲν ἀνέβη ποτὲ εἰς τοὺς λόφους ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑψοῦται τὸ χωρίον αὐτῶν. Τοῦρκος δὲν δικαιοῦται οὔτε νὰ κατοικήσῃ οὔτε νὰ ἐνδιατρίψῃ μετὰ τῶν Ἀμπελακιωτῶν, (1) οὔτινες κυβερνῶνται ἀνέκαθεν ὑπὸ τῶν ἰδίων πρωτογέρων καὶ ἀρχόντων. Δὶς οἱ ἄγριρι μουσουλμάνοι τῆς Λαρίσσης ἐπεχείρησαν νὰ εἰσπηδήσωσιν ἐπὶ σκοπῷ ληστείας εἰς τὰ ὄρη αὐτῶν, καὶ δις ἀπεκρούσθησαν ὑπ' ἀνδρῶν οὔτινες, καταθέντες πρὸς καιρὸν τὴν εἰρηνικὴν κερκίδα, ἐδράξαντο τὸ φονικὸν πυροβόλον. Εἰς Ἀμπελάκια πάντες ἐργάζονται καὶ αὐτοὶ οἱ παῖδες· οἱ μὲν ἄνδρες βάφουσι τὸν βάμβακα, αἱ δὲ γυναῖκες κλώθουσι καὶ παρασκευάζουσιν αὐτόν. Εἰκοσιτέσσαρα ὑπάρχουσιν αὐτόθι βαφεῖα, παράγοντα κατ' ἔτος 2000 καὶ 500 σάκκους βάμβακος, 100 χιλιογράμμων ἕκαστον. Οἱ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι οὔτοι σάκκοι στέλλονται ὅλοι εἰς Γερμανίαν, καὶ ἰδίως εἰς Βιέννην, Πέστην, Λειψίαν, Δρέσδην, Ἀνσπάχην καὶ Βαρεῦθην. Οἱ Ἀμπελακιῶται ἔχουσιν ὑποκαταστήματα εἰς ὅλας αὐτάς τὰς πόλεις, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε μὲν ἀνήκον εἰς ἰδίαις ἐταιρείαις, ἔπειτα ὁμως, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἐπιζημίου διαγωνισμοῦ, συνηνώθησαν ἅπαντα εἰς μίαν ἑτερόρρυθμον Ἑταιρείαν. Ἐκαστος ἰδιοκτῆτης, ἡ ἀρχηγὸς Βαφείου, κατέβαλλεν εἰς τὴν καθολικὴν

---

(1). Ταῦτα πάντα ἐνοοῦνται βεβαίως ὅτι ἐλάμβανον χώραν μέχρι τοῦ 1821. Ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὁμως καὶ ἐντεῦθεν πρόδηλον ὅτι δὲν συνέβαινον τὰ ὅσα τοῦ Γάλλου ἱστορούμενα.

ταύτην εταιρείαν κεφάλαιον, ανάλογον τῶν πόρων αὐτοῦ. Ἡ ἐλάχιστη καταβολὴ ὠρίσθη εἰς 5000 γρόσια· ἡ δὲ μεγίστη εἰς 20000 μόνον, ἵνα μὴ δύνανται οἱ πλούσιοι νὰ ἀπορροφήσωσιν ἅπαντα τὰ κέρδη. Οἱ ἄπλοῖ ἐργάται, συνενώσαντες τὰ ἐναποταμιεύματα αὐτῶν, ἀπήρτισαν κοινὰς μερίδας, αἵτινες ἀπετέλεσαν οὕτως εἰπεῖν μικροτέρας τινὰς ἑτερορρυθμοῦς εταιρείας, περιληφθείσας ἐν τῇ μεγάλῃ. Ἄλλ' οἱ ἐργάται οὗτοι, πλὴν τοῦ χρημῆτος, κατέβαλλον συγχρόνως τὴν ἐργασίαν αὐτῶν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν, ὥστε ἀπολαμβάνοντες σύναμα μισθούς τε καὶ κέρδη, ἐπηύξησαν τὴν εὐπορίαν αὐτῶν. Τὰ μερίσματα ὠρίσθησαν εἰς 10 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος, τὸ δὲ πλεονάζον κέρδος προσηύξανε τὸ ἀρχικὸν κεφάλαιον, ὅπερ ἐντὸς δύο ἐτῶν ἀπὸ 600000 γροσίων ἀνεβιβάσθη εἰς 1,000000.

Τῆς εταιρείας προϊέσταντο τρεῖς ἀνώτατοι διευθυνταί, οἵτινες ἀπετέλουν ἐν Ἀμπελακίαις ἐμπορικὴν ἐπωνυμίαν, τῆς ὁποίας αὐτοὶ καὶ μόνοι εἶχον τὴν ὑπογραφήν· ἀλλὰ ἐπέτρεψαν τὴν ὑπογραφήν ταύτην καὶ εἰς τρεῖς ἄλλους συνεταίρους ἐν Βιέννῃ, ἧτις ἦτο ὁ τόπος ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐνήργουν τὰς εἰσαγωγὰς αὐτῶν, ὅπως τὰ Ἀμπελάκια ἦτο ὁ τόπος τῆς ἐξαγωγῆς. Τὰ δύο ταῦτα καταστήματα τῶν Ἀμπελακίων καὶ τῆς Βιέννης εἶχον, ἐν Γερμανίᾳ μὲν, εἰς Πέστην, Τεργέστην καὶ Λειψίαν, ἐν Τουρκίᾳ δέ, εἰς Θεσσαλονίκην, Κωνσταντινούπολιν καὶ Σμύρνην, ὑποδεστέρους ἀνταποκριτάς, ἐπιτετραμμένους νὰ δέχωνται τὰ πρὸς αὐτοὺς ἀποστελλόμενα ἐμπορεύματα, νὰ ἀντεπιστρέφωσιν ἕτερα, νὰ ἐπισκέπτωνται τὰς πανηγύρεις, καὶ νὰ παρασκευάζωσιν οὕτω νέους πάντοτε τρόπους ἐξοδεύσεως τοῦ ἐλληνικοῦ νηματοῦ. Οἱ ἀνταποκριταὶ οὗτοι ἦσαν ὡσαύτως ἐπιτετραμμένοι τὴν παρ' ἑαυτοῖς κυκλοφορίαν τῶν ἐκ τῶν πωλήσεων προερχομένων χρημάτων, ἧτοι τὴν μεταδίβασιν τῶν χρημάτων τούτων ἀπὸ ἑνα εἰς ἄλλον, ἀπὸ μιᾶς πόλεως εἰς ἄλλην, κατὰ τὰς ἀνάγκας καὶ τὰ συμφέροντα· ὥστε καὶ ὅλα τὰ τραπεζικὰ ὠφελήματα ἔμενον εἰς τὴν εταιρείαν, ὅσάκις δὲ τὸ συνάλλαγμα ἦτο κατ' αὐτῆς, μεταχειρίζετο τὰ χρήματά της εἰς Θεσσαλονίκην καὶ εἰς

Σμύρνην πρὸς ἀγορὰν πρώτης ὕλης. Καὶ τοῦτο δὲν ἤρκει. Ἄλλ' ἵνα συγκεντρώσωσιν εἰς Ἀμπελάκια ὅλα τὰ κέρδη, ἐν τῶν ἄρθρων τοῦ καταστατικοῦ ὠριζεν ὅτι ὅλοι οἱ ἀνταποκριταὶ πρέπει νὰ ἦναι Ἀμπελακιῶται. ἵνα δὲ κάλλιον μὲν διανεμηθῶσι μεταξὺ τῶν τὰ ὠφελήματα, μηδαμῶς δὲ ἀποξενωθῶσι τῆς ἀρχικῆς τῆς ἐπιχειρήσεως ἐστίας οἱ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἔργου τῶν ἀνταποκριτῶν ἐξ αὐτῆς ἀποδημοῦντες, ἕτερον τοῦ καταστατικοῦ ἄρθρον διελάμβανεν, ὅτι ὅλοι οἱ ἀνταποκριταὶ θέλουσιν ἀντικαθίστασθαι κατὰ τριετίαν, ὑπόχρεοι ὄντες μετὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα νὰ ἐπιστρέψωσιν οἴκοι, ἵνα ἐργασθῶσιν αὐτόθι ἐπὶ ἐν τοῦλάχιστόν ἔτος παρὰ τοῖς κυριωτάτοις διευθυνταῖς, καὶ ἐπὶ μᾶλλον οἰκειωθῶσι πρὸς τὰς ἐμπορικὰς τῆς ἐταιρείας ἀρχάς. Τοσοῦτον δὲ τεχνηέντως ὠργανώθη ἅπας οὗτος ὁ μηχανισμός, καὶ τοσοῦτον ἐπιτηδεῖως ἐφηρμόζετο, ὥστε ἅπαντα τὰ Βαφεῖα παραδόξως ηὐδαιμόνησαν, τὸ κεφάλαιον τῆς ἐταιρείας ὑπερῆξησεν, αἱ ἀποστολαὶ αὐτῆς ἐπολλαπλασιάσθησαν, τὰ κέρδη συνεποσώθησαν εἰς 60, 80 καὶ 100 τοῖς 0/0, ὄλων δὲ τῶν μετοχῶν ἡ ἀξία ἑδεκαπλασιάσθη. Τὸ μέγα λοιπόν, ἐπιφέρει ὁ Ἕλληνας ἱστοριογράφος τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος, ζήτημα τοῦ συνεταιρισμοῦ τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν κεφαλαιούχων, ὅπερ οἱ κοινωνιολόγοι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἐπεχείρησαν νὰ λύσωσι διὰ τῆς βίας, τῆς ἐπαγαγούσης τοσοῦτους ἐν Γαλλίᾳ κλονισμούς, τὸ μέγα τοῦτο ζήτημα μετὰ τοῦ ὁποίου συνδέεται ἅπαν τὸ μέλλον τῆς νεωτέρας βιομηχανίας, ἐκανονίσθη ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ τῆς μικρᾶς ἐλληνικῆς κοινότητος τῶν Ἀμπελακίων καὶ ἐφηρμόσθη μετὰ πάσης συνέσεως καὶ ἐπιτυχίας. Ὁμολογητέον ὅτι θαυμάσιον ἦτο τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον, καίτοι διατελοῦν ὑπὸ ὀλεθριωτάτην ξενοκρατίαν, καίτοι ἀναγκαζόμενον νὰ διαμαρτύρεται κατ' αὐτῆς ἐνόπλιως διὰ τῆς μιᾶς χειρός. κατώρθωσε διὰ τῆς ἑτέρας νὰ δίδῃ τοιαῦτα δείγματα ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς μεγαλοφυΐας. Δυστυχῶς μεταξὺ τῶν προτερημάτων τοῦ ἔθνους τούτου, δὲν δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν τὴν ὁμόνοιαν. Ἡ ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον ἐπικρατήσασα ἐν

Ἄμπελακίοις ἀρμονία, διεσπάσθη. Οἱ Ἄμπελακιῶται διηρέθησαν εἰς δύο φατρίας· ἐκ τούτου προέκυψαν δίκαι ὀλέθριαι· προσετέθη ἔπειτα ὁ διαγωνισμὸς τῆς Μαγχεστριανῆς βιομηχανίας, αἱ ἐπίβουλοι τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ἐνέργειαι καὶ ἡ κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1811 χρεωκοπίαν τῆς Αὐστρίας ἀπώλεια δέκα καὶ ἐπέκεινα ἑκατομμυρίων φράγκων, ἧτοι τοῦ πλείστου τῶν ἐν Εὐρώπῃ κεφαλαίων τῆς ἐταιρείας, διὰ δὲ τῆς συνδρομῆς ὄλων τούτων τῶν περιστάσεων, τὸ ἐμπόριον τῶν Ἄμπελακίων κατεστράφη, ἡ δὲ ἄλλοτε τοσοῦτον ἀνθηρὰ ἐκείνη κωμόπολις παρήκμασε καὶ ἤρημώθη μικρὸν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως.

Καὶ τοιαῦτα μὲν ὁ κλεινὸς Ἑλλήν ἱστοριογράφος περὶ Ἄμπελακίων, καὶ ὁ παρ' αὐτῷ Γάλλος περιηγητὴς τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος.

Ἐὰν ρίψωμεν ἤδη ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν ἐκτεθέντων καὶ ἐπιστήσωμεν ἰδίως τὴν ἡμετέραν προσοχὴν εἰς τὸν μηχανισμόν τῆς ἐταιρείας, δι' οὗ αὕτη ἐπὶ τέταρτον αἰῶνος ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης καὶ ἐπιτυχίας της, δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ θαυμάσωμεν μὲν τὴν ἐπιχειρηματικότητα καὶ τὴν εὐφυΐαν τῶν Ἄμπελακιωτῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, νὰ ἐπιστήσωμεν δὲ τὴν προσοχὴν τῶν νῦν ἀπογόνων αὐτῶν, ὅπως ὡς εἰς ἀστέρρα πολικὸν ἀποβλέπωσι πρὸς τὰς πράξεις τῶν ἀοιδίμων αὐτῶν προγόνων. Ἴνα ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ὀργανωθῇ καὶ ἐφαρμοσθῇ εἰς ἓνα τοιοῦτον μηχανισμόν, ἀπητεῖτο μὲν βεβαίως καὶ εὐφυΐα καὶ ἐπιχειρηματικότητα, ἀλλ' ἄνευ τοῦ προτερήματος τῆς ὁμονοίας ἦτο φυσικῶς ἀδύνατον νὰ εὐδοκιμήσῃ ἡ μεγάλη ἐκείνη ἀληθῶς ἐπιχείρησις. Τούτου ἔνεκα ἀποτεινόμενοι πρὸς ὑμᾶς τοὺς νῦν ἀπογόνους ἐκείνων Ἄμπελακιώτας προσκαλοῦμεν ὑμᾶς νὰ βαδίσητε ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν προγόνων σας, μιμούμενοι τὸ ἐπίζηλον τούτων παράδειγμα. Καὶ παρ' ὑμῖν νῦν καλλιεργεῖται ἐν στενοτάτῳ κύκλῳ βιομηχανία τις, λίαν ἐπωφελής. Εἶναι ἡ τῶν μουταφιῶν λεγομένη. Ἀλλὰ καλλιεργεῖται τόσον ἀτελῶς καὶ περιορισμένως, ὥτε δὲν ἐπωφελοῦνται ταύτης, ἢ ὀλίγιστα μόνον οἰχογένειαι. Ἐὰν ἀποφασίσητε νὰ ἀνασυστή-

σητε τὴν ἑταιρείαν τῶν προπατόρων σας, ἐὰν διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ σας δημιουργηθῇ κεφάλαιον τόγε νῦν 40 μόνον χιλιάδων δραχμῶν πρὸς ἀγορὰν τῆς πρώτης ὕλης, τῆς τριχός, ἐὰν ἡ καλλιέργεια τῆς τέχνης ἐπεκταθῇ εἰς εὐρὺν κύκλον οἰκογενειῶν, ἐὰν ληφθῇ μικρὰ μόνον φροντίς πρὸς τελειοποίησιν τῶν ὑπαρχόντων ἐργαλείων καὶ ὕφανσιν τῶν ταπήτων ἐκτενεστέραν, ἐὰν ἐπὶ πᾶσι τούτοις συνασπισθῆτε διὰ τοῦ ἀπαραιτήτου προσόντος τῆς ὁμονοίας καὶ τῆς τιμιότητος, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ κωμόπολις ὑμῶν αὕτη καὶ αὕθις θέλει ἀκμάσει καὶ εὐημερήσει, τοῦθ' ὅπερ ἀπὸ ψυχῆς εὐχόμεθα.

Ἐν Ἀμπελακίαις, τῇ 3 Ἰανουαρίου 1896.

ΕΝΕΣΤΩΣΑ

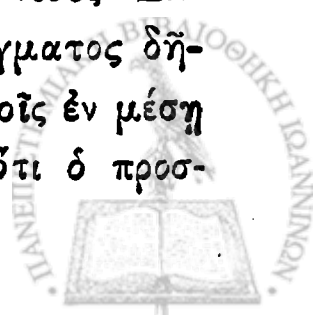
Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἐπισκοπῆς Πλαταμῶνος.

Ἐν τῷ οὕτως ἐπιγραφομένῳ τούτῳ κεφαλαίῳ, θέλομεν σκιαγραφῆσαι τὴν ἐνεστῶσαν γενικὴν τῶν Χριστιανῶν ἡμῶν κατάστασιν. Καίτοι δέ, ὁμολογοῦμεν ἐκ προοιμίων, ἀπηυχόμεθα καθ' ὀλοκληρίαν τὴν ἀνάληψιν τοιοῦτου δυσθύμου καθήκοντος, φρονοῦντες ἐν τούτοις ὅτι τὸ κεφάλαιον τοῦτο προσήκει νὰ καταλάβῃ θέσιν ἐνταῦθα ὡς ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τῶν προεκτεθέντων, χωροῦμεν οὐχ ἤττον ἐπὶ τὸ ἔργον, τῇ φίλῃ ἡμῖν τῆς εἰλικρινείας γλώσσει ἐν παντὶ χρώμενοι. Καὶ πρῶτον ἐπισκοπήσωμεν τὴν ἠθικοθρησκευτικὴν κατάστασιν τῶν νῦν Χριστιανῶν μας.

Ἴνα κατανοηθῇ δεόντως ἡ ἀπὸ τοῦ 1881 καὶ ἐντεῦθεν ἐπεληθοῦσα μεταβολὴ εἰς τὰ ἤθη τῶν Χριστιανῶν τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης, παρίσταται ἀνάγκη νὰ καταλέξωμεν ὧδε ὅσον ἐνεστι συντόμως τὰ πρῶτα αἷτια, τὰ δημιουργήσαντα ταύτην.

Ὅτε καὶ τὸ τμήμα τοῦτο τῆς Θεσσαλικῆς γῆς κατελήφθη

ὁπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, πολλοὶ δὲ ἐπισκέπται ἤρξαντο νὰ ἐπισκέπτονται αὐτὸ διὰ σκοποὺς πολιτικούς, προῖμῶτατα παρατηρήθη ὑπὸ τῶν τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος ὀρεγομένων ἐπισκεπτῶν ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ τόπου συνεκέντρον εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὸ πᾶν. Ἐνθυμούμεθα εἰσέτι τὰς πρώτας ἐν Θεσσαλίᾳ βουλευτικὰς ἐκλογάς. Πλὴν τῶν πολυαρίθμων ἐπιστολῶν, ἃς ἐλαμβάνομεν παρὰ τῶν ἀποδυθέντων εἰς τὸν βουλευτικὸν ἀγῶνα, οἱ πρὸς ἄγραν ψήφων περιερχόμενοι ἱκανοὶ ὑποψήφιοι, πανταχοῦ ὅπου καὶ ἂν μετέβαινον, ἐπαιτοῦντες τὰς ψήφους τῶν Χριστιανῶν μας, εἴτε ἐν μικρᾷ εἴτε ἐν μεγάλῃ κοινότητι, στερεοτύπως ἤκουον παρ' ὄλων ἀνεξέραίτως ταύτην τὴν ἀπάντησιν· «νὰ ἐρωτήσωμεν καὶ τὸν Πατέρα μας τί θὰ μᾶς εἴπῃ, καὶ σᾶς δίδομεν ἀπάντησιν.» Δὲν θέλομεν ὧδε νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐπεθυμοῦμεν νὰ ἐξηκολούθει καὶ μετὰ τὸ 1881 ἢ εἰς τὰ πολιτικὰ ἀνάμιξις ἡμῶν, καὶ νὰ εἴχομεν ὡς πρότερον ἐν πᾶσι τὴν πρωτοβουλίαν· πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Καθ' ἡμᾶς, ἐὰν εἰς τὴν δρᾶσιν τοῦ ἐπὶ Τευρκίας Ἐπισκόπου ὑπῆρχε τι σημεῖον μελανόν, τοῦτο ἦτο ἢ κατ' ἀνάγκην ἐπέμβασις καὶ ἀνάμιξις αὐτοῦ εἰς καθήκοντα ἀλλότρια. Ἀλλὰ φρονοῦμεν ὅτι ἦτο ἢ ἀστοχωτέρα ὁδός, ἢν ἐβάδισαν οἱ πρῶτοι ἐκεῖνοι σκαπανεῖς τῆς ἐλευθερίας πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἰδιεστελοῦς αὐτῶν σκοποῦ. Τί γίνεται λοιπόν; Τὴν ἀπεριόριστον ἐκείνην ἐμπιστοσύνην τῶν Χριστιανῶν πρὸς τὸ ἄτομον τοῦ Ἐπισκόπου καθορῶντες οἱ κατεργαράοι διάφοροι ἐπισκέπται, καὶ βλέποντες ὅτι ὁ σεβασμὸς ἐκεῖνος τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Ἀρχιερέα του καὶ ἐν ζητήμασι πολιτικοῖς ὑπῆρχε σπουδαῖον πρόσκομμα εἰς τὰ διαβουλεύματα αὐτῶν καὶ τὰς προθέσεις, ἔγνωσαν ἵνα ἐκ παντὸς τρόπου διαρρήξωσι πάντα δεσμὸν μεταξὺ ποιμνίου καὶ ποιμένος ὑπάρχοντα. Καὶ δὴ, οἶονεὶ ἐκ συνθήματος, οἱ πάντες ἀνεξαιρέτως, μηδὲ τῶν κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων ἐξαιρουμένων, ἤρξαντο νὰ κατηχῶσι τοὺς νέους Ἑλληνας πολίτας Χριστιανούς μας τὰ ἐκ τοῦ Συντάγματος δῆθεν ἀπορρέοντα αὐτοῖς δικαιώματα, λέγοντες αὐτοῖς ἐν μέσῃ ἀγορᾷ· ὅτι οἱ πάντες ἄνευ διακρίσεως εἶναι ἴσοι, ὅτι ὁ προσ-

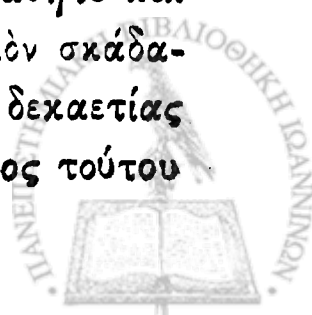

φερόμενος πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον αὐτῶν σεβασμὸς εἶναι δουλοπρεπῆς καὶ ἀνάρμοστος εἰς ἐλεύθερον Ἑλληνα πολίτην, ὅτι μόνον ἐν τῷ Ναῷ ὀφείλουσι νὰ σέβωνται αὐτόν, οὐδαμοῦ δὲ ἀλλαχοῦ, ὅτι οὐδὲ πρὸς τὸν Βασιλέα αὐτόν, διερχόμενον, ὑποχρεοῦνται νὰ ὑπανίστανται, πολλῶ δ' ἤττον πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον, κατ' οὐδὲν διαφέροντα ἐκτὸς τοῦ Ναοῦ τοῦ ἀπλοῦ πόλιτου, καὶ ὅτι εἶναι πάντῃ ἀνελεύθερον καὶ ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας τὸ ἀσπάζεσθαι τὴν χεῖρα τοῦ Ἐπισκόπου παντοῦ ὅπου καὶ ἂν συναντήσωσιν αὐτῷ, ἐξαιρέσει μόνον, ὅταν λειτουργῇ ἐν τῷ Ναῷ. Ναί, φίλτατοι ἀναγνώσταί. Ἡμεῖς αὐτοὶ ἠκούσαμεν ἰδίους ὡσὶ τὰς θεωρίας ταύτας, ἡμεῖς αὐτοὶ ἰδίους ὡσὶν, ἐκ τῆς ἀγορᾶς διερχόμενοι, ἠκούσαμεν τὰς ἐπιτιμήσεις ταύτας, ἀποτεινομένας παρὰ τῶν νέων τούτων κατηχητῶν τῆς ἐλευθερίας πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς μας, διότι οἱ νεήλυδες εἰς τὰς συνταγματικὰς ταύτας θεωρίας Χριστιανοί μας ἀπεκαλύπτοντο ὑπανιστάμενοι, ἡμῶν διερχομένων! Οἴχοθεν νοεῖται ὅτι ἡ συστηματικὴ αὕτη ἐργασία τῶν σκαπανέων τούτων τῶν συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν, εὐροῦσα πάντως καὶ ἔξαφος γόνιμον, δὲν ἐβράδυνε νὰ δώσῃ τὸ ἐν ἑκατόν. Ἔτος ὀλόκληρον δὲν εἶχεν εἰσέτι συμπληρωθῆ, καὶ ὁ χωρισμὸς τοῦ ποιμνίου ἀπὸ τὸν ποιμένα ἦτο γεγονός τετελεσμένον. Καὶ μόνη μὲν ἡ μονομερῆς τρόπον τινὰ αὕτη ἐργασία τῶν νέων τῆς Θεσσαλίας κατοίκων, τῶν ἐλθόντων νὰ διδάξωσι τοῖς παλαιοῖς αὐτῆς κατοίκους τὴν εἰς τοὺς Νόμους καὶ τὰς ὑφισταμένας Ἀρχὰς εὐπειθειαν καὶ ὑπακοήν, ὁμολογουμένως δὲν θὰ ἀπέφερε τόσα ἀπαίσια ἀποτελέσματα. Ἀλλ' οἱ εὐλογημένοι δὲν ἐστάθησαν ἕως ἐδῶ τοῦλάχιστον. Ἐπροχώρησαν καὶ πέραν βωμοῦ. Ἐξέβρισαν πάντα τὰ Ἱερά, ἀνέπτυξαν ὑλιστικὰς θεωρίας, ἐπραγματεύθησαν ζητήματα κοινωνικά, εἰσήλασαν εἰς τὰς οἰκογενειακὰς σχέσεις, κατηδάφισαν τέλος πᾶν ὅτι ἕως τότε σενεκράτει τὸν λαὸν εἰς σωτήριον πειθαρχίαν καὶ ἁρμονίαν κοινωνικήν. Ἴδου ἐν ὀλίγοις τὰ αἷτια, τὰ ἐπενεγκόντα τὴν σημερινὴν λυπηρὰν ὑπὸ ἠθικοθρησκευτικὴν ἔποψιν τῆς

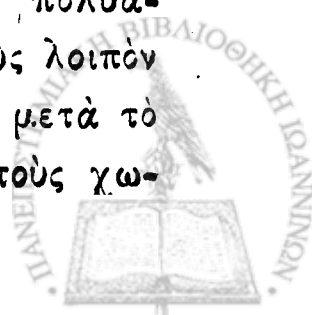

Ἐπισκοπῆς ταύτης κατάστασιν, ἣν ἐν συντόμῳ ἀρχόμεθα νῦν μετὰ καρδίας βαρυαλγούσης σκιαγραφοῦντες.

Μετάβητε λοιπὸν εἰς οἴονδῆποτε χωρίον ἂν θέλητε, μικρὸν ἢ μέγα, καὶ μετάβητε ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ. Θὰ ἴδῃτε τὸν μὲν ἐφημέριον τοῦ χωρίου ἱερέα περιβεβλημένον τὰ διὰ τὴν λατρείαν τοῦ Ἵψίστου κατ' εὐφημισμὸν λεγόμενα ἱερά του, ῥάκη ὅμως αὐτόχρημα ὄντα, διότι μέχρι αὐτοῦ τοῦ σημείου ἔφθασεν ἡ ἀφιλοκερδῆς διαχειρίσις τῶν λεγομένων ἐκκλησιαστικῶν συμβουλίων, καὶ λειτουργοῦντα μόνον μετὰ τοῦ ψάλτου ἐν τῷ Ναῶ· τὴν ἐν αὐτῷ διακόσμησιν ἀνθαμιλλωμένην πρὸς τὴν ἐποχὴν τῶν διωγμῶν τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς δὲ Χριστιανούς, ὅσοι δὲν μετέβησαν ὀρθροῦ βαθέως εἰς ἐργασίαν, πίνοντας καὶ χαρτοπαικτοῦντας ἐν τοῖς καπηλείοις. Θὰ ἀκούσητε ὅτι τὸ ἄσημον τοῦτο χωρίον, μεθ' ὅλην τὴν ἀσημότητα αὐτοῦ, εὐμοιρεῖ ἐνὸς τοῦλάχιστον ὑποπρακτορείου κοινῶν γυναίων. Θὰ γνωρίσητε τὸν Α, τὸν ἐγκαταλείψαντα τὴν ἰδίαν νόμιμον σύζυγον καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, συζῶντα δὲ παρανόμως καὶ τεκνοποιοῦντα μετ' ἄλλης. Θὰ πληροφορηθῆτε ὡς νέα ὅτι τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ τῆς ἐπισκέψεώς σας τοῦ μὲν Β ἐκλεψαν τὸν ἵππον ἐκ τοῦ σταύλου του, τοῦ Γ ὅτι ἔκοψαν τὸν καπνὸν καὶ τοῦ Δ ὅτι ἐπυρπόλησαν τὴν οἰκίαν, ἀφοῦ πρότερον τὴν ἐγύμνωσαν! Ἄναχωρήσατε ἀπὸ τὸ ὀλιγάνθρωπον τοῦτο χωρίον καὶ μετάβητε εἰς κωμόπολιν, ἐνθα ἐδρεύουσι Δημοτικά, δικαστικά καὶ Ἀστυνομικά ἀρχαί. Ἐννοεῖται πάλιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ. Ἀφοῦ συναντήσητε καθ' ὁδὸν ἱκανοὺς ἀλωνίζοντας, ἄλλους δὲ ξύλα ἢ χόρτον εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν μεταφέροντας, θὰ μάθητε καὶ θὰ ἀκούσητε τὰ αὐτὰ καὶ ἔτι χεῖρονα εἰς εὐρύτερον κύκλον γιγνόμενα. Ἐνταῦθα θὰ ἀντιληφθῆτε ὅτι τὰ εἰσοδήματα τῶν Ἐκκλησιῶν δαπανῶνται δίχα προϋπολογισμῶν καὶ ἀπολογισμῶν παντοῦ ἄλλοῦ ἢ εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν διακόσμησιν αὐτῶν. Ἐνταῦθα θὰ μάθητε καὶ λεπτομερείας τινὰς παραδόξους ὡς πρὸς τὸ κοινωνικὸν σκάδαλον τοῦ Α, τοῦ συζῶντος καὶ τεκνοποιοῦντος ἀπὸ δεκαετίας μετὰ παλλακῆς. Θὰ μάθητε ὅτι ἡ νόμιμος σύζυγος τούτου

κατήγγειλεν ἐπανειλημμένως τὸν ἄπιστον σύζυγον διὰ τοῦ εἰρηνοδίκου τοῦ τόπου εἰς τὴν Εἰσαγγελικὴν Ἀρχήν· ὅτι ὁ Εἰρηνοδίκης θερμῶς συνέστησε τὴν μήνυσιν ταύτην τῆς ἀπροστατεύτου ζωντοχήρας, ἀλλ' ὅτι ἡ μήνυσις ἐπεστράφη μετὰ τινὰς ἡμέρας εἰς τὸν ἀπιστεῖλαντα Εἰρηνοδίκην, μὲ παρατηρήσεις πικρὰς ἐκ μέρους τοῦ ἀρμοδίου Εἰσαγγελέως ὅτι τὸν ἠνώχλησε διὰ τοιαῦτα ἀσήμαντα πράγματα! Ἐνταῦθα θὰ ἴδητε καὶ αὐτοὺς τοὺς παῖδας χαρτοπαίζοντας ἐνώπιον τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν γονέων αὐτῶν εἰς δημόσια μέρη μὲ σιγάρων εἰς τὸ στόμα ἀνημμένον. Ἐντοῦθα θὰ μάθητε ὅτι ὁ ἐπ' αὐτοφώρῳ συλληφθεὶς ζωοκλέπτης, ὃν αἱ ἐπιτόπιοι ἀρχαί, ἀφοῦ δίκην περιδεραίου περιέβαλον περὶ τὸν λαιμὸν τοῦ τὸ δέρμα τοῦ ὑπ' αὐτοῦ κλαπέντος ζώου, ἐν στρατιωτικῇ συνοδείᾳ ἐξαπέστειλαν εἰς Λάρισσαν διὰ τὰ περαιτέρω, ἐπανῆλθε μετὰ 24 ὥρας εἰς τὰ ἴδια ἐπιδεικτικῶς, ὅπως συνεχίσῃ βεβαίως ἀνενόχλητος τὸ ἐντιμὸν αὐτοῦ ἐπάγγελμα! Καὶ πόσα ἄλλα, μαρτυροῦντα τὴν νέαν ἠθικοθρησκευτικὴν κατάστασιν τοῦ Θεσσαλοῦ δὲν θὰ μάθητε! Ποῦ θὰ σταματήσῃ τὸ κοινωνικὸν τοῦτο κακόν, εἶναι ἀλήθως ἄπορον! Πρὸ πενταετίας εἶχομεν λάβει ταυτόχρονα ἔγγραφα παρά τε τῆς Νομαρχίας καὶ τῆς Εἰσαγγελίας Λαρίσσης, προσκαλοῦντα ἡμᾶς νὰ συντελέσωμεν καὶ ἡμεῖς δι' ἐπ' Ἑκκλησίας διδασκαλίας εἰς τὸν περιορισμὸν τοῦ ἐγκλήματος τῆς ζωοκλοπῆς· ἦσαν ἡμέραι Μαΐου ἐνθυμούμεθα, ὁπότε κατὰ τὰς 20 τοῦ μηνὸς εἶχομεν κληθῆ εἰς τὴν ἐτησίαν πανήγυριν τοῦ χωρίου Νυχτερέμ τοῦ δήμου Ὀλύμπου. Ἐπωφεληθέντες δὲ τῆς συρροῆς τοῦ πλήθους εἰς τὴν ἐν λόγῳ πανήγυριν, ἠθελήσαμεν νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τῶν ῥηθειςῶν Ἀρχῶν, καὶ λαβόντες τὸν λόγον ἐδιδάξαμεν τὸ ἐκεῖ συναχθὲν ποιμνιὸν μας τὰ σχετικὰ κατὰ τῆς ζωοκλοπῆς. Ἐπειδὴ δέ, ἐνθυμούμεθα, ἐπέκειντο τότε καὶ δημοτικαὶ ἐκλογαί, τὸ ἀκροατήριόν μου ἦτο ὄχι μόνον πολυάριθμον, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς ἀνεπτυγμένον. Πρὸς αὐτοὺς λοιπὸν τοὺς ἀνεπτυγμένους ἀκροατάς μου, τοὺς θελήσαντας μετὰ τὸ τέλος τῆς Ἑκκλησίας νὰ προτρέψωσι κατόπιν οἴκοι τοὺς χω-

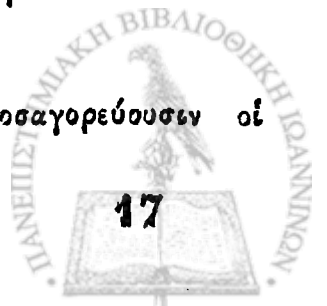

φρικούς, ἵνα θέσωσιν εἰς ἐνέργειαν τοὺς ἐπ' Ἐκκλησίας ἀκροασθέντας λόγους μου, τί οὗτοι ἀφελέστατα ἀπεκρίνοντο πρὸς ἐκείνους; «καλὰ καὶ ἅγια εἶναι ὅσα μᾶς λέγει πάντοτε ὁ Σεβαστός μας, (1) ἀλλὰ ποῖος τὸν ἀκούει τώρα;» Ἴδου μέχρι τίνος σημείου ἐδηλητηριάσθησαν οἱ καλοὶ σχετικῶς καὶ εὐσεβεῖς μέχρι τοῦ 1881 Χριστιανοί μου, αὐτοὶ οὗτοι οἵτινες πρὸ τοῦ 1881 εἰς τοιοῦτον βαθμὸν συνεκινούντο ἐκ τῶν λόγων μου, ὥστε καὶ ἀνάκτορα ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν δι' ἐμὲ νὰ οἰκοδομῶσιν!

Καὶ ἐὰν λοιπόν, τὴν ἠθικοθρησκευτικὴν κατάστασιν τῶν Χριστιανῶν μου κατὰ Μάρτιον τοῦ 1881 ἐκθέτων, προσεκλαιόμην ἐκεῖ λέγων ὅτι ἡ ἐν τοῖς Ναοῖς φοίτησις αὐτῶν εἶναι ἀραιά, καὶ τοι τότε τὰ ἐγκλήματα ἐσπάνιζον, ἐὰν ἐκεῖ ἔγραφον ὅτι ἡ ἠθικότης τῶν Χριστιανῶν μου δὲν ἦτο παραδόξως ἀνάλογος πρὸς τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν ἀδιαφορίαν, ἐὰν ἐκεῖ οἶονεὶ προφητεύων, ἐτερμάτιζον τὸ κεφάλαιον ἐκεῖνο διὰ τῶν λέξεων «τὸν Ἐπίσκοπον αὐτῶν σέβονται κατ' ἀνάγκην, διότι ἔχουσι χρεῖαν τῆς προστασίας του, καί, ἂν ποτε ἡ ἀνάγκη αὕτη ἐκλείψῃ, ὡς ἐλπίζεται, οὐδὲ καλ' ἡμέραν δὲν θὰ τῷ λέγῶσι,» τί νὰ εἶπω νῦν ὁπότε τὰ πάντα ἐχώρησαν ἄνω ποταμῶν, νῦν ὁπότε τὸ ἐγκλημα ἀπέβη ἄκουσμα κοινότατον, νῦν ὁπότε ἡ ζωοκλοπὴ ἐξασκεῖται ὡς ἐπάγγελμα ἐπίζηλον, νῦν ὁπότε ὁ δεσμὸς τῆς οἰκογενειακῆς τιμῆς, ἐν κύκλῳ ὄχι ὡς πρότερον στενῶ οὐ μόνον ἐχαλαρώθη, ἀλλὰ καὶ παντελῶς διερράγη, νῦν ὁπότε καὶ αὐτοὶ οἱ παῖδες ὤρμησαν εἰς τὴν ποδοπάτησιν θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων νόμων; Ποῦ σεβασμὸς νῦν τοῦ μικροτέρου πρὸς τὸν μεγαλήτερον, τοῦ ἀγραμμάτου πρὸς τὸν ἐπιστήμονα, τοῦ χυδαίου πρὸς τὸν πεπολιτισμένον, τοῦ κοσμικοῦ πρὸς τὸν κληρικόν, αὐτῶν τέλος τῶν παιδίων πρὸς τοὺς γεννήτορας αὐτῶν! Ἀληθῶς γενικὴ ἰσοπέδωσις τῶν πάντων νῦν! Ἡ δὲ ἐνεστῶσα συμπεριφορὰ τοῦ λαοῦ

---

(1) Καθ' ὅλην τὴν Θεσσαλίαν διὰ τοῦ ἐπιθέτου τούτου προσαγορεύουσιν οἱ Χριστιανοὶ τὸν Ἀρχιερέα.

πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον ὅποια; Ἀκριβῶς ὅποιαν προεβλέπομεν αὐτὴν κατὰ Μάρτιον τοῦ 1881, ἴσως δὲ καί τι χειρῶν. Καὶ μὴ ὑπολάβῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἐννοοῦμεν ἐνταῦθα τὴν ἀντικατή-στασαν τὸ χειροφίλημα ἀπλὴν πλέον χειραψίαν καὶ αὐτοῦ τοῦ χειρώνακτος, ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ ἐμφανίζομένου. Ἐννοοῦμεν τὴν κοινωνικὴν συμπεριφορὰν τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον αὐτοῦ, ἣτις ἔδει νὰ ἦτο τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ ἐξηνάγκαζεν ἡμᾶς νὰ μεταμελώμεθα καὶ διότι ἐξήλθομεν εἰς ἀπλοῦν περίπατον. Νῦν, ὡς ἐφηρμόσθη ἡ ἀχαλίνωτος ἐλευθερία, ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀξίωμα, ἐπιτακτικῶς ἐπιβάλλεται ἡμῖν ὄχι μόνον ἐκ δημοσίων μερῶν νὰ μὴ διερχώμεθα, ἀλλ' καὶ αὐτοῦ τοῦ περιπάτου ἡμῶν νὰ στερώμεθα, ὅπως μὴ ἀντιλαμβανώμεθα, διερχόμενοι, τῆς ἀψηφισίας, ἵνα μὴ εἴπωμεν ἕτερόν τι βαρύτερον, μεθ' ἧς ἀτενίζουσι πρὸς ἡμᾶς οἱ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ τοῖς δημοσίοις μέρεσι καθήμενοι Χριστιανοί. Νὰ ἐλπίσωμεν ἄρα γε ὅτι ἡ τοιαύτη κατάστασις εἶναι μεταβατικὴ; Εὐχόμεθα τοῦτο ἐκ μέσης ψυχῆς, καί τοι τὸ κακὸν εἶναι τόσῳ μέγα, ὥστε μόνον μία κυβερνητικὴ καθ' ἡμᾶς πρόνοια δύναται νὰ τὸ σταματήσῃ.

Ἰπὸ ἐποψίν δὲ κοινωνικῆς προόδου ἐξετάζοντες ἤδη τὴν ἐπισκοπὴν Πλαταμῶνος, παρατήροῦμεν μετ' εὐχαριστήσεως ὅτι αὕτη εἶναι κρείττων τῆς πρὸ τοῦ 1881. Ὁ ἀγὼν τῆς ζωῆς φαίνεται ὅτι ἐγένετο ἐπαισθητότερος μετὰ τὸ 81, ὡς ἐκ τῆς ἀμέσως ἐπελθούσης ἴσως ὑπερτιμῆσεως ὅλων τῶν εἰδῶν τῆς πρώτης ἀνάγκης· διὰ τοῦτο δὲ οἱ ἄνθρωποι ἐπεδοθησάν γενικῶς εἰς τὴν ἐργασίαν μετὰ πλείονος ζήλου ἢ πρότερον, μεταποιήσαντες τοὺς τέως βράχους καὶ χέρσους τόπους τῶν οἰκείων περιφερειῶν εἰς ἀμπελῶνας καὶ μωροκήπους προσοδοφόρους. Ἡ μᾶλλον δὲ ἐπαισθητοτέρα ὡς πρὸς τοῦτο πρόοδος παρατηρεῖται ἰδίως ἐν Ῥαψάνῃ, ἧς καὶ αὐτὰ τὰ ὄρη καὶ αὐτοὶ οἱ λάκκοι μετεμορφώθησαν εἰς κτήματα προσοδοφόρα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ κωμόπουλις αὕτη εἶναι καὶ ἔδρα Τάγματος Εὐζωνικοῦ ἀπ' αὐτῆς τῆς καταλήψεως σχεδόν, εὐλόγως δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι αὕτη ἔχει νῦν τὰ πρῶ-

τῆς Ἐπισκοπῆς κοινωρικῆς ἀκμῆς καὶ προόδου, ὑπὲρ πάσας τὰς λοιπὰς τῆς Ἐπισκοπῆς κοινότητας. Συνεπῶς ἡ Ῥαψάνη δικαιοῦται νῦν να καυχᾶται ὅτι δὲν εἶναι ὡς πρότερον συνεσταλμένη καὶ ταπεινὴ· ἀλλὰ ζωηρὰ καὶ ὑπερήφανος, ὑπερήφανος οὐ μόνον λόγῳ παραγωγῆς τῶν ἀρίστων ἀνὰ τὴν Θεσσαλίαν ἅπασαν οἴνων τῆς, ἀλλὰ καὶ διότι ἀριθμεῖ ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς τοὺς πλείονας ἢ αἱ ἄλλαι κοινότητες ἐπιστήμονας νέους. Κατ' ἀντίστροφον παραδόξως λόγον, ἐκεῖ ὅπου πρότερον ὑπῆρχε ζωὴ καὶ ἐμπορικὴ κίνησις παρατηρεῖται νῦν δυστυχῶς ὀπισθοδρόμησις καὶ παρακμῆ. Ἐννοοῦμεν τὸν μόνον παράλιον τῆς Ἐπισκοπῆς συνοικισμὸν, τὸ Τσάγεζι, τὸ ὅποιον ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ ἠρίθμει δεκάδας ἐμπόρων μὲ κεφάλαια ὄχι εὐκαταφρόνητα καὶ ἦτο τὸ κέντρον μεγάλης ἐμπορικῆς κινήσεως διὰ τε τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Θεσσαλίας καὶ αὐτῆς τῆς γείτονος Μακεδονίας. Νῦν ἀτυχῶς τὸ Τσάγεζι, ἀγνοοῦμεν δια τίνος λόγους, εὐρίσκεται ἐν μεγάλῃ παρακμῇ, τῶν πρῶτην ἐμπόρων αὐτοῦ περιορισθέντων εἰς τὴν καλλιέργειαν μόνον τῆς γῆς. Φρονοῦμεν ὅτι τὸ Τσάγεζι τάχιστα θὰ ἀνακύψῃ ἐκ τῆς καταλαβούσης αὐτὸ ἐμπορικῆς νάρκης, ἅμα ἢ Πολιτεία θελήσῃ νὰ ἐμφυχώσῃ τὴν μόνην ταύτην καθ' ὅλον τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον συνοικισμένην ὑπάρχουσαν σκάλαν, τοῦθ' ὅπερ διακαῶς εὐχόμεθα, ἐπιτρέπουσα τοῖς κατοικοῖς τὴν ἐκμετάλευσιν τοῦ παρ' αὐτοῖς πλουσιωτάτου δάσου. Ἀλλὰ καὶ ἡ γεωργία νῦν ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ καὶ ὑπὸ αἰσιωτέρας συνθήκας διενεργεῖται ἢ πρότερον. Ὁ πρὸ τοῦ 1881 καπνοπαραγωγὸς λόγου χάριν δὲν παρήγε καπνὸν ἄνω τῶν 150 ὀκάδων· ἤδη δ' αὐτὸς παράγει περὶ τὰς 500 καὶ 800 ὀκάδας ἐτησίως, κατ' ἀναλογίαν δὲ καὶ ὁ γεωργὸς καὶ ὁ ποιμὴν. Μεθ' ὅλα ὁμως ταῦτα παρατηρεῖται νῦν γενικῶς ἡ ἐξῆς φροβερὰ ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρελθόντος. Ἐνῶ πρότερον ὁ μὲν μικρέμπορος, μὲ κέρδη ἐτήσια ὄχι ἄνω τῶν δισχιλίων δραχμῶν, ὁ κτηματίας ὄχι ἄνω τῶν πεντακοσίων, ὁ δὲ ἐργάτης κάτω καὶ τῶν τριακοσίων, ἐξοικονόμουν τὰς οἰκογενειακὰς αὐτῶν ἀνάγκας καὶ ἔζων ἐν σχετικῇ ὅπως δὴποτε εὐμαρείᾳ, νῦν, δεκαπλασιασθει-

σῶν ἀκριβῶς τῶν ἐτησίων προσόδων τῶν ἰδίων αὐτῶν τάξεων, δὲν ἐπαρκοῦσιν ἐν τούτοις νὰ ζῶσιν ὅπως οὖν ἀνέτως. Τὸ μέγα τοῦτο κακόν, συνέπεια τοῦ ὁποίου εἶναι καὶ αὐτὸς ὁ σκηνίτης Ἀθίγγανος νὰ μὴ δύναται νῦν νὰ ζήσῃ, ἂν δὲν ἀπολαμβάνῃ τοῦλάχιστον μίαν δραχμὴν ἡμερησίως, ἐνῶ πρότερον αὐτὴ ἡ ἰδία δραχμὴ τῷ ἐπήρκει διὰ μίαν ἐβδομάδα, κεῖται μὲν βεβαίως καὶ εἰς τὴν δυσανάλογον ὑπερτίμησιν ὄλων ἐγγένει τῶν πραγμάτων τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καθ' ἡμᾶς ἔχει τὸ λόγον του καὶ ἀλλαχοῦ. Ἐγκεῖται κατὰ μέγα μέρος ἐν τῇ νομοθεσίᾳ τῇ Ἑλληνικῇ, ἰδίως δὲ ἐν τῇ νομοθεσίᾳ τῶν τε μονοπωλίων ἐγγένει καὶ τῶν βαρυτάτων εἰσαγωγικῶν τελῶν. Ἐκεῖ δὲ ὅπου ἡ Πολιτεία, ὅχι μόνον δὲν προστατεύει τοὺς πολίτας τῆς ἀπὸ τῆς αἰσχροκερδεῖας τῶν ἐμπορευομένων, ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἰδία μετέρχεται τὸ ἐμπόριον, καὶ δὴ μονοπωλίως, πρόδηλον ὅτι οἱ πολῖται ὠλοῦνται θάπτον ἢ βράδιον εἰς τὴν πτωχείαν, μεθ' ὅλην αὐτῶν τὴν παραγωγικότητα καὶ τὴν ἐργατικότητα. Δυστυχῶς ἐκεῖ βαίνει ἤδη καὶ ἡ Θεσσαλία, ἔστω καὶ νὰ πωλῇ νῦν τοὺς ἀμνοὺς αὐτῆς διὰ διδράχμου κατ' ὄκάν, ἀντὶ τῶν τεσσάρων δεκαρῶν, δι' ὧν ἐπώλει αὐτοὺς πρὸ τοῦ 1881. Κατὰ ταῦτα, ἐνῶ ἄχρι τοῦδε ἐπαίτης Θεσσαλὸς δὲν ὑφίστατο, χάρις εἰς τὸ εὐφορον καὶ τὰ ἄλλα πλεονεκτήματα τοῦ τόπου, ὃν κατοικεῖ, πολὺ φοβούμεθα μετὰ πάροδον μιᾶς ἔτι δεκαπενταετίας, ἐὰν τὰ νομοθετικὰ ἡμῶν πράγματα μείνωσι τὰ αὐτά, μήπως καὶ οἱ Θεσσαλοὶ, μεθ' ὅλην τὴν παραγωγικότητα τοῦ ἐδάφους των, τραπῶσι τὴν πρὸς τὴν ἐπαιτείαν ἄγουσαν. Εὐχόμεθα νὰ διαφευσθῶμεν εἰς τοῦτο, ἀλλ' ἐκεῖ τείνουσι τὰ πράγματα, ἐνόσω διοικούμεθα ὅπως διοικούμεθα.

Περὶ δὲ τῆς τορινῆς γραμματικῆς κινήσεως ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ ταύτῃ τί νὰ εἴπωμεν; Ἐὰν ἡ λεγομένη ἐλευθερία ἐπέπρωτο νὰ διασαλεύσῃ τὰς βιάσεις τῆς ἠθικοθρησκευτικότητος τῶν Θεσσαλῶν, ἐννοοῦμεν τὴν ἐντεῦθεν προελθοῦσαν διαφορὰν. Ἀλλ' ὅτι τὰ γράμματα εἶμαρτο νὰ ἀκμάζωσι κάλλιον ἐν Τουρκίᾳ ἢ ἐν Ἑλλάδι, τοῦτο οὐδὲ κἂν ἐφантаζόμεθα. Ἀπαριθμοῦμεν ὧδε τὰς

διαφορὰς μεταξὺ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ παρελθόντος, καὶ ὡς μὴ δικαιολογήσῃ ἡμᾶς ὁ ἀναγνώστης, προσκλαιομένους οὕτω πως καὶ διὰ τοῦτο. Ἡ Ῥαψάνη καὶ τὰ Ἀμπελάκια, ἵνα περιορισθῶμεν εἰς τὰς καθαρῶς καὶ ἐπὶ τουρκοκρατίας Χριστιανικὰς μόνον κοινότητας, εἶχον πρὸ τοῦ 1881 καὶ πλήρη Σχολαρχεῖα, ὧν οἱ ἀπόφοιτοι μαθηταί, μεταβαίνοντες εἰς Ἀθήνας καὶ Σῦρον, κατετάσσοντο μετὰ ἐξετάσεις αὐστηρὰς εἰς δευτέραν τοῦλάχιστον γυμνασιακὴν τάξιν. Νῦν ἡ μὲν Ῥαψάνη ἅπαξ ἢ δις ἠξιώθη ἄχρι τοῦδε νὰ ἀποκτήσῃ Ἑλληνοδιδάσκαλον, ἀλλὰ καὶ τοῦτον κατασελήνας μόνον διδάξαντα καὶ εἶτα ἀπολυθέντα, λόγῳ ὅτι οἱ μαθηταὶ ἦσαν 23 καὶ ὄχι 25, τὰ δὲ Ἀμπελάκια, ἔχουσι νῦν μόνον μίαν τάξιν Σχολαρχικὴν, καταργηθεισῶν ἀπὸ διετίας τῶν ἄλλων δύο ἀνωτέρων τάξεων. Ὁ Νιζερός, ἡ Κρανιά, ἡ Καρύτσα, τὸ Τσάγεζι καὶ ἄλλα, οὐδέποτε εἶχον στερηθῆ δημοδιδασκάλου οὐδ' ἐπὶ μῆνα. Νῦν ἀμφιβάλλομεν ἂν καθ' ὅλην τὴν διαδραμοῦσαν δεκαπενταετίαν ἐδίδαξαν συνεχῶς ἐπὶ ἓν ἔτος δημοδιδάσκαλοι ἐν τοῖς ῥηθειῖσι χωρίοις. Τὸ Λασποχωρι, ἡ Αἰγάνη, τὸ Χατζόμπασι, τὸ Μπαξιλάρ, τὸ Πουρνάρι, τὸ Σουφλάρ, τὰ Τσίβασια, χωρία συνιστάμενα ἀπὸ 45 ἕως 90 οἰκογενείας, στεροῦνται δυστυχῶς καὶ θὰ στερῶνται φαίνεται αἰωνίως καὶ ἀπλοῦ γραμματοδιδασκάλου, χάρις βεβαίως εἰς τὸν διοικοῦντα ἡμᾶς λαμπρὸν μηχανισμόν!

Τερματίζοντες καὶ τὸ παρὸν ἡμῶν τοῦτο κεφάλαιον ἀξιούμεν πατρικῶς παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν ποιμνίου, ἵνα υἱικῶς ἀποβλέψωσιν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη τοῦ παρόντος ἡμῶν πονήματος, εἰς ὅσα γίνεται περὶ αὐτῶν λόγος οὐχὶ εὐφημος καθόσον ἴδιον τοῦ ἀληθοῦς Πατρὸς εἶναι οὐχὶ τὸ περιθάλπειν τὰς ἀδυναμίας τῶν ἰδίων τέκνων, ἀλλὰ τὸ ὑποδεικνύειν καὶ καυτηριάζειν αὐτάς.

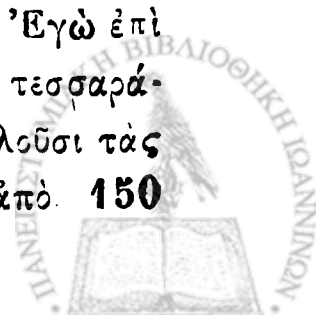
Ἐν Ἀμπελακίαις, τῇ 8 Ἰανουαρίου 1896.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

Ὅτι παντὶς ἔθνος ὁ ἱερός κλήρος πρέπει νὰ ἡγῆται πάσης διανοητικῆς διαπλάσεως καὶ προόδου, δὲν ὑπάρχει περὶ τούτου δευτέρα γνώμη. Ἐπομένως εἶναι λίαν παρήγορον, διότι ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ζωηρότερον παρ' ἄλλοτε ἀνεπτύχθη καὶ παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ ἔθνει ἔφεσις τις γενική, πρὸς τε ἀνύψωσιν τοῦ κλήρου αὐτοῦ εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ θέσιν, καὶ πρὸς ἐξεύρεσιν ὕλικῶν πόρων δια τὴν ἀξιοπρεπῆ αὐτοῦ συντήρησιν. Ἄλλ' ἐπιτραπήτω ἡμῖν, ἐνὶ τῶν ταπεινοτέρων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Ἱεραρχῶν, νὰ καταστρώσωμεν ὧδε σκέψεις τινὰς ἡμῶν ἀτομικὰς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τῆς ἡμέρας, οὐχὶ ὑφ' ἃς ἐπόψεις πολλαχῶς ἄχρι τοῦδε διηρευνήθη τὸ ζήτημα, τὴν τῆς ἀναλόγου δηλονότι μορφώσεως τοῦ κλήρου καὶ τὴν τῆς ὕλικῆς αὐτοῦ συντηρήσεως. Ὑπὸ τὰς δύο ταύτας ὄψεις τὸ ζήτημα καθ' ἡμᾶς αὐθωρεῖ εἶναι τελείως λελυμένον, ἀρκεῖ νὰ ὑπάρξῃ θέλησις ἐθνική, θέλησις κυβερνητική. Ἡμεῖς θέλομεν ἐξετάσει ὧδε τὸ ζήτημα μόνον ὑπὸ τὴν ἑποψίν τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῦ, ὑπὲρ ἧς οὐδεμίαν ἄχρι τοῦτε ἠκούσθη οἰαδῆποτε φωνή. Τί δὲ ἐννοοῦμεν ὑπὸ ταύτας τὰς λέξεις, σαφέστατα θέλομεν κατανοηθῆναι, ὡς ἐξῆς ἀναπτυσσόμενοι.

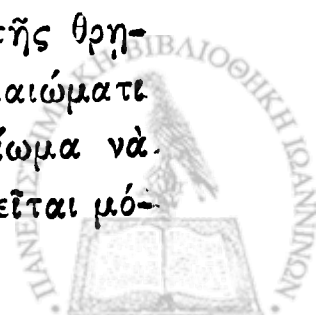
Ἐπανειλημμένως ἐρρέθη ἤδη καὶ ἐπιστεύθη μάλιστα ὅτι ἡ πρώτη ὄψις πρὸς αἰσίαν λύσιν τοῦ ὑπὸ συζήτησιν θέματος ἐγκεῖται ἐν τῷ περιορισμῷ τοῦ ὑπάρχοντος ἐνοριακοῦ κλήρου κατὰ τὸ ἡμῖσι. Ὑπὲρ δὲ τῆς γνώμης ταύτης τάσσεται ἤδη ἡ πλειονοψηφία τοῦ ἔθνους, μεθ' ἧς καὶ ὁ γράφων ταύτας τὰς γραμμάς. Ἀλλὰ παρατηροῦμεν ὅτι πάντες οἱ περὶ αὐτοῦ οὕτω γνωματεύοντες ἔλαβον ὑπ' ὄψιν αὐτῶν μόνον τὰς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον πολυαριθμοτέρας Χριστιανικὰς κοινότητας. Ἐγὼ ἐπὶ παραδείγματος ἔχω ἐν τῇ ἐπισκοπικῇ περιφερείᾳ μου τεσσαράκοντα συνοικισμούς. Ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν τέσσαρες ἀποτελοῦσι τὰς λεγομένας κωμόπολεις· οἱ ἄλλοι ἡμίσεις εἶναι κῶμαι ἀπὸ 150

καὶ ἄνω οἰκογενείας ἔχουσαι· οἱ δὲ λοιποὶ, χωρία ἀπὸ 45 ἕως 65 οἰκογενείας. Καὶ διὰ μὲν τὰς δύο πρώτας κλάσεις τῶν ἐν λόγῳ συνοικισμῶν, κάλλιστα ἐννοῶ ὄχι μόνον τὸν περιορισμὸν τῶν ἐφημερίων εἰς τὸ ἥμισυ, καὶ ἐκεῖ ὅπου ἄχρι τοῦδε ἱεράτευεν εἰς ἐπὶ ἑκατὸν οἰκογενειῶν, ἱερατευέτω τοῦ λοιποῦ ἐπὶ διακοσίων ἢ καὶ τριακοσίων, ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν εὐχερῆ εὕρεσιν τοῦ ὑποψηφίου ἐφημερίου. Παραλείπω δὲ ὅτι μόνη ἡ αὔξησις τῶν ἐνοριῶν κατ' ἐμὲ καὶ εἰς τὸ τριπλάσιον ἔστω, ὡς τινες γνωματεύουσιν, οὐδέποτε θέλει συνεπιφέρει τὴν ἠθικὴν τοῦ κλήρου ἀνύψωσιν εἰς ὃ σημεῖον πᾶς εὐσεβῆς πατριώτης ἐπιθυμεῖ. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καταβιβάζει τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἐφημερίου δὲν κεῖται κατ' ἐμὲ ἐν τῷ καρποῦσθαι ἐκ τῆς ἐνορίας του πολλὰ ἢ ὀλίγα. Τὸ κακὸν κεῖται εἰς τὸν καθιερωθέντα τρόπον τοῦ πορίζεσθαι τὸν ἐφημέριον τὰ πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ, ἀδιάφορον τὸρα ἂν ὁ τρόπος οὗτος περιορίζηται εἰς στενὸν ἢ εὐρὺν κύκλον· ὁ δὲ καθιερωθεὶς καὶ ἐν χρήσει ἄχρι τοῦδε οὗτος τρόπος, γνωστὸν ὅτι πολὺ ὀλίγον διαφέρει τῆς ἐπαιτείας. Ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀπὸ ἐξήκοντα καὶ κάτω ἀριθμοῦντας οἰκογενείας συνοικισμούς, τί γενήσεται ἐρωτῶμεν; Εὐχερεστάτη πάντως ἡ λύσις τῆς ἐρωτήσεώς μου ταύτης θεωρητικῶς. Συμπτυχθήτωσαν δύο ἢ τρεῖς μικραὶ ἐνορίαι εἰς μίαν καὶ τοποθετήσθω ἐπ' αὐτῶν εἰς ἐφημέριος. Λαμπρά. Ἀλλ' ἀντερωτῶμεν· ποῦ θὰ εὑρεθῇ ὁ κατάλληλος ὑποψήφιος διὰ τὰ μικρὰ ταῦτα τρία χωρία; Καὶ ὑπὸ τὰς λέξεις «ποῦ θὰ εὑρεθῇ», δὲν ἐννοῶ ὅτι δὲν εὕρισκεται· ἴσως ὄχι τόσον δυσκόλως ἐξευρεθήσεται ὁ τοιοῦτος, ἀλλ' οὗτος πρόδηλον ὅτι δὲν θέλει κατάγεσθαι οὔτε ἐκ τοῦ ἐνὸς οὔτε ἐκ τοῦ ἐτέρου μικροῦ χωριδίου, ὅπως ἐπιτρέπωσι τὰ ἀτομικὰ αὐτοῦ συμφέροντα ἵνα ἱερωθῇ ἐν τῷ χωρίῳ του· θέλει κατάγεσθαι πάντως ὁ μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα κατάλληλος ὑποψήφιος εἴτε ἐκ πόλεως εἴτε ἐκ κωμοπόλεως. Τὸν ἐκ ταύτης λοιπὸν ὀρμώμενον ὑποψήφιον, πῶς διανοεῖται ὁ οὕτω νομοθετῶν ὅτι θέλει τῷ εἶσθαι εὐκόλον νὰ ἀποδεχθῇ ἐνορίας, μακρὰν τοῦ οἴκου καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ κειμένας, καὶ δὴ ἐν Θεσσαλίᾳ; Ὅσοι εἰς

τὸν χάρτην λύουσιν εὐκόλως τοιαῦτα ζητήματα, ἐλθέτωσαν ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ἀναλαβέτωσαν χρέη ἱερατικά μόνον ἐπὶ ἐν ἔτος ἐν τοῖς πεδινοῖς χωρίοις αὐτῆς. Εἰς τοὺς Θεσσαλικούς κάμπους, τοὺς στερουμένους καὶ ὕδατος καὶ παντὸς ἀναφυκτικοῦ ἀντικειμένου, ἐδῶ ὅπου οἱ ἄνθρωποι διέρχονται ὀλοκλήρους μῆνας ἐν ἀδαμιάᾳ περιβολῇ, ὡς ἐκ τῶν κυνικῶν καυμάτων τοῦ θέρους, ἡ δὲ νόσος τῆς ἡλιάσεως δὲν σπανίζει, θὰ ἦναι ἐσχάτη μωρία, εἰάν τις νομίση ὅτι ἐξευρεθήσεται εὐχερῶς ὁ ἐξ ἄλλης πατρίδος μὲ τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα ἄνθρωπος, ὁ θελήσων νὰ ἱερατεύσῃ· ἔστω καὶ μὲ ἑκατοντάδραχμον μηνιαίαν ἀμοιβήν. Ἀπέναντι μιᾶς τοιαύτης καταστάσεως πραγμάτων, ἥτις φυσικὰ θέλει δημιουργηθῆ, τί γενήσεται; Προβλέπουσιν ἄρα γε τὰ καταρτιζόμενα Νομοσχέδια περὶ τοιούτων ὄχι ἐνδεχομένων ἀλλὰ βεβαίων γεγονότων; Πρόδηλον ἐντεῦθεν ὅτι πλεῖστα ὅσα χωρία τῆς πεδικῆς Θεσσαλίας, ἐξ ἐκάστης ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας, θέλουσι μείνει κυρίως ἄνευ ἐφημερίου, ἢ εἰάν θὰ ἔχωσι τριούτον, θὰ ἦναι ὑπὲρ τὴν ὥραν μακρὰν αὐτῶν. Ὅποιον δὲ τὸ ἐκ τούτου προκύψον; Σήμερον μὲν θὰ ἀποθνήσκῃ τὸ βρέφος τοῦ Α ἀβάπτιστον, διότι δὲν ἐπρόφθασαν νὰ καλέσωσι τὸν μακρὰν κατοικοῦντα ἐφημέριον, καὶ αὔριον θὰ ἀποθνήσκῃ καὶ ὁ ἴδιος, χωρὶς νὰ τύχῃ τῶν τελευταίων τῆς θρησκείας παρηγοριῶν! Ἀλλὰ τί μέλει τῇ Πολιτεία διὰ τοῦτο, ἴσως παρατηρήσει τις; Μὴ γὰρ μέλει αὐτῇ καὶ ὅταν τις τῶν πολιτῶν δὲν φθάσῃ νὰ συντάξῃ τὴν διαθήκην του ἐγκαίρως, καὶ ἀποθάνῃ ἀδιάθετος; ἔχει συμβολαιογράφον παρὰ τὸ πλάγιον αὐτοῦ, ἔχει δικαστήρια ἐν τῷ χωρίῳ του, ἵνα δύνηται εὐκόλως ὁπόταν θέλῃ νὰ ἐπισκέπτηται αὐτὰ ἢ νὰ τὰ μετακαλῆ κατὰ τὰς ἀνάγκας του; Ὁ λέγων ταῦτα σκέπτεται ὕλιστικῶς, θεωρεῖ τὴν θρησκείαν ὡς μὴ ἐξ ἀποκαλύψεως προελθοῦσαν, καὶ πρὸς τὸν τοιοῦτον δὲν ἐννοοῦμεν νὰ συζητήσωμεν. Ἡμεῖς, πιστεύοντες εἰς τὴν θεότητα τῆς θρησκείας καὶ εἰς ζωὴν μέλλουσαν, ἐρωτῶμεν, ἐν τίνι δικαιώματι ἔρχεσαι σὺ ἡ Πολιτεία καὶ μοι λέγεις «δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ ἔχῃς θρησκείαν καὶ ἱερέα, διότι τὸ χωρίον σου κατοικεῖται μό-

νον ἀπὸ 40 οἰκογενείας ;» Καὶ ἐὰν ἔχῃς τοιοῦτον δικαίωμα, διατί δὲν ἐφαρμόζεις αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων ;

Ἄλλ' ἐγὼ παραδέχομαι ὅτι αἱ προκύψουσαι αὐταὶ ἀνωμαλῖαι θέλουσι προνοήσῃ τὰ σχετικὰ Νομοσχέδια ὅπως μὴ ὑφίστανται ἐν τῇ ἐφαρμογῇ. Ἀποδέχομαι ἀκόμη ὅτι καὶ αὐταὶ αἱ μικραὶ κοινότητες δὲν θέλουσι μείνει ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. Ὅποιον τὸ ἐκ τούτου προκύψον κοινωνικὸν ὄφελος ἐρωτῶ, ἐὰν τὰ πράγματα τῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας μείνωσιν ὡς ἤδη ἔχουσιν ; Ὁ Ἕλληνας τῆς παρούσης γενεᾶς γνωστὸν πῶς ἀνατρέφεται πρῶτον ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκογενείᾳ· μεταβαίνων εἰς τὸ δημοτικὸν Σχολεῖον καὶ ἀκολούθως εἰς τὴν ἐγκύκλιον παιδείαν, ἀντιλαμβάνεται, ὅσον μικρὸς καὶ ἂν ᾖ τὴν ἡλικίαν, τῆς περιφρονήσεως, μεθ' ἧς τυπικῶς διατηρεῖται ἐν τοῖς προγράμμασι τὸ ἱερὸν μάθημα τῆς θρησκείας, εἰς ἣν ἀνήκει τὰς βαθμίδας τοῦ ἀνωτάτου ἐκπαιδευτηρίου πατήσας, ἀκροᾶται μετὰ τέρψεως τῶν ὑλιστικῶν περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου θεωριῶν, ἃς ἐν ὀνόματι τῆς ἐπιστήμης ἀναπτύσσουν αὐτῷ οἱ ἀρμόδιοι καθηγηταί. Εἰς τὴν κοινωνίαν δεύτερον ἀποδοθεὶς, ὅχι μόνον αὐτὸς δὲν πιστεύει εἰς τίποτε, διότι οὐδέποτε ἐδιδάχθη τί τὸ ἠθικοθρησκευτικὸν καὶ ὑπερκόσμιον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους προτρέπει εἰς μίμησιν. Ἐξ ἄλλου, εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ βίου ριφθεὶς, καθορᾷ κυβερνήτας ἀθέους, κυβερνήτας ἐμπαίζοντας πᾶσαν ἰδέαν ὑπερκόσμιον, δημοσιογραφίαν εἰρωνευομένην πᾶν μεταφυσικὸν καὶ θεῖον, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καταχωρίζουσαν στερεοτύπως ἄρθρα δῆθεν ἐπιστημονικὰ περὶ τῆς ἐκ πιθήκου καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἔπειτα λοιπὸν ἀπὸ τοιαύτην ἀνατροφὴν τῆς παρούσης γενεᾶς, ἔπειτα ἀπὸ τοιαύτας ἀρχάς, ὑφ' ὧν ἀνατρέφεται ὁ σημερινὸς Ἕλληνας, μεταβολὴν κοινωνικὴν, ἠθικὴν, ἐπιζητεῖτε σπουδαίως οἱ τοιαῦτα προτείνοντες μέτρα, μόνον διὰ τῆς γραμματικῆς ἱκανότητος τοῦ ἐφημερίου ; Καὶ ἀπὸ τὸν φύσει θρησκευτικώτατον Ἕλληνα ἐξηχρείωσαν αἱ Ἀρχαὶ τοῦ, αἱ Κυβερνήσεις τοῦ, εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀπιστίας, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ ἄξεστος πολίτης νὰ διστάζῃ περὶ ὑπάρξεως καὶ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ.

σπουδαίως φρονεῖτε ὅσοι τοιοῦτοι εἶτε μὲ μόνον τὰ τιθέμενα προσόντα τοῦ κλήρου θὰ οὐρισδρομήσῃ ἡ Ἑλληνικὴ πολιτεία ;

Ἐπὶ ἄμμου λοιπὸν καθ' ἡμᾶς οἰκοδομοῦσιν, ὅσοι τὴν κοινωνικὴν μεταβολὴν τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐξαρτῶσιν ἀπὸ μόνῃν τὴν διανοητικὴν μὀρφωσιν τοῦ κλήρου. Ἐνόσω ἐν τῇ οἰκογενείᾳ παραμελεῖται εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἡ θρησκευτικῆ τῶν τέκνων μὀρφωσις, ὥστε καὶ αὐτὸ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ νὰ αἰσχύνωνται οἱ παῖδες νὰ πειῶσιν, ὅταν πρέπη ἐνόσω ὁ οἰκογενειάρχης ἀποδυσπετεῖ μὲν νὰ ὀδηγήσῃ τὰ τέκνα του εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Ὑψίστου, ἐναβρύνεται δὲ ὅταν ὀδηγῇ ταῦτα εἰς τὸ θέατρον· ἐνόσω ἐν τοῖς Σχολείοις παρατηρεῖται ὄχι πλέον θρησκευτικὴ νέκρωσις, ἀλλ' ἐμπαιγμὸς τοῦτ' αὐτὸ πάσης θρησκευτικῆς ιδέας· ἐνόσω τὸ Κράτος δὲν παύσει τοῦ νὰ λέγηται μόνον ἐν τῷ Συνταγματικῷ χάρτῃ Χριστιανικόν· ἐνόσω οἱ Κυβερνήται, οἱ ἀντιπρόσωποι οὔτοι τοῦ λαοῦ, διάκεινται ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροι πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἠθικοθρησκευτικῶν τοῦ λαοῦ συναισθημάτων, διότι πρῶτοι αὐτοὶ εἶναι ἄπιστοι· ἐνόσω τέλος αὐτῆ ἡ Πολιτεία διὰ νέων αὐτῆς νομοθετημάτων δὲν πρόνοήσῃ νὰ θέσῃ νέας βάσεις θρησκευτικῆς τοῦ ἔθνους διαμορφώσεως, εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον καθ' ἡμᾶς νὰ ἐπέλθῃ ποιά τις ἐπὶ τὰ κρείττω ἠθικὴ μεταβολὴ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους μόνον διὰ τῆς προσκλήσεως κλήρου μεμορφωμένου. Παράδειγμα ἡμεῖς αὐτοὶ ἀτυχῶς, οἱ ναυαγοῦντες σήμερον ἀπέναντι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀξέστου χωρικοῦ, ὡς ἐκ τῆς ὑπὸ τῆς πολιτείας ἐξαχρειώσεως αὐτοῦ. Διὰ ταῦτα σταθμιζέσθωσαν καλῶς τὰ πράγματα οἱ ἀρμόδιοι, καὶ νομοθετήσθωσαν κατ' ἀναλογίαν τὰ δέοντα, ἐὰν ἐπιθυμῶσι νὰ παρακάμψωσι τὸν σκόπελον τῆς ἐπιπολαιότητος, μεθ' ἧς συνήθως ἐπιχειροῦμεν τὰ ἔργα ἡμῶν τὰ δημόσια οἱ Ἕλληνες. Ἡ καταβιβρώσκουσα τὴν ἑλληνικὴν πολιτείαν νόσος δὲν ἔγκειται ἐν τῷ ἀκοῦσαι τὸν πολίτην ἐκ στόματος πεπαιδευμένου κληρικοῦ ὅτι τὸ κλέπτειν εἶναι ἀμάρτημα, ἀφοῦ ἐν τῇ πράξει οὗτος γινώσκει ὅτι κλίνεται ἄριστα τὸ ῥῆμα τοῦτο καθ' ὅλους τοὺς γραμματικούς αὐτοῦ τύπους καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν δημοτικῆς μόνον ἐκπαι-

δεύσεως τυχόντων κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων· πρόδηλον γάρ ὅτι δὲν θὰ εἰσακουσθῆ· ἀλλὰ κεῖται ἐν τῷ μὴ ἀνατρέφεισθαι αὐτὸν θρησκευτικῶς, ἐν τῷ μὴ προνοεῖν τὴν πολιτείαν περὶ τῆς θρησκευτικῆς τοῦ πολίτου διαπλάσεως. " Ἄλλως τε, οἷα ἐθνικὴ μετὰβολὴ προῆλθεν ἄχρι τοῦδε διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς μόνον μορφώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἱεραρχίας, ἢ αὐτὴ πάντως προκύψει καὶ ἐκ τῆς γυμνασιακῆς διαπλάσεως τοῦ μεσαίου κλήρου.

Ἐν Ἀμπελακίαις, τῇ 15 Ἰανουαρίου 1896.

ΟΛΙΓΑΙ ΛΕΞΕΙΣ

κατὰ τὴν ἐπιμνημόσυνον τελετὴν τὴν γενομένην ὑπὲρ τοῦ ἀοιδίου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Γερμανοῦ.

Τοῦ Ἐπισκόπου Ἀθηνῶν Γερμανοῦ Καλλιγᾶ ἐπιτελεῖ σήμερον ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἀμπελακίων τὸ ἱερὸν μνημόσυνον. Ἡ δὲ εὐλογος αἰτία, Χριστιανοί μου, ἡ ἀκόλουθος. Ὁ πρὸ ὀκτῶ ἀκριβῶς ἡμερῶν κατατεθεὶς εἰς τὸν τάφον, ἦτο καὶ συμμαθητὴς καὶ φίλος τοῦ προέδρου τῆς Ἐκκλησίας καὶ Ἐπισκόπου σας. Ἀποφοιτήσας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτος μετ' ἐμέ, κατὰ τὸ 1870, ὁ τότε Διάκονος Γερμανός, διετέλεσεν ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη, ἐν τῷ μεταξὺ εἰς Πρεσβύτερον χειροτονηθεὶς, ὡς Πρωτοσύγκελλος παρὰ τῷ νῦν γεραρῷ τῆς Ἀλεξανδρείας Πατριάρχῃ, μεθ' ὃ μετέβη εἰς Μασσαλίαν ὡς ἐφημέριος τῆς ἐκεῖ ὁμοδόξου καὶ ὁμογενοῦς κοινότητος. Κατὰ τὸ 1884, τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς πατρίδος αὐτοῦ Κεφαλληνίας χηρευσάσης, χειροτονεῖται Ἐπίσκοπος τῆς ἰδίας πατρίδος, ἣν καὶ θεαρέστως καὶ κοινωφελῶς ποιμαίνει μέχρι τοῦ 1889. Ἐπει-

δὴ δὲ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἀπέθανεν ὁ τότε Ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν Προκόπιος, ὅστις ὡς ἔχων τὴν ἔδραν αὐτοῦ ἐν τῇ Μητροπόλει τοῦ Κράτους, καὶ Μητροπολίτης τιτλοφορεῖται, καλεῖται ὑπὸ τῆς τότε Κυβερνήσεως ὁ Γερμανὸς εἰς τὴν χηρεύσασαν Μητρόπολιν, ἢ ἐνεργητικότης τοῦ ὁποίου εἶχεν ἤδη γίνει κατάδηλος ἐν Κεφαλληνίᾳ. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχον λάβει χώραν παρατράγωδά τινα ὡς πρὸς τὴν διὰ τὸν Μητροπολιτικὸν θρόνον μετάθεσιν τοῦ ἀειμνήστου. Ἐπίσης εἶναι ἀληθὲς καὶ ὅτι, ὅπως σχηματισθῆ σχετικὴ πλειονοψηφία τότε ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ, ἐξηναγκάσθη ὁ ἀοίδιμος νὰ ψηφίσῃ αὐτὸς ἑαυτὸν ὡς Μητροπολίτην Ἐπίσκοπον, πράξις ἣτις εὐλόγως εἶχε κακισθῆ τότε ὑπὸ τῆς ἀνεξαρτήτου κοινωνίας. Ἀλλὰ τὰ πράγματα ἐπελθόντα, πληρέστατα ἐδικαίωσαν τὰ ἀληθῆ ἐκεῖνα ἅς εἶπω πραξικοπήματα. Ἐντὸς μιᾶς μόνον πενταετίας ὁ Γερμανὸς ἐφάνη ἀνώτερος τῶν προσδοκιῶν καὶ αὐτῶν τῶν ἐκλεξάντων αὐτόν. Παρήγαγεν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εὐπρεπεστάτην μητροπολιτικὴν κατοικίαν, μὴπω ὑπάρχουσαν ἕως προχθὲς. Παρὰ τὸ πλάγιον αὐτῆς ἀνήγειρεν ἀληθὲς Μέγαρον διὰ τὰς ἐργασίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἣτις δίκην φοιτητῶν κατὰ Σεπτέμβριον ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ μεταλλάσῃ κατοικίαν. Ἐντὸς τῆς ἰδίας περιοχῆς ὠκοδόμησεν ἐκ βάθρων Ναίξριον κομψότατον διὰ τε τὰς Συνοδικὰς ἀνάγκας καὶ διὰ τὴν ἀτομικὴν ἑαυτοῦ καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ. Δὲν ἐπρόφθασε δὲ νὰ ἴδῃ ἀγόμενον εἰς πέρας καὶ τὸ ἕτερον αὐτοῦ ἐθνωφελέστατον καθίδρυμα, τὴν ἀποπεράτωσιν δηλονότι Ἱερατικῆς Σχολῆς, τὰ θεμέλια τῆς ὁποίας ὁ ἴδιος ἀπὸ δύο μηνῶν κατέβαλε. Διὰ νὰ παραγάγῃ δὲ τις τοιαῦτα ἔργα ἀλληλοδιαδόχως τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου ἐντὸς τόσοσ ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος, εὐκόλως πᾶς τις ἐννοεῖ ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ δημόσιον ταμεῖον ἐὰν εἶχεν ὑπὸ τὴν διάθεσίν του, πάλιν εἶναι πολλὰ τὰ παραχθέντα. Ἐὰν τὸ ἡμέτερον ἔθνος ἠξιοῦτο ποτὲ νὰ ἀποκτήσῃ ἓνα Πρωθυπουργόν, ἓνα Ὑπουργὸν τῆς παιδείας, ἓνα Ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης, ὡς τὸν Γερμανόν, ὅχι μόνον Μέγαρα τῆς Θέμιδος θὰ εἶχομεν ἀπὸ καιροῦ πανταχοῦ τῆς

Ἑλλάδος, ὄχι μόνον Σχολεῖα τῆς προκοπῆς καὶ καρποφόρα, ἀλλὰ καὶ Διοίκησιν σώφρονα, διοίκησιν, ἥτις δὲν θὰ μᾶς ἦγαγεν εἰς τὴν χρεωκοπίαν ἐνωρίς ἐνωρίς. Καὶ ὅμως ὁ Γερμανός, εἷς καὶ μόνος ἄνθρωπος, ἐδημιούργησε τοσαῦτα ἐκ τοῦ μηδενός. Τοιοῦτος ἐν ὀλίγοις ἦτο ὁ πρὸ ὀκτῶ ἡμερῶν προώρως κατατεθείς εἰς τὸν τάφον Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Γερμανός. Ὑπὲρ τοιούτου λοιπὸν κεκοιμημένου τελούντων ἡμῶν κατὰ καθῆκον συναδελφότητος τὸ ἱερὸν μνημόσυνον, τίς ἐξ ὑμῶν τῶν Χριστιανῶν μου δὲν θέλει ἐκφωνήσῃ ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του τό : Αἰωνία ἡ μνήμη του ; Αἰωνία ἡ μνήμη, αἰωνία αὐτοῦ ἡ μνήμη. :

Ἐν Ἀμπελακίαις, τῇ 28 Ἰανουαρίου 1896.

Ο Μ Ι Λ Ι Α

ῥηθεῖσα ἐν Ἀμπελακίαις τῇ 11 Φεβρουαρίου 1896
Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας.

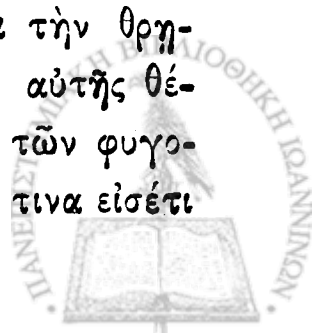
Ἵπῆρξεν ἐποχὴ, Χριστιανικὴ ἐννοῶ, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὅσάκις οἱ Βασιλεῖς καὶ αἱ Κυβερνήσεις αὐτῶν ἠθέλησαν νὰ νομοθετήσωσι διὰ Διαταγμάτων, ἀντιστρατευομένων κατὰ τῆς θρησκείας σύσσωμος ἡ Ἐκκλησία κατεξάνιστατο κατὰ τῆς γιγνομένης πρᾶνδῶως νομοθεσίας ἐκείνης, καὶ ἡ γρήγορα ἡ ἀργὰ πάντοτε αὕτη θὰ ἐξήρχετο νικητρία ἐκ τοῦ κατ' αὐτῆς δημιουργουμένου διωγμοῦ καὶ ἀγῶνος· ἀδιάφορον τῶρα ἂν ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ διωγμοῦ, ἡ ἐφυλακίζοντο, ἡ ἐξωρίζοντο, ἡ καὶ ἐφονεύοντο ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῆς ἐξουσίας οἱ ἐπίλεκτοι ὀπαδοὶ αὐτῆς, οἱ κατὰ τῆς ἀκυρώσεως τῆς ἐκνόμου νομοθεσίας ἀγωνιζόμενοι. Εἰς μίαν τοιαύτην ἐποχὴν, τὴν ἐποχὴν τῆς λεγομέ-

νης Εικόνομαχίας, ανάγεται, Χριστιανοί μου, ἡ σύστασις τῆς σημερινῆς ἑορτῆς τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἐπιλεγομένης «τῆς ὀρθοδοξίας.» Κυβέρνησις δηλονότι καὶ Βασιλεὺς τοῦ ἡμετέρου ἔθνους πρὸ χιλίων ἑκατὸν ἐτῶν διατάσσουσι νὰ ἐξοβελισθῶσιν ἔξω τῶν ἱερῶν Ναῶν τῶν Χριστιανῶν ἀπανταχοῦ τοῦ Κράτους αἶ τε ἱεραὶ Εἰκόνες καὶ σύμπας ὁ ἐσωτερικὸς ἐνγένει διάκοσμος αὐτῶν, σταυροί, ἐξαπτέρυγα, πολυέλαιοι, κανδηλαί, μανουάλια καὶ ὅ,τι ἄλλο ἱερόν ἀντικείμενον εὐρίσκεται καὶ νῦν καὶ τότε ἐν τοῖς ἡμετέροις Ναοῖς. Κατὰ τῆς τοιαύτης λοιπὸν παρανόμου διαταγῆς τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Βασιλέως κατεξανέστη τότε ἡ Ἐκκλησία, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχουσα τοὺς Ἐπισκόπους αὐτῆς, καὶ μετὰ ἀγῶνα πολυετῆ ἐνίκησε τέλος πάντων, διότι ἔπρεπε νὰ νικήσῃ, διότι ἡ πλειονοψηφία τοῦ ἔθνους ἤθελε νὰ νικήσῃ. Αὕτη εἶναι ἐν συντομίᾳ μεγάλη ἡ ὑπόθεσις τῆς σημερινῆς ἑορτῆς τῆς Ἐκκλησίας.

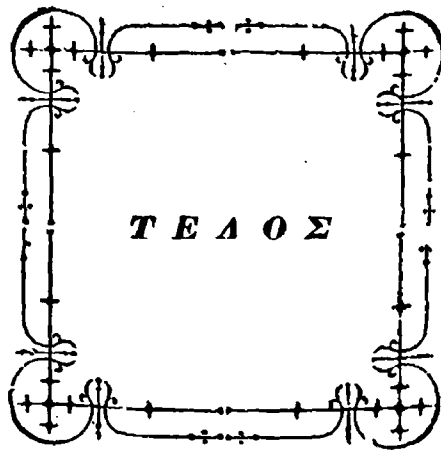
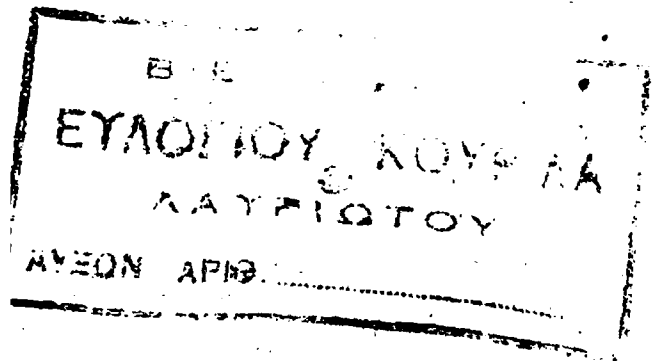
Καὶ τότε μὲν πάντοτε οὕτως ἐγένετο, διότι ἡ Ἐκκλησία ἦτο ζῶσα κοινωνικὴ δύναμις ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολιτειῶν, διότι ἡ πίστις καὶ ἡ ἠθικὴ ἠκμαζόν εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν, καὶ ἀπῆτουν δικαίωματι οὗτοι αὐτοὶ νὰ νομοθετῶσι τὰ τῆς λατρείας τῶν, ἄνευ τῆς τῆς πολιτείας ἐπεμβάσεως. Ὑποθέσατε νῦν, Χριστιανοί μου, ὅτι ὅμοιον τι γίνεται καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας. Τί θὰ πράξωμεν παρακαλῶ; Ἀλλὰ τί λέγω ὑποθέσατε; Μήπως τὸ Βασιλικὸν διάταγμα, τὸ ἐκδοθὲν εἰς τὰ 1876 καὶ καταργοῦν τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα ἀπὸ ὅλα τὰ Γυμνάσια καὶ τὰ Σχολεῖα τοῦ Κράτους δὲν εἶναι παραπλήσιον κατὰ τῆς θρησκείας πραξικόπημα; Τὶ ἐγένετο τότε ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας; τίποτε ἀπολύτως. Καὶ Ἐκκλησίαν ἐνταῦθα καταλαμβάνετε ὅτι ἐννοῶ ὅλον τὸ ἄθροισμα τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων. Μόνον μία φωνὴ ἀσθενεστάτη τυπικῆς διαμαρτυρίας ἠκούσθη τότε κατὰ τοῦ μελετωμένου ἀνοσιουργήματος, καὶ ἡ φωνὴ αὕτη ἦτο ἡ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ 1877. Σύμπαν τὸ ἄλλο ἔθνος, ἐτήρησε σιγὴν νεκρικὴν ἐπὶ τοῦ Διατάγματος ἐκείνου, χωρὶς νὰ ἀναλογισθῇ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀθρήσκου διαπαιδαγωγήσεως αὐτοῦ! Μήπως

ὁ ἀπὸ τοῦ 1833 ἰσχύων ὡς μὴ ὄφειλε Νόμος, τῷ νὰ ἐνεργῶνται δηλονότι αἱ ἐκλογαὶ ἐντὸς τῶν Ἱερῶν Ναῶν τοῦ Κράτους, δὲν εἶναι ἀντιθρησκευτικὸς καὶ ἀνίερος, ὡς βεβηλῶν τοὺς ἀφιερωμένους τῷ Θεῷ ἱεροὺς τόπους καὶ μεταβάλλων αὐτοὺς εἰς καπηλεῖα καὶ ἐστιατόρια; Καὶ ἐν τούτοις Κύριος οἶδε ἕως πότε θὰ ἐξακολουθῆ νὰ τελεῖται ἡ ἀνοσιουργία αὕτη ὑπὸ τοῦ λεγομένου Ὁρθοδόξου ἡμετέρου Κράτους! Καὶ ἄλλα παραδείγματα ἠδυνάμεθα νὰ σᾶς ἀπαριθμήσωμεν ὧδε, Χριστιανοί μου, διὰ νὰ σᾶς δείξωμεν ὅτι καὶ εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν ἐκδίδονται διατάγματα καὶ Νόμοι, ἀντιστρατευόμενοι κατὰ τοῦ κανονικοῦ τῆς Ἐκκλησίας δικαίου, κατὰ τῆς θρησκείας αὐτῆς, χωρὶς ἡμεῖς ποσῶς οὐδὲ ἀπλὴν διαμαρτυρίας φωνὴν νὰ ῥηγνύωμεν, πολλῶ δ' ἤττον νὰ διωχθῶμεν, νὰ κακοποιηθῶμεν, ὑπὲρ πίστεως ὑπεραμυνόμενοι. Ἄλλ' ἵνα μὴ χαρακτηρισθῶμεν ἐκκεντρικοί, ἀρχούμεθα εἰς ταῦτα μόνον τὰ δύο, καὶ προχωροῦμεν εἰς τὴν ἐμιλίαν μας, τοὺς ἀκολούθους συλλογισμοὺς ἐπὶ τῶν ἤδη ῥηθέντων ποιούμενοι. "Ἄν ἄλλοτε, τῶν Κυβερνήσεων ἡμῶν καὶ τῶν Βασιλέων πατρικῶς ἐνδιαφερομένων καὶ ἐνδελεχῶς προνοούντων περὶ τῆς θρησκευτικῆς διαμορφώσεως τῶν προγόνων μας, ταῦτα δὲ ἵνα διαμορφώσωσι πολίτας καὶ στρατιώτας μετὰ προθυμίας ἀποθνήσκοντας ἐν τοῖς πολέμοις ὑπὲρ τοῦ ἔθνους των, διότι τοιαύτην τινὰ ἀφορμὴν πρέπει νὰ ξεύρητε εἶχον οἱ λεγόμενοι Εἰκονομάχαι Βασιλεῖς μας, οἱ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς Ἐκκλησίας θελήσαντες νὰ ἀναμιχθῶσι καὶ νομοθετήσωσιν ἄνευ τῆς γνώμης καὶ συγκαταθέσεως αὐτῆς, ἂν λέγω ἄλλοτε εὐτῷ πῶς ἀνατρεφόμενον καὶ τοιαύτας Κυβερνήσεις ἔχον τὸ ἡμέτερον ἔθνος ἠδυνήθη νὰ διατηρήσῃ τὴν αὐτονομίαν αὐτοῦ ἐπὶ χίλια ἔτη, τί γενήσεται νῦν παρακαλῶ ἡμῖν, ἀφεθείσιν εἰς τὴν τύχην μας νὰ ἀνατρεφώμεθα ἕπως ἀνατρέφεται, ὡς γνωστόν, ἡ παροῦσα γενεά, ἐγκαταλειφθεῖσιν ἄνευ κυβερνητικῆς ἢ βασιλικῆς ἐπιβλέψεως καὶ προνοίας, ἐθισθεῖσιν νὰ μὴ συναισθανώμεθα ποσῶς ὅτι ὅτε μὲν ὀφείλομεν ὡς οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι νὰ ἀνθιστάμεθα μιᾷ φωνῇ πάντες κατὰ τῆς ἐφαρμογῆς παρανόμου τινὸς καὶ ἀντιθρη-

σκευτικοῦ Νόμου, ὅτε δὲ ὑποχρεούμεθα νὰ προκαλώμεν τὴν μεριμνᾶν τῶν κυβερνητῶν μας ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς, ὁσάκις προδήλως ὀδηγούμεθα κατὰ κρημνῶν; Εἰς τὴν παροῦσαν ἐποχὴν τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας, εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ ὑλισμοῦ καὶ τῆς ἀθείας, μὴ ἔχόντων οὔτε Κυβέρνησιν οὔτε ἄρχοντας, οἵτινες νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς διπλῆς εὐτυχίας ἡμῶν, τῆς τε ἠθικῆς καὶ σωματικῆς, ἐξ ἐγαντίας ἀφεθέντων μὲν εἰς κυβερνήτας, ποδηγετοῦντας ἡμᾶς εἰς τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ἀθειάν, ἀνατρεφομένων δὲ ἐλλείψει προνοίας κυβερνητικῆς ὡς ὑλισταὶ καὶ ἐπικοόρειοι, ὅποια τύχη παρακαλῶ ἀναμένει ἡμᾶς, μόλις ἐβδομηκονταετῆ αὐτόνομον βίον ἀριθμοῦντας; Ἡ ἀπάντησις τῶν συλλογισμῶν μου τούτων κεῖται, Χριστιανοί μου, εἰς τὴν πληροφορίαν τὴν ὁποίαν σᾶς δίδω μὲ πόνον ψυχῆς ἀπὸ τοῦ περιφρονουμένου τούτου ἱεροῦ τόπου. Εἴκοσιν ὄλαι χιλιάδες κληρωτοὶ Ἕλληνες φυγοστρατοῦσι δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ, μὴ θέλοντες νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν πατρίδα των, ὡς ἔχουσι καθῆκον, στρατιωτικῶς! Καὶ βέβαια. Τί θὰ εἶπη καθῆκον στρατιωτικόν, καθῆκον πρὸς τὴν πατρίδα, ἀφοῦ ὁ νεανίας Ἕλλην ἐδιδάχθη ἀπιστίαν ἐν τοῖς Σχολείοις τῆς πατρίδος του, ἀφοῦ ἀνετράφη ὑπὸ τῶν ἀρμόδιων οὕτω πως ὥστε νὰ χλευάζῃ πᾶσαν ἰδέαν ὑπερκόσμιον, ἀφοῦ διεπαιδαγωγήθη μακρὰν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς ἠθικῆς τοῦ Εὐαγγελίου; Αὐτὰ εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπομακρύνσεως καὶ κυβερνητῶν καὶ κυβερνωμένων, καὶ ἅς σκέπτονται οἱ ἀρμόδιοι ὅσον σπουδαίως θέλουσι πῶς νὰ ἀναχαιτίσωσι τὸ κακόν, τὸ παρατηρούμενον μόνον ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἔθνει. Μόνη ἡ θρησκεία, Χριστιανοί μου, εἶναι ἐκείνη, ἥτις ἐμπνέει τὰς εὐγενεστάτας ἰδέας τῆς αὐταπαρνήσεως, τῆς αὐτοθυσίας καὶ τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα ἱεροῦ καθήκοντος. Ἐνόσω ἡ πρῶσα γενεὰ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀνατρέφεται ἀντιθρησκευτικῶς, ἐνόσω αἱ κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεις μας περιφρονοῦσι τὴν θρησκευτικὴν τοῦ ἔθνους διαμόρφωσιν, καὶ οὐδὲν ἄλλο περὶ αὐτῆς θέλουσι νὰ ἀκούσωσιν, ὄχι μόνον αἱ εἴκοσι χιλιάδες τῶν φυγοστράτων θέλουσιν αὐξήσαι εἰς τὸ πενταπλάσιον μετὰ τινὰ εἰσέτι

ἔτη, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ ὑπαρξίς ἡμῶν ὡς Κράτους θέλει κατα-
σταθῆ προβληματική. Εὐχομαι ἵνα οἱ μὲν ἡγέται τῆς Πολιτείας
μιμηθῶσι τὸ παράδειγμα τῶν μεσαιωνικῶν ἡμῶν βασιλέων, ἡ
δὲ ἐπὶ γῆς τοῦ Χριστοῦ στρατευομένη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος
ἐξέλθῃ ὡς τάχος τῆς καταλαβούσης αὐτὴν γενικῆς νάρκης,
εἰς ἣν ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς μὴ ὄφελε, ἐβυθίσθῃ, ὥστε κατὰ τύπους
μόνον νὰ ἐορτάζῃ καὶ τὴν σημερινὴν ἐορτὴν τῆς Ὁρθοδοξίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλεγόμενα	σελίς	ζ'
Ἄγγελία	»	η'
Βιογραφικαὶ σημειώσεις	»	ί'
Αὐτοσχέδιος προσφώνησις κατὰ τὴν ἐγκαθίδρυσίν μου . .	»	ιγ'
Ἐπίσημα Ἐκκλησιαστικὰ γράμματα	»	ιε'
Χειραφετητήρια ἔγγραφα Πατριαρχικά	»	κ'
Ὅμοια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος	»	κη'

Ἡ ΕΠΙΣΚΟΠΗ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ

Τοπογραφικὴ περιγραφή αὐτῆς	σελίς	31
Διανοητικὴ κατάστασις τῆς Ἐπισκοπῆς Πλαταμῶνος . .	»	43
Θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ κατάστασις τῆς Ἐπισκοπῆς Πλα- ταμῶνος	»	46
Ἐκθεσις ἐπὶ Μοναστηριακοῦ ζητήματος	»	60
Δευτέρα ἐπὶ τοῦ ἰδίου ζητήματος ἔκθεσις	»	68
Ὅμιλία	»	79
Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἐν Λαρίσση Πρόξενον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας κ. Γκίλφορντ	»	82
Πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην	»	84
Πρὸς τοὺς ἀνά τὴν Θεσσαλίαν Ἱεράρχας	»	85
Προσλαλιὰ κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ Τηλεγραφήματα πρὸς τε τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα καὶ τὸν Πρωθυπουργὸν κ. Κουμουνδούρον	»	86
Προσφώνησις τοῖς ἀντιπροσώποις τῶν Μεγάλων Δυ- νάμεων	»	87
Ἐπιστολὴ τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ	»	88
	»	88

Τῷ Μητροπολίτῃ Θεσσαλονίκης	σελίδες	90
Γνώμη ἐπὶ τῆς μετὰ τὴν προσάρτησιν Ἐκκλησιαστικῆς περιφέρειας τῆς Ἐπισκοπῆς Πλαταμῶνος	»	90
Κρίσεις ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καθόλου τῆς Ἑλ- λάδος συμπεριφορᾶς τοῦ Α. Μακράκη καὶ τῶν περὶ αὐτόν. Ὁ Ἡλίας Βλαχόπουλος	»	93
Προσλαλιὰ τοῖς μαθηταῖς τῆς Ἐκκλ. Ῥιζαρείου Σχολῆς Γνώμη περὶ Ἐπισκοπικῶν προσόντων	»	113
Προσφώνησις πρὸς τὴν Α. Μ τὸν Βασιλέα	»	117
Ὁμιλία ρηθεῖσα ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ Παρνασσῶν Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Λαρίσσης	»	120
Πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἀθηνῶν	»	125
Λογοδοσία	»	126
Παραίτησις ἐκ τῆς Διευθύνσεως τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς . . Ὁμιλία	»	145
Αἱ κατὰ Χριστιανῶν κατηγορίαι τοῦ Κέλσου καὶ αἱ τοῦ Ὀριγένους ἀνασκευαί	»	148
Ἐπὶ τῇ τελετῇ τῆς 25 Μαρτίου	»	150
Ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ περιστάσει	»	154
Ὁμιλία τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ	»	155
Ὁ καταστατικὸς ΣΑ Νόμος	»	165
Μαρτυρία συγχύσεως τῶν Ἀρχῶν ἐν Ἑλλάδι	»	166
Ἀπολογία	»	186
Ἐκθεσις	»	186
Πρὸς τὸν παρὰ πρωτοδίκαις Βίσαγγελέα Λαρίσσης	»	189
Ἔτερον μαρτύριον διοικητικῆς συγχύσεως	»	196
Τὰ Τέμπη	»	207
Ὁμιλία ἐν Ραψάνῃ	»	210
Ἐπὶ τῇ τελετῇ τῆς 25 Μαρτίου	»	217
Ὁμιλία ἐν Ραψάνῃ	»	222
Ὀλίγαι λέξεις ἐν Τρικκάλαις	»	223
Ἐπὶ τῇ ἐκ Τρικκάλων ἀπελεύσει μου	»	224
Ἐπὶ τῇ τελετῇ τῆς 25 Μαρτίου	»	226
Ὁμιλία	»	229
Τὰ πρόην Τουρκικὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας	»	230
		232
		233
		234
		236
		241

Γὰ Ἀμπελάκια εἰς τὸν παρελθόντα αἰῶνα	σελὶς	247
Ἐνεστῶσα γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἐπισκοπῆς Πλατα- λῶνος	»	252
Γὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας	»	262
Ὅλιγαι λέξεις εἰς τὸ ἱερὸν μνημόσυνον τοῦ ἀοιδίου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Γερμανοῦ	»	267
Ὁμιλία τῆ Κυριακῆ τῆς Ὁρθοδοξίας	»	269

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΔΗΜΟΥ ΑΜΠΕΛΑΚΙΩΝ

«Ἀμπελακίων»

38

Προκόπιος Βρυάντιος Πρωτοσύγκελλος	σώμ.	3
Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς	»	2
Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου	»	2
Παπᾶ Δημήτριος Περσάκης Σακελλίου	»	1
Παπᾶ Γεώργιος Τουφεκτζῆς Σακελλάριος	»	1
Ἀρσένιος Μ. Τσουλάκης Δήμαρχος	»	1
Θεόδωρος Δημόκας	»	2
Γρηγόριος Πέτροβιτς	»	2
Κωνσταντῖνος Γ. Κρασοῦλης	»	1
Ἀθανάσιος Τσαμπαλίδης	»	1
Ἡ Μαυζάρειος Σχολή	»	2
Ἀθανάσιος Στροῦμπος	»	1
Γεώργιος Ἰ. Παπαλέτσος	»	1
Γεώργιος Ἀθανασίου	»	1
Εἰρήνη Μολλᾶ	»	1
Ἀδελφοὶ Μπαμπούρα	»	2
Θεόδωρος Δ. Μπουρλότας	»	1
Νικόλαος Ναοῦμ τουφεκτζῆς	»	1
Ἀδελφοὶ Δ. Πλιάγκα	»	1
Ἰωάννης Γ. Ναουνούλης	»	1
Γεώργιος Σ. Καρκατζάννης	»	1
Γεώργιος Β. Κούριας Ἱατρὸς	»	2
Δανιὴλ Τσαγκαλίας	»	1
Γεώργιος Δ. Μηλωνᾶς	»	1
Ἀστέριος Χ. Κούτκας	»	1

Κωνσταντῖνος Γ. Τσεργᾶς.....	σώμ.	1
Α. Θ. Καστανάρας.....	»	1
Εὐθύμιος Γ. Εὐθυμιάδης.....	»	1
Χρῆστος Ἀνδρέου Μολλᾶς.....	»	1
Ἰωάννης Χ. Τσιλίκης.....	»	1 ¹⁰⁰
Νικόλαος Κ. Μαργκᾶς.....	»	1
Ἀριστοτέλης Π. Μίσσιος.....	»	2
Στυλιανὸς Α. Καστανάρας.....	»	1
Ἐπαμεινώνδας Δ. Σολωμοῦ.....	»	1
Πέτρος Παρλιγάγκος.....	»	1
Γεώργιος Α. Περσάκης.....	»	1
Δημήτριος Κ. Τουφεκτσῆς.....	»	1
Κωνσταντῖνος Ἰ. Σολωμοῦ.....	»	1
Ἰωάννης Δ. Τζατζιᾶς.....	»	1
Δημήτριος Καρανίκος.....	»	1
Νικόλαος Μουταφτσῆς.....	»	1
Θεοχάρης Διάκος Ἱερεὺς.....	»	1
Εὐθύμιος Γ. Σολωμοῦ.....	»	1
Ἰωάννης Κ. Γιαννιζοῦ.....	»	1
Εὐστράτιος Ἰβου Τσουλάκης.....	»	1
Κωνσταντῖνος Γ. Καζαντζῆς.....	»	1
Ἰωάννης Μάνθου.....	»	1
Δημήτριος Γ. Κοῦκος.....	»	1
Παρασκευὴ Χ. Δουγάνη.....	»	1
Δημήτριος Ν. Καζαντζῆς.....	»	1
Δημήτριος Στάμου Τσιλίκης.....	»	1
Ἀστέριος Ν. Παπαρδέλας.....	»	1
Εὐάγγελος Κ. Ζουρμπαλῆς.....	»	1
Χρόνης Δρόσου Ξίτσας.....	»	1
Βασίλειος Κ. Τσαντζάλης.....	»	1
Ἀντώνιος Γ. Τσακουμάκης.....	»	1
Δημήτριος Ε. Εὐθυμίου.....	»	1
Νικόλαος Ἀγοραστοῦ καθεκλοποιοῦς.....	»	1
Ἰωάννης Καραμανῆς.....	»	1
Κωνσταντῖνος Μάνθος.....	»	1

Δημήτριος Τζίκας.	σώμ.	1
Ζαχαρίας Ζαχαριάδης.	»	1
Κατίνα Κ. Τσαντζάλη.	»	1

« Σπηλαιῶς »

Ὁ Ἱερός Ναός τῆς Θεοτόκου.	σώμ.	2
Παπᾶ Νικόλαος Ἀναγνώστου Σακελλάριος.	»	2
Σταμούλης Μ. Λάλας.	»	1
Παπᾶ Στέργιος Χαδούλη.	»	1
Ἰωάννης Μακρυγιάννης.	»	1
Νικόλαος Μ. Μαντζαυῆς.	»	1
Ἡλίας Σ. Μπάλτας δημοδιδάσκαλος.	»	1
Ἀναγνώστης Σχιωᾶς.	»	1
Στέργιος Δ. Χαδούλη.	»	1
Ἀναγνώστης Χαδουλὸς.	»	1
Ἰωάννης Μ. Κουτετᾶς.	»	1
Νίκος Διόλιγας.	»	1
Χαδούλης Ἰωάννου.	»	1
Δῆμος Κακαγιάννης.	»	1
Κωνσταντῖνος Δοξαράς.	»	1
Νικόλαος Στέργιου Δοξαράς.	»	1
Βασίλειος Κ. Μουλὸς.	»	1
Ῥίζος Ζέστας.	»	1
Ἰωάννης Καραγιάννης.	»	1
Ἰωάννης Γκουτζαμάνης.	»	1
Παναγιώτης Κρικέλης.	»	1
Στέργιος Τζέλιος.	»	1
Γεώργιος Ἰ. Ἰβου.	»	1
Δημήτριος Γ. Μουλιώτσος.	»	1
Γεώργιος Η. Πουλιόπουλος.	»	1
Στέργιος Ζιζίκας.	»	1
Κωσταντῖνος Ν. Καρκαυτζέλος.	»	1
Ἰωάννης Δαϊλιάνης.	»	1

Στέργιος Παπᾶ	.....	σώμ.	1
Ἰωάννης Παπᾶ	.....	»	1
Γεώργιος Ρήγας	.....	»	1

«Λασποχωρίου»

Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου	.....	»	2
Παπᾶ Δημήτριος Σακελλάριος	.....	»	1
Παπᾶ Ἀθανάσιος Μερσιτόπουλος Ἱερομνήμων	.....	»	1
Παπᾶ Γεώργιος Χ. Μπλέτας	.....	»	1
Ἀναστάσιος Χρήστου	.....	»	1
† Ζήσης Μιτσούλης †	.....	»	1
† Νικολαὸς Τσιτσῆς †	.....	»	1
Ἰωάννης Παπαθανασίου	.....	»	1
Νικόλαος Θεοχάρης	.....	»	1
Κανάκης Μιχαήλ	.....	»	1
Δημήτριος Θ. Ῥιζάκης	.....	»	1
† Ἐπαμεινώνδας Τσιτσῆς †	.....	»	1
Λάμπρος Τσιοπλιάκης	.....	»	1
Κωνσταντῖνος Χουλιάρας	.....	»	1
Μιχαήλ Σιούρας	.....	»	1
Παναγιώτης Δ. Μακαδάσης	.....	»	1
Δημήτριος Μπακρινιώτης	.....	»	1
Παναγιώτης Στεργιούλης	.....	»	1
Ἀστέριος Ἀναστ. Χουλιάρας	.....	»	1
Φίλιππος Σιάφας	.....	»	1
Ἰωάννης Τζιόλας	.....	»	1
Βασίλειος Κ. Ἀποστόλου	.....	»	1
Ἀθανάσιος Καμπίσιος	.....	»	1
Μιχαήλ Ζ. Σιούρας	.....	»	1
Δημήτριος Μπιγούρας	.....	»	1
Δημήτριος Β. Πατουλιώτης	.....	»	1
Νικολαὸς Πιτσάβας	.....	»	1
Χρῆστος Γ. Μπλέτας	.....	»	1
Νικόλαος Ἀθ. Μιχόπουλος	.....	»	1

Γεώργιος Δ. Μιχαλάκης . . . . . σώμ. 1

«Μπαμπά»

Γούσιος Γιαννούλη 'Ράπτου	»	1 ¹⁰
'Αχιλλεύς Μ. Τσιολάκης	»	1
Γεώργιος Α. Πέτσος	»	1
Μιχαήλ Γ. Πέτσος	»	1
Δημήτριος Τσόκανος	»	1
'Ιωάννης Στρούλιας	»	1

ΔΗΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

«Ραψάνης»

'Ο 'Ιερὸς Ναὸς «Παναγίας»	»	2
'Ο 'Ιερὸς Ναὸς «'Αγ. 'Αθανασίου»	»	2
† Ζήσης Καραβασίλης Δήμαρχος †	»	1
† Παπᾶ 'Ιωάννης Γουγουρόπουλος Οἰκονόμος †	»	1
† Παπᾶ 'Ιωάννης Γ. Μάραγγας Πρωτέδικος †	»	1
† Παπᾶ Γεώργιος Γεωργιάδης Σακελλάριος †	»	3
† Παπᾶ 'Ιωάννης Α. Γούρας Σακελλίου . . . †	»	2
† Γρηγόριος Ζησιάδης †	»	1
† Αργύριος Α. Ζήλος 'Ιατρός †	»	1
† 'Ιωάννης Α. Δουμακῆς 'Ελληνοδιδάσκαλος †	»	1
† 'Αναγνώστης Πλιάκας †	»	1
† Γεώργ. 'Ι. Σκοτεινώτης †	»	1
† 'Ιωάννης Βλαχοστέργιος †	»	1
† Δημοσθένης Γ. Χρυσοχόου †	»	1
† Βασίλειος Δ. Ζαφειρίδης δημογραμματεὺς †	»	1
† 'Ιωάννης Κ. Γουγουρόπουλος †	»	1
† Θεμιστοκλῆς Α. Κουτσούκης †	»	1

† Κωνσταντῖνός Δ. Μαμάτσης. †	.....	σώμ.	1
† Κωνσταντῖνος Ἰ. Σπετσιώτης †	.....	»	1
† Ἰωάννης Δ. Νένος. †	.....	»	1
† Πολύχρονος Ἰωαννίδης †	.....	»	1
† Νικόλαος Τσικρικτσῆς †	.....	»	1
† Γεώργιος Κ. Χαλκζᾶς †	.....	»	1
† Απόστολος Α. Μπαλιάκας †	.....	»	1
† Βασίλειος Παπαναστασίου †	.....	»	1
† Λάμπρος Ἰ. Λάμπρου. †	.....	»	1
† Θωμᾶς Θώμου †	.....	»	1
† Δημήτριος Α. Γαγάρης †	.....	»	1
† Ἰωάννης Α. Βακαλούλης Ἴατρος †	.....	»	1
† Ἰωάννης Δ. Κουτογιάννης †	.....	»	1
† Βασίλειος Γ. Γαλάνης †	.....	»	1
† Απόστολος Γ. Γαλάνης †	.....	»	1
† Ἀστέριος Νικολάου †	.....	»	1
† Ἀθανάσιος Γ. Κλάψας †	.....	»	1
† Ἰωάννης Γ. Τσοράφας †	.....	»	1
† Ἰωάννης Φ. Χρυσοχόος †	.....	»	1
† Δημήτριος Β. Γαδάκας †	.....	»	1
† Μιχαήλ Α. Νασίκης †	.....	»	1
† Ἰωάννης Ζαφ. Δαλαμάγκας †	.....	»	1
† Δημήτριος Παπακώστα †	.....	»	1
† Δημήτριος Ἀγοραστίδης Δημοδιδάσκαλος †	.....	»	1
† Απόστολος Γ. Χριστοδούλου †	.....	»	1
† Ἀθανάσιος Τσιότσικας †	.....	»	1
† Ἀθανάσιος Κ. Γεωργιάδης Ἴατρος †	.....	»	1
† Αντώνιος Χρυσάφη †	.....	»	1
† Ἀθανάσιος Παζιάνας †	.....	»	1
† Βασίλειος Ἀγοραστίδης †	.....	»	1
† Θεμιστοκλῆς Μάραγγος †	.....	»	1
† Ἀβράμιος Τσιόγκας †	.....	»	1
† Ἰωάννης Βελόπουλος †	.....	»	1
† Ἀστέριος Γ. Τζαλαβάρης †	.....	»	1
† Νικόλαος Α. Μπέτσιου †	.....	»	1

Δ' Αλέξιος Γ. Κοκκινᾶς †	.....	σώμ.	1
† Γρηγόριος Δ. Βαγενᾶς †	.....	»	1
† Βασίλειος Παπακωνσταντίδης †	.....	»	1
† Αντώνιος Ν. Χριστοδούλου †	.....	»	1
† Χαράλαμπος Οικονομίδης †	.....	»	1
† Δημήτριος Γ. Χριστοδούλου †	.....	»	1
† Ιωάννης Μ. Δημουλιῶς †	.....	»	1
† Δημήτριος Δίκας λοχίας .. †	.....	»	1
† Φώτιος Βαγενᾶς †	.....	»	1
† Ζαφείριος Παπαδόπουλος †	.....	»	1
† Ιωάννης Χ. Ἀργυρούλης †	.....	»	1
† Αθανάσιος Βαλάσης †	.....	»	1
† Διονύσιος Χ. Ἀργυρούλης †	.....	»	1
† Δημήτριος Κηδὸς †	.....	»	1
† Δημήτριος Τζιτζάνης †	.....	»	1
† Βασίλειος Κουρτάρης †	.....	»	1
† Βασίλειος Γ. Μίγας †	.....	»	1
† Μιλτιάδης Ν. Δανιήλ †	.....	»	1
† Βασίλειος Γηλιᾶς †	.....	»	1
† Βασίλειος Κατσιούρας †	.....	»	1
† Δημήτριος Γκαραγκούνης †	.....	»	1
† Ἐλευθέριος Σκοτεινιώτης †	.....	»	1
† Αθανάσιος Τσιτσιλαρᾶς †	.....	»	1
† Αθανάσιος Τάπλας .. †	.....	»	1
† Δημήτριος Α. Μπάμπαλος †	.....	»	1
† Χαράλαμπος Ζησιιάδης †	.....	»	1
† Ἐλευθέριος Γ. Ζαμπρακούκος †	.....	»	1
† Αναστάσιος Ἀστερ. Χατζῆς †	.....	»	1
† Κωνσταντῖνος Γ. Δίδυμος .. †	.....	»	1
† Ιωάννης Δ. Τράντος .. †	.....	»	1
† Γεώργιος Κουρτάρης .. †	.....	»	1
† Δημήτριος Πασχάλης .. †	.....	»	1
† Κωνσταντῖνος Δ. Λιάπης †	.....	»	1
† Αθανάσιος Ἰ. Καρπούζας †	.....	»	1
† Γεώργιος Ἐλευθ. Γούρας †	.....	»	1

† Δημήτριος Ζ. Μήλλας † . . . . . σώμ. 1

«Κρανηζῆς»

Παπᾶ Βασίλειος Ἰωάννου	»	1
Παπᾶ Νικόλαος Καλισκάρης	»	1 190
† Νικόλαος Δ. Μαϊμάρης δημοδιδάσκαλος †	»	1
† Ἀντώνιος Ψάλτης †	»	1
† Ἐπαμεινώνδας Ψάλτης †	»	1
Ἰωάννης Ν. Κυρατσούλης	»	1
† Ζήσης Μπαλμπούζης. †	»	1
Θεόδωρος Α. Σαρακατσάνος	»	1
† Δημήτριος Σπρίντζιος †	»	1
Εὐάγγελος Χ. Ἡπειρώτης	»	1
† Γρηγόριος Δ. Μαϊμάρης †	»	1
Βασίλειος Ἀγγελάκης	»	1
Γεώργιος Α. Σαμαρᾶς	»	1
† Ἰωάννης Ν. Ζαρογιάννης †	»	1
Ἰωάννης Ν. Τζίκας	»	1
Ἀθανάσιος Ἰ. Πατσῆς	»	1
Στέργινα Χήρα Τράντου	»	1
Κύρκος Σ. Ἡπειρώτης, ...	»	1
† Χρῆστος Ἰ. Γκζόλβας †	»	1
Κωνσταντῖνος Δήμου	»	1
Γεώργιος Α. Ξαφούλης	»	1
Ἀπόστολος Ἰ. Πουρλιώτης	»	1
Νικόλαος Ἀγγελάκης	»	1
Δημήτριος Μιχ. Βακαλούλης	»	1
Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῶν Ταξιαρχῶν	»	2

«Νοιζέροῦ»

Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῶν ἁγ. Ἀποστόλων	»	2
Παπᾶ Ἰωάννης Ἀποστόλου Πνευματικός	»	1
Ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς τῶν Καιάλλων Ἰάκωβος	»	3
Παπᾶ Χριστόδουλος Λαμπέρης Οἰκονόμος	»	1

Ὁ Ἡγούμενος τῆς Μουῆς τῶν Κλημάδων ἐν Καρυᾷ . . . σῶμ.	5
Παπᾶ Χριστόδουλος Σακελλαρίου . . .	» 1
Παπᾶ Ἰωάννης Παπαστεργίου . . .	» 1
† Νικόλαος Καρπούζας † . . .	» 5
† Θωμᾶς Ζ. Γουγουλιᾶς. † . . .	» 1
† Νικόλαος Δ. Γουγουλιᾶς. † . . .	» 1
† Βησσαρίων Τριανταφύλλου Δημοδιδάσκαλος. † . . .	» 2
† Κωνσταντῖνος Γουγουλιᾶς. † . . .	» 1
Δημήτριος Ἰ. Διδικοῦσης . . .	» 1
Κανάκης Ἰ. Πατούζας . . .	» 1
Δημήτριος Γεροστέργιος . . .	» 1
Εὐάγγελος Σιῶκος . . .	» 1
Κωνσταντῖνος Μπόζας . . .	» 1
Ἀπρίλιος Ἰ. Γκουντουβᾶ . . .	» 1
Ἀθανάσιος Βαρδακάρης . . .	» 1
Ἰωάννης Μπόζας . . .	» 1
Ζησιγὸς Ἐμμ. Πετρωτὸς . . .	» 1
Ἰωάννης Ν. Καραγιάννης . . .	» 1
Διονύσιος Ἰ. Πετρωτὸς . . .	» 1
Τριαντάφυλλος Οἰκονόμου . . .	» 1
† Ἀπόστολος Ζ. Ζαχίλας. † . . .	» 5
Ζησιγὸς Ἀποστ. Τσιουγκος . . .	» 1
Ἰωάννης Ἀποστ. Τσιουγκος . . .	» 1

«**Ἡσυργετοῦ**»

Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ ἁγίου Γεωργίου . . .	» 2
Οἰκονόμος Παπᾶ Γεώργιος . . .	» 1
Παπᾶ Δημήτριος Τσιόλα . . .	» 1
Παπᾶ Κωνσταντῖνος Ῥήγας . . .	» 1
† Παπᾶ Ἰωάννης Β. Τσιτσουβᾶς † . . .	» 1
† Γεώργιος Δ. Λουλούδης † . . .	» 1
† Κωνσταντῖνος Γ. Λουλούδης † . . .	» 1
Ἰωάννης Οἰκονόμου Κερδαρᾶς . . .	» 1
Ἀναγνώστης Οἰκονόμου Κερδαρᾶς . . .	» 1

† Βασίλειος Τριανταφύλλου†	σώμ.	1
Τέλιος Μακαδάση	»	1
Ίωάννης Γκούσιος	»	1
Πανταζής Εὐαγγέλου	»	1
Γεώργιος Π. Μερσιώτης	»	1
Βασίλειος Δ. Γκανάβας	»	1
Γεώργιος Τριανταφυλούλη	»	1
Βασίλειος Μαστορογιάννης	»	1
Γεώργιος Κ. Ντάνος	»	1
Χαδούλης Εὐαγγέλου	»	1
Δουκᾶς Εὐαγγέλου	»	1
Κωνσταντῖνος Ἀυτωνίου	»	1
Χαράλαμπος Δ. Γκανάβας	»	1
✕ Κωνσταντῖνος Β. Τζίας†	»	1
Ἀναγνώστης Παπαδημητρίου	»	1
Ἀναγνώστης Σακελλαρίου	»	1
Βασίλειος Κολάτος	»	1
Φώτης Γιαννούλα	»	1
† Νικόλαος Α. Ῥήγας†	»	1
Ἀυτώνιος Δικουλάτου	»	1
Βασίλειος Π. Ῥίζου	»	1
Ἀναγνώστης Καλογήρου	»	<u>1</u> 100
† Βασίλειος Ἰ. Δουλούδης†	»	1
Ἀθανάσιος Εὐθυμίου	»	1
Ίωάννης Θεοχάρη Τράκαλης	»	1
† Δημήτριος Ἀθ. Λαγίνας†	»	1
Βασίλειος Γ. Μοῦρος	»	1
Μίχος Ν. Μιχοντάβας	»	1
Δημήτριος Μωραΐτης	»	1
† Ίωάννης Θ. Δουλούδης†	»	1
Βασίλειος Δ. Καραπούλιος	»	1
Γεώργιος Κραπούλιος	»	1
Βασίλειος Καραγιάννης	»	1
Θεόδωρος Πασχάλης	»	1
Βασίλειος Τσικούρας	»	1

Βασίλειος Γ. Κουταλιᾶς	σώμ.	1
Δημήτριος Ἀθ. Μάγκος	»	1
Γεώργιος Θεοχάρη Μιχοστάβας	»	1
†Κολιζὸς Ἰωάννου Καρπούζας †	»	1

«**Νεχτερέμ.**»

Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου	σώμ.	1
Παπᾶ Ἰωάννης Δημητρίου	»	1
Ἀναγνώστης Ἀναστασίου	»	1
Νικόλαος Τοπούζας	»	1
†Θωμᾶς Κότσακας †	»	1
Κωνσταντῖνος Μπαυζόρας	»	1
Κωνσταντῖνος Γουλῆς	»	1
†Ἀναγνώστης Φερμελῆς †	»	1
Γεώργιος Τσόκανος	»	1
†Γεώργιος Γκατζᾶς †	»	1
†Ἰωάννης Εὐσταθίου †	»	1
Βασίλειος Χαλάτσης	»	1
Ἀναστάσιος Μπυριτζᾶς	»	1

«**Αἰγάνης**»

Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῆς Θεοτόκου	σώμ.	1
Παπᾶ Θεοχάρης Ζήση	»	1
Παπᾶ Νικόλαος Δημητρίου	»	1
Ἀθανάσιος Ἰ. Θεοχαρόπουλος Ἐπιλοχίας	»	1
Σταῦρος Καραγιάννης Λοχίας	»	1
Κωνσταντῖνος Χλωρὸς	»	1

ΔΗΜΟΥ ΝΕΞΕΩΝΟΣ

«**Μεγάλου Κεσερλέ**»

Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ ἁγ. Κωνσταντίνου	σώμ.	2
Κωνσταντῖνος Ζέγγος Ἀρχιμανδρίτης	»	3

Κωνσταντῖνος Τσιμογιάννης Σακελλάριος	σώμ.	1
Ναούμ Διόπουλος	»	1
Ξενοφών Ί. Χατζῆς	»	1
Βασίλειος Κ. Ζέγγος	»	1
Νικόλαος Παπασωτηρίου	»	1
Μιλτιάδης Παπαθανασίου	»	1
Μιχαήλ Θ. Κασσάρας	»	1
Παναγιώτης Παπαζαχαρίου	»	1
Ευάγγελος Π. Στεφανῆ	»	1
Δημήτριος Ῥιζόπουλος	»	1
Ἡλίας Θωμᾶ Ἀνδρέου	»	1
Κυρ. Π. Μπέλιτας	»	1
Δημήτριος Τελιός	»	1
Νικόλαος Σ. Πάλας	»	1
Κωνσταντῖνος Γ. Κοτσιφώτης	»	1
Δημήτριος Κ. Μπροῦκος	»	1
Σπύρος Ματσάγκος	»	1
Κωνσταντῖνος Γ. Πάλας	»	1
Χρῆστος Παπαζαχαρίας	»	1
Χαράλαμπος Ν. Παπαζαχαρίας	»	1
Δημήτριος Γ. Κατσάρος	»	1
Γεώργιος Π. Ευαγγέλου Δήμαρχος	»	1
Χρῆστος Γεωργεύλης	»	1
Σωτήριος Ί. Καπουράνης	»	1
Πολύχρονος Δημόπουλος	»	1
Νικόλαος Παπαθανασίου	»	1
Ἀπόστολος Παπαγιαννοπούλου Ἱερεὺς ἐκ Πλασιᾶς . .	»	1
Δημήτριος Χ. Πρόγρης	»	1
Στέργιος Καραποστόλης	»	1
Ἀλέξανδρος Γεωργιάδης Ἱατρός	»	2
Ἡλίας Δ. Χαδέλης	»	2
Λάμπρος Καμβίτης	»	1
Γεώργιος Χ. Πολύζος	»	1
Ἀντώνιος Ματσίκας	»	1
Βασίλειος Κ. Κολοκυθόπουλος	»	1

Κώστας Καραδήμος	σώμ. 1
Εὐθύμιος Μπαξεβανόπουλος	» 1
Εὐθύμιος Πανταζῆς	» 1
Γρηγόριος Φραγκούλης	» 1
Νικόλαος Π. Μακρῆς	» 1
Ἐμμανουὴλ Καστρινογιαννάκης Κρής	» 1
Θωμάς Ε. Κολοῦντζος	» 1
Χαράλαμπος Π. Κοκίνης	» 1
Κωνσταντῖνος Ἀλβανὸς	» 1
Γεώργιος Χαλκζόπουλος	» 1
Εὐθύμιος Π. Κουλουτζάκος	» 1
Δ. Παπαδόπουλος Λαρισσαῖος	» 1
Ἀντώνιος Πεγζόπουλος	» 1
Κ. Δερματίδης Γ. Ἀποστολίδης	» 1

« Ἀσαρλίκε »

Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου	σώμ. 2
Παπᾶ Στέργιος Χρήστου	» 1
Ἀθανάσιος Δραγάνης Ἱερεὺς	» 1
Γεώργιος Κακαγζάννης	» 1
Χαδούλης Κρικέλης	» 1
Ἀντώνιος Βεργῆς δημοδιδάσκαλος	» 1
Στέργιος Γ. Κακαγζάννης	» 1
Κωνσταντῖνος Βαρδιώτης	» 1
Ἀπόστολος Ἀγγελῆ	» 1
Γεώργιος Μακρυγζάννης	» 1
Χρῆστος Χαδουλὸς	» 1
Δημήτριος Γούσιος	» 1
Ἰωάννης Μουλλὸς	» 1
Ἡλίας Ἀθ. Ζαγορήσιος	» 1
Κωνσταντῖνος Ἀποστόλου	» 1
Βασίλειος Νάσου	» 1
Εὐαγγελῆς Γκουτῆ	» 1
Δημήτριος Μιχαήλ	» 1

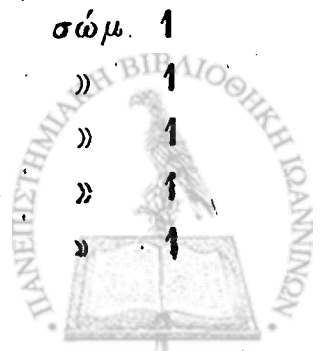
Καρηγούσιος Ζαγορήσιος	σώμ. 1
Στέφανος Ἀποστόλου	» 1
Κωνσταντῖνος Σ. Τσακμάκας	» 1
Ἀντώνιος Κώτσου	» 1
Νίκος Κώτσου	» 1

«Πουρνάρι»

Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ ἁγίου Βασιλείου	σώμ. 1
Παπᾶ Ἀθανάσιος Δανιήλ	» 1
Ἀλέξανδρος Ν. Ἀμπατζῆς	» 1
Π. Χ. Οἰκονόμου	» 1
Μιχαήλ Ἰ. Ῥάκου	» 1
Γεώργιος Παπαδάκης	» 1
Γεώργιος Ἰωάννου	» 1
Δημήτριος Κ. Κιλιάφης	» 1
Χρῆστος Γρίβας	» 1
Κώστας Κουμπούρας	» 1
Στάθης Χίτας	» 1
Σωτ. Δ. Κουμπούρας	» 1
Βασίλειος Στάχταρης	» 1
Ἀπόστολος Κουμπούρας	» 1
Στέργιος Γ. Γκατζιώνης	» 1
Νικόλαος Ἀμπατζῆς	» 1
Παναγιώτης Δ. Βερβέρης	» 1
Γάκης Εὐαγγ. Κόκολις	» 1
Ἰωάννης Χ. Παπανίκου	» 1

«Σουφλάρ»

Ὁ ἐνοριακὸς Ναὸς τοῦ Χωρίου	σώμ. 1
Παπᾶ Γεώργιος Στεργίου	» 1
Ἰωάννης Πίσσας Περιβολιώτης	» 1
Κωνσταντῖνος Μάρκου	» 1
Ἀδάμος Λίτινας	» 1

Τζίμας Σιλιγιάννης	σώμ. 1
Ἄθανάσιος Τέγου Φουσίκα	» 1
Στεργιούλης Σίμου Κυρζάκου	» 1

«Ὁρτᾶ»

Ὁ ἐνοριακὸς Ναὸς τοῦ χωρίου	σώμ. 1
Παπᾶ Ἰωάννης Στεργίου	» 1
Ἰωάννης Σαρίμπας	» 1
Στέργιος Ἰ. Ζιόγας	» 1
Χρῆστος Ἀθ. Ζιόγας	» 1
Μιχαὴλ Τζιρονᾶ	» 1
Γούσιος Ντάβαρης	» 1
Γούσιος Π. Ἐξάρχου	» 1
Νικόλαος Ἰ. Μότσιου	» 1
Στέργιος Μιχαλίτσης	» 1

«Τζαμῆ»

Ὁ ἐνοριακὸς Ναὸς τοῦ χωρίου	σώμ. 1
Παπᾶ Χρῆστος Παπαακρίβου	» 1
Ἀπόστολος Χ. Γρουσόπουλος	» 1
Θεόδωρος Μητροῦλα	» 1
Στέργιος Δ. Βολιώτης	» 1
Βασίλειος Δ. Μίτσου	» 1
Ἰωάννης Κ. Τριαυταφυλλόπουλος	» 1
Κώστας Νούλα	» 1
Στέργιος Νούλα	» 1
Δημήτριος Μηλιόνης	» 1
Ἰωάννης Ἀθ. Λιέτσου	» 1
Στέργιος Μεταλούλη	» 1
Κώστας Ἀθ. Γαλάνης	» 1

«Μπαλτζέ»

Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Προδρόμου	σώμ. 1
Παπᾶ Ἰωάννης Ἀντωνάκης	» 1

Γεώργιος Κ. Μιτσογιάννης	σώμ. 1
Κώτσος Ί. Μιτσογιάννης	» 1
Νικόλαος Εύσταθίου	» 1
Ίωάννης Εύσταθίου	» 1
Δημήτριος Μιτσογιάννης	» 1
Ευάγγελος Κ. Μιτσογιάννης	» 1
Χρήστος Ί. Μαυρογιάννης	» 1

« Χατζόμπασε »

Ό Ίερὸς Ναὸς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ	σώμ. 1
Παπα Δημήτριος Θάνου	» 1
Σπυρίδων Δ. Πάλλιος	» 1
Νικόλαος Εὐθυμίου Παπαδαβιδ	» 1
Άναστάσιος Καραμανὲς	» 1
Ίωάννης Σάρρας	» 1
Νικόλαος Μπιτχαβὲς	» 1

« Μακρουχωρίου »

Ό Ίερὸς Ναὸς τοῦ ἁγίου Νικολάου	σώμ. 2
Παπα Μελέτιος Ίωάννου	» 1
Δημήτριος Ἀθ. Ρίζου	» 1
Άντώνιος Γ. Πέτσος	» 1
Άνδρέας Ί. Παπανδρέου	» 1
Νικόλαος Μποσνέας	» 1
Κωνσταντῖνος Τσιτούρας	» 1
Κωνσταντῖνος Τζίκα Γουγουλιᾶς	» 1
Δημήτριος Ί. Στογιάνος	» 1
Στέργιος Ἀθανασίου	» 1
Κωνσταντῖνος Πλίκα	» 1
Δημήτριος Πλίκα	» 1
Γεώργιος Νταβέλης	» 1
Μ. Σουμπενιώτης	» 1
Σταθάκης Νίτσικας	» 1

Θεόδωρος Μπούτος	σώμ.	1
Γεώργιος Τζικρικόνης	»	1
Νικόλαος Γραμμοστιάνους	»	1

«Μπαξελάο»

Ὁ ἐνοριακὸς Ναὸς τοῦ χωρίου	σώμ.	1
Παπᾶ Νικόλαος Γόρες	»	2
Δημήτριος Τσάντας	»	1
Νίκος Κότης	»	1
Νικόλαος Χ. Μπάνος	»	1
Μῆτρος Μίχου	»	1
Χρῆστος Μπάνος	»	1
Ἰωάννης Κ. Τσάντας	»	1
Γάκης Πλατσιώτης	»	1
Νικόλαος Καπέλλας	»	1
Κώστας Μάγκου	»	1
Κώστας Γουγουλιᾶς	»	1
Δημήτριος Καραγιάννης	»	1
Παναγιώτης Πποσνέας	»	1
Ζήσης Τζίμα Ζιόγας	»	1
Ἰωάννης Ν. Δεβέντης	»	1
Ζήσης Ν. Ζιούτρας	»	1

ΔΗΜΟΥ ΓΟΝΝΩΝ

«Δερελι»

Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ ἁγίου Γεωργίου	σώμ.	2
Παπᾶ Γεώργιος Μόκα Οικονόμος	»	1
Παπᾶ Γεώργιος Γκουρμπαλής	»	1
Παπᾶ Δημήτριος Παπαγεωργίου	»	1

Τάτσιος Κουτογιάννης	σώμ. 1
Δημήτριος Τάτσου Κουτογιάννης	» 1
Γεώργιος Τάτσου Κουτογιάννης	» 1
Στέργιος Ί. Μιχαήλ	» 1
Τζίκας Γουζουλιᾶς	» 1
Ἀγοραστὸς Τσούρβας	» 1
Δημήτριος Ί. Μιχαήλ	» 1
Γεώργιος Ί. Μιχαήλ	» 1
Γεώργιος Κ. Τσαπλές	» 1
Δημήτριος Γκαναβούρας	» 1
Βασίλειος Τάτσου Κουτογιάννης	» 1
Θεοχάρης Α. Δαούτης	» 1
Σπύρος Γ. Θώμου	» 1
Ἰωάννης Γ. Θώμου	» 1
Δ. Παπακυριακοῦ Ἀνθυπολοχαγὸς	» 1
Γ. Παπανικολάου Λοχίας	» 1
Θεόδωρος Μπολότας Λοχίας	» 1
Γ. Οικονομίδης δημοδιδάσκαλος	» 1
Κ. Παπαγεωργίου Ἀναγνώστης	» 1
Ν. Ζησόπουλος ψάλτης	» 1
Θωμᾶς Κούζας γραμματοδιδάσκαλος	» 1
Ἀναστάσιος Παπαδημητρίου	» 1
Χαράλαμπος Δ. Λάμπρου	» 1
Ἰωάννης Τσούρβας	» 1
Δημήτριος Ί. Ζιούνας	» 1
Νικόλαος Κυρίτσης	» 1
Χριστόδουλος Γ. Κωστή	» 1
Ἀθανάσιος Οικονομίδης Ἱατρὸς	» 1
Θεόδωρος Ν. Καρώνης	» 1
Γρηγόριος Μπαρμπαϊωάννου	» 1
Εὐάγγελος Ί. Ζέρβας	» 1
Παναγιώτης Ί. Ντούλας	» 1
Ζήσης Μ. Ἀγορογιάννης	» 1
Γρηγόριος Ζ. Ἀλμπάνης	» 1
Ἰωάννης Ἀποστόλου	» 1

Γεώργιος Καλύβας	σώμ. 1
Νικόλαος Ἀθ. Κολούσιος	» 1
Ἀστέριος Ν. Τσιμπούκας	» 1
Κώστας Ζαχείλας	» 1
Ζήσης Κωστῆ	» 1
Κωσταντῖνος Τσούρβας	» 1
Μπούσιος Ν. Κοζιόνης	» 1
Ἰωάννης Π. Ὀλύμπιος	» 1
Δημήτριος Ἰ. Πετρωτός	» 1
Βησσαρίων Ε. Βαλασσόπουλος	» 1
Γεώργιος Δ. Ἀλεξόπουλος	» 1
Γεώργιος Α. Πατσατζῆς	» 1
Νικόλαος Γ. Τσούκας	» 1
Ἀστέριος Μπάρμπας	» 1
Εὐάγγελος Ν. Μπουζιόνης	» 1
Ἰωάννης Ε. Μπουζιόνης	» 1
Δημήτριος Ζ. Ῥάπτης	» 1
Χρῆστος Ν. Μπουζιόνης	» 1
Ἰωάννης Ν. Κολτσιδάς	» 1
Γεώργιος Α. Κολτσιδάς	» 1
Ἰωάννης Γ. Ἀγουρογιάννης	» 1
Μαχμοῦτ Σαττ Ὄστα	» 1
Ἀχμέτ Σαττ Οὔστα	» 1
Ἀρίφ Ἀχμέτ Χατζημπάρογλου	» 1
Σερίφ Μεμέτ Χολέβας	» 1
Μολᾶ Σαττ Σατίογλου	» 1
Σουλεϊμάν Μπενιογλου	» 1
Μεχμέτ Μπαϊρακτάρης	» 1
Μεχμέτ Μπουγιουκλοῦ	» 1
Ἀχμέτ Δερβίς Ἀρναούτ	» 1
Μολᾶ Σουλεϊμάν Τριπάν	» 1
Μολᾶ Γκοτζῆ Ὁμέρ	» 1
Μολᾶ Ὁμέρ Ὄσμᾶν	» 1
Μπεσίμ Σουλεϊμάν	» 1
Μεχμέτ Σουλεϊμάν	» 1

Ἀχμέτ Ἀμπουαλόουγλου	σώμ. 1
Ἀλῆς Σεῦρλῆ Ἀλῆ	» 1
Ἀλῆς Σερίφ Ἀλῆ	» 1

«Μπαλαμούτι»

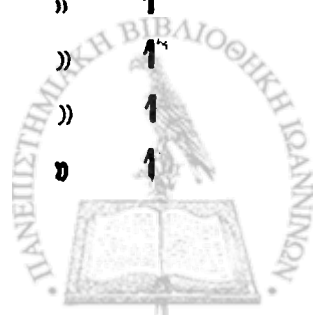
Ὁ ἐνοριακὸς Ναὸς τοῦ χωρίου	σώμ. 1
Παπᾶ Παναγιώτης Μετσόπουλος	» 1
Θεμιστοκλῆς Κ. Παζάνας	» 1
Νικόλαος Α. Ἀδάμου	» 1
Μιχαὴλ Γκρίμπας	» 1
Γεώργιος Τριανταφύλλου	» 1
Θεόδωρος Χ. Νούτσιος	» 1

100

ΔΗΜΟΥ ΕΥΡΥΜΕΝΩΝ

«Τσάγεζι»

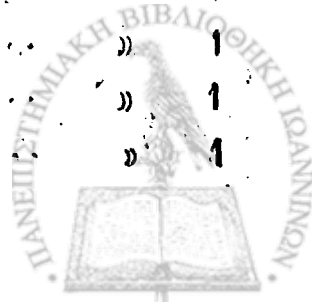
Ὁ ἱερὸς Ναὸς τοῦ ἁγίου Νικολάου	σώμ. 2
Παπᾶ Δημήτριος Σαμαρᾶς	» 1
Νικόλαος Ἰ. Χαδούλης Δήμαρχος	» 1
Νικόλαος Δ. Ἰατρούλλη	» 1
Δάμπρος Νικολάου	» 1
Ἰ. Ἀγγελακόπουλος	» 1
Ῥίζος Ἰ. Χαδούλης	» 1
Ἀλέξανδρος Χαλιμπάλιας	» 1
Ζαφείριος Χαλιμπάλιας	» 1
Στέργιος Κ. Φωτίου	» 1
Δημήτριος Καλογιάννης	» 1
Γεώργ. Ρ. Παπαοικονόμου	» 1

Κωνστ. Καμάκης.....	σώμ. 1
Ἰωάννης Κρίκης.....	» 1
Νικ. Χαλιμπάλιας.....	» 1
Ἰ. Μυλωνᾶς.....	» 1
Γ. Σουλζώτης.....	» 1
Δημ. Σαμαρούλης.....	» 1
Ἰωάννης Ζαφειρίδης δομογραμματεὺς.....	» 1
Ἰ. Βαγιωνᾶς.....	» 1

«Καρούτσης»

Ὁ ἱερός Ναός τῶν Ταξιαρχῶν.....	σώμ 1
Ὁ ἱερός Ναός τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος.....	» 1
Παπᾶ Ἀντώνιος Σγούρας Οἰκονόμος.....	» 1
Παπᾶ Λαζαρος Ἰ. Γκέρος.....	» 1
Κωνσταντ. Κωνσταντέλης.....	» 1
Σωτήριος Βαρδάτσικας.....	» 1
Νικόλαος Β. Τσιάκης.....	» 1
Γεώργ. Ἰ. Βαρδάτσικας.....	» 1
Ἰάννης Α. Γκοτόνας.....	» 1
Δημήτρ. Ἀ. Καμάκας.....	» 1
Ἰωάννης Καψάλης.....	» 1
Ἐμμανουήλ Πίπιζας.....	» 1
Ῥίζος Ν. Μπούτας.....	» 2
Ἀστέριος Τ. Γκανῆς.....	» 1
Γεώργιος Παναγιώτου.....	» 1
Φώτιος Ἰ. Μπαστραβάλης.....	» 1
Γεώργ. Ἀθ. Τσιάρας.....	» 1
Ἰωάννης Ν. Τσιάρας.....	» 1
Μαργαρίτης Γραμμένου.....	» 1
Βασίλειος Ἀναστασίου.....	» 1
Γεώργιος Ἀναστασίου.....	» 1
Στέργιος Ν. Τσερτσεβές.....	» 1
Δημήτρ. Κυρ. Μυλωνᾶς.....	» 1
Ῥίζος Τ. Θωδῶρου.....	» 1

Νικόλαος Μπούντας	σώμ. 1
Δημήτρ. Ν. Μπούντας	» 1
Γεώργιος Ν. Μπούντας	» 1
Ζαφείριος Ί. Τσιγάκης	» 1
Ἄριστείδης Ἀν. Τούμπας	» 1
Ῥίζος Παπαϊωάννου Τσαπούρης	» 1
Δημήτριος Ἀναστασίου	» 1
Ἀναστάσιος Δ. Ἀναστασίου	» 1
Γεώργιος Ί. Τοπάλης	» 1
Γεώργιος Ί. Βλάχος	» 1
Νικόλαος Ἐμ. Δολόγκας	» 1
Γεώργιος Ν. Κουτὸς	» 1
Γραμμένος Ν. Κουτὸς	» 1
Ἰωάννης Ν. Σούλιώτης	» 1
Δημήτριος Ἀβράμης	» 1
Ζαφείριος Π. Βλοῦχος	» 1
Ἰωάννης Π. Βλοῦχος	» 1
Γεώργιος Δ. Ψαρᾶς	» 1
Βενέτης Ν Παπαοικονόμου	» 1
Παναγιώτης Α. Δαλέρας	» 1
Ἰωάννης Δ. Κουτὸς	» 1
Ἀναστάσιος Κ. Ἀναστασίου	» 1
Σταῦρος Δ. Μαμάτης	» 1
Δημήτριος Ί. Βαλαῆς	» 1
Ἰωάννης Γ. Τσιγάκης	» 1
Ἰωάννης Γ. Παλιούρας	» 1

Ἱεραῖς Μονῆς ἡ Ομνημνείου.»

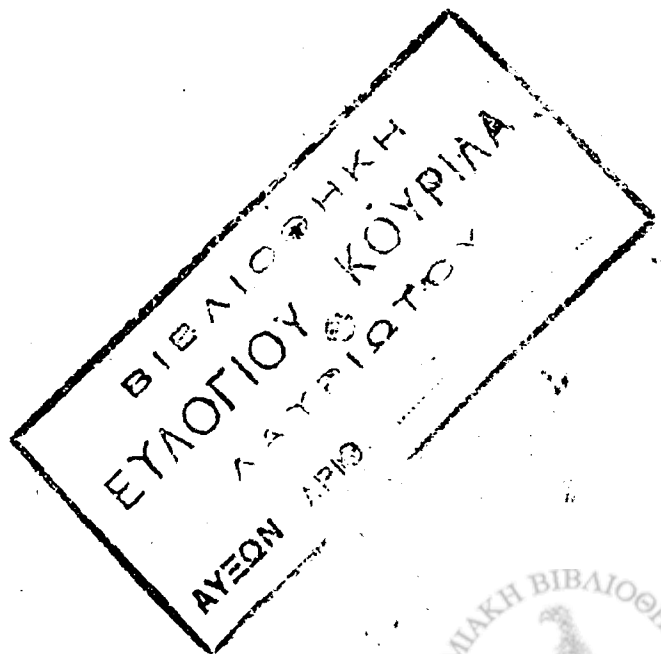
Τὸ κοινὸν αὐτῆς	σώμ. 10
Ὁ Ἡγούμενος Βαρθολομ. Μαλαμίδης	» 5
Ὁ Ἐφημέριος Παπᾶ Νικ. Ἀποστόλου Σακελλ	» 2
Νικηφόρος Κωνσταντίνου Μοναχὸς	» 3
Θεοδοσιος Πρασιδης Μοναχὸς	» 3
Γεώργιος Παντολέων Γραμματεὺς	» 2

Οἱ ἐν Λαρίσση ἀξιότιμοι κύριοι:

Γεώργ. Δ. Ζηκίδης καθηγητῆς	σώμ. 1
Ἀργύριος Πολυχρονίδης Σχολάρχης	» 2
Ἀντώνιος Δίδυμος	» 1
Γεώργιος Ζήλος	» 1
Βασίλειος Στασινὸς	» 1
Κωνσταντῖνος Βέλκος	» 1
Θ. Τσόγκας	» 1
Σπυρ. Μωραΐτης	» 1
Νικόλ. Χατζηζωγίδης	» 1

Φρονιαι Λοελοωμι

Εν Παρισίη τῇ 14 Σεπτεμβρίου 1872

Charles Spetsiotis

ΠΙΝΑΞ *Ημερολόγιον*

ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

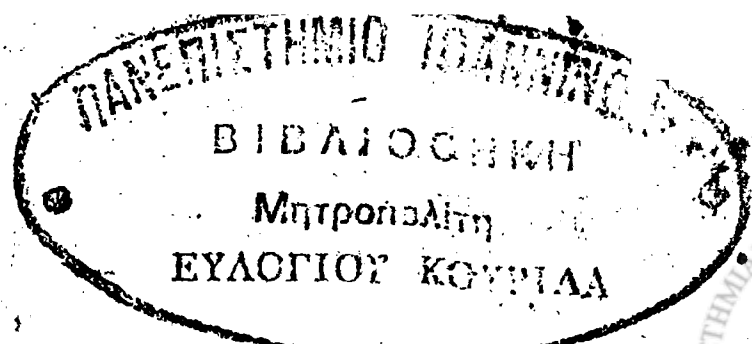
Φρονιαι Λοελοωμι

Ἐν σελίδι 17	ἐν στίχῳ 10,	ἀντὶ «θεραπεύοντα» ἀνάγνωθι «θερα- πεύοντος».
» κε'	» 15,	» «Πολιτικῶν», ἀνάγν. Πολιτειῶν.
» κη'	» 11,	» «ἐκπληρωθεισῶν» ἀνάγνωθι «ἐκ- χωρηθεισῶν».
» 40	» 11,	» «1867», ἀνάγνωθι «1767».
» 42	» 21,	» «εἰτῆρχετο», ἀνάγνωθι ἐπῆρχετο.
» 47	» 24,	» «ἐξήγησα», ἀνάγνωθι ἐλάλησα.
» 52	» 11,	» «τὰν» ἀνάγνωθι «τῆν».
» 53	» 8,	» «πρασάπτόμενον» ἀνάγν. «προσα- πτόμενον».
» 65	» 11,	» «εἶναι» ἀνάγνωθι «εἶναι».
» 70	» 10,	» «ὄνόματος» ἀνάγνωθι ὄνόματος.
» 71	» 16,	» ἀνησυχοῦντες ἀνάγ. ἀνησυχοῦντας.
» 98	» 22,	» «εἶδε» ἀνάγν. «οἶδε».
» 99	» 32,	» ἀθεολόγητοι ἀνάγν. ἀθεολόγητοι.
» 102	» 2,	» «ἦ» ἀνάγνωθι «ή».
» 105	» 30,	» «σιμωνιακοὶ» ἀνάγ. «σιμωνιακός».
» 107	» 26,	» «δικαιογογήσητε» ἀνάγνωθι δι- καιολογήσητε».
» 120	» 13,	» «εἶσαι» ἀνάγν. «εἶναι».
» 124	» 19,	» «ἔγκρισιν» ἀνάγν. «ἔγκαιρον».
» »	» 21,	» «προδίδοντες» ἀνάγ. προδίδοντας.
» 127	» 22,	» «ἡμετέρων» ἀνάγν. «ἡμερῶν».
» 132	» 32,	» «ὅμως» ἀνάγν. «ὅπως».
» 157	» 8,	» «σύμβουλον» ἀνάγν. «σύμβολον».
» 224	» 11,	» «τάχα» ἀνάγνωθι «τάχος».

Δήλωσις.

Ἐξαιτούμεθα συγγνώμην παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀναγνω-
στῶν διὰ τὰ παρεισφρήσαντα παροράματα, ἂν καὶ εὐνόητα.
Τοῦτο προῆλθεν ἐκ τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ βιβλίου μακρὰν
ἡμῶν.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΔΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ

